

Biblia Sacra I

Biblia
Sacra

Digitized by srujanika@gmail.com

Michelangelo fec.

Moyses

BIBLIA SACRA

SEUNDUM

AUGUSTAM CLLEMENTINAM

EDITIONIS DEUTERICAE TERTIAE

BIBLIA SACRA

I

TESTAMENTUM I

HABITATIONE SANCTISSIMA

SUMMIBUS ET TURIS LIBERICI POST

SEDES APOST. ET EP. CONGR. TACER.

BIBLIA SACRA

SECUNDUM

VULGATAM CLEMENTINAM
EDITA

A

P. MICHAELE HETZENAUER O. M. CAP.
CONSULTORE PONTIFICIE COMMISSIONIS BIBLICÆ

I

VETUS TESTAMENTUM I

TOMUS I

PENTATEUCHUS - LIBER IOSE

LIBER IUDICUM - LIBER RUTH

LIBER I ET II SAMUELIS

RATISBONÆ

SUMPTIBUS ET TYPIS FRIDERICI PUSTET
S. SEDIS APOST. ET S. RIT. CONGR. TYPOGR.

SUMPTIBUS ET TYPIS FRIDERICI PUSTET
S. SEDIS APOST. ET S. RIT. CONGR. TYPOGR.

1922

VETVS TESTAMENTVM

Imprimatur.

Romæ, die 16 Februarii 1920

Fr. Venantius a Lisle-en-Rigault
O. M. Cap. Min. Gen.

Imprimatur.

Ratisbonæ, die 24 Aprilis 1920

Dr. Scheglmann Vic. Gen.

PRÆFATIO EDITORIS

In editione Bibliæ Sacrae Vulgatae Clementinæ, quam sumptibus et typis Friderici Pustet anno 1914 divulgavi, pag. XV scripseram: „Nonnulli probabiliter minorem formam operis desiderabant; at illi, quorum usui in primis editionem destinavimus, minorem nolebant formam, ne conspectus obscuraretur.“

Quantum sciam, forma a bibliopola et editore selecta tum professoribus tum studiosis Sacrae Scripturae valde placet ac probatur, cum lectionem et intelligentiam Sacrorum Librorum multo faciliori reddat quam forma ceterarum Bibliæ Sacrae editionum. Multi autem sacerdotes optarunt, ut sacer textus, quem e tribus editionibus Clementinæ earumque correctorio critice descripsi atque dispositionibus logicis et notis exegeticis illustravi, formâ minutâ (formato tascabile, Taschenformat) in lucem emitteretur. Nam „nobilissimum hoc Sacrarum Litterarum studium“ (Leo XIII, *Providentissimus Deus*), quod olim reapse neglegebatur, novissime tantum aestimatur, ut multi sacerdotes, ambulationem vel iter facientes, editionem Bibliæ formâ minutâ emissam secum portare, legere ac meditari velint.

Horum sacerdotum voluntati celebris bibliopola Fridericus Pustet satisfaciendum esse censuit, quapropter Franciscus Brehm, prælaudati typographi librorum liturgicorum redactor, rationem editionis minute a se excogitatum mecum communicavit, quam immutatam adoptavi. Libri Sacri in quin-

Biblia
Sacra

formâ
minutâ
divulgata

secun-
dum Vul-
gatam
Clemen-
tinam
descripta

que volumina distributi conspiciuntur; distributio scriptorum Veteris Testamenti secundum præcepta scientiae fieri non potuit, quia volumina editionis minutæ eiusdem fere circuitus esse debent, et qui-dem satis parvi, ut finis editionis obtineatur. Titulus operis „Biblia Sacra secundum Vulgatam Clementinam“ indicat, in minuta hac editione rationem scribendi et interpungendi usui recenti accommodatam esse, quod multi sacerdotes et studiosi theologie desiderarunt et Sedes Apostolica non interdixit. Idcirco viri critici, qui genuinam scriptiōnem editionum Clementinarum cognoscere volunt, maiorem meam editionem consultare debent.

ex editio-ne maiore hausta

Plagulas de prelo emendandas non ego, sed alii tres viri, in hac arte exercitatisim, singulari cum diligentia correxerunt, quibus maximas gratias et laudes ago. Si forsitan inter editionem minutam et maiorem differentia quedam deprehendatur, in maiore editione standum est, ex qua hypothetæ textum, inscriptions et notas hauserunt. Rogo viros criticos, ut hoc benigne attendant.

Peroro verbis S. Hieronymi ad Nepotianum presbyterum (ep. 52, 7): „Divinas Scripturas sæpius lege, immo numquam de manibus tuis sacra lectio deponatur. Disce quod doceas, obtine eum, qui secundum doctrinam est, fidem sermonem.“

Romæ, die 11 Februarii 1920

P. Michael Hetzenauer O. M. Cap.

sæpius
legatur

PRÆFATIO AD LECTOREM

(TRIUM EDITIONUM CLEMENTINARUM)

In multis, magnisque beneficiis, quæ per sacram Tridentinam Synodum Ecclesie sue Deus contulit, id in primis numerandum videtur, quod inter tot Latinas editiones Divinarum Scripturarum, solam veterem ac vulgatam, qua longo tot sæculorum usu in Ecclesia probata fuerat, gravissimo Decreto authenticam declaravit. Nam, ut illud omittamus, quod ex recentibus editionibus non paucæ ad hæreses huius temporis confirmandas licenter detortæ videbantur: ipsa certe tanta versionum varietas, atque diversitas magnam in Ecclesia Dei confusionem parere potuisse. Iam enim hac nostra ætate illud fere evenisse constat, quod sanctus Hieronymus tempore suo accidisse testatus est, ¹ tot scilicet fuisse exemplaria, quot codices; cum unusquisque pro arbitrio suo adderet, vel detraharet.

Huius autem veteris ac vulgata Editionis tanta semper fuit auctoritas, tamque excellens praestantia, ut eam ceteris omnibus Latinis editionibus longe anteferendam esse, apud æquos Iudices in dubium revocari non posset. Qui namque in ea Libri continentur (ut a maioribus nostris quasi per manus traditum nobis est) partim ex sancti Hieronymi translatione, vel emendatione suscepti sunt; partim retenti ex antiquissima quadam editione Latina, quam sanctus Hieronymus ² communem et Vulgatam, sanctus Augustinus ³ Italam, sanctus Gregorius ⁴ Veterem translationem appellat.

1) Præf in Ios. — 2) In cap 49 Is. — 3) Lib 2 Doctr Christ cap 14. — 4) Epist Dedic ad Leandrum cap 5 in fine.

Vulgata
a Tridentino
authenticata
declarata

ceteris
editionibus
Latinis ante-
ferenda
est

qui ex Itala et Hieronymi lucubrationibus fluxit

Ac de Veteris quidem huius, sive Italæ editionis sincevit atque præstantia præclarum sancti Augustini testimonium existat in secundo Libro de Doctrina Christiana, ubi ¹ Latinis omnibus editionibus, que tunc plurimæ circumferebantur, Italam præferendam censuit, quod esset, ut ipse loquitur, verborum tenacior cum perspicuitate sententiae. De sancto vero Hieronymo multæ extant veterum Patrum egregia testimonia: eum enim sanctus Augustinus ² hominem doctissimum, ac trium linguarum peritissimum vocat, atque eius translationem ipsorum quoque Hebreorum testimonio veracem esse confirmat. Eundem sanctus Gregorius ita prædicat, ³ ut eius translationem, quam novam appellat, ex Hebreo eloquio cuncta verius transfiguisse dicat: atque idcirco dignissimum esse, cui fides in omnibus habeatur. Sanctus autem Isidorus non uno in loco Hieronymianam versionem ceteris omnibus anteposuit, ⁴ camque ab ecclesiis Christianis communiter recipi ac probari affirmat, ⁵ quod sit in verbis clarior, et veracior in sententiis. Sophronius quoque, vir eruditissimus, sancti Hieronymi translationem non Latinis modo, sed etiam Græcis valde probari animadvertis, tanti eam fecit, ut Psalterium et Prophetas ex Hieronymi versione in Græcum eleganti sermone transtulerit. Porro qui securi sunt, viri doctissimi, Remigius, Beda, Rabanus, Haymo, Anselmus, Petrus Damiani, Richardus, Hugo, Bernardus, Rupertus, Petrus Lombardus, Alexander, Albertus, Thomas, Bonaventura, ceterique omnes, qui his nongentis annis in Ecclesia floruerunt, sancti Hieronymi versione ita sunt usi, ut ceteræ, que pene innumerabiles erant, quasi lapsæ de manibus Theologorum, penitus obsoleverint. Quare non immerito Catholica Ecclesia sanctum Hieronymum Doctorem maximum, atque ad Scripturas sacras interpretandas divinitus excitatum ita celebrat, ut iam difficile non sit illorum omnium damnare iudicium, qui vel tam eximil Doctoris lucubrationibus non acquiescunt, vel etiam meliora, aut certe paria præstare se posse confidunt.

¹ Ubi supra. — ² Lib 18 de Civit Dei cap 48. — ³ Lib 20 Moral 24. — ⁴ Lib 6 Etymol cap 5. — ⁵ Lib 1 de Divin offic 12.

Ceterum ne tam fidelis translatio, tamque in omnes partes Ecclesie utilis, vel iniuria temporum, vel impresorum incuria, vel temere emendantium audacia, ulla ex parte corrumperetur, eadem sacrosancta Synodus Tridentina illud Decreto suo sapienter adiecit, ut hæc ipsa vetus ac vulgata Editio emendatissime, quoad fieri posset, imprimeretur: neque ulli licet eam sine facultate et approbatione Superiorum excudere. Quo Decreto simul typographorum temeritati ac licentiae modum imposuit, et Pastorum Ecclesie in tanto bono quam diligentissime retinendo, et conservando, vigilantiam, atque industriam exercitavit.

Et quamvis insignium Academiarum Theologi in Editione vulgata pristino suo nitoris restituenda magna cum laude laboraverint; quia tamen in tanta re nulla potest esse nimia diligentia, et codices manuscripti complures et vetustiores Summi Pontificis iussu conquisiti, atque in Urbem advecti erant; et demum, quoniam executio generalium Conciliorum, et ipsa Scripturarum integritas ac puritas ad curam Apostolice Sedis potissimum pertinere cognoscitur; idea Pius IV Pontifex Maximus pro sua in omnes Ecclesie partes incredibili vigilancia, lectionissim aliquot sanctarum Romanæ Ecclesie Cardinalibus, aliisque tum Sacrarum Litterarum, tum variarum linguarum peritissimis viris, eam provinciam demandavit, ut vulgatam editionem Latinam, adhibitis antiquissimis codicibus manuscriptis, inspectis quoque Hebraicis, Græcisque Bibliorum fontibus; consultis denique veterum Patrum commentariis, recuratissime castigarent. Quod itidem institutum Pius V prosecutus est. Verum Conventum illum ob varias, gravissimasque Sedis Apostolice occupations iamdudum intermissum, Sixtus V divina providentia ad summum Sacerdotium evocatus, ardentissimo studio revocavit, et opus tandem confectum typis mandari iussit. Quod cum iam esset excusum, et ut in lucem emitteretur, idem Pontifex operam daret, animadvertis non paucia in sacra Biblia preli vitio irrepisse, quæ iterata diligenter indigere viderentur, totum opus sub incudem revocandum censuit atque decrevit. Id vero cum morte præventus præstare non potuisset, Gregorius XIV qui post Urbani VII duo-

ex decreto Tridentino emendatissime imprimenta

et cura Summi Pontificis repurgata

decim dierum Pontificatum Sexto successerat, eius animi intentionem executus perficere aggressus est, amplissimis aliquot Cardinalibus, aliquisque doctissimis viris ad hoc iterum deputatis. Sed eo quoque, et qui illi successit, Innocentio IX brevissimo tempore de hac luce subtractis; tandem sub initium Pontificatus Clementis VIII qui nunc Ecclesiæ universæ gubernacula tenet, opus, in quod Sextus V intenderat, Deo bene iuvante perfectum est.

accura-
tissime
impressa
est

Accipe igitur, Christiane Lector, eodem Clemente Summo Pontifice annuente, ex Vaticana Typographia veterem ac vulgatam sacre Scriptura Editionem, quanta fieri potuit diligenter castigata: quam quidem sicut omnibus numeris absolutam, pro humana imbecillitate affirmare difficile est, ita ceteris omnibus, quae ad hanc usque diem prodierunt, emendationem, purioremque esse, minime dubitandum. Et vero quamvis in hac Bibliorum recognitione in codicibus manuscriptis, Hebreis, Græcisque fontibus, et ipsis veterum Patrum commentariis conferendis non mediocre studium adhibitum fuerit; in hac tamen pervulgata Lectione sicut nonnulla consulto mutata, ita etiam alia, quæ mutanda videbantur, consulto immutata relata sunt; tum quoq[ue] ita faciendum esse ad offenditionem populorum vitandam sanctus Hieronymus non semel admonuit: tum quod facile fieri posse credendum est, ut maiores nostri, qui ex Hebreis, et Græcis Latina fecerunt, copiam meliorum, et emendationum librorum habuerint, quam ii, qui post illorum extatū ad nos pervenerunt, qui fortasse tam longo tempore identem describendo minus puri, atque integri evaserunt; tum denique quia sacre Congregationi Amplissimorum Cardinalium, aliquis eruditissimus viris ad hoc opus a Sede Apostolica delectis propositum non fuit, novam aliquam editionem eudere, vel antiquum Interpretēme illa ex parte corrigerē, vel emendare; sed ipsam veterem, ac vulgatam Editionem Latinam a mendis veterum librariorū, necon pravarum emendationum erroribus repurgatam, sue pristina integrati, ac puritati, quoad eius fieri potuit, restituere; eaque

¹ Epist ad Suniam et Fretellam; Præf Evang ad Damasum.

restituta, ut quam emendatissime imprimeretur iuxta Concilii Ecclæm Decretum pro viribus operam dare.

Porro in hac Editione nihil non canonicum, nihil adscitum, nihil extraneum apponere vimus est: atque ea causa fuit, cur Liber tertius et quartus Esdræ inscripti, quos inter Canonicos libros sacra Tridentina Synodus non anumerariva, ipsa etiam Manassæ regis Oratio, quæ neque Hebraice, neque Graece quidem existat, neque in manuscriptis antiquioribus invenitur, neque pars est ullius Canonici libri, extra Canonicas Scripturas seriem posita sint: et nullæ ad marginem concordantiae (quæ posthac inhibi apponi non prohibentur), nullæ nota, nullæ varie lectiones, nullæ denique præfationes, nulla argumenta ad librum initia conspiciantur.

Sed sicut Apostolica Sedes industriad eorum non dannat, qui concordantias locorum, varias lectiones, præfationes sancti Hieronymi, et alia id genus in aliis editionibus inseruerunt; ita quoque non prohibit, quin alio genere characteris in hac ipsa Vaticana editione eiusmodi adiumenta pro studiosorum commoditate, atque utilitate in posterum adiificantur; ita tamen, ut lectiones variae ad marginem ipsius Textus minime annotentur.

DE CANONICIS SCRIPTURIS DECRETUM

EX CONCILIO TRIDENTINO SESSIONE
QUARTA

Sacrosancta Ecclæma, et generalis Tridentina Synodus, in Spiritu Sancto legitime congregata, præsidentibus in ea eidem tribus Apostolicae Sedis Legatis, hoc sibi perpetuo ante oculos proponens, ut sublatiis erroribus, puritas ipsa Evangelii in Ecclesia conservetur. Et infra:

Sacrum vero librorum Indicem huic Decretu ascribendum censuit, ne cui dubitatio suboriri possit, quinam sint, qui ab ipsa Synodo suscipiantur. Sunt vero infra-

in qua
nihil ex-
traneum
invenitur

varia
adiumenta
ta tamen
adici pos-
sunt

Concili-
um Tri-
dentinum

Testa-
menti
Veteris

scripti: Testamenti Veteris: Quinque Moysi, idest Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri, Deuteronomium: Iosue, Iudicum, Ruth: Quattuor Regum: Duo Paralipomenon: Esdras primus, et secundus, qui dicitur Neemias: Tobias, Iudith, Esther, Iob, Psalterium Davidicum centum quinquaginta Psalmorum, Parabole, Ecclesiastes, Canticum canticorum, Sapientia, Ecclesiasticus, Isaías, Ieremias cum Baruch, Ezechiel, Daniel: Duodecim Prophetae minores, idest Osea, Joel, Amos, Abdias, Jonas, Micheas, Nahum, Habacuc, Sophonias, Aggeus, Zacharias, Malachias: Duo Machabaeorum, primus, et secundus.

atque
Novi

Testamenti Novi: Quattuor Evangelia, secundum Matthæum, Marcum, Lucam, et Ioannem: Actus Apostolorum a Luca Evangelista conscripti: Quattuordicim Epistolæ Pauli Apostoli: Ad Romanos, due ad Corinthios, ad Galatas, ad Ephesios, ad Philippenses, ad Colossenses, due ad Thessalonicenses, due ad Timotheum, ad Titum, ad Philemonem, ad Hebreos: Petri Apostoli due: Ioannis Apostoli tres: Iacobi Apostoli una: Iudeæ Apostoli una: et Apocalypsis Iohannis Apostoli.

Si quis autem Libros ipsos integros cum omnibus suis partibus, prout in Ecclesia Catholica legi consueverunt, et in veteri vulgata Latina editione habentur, pro sacris, et canoniciis non suscepere, et traditiones predictas sciens, et prudens contempserit, anathema sit.

libros sa-
cerdos de-
hinc

CLEMENS PAPA VIII AD PERPETUAM REI MEMORIAM

Papa im-
presso-
nem tex-
tus lice-
tam

Cum sacrorum Bibliorum vulgatae editionis Textus summis laboribus, ac vigilis restitutus, et quam accurassime mendis expurgatus, Benedicente Domino, ex nostra Typographia Vaticana in lucem prodeat; Nos, ut in posterum idem Textus incorruptus, ut decet, conservetur, opportune provide volentes, auctoritate Apostolica, tenore praesentium districtius inhibemus, ne intra decem annos a

data praesentium numerandos, tam circa, quas ultra montes alibi quam in nostra Vaticana Typographia a quoquam imprimitur. Elapsò autem praefato decennio, eam cautio nem adhiberi præcipimus, ut nemo hanc sanctorum Scripturarum editionem typis mandare presumat, nisi habito prius exemplari in Typographia Vaticana excuso: cuius exemplaris forma, ne minima quidem particula de Textu mutata, addita, vel ab eo detracta, nisi aliiquid occurrat, quod Typographicæ incurie manifeste adscribendum sit, inviolabiliter obseretur.

Si quis vero Typographus in quibuscumque Regnis, Civitatibus, Provinciis, et locis tam nostræ et S. R. E. ditioni in temporalibus subiectis, quam non subiectis, hanc eandem sacrarum Scripturarum editionem intra Decennum praedictum quoquomodo, elapsò autem Decennio, aliter quam iuxta huiusmodi exemplar, ut præfertur, imprimere, vendere, venales habere, aut alias edere vel evulgare, aut siquis Bibliopola a se vel ab aliis quibusvis, post datum praesentium, huius Editionis impressos libros, seu imprimendos a praefato restituto et correcto Textu in aliquo discrepantes, seu ab alio, quam a Typographo Vaticano, intra Decennum excusos, pariter vendere, venales proponere vel evulgare præsumpscerit, ultra amissionem omnium librorum, et alias arbitrio nostro infligendas penas temporales, etiam maioris excommunicationis sententiam eo ipso incurrat: a qua nisi a Romano Pontifice, præterquam in mortis articulo constitutus, absvoli non possit.

Mandamus itaque universis et singulis, Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, ceterisque Ecclesiarum, et locorum, etiam regularium Praelatis, ut presentes literas in suis quiske Ecclesiis et iurisdictionibus ab omnibus inviolate perpetuo observari curent ac faciant. Contradictores per censuras ecclesiasticas, aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo, invoco etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii sæcularis; non obstantibus constitutionibus, et ordinacionibus Apostolicis, ac in Generalibus, Provincialibus, vel Synodalibus Concilii editis generalibus, vel specialibus, ac quarumcumque Ecclesiarum, Ordinum, Congregationum, Col-

necon
licitam
declarat

mandata
et deroga-
tiones
adiun-
gens

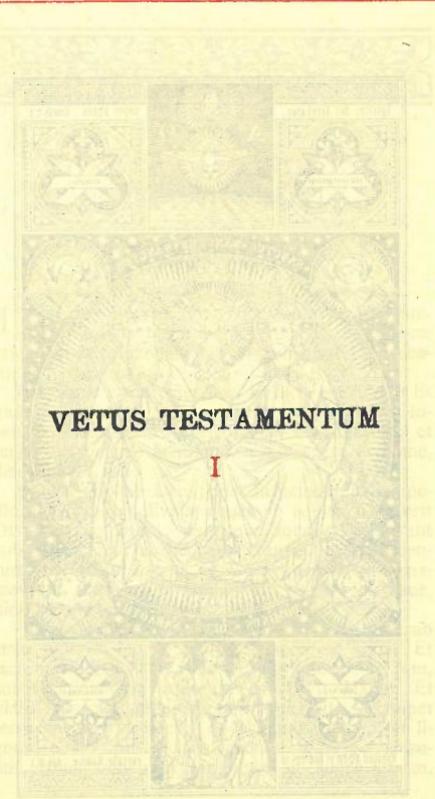
legiorum atque Universitatum, etiam Studiorum generalium iuramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, et consuetudinibus, ac privilegiis, indultis, ac litteris Apostolicis in contrarium quomodo cumque emanatis, et emanandis: quibus omnibus ad hunc effectum latissime derogamus, ac derogatum esse decernimus. Volumus autem, ut presentium transumptis etiam in ipsis voluminibus impressis eadem, in iudicio et extra, fides ubique adhibeatur, que ipsis presentibus adhiberetur, si forent exhibita, vel ostensa.

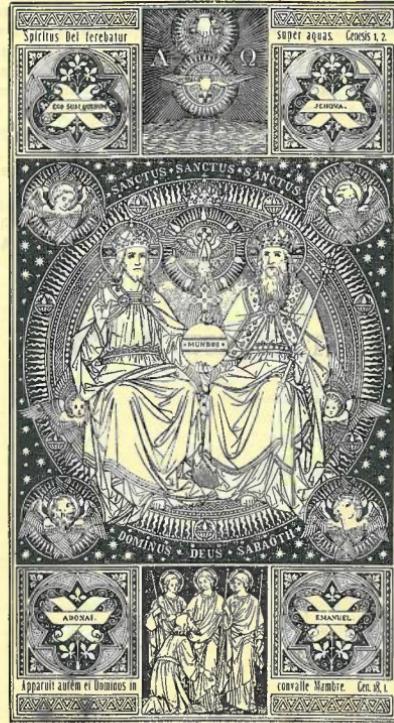
Datum Romæ, apud Sanctum Petrum sub Annulo Piscatoris Die IX Novembris M.D.XCII. Pontif. Nostri
Anno I.

M. VESTRIUS BARBIANUS.

VETUS TESTAMENTUM

I

Spiritus Dei ferebatur super aquas. Gn 1, 2

LIBER GENESIS HEBRAICE BERESITH

EXORDIUM

Creatio cœli et terræ, 1, 1—2, 3

1 In principio creavit Deus cœlum, et terram.
2 Terra autem erat inanis et vacua, et tenebræ erant super faciem abyssi: et Spiritus Dei ferebatur super aquas.

3 Dixitque Deus: Fiat lux. Et facta est lux. **4** Et vidit Deus lucem quod esset bona: et divisit lucem a tenebris. **5** Appellavitque lucem Diem, et tenebras Noctem: factumque est vespere et mane, dies secundus.

6 Dixit quoque Deus: Fiat firmamentum in medio aquarum: et dividat aquas ab aquis. **7** Et fecit Deus firmamentum, divisivit aquas, quæ erant sub firmamento, ab his, quæ erant super firmamentum. Et factum est ita. **8** Vocavitque Deus firmamentum, Cœlum: et factum est vespere et mane, dies secundus.

9 Dixit vero Deus: Congregentur aquæ, quæ sub cœlo sunt, in locum unum: et appareat arida. Et factum est ita. **10** Et vocavit Deus aridam, Terram, congregacionesque aquarum appellavit Maria. Et vidit Deus quod esset bonum. **11** Et ait: Germinet terra herbam virentem, et facientem semen, et lignum pomiferum faciens fructum iuxta genus suum, cuius semen in semetipso sit super terram.

(1) Ps 32, 6; 135, 5; Sir 18, 1; Act 14, 14; 17, 24.—

(3) Hbr 11, 3. — (7) Ps 135, 6; 148, 4; Ir 10, 12; 51, 15.

— (10) Iob 38, 4; Ps 32, 7; 88, 12; 135, 6.

Principi-
um

dies
primus

dies se-
cundus

dies
tertius

Et factum est ita. ¹² Et protulit terra herbam vi-
rentem, et facientem semen iuxta genus suum, li-
gnumque faciens fructum, et habens unumquodque
sementum secundum speciem suam. Et vidi Deus
quod esset bonum. ¹³ Et factum est vespere et
mane, dies tertius.

dies
quartus

¹⁴ Dixit autem Deus: Fiant luminaria in firmamen-
to cæli, et dividant diem ac noctem, et sint in
signa et tempora, et dies et annos: ¹⁵ ut luceant
in firmamento cæli, et illuminent terram. Et fac-
tum est ita. ¹⁶ Fecitque Deus duo luminaria ma-
gna: luminare maius, ut præcesset diei: et luminare
minus, ut præcesset nocti: et stellas. ¹⁷ Et posuit
eas in firmamento cæli, ut lucerent super terram,
¹⁸ et præcessent diei ac nocti, et dividerent lucem
ac tenebras. Et vidi Deus quod esset bonum. ¹⁹ Et
factum est vespere et mane, dies quartus.

dies
quintus

²⁰ Dixit etiam Deus: Producant aquæ reptile ani-
ma viventes, et volatile super terram sub firmamen-
to cæli. ²¹ Creavitque Deus Cete grandia, et
omnem animam viventem atque motabilem, quam
produserant aquæ in species suas, et omne vola-
tile secundum genus suum. Et vidi Deus quod
esset bonum. ²² Benedixitque eis, dicens: Crescite,
et multiplicamini, et replete aquas maris: avesque
multiplicantur super terram. ²³ Et factum est ve-
spere et mane, dies quintus.

dies
sextus

²⁴ Dixi quoque Deus: Producat terra animam
viventem in genere suo, iumenta, et reptilia, et
bestias terræ secundum species suas. Factumque
est ita. ²⁵ Et fecit Deus bestias terræ iuxta species
suis, et iumenta, et omne reptile terræ in genere
suo. Et vidi Deus quod esset bonum, ²⁶ et ait:
Faciamus Hominem ad imaginem, et similitudinem
nostram: et præsit piscibus maris, et volatilibus
cæli, et bestiis, universæ terræ, omnique rep-
tili, quod movetur in terra. ²⁷ Et creavit Deus ho-
minem ad imaginem suam: ad imaginem Dei crea-

(14) Ps 135, 7. — (26) Inf 5, 1; 9, 6; 1 Cor 11, 7;
Col 3, 10. — (27) Sap 2, 23; Sir 17, 1; Mt 19, 4.

vit illum, masculum et feminam creavit eos. ²⁸ Be-
nedixitque illis Deus, et ait: Crescite et multipli-
camini, et replete terram, et subicie eam, et domi-
namini piscibus maris, et volatilibus cæli, et uni-
versis animalibus, quae moventur super terram.
²⁹ Dixitque Deus: Ecce dedi vobis omnem herbam
afferentem semen super terram, et universa ligna
qua habent in semetipsis sementem generis sui,
ut sint vobis in escam: ³⁰ et cunctis animalibus
terre, omnique volucri cæli, et universi qua mo-
ventur in terra, et in quibus est anima vivens, ut
habeant ad vescendum. Et factum est ita. ³¹ Vidi-
que Deus cuncta quæ fecerat: et erant valde bona.
Et factum est vespere et mane, dies sextus.

² ¹ Igitur perfecti sunt cæli et terra, et omnis or-
natus eorum. ² Complevitque Deus die septimo
opus suum quod fecerat: et requievit die septimo
ab universo opere quod patrarat. ³ Et benedixit
diei septimo; et sacrificavit illum: quia in ipso
cessaverat ab omni opere suo quod creavit Deus
ut faceret.

dies
requietis

PARS PRIOR

Historia totius generis humani, 2, 4—11, 26

I. Generationes cæli et terræ, 2, 4—4, 26

1. Status innocentia protoparentum 2, 4—25

⁴ Istæ sunt generationes cæli et terræ, quando
creata sunt, in die quo fecit Dominus Deus cælum
et terram:

⁵ Et omne virgultum agri antequam oriretur in
terra, omnemque herbam regionis priusquam ger-
minaret: non enim pluerat Dominus Deus super
terram, et homo non erat qui operaretur terram:
⁶ Sed fons ascendebat e terra, irrigans universam
superficiem terræ. ⁷ Formavit igitur Dominus Deus
hominem de limo terræ, et inspiravit in faciem

(28) Inf 8, 17; 9, 1. — (29) Inf 9, 3. — (31) Sir 39, 21;
Mc 7, 37. — (2) Ex 20, 11; 31, 17; Dt 5, 14; Hbr 4, 4.

Creatio
Adami

eius spiraculum vitæ, et factus est homo in animam viventem.

plantatio
paradisi

⁸ Plantaverat autem Dominus Deus Paradisum voluptatis a principio: in quo posuit hominem quem formaverat. ⁹ Produxitque Dominus Deus de humo omne lignum pulchrum visu, et ad vescendum suave: lignum etiam vitæ in medio paradisi, lignumque scientiæ boni et mali. ¹⁰ Et fluvius egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum paradisum, qui inde dividitur in quattuor capita. ¹¹ Nomen uni Phison: ipse est qui circuit omnem terram Heviath, ubi nascitur aurum: ¹² Et aurum terræ illius optimum est: ibi invenitur bdelium, et lapis onychinus. ¹³ Et nomen fluvii secundi Gehon: ipse est qui circumlit omnem terram Aethiopiarum. ¹⁴ Nomen vero fluminis tertii, Tigris: ipse vadit contra Assyrios. Fluvius autem quartus, ipse est Euphrates.

translatio
Adami

¹⁵ Tulit ergo Dominus Deus hominem, et posuit eum in paradiso voluptatis, ut operaretur, et custodiret illum: ¹⁶ Praecepitque ei dicens: Ex omni ligno paradisi comedere: ¹⁷ De ligno autem scientiæ boni et mali ne comedas; in quocumque enim die comedeleris ex eo, morte morieris.

creatio
Hevae

¹⁸ Dixit quoque Dominus Deus: Non est bonus esse hominem solum: faciamus ei adiutorium simile sibi. ¹⁹ Formatis igitur, Dominus Deus, de humo cunctis animalibus terræ, et universis volatilibus caeli, adduxit ea ad Adam, ut videret quid vocaret ea: omne enim quod vocavit Adam animæ viventis, ipsum est nomen eius. ²⁰ Appellavitque Adam nominibus suis cuncta animantia, et universa volatilia caeli, et omnes bestias terræ: Adæ vero non inveniebatur adiutor similis eius. ²¹ Immisit ergo Dominus Deus soporem in Adam: cumque obdormisset, tulit unam de costis eius, et replevit carnem pro ea. ²² Et ædificavit Dominus Deus castam, quam tulerat de Adam, in mulierem: et adduxit eam ad Adam.

(7) 1 Cor 15, 45. — (11) Sir 24, 35.

²³ Dixitque Adam: Hoc nunc, os ex ossibus meis, et caro de carne mea: hæc vocabut Virago, quoniam de viro sumpta est. ²⁴ Quanobrem relinquet homo patrem suum, et matrem, et adhærebit uxori suæ: et erunt duo in carne una.

²⁵ Erat autem eterque nudus, Adam scilicet et uxor eius: et non erubescabant.

2. Status peccati eorum, 3, 1-24

3 ¹ Sed et serpens erat callidior cunctis animantibus terræ quæ fecerat Dominus Deus. Qui dixit ad mulierem: Cur præcepit vobis Deus ut non comederetis de omni ligno paradisi? ² Cui respondit mulier: De fructu lignorum, quæ sunt in paradiso, vescimur: ³ de fructu vero ligni, quod est in medio paradisi, præcepit nobis Deus ne comederemus: et ne tangeremus illud, ne forte moriamur. ⁴ Dixit autem serpens ad mulierem: Nequam morte moriemini. ⁵ Scit enim Deus quod in quocumque die comedederitis ex eo, aperientur oculi vestri: et eritis sicut dii, scientes bonum et malum. ⁶ Vedit igitur mulier quod bonum esset lignum ad vescendum, et pulchrum oculis, aspectu delectabile: et tulit de fructu illius, et comedit: deditque viro suo, qui comedit.

⁷ Et aperti sunt oculi amborum: cumque cognovissent se esse nudos, conseruerunt folia ficus, et fecerunt sibi perizomata. ⁸ Et cum audissent vocem Domini Dei deambulantis in paradiso ad auras post meridiem, abscondit se Adam et uxor eius a facie Domini Dei in medio ligni paradisi.

⁹ Vocavitque Dominus Deus Adam, et dixit ei: Ubi es? ¹⁰ Qui ait: Vocem tuam audiui in paradiso: et timui, eo quod nudus essem, et abscondi me. ¹¹ Cui dixit: Quis enim indicavit tibi quod nudus essem, nisi quod ex ligno de quo præcepeream tibi ne comederes, comedisti? ¹² Dixitque

eorum
matrimo-
nium

et inno-
centia

Tentatio
ac pecca-
tum

concupi-
scencia
sentita

sententia
iudicis

(23) Mt 19, 5; Mc 10, 7; 1 Cor 11, 9; Eph 5, 31. — (24) 1 Cor 6, 16. — (4) 2 Cor 11, 3. — (6) Sir 25, 33; 1 Tim 2, 14.

Adam: Mulier, quam dedisti mihi sociam, dedit mihi de ligno, et comedi. ¹³ Et dixit Dominus Deus ad mulierem: Quare hoc fecisti? Quae respondit: Serpens decepit me, et comedi. ¹⁴ Et ait Dominus Deus ad serpentem: Quia fecisti hoc, maledictus es inter omnia animantia, et bestias terræ: super pectus tuum gradieris, et terram comedes cunctis diebus vitæ tuæ. ¹⁵ Inimicitias ponam inter te et mulierem, et semen tuum et semen illius: ipsa conteret caput tuum, et tu insidiaberis calcaneo eius. ¹⁶ Mulieri quoque dixit: Multiplicabo ærumnas tuas, et conceptus tuos: in dolore paries filios, et sub viri potestate eris, et ipse dominabitur tui. ¹⁷ Adæ vero dixit: Quia audisti vocem uxoris tuæ, et comedisti de ligno, ex quo, preceperam tibi, ne comederes, maledicta terra in opere tuo: in laboribus comedes ex ea cunctis diebus vitæ tuæ. ¹⁸ Spinas et tribulos germinabit tibi, et comedes herbam terra. ¹⁹ In sudore vultus tui vesceris pane, donec revertaris in terram de qua sumptus es: quia pulvis es, et in pulverem reverteris.

²⁰ Et vocavit Adam nomen uxoris suæ, Heva: eo quod mater esset cunctorum viventium. ²¹ Fecit quoque Dominus Deus Adæ et uxori eius tunicas pelliceas, et induit eos: ²² Et ait: Ecce Adam quasi unus ex nobis factus est, sciens bonum et malum: nunc ergo ne forte mittat manum suam, et sumat etiam de ligno vitæ, et comedat, et vivat in æternum. ²³ Et emisit eum Dominus Deus de paradyso voluptatis, ut operaretur terram de qua sumptus est. ²⁴ Eiecitque Adam: et collocavit ante paradysum voluptatis Cherubim, et flammeum gladium, atque versatilem, ad custodiendam viam ligni vitæ.

3. Mali ac boni homines, 4, 1—26

4 ¹ Adam vero cognovit uxorem suam Hevam: quæ concepit et peperit Cain, dicens: Posedi hominem per Deum. ² Rursumque peperit fratrem eius Abel. Fuit autem Abel pastor ovium, et Cain

Cain et
Abel

(16) 1 Cor 14, 34.

agricola. ³ Factum est autem post multos dies ut offerat Cain de fructibus terræ munera Domino. ⁴ Abel quoque obtulit de primogenitis gregis sui, et de adipibus eorum: et respexit Dominus ad Abel, et ad munera ejus. ⁵ Ad Cain vero, et ad munera illius non respexit: iratusque est Cain vehementer, et concidit vultus eius. ⁶ Dixitque Dominus ad eum: Quare iratus es? et cur concidit facies tua? ⁷ Nonne si bene egeris, recipies: sin autem male, statim in foribus peccatum aderit? sed sub te erit appetitus eius, et tu dominaberis illius. ⁸ Dixitque Cain ad Abel fratrem suum: Egrediamur foras. Cumque essent in agro, consurrexit Cain adversus fratrem suum Abel, et interfecit eum. ⁹ Et ait Dominus ad Cain: Ubi est Abel frater tuus? Quid respondit: Nescio: Num custos fratri mei sui ego? ¹⁰ Dixitque ad eum: Quid fecisti? vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra. ¹¹ Nunc igitur maledictus eris super terram, quæ aperuit os suum, et suscepit sanguinem fratris tui de manu tua. ¹² Cum operatus fueris eam, non dabit tibi fructus suos: vagus et profugus eris super terram. ¹³ Dixitque Cain ad Dominum: Maior est iniqüitas mea, quam ut veniam merear. ¹⁴ Ecce eiicis me hodie a facie terræ, et a facie tua abscondar, et ero vagus et profugus in terra: omnis igitur qui invenerit me, occidet me. ¹⁵ Dixitque ei Dominus: Nequaquam ita fiet: sed omnis qui occiderit Cain, septuplum punietur. Posuitque Dominus Cain signum, ut non interficeret eum omnis qui invenisset eum. ¹⁶ Egressusque Cain a facie Domini, habitavit profugus in terra ad orientalem plagam Eden.

¹⁷ Cognovit autem Cain uxorem suam, quæ concepit, et peperit Henoch: et aedificavit civitatem, vocavitque nomen eius ex nomine filii sui, Henoch. ¹⁸ Porro Henoch genuit Irad, et Irad genuit Mavael, et Mavael genuit Mathusael, et Mathusael

Cainitæ

(4) Hbr 11, 4. — (8) Sap 10, 3; Mt 23, 35; 1 Io 3, 12; Iud 11.

genuit Lamech. ¹⁹ Qui accepit duas uxores, nomen uni Ada, et nomen alteri Sella. ²⁰ Genuitque Ada label, qui fuit pater habitantium in tentoriis, atque pastorum. ²¹ Et nomen fratris eius Iubal: ipse fuit pater canentium cithara et organo. ²² Sella quoque genuit Tubalcain, qui fuit malleator et faber in cuncta opera aeris et ferri. Soror vero Tubalcain, Noema. ²³ Dixitque Lamech uxoribus suis Adae et Selle:

Audite vocem meam uxores Lamech,
auscultate sermonem meum:
quoniam occidi virum in vulnus meum,
et adolescentulum in livorem meum.

24 Septuplum ultio dabitur de Cain:
de Lamech vero septuagies septies.

²⁵ Cognovit quoque adhuc Adam uxorem suam: et peperit filium, vocavitque nomen eius Seth, dicens: Posuit mihi Deus semen aliud pro Abel, quem occidit Cain. ²⁶ Sed et Seth natus est filius, quem vocavit Enos: iste ceperit invocare nomen Domini.

II. Generations Adami, 5, 1—6, 8

1. Vitæ primorum hominum, 5, 1—31

5 ¹ Hic est liber generationis Adam. ² In die, qua creavit Deus hominem, ad similititudinem Dei fecit illum. ³ Masculum et feminam creavit eos, et benedixit illis: et vocavit nomen eorum Adam, in die quo creati sunt. ³ Vixit autem Adam centum triginta annis: et genuit ad imaginem et similitudinem suam, vocavitque nomen eius Seth. ⁴ Et facti sunt dies Adam, postquam genuit Seth, octingenti anni: genuitque filios et filias. ⁵ Et factum est omne tempus quod vixit Adam, anni nongenti triginta, et mortuus est.

⁶ Vixit quoque Seth centum quinque annis, et genuit Enos. ⁷ Vixitque Seth postquam genuit Enos,

Seth ac
Enos

Adam

Seth

(1) Sup 1, 27; Inf 9, 6; Sap 2, 23; Sir 17, 1. —
(4) 1 Par 1, 1.

octingentis septem annis, genuitque filios et filias. ⁸ Et facti sunt omnes dies Seth nongentorum duodecim annorum, et mortuus est.

⁹ Vixit vero Enos nonaginta annis, et genuit Cainan. ¹⁰ Post cuius ortum vixit octingentis quindecim annis, et genuit filios, et filias. ¹¹ Factique sunt omnes dies Enos nongenti quinque anni, et mortuus est.

¹² Vixit quoque Cainan septuaginta annis, et genuit Malaleel. ¹³ Et vixit Cainan postquam genuit Malaleel, octingentis quadraginta annis, genuitque filios et filias. ¹⁴ Et facti sunt omnes dies Cainan nongenti decem anni, et mortuus est.

¹⁵ Vixit autem Malaleel sexaginta quinque annis, et genuit Jared. ¹⁶ Et vixit Malaleel postquam genuit lared, octingentis triginta annis: et genuit filios et filias. ¹⁷ Et facti sunt omnes dies Malaleel octingenti nonaginta quinque anni, et mortuus est.

¹⁸ Vixitque lared centum sexaginta duobus annis, et genuit Henoch. ¹⁹ Et vixit Jared postquam genuit Henoch, octingentis annis, et genuit filios et filias. ²⁰ Et facti sunt omnes dies Jared nongenti sexaginta duo anni, et mortuus est.

²¹ Porro Henoch vixit sexaginta quinque annis, et genuit Mathusalam. ²² Et ambulavit Henoch cum Deo: et vixit, postquam genuit Mathusalam, trecentis annis, et genuit filios et filias. ²³ Et facti sunt omnes dies Henoch trecenti sexaginta quinque anni. ²⁴ Ambulavitque cum Deo, et non apparuit: quia tulit eum Deus.

²⁵ Vixit quoque Mathusala centum octoginta septem annis, et genuit Lamech. ²⁶ Et vixit Mathusala, postquam genuit Lamech, septingentis octoginta duobus annis, et genuit filios et filias. ²⁷ Et facti sunt omnes dies Mathusala nongenti sexaginta novem anni, et mortuus est.

²⁸ Vixit autem Lamech centum octoginta duobus annis, et genuit filium: ²⁹ vocavitque nomen eius Noe, dicens: Iste consolabit nos ab operibus et

(24) Sir 44, 16; Hbr 11, 5.

Enos

Cainan

Malaleel

Iared

Henoch

Mathusa-
la

Lamech

laboribus manuum nostrarum in terra, cui maledixit Dominus. ³⁰ Vixitque Lamech, postquam genuit Noe, quingentis nonaginta quinque annis, et genuit filios et filias. ³¹ Et facti sunt omnes dies Lamech, septingenti septuaginta septem anni, et mortuus est. Noe vero cum quingentorum esset annorum, genuit Sem, Cham, et Iapheth.

2. Præparatio diluvii, 6, 1—8

Depravatio morum

6 Cumque coepissent homines multiplicari super terram, et filias procerarent, **2** Videntes filii Dei filias hominum quod essent pulchræ, acceperunt sibi uxores ex omnibus, quas elegerant. **3** Dixitque Deus: Non permanebit spiritus meus in homine in æternum, quia caro est: eruntque dies illius centum viginti annorum. **4** Gigantes autem erant super terram in diebus illis. Postquam enim ingressi sunt filii Dei ad filias hominum, illæque genererunt, isti sunt potentes a sæculo viri famosi.

5 Videns autem Deus quod multa malitia hominum esset in terra, et cuncta cogitatio cordis intenta esset ad malum omni tempore, **6** pœnituit eum quod hominem fecisset in terra. Et tactus dolore cordis intrinsecus, **7** Delebo, inquit, hominem, quem creavi, a facie terræ, ab homine usque ad animantia, a reptili usque ad volucres cœli; pœnitit enim me fecisse eos. **8** Noe vero invenit gratiam coram Domino.

III. Generationes Noe, 6, 9—9, 29

1. Noe ante diluvium, 6, 9—7, 16

9 Hæ sunt generationes Noe:

Noe vir iustus atque perfectus fuit in generationibus suis, cum Deo ambulavit. **10** Et genuit tres filios, Sem, Cham, et Iapheth. **11** Corrupta est autem terra coram Deo, et repleta est iniquitate.

12 Cumque vidisset Deus terram esse corruptam, (omnis quippe caro corrupterat viam suam super terram) **13** dixit ad Noe: Finis universæ carnis venit

Noe iustus

arcam ædificat

(5) Inf 8, 21; Mt 15, 19 — (9) Sir 44, 17.

coram me: repleta est terra iniquitate a facie eorum, et ego disperdam eos cum terra. **14** Fac tibi arcum de lignis levigatis: mansiunculas in arca facies, et bitumine linies intrinsecus, et extrinsecus. **15** Et sic facies eam: Trecentorum cubitorum erit longitudo arcæ, quinquaginta cubitorum latitudo, et tringita cubitorum altitudo illius. **16** Fenestram in arca facies, et in cubito consummabis summitatem eius: ostium autem arcæ pones ex latere: deorsum, cenacula, et tristega facies in ea. **17** Ecce ego adducam aquas diluvii super terram, ut interficiam omnem carnem, in qua spiritus vitæ est subter cælum: Universa quæ in terra sunt, consumetur. **18** Ponamque fœdus meum tecum: et ingredieris arcum tu et filii tui, uxor tua, et uxores filiorum tuorum tecum. **19** Et ex cunctis animalibus universe carnis bina induces in arcum, ut vivant tecum: masculini sexus et feminini. **20** De volucribus iuxta genus suum, et de iumentis in genere suo, et ex omni reptili terræ secundum genus suum: bina de omnibus ingredientur tecum, ut possint vivere. **21** Tolleris igitur tecum ex omnibus escis, quæ mandi possunt, et comportabis apud te: et erunt tam tibi, quam illis in cibum. **22** Fecit igitur Noe omnia, quæ præceperat illi Deus.

7 **1** Dixitque Dominus ad eum: Ingredere tu, et omnis domus tua in arcum: te enim vidi iustum coram me in generatione hac. **2** Ex omnibus animalibus mundis tolle septena et septena, masculum et feminam: de animalibus vero immundis duo et duo, masculum et feminam. **3** Sed et de volatilibus cœli septena et septena, masculum et feminam: ut salvetur semen super faciem universæ terræ. **4** Adhuc enim, et post dies septem ego pluam super terram quadraginta diebus et quadragesita noctibus: et delebo omnem substantiam, quam feci, de superficie terræ. **5** Fecit ergo Noe omnia, quæ mandaverat ei Dominus. **6** Eratque sexcento-

et eam intrat

(22) Hbr 11, 7. — (1) 2 Ptr 2, 5.

rum annorum quando diluvii aquæ inundaverunt super terram. ⁷ Et ingressus est Noe et filii eius, uxor eius et uxores filiorum eius cum eo in arcam propter aquas diluvii. ⁸ De animantibus quoque mundis et immundis, et de volucribus, et ex omni, quod movetur super terram, ⁹ duo et duo ingressa sunt ad Noe in arcam, masculus et femina, sicut præceperat Dominus Noe. ¹⁰ Cumque transissent septem dies, aquæ diluvii inundaverunt super terram. ¹¹ Anno sexcentesimo vita Noe, mense secundo, septuaginta die mensis, rupti sunt omnes fontes abyssi magna, et cataractæ cœli aperte sunt: ¹² et facta est pluvia super terram quadraginta diebus et quadraginta noctibus. ¹³ In articulo diei illius ingressus est Noe, et Sem, et Cham, et Iapheth filii eius: uxor illius, et tres uxores filiorum eius cum eis in arcam: ¹⁴ ipsi et omne animal secundum genus suum, universaque iumenta in genere suo, et omne quod movetur super terram in genere suo, cunctumque volatile secundum genus suum, universæ aves, omnesque volucres. ¹⁵ ingressæ sunt ad Noe in arcam, bina et bina ex omni carne, in qua erat spiritus vitae. ¹⁶ Et quæ ingressa sunt, masculus et femina ex omni carne introiebant, sicut præceperat ei Deus: et inclusit eum Dominus deforis.

2. Noe inter diluvium, 7, 17—8, 12

Cum suis servat

¹⁷ Factumque est diluvium quadraginta diebus super terram: et multiplicatae sunt aquæ, et elevaverunt arcam in sublime a terra. ¹⁸ Vehementer enim inundaverunt: et omnia repleverunt in superficie terræ: porro arcæ ferebatur super aquas. ¹⁹ Et aquæ prævaluerunt nimis super terram: opertique sunt omnes montes excelsi sub universo cœlo. ²⁰ Quindecim cubitis altior fuit aqua super montes, quos opererat. ²¹ Consumptaque est omnis caro que movebatur super terram, volucrum, animan-

(7) Mt 24, 38; Lc 17, 26; 1 Ptr 3, 20. — (21) Sap 10, 4;
Sir 39, 28.

tium, bestiarum, omniumque reptilium, quæ repant super terram: universi homines, ²² et cuncta, in quibus spiraculum vite est in terra, mortua sunt. ²³ Et delevit omnem substantiam, quæ erat super terram, ab homine usque ad pecus, tam reptile quam volucres cœli: et deleta sunt de terra: remansit autem solus Noe, et qui cum eo erant in arca. ²⁴ Obtinueruntque aquæ terram centum quinquaginta diebus.

8 ¹ Recordatus autem Deus Noe, cunctorumque animantium, et omnium iumentorum, quæ erant cum eo in arca, adduxit spiritum super terram, et imminutæ sunt aquæ. ² Et clausi sunt fontes abyssi, et cataractæ cœli: et prohibiti sunt pluviae de cœlo. ³ Reversæque sunt aquæ de terra euntes et redeentes: et cœperunt minui post centum quinquaginta dies. ⁴ Requievitque arca mense septimo, vigesimo septimo die mensis super montes Armenie. ⁵ At vero aquæ ibant et decrescebant usque ad decimum mensem: decimo enim mense, prima die mensis, apparuerunt cacumina montium.

⁶ Cumque transissent quadraginta dies, aperiens Noe fenestram arce, quam fecerat, dimisit corvum: ⁷ qui egrediebatur, et non revertebatur, donec siccarentur aquæ super terram. ⁸ Emisit quoque columbam post eum, ut videtur si iam cessasset aquæ super faciem terræ. ⁹ Quæ cum non invenisset ubi requiesceret pes eius, reversa est ad eum in arcam: aquæ enim erant super universam terram: extenditque manum, et apprehensam intulit in arcam. ¹⁰ Exspectatis autem ultra septem diebus aliis, rursum dimisit columbam ex arca. ¹¹ At illa venit ad eum ad vesperam, portans ramum olivæ virentibus foliis in ore suo. Intellexit ergo Noe quod cessasset aquæ super terram. ¹² Exspectavitque nihilominus septem alios dies: et emisit columbam, quæ non est reversa ultra ad eum.

(23) 1 Ptr 3, 20.

videt
montes
Armenie

emittit
volucres

3. Noe post diluvium, 8, 13—9, 29

Egreditur
et offert

13 Igitur sexcentesimo primo anno, primo mense, prima die mensis imminutæ sunt aquæ super terram: et aperiens Noe tectum arcæ, asperxit, viditque quod exsiccata esset superficies terræ. 14 Mense secundo, septimo et vigesimo die mensis arefacta est terra. 15 Locutus est autem Deus ad Noe, dicens: 16 Egressere de arca, tu et uxor tua, filii tui et uxores filiorum tuorum tecum. 17 Cuncta animantia, quæ sunt apud te, ex omni carne, tam in volatilibus quam in bestiis et in universi reptilibus, quæ reptant super terram, educ tecum, et ingredimini super terram: crescere et multiplicamini super eam. 18 Egressus est ergo Noe, et filii eius: uxor illius, et uxores filiorum eius cum eo. 19 Sed et omnia animantia, iumenta, et reptilia quæ reptant super terram secundum genus suum, egressa sunt de arca. 20 Ædificavit autem Noe altare Domino: et tollens de cunctis pecoribus et volucribus mundis, obtulit holocausta super altare. 21 Odoratusque est Dominus odorem suavitatis, et ait: Nequaquam ultra maledicam terræ propter homines: sensus enim et cogitatio humani cordis in malum prona sunt ab adolescentia sua: non igitur ultra percutiam omnem animam viventem sicut feci. 22 Cunctis diebus terræ, sementis et messis, frigus et aestus, aestas et hiems, nox et dies non requiescent.

a Deo be-
nedicitur

9 1 Benedixitque Deus Noe et filiis eius. Et dixit ad eos: Crescite, et multiplicamini, et replete terram. 2 Et terror vester ac tremor sit super cuncta animalia terræ, et super omnes volucres cœli, cum universis que moventur super terram: omnes pisces maris manui vestræ traditi sunt. 3 Et omne, quod movetur et vivit, erit vobis in cibum: quasi olera virientia tradidi vobis omnia. 4 Excepto, quod carnem cum sanguine non comedete-

(17) Sup 1, 28; Inf 9, 1. — (21) Sup 6, 5; Mt 15, 19. — (1) Sup 1, 28; 8, 17. — (3) Sup 1, 29. — (4) Lv 17, 14.

tis. 5 Sanguinem enim animarum vestrarum requiram de manu cunctarum bestiarum: et de manu hominis, de manu viri, et fratris eius requiram animam hominis. 6 Quicumque effuderit humanum sanguinem, fundetur sanguis illius: ad imaginem quippe Dei factus est homo. 7 Vos autem crescere et multiplicamini, et ingredimini super terram, et implete eam.

8 Hæc quoque dixit Deus ad Noe, et ad filios eius cum eo: 9 Ecce ego statuam pactum meum vobiscum, et cum semine vestro post vos: 10 et ad omnem animam viventem, quæ est vobiscum, tam in volucribus quam in iumentis et pecudibus terræ cunctis, quæ egressa sunt de arca, et universis bestiis terræ. 11 Statuam pactum meum vobiscum, et nequaquam ultra interficietur omnis caro aquis diluvii, neque erit deinceps diluvium dissipans terram. 12 Dixitque Deus: Hoc signum foederis quod do inter me et vos, et ad omnem animam viventem, quæ est vobiscum in generationes sempiternas: 13 Arcum meum ponam in nubibus, et erit signum foederis inter me, et inter terram. 14 Cumque obduxero nubibus celum, apparet arcus meus in nubibus: 15 et recordabor foederis mei vobiscum, et cum omni anima vivente quæ carnem vegetat: et non erunt ultra aquæ diluvii ad delendum universam carnem. 16 Eritque arcus in nubibus, et video illum, et recordabor foederis sempiterni quod pactum est inter Deum et omnem animam viventem universæ carnis quæ est super terram. 17 Dixitque Deus ad Noe: Hoc erit signum foederis, quod constitui inter me et omnem carnem super terram.

18 Erant ergo filii Noe, qui egressi sunt de arca, Sem, Cham, et Iapheth: porro Cham ipse est pater Chanaan. 19 Tres isti filii sunt Noe: et ab his disseminatum est omne genus hominum super universam terram. 20 Cœpitque Noe vir agricola ex-

signum
foederis
accipit

maledic
ac bene-
dict

(6) Mt 26, 52; Apc 13, 10. — (7) Sup 1, 28; 8, 17. — (11) Is 54, 9. — (13) Sir 43, 12.

ercere terram, et plantavit vineam. ²¹ Bibensque vinum inebriatus est, et nudatus in tabernaculo suo. ²² Quod cum vidiisset Cham pater Chanaan, verenda scilicet patris sui esse nudata, nuntiavit duobus fratribus suis foras. ²³ At vero Sem et Iapheth pallium imposuerunt humeris suis, et incedentes retrosum, operuerunt verenda patris sui: faciesque eorum aversa erant, et patris virilia non viderunt. ²⁴ Evigilans autem Noe ex vino, cum dicidisset quae fecerat ei filius suus minor, ²⁵ ait: Maledictus Chanaan, servus servorum erit fratribus suis. ²⁶ Dixitque: Benedictus Dominus Deus Sem, sit Chanaan servus eius. ²⁷ Dilatet Deus Iapheth, et habitet in tabernaculo Sem, sitque Chanaan servus eius.

longævus
moritur

²⁸ Vixit autem Noe post diluvium trecentis quinquaginta annis. ²⁹ Et impleti sunt omnes dies eius nongentorum quinquaginta annorum: et mortuus est.

IV. Generations filiorum Noe, 10, 1—11, 9

1. Tabula gentium, 10, 1—32

10 ¹ Hæ sunt generationes filiorum Noe, Sem, Cham, et Iapheth: natique sunt eis filii post diluvium.

Iaphethi-
tæ

² Filii Iapheth: Gomer, et Magog, et Madai, et Iavan, et Thubal, et Mosoch, et Thiras. ³ Porro filii Gomer: Ascenez et Riphath et Thogorma. ⁴ Filii autem Iavan: Elissi et Tharsis, Cethim et Dodanim. ⁵ Ab his divisæ sunt insule gentium in regionibus suis, unusquisque secundum linguam suam et familias suas in nationibus suis.

Chami-
te

⁶ Filii autem Cham: Chus, et Mesraim, et Phuth, et Chanaan. ⁷ Filii Chus: Saba, et Hevila, et Sabatha, et Regma, et Sabatacha. Filii Regma: Saba, et Dadan. ⁸ Porro Chus genuit Nemrod: ipse copit esse potens in terra, ⁹ et erat robustus venator coram Domino. Ob hoc exivit proverbiū: Quasi Nemrod robustus venator coram Domino. ¹⁰ Fuit

(1) 1 Par 1, 5.

autem principium regni eius Babylon, et Arach, et Achad, et Chalanne, in terra Sennara. ¹¹ De terra illa egressus est Assur, et ædificavit Niniven, et plateas civitatis, et Chale. ¹² Resen quoque inter Niniven et Chale: hæc est civitas magna. ¹³ At vero Mesraim genuit Ludim, et Anamim, et Laebim, Nephthuim, ¹⁴ et Pherusim, et Chasluim: de quibus egressi sunt Philisthiim et Capthorim. ¹⁵ Chanaan autem genuit Sidonem primogenitum suum, Hethæum, ¹⁶ et lebusæum, et Amorrhæum, Gerge-sæum, ¹⁷ Hevæum, et Aracæum: Sinæum, ¹⁸ et Aradium, Samaræum et Amathæum: et posthæc disseminati sunt populi Chananæorum. ¹⁹ Facti que sunt termini Chanaan venientibus a Sidone Geraram usque Gazam, donec ingrediariis Sodomam et Gomorrah, et Adamam, et Seboim usque Lesa. ²⁰ Hi sunt filii Cham in cognationibus, et linguis, et generationibus, terrisque et gentibus suis.

²¹ De Sem quoque nati sunt, patre omnium filiorum Heber, fratre Iapheth maiore. ²² Filii Sem: Ælam et Assur, et Arphaxad, et Lud, et Aram. ²³ Filii Aram: Us, et Hul, et Gether, et Mes. ²⁴ At vero Arphaxad genuit Sale, de quo ortus est Heber. ²⁵ Nati sunt Heber filii duo: nomen uni Phaleg, eo quod in diebus eius divisa sit terra; et nomen fratris eius lectan. ²⁶ Qui lectan genuit Elmoodad, et Saleph, et Asarmoth, Iare, ²⁷ et Aduram, et Uzal, et Decia, ²⁸ et Ebal, et Abimael, Saba, ²⁹ et Ophir, et Hevila, et Iobab; omnes isti, filii lectan. ³⁰ Et facta est habitatio eorum de Messa pergentibus usque Sephar montem orientalem. ³¹ Isti filii Sem secundum cognationes et linguas, et regiones in gentibus suis.

³² Hæ familiæ Noe iuxta populos et nationes suas. Ab his divisæ sunt gentes in terra post diluvium.

2. Dispersionis gentium, 11, 1—9

11 ¹ Erat autem terra labii unius, et sermonum eorundem. ² Cumque proficerentur de ori-

(22) 1 Par 1, 17. — (2) Sap 10, 5.

Semita

Ædifica-
tio turris

ente, invenerunt campum in terra Sennaar, et habitaverunt in eo. ³ Dixitque alter ad proximum suum: Venite, faciamus lateres, et coquamus eos igni. Habueruntque lateres pro saxis, et bitumen pro cæmento: ⁴ et dixerunt: Venite, faciamus nobis civitatem et turrim, cuius culmen pertingat ad cælum: et celebremus nomen nostrum antequam dividamur in universas terras.

⁵ Descendit autem Dominus ut videret civitatem et turrim, quam ædificabant filii Adam, ⁶ et dixit: Ecce, unus est populus, et unum labium omnibus: cœperuntque hoc facere, nec desistent a cogitationibus suis, donec eas opere compleant. ⁷ Venite igitur, descendamus, et confundamus ibi linguam eorum, ut non audiat unusquisque vocem proximi sui. ⁸ Atque ita divisit eos Dominus ex illo loco in universas terras, et cessaverunt ædificare civitatem. ⁹ Et idcirco vocatum est nomen eius Babel, quia ibi confusum est labium universæ terræ: et inde dispersit eos Dominus super faciem cunctarum regionum.

V. Generationes Sem, 11, 10—26

¹⁰ Hæ sunt generationes Sem:

Sem erat centum annorum quando genuit Arphaxad, biennio post diluvium. ¹¹ Vixitque Sem postquam genuit Arphaxad, quingentis annis: et genuit filios et filias.

¹² Porro Arphaxad vixit triginta quinque annis, et genuit Sale. ¹³ Vixitque Arphaxad postquam genuit Sale, trecentis tribus annis: et genuit filios et filias.

¹⁴ Sale quoque vixit triginta annis, et genuit Heber.

¹⁵ Vixitque Sale postquam genuit Heber, quadrageintis tribus annis: et genuit filios et filias.

¹⁶ Vixit autem Heber triginta quattuor annis, et genuit Phaleg. ¹⁷ Et vixit Heber postquam genuit Phaleg, quadringentis triginta annis: et genuit filios et filias.

(10) 1 Par 1, 17.

confusio
linguae

Sem

Arphaxad

Sale

Heber

¹⁸ Vixit quoque Phaleg triginta annis, et genuit Reu. ¹⁹ Vixitque Phaleg postquam genuit Reu, ducentis novem annis, et genuit filios et filias.

²⁰ Vixit autem Reu triginta duobus annis, et genuit Sarug. ²¹ Vixit quoque Reu postquam genuit Sarug, ducentis septem annis: et genuit filios et filias.

²² Vixit vero Sarug triginta annis, et genuit Nachor. ²³ Vixitque Sarug postquam genuit Nachor, ducentis annis: et genuit filios et filias.

²⁴ Vixit autem Nachor viginti novem annis, et genuit Thare. ²⁵ Vixitque Nachor postquam genuit Thare, centum decem et novem annis: et genuit filios et filias.

²⁶ Vixitque Thare septuaginta annis, et genuit Abram et Nachor, et Aran.

PARS ALTERA

Historia populi electi, 11, 27—50, 25

I. Generationes Thare, 11, 27—25, 11

1. Historia Thare, 11, 27—32

²⁷ Hæ sunt autem generationes Thare:

Thare genuit Abram, Nachor, et Aran. Porro Aran genuit Lot. ²⁸ Mortuusque est Aran ante Thare patrem suum, in terra nativitatis sue in Ur Chaldaeorum. ²⁹ Duxerunt autem Abram et Nachor uxores: nomen uxoris Abram, Sarai: et nomen uxoris Nachor, Melcha filia Aran patris Melchæ, et patris Ieschæ. ³⁰ Erat autem Sarai sterilis, nec habebat liberos.

³¹ Tulit itaque Thare Abram filium suum, et Lot filium Aran, filium filii sui, et Sarai nurum suum, uxorem Abram filii sui, et eduxit eos de Ur Chaldaeorum, ut irent in terram Chanaan: venerunque usque Haran, et habitaverunt ibi.

Phaleg

Reu

Sarug

Nachor

Thare

Thare
familia

discensus

(19) 1 Par 1, 19. — (26) Ios 24, 2; 1 Par 1, 26. —
(31) Ios 24, 3; Neh 9, 7; Idt 5, 7. — Act 7, 4.

et mors

Præcep-
tum Do-
minimigratio
Abræ
in Chana-
anperegrinatio
in
Ægypto

32 Et facti sunt dies Thare ducentorum quinque annorum, et mortuus est in Haran.

2. Abræ vocatio et migratio, 12, 1—13, 4

12 ¹Dixit autem Dominus ad Abram: Egedre de terra tua, et de cognitione tua, et de domo patris tui, et veni in terram, quam monstrabo tibi. ²Faciamque te in gentem magnam, et benedicam tibi, et magnificabo nomen tuum, erisque benedictus. ³Benediccam benedicentibus tibi, et malediccam maledicentibus tibi, atque IN TE benedicent universæ cognitiones terræ.

⁴Egressus est itaque Abram sicut præceperat ei Dominus, et ivit cum eo Lot: sepruaginta quinque annorum erat Abram cum egerderetur de Haran. ⁵Tulique Sarai uxorem suam, et Lot filium fratris sui, universamque substantiam quam possederant, et animas quas fecerant in Haran: et egressi sunt ut irent in terram Chanaan. Cumque venissent in eam, ⁶pertransivit Abram terram usque ad locum Sichem, usque ad calvam illudrem: Chananæus autem tunc erat in terra. ⁷Apparuit autem Dominus Abram, et dixit ei: Semini tuo dabo terram hanc. Qui ædificavit ibi altare Domino, qui apparuerat ei. ⁸Et inde transgrediens ad montem, qui erat contra orientem Bethel, terendit ibi tabernaculum suum, ab occidente habens Bethel, et ab oriente Hai: ædificavit quoque ibi altare Domino, et invocavit nomen eius. ⁹Perrexitque Abram vadens, et ultra progredivi ad meridiem.

¹⁰Facta est autem famæ in terra: descenditque Abram in Ægyptum, ut peregrinaretur ibi: prævaluerat enim famæ in terra. ¹¹Cumque prope esset ut ingredieretur Ægyptum, dixit Sarai uxori suæ: Novi quod pulchra sis mulier: ¹²et quod cum viderint te Ægyptii, dicturi sunt: Uxor ipsius est: et interficien me, et te reservabunt. ¹³Dic ergo,

(1) Act 7, 3. — (3) Inf 18, 18; 22, 18; Gal 3, 8. — (4) Hbr 11, 8. — (7) Inf 13, 14; 15, 18; 26, 4; Dt 34, 4. — (13) Inf 20, 12.

obsecro te, quod soror mea sis: ut bene sit mihi propter te, et vivat anima mea ob gratiam tui. ¹⁴Cum itaque ingressus esset Abram Ægyptum, viderunt Ægyptii mulierem quod esset pulchra nimis. ¹⁵Et nuntiaverunt principes Pharaoni, et laudaverunt eam apud illum: et sublata est mulier in dominum Pharaonis. ¹⁶Abram vero bene usi sunt propter illam: Fueruntque ei oves et boves, et asini, et servi et famulae, et asines et camelii. ¹⁷Flagellavit autem Dominus Pharaonem plagiis maximis, et dominum eius propter Sarai uxorem Abram. ¹⁸Vocabitque Pharaon Abram, et dixit ei: Quidnam est hoc quod fecisti mihi? quare non indicasti quod uxor tua esset? ¹⁹Quam ob causam dixisti esse sororem tuam, ut tollerem eam mihi in uxorem? Nunc igitur ecce coniux tua, accipe eam, et vade. ²⁰Præcepitque Pharaon super Abram viris: et deduxerunt eum, et uxorem illius, et omnia quæ habebat.

13 ¹Ascendit ergo Abram de Ægypto, ipse et uxor eius, et omnia quæ habebat, et Lot cum eo ad austalem plagam. ²Erat autem dives valde in possessione auri et argenti. ³Reversusque est per iter, quo venerat, a meridie in Bethel usque ad locum ubi prius fixerat tabernaculum inter Bethel et Hai: ⁴in loco altaris quod fecerat prius, et invocavit ibi nomen Domini.

3. Abræ et Lot separatio, 13, 5—18

⁵Sed et Lot qui erat cum Abram, fuerunt greges ovium, et armenta, et tabernacula. ⁶Nec poterat eos capere terra, ut habitarent simul: erat quippe substantia eorum multa, et nequibant habitare communiter. ⁷Unde et facta est rixa inter pastores gregum Abram et Lot. Eo autem tempore Chananæus et Pherezæus habitabant in terra illa. ⁸Didicit ergo Abram ad Lot: Ne queso sit iurgium inter me et te, et inter pastores meos, et pastores tuos:

(4) Sup 12, 7. — (6) Inf 36, 7.

reversio
in Chana-
an

Rixa pa-
storum

fratres enim sumus. ⁹ Ecce universa terra coram te est: recede a me, obsecro: si ad sinistram ieris, ego dexteram tenebo: si tu dexteram elegeris, ego ad sinistram pergam.

¹⁰ Elevatis itaque Lot oculis, vidit omnem circa regionem Iordanis, quæ universa irrigabatur antequam subverteret Dominus Sodomam et Gomorrhæ, sicut paradisus Domini, et sicut Ægyptus venientibus in Segor. ¹¹ Elegitque sibi Lot regionem circa Iordanem, et recessit ab Oriente: divisione sunt alterutrum a fratre suo. ¹² Abram habitavit in terra Chanaan: Lot vero moratus est in oppidis, quæ erant circa Iordanem, et habitavit in Sodomis. ¹³ Homines autem Sodomite pessimi erant, et peccatores coram Domino nimis.

¹⁴ Dixitque Dominus ad Abram, postquam divisus est ab eo Lot: Leva oculos tuos, et vide a loco, in quo nunc es, ad aquilonem et meridiem, ad orientem et occidentem. ¹⁵ Omnem terram, quam conspicis, tibi dabo, et semini tuo usque in sempiternum. ¹⁶ Faciamque semen tuum sicut pulverem terræ: si quis potest hominum numerare pulvrem terre, semen quoque tuum numerare poterit. ¹⁷ Surge, et perambula terram in longitudine, et in latitudine sua: quia tibi datus sum eam. ¹⁸ Movens igitur tabernaculum suum Abram, venit et habitavit iuxta convallem Mambre, quæ est in Hébron: aedificavitque ibi altare Domino.

4. Abræ victoria clarissima, 14, 1—24

14 ¹ Factum est autem in illo tempore, ut Amraphel rex Sennaar, et Arioch rex Ponti, et Chodorlahomor rex Elamitarum, et Thadal rex Gentium ² inirent bellum contra Bara regem Sodomorum, et contra Bersa regem Gomorrhæ, et contra Sennaab regem Adamæ, et contra Semeber regem Seboim, contraque regem Balæ, ipsa est Segor. ³ Omnes hi convenerunt in vallem Silvestrem, quæ

(14) Sup 12, 7; Inf 15, 18; 26, 4; Dt 34, 4.

electio
Lot

benedic-
tio Abræ

Invasio
Elamiti-
ca

nunc est mare salis. ⁴ Duodecim enim annis servierant Chodorlahomor, et tertiodicimo anno recesserunt ab eo. ⁵ Igitur quartodicimo anno venit Chodorlahomor, et reges qui erant cum eo: percusseruntque Raphaim in Astarothcarnaim, et Zuzim cum eis, et Emim in Save Cariathaim, ⁶ et Chorræos in montibus Seir, usque ad Campestria Pharan, quæ est in solitudine. ⁷ Reversique sunt, et venerunt ad fontem Mispat, ipsa est Cades: et percusserunt omnem regionem Amalecitarum, et Amorrhæum, qui habitabat in Asasonthamar. ⁸ Et egressi sunt rex Sodomorum, et rex Gomorrhæ, rexque Adamæ, et rex Seboim, necnon et rex Balæ, quæ est Segor: et direxerunt aciem contra eos in valle Silvestri: ⁹ scilicet adversus Chodorlahomor regem Elamitarum, et Thadal regem gentium, et Amraphel regem Sennaar, et Arioch regem Ponti: quattuor reges adversus quinque. ¹⁰ Vallis autem Silvestris habebat puteos multos bituminis. Itaque rex Sodomorum, et Gomorrhæ terga verterunt, cecideruntque ibi: et qui remanserant, fugerunt ad montem. ¹¹ Tulerunt autem omnem substantiam Sodomorum et Gomorrhæ, et universa quæ ad cibum pertinent, et abiérunt: ¹² necnon et Lot et substantiam eius, filium fratris Abram, qui habitabat in Sodomis.

¹³ Et ecce unus, qui evaserat, nuntiavit Abram Hebreo, qui habitabat in convalle Mambre Amorrhæi fratris Eschol, et fratris Aner: hi enim piperigant fœdus cum Abram. ¹⁴ Quod cum audisset Abram, captum videlicet Lot fratrem suum, numeravit expeditos vernaculaos suos trecentos decem, et octo: et persecutus est usque Dan. ¹⁵ Et divisis sociis, irruit super eos nocte: percussitque eos, et persecutus est eos usque Hoba, quæ est ad laevam Damasci. ¹⁶ Reduxitque omnem substantiam, et Lot fratrem suum cum substantia illius, mulieres quoque et populum. ¹⁷ Egressus est autem rex Sodomorum in occursum eius postquam reversus est a cæde Chodorlahomor, et regum qui cum eo erant in valle Save, quæ est vallis regis.

victoria
Abræ

benedic-
tio Mel-
chis-
dech

¹⁸ At vero Melchisedech rex Salem, proferens panem et vinum, erat enim Sacerdos Dei altissimi, ¹⁹ benedixit ei, et ait: Benedictus Abram Deo excelso, qui creavit celum et terram: ²⁰ et benedictus Deus excelsus, quo protegente, hostes in manibus tuis sunt. Et dedit ei decimas ex omnibus. ²¹ Dixit autem rex Sodomorum ad Abram: Da mihi animas, cetera tolle tibi. ²² Qui respondit ei: Levo manum meam ad Dominum Deum excelsum possessorem celi et terrae, ²³ quod a filo subtegninis usque ad corrigiam caligae, non accipiam ex omnibus quae tua sunt, ne dicas: Ego ditavi Abram: ²⁴ exceptis his, quae comedunt iuvenes, et partibus virorum, qui venerunt mecum, Aner, Eschol, et Mambre: isti accipient partes suas.

5. Abræ ac Dei pactio, 15, 1—21

Abram
credit

15 ¹ His itaque transactis, factus est sermo Domini ad Abram per visionem dicens: Noli timere Abram, ego protector tuus sum, et merces tua magna nimis. ² Dixitque Abram: Domine Deus, quid das mihi? ego vadam absque liberis: et filius procuratoris domus meae iste Damascus Eliezer. ³ Addiditque Abram: Mihi autem non dedisti semen: et ecce vernaculaus meus, heres meus erit. ⁴ Statimque sermo Domini factus est ad eum, dicens: Non erit hic heres tuus: sed qui egredietur de utero tuo, ipsum habebis heredem. ⁵ Eduxitque eum foras, et ait illi: Suspicie celum, et numera stellas, si potes. Et dixit ei: Sic erit semen tuum. ⁶ Credidit Abram Deo, et reputatum est illi ad iustitiam.

⁷ Dixitque ad eum: Ego Dominus qui eduxi te de Ur Chaldæorum ut darem tibi terram istam, et possideres eam. ⁸ At ille ait: Domine Deus, unde scire possum, quod possessurus sim eam? ⁹ Et respondens Dominus: Sume, inquit, mihi vacanam triennem, et capram trimam, et arietem anno-

Dominus
promit-
tit

(18) Hbr 7, 1. — (5) Rom 4, 18. — (6) Rom 4, 3; Gal 3, 6; Iac 2, 23.

rum trium, torturem quoque, et columbam. ¹⁰ Qui tollens universa haec, divisit ea per medium, et utrasque partes contra se altrinsecus posuit: aves autem non divisit. ¹¹ Descenderuntque volucres super cadavera, et abigebat eas Abram. ¹² Cumque sol occumberet, sopor irruit super Abram, et horror magnus et tenebrosus invaserit eum. ¹³ Dictumque est ad eum: Scito prænoscens quod peregrinum futurum sit semen tuum in terra non sua, et subiicient eos servitui, et affligenit quadringentis annis. ¹⁴ Verumtamen gentem, cui servituri sunt, ego iudicabo: et post haec egredientur cum magna substantia. ¹⁵ Tu autem ibis ad patres tuos in pace, sepultus in senectute bona. ¹⁶ Generatione autem quarta revertentur huc: nequum enim completae sunt iniuriantes Amorrhæorum usque ad præsens tempus. ¹⁷ Cum ergo occubuisse sol, facta est caligo tenebrosa, et apparuit cibanus fumans, et lampe ignis transiens inter divisiones illas.

¹⁸ In illo die pepigit Dominus fedus cum Abram, dicens: Semini tuo dabo terram hanc a fluvio Ægypti usque ad fluvium magnum Euphraten, ¹⁹ Cinaeos, et Cenezaeos, Cedmonaos, ²⁰ et Hethaos, et Pherezaoes, Raphaim quoque, ²¹ et Amorrhæos, et Chananeaos, et Gergesaoes, et lebusæos.

6. Ismaelis nativitas, 16, 1—16

16 ¹ Igitur Sarai, uxor Abram, non generat liberos: sed habens ancillam Ægyptiam nomine Agar, ² dixit marito suo: Ecce, conclusit me Dominus, ne parerem: ingredere ad ancillam meam, si forte saltem ex illa suscipiam filios. Cumque ille acquiesceret deprecanti, ³ tulit Agar Ægyptiam ancillam suam post annos decem quam habitate coeperant in terra Chanaan: et dedit eam viro suo uxoriem. ⁴ Qui ingressus est ad eam. At illa concepisse se videns, despexit dominam suam.

fædus
pangitur

Agar an-
cilla con-
cepit

(10) Ir 34, 18. — (13) Act 7, 6. — (18) Sup 12, 7; 13, 14; Inf 26, 4; Dt 34, 4; 1 Rg 4, 21; 2 Par 9, 26.

fugit et
corrip-
tur

⁵ Dixitque Sarai ad Abram: Inique agis contra me: ego dedi ancillam meam in sinum tuum, quæ videns quod conceperit, despiciui me habet. Iudicet Dominus inter me, et te. ⁶ Cui respondens Abram: Ecce, ait, ancilla tua in manu tua est, utere ea ut libet. Affligente igitur eam Sarai, fugam iniit. ⁷ Cumque invenisset eam angelus Domini iuxta fontem aquæ in solitudine, qui est in via Sur in deserto, ⁸ dixit ad illam: Agar ancilla Sarai, unde venis? et quo vadis? Quæ respondit: A facie Sarai dominæ meæ ego fugio. ⁹ Dixitque ei angelus Domini: Revertere ad dominam tuam, et humiliare sub manu illius. ¹⁰ Et rursum: Multiplicans, inquit, multiplicabo semen tuum, et non numerabitur præ multitudine. ¹¹ Ac deinceps: Ecce, ait, concepisti, et paries filium: vocabisque nomen eius Ismael, eo quod audierit Dominus afflictionem tuam. ¹² Hic erit ferus homo: manus eius contra omnes, et manus omnium contra eum: et e regione universorum fratrum suorum figet tabernacula. ¹³ Vocavit autem nomen Domini qui loquebatur ad eam: Tu Deus qui vidisti me. Dixit enim: Profecto hic vidi posteriora videntis me. ¹⁴ Propterea appellavit puteum illum, Puteum viventis et videntis me. Ipse est inter Cades et Barad.

parit Is-
maelelm

¹⁵ Peperitque Agar Abræ filium: qui vocavit nomen eius Ismael. ¹⁶ Octoginta et sex annorum erat Abram quando peperit ei Agar Ismaelelm.

7. Pacti confirmatio ac signum, 17, 1—27

17 ¹ Postquam vero nonaginta et novem annorum esse ceperat, apparuit ei Dominus: dixitque ad eum: Ego Deus omnipotens: ambula coram me, et esto perfectus. ² Ponamque foedus meum inter me et te, et multiplicabo te vehementer nimis. ³ Cecidit Abram pronus in faciem. ⁴ Dixitque ei Deus: Ego sum, et pactum meum tecum, erisque pater multarum gentium. ⁵ Nec ultra vo-

Abræ
posteri
copiosi
promittuntur

(14) Inf 24, 62. — (4) Sir 44, 20; Rom 4, 17.

cabitur nomen tuum Abram: sed appellaberis Abraham: quia patrem multarum gentium constituit. ⁶ Faciamque te crescere vehementissime, et ponam te in gentibus, regesque ex te egredientur. ⁷ Et statuum pactum meum inter me et te, et inter semen tuum post te in generationibus suis fecere sempiterno: ut sim Deus tuus, et seminis tui post te. ⁸ Daboque tibi et semini tuo terram peregrinationis tue, omnem terram Chanaan in possessionem æternam, eroque Deus eorum.

⁹ Dixit iterum Deus ad Abraham: Et tu ergo custodies pactum meum, et semen tuum post te in generationibus suis. ¹⁰ Hoc est pactum meum quod observabitis inter me et vos, et semen tuum post te: Circumcidetur ex vobis omne masculinum: ¹¹ et circumcidetur carnem præputii vestri, ut sit in signum fœderis inter me et vos. ¹² Infans octo diērum circumcidetur in vobis, omne masculinum in generationibus vestris: tam vernaculus, quam emptitus circumcidetur, et quicumque non fuerit de stirpe vestra: ¹³ eritque pactum meum in carne vestra in fœdus æternum. ¹⁴ Masculus, cuius præputii caro circumcisio non fuerit, delebitur anima illa de populo suo: quia pactum meum irritum fecit.

¹⁵ Dixit quoque Deus ad Abraham: Sarai uxorem tuam non vocabis Sarai, sed Sarah. ¹⁶ Et benedicam ei, et ex illa dabo tibi filium cui benedicturus sum, eritque in nationes, et reges populorum orientur ex eo. ¹⁷ Cecidit Abraham in faciem suam, et risit, dicens in corde suo: Putas centenario nasceretur filius? et Sara nonagenaria pariet? ¹⁸ Dixitque ad Deum: Utinam Ismael vivat coram te. ¹⁹ Et ait Deus ad Abraham: Sara uxor tua pariet tibi filium, vocabisque nomen eius Isaac, et constituant pactum meum illi in fœdus sempiternum, et semini eius post eum. ²⁰ Super Ismael quoque exaudiui te; ecce, benedicam ei, et augebo, et multiplicabo eum valde: duodecim duces generabit, et

(9) Act 7, 8. — (11) Lv 12, 3; Lc 2, 21; Rom 4, 11.

(19) Inf 18, 10; 21, 2.

circum-
cisio iu-
beatur

Sara li-
bera fili-
us pro-
mittitur

faciam illum in gentem magnam. ²¹ Pactum vero meum statuam ad Isaac, quem pariet tibi Sara tempore isto in anno altero. ²² Cumque finitus esset sermo loquentis cum eo, ascendit Deus ab Abraham.

²³ Tulit autem Abraham Ismael filium suum, et omnes vernaculae domus sue: universosque quos emerat, cunctos mares ex omnibus viris domus sue: et circumcidit carnem praeputii eorum statim in ipsa die, sicut praeceperat ei Deus. ²⁴ Abraham nonaginta et novem erat annorum quando circumcidit carnem praeputii sui. ²⁵ Et Ismael filius tredecim annos impleverat tempore circumcisionis sue. ²⁶ Eadem die circumcisus est Abraham et Ismael filius eius. ²⁷ Et omnes viri domus illius, tam vernaculae, quam emptitii et alienigenae pariter circumcisio sunt.

8. Apparitio Domini celebris, 18, 1—33

Tres viri
appa-
rent

18 ¹Apparuit autem ei Dominus in convalle Mambre sedenti in ostio tabernaculi sui in ipso fervore diei. ² Cumque elevasset oculos, apparuerunt ei tres viri stantes prope eum: quos cum vidisset, cucurrit in occursum eorum de ostio tabernaculi, et adoravit in terram. ³ Et dixit: Domine, si inveni gratiam in oculis tuis, ne transseas servum tuum: ⁴ sed afferam pauxillum aquae, et lavate pedes vestros, et requiescite sub arbore. ⁵ Ponamque buccellam panis, et confortate cor vestrum, postea transibitis: idcirco enim declinastis ad servum vestrum. Qui dixerint: Fac ut locutus es. ⁶ Festinavit Abraham in tabernaculum ad Sararam, dixique ei: Accelera, tria sata simila commisce, et fac subcinerios panes. ⁷ Ipse vero ad armentum cucurrit, et tulit inde vitulum tenerimum et optimum, deditque puer: qui festinavit, et coxit illum. ⁸ Tulit quoque butyrum et lac, et vitulum quem coxerat, et posuit coram eis: ipse vero stabat iuxta eos sub arbore.

(1) Hbr 13, 2.

⁹ Cumque comedissent, dixerunt ad eum: Ubi est Sara uxor tua? Ille respondit: Ecce in tabernaculo est. ¹⁰ Cui dixit: Revertentur veniam ad te tempore isto, vita comite, et habebit filium Sara uxor tua. Quo auditu, Sara risit post ostium tabernaculi. ¹¹ Erant autem ambo senes, proiecteque ætatis, et desierant Saræ fieri muliebria. ¹² Quæ risit occulite, dicens: Postquam consenui, et dominus meus vetulus est, voluntati operam dabo? ¹³ Dixit autem Dominus ad Abraham: Quare risit Sara, dicens: Num vere paritura sum anus? ¹⁴ Numquid Deo quidquam est difficile? iuxta condicuum reverterat ad te hoc eodem tempore, vita comite, et habebit Sara filium. ¹⁵ Negavit Sara, dicens, Non risi: timore perterrita. Dominus autem: Non est, inquit, ita: sed risisti.

¹⁶ Cum ergo surrexisserent inde viri, direxerunt oculos contra Sodomam: et Abraham simul gradiebatur, deducens eos. ¹⁷ Dixitque Dominus: Num celare potero Abraham quæ gesturus sum: ¹⁸ cum futurus sit in gentem magnam, ac robustissimam, et BENEDICENDÆ sint in illo omnes nationes terræ? ¹⁹ Scio enim quod præcepturus sit filiis suis, et domui sue post se ut custodian viam Domini, et faciant iudicium et iustitiam: ut adducat Dominus propter Abraham omnia quæ locutus est ad eum. ²⁰ Dixit itaque Dominus: Clamor Sodomorum et Gomorrhæ multiplicatus est, et peccatum eorum aggravatum est nimis. ²¹ Descendam, et videbo utrum clamorem qui venit ad me, opere compleverint: an non est ita, ut sciām. ²² Convertebuntque se inde, et abierunt Sodomam: Abraham vero adhuc stabat coram Domino. ²³ Et appropinquans ait: Numquid perdes iustum cum impio? ²⁴ Si fuerint quinquaginta iusti in civitate, peribunt simul? et non parces loco illi propter quinquaginta iustos, si fuerint in eo? ²⁵ Absit a te, ut rem hanc facias, et occidas iustum cum impio, flatque

(10) Sup 17, 19; Inf 21, 1; Rom 9, 9. — (12) 1 Ptr 3, 6.

— (18) Sup 12, 3; Inf 22, 18.

Domini
iterum fi-
lium pro-
mittit

Abraham
pro pen-
tapoli
precatur

justus sicut impius, non est hoc tuum: qui iudicas omnem terram, nequaquam facies iudicium hoc. ²⁶ Dixitque Dominus ad eum: Si invenero Sodomis quinquaginta iustos in medio civitatis, dimittam omni loco propter eos. ²⁷ Respondensque Abraham, ait: Quia semel cœpi, loquar ad Dominum meum, cum sim pulvis et cinis. ²⁸ Quid si minus quinquaginta iustis quinque fuerint? delebis, propter quadraginta quinque, universam urbem? Et ait: Non delebo, si invenero ibi quadraginta quinque. ²⁹ Rursumque locutus est ad eum: Sin autem quadraginta ibi inventi fuerint, quid facies? Ait: Non percutiam propter quadraginta. ³⁰ Ne queso, inquit, indignaberis Domine, si loquar: Quid si ibi inventi fuerint triginta? Respondit: Non faciam, si invenero ibi triginta. ³¹ Quia semel, ait, cœpi, loquar ad Dominum meum: Quid si ibi inventi fuerint viginti? Ait: Non interficiam propter viginti. ³² Obsecro, inquit, ne irascaris Domine, si loquar adhuc semel: Quid si inventi fuerint ibi decem? Et dixit: Non delebo propter decem. ³³ Abiitque Dominus, postquam cessavit loqui ad Abraham: et ille reversus est in locum suum.

9. Fata pentapoleos et Lot, 19, 1—38

Habitatores pessimi

19 ¹ Veneruntque duo angeli Sodomam vespere; ² et sedente Lot in foribus civitatis. Qui cum vidisset eos, surrexit, et ivit obviam eis: adoravisse pronus in terram, ³ et dixit: Obsecro, domini, declinare in domum pueri vestri, et manete ibi: lavate pedes vestros, et mane proficisci emini in viam vestram. Qui dixerunt: Minime, sed in platea manebimus. ³ Compulsi illos oppido ut diverterent ad eum: ingressisque domum illius fecit convivium, et coxit azyma: et comedenterunt. ⁴ Prius autem quam irent cubitum, viri civitatis vallaverunt dominum a puero usque ad senem, omnis populus simul. ⁵ Vocaveruntque Lot, et dixerunt ei: Ubi sunt viri qui introierunt ad te nocte? educ illos huc, ut cognoscamus eos. ⁶ Egressus ad eos Lot, post tergum occludens ostium, ait: ⁷ Nolite, quæso, fratres mei, nolite malum hoc facere. ⁸ Habeo duas filias, quæ needum cognoverunt virum: educam eas ad vos, et abutimini eis sicut vobis placuerit, dummodo viris istis nihil mali faciatis, quia ingressi sunt sub umbra culminis mei. ⁹ At illi dixerunt: Recede illic. Et rursus: Ingressus es, inquieti, ut advena; numquid ut iudices? te ergo ipsum magis quam hos affligemus. Vimque faciebat Lot vehementissime: iamque prope erat ut effringerent fores. ¹⁰ Et ecce miserunt manum viri, et introduxerunt ad se Lot, clauseruntque ostium: ¹¹ et eos, qui foris erant, percusserunt cæcitate a minimo usque ad maximum, ita ut ostium inventire non possent. ¹² Dixerunt autem ad Lot: Habes hic quempiam tuorum? generum, aut filios, aut filias, omnes, qui tui sunt, educ de urbe hac: ¹³ delebimus enim locum istum, eo quod increverit clamor eorum coram Domino, qui misit nos ut perdamus illos. ¹⁴ Egressus itaque Lot, locutus est ad generos suos qui accepturi erant filias eius, et dixit: Surgite, egredimini de loco isto: quia debilit Dominus civitatem hanc. Et virus est eis quasi ludens loqui.

scamus eos. ⁶ Egressus ad eos Lot, post tergum occludens ostium, ait: ⁷ Nolite, quæso, fratres mei, nolite malum hoc facere. ⁸ Habeo duas filias, quæ needum cognoverunt virum: educam eas ad vos, et abutimini eis sicut vobis placuerit, dummodo viris istis nihil mali faciatis, quia ingressi sunt sub umbra culminis mei. ⁹ At illi dixerunt: Recede illic. Et rursus: Ingressus es, inquieti, ut advena; numquid ut iudices? te ergo ipsum magis quam hos affligemus. Vimque faciebat Lot vehementissime: iamque prope erat ut effringerent fores. ¹⁰ Et ecce miserunt manum viri, et introduxerunt ad se Lot, clauseruntque ostium: ¹¹ et eos, qui foris erant, percusserunt cæcitate a minimo usque ad maximum, ita ut ostium inventire non possent. ¹² Dixerunt autem ad Lot: Habes hic quempiam tuorum? generum, aut filios, aut filias, omnes, qui tui sunt, educ de urbe hac: ¹³ delebimus enim locum istum, eo quod increverit clamor eorum coram Domino, qui misit nos ut perdamus illos. ¹⁴ Egressus itaque Lot, locutus est ad generos suos qui accepturi erant filias eius, et dixit: Surgite, egredimini de loco isto: quia debilit Dominus civitatem hanc. Et virus est eis quasi ludens loqui.

¹⁵ Cumque esset mane, cogebant eum angeli, dicentes: Surge, tolle uxorem tuam, et duas filias quas habes: ne et tu pariter pereas in sceleri civitatis. ¹⁶ Dissimulante illo, apprehenderunt manum eius, et manum uxoris, ac durarum filiarum eius, eo quod parceret Dominus illi. ¹⁷ Edukeruntque eum, et posuerunt extra civitatem: ibique locuti sunt ad eum, dicentes: Salva animam tuam: noli respicere post tergum, nec stes in omni circa regione: sed in monte salvum te fac, ne et tu simul pereas. ¹⁸ Dixitque Lot ad eos: Quæso Domine mi, ¹⁹ quia invenit servus tuus gratiam coram te, et magnificasti misericordiam tuam quam fecisti mecum, ut salvares animam meam, nec possum in monte salvari, ne forte apprehendat me malum,

educto
Lot

(1) Hbr 13, 2.

(9) 2 Ptr 2, 8. — (11) Sap 19, 16. — (17) Sap 10, 6.

et moriar: ²⁰ Est civitas hæc iuxta, ad quam possum fugere, parva, et salvabor in ea: numquid non modica est, et vivet anima mea? ²¹ Dixitque ad eum: Ecce etiam in hoc suscepisti preces tuas, ut non subvertam urbem pro qua locutus es. ²² Festina, et salvare ibi: quia non potero facere quidquam donec ingrediaris illuc. Idcirco vocatum est nomen urbis illius Segor. ²³ Sol egressus est super terram, et Lot ingressus est Segor.

igne per-
eunt

Moabita-
et Am-
monita-
oriuntur

²⁴ Igitur Dominus pluit super Sodomam et Gomorrhām sulphur et ignem a Domino de cælo: ²⁵ et subvertit civitates hæs, et omnem circa regionem, universos habitatores urbium, et cuncta terræ videntia. ²⁶ Respiciensque uxor eius post se, versa est in statuum salis. ²⁷ Abraham autem consurgens mane, ubi steterat prius cum Domino, ²⁸ intuitus est Sodomam et Gomorrhām, et universam terram regionis illius: viditque ascendentem favillam de terra quasi fornacis fumum. ²⁹ Cum enim subverteret Deus civitates regionis illius, recordatus Abrahæ, liberavit Lot de subversione urbium in quibus habitaverat.

³⁰ Ascenditque Lot de Segor, et mansit in monte, duæ quoque filiæ eius cum eo (timuerat enim manere in Segor) et mansit in spelunca ipse, et duæ filiæ eius cum eo. ³¹ Dixitque maior ad minorem: Pater noster senex est, et nullus virorum remansit in terra qui possit ingredi ad nos iuxta morem universæ terre. ³² Veni, inebriemus eum vino, dormiamusque cum eo, ut servare possimus ex patre nostro semen. ³³ Dederunt itaque patri suo bibere vinum nocte illa: Et ingressa est maior, dormivitque cum patre: at ille non sensit, nec quando accubuit filia, nec quando surrexit. ³⁴ Altera quoque die dixit maior ad minorem: Ecce dormivi heri cum patre meo, demus ei bibere vinum etiam hac nocte, et dormies cum eo, ut salvenus semen de-

(22) Sap 10, 6. — (24) Dt 29, 23; Is 13, 19; Ir 50, 40; Ez 16, 49; Os 11, 8; Am 4, 11; Lc 17, 29; Iud 7. — (26) Lc 17, 32. — (27) Sup 18, 1.

patre nostro. ³⁵ Dederunt etiam et illa nocte patri suo bibere vinum, ingressaque minor filia, dormivit cum eo: et ne tunc quidem sensit quando concubuerit, vel quando illa surrexerit. ³⁶ Conceperunt ergo due filiæ Lot de patre suo. ³⁷ Peperitque maior filium, et vocavit nomen eius Moab: ipse est pater Moabitum usque in praesentem diem. ³⁸ Minor quoque peperit filium, et vocavit nomen eius Ammon, idest filius populi mei: ipse est pater Ammonitarum usque hodie.

10. Abraham in Geraris, 20, 1—18

20 ¹ Profectus inde Abraham in terram australē, habitavit inter Cades, et Sur: et egrinatus est in Geraris. ² Dixitque de Sara uxore sua, Soror mea est. Misit ergo Abimelech rex Geraræ, et tulit eam.

³ Venit autem Deus ad Abimelech per sonnum nocte, et ait illi: En morieris proper mulierem, quam tulisti: habet enim virum. ⁴ Abimelech vero non teigerat eam, et ait: Domine, num gentem ignorantem et iustum interficies? ⁵ Nonne ipse dixit mihi: Soror mea est: et ipsa ait: Frater meus est? in simplicitate cordis mei, et munditia manuum mearum feci hoc. ⁶ Dixitque ad eum Deus: Et ego scio quod simplici corde feceris: et ideo custodivi te ne peccares in me, et non dimisi ut tangeres eam. ⁷ Nunc ergo redde viro suo uxorem, quia propheta est: et orabit pro te, et vives: si autem nolueris reddere, scito quod morte morieris tu, et omnia que tua sunt.

⁸ Statimque de nocte consurgens Abimelech, vocavit omnes servos suos: et locutus est universa verba haec in auribus eorum, timeruntque omnes viri valde. ⁹ Vocavit autem Abimelech etiam Abraham, et dixit ei: Quid fecisti nobis? quid peccavimus in te, quia induxisti super me et super regnum meum peccatum grande? quæ non debuisti facere, fecisti nobis. ¹⁰ Rursumque expostulans, ait: Quid vidisti, ut hoc faceres? ¹¹ Respondit Abraham: Cogitavi tecum, dicens: Forsitan non est

Abime-
lech Sa-
ram au-
fert

a Deo
monetur

Abraha-
num in-
crepat

Saram
cum do-
nis red-
dit

cum do-
mo san-
tar

Isaac na-
scitur et
circumci-
ditur

postula-
tum elec-
tionem
Ismaelis

tumor Dei in loco isto: et interficiunt me propter uxorem meam: ¹² alias autem et vere soror mea est, filia patris mei, et non filia matris mee, et duxi eam in uxorem. ¹³ Postquam autem eduxit me Deus de domo patris mei, dixi ad eam: Hanc misericordiam facies tecum: In omni loco, ad quem ingredierum, dices quod frater tuus sim.

¹⁴ Tulit igitur Abimelech oves et boves, et servos et ancillas, et dedit Abraham: reddiditque illi Saram uxorem suam, ¹⁵ et ait: Terra coram vobis est, ubicumque tibi placuerit habita. ¹⁶ Sare autem dixit: Ecce mille argenteos dedi fratri tuo, hoc erit tibi in velamen oculorum ad omnes qui tecum sunt, et quocumque perrexeris: memento te deprehensam.

¹⁷ Orante autem Abraham, sanavit Deus Abimelech et uxorem, ancillasque eius, et pepererunt: ¹⁸ concluserat enim Dominus omnem vulvam domus Abimelech propter Saram uxorem Abraham.

11. Isaaci nativitas et Ismaelis electio, 21, 1—21

21 ¹ Visitavit autem Dominus Saram, sicut pro miserat: et implevit que locutus est. ² Concepitque et peperit filium in senectute sua, tempore quo prædixerat ei Deus. ³ Vocavitque Abraham nomen filii sui, quem genuit ei Sara, Isaac: ⁴ et circumcidit eum octavo die, sicut præcepérat ei Deus, ⁵ cum centum esset annorum: hac quippe aetate patris, natus est Isaac. ⁶ Dixitque Sara: Rísum fecit mihi Deus: quicunque audierit, corridebit mihi. ⁷ Rursusque ait: quis auditurum credet Abraham quod Sara lactaret filium, quem peperit ei iam seni?

⁸ Crevit igitur puer, et ablactatus est: fecitque Abraham grande convivium in die ablactationis eius. ⁹ Cumque vidisset Sara filium Agar Ægyptiæ ludentem cum Isaac filio suo, dixit ad Abraham:

(12) Sup 12, 13. — (13) Inf 21, 23. — (1) Sup 17, 19; 18, 10. — (2) Gal 4, 23; Hbr 11, 11. — (4) Sup 17, 10; Mt 1, 2.

¹⁰ Eiice ancillam hanc, et filium eius: non enim erit heres filius ancilla cum filio meo Isaac.

¹¹ Dure accepit hoc Abraham pro filio suo. ¹² Cui dixit Deus: Non tibi videatur asperum super puerum, et super ancilla tua: omnia que dixerit tibi Sara, audi vocem eius: quia in Isaac vocabitur tibi semen. ¹³ Sed et filium ancille faciam in gentem magnam, quia semen tuum est.

¹⁴ Tardit itaque Abraham mane, et tollens panem et utrem aquæ, imposuit scapulæ eius, tradiditque puerum, et dimisit eam. Quæ cum abiisset, errabat in solitudine Bersabee. ¹⁵ Cumque consumpta esset aqua in utre, abiecit puerum subter unam arborum, quæ ibi erant. ¹⁶ Et abiit, sedisque e regione procul quantum potest arcus iacere; dixit enim: Non video morientem puerum: et sedens contra, levavit vocem suam et flevit. ¹⁷ Exaudiuit autem Deus vocem pueri: vocavitque angelus Dei Agar de celo, dicens: Quid agis Agar? noli timere: exaudire enim Deus vocem pueri de loco in quo est. ¹⁸ Surge, tolle puerum, et tene manum illius: quia in gentem magnam faciam eum. ¹⁹ Aperuitque oculos eius Deus: quæ videns puteum aquæ, abiit, et implevit utrem, deditque pueri bibere. ²⁰ Et fuit cum eo: qui crevit, et moratus est in solitudine, factusque est iuvenis sagittarius. ²¹ Habitavitque in deserto Pharan, et accepit illi mater sua uxorem de terra Ægypti.

12. Fœdus Abraham et Abimelech, 21, 22—34

²² Eodem tempore dixit Abimelech, et Phicol princeps exercitus eius ad Abraham: Deus tecum est in universis que agis. ²³ Iura ergo per Deum, ne noceas mihi, et posteris meis, stirpique mee: sed iuxta misericordiam, quam feci tibi, facies mihi, et terræ in qua versatus es adevena.

²⁴ Dixitque Abraham: Ego iurabo. ²⁵ Et increpavit Abimelech propter puteum aquæ quem vi abstulerant servi eius. ²⁶ Responditque Abimelech:

(10) Gal 4, 30. — (12) Rom 9, 7; Hebr 11, 18. — (23) Sup 20, 13.

Deus
appro-
bat

sed eiec-
tum fo-
vet

Abime-
lech ut
pacisci

Abraham
eum
increpat

Nescivi quis fecerit hanc rem: sed et tu non indiciasti mihi, et ego non audiui prætere hodie.

²⁷ Tulit itaque Abraham oves et boves, et dedit Abimelech: percusseruntque ambo fœdus. ²⁸ Et statuit Abraham septem agnas gregis seorsum. ²⁹ Cui dixit Abimelech: Quid sibi volunt septem agnæ istæ, quas stare fecisti seorsum? ³⁰ Ait ille: Septem, inquit, agnas accipies de manu mea: ut sint mihi in testimonium, quoniam ego fodi puteum istum. ³¹ Idcirco vocatus est locus ille Bersabee: quia ibi uterque iuravit. ³² Et inierunt fœdus pro puto iuramenti.

³³ Surrexit autem Abimelech, et Phicol princeps exercitus eius, reversus sunt in terram Palæstinorum. Abraham vero plantavit nemus in Bersabee, et invocavit ibi nomen Domini Dei æterni. ³⁴ Et fuit colonus terræ Palæstinorum diebus multis.

13. Abraham obediens heroica, 22, 1—19

22 ¹ Quæ postquam gesta sunt, tentavit Deus Abraham, et dixit ad eum: Abraham, Abraham. At ille respondit: Adsum. ² Ait illi: Tolle filium tuum unigenitum, quem diligis, Isaac, et vade in terram visionis: atque ibi offeres eum in holocaustum super unum montium quem monstravero tibi.

³ Igitur Abraham de nocte consurgens, stravit asinum suum: duicens secum duos iuvenes, et Isaac filium suum: cumque concidisset ligna in holocaustum, abiit ad locum quem præceperat ei Deus. ⁴ Die autem tertio, elevatis oculis, vidit locum procul: ⁵ dixitque ad pueros suos: Exspectate hic cum asino: ego et puer illuc usque properantes, postquam adoraverimus, revertemur ad vos. ⁶ Tulit quoque ligna holocausti, et imposuit super Isaac filium suum: ipse vero portabat in manibus ignem et gladium. Cumque duo pergerent simul, ⁷ dixit Isaac patri suo: Pater mi. At ille respondit: Quid vis fili? Ecce, inquit, ignis et ligna: ubi est victima

(1) Idt 8, 22; Hbr 11, 17.

sed cum eo paciscitur

in Bersabee nemus plantat

Abraham a Deo tentatus

vult unigenitum immolare

holocausti? ⁸ Dixit autem Abraham: Deus providebit sibi victimam holocausti, fili mi. Pergebant ergo pariter: ⁹ et venerunt ad locum quem ostenderat ei Deus, in quo ædificavit altare, et desuper ligna composuit: cumque alligasset Isaac filium suum, posuit eum in altare super struem lignorum. ¹⁰ Extenditque manum, et arripuit gladium, ut imolare filium suum.

¹¹ Et ecce angelus Domini de cælo clamavit, dicens: Abraham, Abraham. Qui respondit: Adsum. ¹² Dixitque ei: Non extendas manum tuam super puerum, neque facias illi quidquam: nunc cognovi quod times Deum, et non pepercisti unigenito filio tuo propter me.

¹³ Levavit Abraham oculos suos, viditque post tergum arietem inter verpes hærentem cornibus, quem assumens obtulit holocaustum pro filio. ¹⁴ Appellavitque nomen loci illius, Dominus videt. Unde usque hodie dicitur: In monte Dominus videbit.

¹⁵ Vocavit autem angelus Domini Abraham secundo de cælo, dicens: ¹⁶ Per memet ipsum iuravi, dicit Dominus: quia fecisti hanc rem, et non pepercisti filio tuo unigenito propter me: ¹⁷ benedicam tibi, et multiplicabo semen tuum sicut stellas cæli, et velut arenam quæ est in litorie maris: possidebit semen tuum portas inimicorum suorum, ¹⁸ et BENEDICENTUR in semine tuo omnes gentes terræ, quia obcedisti voci mee.

¹⁹ Reversus est Abraham ad pueros suos, abiit rursumque Bersabee simul, et habitavit ibi.

14. Rebecæ consanguinei, 22, 20—24

²⁰ His ita gestis, nuntiatum est Abraham quod Melcha quoque genuisset filios Nachor fratri suo, ²¹ Hus primogenitum, et Buz fratrem eius, et Camuel patrem Syrorum, ²² et Cased, et Azau, Pheidas quoque et Ledaph, ²³ ac Bathuel, de quo nata

(10) Iac 2, 21. — (16) Ps 104, 9; Sir 44, 21; 1 Mce 2, 52; Lc 1, 73; Hbr 6, 13. — (17) Lc 1, 74. — (18) Sup 12, 3; 18, 18; Inf 26, 4; Sir 44, 25; Act 3, 25.

ab angelo inhibitus

offert arietem

accipit promissionem iuratarum

revertitur in Bersabee

Filiæ Melchæ

est Rebecca: octo istos genuit Melcha, Nachor fratri Abraham.

24 Concubina vero illius, nomine Roma, peperit Tabee, et Gaham, et Tahas, et Maacha.

15. Saræ mors ac sepultura, 23, 1—20

23 ¹ Vixit autem Sara centum vigintiseptem annis. ² Et mortua est in civitate Arbee, quæ est Hebron, in terra Chanaan: venitque Abraham ut plangeret, et fleret eam.

ager cum
spelunca
emittitur

³ Cumque surrexisset ab officio funeris, locutus est ad filios Heth, dicens: ⁴ Advena sum et peregrinus apud vos: date mihi ius sepulcri vobis, ut sepeliam mortuum meum. ⁵ Respondent filii Heth, dicentes: ⁶ Audi nos domine, princeps Dei es apud nos: in electis sepulcris nostris sepeli mortuum tuum: nullusque te prohibere poterit quin in monumento eius sepelias mortuum tuum. ⁷ Surrexit Abraham, et adoravit populum terræ, filios videlicet Heth: ⁸ dixitque ad eos: Si placet animas vestras ut sepeliam mortuum meum, audite me, et intercedite pro me apud Ephron filium Seor: ⁹ ut det mihi speluncam duplicum, quam habet in extrema parte agri sui: pecunia digna tradat eam mihi coram vobis in possessionem sepulcri. ¹⁰ Habitabat autem Ephron in medio filiorum Heth. Responditque Ephron ad Abraham cunctis audientibus qui ingrediebantur portam civitatis illius, dicens: ¹¹ Nequaquam ita fiat, domine mi, sed tu magis ausculta quod loqueris: Agrum trado tibi, et speluncam, que in eo est, presentibus filiis populi mei, sepeli mortuum tuum. ¹² Adoravit Abraham coram populo terræ. ¹³ Et locutus est ad Ephron circumstante plebe: Queso, ut audias me: Dabo pecuniam pro agro: suscipe eam, et sic sepeliam mortuum meum in eo. ¹⁴ Responditque Ephron: ¹⁵ Domine mi, audi me: Terra, quam postulas, quadringentis siccis argenti valet: istud est pretium inter me et te: sed quantum est hoc? sepecli mortuum tuum. ¹⁶ Quod cum audisset Abra-

filiis
Romæ

Sara
moritur

ham, appendit pecuniam, quam Ephron postulaverat, audiens filii Heth, quadringentos sicclos argenti probatae monete publicæ. ¹⁷ Confirmatusque est ager quondam Ephronis, in quo erat spelunca duplex, respiciens Mambre, tam ipse, quam spelunca, et omnes arbores eius in cunctis terminis eius per circuitum, ¹⁸ Abraham in possessionem, videntibus filiis Heth, et cunctis qui intrabant portam civitatis illius.

¹⁹ Atque ita sepelivit Abraham Saram uxorem suam in spelunca agri duplici, que respiciebat Mambre. Haec est Hebron in terra Chanaan. ²⁰ Et confirmatus est ager, et antrum, quod erat in eo, Abraham in possessionem monumenti a filiis Heth.

16. Isaaci et Rebeccae matrimonium, 24, 1—67

24 ¹ Erat autem Abraham senex, dierumque multorum: et Dominus in cunctis benedixit ei. ² Dixitque ad servum seniorem domus suæ, qui prærerat omnibus quæ habebat: Pone manum tuam subter femur meum, ³ ut adiurem te per Dominum, Deum cœli et terræ, ut non accipias uxorem filio meo a filiis Chananæorum, inter quos habito: ⁴ sed ad terram et cognationem meam proficisci aris, et inde accipias uxorem filio meo Isaac. ⁵ Respondit servus: Si noluerit mulier venire tecum in terram hanc, numquid reducere debeo filium tuum ad locum, de quo tu egressus es? ⁶ Dixitque Abraham: Cave nequando reducas filium meum illic. ⁷ Dominus Deus cœli, qui tulit me de domo patris mei, et de terra nativitatis meæ, qui locutus est mihi, et iuravit mihi, dicens: Semini tuo dabo terram hanc: ipse mittet angelum suum coram te, et accipies inde uxorem filio meo: ⁸ sin autem mulier noluerit sequi te, non teneberis iuramento: filium meum tantum ne reducas illic. ⁹ Posuit ergo servus manum sub femore Abraham domini sui, et iuravit illi super sermone hoc.

(2) Inf 47, 29. — (7) Sup 12, 7; 13, 15; 15, 18; Inf 26, 3.

Sara se-
pelitur

Procura-
tori Elie-
zer

Rebecca
occurrit

10 Tulitque decem camelos de grege domini sui, et abiit, ex omnibus bonis eius portans secum, profectusque perrexit in Mesopotamiam ad urbem Nachor. 11 Cumque camelos fecisset accumbere extra oppidum iuxta puteum aquæ vespere, tempore quo solent mulieres egredi ad hauriendam aquam, dixit: 12 Domine Deus domini mei Abraham, occurre, obsecro, mihi hodie, et fac misericordiam cum domino meo Abraham. 13 Ecce ego sto prope fontem aquæ, et filiæ habitatorum huius civitatis egredientur ad hauriendam aquam. 14 Igitur puella, cui ego dixero: Inclina hydriam tuam ut bibam: et illa responderit, Bibe, quin et camelis tuis dabo potum: ipsa est, quam præparasti servo tuo Isaac: et per hoc intelligam quod feceris misericordiam cum domino meo. 15 Necdum intra se verba compleverat, et ecce Rebecca egrediebatur, filia Bathuel, filii Melchæ uxoris Nachor fratris Abraham, habens hydriam in scapula sua: 16 puella decora nimis, virgoque pulcherrima, et incognita viro: descendenter autem ad fontem, et impleverat hydriam, ac revertiebatur. 17 Occurreritque ei servus, et ait: Pauxillum aquæ mihi ad bibendum præbe de hydria tua. 18 Quæ respondit: Bibe domine mi; celeriterque depositus hydriam super ulnam suam, et dedit ei potum. 19 Cumque ille bibisset, adiecit: Quin et camelis tuis hauriam aquam, donec cuncti bibant. 20 Effundensque hydriam in canalibus, recurrit ad puteum ut hauriret aquam: et haustam omnibus camelis dedit. 21 Ipse autem contemplabatur eam tacitus, scire volens utrum prosperum iter suum fecisset Dominus, an non. 22 Postquam autem biberunt camelii, protulit vir inaures aureas, appendentes siclos duos, et armillas totidem pondio sicciorum decem. 23 Dixitque ad eam: Cuius es filia? indica mihi: est in domo patris tui locus ad manendum? 24 Quæ respondit: Filia sum Bathuelis, filii Melchæ, quem peperit ipsi Nachor. 25 Et addidit, dicens: Palearum quoque et fæni plurius est apud nos, et locus spatius ad manendum. 26 Inclinavit se homo, et adoravit Domi-

num, 27 dicens: Benedictus Dominus Deus domini mei Abraham, qui non abstulit misericordiam et veritatem suam a domino meo, et recte itinere me perduxit in domum fratris domini mei. 28 Cucurrit itaque puella, et nuntiavit in domum matris sue omnia quæ audierat.

29 Habebat autem Rebecca fratrem nomine Laban, qui festinus egressus est ad hominem, ubi erat fons. 30 Cumque vidisset inaures et armillas in manibus sororis suæ, et audisset cuncta verba referentia: Hæc locutus est mihi homo: venit ad virum, qui stabat iuxta camelos, et prope fontem aquæ: 31 dixitque ad eum: Ingredere, benedicte Domini: cur foris stas? præparavi domum, et locum camelis. 32 Et introiit eum in hospitium: ac destravit camelos, deditque paleas et fænum, et aquam ad lavandos pedes eius, et virorum qui venerant cum eo. 33 Et appositus est in conspectu eius panis. Qui ait: Non comedam, donec loquar sermones meos. Respondit ei: Loquere. 34 At ille: Servus, inquit, Abraham sum: 35 et Dominus benedixit domino meo valde, magnificatusque est: et dedit ei oves et boves, argentum et aurum, servos et ancillas, camelos et asinos. 36 Et peperit Sara uxor domini mei filium domino meo in senectute sua, deditque illi omnia quæ haberet. 37 Et adiuvavit me dominus meus, dicens: Non accipies uxorem filio meo de filiabus Chanaæorum, in quorum terra habito: 38 sed ad domum patris mei perges, et de cognatione mea accipies uxorem filio meo: 39 ego vero respondei domino meo: Quid si noluerit venire tecum mulier? 40 Dominus, ait, in cuius conspectu ambulo, mittet angelum suum tecum, et dirigit viam tuam: accipiesque uxorem filio meo de cognatione mea, et de domo patris mei. 41 Innocens eris a maledictione mea, cum veneris ad propinquos meos, et non dederint tibi. 42 Veni ergo hodie ad fontem aquæ, et dixi: Domine Deus domini mei Abraham, si direxisti viam meam, in qua nunc ambulo, 43 ecce sto iuxta fontem aquæ, et virgo, quæ egredietur ad hauriendam

uxor pe-
titur ac
datur

quam, audierit a me: Da mihi pauxillum aquæ ad bibendum ex hydria tua: ⁴⁴ et dixerit mihi: Et tu bibe, et camelis tuis hauriam: ipsa est mulier quam preparavit Dominus filio domini mei. ⁴⁵ Dumque haec tacitus tecum volverem, apparuit Rebecca veniens cum hydria, quam portabat in scapula, descenditque ad fontem, et hausit aquam. Et aio ad eam: Da mihi paululum bibere. ⁴⁶ Quæ festinans depositus hydriam de humero, et dixit mihi: Et tu bibe, et camelis tuis tribuam potum. Bibi, et adquavit camelos. ⁴⁷ Interrogavique eam, et dixi: Cuius es filia? Quæ respondit: Filia Bathuelis sum, filii Nachor, quem peperit ei Melcha. Suspendi itaque inaures ad ornandam faciem eius, et armillas posui in manibus eius. ⁴⁸ Pronusque adoravi Dominum, benedicens Domino Deo domini mei Abraham, qui perduxit me recto itinere, ut sumerem filiam fratris domini mei filio eius. ⁴⁹ Quamobrem si facitis misericordiam et veritatem cum domino meo, indicate mihi: sin autem aliud placet, et hoc dicite mihi, ut vadam ad dexteram, sive ad sinistram. ⁵⁰ Responderuntque Laban et Bathuel: A Domino egressus est sermo: non possumus extra placitum eius quidquam aliud loqui tecum. ⁵¹ En Rebecca coram te est, tolle eam, et proficiscere, et sit uxor filii domini tui, sicut locutus est Dominus. ⁵² Quod cum audisset puer Abraham, procidens adoravit in terram Dominum. ⁵³ Prolatisque vasis argenteis, et aureis, ac vestibus, dedit ea Rebeccæ pro munere: fratibus quoque eius, et matri dona obtulit. ⁵⁴ Initio con vivio, vescentes pariter et bidentes manserunt ibi.

Surgens autem mane, locutus est puer: Dimitte me, ut vadam ad dominum meum. ⁵⁵ Responderuntque fratres eius, et mater: Maneat puella saltem decem dies apud nos, et postea proficiscetur. ⁵⁶ Nolite, ait, me refinere, quia Dominus dixit viam meam: dimittite me ut pogram ad dominum meum. ⁵⁷ Et dixerunt: Vocemus puellam, et queramus ipsius voluntatem. ⁵⁸ Cumque vocata venisset, sciscitati sunt: Vis ire cum homine isto?

proficitur

Quæ ait: Vadam. ⁵⁹ Dimiserunt ergo eam, et nutricem illius, servumque Abraham, et comites eius, ⁶⁰ imprecantes prospera sorori sue, atque dicentes: Soror nostra es, crescas in mille millia, et possideat semen tuum portas inimicorum suorum. ⁶¹ Igitur Rebecca, et puellæ illius, ascensis camelis, secutæ sunt virum: qui festinus revertebatur ad dominum suum:

⁶² eo autem tempore deambulabat Isaac per viam que ducit ad Puteum, cuius nomen est Viventis, et Videntis: habitabat enim in terra australi: ⁶³ et egressus fuerat ad meditandum in agro, inclinata iam die: cumque elevasset oculos, vidit camelos venientes procul. ⁶⁴ Rebecca quoque, conspecto Isaac, descendit de camelio, ⁶⁵ et ait ad puerum: quis est ille homo qui venit per agrum in occursum nobis? Dixitque ei: Ipse est dominus meus. At illa tollens cito pallium, operuit se. ⁶⁶ Servus autem cuncta, que gesserat, narravit Isaac. ⁶⁷ Qui introduxit eam in tabernaculum Saræ matris sue, et accepit eam uxorem: et in tantum dilexit eam, ut dolorem, qui ex morte matris eius acciderat, temperaret.

17. Abrahæ vita reliqua, 25, 1—11

25 ¹ Abraham vero aliam duxit uxorem nomine Ceturam: ² quæ peperit ei Zamran et Ieasan, et Madan, et Madian, et lesboc, et Sue. ³ Ieasan quoque genuit Saba, et Dadan. Filii Dadan fuerunt Assurin, et Latusim, et Loomim. ⁴ At vero ex Madian ortus est Ephra, et Opher, et Henoch, et Abida, et Eldaa: omnes hi filii Ceturæ. ⁵ Deditque Abraham cuncta que possederat, Isaac: ⁶ filiis autem concubinarum largitus est munera, et separavit eos ab Isaac filio suo, dum adhuc ipse vivebat, ad plagam orientalem.

⁷ Fuerunt autem dies vite Abrahæ, centum septuaginta quinque anni. ⁸ Et deficiens mortuus est in senectute bona, proiectaque ætatis, et plenus

ducitur
ab Isaac

Ceturam
parit

Abraham
moritur
et sepelitur

Isaac
benedic-
tur

Eius so-
boles

mors

habitatio

Nativitas
geminorum

dierum: congregatusque est ad populum suum. ⁹ Et sepelierunt eum Isaac et Ismael filii sui in spelunca duplice, quæ sita est in agro Ephron filii Seor Hethæ, e regione Mambre, ¹⁰ quem erematus a filiis Heth: ibi sepultus est ipse, et Sara uxor eius.

¹¹ Et post obitum illius benedixit Deus Isaac filio eius, qui habitabat iuxta puteum nomine Viventis et Videntis.

II. Generationes Ismael, 25, 12—18

¹² Hæ sunt generationes Ismael filii Abrahæ, quem peperit ei Agar Ægyptia, famula Saræ: et ¹³ hæc nomina filiorum eius in vocabulis et generationibus suis.

Primumgenitus Ismaelis Nabaioth, deinde Cedar, et Adbeel, et Mabsam, ¹⁴ Masma quoque, et Duma, et Massa, ¹⁵ Hadar, et Thema, et Iethur, et Naphis, et Cedma. ¹⁶ Isti sunt filii Ismaelis: et hæc nomina per castella et oppida eorum, duodecim principes tribuum suarum.

¹⁷ Et facti sunt anni vîte Ismaelis centum tri-
ginta septem, deficiensque mortuus est, et appos-
tus ad populum suum.

¹⁸ Habitavit autem ab Hevila usque Sur, quæ
respicit Ægyptum intreuentibus Assyrios; coram
cunctis fratribus suis obiit.

III. Generationes Isaac, 25, 19—35, 29

1. Fratrum gemellorum contentio, 25, 19—34

¹⁹ Hæ quoque sunt generationes Isaac filii Abraham:

Abraham genuit Isaac: ²⁰ qui cum quadraginta esset annorum, duxit uxorem Rebeccam filiam Bathuelis Syri de Mesopotamia, sororem Laban. ²¹ Deprecatusque est Isaac Dominum pro uxore sua, eo quod esset sterilis: qui exaudiuit eum, et dedit conceptum Rebeccæ. ²² Sed collidebantur in utero eius parvuli; que ait: Si sic mihi futurum erat,

(13) 1 Par 1, 29.

quid necesse fuit concipere? Perrexitque ut con-
suleret Dominum. ²³ Qui respondens, ait: Duæ
gentes sunt in utero tuo, et duo populi ex ventre
tu dividentur, populusque populum superabit, et
maior serviet minori. ²⁴ Iam tempus pariendi ad-
venerat, et ecce gemini in utero eius reperti sunt.
²⁵ Qui prior egressus est, rufus erat, et totus in
morem pellis hispidus: vocatumque est nomen eius
Esau. Protinus alter egrediens, plantam fratris
tenebat manu: et idcirco appellavit eum Iacob.
²⁶ Sexagenarius erat Isaac quando nati sunt ei par-
vuli.

²⁷ Quibus adultis, factus est Esau vir gnarus ve-
nandi, et homo agricola: Iacob autem vir simplex
habitat in tabernaculis. ²⁸ Isaac amabat Esau, eo
quod de venationibus illius vesceretur: et Rebecca
diligebat Iacob. ²⁹ Coxit autem Iacob pulmentum:
ad quem cum venisset Esau de agro lassus, ³⁰ ait:
Da mihi de coctione hac rufa, quia oppido lassus
sum. Quam ob causam vocatum est nomen eius
Edom. ³¹ Cui dixit Iacob: Vende mihi primoge-
nitua tua. ³² Ille respondit: En morior, quid mihi
proderunt primogenita? ³³ Ait Iacob: Iura ergo
mihi. Iuravit ei Esau, et vendidit primogenita. ³⁴ Et
sic accepto pane et lentiis edulio, comedit, et bi-
bit, et abiit; parvipendens quod primogenita vendi-
disset.

2. Isaaci peregrinatio in Geraris, 26, 1—22

26 ¹ Orta autem fame super terram post eam
sterilitatem, quæ acciderat in diebus Abraham,
abit Isaac ad Abimelech regem Palestino-
rum in Gerara. ² Apparuitque ei Dominus, et ait:
Ne descendas in Ægyptum, sed quiesce in terra,
quam dixerо tibi. ³ Et peregrinare in ea, eroque
tecum, et benedic tam: tibi enim et semini tuo
dabo universas regiones has, compleans iuramentum
quod spondi Abraham patri tuo. ⁴ Et multipli-

venditio
primoge-
nitorum

Promis-
siones in-
novantur

(23) Rom 9, 10. — (25) Os 12, 3. — Mt 1, 2. —

(30) Abd 1; Hbr 12, 16. — (3) Sup 12, 7; 15, 18.

cabo semen tuum sicut stellas cœli: daboque posteris tuis universas regiones has: et BENEDICENTUR in semine tuo omnes gentes terræ, ⁵ eo quod obcedierit Abraham voci mee, et custodierit præcepta et mandata mea, et ceremonias legesque servaverit.

Rebecca
servatur

⁶ Mansit itaque Isaac in Geraris. ⁷ Qui cum interrogetur a viris loci illius super uxore sua, respondit: Soror mea est. Timuerat enim confiteri quod sibi esset sociata coniugio, reputans ne forte interficerent eum propter illius pulchritudinem. ⁸ Cumque transpertransissent dies plurimi, et ibidem moraretur, prospiciens Abimelech rex Palæstinarum per fenestram, vidit eum iocantem cum Rebecca uxore sua. ⁹ Et accessit eo, ait: Perspicuum est quod uxor tua sit: cur mentitus es eam sororem tuam esse? Respondit: Timui ne morerer propter eam. ¹⁰ Dixitque Abimelech: Quare imposuisti nobis? potuit coire quispiam de populo cum uxore tua, et induxeras super nos grande peccatum. Præcepitque omni populo, dicens: ¹¹ Qui tetigerit hominis huius uxorem, morte morietur.

Isaac lo-
cupletatur

propter
inviam
peregrina-
tatur

¹² Sevit autem Isaac in terra illa, et invenit in ipso anno centuplum: benedixitque ei Dominus. ¹³ Et locupletatus est homo, et ibat proficiens atque succrescens, donec magnus vehementer effectus est: ¹⁴ habuit quoque possessiones ovium et armentorum, et familiæ plurimum. Ob hoc invidentes ei Palæstini, ¹⁵ omnes puteos, quos foderant servi patris illius Abraham, illo tempore obstruxerunt, impletos humo: ¹⁶ in tantum, ut ipse Abimelech diceret ad Isaac: Recede a nobis, quoniam potentior nobis factus es valde.

¹⁷ Et ille discedens, ut veniret ad torrentem Geraræ, habitaretque ibi: ¹⁸ rursus fodit alios puteos, quos foderant servi patris sui Abraham, et quos, illo mortuo, olim obstruxerant Philistini:

(4) Sup 12, 3; 18, 18; 22, 18; Inf 28, 14.

appellavitque eos eisdem nominibus quibus ante pater vocaverat. ¹⁹ Foderuntque in Torrente, et repererunt aquam vivam. ²⁰ Sed et ibi iurgium fuit pastorum Geraræ aduersus pastores Isaac, dicentium: Nostra est aqua; quamobrem nomen putei ex eo, quod acciderat, vocavit Calumnam. ²¹ Foderunt autem et alium: et pro illo quoque rixati sunt, appellavitque eum, Inimicitias. ²² Profectus inde fodit alium puteum, pro quo non contenderunt: itaque vocavit nomen eius, Latitudo, dicens: Nunc dilatavimus nos Dominus, et fecit crescere super terram.

3. Priora acta in Bersabee, 26, 23—35

²³ Ascendit autem ex illo loco in Bersabee, ²⁴ ubi apparuit ei Dominus in ipsa nocte, dicens: Ego sum Deus Abraham patris tui, noli timere, quia ego tecum sum: benedic tibi, et multiplicabo semen tuum propter servum meum Abraham. ²⁵ Itaque ædificavit ibi altare: et invocato nomine Domini, extendit tabernaculum: præcepitque servis suis ut foderent puteum.

²⁶ Ad quem locum cum venissent de Geraris Abimelech, et Ochozath amicus illius, et Phicol dux militum, ²⁷ locutus est eis Isaac: Quid venistis ad me hominem quem odistis, et expulistis a vobis? ²⁸ Qui responderunt: Vidimus tecum esse Dominum, et idcirco nos dimisimus: Sit iuramentum inter nos, et ineamus fœdus, ²⁹ ut non facias nobis quidquam mali, sicut et nos nihil tuorum attigimus, nec fecimus quod te læderet: sed cum pace dimisimus auctum benedictione Domini. ³⁰ Fecit ergo eis convivium, et post cibum et potum ³¹ surgentes mane, iuraverunt sibi mutuo: dimisitque eos Isaac pacifice in locum suum.

³² Ecce autem venerunt in ipso die servi Isaac annuntiantes ei de puteo, quem foderant, atque dicentes: Invenimus aquam. ³³ Unde appellavit eum, Abundantium: et nomen urbi impositum est Bersabee, usque in præsentem diem.

Confir-
matio
promis-
sionum

fœdus
Isaaci et
Abime-
lech

inventio
aque

matri-
monium
Esau

Iacob be-
nedictio-
ne reple-
tur

³⁴ Esau vero quadragenarius duxit uxores, iudith filiam Beeri Hethæi, et Basemath filiam Elon eiusdem loci: ³⁵ quæ ambæ offenderant animum Isaac et Rebeccæ.

4. Isaac gemellis benedit, 27, 1—28, 9

27 ¹ Senuit autem Isaac, et caligaverunt oculi eius, et videre non poterat: vocavitque Esau filium suum maiorem, et dixit ei: Fili mi? Qui respondit: Adsum. ² Cui pater: Vides, inquit, quod senuerim, et ignorem diem mortis mee. ³ Sume arma tua, pharetram, et arcum, et egridere foras: cumque venatu aliquid apprehenderis, ⁴ fac mihi inde pulmentum sicut velle me nosti, et affer ut comedam: et benedicat tibi anima mea antequam moriar. ⁵ Quod cum audisset Rebeccæ, et ille abiisset in agrum ut iussionem patris impleret, ⁶ dixit filio suo Iacob: Audivi patrem tuum loquentem cum Esau fratre tuo, et dicentem ei: ⁷ Affer mihi de venatione tua, et fac cibos ut comedam, et benedicam tibi coram Domino antequam moriar. ⁸ Nunc ergo fili mi, acquiesce consilii meis: ⁹ et pergens ad gregem, affer mihi duos hædos optimos, ut faciam ex eis escas patri tuo, quibus libenter vescitur: ¹⁰ quas cum intuleris, et comedieris, benedicat tibi priusquam moriatur. ¹¹ Cui ille respondit: Nost quod Esau frater meus homo pilosus sit, et ego lenis: ¹² si attractaverit me pater meus, et senserit, timeo ne putet me sibi voluisse illudere, et inducam super me maledictionem pro benedictione. ¹³ Ad quem mater: In me sit, ait, ista maledictio, fili mi: tantum audi vocem meam, et pergens affer quæ dixi. ¹⁴ Abiit, et attulit, deditque matri. Paravit illa cibos, sicut velle noverat patrem illius. ¹⁵ Et vestibus Esau valde bonis, quas apud se habebat domi, induit eum: ¹⁶ pelliculasque hædorum circumdedit manibus, et colli nuda protexit. ¹⁷ Deditque pulmentum, et panes, quos coxerat tradidit. ¹⁸ Quibus illatis, di-

(35) Inf 27, 46.

xit: Pater mi? At ille respondit: Audio. Quis es tu fili mi? ¹⁹ Dixitque Iacob: Ego sum primogenitus tuus Esau: feci sicut præcepisti mihi: surge, sede, et comedere de venatione mea, ut benedicat mihi anima tua. ²⁰ Rursumque Isaac ad filium suum: Quo modo, inquit, tam cito invenire potuisti, fili mi? Qui respondit: Voluntas Dei fuit ut cito occurreret mihi quod volebam: ²¹ Dixitque Isaac: Accede huc, ut tangam te, fili mi, et probem utrum tu sis filius meus Esau, an non. ²² Accessit ille ad patrem, et palpato eo, dixit Isaac: Vox quidem, vox Iacob est: sed manus, manus sunt Esau. ²³ Et non cognovit eum, quia pilosæ manus similitudinem maioris expresserant. Benedicens ergo illi, ²⁴ ait: Tu es filius meus Esau? Respondit, Ego sum. ²⁵ At ille: Affer mihi, inquit, cibos de venatione tua, fili mi, ut benedicat tibi anima mea. Quos cum oblatos comedisset, obtulit ei etiam vinum; quo hausto, ²⁶ dixit ad eum: Accede ad me, et da mihi osculum, fili mi. ²⁷ Accessit, et osculatus est eum. Statiuque ut sensit vestimentorum illius fragrantiam, benedicens illi, ait: Ecce odor filii mei sicut odor agri pleni, cui benedixit Dominus. ²⁸ Det tibi Deus de rore celi, et de pinguedine terræ abundantiam frumenti et vini. ²⁹ Et servant tibi populi, et adoren te tribus: esto dominus fratrum tuorum, et incurvantur ante te filii matris tuæ; qui maledixerit tibi, sit ille maledictus: et qui benedixerit tibi, benedictionibus repleatur.

³⁰ Vix Isaac sermonem impleverat: et egresso Iacob foras, venit Esau, ³¹ coctosque de venatione cibos intulit patri, dicens: Surge, pater mi, et comedere de venatione filii tui: ut benedicat mihi anima tua. ³² Dixitque illi Isaac: Quis enim es tu? Qui respondit: Ego sum filius tuus primogenitus Esau. ³³ Expavit Isaac stupore vehementi: et ultra quam credi potest, admirans, ait: quis igitur ille est qui dudum captam venationem attulit mihi, et comedere ex omnibus priusquam tu venires? benedixique ei, et erit benedictus. ³⁴ Auditis Esau sermonibus

Esau
quoque
benedictus

patris, irruerat clamore magno: et consternatus, ait: Benedic etiam et mihi, pater mi. ³⁵ Qui ait: Venit germanus tuus fraudulenter, et accipit benedictionem tuam. ³⁶ At ille subiunxit: Iuste vocatum est nomen eius Iacob: supplantavit enim me in altera vice: primogenita mea ante tulit, et nunc secundo surripuit benedictionem meam Rursumque ad patrem: Numquid non reservasti, ait, et mihi benedictionem? ³⁷ Respondit Isaac: Dominum tuum illum constitui, et omnes fratres eius servituti illius subiugavi: frumento et vino stabiliyi eum, et tibi post haec, fili mi, ultra quid faciam? ³⁸ Cui Esau: Num unam, inquit, tantum benedictionem habes, pater? mihi quoque obsecro ut benedicas. Cumque eiulatu magno fleret, ³⁹ motus Isaac, dixit ad eum: In pinguedine terre, et in rore celi desuper ⁴⁰ erit benedictio tua. Vives in gladio, et fratri tuo servies: tempusque veniet, cum excutias, et solvas iugum eius de cervicibus tuis.

Iacob
a matre
moneatur

⁴¹ Oderat ergo semper Esau Iacob pro benedictione qua benedixerat ei pater: dixitque in corde suo: Venient dies luctus patris mei, et occidam Iacob fratrem meum. ⁴² Nuntiata sunt haec Rebeccae: que mittens et vocans Iacob filium suum, dixit ad eum: Ecce Esau frater tuus minatur ut occidat te. ⁴³ Nunc ergo, fili mi, audi vocem meam, et consurgens fuge ad Laban fratrem meum in Haran: ⁴⁴ habitabisque cum eo dies paucos, donec requiescat furor fratris tui, ⁴⁵ et cesserat indignatio eius, obliviouscurque eorum quae fecisti in eum: postea mittam, et adducam te inde huc; cur utroque orbabor filio in uno die? ⁴⁶ Dixitque Rebecca ad Isaac: Tædet me vita mea propter filias Heth: si accepit Iacob uxorem de stirpe huius terræ, nolo vivere.

28 ¹ Vocavit itaque Isaac Iacob, et benedixit eum, præcepitque ei dicens: Noli accipere

et a patre
dimitti-
tur

(36) Sup 25, 34. — (39) Hbr 11, 20. — (41) Abd 10.
— (46) Sup 26, 35.

coniugem de genere Chanaan: ² sed vade, et proficisci in Mesopotamiam Syriæ, ad domum Bathuel patris matris tuæ, et accipe tibi inde uxorem de filiis Laban avunculi tui. ³ Deus autem omnipotens benedit tibi, et crescere te faciat, atque multiplicet: ut sis in turbas populorum. ⁴ Et det tibi benedictiones Abraham, et semini tuo post te: ut possideas terram peregrinationis tuæ, quam pollicitus est ayo tuo. ⁵ Cumque dimisisset eum Isaac, prefectus venit in Mesopotamiam Syriæ ad Laban filium Bathuel Syri, fratrem Rebeccæ matris suæ.

⁶ Videns autem Esau quod benedixisset pater suus Iacob, et misisset eum in Mesopotamiam Syriæ, ut inde uxorem duceret; et quod post benedictionem præcepisset ei, dicens: Non accipies uxorem de filiis Chanaan: ⁷ probans quoque quod non libenter aspicaret filias Chanaan pater suus: ⁸ ivit ad Ismaelem, et duxit uxorem absque iis, quas prius habebat, Maheleth filiam Ismaeli filii Abraham, sororrem Nabaioth.

5. Iacob in Haran pergit, 28, 10—29, 14^a

¹⁰ Igitur egressus Iacob de Bersabee, pergebat Haran. ¹¹ Cumque venisset ad quandam locum, et vellet in eo requiescere post solis occubitum, tulit de lapidibus qui iacebant, et supponens capitum suum, dormivit in eodem loco. ¹² Vidiuitque in somnis scalam stantem super terram, et cacumen illius tangens celum: angelos quoque Dei ascendentess et descendentes per eam, ¹³ et Dominum innixum scalæ dicentem sibi: Ego sum Dominus Deus Abraham patris tui, et Deus Isaac: Terram, in qua dormis, tibi dabo et semini tuo. ¹⁴ Erigitque seminum tuum quasi pulvis terræ: dilataberis ad Occidentem, et Orientem, et Septentrionem, et Meridiem: et BENEDICENTUR IN TE et in semine tuo cunctæ tribus terræ. ¹⁵ Et ero custos tuus quo-

(5) Os 12, 12. — (13) Inf 35, 1; 48, 3. — (14) Dt 12, 20; 19, 8. — Sup 26, 4.

Esau fili-
am Isma-
el ducit

In Luza
scalam
videt

cumque perrexeris, et reducam te in terram hanc: nec dimittam nisi complevero universa que dixi. ¹⁶ Cumque evigilasset Iacob de somno, ait: Vere Dominus est in loco isto, et ego nesciebam. ¹⁷ Pavensque: Quam terribilis est, inquit, locus iste! non est hic aliud nisi domus Dei, et porta caeli. ¹⁸ Surgens ergo Iacob mane, tulit lapidem quem supposuerat capiti suo, et erexit in titulum, fundens oleum desuper. ¹⁹ Appellavitque nomen urbis Bethel, quia prius Luza vocabatur. ²⁰ Vovit etiam votum, dicens: Si fuerit Deus mecum, et custodierit me in via, per quam ego ambulo, et dederit mihi panem ad vescendum, et vestimentum ad induendum, ²¹ reversus fero prospere ad dominum patris mei: erit mihi Dominus in Deum, ²² et lapis iste, quem erexi in titulum, vocabitur Domus Dei: cunctorumque que dederis mihi, decimas offeram tibi.

a Laban
suscipi-
tur

29 ¹ Profectus ergo Iacob venit in terram orientalem. ² Et vidit puteum in agro, tres quoque greges ovium accubantes iuxta eum: nam ex illo ad aquabancum pecora, et os eius grandi lapide claudebatur. ³ Morisque erat ut cunctis ovibus congregatis devolverent lapidem, et reflectis gregibus rursum super os putei ponerent. ⁴ Dixitque ad pastores: Fratres, unde estis? Qui responderunt: De Haran. ⁵ Quos interrogans, Numquid, ait, nostis Laban filium Nachor? Dixerunt: Novimus. ⁶ Sanusne est? inquit: Valet, inquiunt: et ecce Rachel filia eius venit cum grege suo. ⁷ Dixitque Iacob: Adhuc multum dei superest, nec est tempus ut educantur ad caulas greges: date ante potum ovibus, et sic eas ad pastum reducite. ⁸ Qui responderunt: Non possumus, donec omnia pecora congregentur, et amoveamus lapidem de ore putei, ut adaqueamus greges. ⁹ Adhuc loquebantur, et ecce Rachel veniebat cum ovibus patris sui: nam gregem ipsa pascebat. ¹⁰ Quam cum vidisset Iacob, et sciret consobrinam suam, ovesque Laban avun-

(18) Inf 31, 13.

culi sui: amovit lapidem quo puteus claudebatur. ¹¹ Et ad aquato grege, osculatus est eam: et elevata voce flevit, ¹² et indicavit ei quod frater esset pater sui, et filius Rebeccae: at illa festinans nuntiavit patri suo. ¹³ Qui cum audisset venisse Iacob filium sororis sue, cucurrit obviā ei: complexusque eum, et in oscula ruens, duxit in domum suam. Auditus autem causis itineris, ¹⁴ respondit: Os meum es, et caro mea.

6. Iacobi duo matrimonia, 29, 14^b—30, 24

Et postquam impleti sunt dies mensis unius, ¹⁵ dixit ei: Num quia frater meus es, gratis servies mihi? dic quid mercedis accipias. ¹⁶ Habebat vero duas filias, nomen maioris Lia: minor vero appellabatur Rachel. ¹⁷ Sed Lia lippis erat oculis: Rachel decora facie, et venusto aspectu. ¹⁸ Quam diligens Iacob, ait: Serviam tibi pro Rachel filia tua minore, septem annis. ¹⁹ Respondit Laban: Melius est ut tibi eam dem quan alteri viro, mane apud me. ²⁰ Servit ergo Iacob pro Rachel septem annis: et videbantur illi pauci dies præ amoris magnitudine. ²¹ Dixitque ad Laban: Da mihi uxorem meam: quia iam tempus impletum est, ut ingrediar ad illam. ²² Qui vocatis multis amicorum turbis ad convivium, fecit nuptias. ²³ Et vespre Liam filiam suam introduxit ad eum, ²⁴ dans ancillam filie, Zelpham nomine. Ad quam cum ex more Iacob fuisse ingressus, facto mane vidit Liam: ²⁵ et dixit ad socerum suum: Quid est quod facere voluisti? nonne pro Rachel servivi tibi? quare imposuisti mihi? ²⁶ Respondit Laban: Non est in loco nostro consuetudinis, ut minores ante tradamus ad nuptias. ²⁷ Impie hebdomadam diērum huius copule: et hanc quoque dabo tibi pro opere quo serviturus es mihi septem annis aliis. ²⁸ Acquievit placito: et hebdomada transacta, Rachel duxit uxorem: ²⁹ cui pater servam Balam tradiderat. ³⁰ Tandemque potitus optatis nuptiis, amorem sequentis priori prætulit, serviens apud eum septem annis aliis.

Lia et
Rachel
mercede-

filii Liae:

Ruben

Simeon

Levi

Iudas

filii ancil-
lae Ra-
chelis:

Dan

Neph-
thalifilii ancil-
lae Liae:

Gad

Aser

filii Liae:

31 Videns autem Dominus quod despiceret Liam, aperuit vulvam eius, sorore sterili permanente. 32 Quæ conceptum genuit filium, vocavitque nomen eius Ruben, dicens: Vidit Dominus humilitatem meam, nunc amabit me vir meus. 33 Rursumque concepit et peperit filium, et ait: Quoniam audivit me Dominus haberi contemptum, dedit etiam istum mihi: vocavitque nomen eius Simeon. 34 Concepitque tertio, et genuit alium filium: dixitque: Nunc quoque copulabitur mihi maritus meus, eo quod pepererim ei tres filios: et idcirco appellavit nomen eius, Levi. 35 Quarto concepit, et peperit filium, et ait: Modo confitebor Domino; et ob hoc vocavit eum, Iudam: cessavitque parere.

30 1 Cernens autem Rachel quod infecunda es-
set, invidit sorori suæ, et ait marito suo: Da mihi liberos, aliquin moriar. 2 Cui iratus re-
spondit Iacob: Num pro Deo ego sum, qui priva-
vit te fructu ventris tui? 3 At illa: Habeo, inquit, famulam Balam: ingredere ad illam, ut pariat super genus mea, et habeam ex illa filios. 4 Dedit-
que illi Balam in coniugium: que, 5 ingresso ad se viro, concepit, et peperit filium. 6 Dixitque Ra-
chel: Iudicavit mihi Dominus, et exaudivit vocem
meam, dans mihi filium: et idcirco appellavit no-
men eius, Dan. 7 Rursumque Bala concipiens, pe-
perit alterum, 8 pro quo ait Rachel: Comparavit
me Deus cum sorore mea, et invalui: vocavitque
eum, Nephthali.

9 Sentiens Lia quod parere desiisset, Zelpham
ancillam suam marito tradidit. 10 Qua post con-
ceptum edente filium, 11 dixit: Feliciter! et idcirco
vocavit nomen eius, Gad. 12 Peperit quoque Ze-
lpha alterum. 13 Dixitque Lia: Hoc pro beatitudine
mea: Beatam quippe me dicent mulieres; propterea
appellavit eum, Aser.

14 Egressus autem Ruben tempore messis triti-
ceae in agrum, reperit mandragoras: quas matri

(35) Mt 1, 2.

30, 15—31

Liae detulit. Dixitque Rachel: Da mihi partem de mandragoris filii tui. 15 Illa respondit: Parumne tibi videtur, quod præripueris maritum milii, nisi etiam mandragoras filii mei tuleris? Ait Rachel: Dormiat tecum hac nocte pro mandragoris filii tui. 16 Redeunque ad vesperam Iacob de agro, egressa est in occursum eius Lia, et ad me, inquit, intrabis: quia mercede conduxi te pro mandragoris filii mei. Dormivitque cum ea nocte illa. 17 Et exau-
dit Deus preces eius: concepitque et peperit filium quintum, 18 et ait: Dedit Deus mercedem mihi, quia dedi ancillam meam viro meo; appellavitque nomen eius, Issachar. 19 Rursum Lia concipiens, peperit sextum filium, 20 et ait: Dotavit me Deus dote bona: etiam hac vice mecum erit maritus meus, eo quod genuerim ei sex filios: et idcirco appellavit nomen eius, Zabulon. 21 Post quem peperit filiam, nomine Dinam.

22 Recordatus quoque Dominus Rachelis, ex-
audivit eam, et aperuit vulvam eius. 23 Quæ concepit, et peperit filium, dicens: Abstulit Deus opprobrium meum. 24 Et vocavit nomen eius, Joseph, dicens: Addat mihi Dominus filium al-
terum.

7. Iacobi greges copiosi, 30, 25—43

25 Nato autem Joseph, dixit Iacob socero suo:
Dimitte me ut revertar in patriam, et ad terram meam. 26 Da mihi uxores, et liberos meos, pro quibus serviri tibi, ut abeam: tu nosti servitutem
qua servivi tibi. 27 Ait illi Laban: Inveniam grati-
am in conspectu tuo: experimento didici, quia benedixerit mihi Deus propter te: 28 constitue
mercedem tuam quam dem tibi. 29 At illi respon-
dit: Tu nosti quo modo servierim tibi, et quanta
in manibus meis fuerit possessio tua. 30 Modicum
habuisti antequam venirem ad te, et nunc dives
effectus es: benedixitque tibi Dominus ad introi-
tum meum. Iustum est igitur ut aliquando provi-
deam etiam domui meæ. 31 Dixitque Laban: Quid

Issachar

Zabulon,
Dina filiafilius
Rachelis:

Joseph

Greges
merce-
des Iaco-
bi

tibi dabo? At ille ait: Nihil volo: sed si feceris quod postulo, iterum pascam, et custodiam pecora tua. ³² Gyra omnes greges tuos, et separa cunctas oves varias, et sparsò vellere: et quodcumque furvum, et maculosum, variumque fuerit, tam in ovibus quam in capris, erit merces mea. ³³ Respondebitque mihi cras iustitia mea, quando placiti tempus advenerit coram te: et omnia que non fuerint varia, et maculosa, et furva, tam in ovibus quam in capris, furti me arguent. ³⁴ Dixitque Laban: Gratum habeo quod petis.

quibus
valde
ditatur

³⁵ Et separavit in die illa capras, et oves, et hircos, et arietes varios, atque maculosos: cunctum autem gregem unicolorē, id est albi, et nigri velleris, tradidit in manu filiorum suorum. ³⁶ Et posuit spatium itineris trium dierum inter se et generum, qui pascebat reliquos greges eius. ³⁷ Tollens ergo Iacob virgas populeas virides, et amygdalinas, et ex planatis, ex parte decorticavit eas: detractisque corticibus, in his, que spoliata fuerant, candor apparuit: illa vero que integræ fuerant, viridia permanserunt: atque in hunc modum color effectus est varius. ³⁸ Posuitque eas in canaliib⁹, ubi effundebatur aqua: ut cum venissent greges ad bibendum, ante oculos haberent virgas, et in aspectu earum conciperent. ³⁹ Factumque est ut in ipso calore coitus, oves intuerentur virgas, et pararent maculosa, et varia, et diverso colore respersa. ⁴⁰ Divisitque gregem Iacob, et posuit virgas in canaliib⁹ ante oculos arietum: erant autem alba et nigra queaque, Laban: cetera vero, Iacob, separatis inter se gregibus. ⁴¹ Igitur quando primo tempore ascendebantur oves, ponebat Iacob virgas in canaliib⁹ aquarum ante oculos arietum et ovium, ut in earum contemplatione conciperent: ⁴² quando vero serotina admissa erat, et conceptus extremus, non ponebat eas. Factaque sunt ea que erant serotina, Laban: et que primi temporis, Iacob. ⁴³ Ditatusque est homo ultra modum, et habuit greges multos, ancillas et servos, camelos et asinos.

8. Iacob revertens cum Labaa paciscitur, 31, 1—55

31 ¹ Postquam autem audivit verba filiorum Laban dicentium: Tullit Iacob omnia que fuerunt patris nostri, et de illius facultate dictatus, factus est inclitus: ² animadvertisit quoque faciem Laban, quod non esset erga se sicut heri et nudius tertius, ³ maxime dicente sibi Domino: Reverte in terram patrum tuorum, et ad generationem tuam, eroque tecum. ⁴ Misit, et vocavit Rachel et Liam in agrum, ubi pascebat greges, ⁵ dixitque eis: Video faciem patris vestri quod non sit erga me sicut heri et nudius tertius: Deus autem, patris mei fuit mecum. ⁶ Et ipsæ nostis quod totis viribus meis servierim patri vestro. ⁷ Sed et pater vester circumvenit me, et mutavit mercedem meam decem vicibus: et tamen non dimisit eum Deus ut noceret mihi. ⁸ Si quando dixit: Variæ erunt mercedes tue: pariebat omnes oves varios fetus; quando vero et contrario ait: Alba queaque acicies pro mercede: omnes greges alba peperrunt. ⁹ Tuliique Deus substantiam patris vestri, et dedit mihi. ¹⁰ Postquam enim conceptus ovium tempus advenerat, levavi oculos meos, et vidi in somnis ascendentēs mares super feminas, varios et maculosos, et diversorum colorum. ¹¹ Dixitque angelus Dei ad me in somnis: Iacob! Et ego respondi: Adsum. ¹² Qui ait: Leva oculos tuos, et vide universos masculos ascendentēs super feminas, varios, maculosos, atque respersos. Vidi enim omnis que fecit tibi Laban. ¹³ Ego sum Deus Bethel, ubi unxisti lapidem, et votum vovisti mihi. Nunc ergo surge, et egressere de terra hac, revertens in terram nativitatis tue. ¹⁴ Responderuntque Rachel et Lia: Numquid habemus residui quidquam in facultatibus, et hereditate domus patris nostri? ¹⁵ Nonne quasi alienas reputavit nos, et vendidit, comedique pretium nostrum? ¹⁶ Sed Deus tulit opes patris nostri, et eas tradidit nobis, ac filiis

Fugiens
cum suis

nostris: unde omnia quæ præcepit tibi Deus, fac.
 17 Surrexit itaque Iacob, et impositis liberis, ac coniugibus suis super camelos, abiit. 18 Tulique omnem substantiam suam, et greges, et quidquid in Mesopotamia acquisierat, pergens ad Isaac patrem suum in terram Chanaan.

a Laban
compre-
henditur

19 Eo tempore ierat Laban ad tondendas oves, et Rachel furata est idola patris sui. 20 Noluitque Iacob confiteri sacerdoti suo quod fugeret. 21 Cumque abiisset tam ipse quam omnia quæ iuris sive erant, et amne transmissio pergeret contra montem Galaad, 22 nuntiatum est Laban die tertio quod fugeret Iacob. 23 Qui, assumptus fratribus suis, persecutus est eum diebus septem: et comprehendit eum in Monte Galaad. 24 Videlicet in somnis dicitem sibi Deum: Cave ne quidquam asperre loquaris contra Iacob. 25 Namque Iacob extenderat in monte tabernaculum: cumque ille consecutus fuisset eum cum fratribus suis, in eodem Monte Galaad fixit tentorium. 26 Et dixit ad Iacob: Quare ita egisti, ut clam me abigeres filias meas quasi captivas gladio? 27 Cur ignorante me fugere voluisti, nec indicare mihi, ut prosequeretur te cum gaudio, et canticis, et tympanis, et citharis? 28 Non es passus ut oscularer filios meos et filias: stulte operatus es: et nunc quidem? 29 valet manus mea reddere tibi malum: sed Deus patris vestri heri dixit mihi: Cave ne loquaris contra Iacob quidquam durior. 30 Esto, ad tuos ire cupiebas, et desiderio erat tibi domus patris tui: cur furatus es deos meos? 31 Respondit Iacob: Quod inscio te profectus sum, timui ne violenter auferres filias tuas. 32 Quod autem furti me arguis: apud quemcumque invenieris deos tuos, necetur coram fratribus nostris. Scrutare, quidquid tuorum apud me inveniris, et aufer; haec dicens, ignorabat quod Rachel furata esset idola.

cum eo
fodus fe-
rit

33 Ingressus itaque Laban tabernaculum Iacob et Lie, et utriusque famulæ, non invenit. Cumque intrasset tentorium Rachelis, 34 illa festinans abscondit idola subter stramenta camelæ, et sedit de-

super: scrutantique omne tentorium, et nihil inventi, 35 ait: Ne irascatur dominus meus quod coram te assurgere nequeo: quia iuxta consuetudinem feminarum nunc accidit mihi. Sic delusa sollicitudo querentis est. 36 Tumensque Iacob, cum iurgio ait: Quam ob culpam meam, et ob quod peccatum meum sic exarsisti post me, 37 et scrutatus es omnem supellecilem meam? Quid inventasti de cuncta substantia domus tue? pone hic coram fratribus meis, et fratribus tuis, et iudicent inter me, et te. 38 Idcirco viginti annis fui tecum? oves tue, et capræ steriles non fuerunt, arietes gregis tui non comedti: 39 nec captum a bestia ostendi tibi, ego damnum omne reddebam: quidquid furto peribat, a me exigebas: 40 die noctuque aestu urebar, et gelu, fugiebatque somnus ab oculis meis. 41 Sicutque per viginti annos in domo tua servivi tibi, quatuordecim pro filiabus, et sex pro gregibus tuis: immutasti quoque mercedem meam decem vicibus. 42 Nisi Deus patris mei Abraham, et timor Isaac affuissest mihi, forsitan modo nudum me dimisisses: afflictionem meam et laborem manuum mearum respexit Deus, et arguit te heri. 43 Respondit ei Laban: Filiae meæ et filii, et greges tui, et omnia quæ cernis, mea sunt: quid possum facere filiis et nepotibus meis? 44 Veni ergo, et ineamus foedus: ut sit in testimonium inter me et te. 45 Tulit itaque Iacob lapidem, et erexit illum in titulum: 46 dixique fratribus suis: Afferte lapides. Qui congregantes fecerunt tumulum, comedruntque super eum: 47 quem vocavit Laban Tumulum testis: et Iacob, Acervum testimonii, uterque iuxta proprietatem lingue sue. 48 Dixitque Laban: Tumulus iste erit testis inter me et te hodie, et idcirco appellatum est nomen eius Galaad, id est, Tumulus testis. 49 Intueatur et iudicet Dominus inter nos quando recesserimus a nobis, 50 si affixeris filias meas, et si introduceris alias uxores super eas: nullus sermonis nostri testis est absque Deo, qui praesens respicit. 51 Dixitque rursus ad Iacob: En tumulus hic, et lapis quem erexi

inter me et te,⁵² testis erit: tumulus, inquam, iste et lapis sint in testimonium, si aut ego transiero illum pergens ad te, aut tu præterieris, malum mihi cogitans.⁵³ Deus Abraham, et Deus Nacher iudicet inter nos, Deus patris eorum. Iuravit ergo Iacob per timorem patris sui Isaac:⁵⁴ immolatisque victimis in monte, vocavit fratres suos ut ederent panem. Qui cum comedissent, manserunt ibi.⁵⁵ Laban vero de nocte consurgens, osculatus est filios, et filias suas, et benedixit illis: reversusque est in locum suum.

9. Iacob cum Esau reconciliatur, 32, 1—33, 16

32 ¹Iacob quoque abiit itinere quo cooperat: fueruntque ei obviam angeli Dei. ²Quos cum vidisset, ait: Castra Dei sunt haec: et appellavit nomen loci illius Mahanaim, id est, Castra.

³Misit autem et nuntios ante se ad Esau fratre suum in terram Seir, in regionem Edom: ⁴præcepitque eis, dicens: Sic loquimini domino meo Esau: Haec dicit frater tuus Iacob: Apud Laban peregrinus sum, et fui usque in praesentem diem. ⁵Habeo boves, et asinos, et oves, et servos, et ancillas: mittoque nunc legationem ad dominum meum, ut inveniam gratiam in conspicu tuo. ⁶Reversique sunt nuntii ad Iacob, dicentes: Venimus ad Esau fratrem tuum, et ecce properat tibi in occursum cum quadringentis viris. ⁷Timuit Iacob valde: et perterritus divisit populum qui secum erat, greges quoque et oves et boves et camelos in duas turmas, ⁸dicens: Si venerit Esau ad unam turmam, et percussurit eam, alia turma, quæ reliqua est, salvabitur.⁹ Dixitque Iacob: Deus patris mei Abraham, et Deus patris mei Isaac: Domine qui dixisti mihi: Revertere in terram tuam, et in locum nativitatis tuae, et benefaciam tibi: ¹⁰minor sum cunctis miserationibus tuis, et veritate tua quam explevisti servo tuo. In baculo meo transvi Iordanem istum: et nunc cum duabus tur-

Angelos
videt

adEsau
nuntios
mittit

(1) Inf 48, 16.

mis regredior.¹¹ Erue me de manu fratris mei Esau, quia valde eum timeo: ne forte veniens percutiat matrem cum filiis.¹² Tu locutus es quod benefaceres mihi, et dilatares semen meum sicut arenam maris, quæ præ multitudine numerari non potest.

¹³Cumque dormisset ibi nocte illa, separavit de his quæ habebat, munera Esau fratri suo, ¹⁴capras ducentas, hircos viginti, oves ducentas, et arietes viginti, ¹⁵camelos fetas cum puluis suis triginta, vaccas quadraginta, et tauros viginti, asinas viginti, et pullos earum decem.¹⁶ Et misit per manus servorum suorum singulos seorsum greges, dixitque pueris suis: Antecedite me, et sit spatium inter gregem et gregem.¹⁷ Et præcepit priori, dicens: Si obvium habueris fratrem meum Esau, et interrogaverit te, Cuius es? aut, Quo vadis? aut, Cuius sunt ista quæ sequeris?¹⁸ respondebis: Servi tui Iacob, munera misi domino meo Esau: ipse quoque post nos venit.¹⁹ Similiter dedit mandata secundo, et tertio, et cunctis qui sequebantur greges, dicens: Iisdem verbis loquimini ad Esau, cum inveneritis eum.²⁰ Et addetis: Ipse quoque servus tuus Iacob iter nostrum insequitur: dixit enim: Placabo illum muneribus quæ præcedunt, et postea videbo illum, forsitan propitiusbitur mihi.²¹ Præcesserunt itaque munera ante eum, ipse vero mansit nocte illa in castris.

²²Cinque mature surrexisset, tulit duas uxores suas, et totidem famulas cum undecim filiis, et transivit vadum Iacob.²³ Traductisque omnibus quæ ad se pertinebant,²⁴ mansit solus: et ecce vir luctabatur cum eo usque mane.²⁵ Qui cum videret quod eum superare non posset, tetigit nervum femoris eius, et statim emarcuit.²⁶ Dixitque ad eum: Dimitte me, iam enim ascendit aurora. Respondit: Non dimittam te, nisi benedixeris mihi.²⁷ Ait ergo: Quod nomen est tibi? Respondit: Iacob.²⁸ At ille, Nequaquam, inquit, Iacob appellabit nomen tuum, sed Israel: quoniam si contra Deum fortis fuisti, quanto magis contra homines

atque
munera

cum an-
gelo pu-
gnat

prævalebis? ²⁹ Interrogavit eum Iacob: Dic mihi quo appellaris nomine? Respondit: Cur quæreris nomen meum? Et benedixit ei in eodem loco. ³⁰ Vocavitque Iacob nomen loci illius Phanuel, dicens: Vidi Deum facie ad faciem, et salva facta est anima mea. ³¹ Oritusque est ei statim sol, postquam transgressus est Phanuel: ipse vero claudicabat pede. ³² Qusim ob causam non comedunt nervum filii Israel, qui emarcuit in femore Iacob, usque in præsentem diem: eo quod tetigerit nervum femoris eius, et obstupuerit.

gratiā
fratris
invenit

33 ¹Elevans autem Iacob oculos suos, vidit vēnientem Esau, et cum eo quadringentos viros: divisitque filios Liæ et Rachel, ambarumque famularum: ² et posuit utramque ancillam, et liberos earum in principio: Liam vero, et filios eius in secundo loco: Rachel autem, et Ioseph novissimos. ³ Et ipse progrediverat adoravit pronus in terram septies, donec appropinquaret frater eius. ⁴ Currens itaque Esau obviam fratri suo, amplectatus est eum: stringensque collum eius, et osculans flevit. ⁵ Levatisque oculis, vidit mulieres et parvulos earum, et ait: Quid sibi volunt isti? et si ad te pertinent? Respondit: Parvuli sunt, quos donavit mihi Deus servo tuo. ⁶ Et appropinquantes ancillæ et filii earum, incurvati sunt. ⁷ Accessit quoque Lia cum pueris suis: et cum similiiter adorassent, extremi Ioseph et Rachel adoraverunt. ⁸ Dixitque Esau: Quenam sunt istæ turmae quas obviam habui? Respondit: Ut invenirem gratiam coram domino meo. ⁹ At ille ait: Habeo plurima, frater mi, sint tua tibi. ¹⁰ Dixitque Iacob: Noli ita, obsecro: sed si inveni gratiam in oculis tuis, accipe munusculum de manibus meis: sic enim vidi faciem tuam, quasi viderim vultum Dei: esto mihi propitius, ¹¹ et suscipe benedictionem quam attuli tibi, et quam donavit mihi Deus tribuens omnia. Vix fratre compellente, suscipiens, ¹² ait: Gradiamur simul, eroque socius itineris tui. ¹³ Dixitque Iacob: Nosti, domine mi, quod parvulos habeam teneros, et oves, et boves fetas mecum: quas si

plus in ambulando fecero laborare, morientur una die cuncti greges. ¹⁴ Præcedat dominus meus ante servum suum: et ego sequar paulatim vestigia eius, sicut video parvulos meos posse, donec veniam ad dominum meum in Seir. ¹⁵ Respondit Esau: Oro te, ut de populo qui mecum est, saltem socii remaneant viæ tuae. Non est, inquit, necesse: hoc uno tantum indigo, ut inveniam gratiam in conspectu tuo domine mi. ¹⁶ Reversus est itaque illo die Esau itinere quo venerat in Seir.

10. Fata Iacobi reducis, 33, 17—35, 26

¹⁷ Et Iacob venit in Socoth: ubi ædificata domo et fixis tentoriis appellavit nomen loci illius Socoth, id est, tabernacula.

¹⁸ Transivitque in Salem urbem Sichimorum, quæ est in terra Chanaan, postquam reversus est de Mesopotamia Syriæ: et habitavit iuxta oppidum.

¹⁹ Emitique partem agri in qua fixerat tabernacula, a filiis Hemor patris Sichem centum agnis. ²⁰ Et erecto ibi altari, invocavit super illud fortissimum Deum Israël.

34 ¹Egressa est autem Dina filia Liæ ut vide-ret mulieres regionis illius. ² Quam cum vidisset Sichem filius Hemor Hevæi, princeps terræ illius, adamasavit eam: et rapuit, et dormivit cum illa, vi opprimens virginem. ³ Et conglutinata est anima eius cum ea, tristemque delinivit blanditiis. ⁴ Et pergens ad Hemor patrem suum, Accipe, inquit, mihi puellam hanc coniugem. ⁵ Quod cum audisset Iacob, absentibus filiis, et in pastu pecorum occupatis, siluit donec redirent.

⁶ Egresso autem Hemor patre Sichem ut loqueretur ad Iacob, ⁷ ecce filii eius veniebant de agro: auditoque quod acciderat, irati sunt valde, eo quod foedam rem operatus esset in Israel, et violata filia Iacob, rem illicitam perpetrasset. ⁸ Locutus est itaque Hemor ad eos: Sichem filii mei adhæsit anima filiae vestræ: date eam illi uxorem: ⁹ et iungamus vicissim conubia: filias vestras tradite nobis, et filias nostras accipite. ¹⁰ Et habitate nobiscum:

Habitat
in So-
coth
iuxta
Salem

audit vio-
lationem
Dine

turbatur
ultione
filiorum

terra in potestate vestra est, exercete, negotiamini, et possidite eam.¹¹ Sed et Sichem ad patrem et ad fratres eius ait: Inveniam gratiam coram vobis: et quæcumque statueritis, dabo:¹² autem ditem, et munera postulate, et libenter tribuam quod petieritis: tantum date mihi pueram hanc uxorem.¹³ Responderunt filii Iacob Sichem et patri eius in dolo, sævientes ob stuprum sororis:¹⁴ Non possumus facere quod petitis, nec dare sororem nostram homini incircumeiso: quod illicitum et nefarium est apud nos.¹⁵ Sed in hoc vallebusim federari, si volueritis esse similes nostri, et circumcidatur in vobis omne masculini sexus;¹⁶ tunc dabimus et accipiemus mutuo filias vestras, ac nostras: et habitabimus vobiscum, erimusque unus populus:¹⁷ si autem circumcidit nolueritis, tollemus filiam nostram, et recedemus.¹⁸ Placuit oblatio eorum Hemor, et Sichem filio eius:¹⁹ nec distulit adolescens quin statim quod petebatur expleret: amabat enim pueram valde, et ipse erat inclitus in omni domo patris sui.²⁰ Ingressique portam urbis, locuti sunt ad populum:²¹ Viri isti pacifici sunt, et volunt habitare nobiscum: negotiantur in terra, et exerceant eam, quæ spatiosa et lata cultoribus indiget: filias eorum accipiemus uxores, et nostras illis dabimus.²² Unum est quo differt tantum bonum: Si circumcidamus masculos nostros, ritum gentis imitanter.²³ Et substantia eorum, et pecora, et cuncta quæ possident, nostra erunt: tantum in hoc acquiescamus, et habitantes simul, unum efficiemus populum.²⁴ Assensique sunt omnes, circumcisio cunctis maribus.²⁵ Et ecce, die tertio quando gravissimus vulnerum dolor est: arreptis, duo filii Iacob, Simeon et Levi fratres Dinæ, gladiis, ingressi sunt urbem confidenter: interfecitque omnibus masculis,²⁶ Hemor et Sichem pariter necaverunt, tollentes Dinam de domo Sichem sororem suam.²⁷ Quibus egressis, irruerunt super occisos ceteri filii Iacob: et depopu-

(25) Inf 49, 6.

lati sunt urbem in ultionem stupri.²⁸ Oves eorum, et armenta, et asinos, cunctaque vastantes quæ in dominibus et in agris erant,²⁹ parvulos quoque eorum et uxores duxerunt captivas.³⁰ Quibus patratis audacter, Iacob dixit ad Simeon et Levi: Turbastis me, et odiosum fecistis me Chananeis, et Pherezeis habitatoribus terræ huius: nos pauci sumus: illi congregati percutient me, et delebor ego, et domus mea.³¹ Responderunt: Numquid ut scorito abuti debuere sorore nostra?

35 ¹ Interea locutus est Deus ad Iacob: Surge, et ascende Bethel, et habita ibi, facque altare Deo qui apparuit tibi quando fugiebas Esau fratrem tuum.² Iacob vero convocata omni domo sua, ait: Abiicte deos alienos qui in medio vestri sunt, et mundamini, ac mutate vestimenta vestra.³ Surgite, et ascendamus in Bethel, ut faciamus ibi altare Deo: qui exaudivit me in die tribulacionis mee, et socius fuit itineris mei.⁴ Dederunt ergo ei omnes deos alienos quos habebant, et in aures quæ erant in auribus eorum: at ille infudit ea subter terebinthum, quæ est post urbem Sichem.⁵ Cumque profecti essent, terror Dei invasit omnes per circuitum civitates, et non sunt ausi persequiri recedentes.⁶ Venit igitur Iacob Luzam, quæ est in terra Chanaan, cognomento Bethel: ipse et omnis populus cum eo.⁷ Edificavitque ibi altare, et appellavit nomen loci illius, Domus Dei: ibi enim apparuit ei Deus cum fugeret fratrem suum.⁸ Eodem tempore mortua est Debora nutrix Rebeccæ, et sepulta est ad radices Bethel subter querucum: vocatumque est nomen loci illius, Quercus fletus.

⁹ Apparuit autem iterum Deus Iacob postquam reversus est de Mesopotamia Syriæ, benedixitque ei,¹⁰ dicens: Non vocaberis ultra Iacob, sed Israel erit nomen tuum. Et appellavit eum Israel,¹¹ dixitque ei: Ego Deus omnipotens, cresce, et multiplicare: gentes, et populi nationum ex te erunt, reges de lumbis tuis egredientur.¹² Terramque

(1) Sup 28, 13. — (7) Sup 28, 13. — (10) Sup 32, 28.

quam dedi Abraham et Isaac, dabo tibi et semini tuo post te. ¹³ Et recessit ab eo. ¹⁴ Ille vero erexit titulum lapideum in loco quo locutus fuerat ei Deus: libans super eum libamina, et effundens oleum: ¹⁵ vocansque nomen loci illius, Bethel.

sepelit
Rache-
lem

¹⁶ Egressus autem inde, venit verno tempore ad terram quæ dicit Ephratam: in qua cum parturiret Rachel, ¹⁷ ob difficultatem partus periclitari cœpit. Dixitque ei obstetrix: Noli timere, quia et hunc habebis filium. ¹⁸ Egediente autem anima præ dolore, et imminente iam morte, vocavit nomen filii sui Benoni, id est filius doloris mei: pater vero appellavit eum Beniamin, id est filius dextræ. ¹⁹ Mortua est ergo Rachel, et sepulta est in via quæ dicit Ephratam, haec est Bethlehem. ²⁰ Erexitque Iacob titulum super sepulcrum eius: Hic est titulus monumenti Rachel, usque in præsentem diem.

²¹ Egressus inde, fixit tabernaculum trans Turrem gregis. ²² Cumque habitatet in illa regione, abiit Ruben, et dormivit cum Bala concubina patris sui: quod illum minime latuit.

Erant autem filii Iacob duodecim. ²³ Filii Liæ: primogenitus Ruben, et Simeon, et Levi, et Iudas, et Issachar, et Zabulon. ²⁴ Filii Rachel: Ioseph et Beniamin. ²⁵ Filii Balæ ancillæ Rachelis: Dan et Nephthali. ²⁶ Filii Zelphas ancillæ Liæ: Gad et Aser: hi sunt filii Iacob, qui nati sunt ei in Mesopotamia Syriæ.

11. Isaaci mors et sepultura, 35, 27—29

Mortuus
a filiis se-
pelitur

²⁷ Venit etiam ad Isaac patrem suum in Mambræ, Civitatem Arbee, haec est Hebron: in qua peregrinatus est Abraham et Isaac. ²⁸ Et completi sunt dies Isaac centum octoginta annorum. ²⁹ Consumptusque ætate mortuus est: et appositus est populo suo sexen et plenus dierum: et sepelierunt eum Esau et Iacob filii sui.

(20) Inf 48, 7. — (22) inf 49, 4.

IV. Generationes Esau, 36, 1—43

1. Posteri Esau, 36, 1—19

36 ¹Hæ sunt autem generationes Esau, ipse est Edom.

² Esau accepit uxores de filiabus Chanaan: Ada filiam Elion Hethæ, et Oolibama filiam Anæ filiæ Sebeon Hevæ: ³ Basemath quoque filiam Ismael sororem Nabioth. ⁴ Peperit autem Ada, Eliphaz: Basemath genuit Rahuel: ⁵ Oolibama genuit lehus et Ihelon et Core: hi filii Esau qui nati sunt ei in terra Chanaan.

⁶ Tulit autem Esau uxores suas et filios et filias, et omnem animam domus suæ, et substantiam, et pecora, et cuncta quæ habere poterat in terra Chanaan: et abiit in alteram regionem, recessitque a fratre suo Iacob. ⁷ Divites enim erant valde, et simul habitare non poterant: nec sustinebat eos terra peregrinationis eorum præ multitudine gregum. ⁸ Habitavitque Esau in monte Seir, ipse est Edom.

⁹ Hæ autem sunt generationes Esau patris Edom in monte Seir, ¹⁰ et hæ nomina filiorum eius: Eliphaz filius Ada uxoris Esau: Rahuel quoque filius Basemath uxoris eius. ¹¹ Fueruntque Eliphaz filii: Theman, Omar, Sepho, et Gatham, et Cenez. ¹² Erat autem Thamma, concubina Eliphaz filii Esau: quæ peperit ei Amalech. Hi sunt filii Ada uxoris Esau. ¹³ Filii autem Rahuel: Nahath et Zara, Samma et Meza: hi filii Basemath uxoris Esau. ¹⁴ Isti quoque erant filii Oolibama filiæ Anæ filiæ Sebeon, uxoris Esau, quos genuit ei lehus et Ihelon et Core.

¹⁵ Hi duces filiorum Esau: Filii Eliphaz primogeniti Esau: dux Theman, dux Omar, dux Sepho, dux Cenez, ¹⁶ dux Core, dux Gatham, dux Amalech. Hi filii Eliphaz in terra Edom, et hi filii Ada. ¹⁷ Hi quoque filii Rahuel filii Esau: dux Nahath,

Fili
Esau

immigra-
tio in
Seir

nepotes
Esau

duces
filiorum
Esau

(4) 1 Par 1, 35. — (7) Sup 13, 6. — (8) Ios 24, 4. — (10) 1 Par 1, 35.

dux Zara, dux Samma, dux Meza. Hi autem duces Rahuel in terra Edom; isti filii Basemath uxoris Esau.¹⁸ Hi autem filii Oolibama uxoris Esau: dux Iehus, dux Ihelon, dux Core. Hi duces Oolibama filiae Ana uxoris Esau.¹⁹ Isti sunt filii Esau, et hi duces eorum: ipse est Edom.

2. Posteri Seir Horraei, 36, 20—30

Filiī Seir

20 Isti sunt filii Seir Horraei, habitatores terrae: Lotan, et Sobal, et Sebeon, et Ana,²¹ et Dison, et Eser, et Disan. Hi duces Horraei, filii Seir in Terra Edom.

nepotes
Seir

22 Facti sunt autem filii Lotan: Hori et Heman; erat autem soror Lotan, Thamma. ²³ Et isti filii Sobal: Alvan et Manahat et Ebal, et Sepho et Onam.²⁴ Et hi filii Sebeon: Aia et Ana. Iste est Ana qui invenit aquas calidas in solitudine, cum pascaret asinos Sebeon patris sui:²⁵ habuitque filium Dison, et filiam Oolibama.²⁶ Et isti filii Dison: Hamdan, et Eseban, et lethram, et Charan.²⁷ Hi quoque filii Eser: Balaan, et Zavan, et Acan.²⁸ Habuit autem filios Disan: Hus, et Aram.

duces
Horrae-
rum

29 Hi duces Horraeorum: dux Lotan, dux Sobal, dux Sebeon, dux Ana,³⁰ dux Dison, dux Eser, dux Disan: isti duces Horraeorum qui imperaverunt in Terra Seir.

3. Reges et duces Edomitarum, 36, 31—43

Reges
ante
Saul

31 Reges autem qui regnaverunt in Terra Edom antequam haberent regem filii Israel, fuerunt hi:³² Bela filius Beor, nomenque urbis eius Denaba.³³ Mortuus est autem Bela, et regnavit pro eo Iobab filius Zarae de Bosra.³⁴ Cumque mortuus esset Iobab, regnavit pro eo Husam de terra The-manorum.³⁵ Hoc quoque mortuo, regnavit pro eo Adad filius Badad, qui percussit Madian in regione Moab: et nomen urbis eius Avith.³⁶ Cumque mortuus esset Adad, regnavit pro eo Semla de Maresca.³⁷ Hoc quoque mortuo regnavit pro eo

(20) 1 Par 1, 38.

Saul de fluvio Rohoboth.³⁸ Cumque et hic obiisset, successor in regnum Balanan filius Achobor.³⁹ Isto quoque mortuo regnavit pro eo Adar, nomenque urbis eius Phau: et appellabatur uxor eius Meetabel, filia Matred filiae Mezaab.

⁴⁰ Haec ergo nomina ducum Esau, in cognationibus, et locis, et vocabulis suis: dux Thamma, dux Alva, dux letheth,⁴¹ dux Oolibama, dux Ela, dux Phinon,⁴² dux Cenez, dux Theman, dux Mabsar,⁴³ dux Magdiel, dux Hiram: hi duces Edom habitantes in terra imperii sui, ipse est Esau pater idumæorum.

duces
post
David

V. Generationes Jacob, 37, 1—50, 25

1. Fratres Ioseph vexant, 37, 1—36

37 Habitavit autem Iacob in terra Chanaan, in qua pater suus peregrinatus est.² Et haec sunt generationes eius:

Ioseph cum sedecim esset annorum, pascet gregem cum fratribus suis adhuc puer: et erat cum filiis Bale et Zelphae uxorum patris sui: accusavitque fratres suos apud patrem criminè pessimo.

³ Israel autem diligebat Ioseph super omnes filios suos, eo quod in senectute genuisset eum: fecitque ei tunicam polymitam.⁴ Videntes autem fratres eius quod a patre plus cunctis filiis amaretur, oderant eum, nec poterant ei quidquam pacifice loqui.

⁵ Accidit quoque ut visum somnium referret fratribus suis: quæ causa maioris odioi seminarii fuit.

⁶ Dixitque ad eos: Audite somnium meum quod vidi: ⁷ Putabam nos ligare manipulos in agro: et quasi consurgere manipulum meum, et stare, vestrosque manipulos circumstantes adorare manipulum meum.⁸ Responderunt fratres eius:

Numquid rex noster eris? aut subiciemur dicioni tuæ?⁹ Haec ergo causa somniorum atque sermonum, invidia et odio fomitem ministrait.

⁹ Aliud quoque vidit somnium, quod narrans fratribus, ait: Vidi per somnum, quasi solem, et lumen, et stellas undecim adorare me.¹⁰ Quod cum

Eum
odio
habent

patri suo, et fratribus retulisset, increpavit eum pater suus, et dixit: Quid sibi vult hoc somnum quod vidisti? num ego et mater tua, et fratres tui adorabimmo te super terram? ¹¹ Invidebant ei fratres sui: pater vero rem tacitus considerabat.

¹² Cumque fratres illius in pascendis gregibus patris morarentur in Sichem, ¹³ dixit ad eum Israël: Fratres tui pascunt oves in Sichimis: veni, mittam te ad eos. Quo respondente, ¹⁴ Præstosum, ait ei: Vade, et vide si cuncta prospera sint erga fratres tuos, et pecora: et renuntia mihi quid agatur. Missus de Valle Hebron, venit in Sichem: ¹⁵ inventinque eum vir errantem in agro, et interrogavit quid quereret. ¹⁶ At ille respondit: Fratres meos quero, indica mihi ubi pascant greges. ¹⁷ Dixitque ei vir: Recesserunt de loco isto: audivi autem eos dicentes: Eamus in Dothain. Perrexit ergo Ioseph post fratres suos, et inventis eos in Dothain. ¹⁸ Qui cum vidissent eum procul, antequam accederet ad eos, cogitaverunt illum occidere: ¹⁹ et mutuo loquebantur: Ecce somniator venit: ²⁰ venire, occidamus eum, et mittamus in cisternam veterem: dicimusque: Fera pessima devoravit eum: et tunc apparebit quid illi prosint somnia sua. ²¹ Audiens autem hoc Ruben, nitebatur liberare eum de manibus eorum, et dicebat: ²² Non interficiatis animam eius, nec effundatis sanguinem: sed proicite eum in cisternam hanc, quæ est in solitudine, manusque vestras servate innoxias: hoc autem dicebat, volens eripere eum de manibus eorum, et reddere patri suo. ²³ Confestim igitur ut pervenit ad fratres suos, nudaverunt eum tunica talaris, et polymita: ²⁴ miseruntque eum in cisternam veterem, quæ non habebat aquam.

²⁵ Et sedentes ut comederent panem, viderunt Ismaelitas viatores venire de Galaad, et camelos eorum portantes aromata et resinam, et statuerunt in Agyptum. ²⁶ Dixit ergo Iudas fratribus suis: Quid

in cister-
nam mit-
tunt

in Agyptum
vendunt

(22) Inf 42, 22. omnes ciborum exiles in Agyptum

nobis prodest si occiderimus fratrem nostrum, et celaverimus sanguinem ipsius? ²⁷ Melius est ut venundetur Ismaelitis, et manus nostræ non poluantur: frater enim, et caro nostra est. Acquieverunt fratres sermonibus illius. ²⁸ Et prætereunibus Madianitis negotiatoribus, extrahentes eum de cisterna, vendiderunt eum Ismaelitis, viginti argenteis: qui duxerunt eum in Agyptum. ²⁹ Reversusque Ruben ad cisternam, non invenit puerum: ³⁰ et scissis vestibus pergens ad fratres suos, ait: Puer non comparet, et ego quo ibo? ³¹ Tulerunt autem tunicam eius, et in sanguine haedi, quem occiderant, tinixerunt: ³² mittentes qui ferrent ad patrem, et dicenter: Hanc invenimus: vide utrum tunica filii tui sit, an non. ³³ Quam cum agnoscisset pater, ait: Tunica filii mei est, fera pessima comedit eum, bestia devoravit Ioseph. ³⁴ Scissisque vestibus, indutus est cilicio, lugens filium suum multo tempore. ³⁵ Congregatis autem cunctis liberis eius ut lenirent dolorem patris, noluit consolationem accipere, sed ait: Descendam ad filium meum lugens in infernum. Et illo perseverante in fletu, ³⁶ Madianitæ vendiderunt Ioseph in Agypto Putiphari eunucho Pharaonis magistro militum.

2. Iudas filios suscipit, 38, 1—30

38 ¹ Eodem tempore descendens Iudas a fratribus suis, divertit ad Virum Odollamitem, nomine Hiram. ² Vidiisque ibi filiam hominis Chananæi, vocabulo Sue: et accepta uxore, ingressus est ad eam. ³ Quæ concepit, et peperit filium, et vocavit nomen eius Her. ⁴ Rursumque concepto fetu, natum filium vocavit Onan. ⁵ Tertium quoque perperit: quem appellavit Sela; quo nato, parere ultra cessavit.

⁶ Dedit autem Iudas uxorem primogenito suo Her, nomine Thamar. ⁷ Fuit quoque Her primogenitus Iude, nequam in conspectu Domini: et ab

Ex uxore
Chana-
neæa

ex nuru
Thamar

(28) Sap 10, 13. — (2) 1 Par 2, 3. — (4) Nm 28, 19.
— (7) Nm 26, 19.

eo occisus est. ⁸ Dixit ergo Iudas ad Onan filium suum: Ingredere ad uxorem fratris tui, et sociare illi, ut suscites semen fratris tuo. ⁹ Ille sciens non sibi nasci filios, introiens ad uxorem fratris sui, semen fundebat in terram, ne liberi fratris nomine nascerentur. ¹⁰ Et idcirco percussit eum Dominus, quod rem detestabilem faceret. ¹¹ Quamobrem dixit Iudas Thamar nurui suæ: Esto vidua in domo patris tui, donec crescat Sela filius meus: timebat enim ne et ipse moreretur, sicut fratres eius. Quæ abiit, et habitavit in domo patris sui.

¹² Evolutis autem multis diebus, mortua est filia Sue uxor Iudæ: qui post luctum consolatione suscepta, ascendebat ad tonsores ovium surarum, ipse et Hiras opilio gregis Odollamites, in Thamnas. ¹³ Nuntiatumque est Thamar quod socrer illius ascenderet in Thamnas ad tondendas oves. ¹⁴ Quæ, depositis viduitatis vestibus, assumpsit theristrum: et mutato habitu, sedit in bivio itineris, quod ducit Thamnam: eo quod crevisset Sela, et non eum accepisset maritum. ¹⁵ Quam cum vidisset Iudas, suspicatus est esse meretricem: operuerat enim vultum suum, ne agnosceretur. ¹⁶ Ingrediensque ad eam, ait: Dime me ut coeam tecum: nesciebat enim quod nurus sua esset. Quæ respondentem: Quid dabis mihi ut fruaris concubitu meo? ¹⁷ dixit: Mittam tibi hædum de gregibus. Rursumque illa dicente: Patiar quod vis, si dederis mihi arrhabonem, donec mittas quod polliceris. ¹⁸ Ait Iudas: Quid tibi vis pro arrhabone dari? Respondit: Anulum tuum, et armillam, et baculum quem manu tenes. Ad unum igitur cotimum mulier concepit, ¹⁹ et surgens abiit: depositoque habitu, quem sumpserat, induit: est viduitatis vestibus. ²⁰ Misit autem Iudas hædum per pastorem suum Odollamitem, ut recipieret pignus quod dederat mulieri: qui cum non invenisset eam, ²¹ interrogavit homines loci illius: Ubi est mulier quæ sedebat in bivio? Respondentibus cunctis: Non fuit in loco isto meretrix. ²² Reversus est ad Iudam, et dixit ei: Non inveni eam: sed et homines loci illius dixerunt mihi, numquam

quacum
fornica-
vit

sedisse ibi scortum. ²³ Ait Iudas: Habeat sibi, certe mendaci arguere nos non potest, ego misi hædum quem promiseram: et tu non invenisti eam. ²⁴ Ecce autem post tres menses nuntiaverunt Iudæ, dicentes: Fornicata est Thamar nurus tua, et vietetur uterus illius intumescere. Dixitque Iudas: Producite eam ut comburatur. ²⁵ Quæ cum duceretur ad poenam, misit ad socerum suum, dicens: De viro, cuius haec sunt, concepi: cognosce cuius sit anulus, et armilla, et baculus. ²⁶ Qui, agnitis muneribus, ait: Iustior me est: quia non tradidi eam Sela filio meo. Attamen ultra non cognovit eam. ²⁷ Instante autem partu, apparuerunt gemini in utero: atque in ipsa effusione infantium unus protulit manum, in qua obstetrix ligavit coccinum, dicens: ²⁸ Iste egrædictus prior. ²⁹ Illo vero retrahente manum, egressus est alter: dixitque mulier: Quare divisa est propter te maceria? et ob hanc causam vocavit nomen eius Phares. ³⁰ Postea egressus est frater eius, in cuius manu erat coccinum: quem appellavit Zara.

3. Joseph apud Putipharem, 39, 1—18

39 ¹Igitur Joseph ductus est in Ægyptum, emitte que eum Putiphar eunuchus Pharaonis, princeps exercitus, vir Ægyptius, de manu Ismaelitarum, a quibus perductus erat. ²Fuitque Dominus cum eo, et erat vir in cunctis prospere agens: habitavitque in domo domini sui, ³qui optime novaret Dominum esse cum eo, et omnia, quæ gereret, ab eo dirigi in manu illius. ⁴Invenitque Joseph gratiam coram domino suo, et ministrabat ei, a quo præpositus omnibus gubernabat creditam sibi dominum, et universa quæ ei tradita fuerant: ⁵benedixitque Dominus domum Ægyptii propter Joseph, et multiplicavit tam in ædibus quam in agris cunctam eius substantiam: ⁶nec quidquam autem noverat, nisi panem quo vescebatur. Erat autem Joseph pulchra facie, et decorus aspectu.

(27) Mt 1, 3. — (30) 1 Par 2, 4.

Dominum
gubernat

adultere-
rium
recusat

muliere
accusa-
tur

Omnia
dirigit

⁷ Post multos itaque dies iniecit domina sua ocu-
los suos in Ioseph, et ait: Dormi mecum. ⁸ Qui
nequaquam acquiescens operi nefario, dixit ad eam:
Ecce dominus meus, omnibus mihi traditis, ignorat
quid habeat in domo sua: ⁹ nec quidquam est quod
non in mea sit potestate, vel non tradiderit mihi,
praeter te, quae uxor eius es: quo modo ergo pos-
sum hoc malum facere, et peccare in Deum me-
um? ¹⁰ Huiuscmodi verbi per singulos dies et
mulier molesta erat adolescent: et ille recusabat
stuprum. ¹¹ Accidit autem quadam die ut intraret
Ioseph domum, et operis quippiant absque arbitris
faceret: ¹² et illa, apprehensa lacinia vestimenti
eius, diceret: Dormi mecum. Qui relicto in manu
eius pallio fugit, et egressus est foras.

¹³ Cumque vidisset mulier vestem in manibus
suis, et se esse contemptum, ¹⁴ vocavit ad se ho-
mines domus sue, et ait ad eos: En introduxit vi-
rum Hebreum, ut illuderet nobis: ingressus est
ad me, ut coiret mecum: cumque ego succlamasse,
¹⁵ et audisset vocem meam, reliquit pallium
quod tenebam, et fugit foras. ¹⁶ In argumentum
ergo fidei retentum pallium ostendit marito rever-
enti domum, ¹⁷ et ait: Ingressus est ad me servus
Hebreus quem adduxisti, ut illuderet mihi: ¹⁸ cum-
que audisset me clamare, reliquit pallium quod te-
nebam, et fugit foras.

4. Joseph in carcere, 39, 19—40, 23

¹⁹ His auditis dominus, et nimium credulus ver-
bis coniugis, iratus est valde: ²⁰ tradiditque Ioseph
in carcere, ubi vincti regis custodiebantur, et erat
ibi clausus. ²¹ Fuit autem Dominus cum Ioseph, et
misertus illius dedit ei gratiam in conspectu prin-
cipis carceris. ²² Qui tradidit in manu illius uni-
versos vincitos qui in custodia tenebantur: et quid-
quid fiebat, sub ipso erat. ²³ Nec noverat aliquid,
cunctis ei creditis: Dominus enim erat cum illo,
et omnia opera eius dirigebat.

(20) Ps 104, 18.

40 ¹ His ita gestis, accidit ut peccarent duo
eunuchi, pincerna regis Aegypti, et pistor,
domino suo. ² Irratusque contra eos Pharaon (nam
alter pincernis praeerat, alter pistoribus) ³ misit eos
in carcere principis militum, in quo erat vinctus
et Ioseph. ⁴ At custos carceris tradidit eos Ioseph,
qui et ministrabat eis: aliquantulum temporis flu-
xerat, et illi in custodia tenebantur. ⁵ Videruntque
ambo somnum nocte una, iuxta interpretationem
congruam sibi: ⁶ ad quos cum introisset Ioseph
mane, et vidisset eos tristes, ⁷ sciscitatus est eos,
dicens: Cur tristior est hodie solito facies vestra?
⁸ Qui responderunt: Somnium vidimus, et non est
qui interpretetur nobis. Dixique ad eos Ioseph:
Numquid non Dei est interpretatio? referte mihi
quid videritis. ⁹ Narravit prior, praepositus pincer-
narum, somnum suum: Videbam coram me vitrem,
¹⁰ in qua erant tres propagines, crescere paulatim
in gemmas, et post flores uvas maturescere: ¹¹ cal-
licemque Pharaonis in manu mea: tuli ergo uvas,
et expressi in calicem quem tenebam, et tradidi
poculum Pharaoni. ¹² Respondit Ioseph: Hæc est
interpretatio somni: Tres propagines, tres adhuc
dies sunt: ¹³ post quos recordabitur Pharaon ministerii
tui, et restituet te in gradum pristinum: da-
bisque ei calicem iuxta officium tuum, sicut ante
facere consueveras. ¹⁴ Tantum memento mei, cum
bene tibi fuerit, et facias mecum misericordiam:
ut suggestas Pharaoni ut educat me de isto carcere:
¹⁵ quia furto sublatius sum de terra Hebreorum, et
hic innocens in lacum missus sum. ¹⁶ Videns pi-
storum magister quod prudenter somnum dissol-
visset, ait: Et ego vidi somnum, Quod tria ca-
nistra farinas habērem super caput meum: ¹⁷ et
in uno canistro quod erat excelsius, portare me
omnes cibos qui fiunt arte pistoria, avesque com-
edere ex eo. ¹⁸ Respondit Ioseph: Hæc est in-
terpretatio somni: Tria canistra, tres adhuc dies
sunt: ¹⁹ post quos auferet Pharaon caput tuum, ac
suspendet te in cruce, et lacerabunt volucres car-
nes tuas.

somnia
eunucha-
rum in-
terpre-
tur

oblivioni
datur

20 Exinde dies tertius natalicus Pharaonis erat: qui faciens grande convivium pueris suis, recordatus est inter epulas magistri pincernarum, et pistorum principis. 21 Restituitque alterum in locum suum, ut porrigeret ei poculum: 22 alterum suspendit in patibulo, ut coniectoris veritas probaretur. 23 Et tamen succedentibus prosperis, præpositus pincernarum oblitus est interpretis sui.

5. Joseph ante Pharaonem, 41, 1—36

Somnia
regis

41 1 Post duos annos vedit Pharaon somnum. 2 Putabat se stare super fluvium, 2 de quo ascendebant septem boves, pulchrae et crassæ nimis: et pascebantur in locis palustribus. 3 Aliæ septem emergebant de flumine, foedæ, conjectaque macie: et pascebantur in ipsa annis ripa in locis virientibus: 4 devoraveruntque eas, quarum mira species et habitudo corporum erat. Expergefactus Pharaon, 5 rursum dormivit, et vedit alterum somnum: Septem spicæ pullulabant in culmo uno plene atque formosæ: 6 aliæ quoque totidem spicæ tenues, et percussæ uredine oriebantur, 7 devorantes omnem priorum pulchritudinem. Evigilans Pharaon post quietem, 8 et facto mane, pavore perterritus, misit ad omnes coniectores Ægypti, cunctosque sapientes: et accessit narravit somnum, nec erat qui interpretaretur.

de carce-
re educa-
tus

9 Tunc denum reminiscens pincernarum magister, ait: Confiteor peccatum meum: 10 Iratus rex servis suis, me et magistrum pistorum retrudi iussit in carcерem principis militum: 11 ubi una nocte uterque vidimus somnum præsagum futurorum. 12 Erat ibi puer Hebreus, eiusdem ducis militum famulus: cui narrantes somnia, 13 audivimus quidquid postea rei probavit eventus; ego enim reditus sum officio meo: et ille suspensus est in cruce. 14 Protinus ad regis imperium eductum de carcere Joseph totonderunt: ac ueste mutata, obtulerunt ei.

auscultat

15 Cui ille ait: Vidi somnia, nec est qui edisserat: quæ audivi te sapientissime coniicere. 16 Re-

spondit Joseph: Absque me Deus respondebit prospera Pharaoni. 17 Narravit ergo Pharaon quod viderat: Putabam me stare super ripam fluminis, 18 et septem boves de amne descendere, pulchras nimis, et obesis carnibus: quæ in pastu paludis virebant. 19 Et ecce, has sequebantur aliae septem boves in tantum deformes et macilentæ, ut numquam tales in terra Ægypti viderim: 20 quæ, devoratis et consumptis prioribus, 21 nullum saturitatis dedere vestigium: sed simili macie et squatore torpabant. Evigilans, rursus sopore depressus, 22 vidi somnum: Septem spicæ pullulabant in culmo uno plena atque pulcherrimæ. 23 Aliæ quoque septem tenues et percussæ uredine, oriebantur e stipula: 24 quæ priorum pulchritudinem devoraverunt. Narravi coniectoris somnum, et nemo est qui edisserat.

25 Respondit Joseph: Somnium regis unum est: quæ facturus est Deus, ostendit Pharaoni. 26 Septem boves pulchræ, et septem spicæ plene: septem ubertatis anni sunt: eandemque vim somni comprehendunt. 27 Septem quoque boves tenues atque macilentæ, quæ ascenderunt post eas, et septem spicæ tenues, et vento urente percussæ: septem anni venturæ sunt famis. 28 Qui hoc ordine complebuntur: 29 Ecce septem anni venient fertilitatis magnæ in universa terra Ægypti: 30 quos sequentur septem anni alii tantæ sterilitatis, ut oblivioni tradatur cuncta retro abundantia: consumptua est enim famæ omnem terram, 31 et ubertatis magnitudinem perditura est inopie magnitudo. 32 Quid autem vidisti secundo ad eandem rem pertinens somnum: firmitatis indicium est, eo quod fiat sermo Dei, et velocius impleatur.

33 Nunc ergo provideat rex virum sapientem et industrium, et præficiat eum Terræ Ægypti: 34 Qui constitutus præpositos per cunctas regiones: et quintam partem fructuum per septem annos fertilitatis, 35 qui iam nunc futuri sunt, congreget in horrea: et omne frumentum sub Pharaonis potestate condatur, serveturque in urbibus. 36 Et preparetur

etsapien-
ter inter-
pretatur

consilium
adiun-
gens

futuræ septem annorum fami, quæ oppressura est Ægyptum, et non consumetur terra inopia.

6. Joseph præpositus Ægypti, 41, 37—57

37 Placuit Pharaoni consilium et cunctis ministris eius: ³⁸ locutusque est ad eos: Num invenire poterimus tamē virum, qui spiritu Dei plenus sit? ³⁹ Dixit ergo ad Ioseph: Quia ostendit tibi Deus omnia quæ locutus es, numquid sapientorem et consimilem tui invenire potero? ⁴⁰ Tu eris super domum meam, et ad tui oris imperium cunctus populus obcedet: uno tantum regni solo te præcedam. ⁴¹ Dixitque rursus Pharaon ad Ioseph: Ecce, constitui te super universam terram Ægypti. ⁴² Tullitque anulum de manu sua, et dedit eum in manu eius: vestitusque eum stola byssina, et collo torquem auream circumposuit. ⁴³ Fecitque eum ascenderē super currum suum secundum, clamante præcone, ut omnes coram eo genuflecerent, et præpositum esse scirent universæ Terræ Ægypti. ⁴⁴ Dixit quoque rex ad Ioseph: Ego sum Pharaon: absque tuo imperio non movebit quisquam manum aut pedem in omni terra Ægypti. ⁴⁵ Vertitque nomen eius, et vocavit eum lingua Ægyptiaca, Salvatorem mundi. Deditque illi uxorem Aseneth filiam Putiphare sacerdotis Heliopoleos.

Egressus est itaque Ioseph ad terram Ægypti ⁴⁶ (triginta autem annum erat quando stetit in conspectu regis Pharaonis) et circuivit omnes regiones Ægypti. ⁴⁷ Venitque fertilitas septem annorum: et in manipulos redactæ segetes congregatae sunt in horrea Ægypti. ⁴⁸ Omnis etiam frugum abundantia in singulis urbibus condita est. ⁴⁹ Tantaque fuit abundancia tritici, ut arenæ maris coæquaretur, et copia mensuram excederet.

⁵⁰ Nati sunt autem Ioseph filii duo antequam veniret fames: quos peperit ei Aseneth filia Putiphare sacerdotis Heliopoleos. ⁵¹ Vocavitque nomen primo-

(40) Ps 104, 21; 1 Mce 2, 53; Act 7, 10. — (50) Inf 46, 20; 48, 5.

Præpo-
stus con-
stitutus

segetes
congre-
gat

filios
suscepit

geniti, Manasses, dicens: Oblivisci me fecit Deus omnium laborum meorum, et domus patris mei.

⁵² Nomen quoque secundi appellavit Ephraim, dicens: Crescere me fecit Deus in terra paupertatis meæ.

⁵³ Igitur transactis septem ubertatis annis, qui fuerant in Ægypto: ⁵⁴ cœperunt venire septem anni inopiae: quos prædixerat Ioseph: et in universo orbe famæ prævaluuit, in cuncta autem terra Ægypti panis erat. ⁵⁵ Qua esuriente, clamavit populus ad Pharaonem, alimenta petens. Quibus ille respondit: Ita ad Ioseph: et quidquid ipse vobis dixerit, facite. ⁵⁶ Crescebat autem quotidie famæ in omni terra: aperuitque Ioseph universa horrea, et vendebat Ægyptiis: nam et illos oppresserat famæ. ⁵⁷ Omnesque provinciæ veniebant in Ægyptum, ut emerent escas, et malum inopiae temperarent.

7. Fratres ab Ioseph castigantur, 42, 1—38

42 ¹ Audiens autem Jacob quod alimenta vendentur in Ægypto, dixit filii suis: Quare negligitis? ² audivi quod triticum venundetur in Ægypto: descendite, et emite nobis necessaria, ut possimus vivere, et non consummarum inopia. ³ Descendentes igitur fratres Ioseph decem, ut emerent frumenta in Ægypto, ⁴ Benjamin domi retento a Jacob, qui dixerat fratribus eius: Ne forte in itinere quidquam patiatur mali: ⁵ ingressi sunt terram Ægypti cum aliis qui pergebant ad emendum. Erat autem famæ in terra Chanaan.

⁶ Et Ioseph erat princeps in terra Ægypti, atque ad eius nutum frumenta populis vendebantur. Cumque adorassent eum fratres sui, ⁷ et agnoverisset eos, quasi ad alienos durius loquebatur, interrogans eos: Unde venistis? Qui responderunt: De terra Chanaan, ut emamus victui necessaria. ⁸ Et tamen fratres ipse cognoscens, non est cognitus ab eis.

⁹ Recordatusque somniorum, quæ aliquando videbatur, ait ad eos: Exploratores estis: ut videatis infirmiora terræ venistis. ¹⁰ Qui dixerunt: Non est ita, domine, sed servi tui venerunt ut emerent

frumenta
vendit

In priore
adventu

dure tra-
tantur

cibos. ¹¹ Omnes filii unius viri sumus: pacifici venimus, nec quidquam famuli tui machinantur mali. ¹² Quibus ille respondit: Alter est: immunita terrae huius considerare venistis. ¹³ At illi: Duodecim, inquit, servi tui, fratres sumus, filii viri unius in terra Chanaan: minimus cum patre nostro est, alius non est super. ¹⁴ Hoc est, ait, quod locutus sum: Exploratores estis. ¹⁵ Iam nunc experimentum vestri capiam: per salutem Pharaonis non egrediemini hinc, donec veniat frater vester minimus. ¹⁶ Mittite ex vobis unum, et adducat eum: vos autem eritis in vinculis, donec probentur quae dixistis utrum vera an falsa sint: alioquin per salutem Pharaonis exploratores estis. ¹⁷ Tradidit ergo illos custodie tribus diebus.

Simeon
ligatus
retinetur

¹⁸ Die autem tertio eductis de carcere, ait: Facite quae dixi, et vivetis: Deum enim timeo. ¹⁹ Si pacifici estis, frater vester unus ligetur in carcere: vos autem abite, et ferite frumenta quae emisisti, in domos vestras, ²⁰ et fratrem vestrum minimum ad me adducite, ut possim vestros probare sermones, et non moriamini. Fecerunt ut dixerat, ²¹ et locuti sunt ad invicem: Merito haec patimur, quia peccavimus in fratrem nostrum, videntes angustiam anime illius, dum deprecaretur nos, et non audiavimus: idcirco venit super nos ista tribulatio. ²² E quibus unus Ruben, ait: Numquid non dixi vobis: Nolite peccare in puerum: et non audistis me? en sanguis eius exquiritur. ²³ Nesciebant autem quod inteligeret Ioseph: eo quod per interpretem loqueretur ad eos. ²⁴ Avertitque se parumper, et flevit: et reversus locutus est ad eos. ²⁵ Tollensque Simeon, et ligans illis presentibus, iussit ministris ut implerent eorum saccos tritico, et reponerent pecunias singulorum in sacculis suis, datis supra cibariis in viam: qui fecerunt ita.

ceteri ad
patrem
remituntur

²⁶ At illi portantes frumenta in asinis suis, profecti sunt. ²⁷ Apertoque unus sacco, ut daret iumento pabulum in diversorio, contemplatus pecu-

(20) Inf 43, 5. — (22) Sup 37, 22.

niam in ore sacculi, ²⁸ dixit fratribus suis: Redita est mihi pecunia, in habetur in sacco. Et obstupefacti turbatique mutuo dixerunt: Quidnam est hoc quod fecit nobis Deus? ²⁹ Veneruntque ad Iacob patrem suum in terram Chanaan, et narraverunt ei omnia que accidissent sibi, dicentes: ³⁰ Locutus est nobis dominus terrae dure, et putavit nos exploratores esse provinciae. ³¹ Cui respondimus: Pacifici sumus, nec ulla molimur insidias. ³² Duodecim fratres uno patre geniti sumus: unus non est super, minimus cum patre nostro est in terra Chanaan. ³³ Qui ait nobis: Sic probabo quod pacifici sitis: Fratrem vestrum unum dimittite apud me, et cibaria domibus vestris necessaria sumite, et abite, ³⁴ fratremque vestrum minimum adducite ad me, ut sciam quod non sitis exploratores: et istum, qui tenetur in vinculis, recipere possitis: ac deinceps quae vultis, emendi habeatis licentiam. ³⁵ His dictis, cum frumenta effunderent, singuli repererunt in ore saccorum ligatas pecunias: exterritosque simul omnibus, ³⁶ dixit pater Iacob: Absque liberis me esse fecistis, Ioseph non est super, Simeon tenetur in vinculis, et Beniamin auferetis: in me haec omnia mala reciderunt. ³⁷ Cui respondit Ruben: Duos filios meos interfice, si non reduxero illum tibi: trade illum in manu mea, et ego eum tibi restituam. ³⁸ At ille: Non descendet, inquit, filius meus vobiscum: frater eius mortuus est, et ipse solus remansit: si quid ei adversi acciderit in terra ad quam pergitis, deducetis canos meos cum dolore ad inferos.

8. Fratres ab Ioseph probantur, 43, 1—45, 28

43 ¹ Interim fames omnem terram vehementer premebat. ² Consumptisque cibis quos ex Ægypto detulerant, dixit Iacob ad filios suos: Revertimini, et emite nobis pauxillum escarum. ³ Respondit Iudas: Denuntiavit nobis vir ille sub attestatione iuris iurandi, dicens: Non videbitis faciem meam, nisi fratrem vestrum minimum adduxeritis vobiscum. ⁴ Si ergo vis eum mittere nobiscum,

In altero
adventu

pergemos pariter, et ememus tibi necessaria: ⁵ sin autem non vis, non ibimus: vir enim, ut sæpe diximus, denuntiavit nobis, dicens: Non videbitis faciem meam absque fratre vestro minimo. ⁶ Dixit eis Israel: In meam hoc fecisti miseriam, ut indicaretis ei et alium habere vos fratrem. ⁷ At illi responderunt: Interrogavit nos homo per ordinem nostram progeniem: si pater viveret: si haberemus fratrem: et nos respondimus ei consequenter iuxta id quod fuerat sciscitatus: numquid scire poteramus quod dicturus esset: Adducite fratrem vestrum vobis? ⁸ Iudas quoque dixit patri suo: Mitte puerum mecum, ut proficiscamur, et possimus vivere: ne moriamur nos et parvuli nostri. ⁹ Ego suscipio puerum: de manu mea require illum. Nisi reduxero, et reddidero eum tibi, ero peccati reus in te omni tempore. ¹⁰ Si non intercessisset dilatio, iam vice altera venissemus. ¹¹ Igitur Israel pater eorum dixit ad eos: Si sic necesse est, facite quod vultis: sumite de optimis terræ fructibus in vasis vestris, et deferre viro munera, modicum resinæ, et mellis, et storacis, stactes, et terebinthi, et amygdalarum. ¹² Pecuniam quoque duplicum ferte vobis: et illam, quam invenistis in sacculis, reportate, ne forte errore factum sit: ¹³ sed et fratrem vestrum tollite, et ite ad virum. ¹⁴ Deus autem meus omnipotens faciat vobis eum placabilem: et remittat vobis fratrem vestrum quem tenet, et hunc Beniamin: ego autem quasi orbatus absque liberis ero. ¹⁵ Tulerunt ergo vires munera, et pecuniam duplicum, et Beniamin: descenderuntque in Ægyptum, et steterunt coram Joseph.

¹⁶ Quos cum ille vidisset, et Beniamin simul, præcepit dispensatori domus sue, dicens: Introduc viros domum, et occide victimas, et instrue convivium: quoniam mecum sunt comedunt meridie. ¹⁷ Fecit ille quod sibi fuerat imperatum, et introduxit viros domum. ¹⁸ Ibique exterriti, dixerunt mutuo: Propter pecuniam, quam retulimus prius

eos do-
mum
intro-
cit

(5) Sup 42, 20. — (9) Inf 44, 32.

in saccis nostris, introducti sumus: ut devolvat in nos calumiam, et violenter subiciat servituti et nos, et asinos nostros. ¹⁹ Quamobrem in ipsis foribus accedentes ad dispensatorem domus ²⁰ locuti sunt: Oramus domine ut audias nos. Iam ante descendimus ut emeremus escas: ²¹ quibus emptis, cum venissimus ad diversorum, aperiuitis saccos nostros, et invenimus pecuniam in ore saccorum: quam nunc eodem pondere reportavimus. ²² Sed et aliud attulimus argentum, ut emamus que nobis necessaria sunt: non est in nostra conscientia quis posuerit eam in marsupiis nostris. ²³ At ille respondit: Pax vobis, nolite timere: Deus vester, et Deus patri vestri dedit vobis thesauros in saccis vestris: nam pecuniam, quam dedidisti mihi, probatam ego habeo. Eduxitque ad eos Simeon. ²⁴ Et introductis domum, attulit aquam, et laverunt pedes suos, deditque pabulum asinis eorum. ²⁵ Illi vero parabant munera, donec ingredieretur Joseph meridie: audierant enim quod ibi comeduntur essent panem.

²⁶ Igitur ingressus est Joseph domum suam, obtuleruntque ei munera, tenentes in manibus suis: et adoraverunt proni in terram. ²⁷ At ille, clementer resalutatis eis, interrogavit eos, dicens: Salvus ne est pater vester senex, de quo dixeratis mihi? Adhuc vivit? ²⁸ Qui responderunt: Sospes est servus tuus pater noster, adhuc vivit. Et incurvati, adoraverunt eum. ²⁹ Attollens autem Joseph oculos, vidit Beniamin fratrem suum uterinum, et ait: Iste est frater vester parvulus, de quo dixeratis mihi? Et rursus: Deus, inquit, misereatur tui, fili mi. ³⁰ Festinavitque quia commota fuerant viscera eius super fratrem suum, et erumpabant lacrimæ: et introiens cubiculum flevit. ³¹ Rursumque lota facie egressus, continuuit se, et ait: Ponite panes. ³² Quibus appositis, seorsum Joseph, et seorsum fratribus, Ægyptiis quoque qui vescebantur simul, seorsum (illicitum est enim Ægyptiis comedere cum

(20) Sup 42, 3.

epulo
excipit

Hebreis, et profanum putant huiuscemodi convivium) ³³ sederunt coram eo, primogenitus iuxta primogenitam sua, et minimus iuxta aetatem suam. Et mirabantur nimis, ³⁴ sumptis partibus quas ab eo acceperant: maiorque pars venit Beniamin, ita ut quinque partibus excederet. Biberuntque et inebriati sunt cum eo.

sed furti
arguit

44 ¹ Praecepit autem Joseph dispensatori domus sue, dicens: Imple saccos eorum frumento, quantum possunt capere: et pone pecuniam singulorum in summitate sacci. ² Scyphum autem meum argenteum, et pretium quod dedit tritici, pone in ore sacci iunioris. Factumque est ita. ³ Et orto mane, dimissi sunt cum asinis suis. ⁴ Lamque urbem exierant, et processerant paululum: tunc Joseph accessit dispensatori domus. Surge, inquit, et perseguere viros: et apprehensis dicio: Quare reddidistis malum pro bono? ⁵ Scyphus, quem furati estis, ipse est in quo bibit dominus meus, et in quo augurari solet: pessimam rem fecistis. ⁶ Fecit ille ut iusserset. Et apprehensis per ordinem locutus est. ⁷ Qui responderunt: Quare sic loquitur dominus noster, ut servi tui tantum flagitiū commiserint? ⁸ Pecuniam, quam invenimus in summitate saccorum, reportavimus ad te de terra Chanaan: et quo modo consequens est ut furati simus de domo domini tui aurum vel argentum? ⁹ Apud quemcumque fuerit inventum servorum tuorum quod queris, moriatur, et nos erimus servi domini nostri. ¹⁰ Qui dixi eis: Fiat iuxta vestram sententiam: apud quemcumque fuerit inventum, ipse sit servus meus, vos autem eritis innoxii. ¹¹ Itaque festinato deponentes in terram saccos, aperuerunt singuli. ¹² Quos scrutatus, incipiens a maiore usque ad minimum, invenit scyphum in sacco Beniamini. ¹³ At illi, scisis vestibus, oneratis rursum asinis, reversi sunt in oppidum.

¹⁴ Primusque Iudas cum fratribus ingressus est ad Joseph (necdum enim de loco abiérat) omnesque ante eum pariter in terram corruerunt. ¹⁵ Quibus ille ait: Cur sic agere voluistis? an ignoratis quod

non sit similis mei in augurandi scientia? ¹⁶ Cui Iudas: Quid respondebimus, inquit, domino meo? vel quid loquemur, aut iuste poterimus obtendere? Deus invenit iniuritatem servorum tuorum: en omnes servi sumus domini mei, et nos, et apud quem inventus est scyphus. ¹⁷ Respondit Joseph: Absit a me ut sic agam: qui furatus est scyphum, ipse sit servus meus: vos autem abite liberi ad patrem vestrum.

¹⁸ Accedens autem proprius Iudas, confidenter ait: Oro domine mi, loquatur servus tuus verbum in auribus tuis, et ne irascaris famulo tuo: tu es enim post Pharaonem ¹⁹ dominus meus. Interrogasti prius servos tuos: Habetis patrem, aut fratrem? ²⁰ et nos respondimus tibi domino meo: Est nobis pater senex, et puer parvulus, qui in senectute illius natus est; cuius uterinus frater mortuus est: et ipsum solum habet mater sua, pater vero tenere diligit eum. ²¹ Dixistique servis tuis: Adducite eum ad me, et ponam oculos meos super illum. ²² Suggestimus domino meo: Non potest puer relinquere patrem suum: si enim illum dimiserit, morietur. ²³ Et dixisti servis tuis: Nisi venerit frater vester minimus vobiscum, non videbitis amplius faciem meam. ²⁴ Cum ergo ascendissemus ad famulum tuum patrem nostrum, narravimus ei omnia que locutus est dominus meus. ²⁵ Et dixit pater noster: Revertimini, et emite nobis parum tritici. ²⁶ Cui diximus: Ire non possumus: si frater noster minimus descenderit nobiscum, proficisciemur simul: alioquin illo absente, non audemus videre faciem viri. ²⁷ Ad que ille respondit: Vos scitis quod duos genuerit mihi uxor mea. ²⁸ Egressus est unus, et dixistis: Bestia devoravit eum: et hucusque non comparet. ²⁹ Si tulteritis et istum, et aliquid ei in via contigerit, deducetis canos meos cum inærore ad inferos. ³⁰ Igitur si intravero ad servum tuum patrem nostrum, et puer defuerit (cum anima illius ex huius anima pendeat), ³¹ viderique eum

(20) Sup 42, 13. — (23) Sup 43, 3. 5. — (28) Sup 37, 20. 33.

Beniamini-
num reti-
nere vult

Judam
commo-
tus audit

non esse nobiscum, morietur, et deducent famuli tui canos eius cum dolore ad inferos. ³² Ego proprie servus tuus sum, qui in meum hunc recepi fidem, et spopondi dicens: Nisi reduxero eum, peccati reus ero in patrem meum omni tempore. ³³ Manebo itaque servus tuus pro puer in ministerio domini mei, et puer ascendat cum fratribus suis. ³⁴ Non enim possum redire ad patrem meum, absente puer: ne calamitatis, quæ oppressura est patrem meum, testis assistam.

fratribus
se mani-
festat

45 ¹ Non se poterat ultra cohibere Ioseph multis coram astantibus: unde præcepit ut egredientur cuncti foras, et nullus interreset alienus agnitione mutuae. ² Elevavitque vocem cum fletu: quam audierunt Ægyptii, omnisque domus Pharaonis. ³ Et dixit fratribus suis: Ego sum Ioseph: adhuc pater meus vivit? Non poterant respondere fratres nimio terrore perterriti. ⁴ Ad quos ille clementer: Accedite, inquit, ad me. Et cum accessissent prope, Ego sum, ait, Ioseph, frater vester, quem vendidistis in Ægyptum. ⁵ Nolite pavere, ne que vobis durum esse videatur quod vendidistis me in his regionibus: pro salute enim vestra misit me Deus ante vos in Ægyptum. ⁶ Biennium est enim quod coepit famæ esse in terra: et adhuc quinque anni restant, quibus nec arari poterit nec meti. ⁷ Præmisitque me Deus ut reservemini super terram, et escas ad vivendum habere possitis. ⁸ Non vestro consilio, sed Dei voluntate huc missus sum: qui fecit me quasi patrem Pharaonis, et dominum universæ domus eius, ac principem in omni terra Ægypti.

patrem
vocat

⁹ Festinate, et ascendite ad patrem meum, et dicetis ei: Hæc mandat filius tuus Ioseph: Deus fecit me dominum universæ terræ Ægypti: descede ad me, ne moreris, ¹⁰ et habitabis in terra Gessen: erisque iuxta me tu, et filii tui, et filii filiorum tuorum, oves tue, et armenta tua, et universæ quæ possides. ¹¹ Ibique te pascam (adhuc

(32) Sup. 43, 9. — (3) Act 7, 13. — (5) Inf 50, 20.

enim quinque anni residui sunt famis) ne et tu pereas, et domus tua, et omnia quæ possides. ¹² En oculi vestri, et oculi fratris mei Benjamin vident quod os meum loquatur ad vos. ¹³ Nuntiate patri meo universam gloriam meam, et cuncta quæ vidistis in Ægypto: festinate, et adducite eum ad me. ¹⁴ Cumque amplexatus recidisset in collum Benjamin fratris sui, flevit: illo quoque similiter flente super collum eius. ¹⁵ Osculatusque est Ioseph omnes fratres suos, et ploravit super singulos: post quæ ausi sunt loqui ad eum.

¹⁶ Auditumque est, et celebri sermone vulgatum in aula regis: Venerunt fratres Ioseph: et gavissus est Pharo, atque omnis familia eius. ¹⁷ Dixitque ad Ioseph ut imperaret fratribus suis, dicens: One-rantes iumenta, ite in terram Chanaan, ¹⁸ et tollite inde patrem vestrum et cognitionem, et venite ad me: et ego dabo vobis omnia bona Ægypti, ut comedatis medullam terræ. ¹⁹ Præcipe etiam ut tollant plastra de terra Ægypti, ad subventionem parvulorum suorum ac coniugum: et dicio: Tolite patrem vestrum, et properate quantocius ve-nientes. ²⁰ Nec dimittatis quidquam de superselectili vestra: quia omnes opes Ægypti, vestræ erunt. ²¹ Feceruntque filii Israel ut eis mandatum fuerat. Quibus dedit Ioseph plastra, secundum Pharaonis imperium: et cibaria in itinere. ²² Singulis quoque proferri iussit binas stolas: Benjamin vero dedit trecentos argenteos cum quinque stolis optimis: ²³ tantumdem pecunias et vestium mittens patri suo, addens et asinos decem, qui subvehenter ex omnibus deditis Ægypti: et totidem asinas, triticum in itinere, panesque portantes.

²⁴ Dimisit ergo fratres suos, et proficiscentibus ait: Ne irascamini in via. ²⁵ Qui ascendentex Ægypto, venerunt in terram Chanaan ad patrem suum Iacob. ²⁶ Et nuntiaverunt ei, dicentes: Ioseph filius tuus vivit: et ipse dominatur in omni terra Ægypti. Quæ auditio Iacob, quasi de gravi sonno evigilans, tamen non credebat eis. ²⁷ Illi econtra referabant omnem ordinem rei. Cumque vidisset

iussu
Pharo-
nis mu-
nera dat

ad pa-
trem eos
mittit

plastra, et universa quæ miserat, revixit spiritus eius, ²⁸ et ait: Sufficit mihi si adhuc Joseph filius meus vivit: vadam, et videbo illum antequam moriar.

9. Iacob in Ægyptum venit, 46, 1—47, 12

46 ¹ Profectusque Israel cum omnibus quæ habebat, venit ad Puteum iuramenti; et mactatis ibi victimis Deo patris sui Isaac, ² audiuit eum per visionem noctis vocantem se, et dicentem sibi: Iacob, Iacob. Cui respondit: Ecce adsum. ³ Ait illi Deus: Ego sum fortissimus Deus patris tui: noli timere, descende in Ægyptum, quia in gentem magnam faciam te ibi. ⁴ Ego descendam tecum illuc, et ego inde adducam te revertentem: Joseph quoque ponet manus suas super oculos tuos. ⁵ Surrexit autem Iacob a Puteo iuramenti: tuleruntque eum filii cum parvulis et uxoribus suis in plastris quæ miserat Pharao ad portandum senem, ⁶ et omnia quæ possederat in Terra Chanaan: venitque in Ægyptum cum omni semine suo, ⁷ filii eius, et nepotes, filiæ, et cuncta simul progenies.

cum familia sua

⁸ Haec sunt autem nomina filiorum Israel, qui ingressi sunt in Ægyptum, ipse cum liberis suis. Primogenitus Ruben. ⁹ Filii Ruben: Henoch et Phallu et Hesron et Charmi. ¹⁰ Filii Simeon: Iamuel et Iamin et Ahod, et lachin et Sohar, et Saul filius Chanaanitidis. ¹¹ Filii Levi: Gerson et Caath et Merari. ¹² Filii Iuda: Her et Onan et Sela et Phares et Zara; mortui sunt autem Her et Onan in terra Chanaan. Nati sunt filii Phares: Hesron et Hamul. ¹³ Filii Issachar: Thola et Phua et Iob et Semron. ¹⁴ Filii Zabulon: Sared et Elon et Iahel. ¹⁵ Hi filii Lie quoque genuit in Mesopotamia Syriae cum Dina filia sua. Omnes animæ filiorum eius et filiarum, triginta tres. ¹⁶ Filii Gad: Seiphion

(5) Act 7, 15. — (6) Ios 24, 4; Ps 104, 23; Is 52, 4.
— (8) Ex 1, 2; 6, 14; Nm 26, 5; 1 Par 5, 1. 3. —
(10) Ex 6, 15; 1 Par 4, 24. — (11) 1 Par 6, 1. —
(12) 1 Par 2, 3; 4, 21. — (13) 1 Par 7, 1.

et Haggi et Suni et Esebon et Heri et Arodi et Areli. ¹⁷ Filii Aser: Iamne et Iesua et lessui et Beria, Sara quoque soror eorum. Filii Beria: Heber et Melchiel. ¹⁸ Hi filii Zelphæ, quam dedit Laban Lie filia sue, et hos genuit Iacob sedecim animas. ¹⁹ Filii Rachel uxoris Iacob: Joseph et Beniamin. ²⁰ Nati sunt Joseph filii in Terra Ægypti, quos genuit ei Aseneth filia Putiphare sacerdotis Helio-poleos: Manasses et Ephraim. ²¹ Filii Beniamin: Bela et Bechor et Asbel et Gera et Naaman et Echi et Ros et Mophim et Ophim et Ared. ²² Hi filii Rachel quos genuit Iacob: omnes animæ, quatuordecim. ²³ Filii Dan: Husim. ²⁴ Filii Nephtali: Iasiel et Guni et Ieser et Sallem. ²⁵ Hi filii Balæ, quam dedit Laban Racheli filiæ sue: et hos genuit Iacob: omnes animæ, septem. ²⁶ Cunctæ animæ, quæ ingressæ sunt cum Iacob in Ægyptum, et egressæ sunt de femore illius, absque uxoribus filiorum eius, sexaginta sex. ²⁷ Filii autem Joseph, qui nati sunt ei in terra Ægypti, animæ duæ. Omnes animæ domus Iacob, quæ ingressæ sunt in Ægyptum, fuere septuaginta.

²⁸ Misit autem Iudam ante se ad Joseph, ut nuntiaret ei, et occurseret in Gessen. ²⁹ Quo cum pervenisset, iuncto Joseph curru suo, ascendit ob viam patri suo ad eundem locum: vidensque eum, irruit super collum eius, et inter amplexus flevit. ³⁰ Dixit pater ad Joseph: Iam latet moriar, quia vidi faciem tuam, et superstitem te relinquo. ³¹ At ille locutus est ad fratres suos, et ad omnem dominum patris sui: Ascendam, et nuntiabo Pharaoni, dicamque ei: Fratres mei, et domus patris mei, qui erant in Terra Chanaan, venerunt ad me: ³² et sunt viri pastores ovium, curamque habent alefordrum gregum: pecora sua, et armenta, et omnia quæ habere potuerunt, adduxerunt secum. ³³ Cumque vocaverit vos, et dixerit: Quod est opus vestrum? ³⁴ Respondebitis: Viri pastores sumus servi

(17) 1 Par 7, 30. — (20) Sup 41, 50. — (21) 1 Par 7, 6; 8, 1.
— (27) Dt 10, 22.

ad Iosephum
venit

tui, ab infancia nostra usque in præsens, et nos et patres nostri. Hæc autem dicetis, ut habitare positis in Terra Gessen: quia detestantur Ægyptii omnes pastores ovium.

ad Pharaonem
introduc-
tum

47 ¹Ingressus ergo Ioseph nuntiavit Pharaoni, dicens: Pater meus et fratres, oves eorum et armenta, et cuncta quæ possident, venerunt de Terra Chanaan: et ecce consistunt in Terra Gessen. ²Extremos quoque fratrū suorum quinque viros constituit coram rege: ³quos ille interrogavit: Quid habetis operis? Responderunt: Pastores ovium sumus servi tui, et nos, et patres nostri. ⁴Ad peregrinandum in terra tua venimus: quoniam non est herba gregibus servorum tuorum, ingravescente fame in Terra Chanaan: petimusque ut esse nos iubeas servos tuos in Terra Gessen. ⁵Dixit itaque rex ad Ioseph: Pater tuus et fratres tui venerunt ad te. ⁶Terra Ægypti in conspectu tuo est: in optimo loco fac eos habitare, et trade eis Terram Gessen. Quod si nosti in eis esse viros industrios, constitue illos magistros pecorum meorum. ⁷Post hæc introduxit Ioseph patrem suum ad Regem, et statuit eum coram eo: qui benedicens illi, ⁸et interrogatus ab eo: Quot sunt dies annorum vite tuae? ⁹Respondit: Dies peregrinationis meæ centum triginta annorum sunt, parvi et mali, et non pervenerunt usque ad dies patrum meorum quibus peregrinati sunt. ¹⁰Et benedictio regis, egressus est foras.

in Ra-
menses
alitur

¹¹Ioseph vero patri et fratribus suis dedit possessionem in Ægypto in optimo terræ loco, Ramesses, ut preceperat Pharaon. ¹²Et alebat eos, omnemque domum patris sui, præbens cibaria singulis.

10. Ioseph pro Pharaone laborat, 47, 13—26

¹³In toto enim orbe panis deerat, et oppresserat fames terram, maxime Ægypti et Chanaan. ¹⁴E quibus omnem pecuniam congregavit pro venditione frumenti, et intulit eam in ærarium regis.

Pecuni-
am con-
gregat

¹⁵Cum defecissets empatoribus pretium, venit cuncta Ægyptus ad Ioseph, dicens: Da nobis panes: quare morimur coram te, deficiente pecunia? ¹⁶Quibus ille respondit: Adducite pecora vestra, et dabo vobis pro eis cibos, si pretium non habetis. ¹⁷Quæ cum adduxissent, dedit eis alimenta pro equis, et ovibus, et bobus, et asinis: sustentavit eos illo anno pro commutatione pecorum.

¹⁸Venerunt quoque anno secundo, et dixerunt ei: Non celabimur dominum nostrum quod deficiente pecunia, pecora simul defecerunt: nec clam te est, quod absque corporibus et terra nihil habeamus. ¹⁹Cur ergo moriemur te vidente? et nos et terra nostra tui erimus: eme nos in servitutem regiam, et præbe semina, ne pereunte cultore redigatur terra in solitudinem. ²⁰Emit igitur Ioseph omnem Terram Ægypti, vendentibus singulis possessiones suas præ magnitudine famis. Subiecitque eam Pharaoni, ²¹et cunctos populos eius a novissimis terminis Ægypti usque ad extremos fines eius, ²²præter terram sacerdotum, quæ a rege tradita fuerat eis: quibus et statuta cibaria ex horreis publicis præbebantur, et idcirco non sunt compulsi vendere possessiones suas.

²³Dixit ergo Ioseph ad populos: En ut cernitis, et vos et terram vestram Pharaon possidet: accipite semina, et serite agros, ²⁴ut fruges habere possitis. Quintam partem regi dabitis: quattuor reliquias permitto vobis in sementem, et in cibum familiis et liberis vestris. ²⁵Qui responderunt: Salus nostra in manu tua est: respiciat nos tantum dominus noster, et læti serviemus regi. ²⁶Ex eo tempore usque in præsentem diem in universa terra Ægypti regibus quinta pars solvitur, et factum est quasi in legem, absque terra sacerdotali, quæ libera ab hac condicione fuit.

11. Iacob morti appropinquat, 47, 27—48, 22

²⁷Habitavit ergo Israel in Ægypto, idest, in Terra Gessen, et possedit eam: auctusque est, et multiplicatus nimis. ²⁸Et vixit in ea decem et sep-

pecora
adducit

totam
terrā
emit

populo
vectigalia
imponit

In Ges-
sen mul-
tiplica-
tur

tem annis: factique sunt omnes dies vitæ illius centum quadraginta septem annorum.

in Chanaan vult
sepeliri

²⁹ Cumque appropinquare cerneret diem mortis suæ, vocavit filium suum Joseph, et dixit ad eum: Si inveni gratiam in conspectu tuo, pone manum tuam sub femore meo: et facies mihi misericordiam et veritatem, ut non sepelias me in Ægypto: ³⁰ sed dormiam cum patribus meis, et auferas me de terra hac, condasque in sepulcro maiorum meorum. Cui respondit Joseph: Ego faciam quod iussisti. ³¹ Et ille: Iura ergo, inquit, mihi. Quo furante, adoravit Israel Deum, conversus ad lectuli caput.

Ephraim et
Manassen
adoptat

48 ¹ His ita transactis nuntiatum est Joseph quod ægrotaret pater suus: qui, assumptis duobus filiis Manasse et Ephraim, ire perrexit. ² Dictumque est seni: Ecce filius tuus Joseph venit ad te. Qui confortatus sedit in lectulo. ³ Et ingresso ad se ait: Deus omnipotens apparuit mihi in Luza, quæ est in Terra Chanaan: Benedixitque mihi, ⁴ et ait: Ego te augebo et multiplicabo, et faciam te in turbas populorum: daboque tibi terram hanc, et semini tuo post te in possessionem sempiternam. ⁵ Duo ergo filii tui, qui nati sunt tibi in Terra Ægypti, antequam hoc venirem ad te, mei erunt: Ephraim et Manasses, sicut Ruben et Simeon reputabuntur mihi. ⁶ Reliquos autem quos genueris post eos, tui erunt, et nomine fratrum suorum vocabuntur in possessionibus suis. ⁷ Mihi enim, quando veniebam de Mesopotamia, mortua est Rachel in Terra Chanaan in ipso itinere, eratque vernum tempus: et ingrediebar Ephratam, et sepelivi eam iuxta viam Ephratae, quæ alio nomine appellatur Bethlehem.

⁸ Videntes autem filios eius dixit ad eum: Qui sunt isti? ⁹ Respondit: Filii mei sunt, quos donavit mihi Deus in hoc loco. Adduc, inquit, eos ad me, ut benedicam illis. ¹⁰ Oculi enim Israel caligabant

(29) Sup 24, 2. — (3) Sup 28, 13. — (5) Sup 41, 50
— Ios 13, 7. 29. — (7) Sup 35, 19.

præ nimia senectute, et clare videre non poterat. Applicatosque ad se, deosculatus et circumplexus eos, ¹¹ dixit ad filium suum: Non sum fraudatus aspectu tuo: insuper ostendit mihi Deus semen tuum. ¹² Cumque tulisset eos Joseph de gremio patris, adoravit pronus in terram. ¹³ Et posuit Ephraim ad dexteram suam, id est, ad sinistram Israel: Manassen vero in sinistra sua, ad dexteram scilicet patris, applicuitque ambos ad eum. ¹⁴ Qui extendens manum dexteram, posuit super caput Ephraim minoris fratris: sinistram autem super caput Manasse qui maior natu erat, communians manus. ¹⁵ Benedixitque Iacob filiis Joseph, et ait: Deus, in cuius conspectu ambulaverunt patres mei Abraham, et Isaac, Deus qui pascit me ab adolescentia mea usque in præsentem diem: ¹⁶ Angelus, qui eruit me de cunctis malis, benedicat pueris istis: et invocetur super eos nomen meum, nomina quoque patrum meorum Abraham, et Isaac, et crescant in multitudinem super terram. ¹⁷ Videntes autem Joseph quod posuisset pater suus dexteram manum super caput Ephraim, graviter accepit: et apprehensam manum patris levare conatus est de capite Ephraim, et transferre super caput Manasse. ¹⁸ Dixitque ad patrem: Non ita convenit, pater: quia hic est primogenitus, pone dexteram tuam super caput eius. ¹⁹ Qui renuens, ait: Scio fili mi, scio: et iste quidem erit in populos, et multiplicabitur: sed frater eius minor, maior erit illo: et semen illius crescet in gentes. ²⁰ Benedixitque eis in tempore illo, dicens: In te benedicetur Israel, atque dicetur: Faciat tibi Deus sicut Ephraim, et sicut Manasse. Constitutique Ephraim ante Manassen.

²¹ Et ait ad Joseph filium suum: En ego morior, et erit Deus vobiscum, reducquetque vos ad terram patrum vestrorum. ²² Do tibi partem unam extra fratres tuos, quam tuli de manu Amorræi in gladio et arcu meo.

Iosepho
partem
dat

(15) Hbr 11, 21. — (16) Sup 31, 29; 32, 2; Mt 18, 10.
— (22) Ios 15, 7; 16, 1. — Ios 24, 8.

12. Jacob filii ventura annuntiat, 49, 1—28

49 ¹Vocavit autem Iacob filios suos, et ait eis: Congregamini, ut annuntiem quæ ventura sunt vobis in diebus novissimis. ²Congregamini, et audite filii Iacob, audite Israel patrem vestrum: ³Ruben primogenitus meus, tu fortitudo mea, et principium doloris mei: prior in donis, maior in imperio. ⁴Effusus es sicut aqua, non crescas: quia ascendisti cubile patris tui, et maculasti stratum eius.

⁵Simeon et Levi fratres: vasa iniquitatis bellantia. ⁶In consilium eorum non veniat anima mea, et in cœtu illorum non sit gloria mea: quia in furore suo occiderunt virum, et in voluntate sua suffoderunt murum. ⁷Maledictus furor eorum, quia pertinax: et indignatio eorum, quia dura: dividam eos in Iacob, et dispergam eos in Israel.

⁸Iuda, te laudabunt fratres tui: manus tua in cervicibus inimicorum tuorum, adorabunt te filii patris tui. ⁹Catulus leonis Iuda: ad prædam filii ascendiisti: requiescens accubasti ut leo, et quasi leæna, quis suscitabit eum? ¹⁰NON AUFERETUR sceptrum de Iuda, et dux de femore eius, donec veniat qui mittendus est, et ipse erit exspectatio gentium. ¹¹Ligans ad vineam pullum suum, et ad vitem, o fili mi, asinam suam. Lavabit in vino stolam suam, et in sanguine uvæ pallium suum. ¹²Pulchriores sunt oculi eius vino, et dentes eius lacte candidiores.

¹³Zabulon in litore maris habitabit, et in statione navium pertingens usque ad Sidonem.

¹⁴Issachar asinus fortis accubans inter terminos. ¹⁵Vidit requiem quod esset bona: et terram quod optima: et supposuit humerum suum ad portandum, factusque est tributis serviens.

¹⁶Dan iudicabit populum suum sicut et alia tribus in Israel. ¹⁷Fiat Dan coluber in via, cerastes

Loquitur
ad

Ruben

Simeon
et Levi

Iudam

Zabulon

Issachar

Dan

(1) Dt 33, 6. — (4) Sup 35, 22; 1 Par 5, 1. — (6) Sup 34, 25.
— (7) Ios 19, 1; 21, 3. — (9) 1 Par 5, 2. — (10) Mt 2, 6;
Io 1, 45.

in semita, mordens ungulas equi, ut cadat ascensor eius retro. ¹⁸SALUTARE tuum exspectabo Domine.

¹⁹Gad, accinctus præliabitur ante eum: et ipse accingetur retrorsum.

²⁰Aser, pinguis panis eius, et præbebit delicias regibus.

²¹Nephthali, cervus emissus, et dans eloquia pulchritudinis.

²²Filius accrescens Joseph, filius accrescens et decorus aspectu: filiae discurrerunt super murum. ²³Sed exasperaverunt eum, et iurgati sunt, invideruntque illi habentes iacula. ²⁴Sedit in forti arcus eius, et dissoluta sunt vincula brachiorum et manuum illius per manus potentis Iacob: inde pastor egressus est lapis Israel. ²⁵Deus patris tui erit adiutor tuus, et omnipotens benedicit tibi benedictionibus cæli desuper, benedictionibus abyssi iacentis deorsum, benedictionibus uberum et vulve. ²⁶Benedictiones patris tui confortatae sunt benedictionibus patrum eius: donec veniret desiderium collum æternorum: fiant in capite Joseph, et in vertice Nazaræi inter fratres suos.

²⁷Beniamin lupus rapax, mane comedet prædam, et vespero dividet spolia.

²⁸Omnis hi in tribibus Israel duodecim: hæc locutus est eis pater suus, benedixitque singulis, benedictionibus propriis.

13. Iacob vita excedit, 49, 29—50, 14

²⁹Et præcepit eis, dicens: Ego congregor ad populum meum: sepelite me cum patribus meis in spelunca duplice que est in agro Ephron Hethæ, ³⁰contra Mambre in Terra Chanaan, quam emit Abraham cum agro ab Ephron Hethæo in possessionem sepulcri. ³¹Ibi sepelierunt eum, et Sarum uxorem eius: ibi sepultus est Isaac cum Rebecca coniuge sua: ibi et Lia condita iacet.

(22) 1 Par 5, 1. — (30) Sup 23, 17.

Gad

Aser

Nephthali
Joseph

Beniamin
benedi-
cens

Præcipit
filius

moritur

plangitur
et condic-
turin Chanaan se-
pelinetur

32 Finitisque mandatis quibus filios instruebat, collegit pedes suos super lectulum, et obiit: appositusque est ad populum suum.

50 ¹ Quod cernens Ioseph, ruit super faciem patris flens et deosculans eum. ² Praecepit que servis suis medicis ut aromatibus condirent patrem. ³ Quibus iussa expletibus, transierunt quadraginta dies: iste quippe mos erat cadaverum conditorum; flevitque eum Ægyptus septuaginta diebus.

⁴ Et expleto planctus tempore, locutus est Ioseph ad familiam Pharaonis: Si inventi gratiam in conspectu vestro, loquimini in auribus Pharaonis: ⁵ eo quod pater meus adiuraverit me, dicens: En morior, in sepulcro meo quod fodi mihi in terra Chanaan, sepelies me. Ascendam igitur, et sepeliam patrem meum, ac revertar. ⁶ Dixitque ei Pharaon: Ascende et sepeli patrem tuum sicut adiuratus es. ⁷ Quo ascendente, ierunt cum eo omnes senes domus Pharaonis, cunctique maiores natu Terræ Ægypti: ⁸ dominus Ioseph cum fratribus suis, absque parvulis et gregibus, atque armentis quæ dereliquerant in Terra Gessen. ⁹ Habuit quoque in comitatu currus et equites: et facta est turba non modica. ¹⁰ Veneruntque ad Aream Atad, quæ sita est trans Iordanem: ubi celebrantes exequias planctu magno atque vehementi, impleverunt septem dies. ¹¹ Quod cum vidissent habitatores Terræ Chanaan, dixerunt: Planctus magnus est iste Ægypti. Et idcirco vocatum est nomen loci illius, Planctus Ægypti. ¹² Fecerunt ergo filii Iacob sicut præceperat eis: ¹³ Et portantes eum in Terram Chanaan, sepelierunt eum in speluncula duplice, quam emerat Abraham cum agro in possessionem sepulcri ab Ephron Hethæo contra faciem Mambre. ¹⁴ Reversusque est Ioseph in Ægyptum cum fratribus suis, et omni comitatu, sepulco patre.

(5) Sup 47, 29. — (13) Act 7, 16. — Sup 23, 16.

14. Fratres ab Ioseph bene tractantur, 50, 15—25

15 Quo mortuo, timentes fratres eius, et mutuo colloquentes: Ne forte memor sit iniuria quam passus est, et reddit nobis omne malum quod fecimus, ¹⁶ mandaverunt ei dicentes: Pater tuus præcepit nobis antequam moreretur, ¹⁷ ut hæc tibi verbi illius diceremus: Obscero ut obliviouscaris sceleris fratrum tuorum, et peccati atque malitia quam exercerunt in te: nos quoque oramus ut servis Dei patris tui dimittas iniquitatem hanc. Quibus auditis flevit Ioseph. ¹⁸ Veneruntque ad eum fratres sui: et proni adorantes in terram dixerunt: Servi tui sumus. ¹⁹ Quibus ille respondit: Nolite timere: num Dei possumus resistere voluntati? ²⁰ Vos cogitastis de me malum: sed Deus vertit illud in bonum, ut exaltaret me, sicut in præsentiarum cernitis, et salvos faceret multos populos. ²¹ Nolite timere: ego pascam vos et parvulos vestros; consolatusque est eos, et blande ac leniter est locutus.

22 Et habitavit in Ægypto cum omni domo patris sui: vixitque centum decem annis. Et vidit Ephraim filios usque ad tertiam generationem. Filii quoque Machir filii Manasse nati sunt in genibus Iosephi. ²³ Quibus transactis, locutus est fratribus suis: Post mortem meam Deus visitabit vos, et ascendere vos faciet de terra ista ad terram quam iuravit Abraham, Isaac, et Iacob. ²⁴ Cumque adiurasset eos atque dixisset: Deus visitabit vos: asportate ossa mea vobiscum de loco isto: ²⁵ mortuus est, expletis centum decem vitæ sue annis. Et conditus aromatibus, repositus est in loculo in Ægypto.

(20) Sup 45, 5. — (21) Sup 47, 12. — (22) Nm 32, 39.
— (23) Hbr 11, 22. — (24) Ex 13, 19; Ios 24, 32.

A vivente
pascun-
tur

audient
vident
honesti
oblivio
dilection
mutuo

amoriens-
t adiu-
rantur

habita
-supplicia
-tm

1, 12—2, 5

et Ramesses. ¹² Quantoque opprimebant eos, tanto magis multiplicabantur, et crescebant: ¹³ oderantque filios Israel Ægyptii, et affligebant illudentes eis: ¹⁴ atque ad amaritudinem perduebant vitam eorum operibus duris lutis, et lateris, omnique fumalatu, quo in terræ operibus premebantur.

¹⁵ Dixit autem Rex Ægypti obstetricibus Hebræorum: quarum una vocabatur Sephora, altera Phua, ¹⁶ præcipiens eis: Quando obstetricabis Hebræas, et partus tempus advenierit: si masculus fuerit, interficite eum: si femina, reservate. ¹⁷ Timuerunt autem obstetrics Deum, et non fecerunt iuxta præceptum regis Ægypti, sed conservabant mares. ¹⁸ Quibus ad se accersitis, rex ait: Quidnam est hoc quod facere voluistis, ut pueros servaretis? ¹⁹ Quia responderunt: Non sunt Hebræa sicut Ægyptiae mulieres: ipsæ enim obstetricandi habent scientiam, et priusquam veniamus ad eas, pariunt. ²⁰ Bene ergo fecit Deus obstetricibus: et crevit populus, confortatusque est nimis. ²¹ Et quia timuerunt obstetrics Deum, ædificavit eis domos. ²² Præcepit ergo Pharao omni populo suo, dicens: Quidquid masculini sexus natum fuerit, in flumen proicie: quidquid feminini, reservate.

². Nativitas et iuventus Moysis, 2, 1—22

2 ¹ Egressus est post hæc vir de domo Levi: et accepit uxorem stirpis suæ; ² quæ concepit, et peperit filium: et videns eum elegantem, abscondit tribus mensibus. ³ Cumque iam cerele non posset, sumpsit fiscellam scirpeam, et linivit eam bitumine ac pice: posuitque intus infantulum, et exposuit eum in carecto ripæ fluminis, ⁴ stante procul sorore eius, et considerante eventum rei.

⁵ Ecce autem descendebat filia Pharaonis ut lavaretur in flumine: et pueræ eius gradiebantur per crepidinem alvei. Quæ cum vidisset fiscellam in pyripone, misit unam e famulabus suis: et alla-

nati neci
destinan-
tur

Natus
exponi-
tur

et a filia
Pharaon-
nis adop-
tatur

LIBER EXODUS

HEBRAICE VEELLE SEMOTH

Exordium, 1, 1—7

1 ¹ Hæc sunt nomina filiorum Israel qui ingressi sunt in Ægyptum cum Iacob: singuli cum domibus suis introierunt: ² Ruben, Simeon, Levi, Iudas, ³ Issachar, Zabulon et Beniamin, ⁴ Dan, et Nephthyl, Gad, et Aser. ⁵ Erant igitur omnes animæ eorum qui egressi sunt de femore Iacob, septuaginta: Ioseph autem in Ægypto erat.

⁶ Quo mortuo, et universi fratibus eius, omnique cognatione illa, ⁷ filii Israel creverunt, et quasi germinantes multiplicati sunt: ac roborati nimis, impleverunt terram.

PARS PRIMA

Liberatio populi ex Ægypto, 1, 8—15, 21

I. Ærumnæ Israelitarum, 1, 8—7, 13

1. Oppressio populi Israel, 1, 8—22

⁸ Surrexit interea rex novus super Ægyptum, qui ignorabat Ioseph: ⁹ et ait ad populum suum: Ecce, populus filiorum Israel multus, et fortior nobis est. ¹⁰ Venite, sapienter opprimamus eum, ne forte multiplicetur: et si ingruerit contra nos bellum, addatur inimicis nostris, expugnatisque nobis egrediatur de terra. ¹¹ Præposuit itaque eis magistros operum, ut affligerent eos oneribus: ædificaveruntque urbes tabernaculorum Pharaoni, Phithom,

(1) Gn 46, 8. — (7) Act 7, 17.

(1) Inf 6, 20. — (2) Hbr 11, 23. — (5) Act 7, 21; Hbr 11, 23.

Israelites
in Ægypto
ingressi

valde
multipli-
cantur

Adulti
affligun-
tur

tam ⁶ aperiens, cernensque in ea parvulum vagentem, miserta eius, ait: De infantibus Hebræorum est hic. ⁷ Cui soror pueri: Vis, inquit, ut vadam, et vocem tibi mulierem Hebræam, quem nutritre possit infantum? ⁸ Respondit: Vade. Perrexit puella et vocavit matrem suam. ⁹ Ad quam locuta filia Pharaonis: Accipe, ait, puerum istum, et nutri mihi: ego dabo tibi mercedem tuam. Suscepit mulier, et nutritivit puerum: adulstumque tradidit filie Pharaonis. ¹⁰ Quem illa adoptavit in locum filii, vocavitque nomen eius Moyses, dicens: Quia de aqua tuli eum.

¹¹ In diebus illis postquam creverat Moyses, egressus est ad fratres suos: viditque afflictionem eorum, et virum *Ægyptum* percutientem quendam de Hebreis fratribus suis. ¹² Cumque circumspexisset hoc atque illuc, et nullum adesse vidisset, percussum *Ægyptum* abscondit sabulo. ¹³ Et egressus die altero conspexit duos Hebreos rixantes: dixitque ei qui faciebat iniuriam: Quare percutis proximum tuum? ¹⁴ Qui respondit: Quis te constituit principem et iudicem super nos? num occidere me tu vis, sicut heri occidisti *Ægyptum*? Timuit Moyses, et ait: Quomodo palam factum est verbum istud?

¹⁵ Audivitque Pharaon sermonem hunc, et quærebatur occidere Moysen: qui fugiens de conspectu eius, moratus est in terra Madian, et sedet iuxta putum. ¹⁶ Erant autem sacerdoti Madian septem filiae, quae venerunt ad hauriendam aquam: et impletis canalibus ad aquam cupiebant greges patris sui. ¹⁷ Supervenire pastores, et eiecerunt eas: surrexitque Moyses, et defensis puellis, adquavit oves earum. ¹⁸ Quæ cum revertissent ad Ragueum patrem suum, dixit ad eas: Cur velocius venistis solito? ¹⁹ Responderunt: Vir *Ægyptius* liberavit nos de manu pastorum: insuper et hausit aquam nobiscum, potumque dedit ovibus. ²⁰ At ille: Ubi est? inquit, Quare dimisistis hominem? vocate

Ægyptum occidit

et in Madian fugit

(11) Hbr 11, 24.

eum ut comedat panem. ²¹ Iuravit ergo Moyses quod habitat cum eo. Accepitque Sephoriam filiam eius uxorem: ²² quaeppe eriperit ei filium, quem vocavit Gersam, dicens: Advena fui in terra aliena. Alterum vero peperit, quem vocavit Eliezer, dicens: Deus enim patris mei adiutor meus eripuit me de manu Pharaonis.

3. Divina missio Moysis, 2, 23—4, 31

²³ Post multum vero temporis mortuus est rex *Ægypti*: et ingemiscentes filii Israel, propter opera vociferati sunt: ascendiisque clamor eorum ad Deum ab operibus. ²⁴ Et audivit gemitum eorum, ac recordatus est foederis quod pepigit cum Abraham, Isaac, et Iacob. ²⁵ Et respxit Dominus filios Israel et cognovit eos.

³ ¹ Moyses autem pascebat oves Iethro socii sui sacerdotis Madian: cumque minasset gregem ad interiora deserti, venit ad montem Dei Horeb. ² Apparuitque ei Dominus in flamma ignis de medio rubi: et videbat quod rubus arderet, et non combureretur. ³ Dixit ergo Moyses: Vadam, et videbo visionem hanc magnam, quare non comburatur rubus. ⁴ Cernens autem Dominus quod pergeret ad videndum, vocavit eum de medio rubi, et ait: Moyses, Moyses. Qui respondit: Adsum. ⁵ At ille: Ne appropies, inquit, huc: solve calceamentum de pedibus tuis: locus enim, in quo stas, terra sancta est. ⁶ Et ait: Ego sum Deus patris tui, Deus Abraham, Deus Isaac, et Deus Iacob. Abscondit Moyses faciem suam: non enim audebat aspicere contra Deum.

⁷ Cui ait Dominus: Vidi afflictionem populi mei in *Ægypto*, et clamorem eius audiui propter duritiam eorum qui præsunt operibus: ⁸ et sciens dolorum eius, descendit ut liberer eum de manus *Ægyptiorum*, et educam de terra illa in terram

Dominus filios Israël respicit

in rubo ardenti apparuit

Moysen liberatorem eligit

(21) Inf 18, 2 s; 1 Par 23, 15. — (2) Act 7, 30. —

(6) Mt 22, 32; Mc 12, 26; Lc 20, 37.

bonam, et spatiostam, in terram quæ fluit lacte et melle, ad loca Chananaei, et Hethæi, et Amorrhæi, et Pherezæi, et Hevæi, et Iebusæi.⁹ Clamor ergo filiorum Israel venit ad me: vidique afflictionem eorum, qua ab Ægyptiis opprimuntur.¹⁰ Sed veni, et mittam te ad Pharaonem, ut educas populum meum, filios Israel de Ægypto.¹¹ Dixitque Moyses ad Deum: Quis sum ego ut vadam ad Pharaonem, et educam filios Israel de Ægypto?¹² Qui dixit ei: Ego ero tecum: et hoc habebis signum, quod misericordia tua: Cum eduxeris populum meum de Ægypto, immobabis Deo super montem istum.¹³ Ait Moyses ad Deum: Ecce ego vadam ad filios Israel, et dicam eis: Deus patrum vestrorum misit me ad vos. Si dixerint mihi: Quod est nomen eius? quid dicam eis?¹⁴ Dixit Deus ad Moysen: EGO SUM QUI SUM. Ait: Sic dices filii Israel: QUI EST, misit me ad vos.

¹⁵ Dixitque iterum Deus ad Moysen: Haec dices filii Israel: Dominus Deus patrum vestrorum, Deus Abraham, Deus Isaac, et Deus Iacob misit me ad vos: hoc nomen mihi est in æternum, et hoc memoriale meum in generationem et generationem.¹⁶ Wade, et congrega seniores Israel, et dices ad eos: Dominus Deus patrum vestrorum apparuit mihi, Deus Abraham, Deus Isaac, et Deus Iacob, dicens: Visitans visitavi vos, et vidi omnia quæ acciderunt vobis in Ægypto:¹⁷ Et dixi ut educam vos de afflictione Ægypti in terram Chananaei et Hethæi et Amorrhæi et Pherezæi et Hevæi et Iebusæi, ad terram fluentem lacte et melle.¹⁸ Et audient vocem tuam: ingredierisque tu, et seniores Israel ad regem Ægypti, et dices ad eum: Dominus Deus Hebræorum vocavit nos: ibimus viam trium dierum in solitudinem, ut immolemus Domino Deo nostro.¹⁹ Sed ego scio quod non dimittere vos rex Ægypti ut eatis nisi per manum validam.²⁰ Extendam enim manum meam, et persecutiam Ægyptum in cunctis mirabilibus meis, quæ facturus sum in medio eorum: post hæc dimittet vos.²¹ Daboque gratiam populo huic coram Ægypto.

cum ac-
curate
instruit

tiis: et cum egrediemini, non exhibitis vacui:²² sed postulabit mulier a vicina sua, et ab hospita sua, vasa argentea et aurea, ac vestes: ponetisque eas super filios et filias vestras, et spoliabitis Ægyptum.

⁴ Respondens Moyses, ait: Non credent mihi, neque audient vocem meam, sed dicent: Non apparuit tibi Dominus.² Dixit ergo ad eum: Quid est quod tenes in manu tua?³ Respondit: Virga.³ Dixitque Dominus: Proice eam in terram. Projecit, et versa est in colubrum, ita ut fugeret Moyses.⁴ Dixitque Dominus: Extende manum tuam, et apprehendere caudam eius. Extendit, et tenuit, versaque est in virgam.⁵ Ut credant, inquit, quod apparuerit tibi Dominus Deus patrum suorum, Deus Abraham, Deus Isaac, et Deus Iacob.⁶ Dixitque Dominus rursus: Mitte manum tuam in sinum tuum. Quam cum misisset in sinum, protulit leprosam instar nivis.⁷ Retrahe, ait, manum tuam in sinum tuum. Retraxit, et protulit iterum, et erat similis carni reliquæ.⁸ Si non crediderint, inquit, tibi, neque audierint sermonem signi prioris, credent verbo signi sequentis.⁹ Quod si nec duobus quidem his signis crediderint, neque audierint vocem tuam: sume aquam fluminis, et effunde eam super aridam, et quidquid hauseris de fluvio, vertetur in sanguinem.¹⁰ Ait Moyses: Obsecro Domine, non sum eloquens ab heri, et nudiusterius: et ex quo locutus es ad servum tuum, impeditioris et tardioris lingue sum.¹¹ Dixit Dominus ad eum: Quis fecit os hominis? aut quis fabricatus est mutum et surdum, videntem et cæcum? nonne ego?¹² Perge igitur, et ego ero in ore tuo: doceboque te quid loquaris.¹³ At ille: Obsecro, inquit, Domine, mitte quem missurus es.¹⁴ Irratus Dominus in Moysen, ait: Aaron frater tuus levites, scio quod eloquens sit: ecce ipse egreditur in occursum tuum, vidensque te letabitur corde.¹⁵ Loquere ad eum, et pone verba mea in

reluctanti
Aaronem
adiungit

(21) Inf 11, 2; 12, 35. — (12) Mt 10, 20.

ore eius: et ego ero in ore tuo, et in ore illius, et ostendam vobis quid agere debeatis.¹⁶ Ipse loquetur pro te ad populum, et erit os tuum: tu autem eris ei in his quae ad Deum pertinent.¹⁷ Virgam quoque hanc sume in manu tua, in qua facturus es signa.

¹⁸ Abiit Moyses, et reversus est ad Iethro soorem suum, dixique ei: Vadam et revertar ad fratres meos in Ægyptum, ut videam si adhuc vivant. Cui ait Iethro: Vade in pace.¹⁹ Dixit ergo Dominus ad Moysen in Madian: Vade, et revertere in Ægyptum: mortui sunt enim omnes qui quærebant animam tuam.²⁰ Tulit ergo Moyses uxorem suam, et filios suos, et imposuit eos super asinum, reversusque est in Ægyptum, portans virgam Dei in manu sua.²¹ Dixitque ei Dominus revertenti in Ægyptum: Vide ut omnia ostenta quæ posui in manu tua, facias coram Pharaone: ego indurabo cor eius, et non dimittet populum.²² Dicesque ad eum: Hæc dicit Dominus: Filius meus primogenitus Israel.²³ Dixi tibi: Dimitte filium meum ut serviat mihi; et noluerit dimittere eum: ecce ego interficiam filium tuum primogenitum.²⁴ Cumque esset in itinere, in diversorio occurrit ei Dominus, et volebat occidere eum.²⁵ Tulit illico Sephora acutissimam petram, et circumcidit præputium filii sui, tetigique pedes eius, et ait: Sponsus sanguinum tu mihi es.²⁶ Et dimisit eum postquam dixerat: Sponsus sanguinum ob circumcisionem.

²⁷ Dixit autem Dominus ad Aaron: Vade in oscursum Moysi in desertum. Qui perrexit obviam ei in Montem Dei, et osculatus est eum.²⁸ Narravitque Moyses Aaron omnia verba Domini quibus miserat eum, et signa quæ mandaverat.

²⁹ Veneruntque simul, et congregaverunt cunctos seniores filiorum Israel.³⁰ Locutusque est Aaron omnia verba quæ dixerat Dominus ad Moysen: et fecit signa coram populo,³¹ et creditit populus. Audieruntque quod visitasset Dominus filios Israel,

in Ægyptum
revertenti
apparet

Aaronem
obviam
mittit

a filiis
Israel
adoratur

(15) Inf 7, 2.

et quod respxisset afflictionem illorum: et proni adoraverunt.

4. Contemptus Pharaonis, 5, 1—23

5 ¹ Post hæc ingressi sunt Moyses et Aaron, et dixerunt Pharaoni: Hæc dicit Dominus Deus Israel: Dimitte populum meum ut sacrificet mihi in deserto. ² At ille respondit: Quis est Dominus, ut audiam vocem eius, et dimittam Israel? nescio Dominum, et Israel non dimittam. ³ Dixeruntque: Deus Hebræorum vocavit nos, ut eamus viam trium dierum in solitudinem, et sacrificemus Domino Deo nostro: ne forte accidat nobis pestis aut gladius. ⁴ Ait ad eos rex Ægypti: Quare Moyses et Aaron sollicitatis populum ab operibus suis? ite ad onera vestra. ⁵ Dixitque Pharaao: Multus est populus terre: videtis quod turba succreverit: quanto magis si dederitis eis requiem ab operibus?

⁶ Præcepit ergo in die illo præfecti operum et exactoribus populi, dicens: ⁷ Nequaquam ultra dabitis paleas populo ad conficiendos lateres, sicut prius: sed ipsi vadant, et colligant stipulas. ⁸ Et mensuram laterum, quam prius faciebant, imponeatis super eos, nec minuetis quidquam: vacant enim, et idcirco vociferantur, dicentes: Eamus, et sacrificemus Deo nostro. ⁹ Opprimantur operibus, et explent ea: ut non acquiescant verbis mendacibus. ¹⁰ Igitur egressi præfecti operum et exactores, ad populum dixerunt: Sic dicit Pharaoo: Non do vobis paleas: ¹¹ ite, et colligite sicubi inventire poteritis, nec minuerit quidquam de opere vestro. ¹² Dispersusque est populus per omnem Terram Ægypti ad colligendas paleas. ¹³ Præfecti quoque operum instabant, dicentes: Complete opus vestrum quotidie, ut prius facere solebatis quando dabantur vobis paleæ. ¹⁴ Flagellatique sunt qui prærunt operibus filiorum Israel, ab exactoribus Pharaonis, dicentibus: Quare non impletis mensuram laterum sicut prius, nec heri, nec hodie? ¹⁵ Veneruntque præpositi filiorum Israel, et vociferati sunt ad Pharaonem dicentes: Cur ita agis con-

Pharaoo
Dominum
non
audit

sed
populum
gravius
opprimit

tra servos tuos? ¹⁶ Paleæ non dantur nobis, et lateres similiter imperantur: en famuli tui flagellis cedimur, et iniuste agitur contra populum tuum.
¹⁷ Qui ait: Vacatis otio, et idcirco dicitis: Eamus, et sacrificemus Domino. ¹⁸ Ite ergo, et operamini: paleæ non dabuntur vobis, et redditis consuetum numerum laterum. ¹⁹ Videbanique se præpositi filiorum Israel in malo, eo quod diceretur eis: Non minueretur quidquam de lateribus per singulos dies.

²⁰ Occurreruntque Moysi et Aaron, qui stabant ex adverso, egredientibus a Pharaone: ²¹ et dixerunt ad eos: Videat Dominus et iudicet, quoniam fetere fecistis odorem nostrum coram Pharaone et servis eius, et præbuistis ei gladium, ut occiderent nos. ²² Reversusque est Moyses ad Dominum, et ait: Domine, cur affixisti populum istum? quare misisti me? ²³ Ex eo enim quo ingressus sum ad Pharaonem ut loquerer in nomine tuo, affixit populum tuum: et non liberasti eos.

5. Iterata missio divina, 6, 1—7, 13

Moyses
et Aaron

6 ¹ Dixitque Dominus ad Moysen: Nunc videbis quæ facturus sim Pharaoni: per manum enim fortèm dimittit eos, et in manu robusta eliciet illos de terra sua. ² Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: Ego Dominus ³ qui apparui Abraham, Isaac, et Iacob in Deo omnipotente: et nomen meum ADONAI non indicavi eis. ⁴ Pepigique feedus cum eis, ut darem eis Terram Chanaan, terram peregrinationis eorum, in qua fuerunt advenae. ⁵ Ego audivi gemitum filiorum Israel, quo Ægyptii oppresserunt eos: et recordatus sum pacti mei. ⁶ Ideo dic filiis Israel: Ego Dominus qui educam vos de ergastulo Ægyptiorum, et eruam de servitute: ac redimam in brachio excelsio, et iudicis magnis. ⁷ Et assumam vos mihi in populum, et ero vester Deus: et sciatis quod ego sum Dominus Deus vester qui eduxerim vos de ergastulo Ægyptiorum: ⁸ et induxerim in terram, super quam levavi manum meam ut darem eam Abraham, Isaac, et Iacob: daboque illam vobis pos-

sideram, ego Dominus. ⁹ Narravit ergo Moyses omnia filiis Israel: qui non acquieverunt ei propter angustiam spiritus, et opus durissimum. ¹⁰ Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: ¹¹ Ingredere, et loquere ad Pharaonem regem Ægypti, ut dimitiat filios Israel de terra sua. ¹² Respondit Moyses coram Domino: Ecce filii Israel non audiunt me: et quo modo audiri Pharaon, præsertim cum incircumcisus sim labiis? ¹³ Locutusque est Dominus ad Moysen et Aaron, et dedit mandatum ad filios Israel, et ad Pharaonem regem Ægypti ut educerent filios Israel de terra Ægypti.

¹⁴ Iste sunt principes domorum per familias suas. Filii Ruben primogeniti Israëlis: Henoch et Phallu, Hesron et Charmi. ¹⁵ Hæ cognationes Ruben. Filii Simeon: Iamuel et Iamin, et Ahod, et Lachin, et Soar, et Saul filius Chananitidis. Hæ progenies Simeon. ¹⁶ Et hæc nomina filiorum Levi per cognationes suas: Gerson et Caath et Merari. Annī autem vite Levi fuerunt centum triginta septem. ¹⁷ Filii Gerson: Lobni et Semei, per cognationes suas. ¹⁸ Filii Caath: Amram, et Isaar, et Hebron et Oziel. Annī quoque vite Caath, centum triginta tres. ¹⁹ Filii Merari: Moholi et Musi. Hæ cognationes Levi per familias suas. ²⁰ Accepit autem Amram uxorem Iochabed patruelum suum: quæ peperit ei Aaron et Moyses. Fueruntque anni vite Amram, centum triginta septem. ²¹ Filii quoque Isaar: Core, et Nepheg, et Zechri. ²² Filii quoque Oziel: Misael, et Elisaphan et Sethri. ²³ Accepit autem Aaron uxorem Elisabeth filiam Aminadab, sororem Nahason, quæ peperit ei Nadab, et Abiu, et Eleazar, et Ithamar. ²⁴ Filii quoque Core: Aser, et Elcana, et Abiasaph. Hæ sunt cognationes Coritarum. ²⁵ At vero Eleazar filius Aaron accepit uxorem de filiabus Phutiel: quæ peperit ei Phinees. Hi sunt principes familiarium Leviticarum per cognationes.

(14) Gn 46, 9; Nm 26, 5; 1 Par 5, 1. — (15) 1 Par 4, 24.

— (17) 1 Par 6, 1; 23, 6. — (18) Nm 3, 19; 26, 57, 58;
1 Par 6, 2; 23, 12.

quorum
genealo-
gia tex-
tus

tiones suas. ²⁶ Iste est Aaron et Moyses, quibus præcepit Dominus ut educerent filios Israel de Terra Ægypti per turmas suas. ²⁷ Hi sunt, qui loquuntur ad Pharaonem regem Ægypti, ut educant filios Israel de Ægypto: iste est Moyses et Aaron, ²⁸ in die qua locutus est Dominus ad Moysen, in Terra Ægypti.

iterum
mittun-
tur

²⁹ Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens: Ego Dominus: loquere ad Pharaonem regem Ægypti, omnia quæ ego loqui tibi. ³⁰ Et ait Moyses coram Domino: En incircumcisus labii sum, quo modo audiet me Pharaon?

⁷ ¹ Dixitque Dominus ad Moysen: Ecce consti-
tui te Deum Pharaonis: et Aaron frater tuus
erit propheta tuus. ² Tu loqueris ei omnia quæ
mando tibi: et ille loquetur ad Pharaonem, ut di-
mittat filios Israel de terra sua. ³ Sed ego indu-
rabo cor eius, et multiplicabo signa et ostenta mea
in Terra Ægypti, ⁴ et non audiet vos: immittan-
que manum meam super Ægyptum, et educam
exercitum et populum meum filios Israel de Terra
Ægypti per iudicia maxima. ⁵ Et scient Ægypti
quia ego sum Dominus qui extenderim manum
meam super Ægyptum, et eduxerim filios Israel
de medio eorum. ⁶ Fecit itaque Moyses et Aaron
sicut præceperat Dominus: ita egerunt. ⁷ Erat au-
tem Moyses octoginta annorum, et Aaron octo-
ginta trium, quando locuti sunt ad Pharaonem.

et signis
probantur

⁸ Dixitque Dominus ad Moysen et Aaron: ⁹ Cum
dixerit vobis Pharaon, Ostendite signa: dices ad
Aaron: Tolle virgam tuam, et proifice eam coram
Pharaone, ac vertetur in colubrum. ¹⁰ Ingressi ita-
que Moyses et Aaron ad Pharaonem, fecerunt sicut
præceperat Dominus, tulitque Aaron virgam coram
Pharaone et servis eius, quæ versa est in colu-
brum. ¹¹ Vocavit autem Pharaon sapientes et ma-
leficos: et fecerunt etiam ipsi per incantationes
Ægypticas et arcana quedam similiter. ¹² Proie-
ceruntque singuli virgas suas, quæ versæ sunt in

(2) Sup 4, 15. — (11) 2 Tim 3, 8.

dracones: sed devoravit virga Aaron virgas eo-
rum. ¹³ Induratumque est cor Pharaonis, et non
audivit eos, sicut præceperat Dominus.

II. Plagæ Ægyptiorum, 7, 14—12, 36

1. Novem plagæ priores 7, 14—10, 29

¹⁴ Dixit autem Dominus ad Moysen: Ingravatum
est cor Pharaonis, non vult dimittere populum.

¹⁵ Vade ad eum mane, ecce egredietur ad aquas:
et stabis in occursum eius super ripam fluminis:
et virgam, quæ conversa est in draconem, tolles
in manu tua. ¹⁶ Dicesque ad eum: Dominus Deus
Hebreorum misit me ad te, dicens: Dimitte po-
pulum meum ut sacrificet mihi in deserto: et us-
que ad præsens audire noluisti. ¹⁷ Hæc igitur di-
cit Dominus: In hoc scies quod sim Dominus:
ecce percutiam virga, quæ in manu mea est, aquam
fluminis, et vertetur in sanguinem. ¹⁸ Pisces quo-
que, qui sunt in fluvio, morientur, et computre-
scent aquæ, et affligerunt Ægyptii bidentes aquam
fluminis. ¹⁹ Dixit quoque Dominus ad Moysen:
Dic ad Aaron, Tolle virgam tuam, et extende ma-
num tuum super aquas Ægypti, et super fluvios
eorum, et rivos ac paludes, et omnes lacus aqua-
rum, ut vertantur in sanguinem: et sit crux in
omni Terra Ægypti, tam in lignis vasis quam in
saxeis. ²⁰ Feceruntque Moyses et Aaron sicut præ-
ceperat Dominus: et elevans virgam percussit
aquam fluminis coram Pharaone et servis eius:
quæ versa est in sanguinem. ²¹ Et pisces, qui
erant in flumine, mortui sunt: computruitque flu-
vius, et non poterant Ægyptii bibere aquam flu-
minis, et fuit sanguis in tota Terra Ægypti. ²² Fe-
ceruntque similiter malefici Ægyptiorum incanta-
tionibus suis: et induratum est cor Pharaonis, nec
audivit eos, sicut præceperat Dominus. ²³ Averti-
que se, et ingressus est domum suam, nec appo-
suit cor etiam hac vice. ²⁴ Foderunt autem omnes

1. plaga
sanguini-

(20) Inf 17, 5; Ps 77, 44. — (22) Sap 17, 7.

2. plaga
ranarum

Ægyptii per circuitum fluminis aquam ut biberent: non enim poterant bibere de aqua fluminis. 25 Impletique sunt septem dies, postquam percussit Dominus flumen.

8 *1 Dixit quoque Dominus ad Moysen: Ingredere ad Pharaonem, et dices ad eum: Haec dicit Dominus: Dimitte populum meum, ut sacrificet mihi: 2 sin autem nolueris dimittere, ecce ego percutiam omnes terminos tuos ranis. 3 Et ebulliet flumen ranas: quæ ascendent, et ingredientur domum tuam, et cubiculum lectuli tui, et super stratum tuum, et in domos servorum tuorum, et in populum tuum, et in furos tuos, et in reliquias ciborum tuorum: 4 et ad te, et ad populum tuum, et ad omnes servos tuos intrabunt ranæ. 5 Dixitque Dominus ad Moysen: Dic ad Aaron: Extende manum tuam super flumina ac super rivos et paludes, et educ ranas super Terram Ægypti. 6 Et extendit Aaron manum super aquas Ægypti, et ascenderunt ranæ, operueruntque Terram Ægypti. 7 Fecerunt autem et malefici per incantationes suas similiter, eduxeruntque ranas super Terram Ægypti. 8 Vocavit autem Pharao Moysen et Aaron, et dixit eis: Orate Dominum ut auferat ranas a me et a populo meo: et dimittat populum ut sacrificet Dominus. 9 Dixitque Moyses ad Pharaonem: Constitue mihi quando deprecem pro te, et pro servis tuis, et pro populo tuo, ut abigantur ranæ a te et a domo tua et a servis tuis et a populo tuo: et tantum in flumine remaneant. 10 Qui respondit: Cras. At ille: Iuxta, inquit, verbum tuum faciam: ut scias quoniam non est sicut Dominus Deus noster. 11 Et recedent ranæ a te, et a domo tua, et a servis tuis, et a populo tuo: et tantum in flumine remanebunt. 12 Egressique sunt Moyses et Aaron a Pharaone: et clamavit Moyses ad Dominum pro spacione ranarum quam condixerat Pharao. 13 Fecitque Dominus iuxta verbum Moysi: et mortuae sunt ranæ de dominibus, et de villis,*

(7) Sap 17, 7.

de agris. 14 Congregaveruntque eas in immensos aggeres, et computruerunt terra. 15 Videns autem Pharao quod data esset requies, ingravat cor suum, et non audivit eos, sicut præcepérat Dominus.

16 *Dixitque Dominus ad Moysen: Loquere ad Aaron: Extende virgam tuam, et percute pulverem terræ: et sint sciniphas in universa Terra Ægypti. 17 Feceruntque ita. Et extendit Aaron manum, virgam tenens; percussitque pulverem terræ, et facti sunt sciniphas in hominibus, et in iumentis: omnis pulvis terræ versus est in sciniphas per totam Terram Ægypti. 18 Feceruntque similiter malefici incantationibus suis, ut educerent sciniphas, et non poterunt: erantque sciniphas tam in hominibus quam in iumentis. 19 Et dixerunt malefici ad Pharaonem: Digitus Dei est hic; induratunque est cor Pharaonis, et non audivit eos sicut præcepérat Dominus.*

20 *Dixit quoque Dominus ad Moysen: Consurge diluculo, et sta coram Pharaone: egredietur enim ad aquas: et dices ad eum: Haec dicit Dominus: Dimitte populum meum ut sacrificet mihi. 21 Quod si non dimiseris eum, ecce ego immittam in te, et in servos tuos, et in populum tuum, et in domos tuas omne genus muscarum: et implebuntur domus Ægyptiorum muscis diversi generis, et universa terra in qua fuerint. 22 Faciamque mirabilem in die illa Terram Gessen, in qua populus meus est, ut non sint ibi muscae: et scias quoniam ego Dominus in medio terræ. 23 Ponamque divisionem inter populum meum, et populum tuum: cras erit signum istud. 24 Fecitque Dominus ita. Et venit musca gravissima in domos Pharaonis et servorum eius, et in omnem Terram Ægypti: corruptaque est terra ab huiuscemodi muscis. 25 Vocavitque Pharao Moysen et Aaron, et ait eis: Ite et sacrificate Deo vestro in terra hac. 26 Et ait Moyses: Non potest ita fieri: abominationes enim Ægyptio-*

(24) Sap 16, 9.

3. plaga
scini-
phum

4. plaga
musca-
rum

rum immolabimus Domino Deo nostro: quod si mactaverimus ea quæ colunt *Ægyptii* coram eis, lapidibus nos obruent. ²⁷ Viam trium dierum pergemus in solitudinem: et sacrificabimus Domino Deo nostro, sicut præcepit nobis. ²⁸ Dixitque Pharaeo: Ego dimittam vos ut sacrificetis Domino Deo vestro in deserto: verumtamen longius ne abeat, rogate pro me. ²⁹ Et ait Moyses: Egressus a te, orabo Dominum: et recedet musca a Pharaone, et a servis suis, et a populo eius cras: verumtamen noli ultra fallere, ut non dimittas populum sacrificare Domino. ³⁰ Egressusque Moyses a Pharaone, oravit Dominum. ³¹ Qui fecit iuxta verbum illius: et abstulit muscas a Pharaone, et a servis suis, et a populo eius: non superfuit ne una quidem. ³² Et ingratuatum est cor Pharaonis, ita ut nec hac quidem vice dimitteret populum.

5. plaga
pestis

9 ¹ Dixit autem Dominus ad Moysen: Ingredere ad Pharaonem, et loquere ad eum: Hæc dicit Dominus Deus Hebreorum: Dimitte populum meum ut sacrificet mihi. ² Quod si adhuc renuis, et retines eos: ³ ecce manus mea erit super agros tuos: et super equos, et asinos, et camelos, et boves, et oves, pestis valde gravis. ⁴ Et faciet Dominus mirabile inter possessiones Israel, et possessiones *Ægyptiorum*, ut nihil omnino pereat ex his quæ pertinent ad filios Israel. ⁵ Constituït Dominus tempus, dicens: Cras faciet Dominus verbum istud in terra. ⁶ Fecit ergo Dominus verbum hoc altera die: mortuaque sunt omnia animantia *Ægyptiorum*: de animalibus vero filiorum Israel nihil omnino periiit. ⁷ Et misit Pharaeo ad videndum: nec erat quidquam mortuum de his quæ possidebat Israel. Ingravatumque est cor Pharaonis, et non dimisit populum.

6. plaga
ulcerum

⁸ Et dixit Dominus ad Moysen, et Aaron: Tolite plenas manus cineris de camino, et spargat illum Moyses in cælum coram Pharaone. ⁹ Sitque

(27) Sup 3, 18.

pulvis super omnem Terram *Ægypti*: erunt enim in hominibus, et iumentis ulcera, et vesicæ turgentes in universa terra *Ægypti*. ¹⁰ Tuleruntque cinerem de camino, et steterunt coram Pharaone, et sparsit illum Moyses in cælum: factaque sunt ulcera vesicarum turgentium in hominibus, et iumentis: ¹¹ nec poterant malefici stare coram Moyse propter ulcera quæ in illis erant, et in omni Terra *Ægypti*: ¹² Induravitque Dominus cor Pharaonis, et non audit eos, sicut locutus est Dominus ad Moysen.

¹³ Dixitque Dominus ad Moysen: Mane conserge, et sta coram Pharaone, et dices ad eum: Hæc dicit Dominus Deus Hebreorum: Dimitte populum meum ut sacrificet mihi. ¹⁴ Quia in hac vice mittam omnes plagas meas super cor tuum, et super servos tuos, et super populum tuum: ut scias quod non sit similis mei in omni terra. ¹⁵ Nunc enim extendens manum percutiām te, et populum tuum peste, peribisque de terra. ¹⁶ Idcirco autem posui te, ut ostendam in te fortitudinem meam, et narretur nomen meum in omni terra. ¹⁷ Adhuc retines populum meum: et non vis dimittere eum? ¹⁸ En pluam cras hac ipsa hora grandinem multam nimis, qualis non fuit in *Ægypto* a die qua fundata est, usque in præsens tempus. ¹⁹ Mitte ergo iam nunc, et congrega iumenta tua, et omnia quæ habes in agro: homines enim, et iumenta, et universa quæ inventa fuerint foris, nec congregata de agris, cecideritque super ea grando, morientur. ²⁰ Qui timuit verbum Domini de servis Pharaonis, fecit confugere servos suos, et iumenta in domos: ²¹ qui autem neglexit sermonem Domini, dimisit servos suos, et iumenta in agris. ²² Et dixit Dominus ad Moysen: Extende manum tuam in cælum, ut fiat grando in universa Terra *Ægypti* super homines, et super iumenta, et super omnem herbam agri in Terra *Ægypti*. ²³ Extenditque Moyses virgam in cælum, et Dominus dedit

(16) Rom 9, 17. — (23) Sap 16, 16; 19, 19.

7. plaga
grandinis

tonitrua, et grandinem, ac discurrentia fulgura super terram: pluitque Dominus grandinem super Terram Ægypti. ²⁴ Et grando et ignis misa pariter ferebantur: tantæque fuit magnitudinis, quanta ante numquam apparuit in universa Terra Ægypti ex quo gens illa condita est. ²⁵ Et percussit grando in omni Terra Ægypti cuncta quæ fuerunt in agris, ab homine usque ad iumentum: cunctamque herbam agri percussit grando, et omne lignum regio-nis confregit. ²⁶ Tantum in Terra Gessen, ubi erant filii Israel, grando non cecidit. ²⁷ Misitque Pharaeo, et vocavit Moyses et Aaron, dicens ad eos: Peccavi etiam nunc: Dominus iustus: ego et populus meus, impii. ²⁸ Orate Dominum ut desi-nat tonitrua Dei, et grando: ut dimittam vos, et nequaquam hic ultra maneat. ²⁹ Ait Moyses: Cum egressus fuero de urbe, extendam palmas meas ad Dominum, et cessabunt tonitrua, et grando non erit: ut scias quia Domini est terra: ³⁰ novi autem quod et tu, et servi tui necedum timeatis Dominum Deum. ³¹ Linum ergo, et hordeum læsum est, eo quod hordeum esset virens, et linum iam folliculos germinaret: ³² triticum autem, et far non sunt læsa, quia serotina erant. ³³ Egressusque Moyses a Pharaone ex urbe, tetendit manus ad Dominum: et cessaverunt tonitrua et grando, nec ultra stillavit pluvia super terram. ³⁴ Videns autem Pharaeo quod cessasset pluvia, et grando et tonitrua, auxit peccatum: ³⁵ et ingravatum est cor eius, et servorum illius, et induratum nimis: nec dimisit filios Israel, sicut præceperat Dominus per manum Moysi.

8. plaga locusta-
rum

10 ¹ Et dixit Dominus ad Moysen: Ingredere ad Pharaonem: ego enim induravi cor eius, et servorum illius: ut faciam signa mea hæc in eo, ² et narres in auribus filii tui, et nepotum tuorum, quoties contriverim Ægyptios, et signa mea fecerim in eis: et sciatis quia ego Dominus. ³ Introierunt ergo Moyses et Aaron ad Pharaonem, et dixerunt ei: Hæc dicit Dominus Deus Hebræorum: Usque-quo non vis subiici mihi? dimitte populum meum,

ut sacrificet mihi. ⁴ Sin autem resistis, et non vis dimittere eum: ecce ego inducam cras locustam in fines tuos: ⁵ que operiat superficiem terræ, ne quidquam eius appareat, sed comedatur quod residuum fuerit grandini; corrodet enim omnia ligna que germinant in agris. ⁶ Et implebunt domos tuas, et servorum tuorum, et omnium Ægyptiorum: quantum non viderunt patres tui, et avi, ex quo orti sunt super terram, usque in præsentem diem. Avertitur se, et egressus est a Pharaone. ⁷ Dixerunt autem servi Pharaonis ad eum: Usque-quo patiemur hoc scandalum: dimitte homines, ut sacrificent Domino Deo suo. Nonne vides quod perierit Ægyptus? ⁸ Revocaveruntque Moyses, et Aaron ad Pharaonem: qui dixit eis: Ite, sacrifice Domino Deo vestro: quinam sunt qui ituri sunt? ⁹ Ait Moyses: Cum parvulis nostris, et senioribus pergemus, cum filiis et filiabus, cum ovibus et armentis: est enim sollemnitas Domini Dei nostri. ¹⁰ Et respondit Pharaeo: Sic Dominus sit vobiscum, quo modo ego dimittam vos, et parvulos vestros. Cui dubium est quod pessime cogitatis? ¹¹ Non fieri ita, sed ite tantum viri, et sacrifice Domino: hoc enim et ipsi petistis. Statimque electi sunt de conspectu Pharaonis. ¹² Dixit autem Dominus ad Moysen: Extende manum tuam super Terram Ægypti ad locustam, ut ascendat super eam, et devoret omnem herbam quæ residua fuerit grandini. ¹³ Et extendit Moyses virgam super terram Ægypti: et Dominus induxit ventum urentem tota die illa, et nocte: et mane facto, ventus urens levavit locustas. ¹⁴ Quæ ascenderunt super universam Terram Ægypti: et sederunt in cunctis finibus Ægyptiorum innumerabiles, quales ante illud tempus non fuerant, nec postea futuras sunt. ¹⁵ Ope-rueruntque universa superficies terræ, vastantes omnia. Devorata est igitur herba terræ, et quid-quid pomorum in arboribus fuit, quæ grando di-miserat: nihiique omnino virens relictum est in

(4) Sap 16, 9.

lignis, et in herbis terrae, in cuncta Aegypto. ¹⁸ Quamobrem festinus Pharaeo vocavit Moysen et Aaron, et dixit eis: Peccavi in Dominum Deum vestrum, et in vos. ¹⁷ Sed nunc dimittite peccatum mihi etiam hac vice, et rogate Dominum Deum vestrum, ut auferat a me mortem istam. ¹⁸ Egressusque Moyses de conspectu Pharaonis, oravit Dominum. ¹⁹ Qui flare fecit ventum ab occidente vehementissimum, et arreptam locustam proiecit in Mare Rubrum: non remansit ne una quidem in cunctis finibus Aegypti. ²⁰ Et induravit Dominus cor Pharaonis, nec dimisit filios Israel.

9. plaga tenebrarum

²¹ Dixit autem Dominus ad Moysen: Extende manum tuam in celum: et sint tenebre super Terram Aegypti tam dense, ut palpari queant. ²² Extenditque Moyses manum in celum: et factae sunt tenebre horribiles in universa Terra Aegypti tribus diebus. ²³ Nemo vidit fratrem suum, nec movit se de loco in quo erat: ubicumque autem habitabant filii Israel, lux erat. ²⁴ Vocavitque Pharaeo Moysen et Aaron, et dixit eis: Ite, sacrificare Domino: oves tantum vestre, et armenta remaneant, parvuli vestri eant vobiscum. ²⁵ Ait Moyses: Hostias quoque et holocausta dabitis nobis, quae offeramus Domino Deo nostro. ²⁶ Cuncti greges pergent nobiscum: non remanebit ex eis ulla: quae necessaria sunt in cultum Domini Dei nostri: praesertim cum ignoremus quid debeat immolari, donec ad ipsum locum perveniamus. ²⁷ Induravit autem Dominus cor Pharaonis, et noluit dimittere eos. ²⁸ Dixitque Pharaeo ad Moysen: Recede a me, et cave ne ultra videoas faciem meam: quocumque die apparueris mihi, morieris. ²⁹ Respondit Moyses: Ita fiet ut locutus es, non video ultra faciem tuam.

2. Decima plaga horribilis, 11, 1—12, 36

11 ¹Et dixit Dominus ad Moysen: Adhuc una plaga tangam Pharaonem et Aegyptum, et

10. plaga annuntiatur

(23) Sap 17, 2. — Sap 18, 1.

post haec dimittet vos, et exire compellet. ² Dices ergo omni plebi ut postule vir ab amico suo, et mulier a vicina sua vasa argentea, et aurea. ³ Dabit autem Dominus gratiam populo suo coram Aegypti. Fuitque Moyses vir magnus valde in Terra Aegypti coram servis Pharaonis, et omni populo. ⁴ Et ait: Haec dicit Dominus: Media nocte egrediar in Aegyptum: ⁵ et morietur omne primogenitum in Terra Aegyptiorum, a primogenito Pharaonis qui sedet in solo eius, usque ad primogenitum ancillæ quæ est ad molam, et omnia primogenita iumentorum. ⁶ Eritque clamor magnus in universa Terra Aegypti, qualis nec ante fuit, nec postea futurus est. ⁷ Apud omnes autem filios Israel non mutiet canis ab homine usque ad pecus: ut sciatis quanto miraculo dividat Dominus Aegyptios et Israel. ⁸ Descendentque omnes servi tui isti ad me, et adorabunt me, dicentes: Egredere tu, et omnis populus qui subiectus est tibi: post haec egrediemur. ⁹ Et exivit a Pharaone iratus nimis. Dixit autem Dominus ad Moysen: Non audiet vos Pharaeo ut multa signa fiant in Terra Aegypti. ¹⁰ Moyses autem et Aaron fecerunt omnia ostenta quæ scripta sunt, coram Pharaone. Et induravit Dominus cor Pharaonis, nec dimisit filios Israel de terra sua.

12 ¹Dixit quoque Dominus ad Moysen, et Aaron in Terra Aegypti: ² Mensis iste, vobis principium mensium: primus erit in mensibus anni. ³ Loquimini ad universum coetum filiorum Israel, et dicite eis: Decima die mensis huius tollat unusquisque agnum per familias et domos suas. ⁴ Si autem minor est numerus ut sufficere possit ad vescendum agnum, assumet vicinum suum qui iunctus est domui sue, iuxta numerum animalium quæ sufficere possunt ad esum agni. ⁵ Erit autem agnus absque macula, masculus, anniculus: iuxta quem ritum tolletis et heedum. ⁶ Et servabitis eum usque ad quartam decimam diem mensis huius:

(2) Sup 3, 22; Inf 12, 35. — (3) Sir 45, 1.

præcepta
paschalia
dantur

immolabitque eum universa multitudo filiorum Israël ad vesperam. ⁷ Et sument de sanguine eius, ac ponent super utrumque postem, et in superluminaribus domorum, in quibus comedent illum. ⁸ Et edent carnes nocte illa assas igni, et azymos panes cum lactucis agrestibus. ⁹ Non comedetis ex eo crudum quid, nec coctum aqua, sed tantum assum igni: caput cum pedibus eius et intestinis vorabitis. ¹⁰ Nec remanebit quidquam ex eo usque mane; si quid residuum fuerit, igne comburetis. ¹¹ Sic autem comedetis illum: Renes vestros accingitis, et calceamenta habebitis in pedibus, tenentes baculos in manibus, et comedetis festinante: est enim Phase (idest transitus) Domini. ¹² Et transibo per Terram Aegypti nocte illa, percutiāmque omne primogenitū in Terra Aegypti ab homine usque ad pecus: et in cunctis diis Aegypti faciam iudicia, ego Dominus. ¹³ Erit autem sanguis vobis in signum in ædibus in quibus eritis: et videbo sanguinem, et transibo vos: nec erit in vobis plaga disperdens quando percussero Terram Aegypti. ¹⁴ Habebitis autem hunc diem in monumentū: et celebrabitis eam sollempnem Domino in generatiōibus vestris cultu sempiterno. ¹⁵ Septem diebus azyma comedetis: in die primo non erit fermentum in domibus vestris: quicunque comederit fermentatum, peribit anima illa de Israël, a primo die usque ad diem septimum. ¹⁶ Dies prima erit sancta atque sollemnitas, et dies septima eadem festivitate venerabilis: nihil operis facietis in eis, exceptis his, quæ ad vescendum pertinent. ¹⁷ Et observabitis azyma: in eadem enim ipsis die educam exercitum vestrum de Terra Aegypti, et custodietis diem istum in generationes vestras ritu perpetuo. ¹⁸ Primo mense, quartadecima die mensis ad vesperam comedetis azyma usque ad diem vigesimam primam eiusdem mensis ad vesperam. ¹⁹ Septem diebus fermentum non invenietur in domibus vestris: qui comederit fermentatum, peribit anima eius de

(18) Lv 23, 5; Nm 28, 16.

cœtu Israël, tam de advenis quam de indigenis terræ. ²⁰ Omne fermentatum non comedetis: in cunctis habitatculis vestris edetis azyma.

²¹ Vocavit autem Moyses omnes seniores filiorum Israël, et dixit ad eos: Ite tollentes animal per familias vestras, et immolate Phase. ²² Fasciūcumque hyssopi tingite in sanguine qui est in limine, et aspergite ex eo superluminare, et utrumque postem: nullus vestrum egrediatur ostium domus usque usque mane. ²³ Transibit enim Dominus percutiens Aegyptios: cumque viderit sanguinem in superluminari, et in utroque poste, transcedet ostium domus, et non sinet percussorem ingredi domos vestras et lēdere. ²⁴ Custodi verbum istud legitimū tibi et filii tuis usque in æternū. ²⁵ Cumque introieritis terram, quam Dominus daturus est vobis ut pollicitus est, observabitis ceremonias istas. ²⁶ Et cum dixerint vobis filii vestri: Quæ est ista religio? ²⁷ dicetis eis: Victima transitus Domini est, quando transivit super domos filiorum Israël in Aegypto percutiens Aegyptios, et domos nostras liberans. Incurvatusque populus adoravit. ²⁸ Et egressi filii Israël fecerunt sicut præcepérat Dominus Moysi et Aaron.

²⁹ Factum est autem in noctis medio, percussit Dominus omne primogenitū in Terra Aegypti, a primogenito Pharaonis, qui in solo eius sedebat, usque ad primogenitū captiūe que erat in carcere, et omne primogenitū iumentorum. ³⁰ Surrexitque Pharaō nocte, et omnes servi eius, cunctaque Aegyptus: et ortus est clamor magnus in Aegypto: neque enim erat domus in qua non iaceret mortuus. ³¹ Vocatisque Pharaō, Moyse, et Aaron nocte, ait: Surge et egredimini a populo meo, vos et filii Israël: ite, immolate Domino sicut dictis. ³² Oves vestras et armenta assumite ut petieratis, et abeuntes benedicite mihi. ³³ Urgebantque Aegypti populum de terra exire velociter, dicentes: Omnes moriemur.

(22) Hbr 11, 28. — (29) Sup 11, 5; Sap 18, 5.

promul-
gantur et
obser-
vantur

primoge-
nita per-
cutiuntur

Ægyptii
spoliatur

34 Tulit igitur populus conspersam farinam antequam fermentaretur: et ligans in palliis, posuit super humeros suos. 35 Feceruntque filii Israel sicut præceperat Moyses: et petierunt ab Ægyptiis vasa argentea et aurea, uestemque plurimam. 36 Dominus autem dedit gratiam populo coram Ægyptiis ut commodarent eis: et spoliaverunt Ægyptios.

III. Exodus Israelitarum, 12, 37—15, 21

1. Egressio populi electi, 12, 37—14, 4

37 Profectique sunt filii Israel de Ramesse in Socoth, sexcenta fere milia peditum viororum, absque parvulis. 38 Sed et vulgus promiscuum innumerabile ascendit cum eis, oves et armenta et animalia diversi generis multa nimis. 39 Coxeruntque farinam, quam dudum de Ægypto conspersam tulerant: et fecerunt subcineritos panes azymos: neque enim poterant fermentari cogentibus exire Ægyptiis, et nullam facere sinentibus moram: nec pulmenti quidquam occurrerat præparare. 40 Habitatio autem filiorum Israel qua manserunt in Ægypto, fuit quadringentorum triginta annorum. 41 Quibus expiatis, eadem die egressus est omnis exercitus Domini de terra Ægypti. 42 Nox ista est observabilis Domini, quando eduxit eos de Terra Ægypti: hanc observare debent omnes filii Israel in generationibus suis.

Israel ab
Ægyptis
expellitur

audit de
religione
Phase

43 Dixitque Dominus ad Moysen et Aaron: Hec est religio Phase: Omnis alienigena non comedet ex eo. 44 Omnis autem servus emptitus circumcidetur, et sic comedet. 45 Advena et mercennarius non edent ex eo. 46 In una domo comedetur, nec efferitis de carnibus eius foras, nec os illius confringetis. 47 Omnis coetus filiorum Israel faciet illud. 48 Quod si quis peregrinorum in vestram voluerit transire coloniam, et facere Phase Domini, circumcidetur prius omne masculinum eius, et tunc rite celebrabit: critque sicut indigena terræ: si

(35) Sup 11, 2. — (46) Nm 9, 12; Io 19, 36.

quis autem circumcisus non fuerit, non vesctetur ex eo. 49 Eadem lex erit indigenæ et colono qui peregrinatur apud vos. 50 Feceruntque omnes filii Israel sicut præceperat Dominus Moysi et Aaron. 51 Et eadem die eduxit Dominus filios Israel de terra Ægypti per turmas suas.

13 ¹Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: ² Sanctifica mihi omne primogenitum quod aperit vulvum in filiis Israel, tam de hominibus quam de iumentis: mea sunt enim omnia. ³ Et ait Moyses ad populum: Mementote dei huic in qua egressi estis de Ægypto et de domo servitutis, quoniam in manu forti eduxit vos Dominus de loco isto: ut non comedatis fermentatum panem. ⁴ Hodie egredimini mense novarum frugum. ⁵ Cumque introducerit te Dominus in Terram Chananei et Hethæi et Amorræi et Hevei et lebusei, quam iuravit patribus tuis ut daret tibi, terram fluentem lacte et melle, celebrabis hunc morem sacrorum mense isto. ⁶ Septem diebus vesceris azymis: et in die septimo erit sollemnitas Domini. ⁷ Azyma comedetis septem diebus: non apparebit apud te aliquid fermentatum, nec in cunctis finibus tuis. ⁸ Narrabisque filio tuo in die illo, dicens: Hoc est quod fecit mihi Dominus quando egressus sum de Ægypto. ⁹ Et erit quasi signum in manu tua, et quasi monumentum ante oculos tuos: et ut lex Domini semper sit in ore tuo, in manu enim forti eduxit te Dominus de Ægypto. ¹⁰ Custodies huiuscmodi cultum statuto tempore a diebus in dies. ¹¹ Cumque introducerit te Dominus in Terram Chananei, sicut iuravit tibi et patribus tuis, et dederit tibi eam: ¹² separabis omne quod aperit vulvam Domino, et quod primutum est in percubitis tuis: quidquid habueris masculini sexus, consecrabis Domino. ¹³ Primogenitum asini mutabis ove: quod si non redemeris, interficies. Omne autem primogenitum hominis de filiis

(2) Inf 34, 19; Lv 27, 26; Nm 8, 16; Lc 2, 23. — (12) Inf 22, 29; 34, 19; Ez 44, 30.

et primo-
genito-
rum con-
secratio-
ne

tuis, pretio redimes. ¹⁴ Cumque interrogaverit te filius tuus cras, dicens: Quid est hoc? respondebis ei: In manu forti eduxit nos Dominus de terra Aegypti, de domo servitutis. ¹⁵ Nam cum induratus esset Pharaeo, et nollet nos dimittere, occidit Dominus omne primogenitum in Terra Aegypti a primogenito hominis usque ad primogenitum iumentorum: idcirco immolo Domino omne quod aperit vulvam masculini sexus, et omnia primogenita filiorum meorum redimo. ¹⁶ Erit igitur quasi signum in manu tua, et quasi appensum quid, ob recordationem, inter oculos tuos: eo quod in manu forti eduxit nos Dominus de Aegypto.

castra-
metatur
in
Etham

¹⁷ Igitur cum emisisset Pharaeo populum, non eos duxit Deus per viam Terræ Philisthiæ quæ vicina est: reputans ne forte poenireret eum, si vidisset adversum se bella consurgere, et revertetur in Aegyptum. ¹⁸ Sed circumduxit per viam deserti, quæ est iuxta Mare Rubrum: et armati ascenderunt filii Israel de Terra Aegypti. ¹⁹ Tulit quoque Moyses ossa Ioseph secum: eo quod adiuvasset filios Israel, dicens: Visitabit vos Deus, efferte ossa mea hinc vobiscum. ²⁰ Profectio de Socoth castramata sunt in Etham in extremis finibus solitudinis. ²¹ Dominus autem præcedebat eos ad ostendendam viam per diem in columna nubis, et per noctem in columna ignis: ut dux esset itineris utroque tempore. ²² Numquam defuit columna nubis per diem, nec columna ignis per noctem, coram populo.

in Phihahiroth

14 ¹ Locutus est autem Dominus ad Moysen, dicens: ² Loquere filii Israel: Reversi castrametentur e regione Phihahiroth quæ est inter Magdalum et mare contra Beelsephon: in conspectu eius castra ponitis super mare. ³ Dicturus est Pharaeo super filii Israel: Coarctati sunt in terra, conclusit eos desertum. ⁴ Et indurabo cor eius, ac

(19) Gn 50, 24. — (21) Nm 14, 14; Neh 9, 19;
1 Cor 10, 1.

persequetur vos: et glorificabor in Pharaone, et in omni exercitu eius, scientque Aegyptii quia ego sum Dominus. Feceruntque ita.

2. Interitus Aegyptiorum consequentium, 14, 5—31

⁵ Et nuntiatum est regi Aegyptiorum quod fugisset populus: immutatumque est cor Pharaonis et servorum eius super populo, et dixerunt: Quid voluius facere ut dimitteremus Israel, ne servaret nobis? ⁶ Iunxit ergo currum, et omnem populum suum assumpsit secum. ⁷ Tulitque sexcentos currus electos, et quidquid in Aegypto curruum fuit: et duces totius exercitus. ⁸ Induravitque Dominus cor Pharaonis regis Aegypti, et persecutus est filios Israel: at illi egressi erant in manu excelsa. ⁹ Cumque persequerentur Aegyptii vestigia præcedentium, repererunt eos in castris super mares: omnis equitatus et currus Pharaonis, et universus exercitus erant in Phihahiroth contra Beelsephon.

¹⁰ Cumque appropinquasset Pharaeo, levantes filii Israel oculos, viderunt Aegyptios post se: et timuerunt valde: clamaveruntque ad Dominum, ¹¹ et dixerunt ad Moysen: Forsitan non erant sepulcra in Aegypto, ideo tulisti nos ut moreremur in solitudine: quid hoc facere voluisti, ut educeres nos ex Aegypto? ¹² Nonne iste est sermo, quem loquebanur ad te in Aegypto, dicentes: Recede a nobis, ut serviamus Aegyptiis? multo enim melius erat servire eis, quam moriri in solitudine. ¹³ Et ait Moyses ad populum: Nolite timere: state, et videte magnalia Domini quæ facturus est hodie: Aegyptios enim, quos nunc videtis, nequamquam ultra videbitis usque in sempiternum. ¹⁴ Dominus pugnabit pro vobis, et vos tacebitis.

¹⁵ Dixitque Dominus ad Moysen: Quid clamas ad me? Loquere filii Israel ut proficiantur. ¹⁶ Tu autem eleva virgam tuam, et extende manum

(9) Ios 24, 6; 1 Mcc 4, 9.

Pharaeo
reperit
Israelitas

qui ti-
ment ac
murmura-
rant

sed per
mare
ducuntur
et

tuam super mare, et divide illud: ut gradiantur filii Israel in medio mari per siccum. ¹⁷ Ego autem indurabo cor Aegyptiorum ut persequantur vos: et glorificabor in Pharaone, et in omni exercitu eius, et in curribus et in equitibus illius. ¹⁸ Et scient Aegyptii quia ego sum Dominus cum glorificatus fuero in Pharaone, et in curribus atque in equitibus eius. ¹⁹ Tollensque se angelus Dei, qui praecebat castra Israel, abit post eos: et cum eo pariter columna nubis, priora dimittens, post tergum ²⁰ stetit, inter castra Aegyptiorum et castra Israel: et erat nubes tenebrosa, et illuminans noctem, ita ut ad se invicem tota noctis tempore accedere non valerent. ²¹ Cumque extendisset Moyses manum super mare, abstulit illud Dominus flante vento vehementi et urente tota nocte, et vertit in siccum: divisqua est aqua. ²² Et ingressi sunt filii Israel per medium siccum maris: erat enim aqua quasi murus a dextra eorum et laeva.

suffocatis
Aegyptiis

²³ Persequeentesur Aegyptii ingressi sunt post eos, et omnis equitatus Pharaonis, currus eius et equites per medium maris. ²⁴ Lamque ad venerat vigilia matutina, et ecce respiciens Dominus super castra Aegyptiorum per columnam ignis et nubis, interfecit exercitum eorum: ²⁵ et subvertit rotas curruum, ferebanturque in profundum. Dixerunt ergo Aegyptii: Fugiamus Israelem: Dominus enim pugnat pro eis contra nos. ²⁶ Et ait Dominus ad Moysen: Extende manum tuam super mare, ut revertantur aquæ ad Aegyptios super currus et equites eorum. ²⁷ Cumque extendisset Moyses manum contra mare, reversum est primo diluculo ad priorem locum: fugientibusque Aegyptiis occurrerunt aquæ, et involvit eos Dominus in mediis fluctibus. ²⁸ Reversæ sunt aquæ, et operuerunt currus et equites cuncti exercitus Pharaonis, qui sequentes ingressi fuerant mare: nec unus quidem superfuit ex eis.

(22) Ps 77, 13; 104, 37; 113, 3; Hbr 11, 29. —

(24) Sap 18, 15.

²⁹ Filii autem Israel perrexerunt per medium siccum maris, et aquæ eis erant quasi pro muro a dextris et a sinistris: ³⁰ liberavitque Dominus in die illa Israel de manu Aegyptiorum. ³¹ Et videbunt Aegyptios mortuos super litus maris, et manum magnam quam exercuerat Dominus contra eos: timuitque populus Dominum, et crediderunt Domino, et Moysi servo eius.

3. Gratiarum actio Israelitarum, 15, 1—21

15 ¹ Tunc cecinit Moyses et filii Israel carmen hoc Domino, et dixerunt:

Cantemus Domino: gloriose enim magnificatus est,

equum et ascensorem deiecit in mare.

² Fortitudo mea, et laus mea Dominus, et factus est mihi in salutem: iste Deus meus, et glorificabo eum: Deus patris mei, et exaltabo eum.

³ Dominus quasi vir pugnator, omnipotens nomen eius.

⁴ Currus Pharaonis et exercitum eius proiecit in mare: electi principes eius submersi sunt in Mari Rubro.

⁵ Abyssi operuerunt eos, descendenterunt in profundum quasi lapis.

⁶ Dextera tua, Domine, magnifica est in fortitudine:

dextera tua, Domine, percussit inimicum.

⁷ Et in multitudo gloria tua depositisti adversarios tuos:

misisti iram tuam, quæ devoravit eos sicut stipulam.

⁸ Et in spiritu furoris tui congregatae sunt aquæ:

stetit unda fluens, congregatae sunt abyssi in medio mari.

(1) Sap 10, 20. — (2) Is 12, 2; Ps 117, 14.

Deo ac
Moysi
credunt

Moysis et
virorum

9 Dixit inimicus: Persequear et comprehendam,
divide spolia, implebitur anima mea:
evaginabo gladium meum, interficiet eos manus mea.

10 Flavit spiritus tuus, et operuit eos mare:
submersi sunt quasi plumbum in aquis vehementibus.

11 Quis similis tui in fortibus, Domine?
quis similis tui, magnificus in sanctitate,
terribilis atque laudabilis, faciens mirabilia?

12 Extendisti manum tuam, et devoravit eos terra.

13 Dux fuisti in misericordia tua populo quem redemisti:
et portasti eum in fortitudine tua, ad habitaculum sanctum tuum.

14 Ascenderunt populi, et irati sunt:
dolores obtinuerunt habitatores Philisthiim.

15 Tunc conturbati sunt principes Edom,
robustos Moab obtinuit tremor:

obriguerunt omnes habitatores Chanaan.

16 Irruat super eos formido et pavor,
in magnitudine brachii tui: fiant immobiles
quasi lapis,
donec pertranseat populus tuus, Domine,
donec pertranseat populus tuus iste, quem possedisti.

17 Introduces eos, et plantabis in monte hereditatis tue,
firmissimo habitaculo tuo quod operatus es,
Domine:
sanctuarium tuum, Domine, quod firmaverunt manus tue.

18 Dominus regnabit in aeternum et ultra.

19 Ingressus est enim eques Pharaon cum curribus et equitibus eius in mare: et reduxit super eos Dominus aquas maris: filii autem Israel ambulaverunt per siccum in medio eius. 20 Sumpsis ergo Maria prophetissa, soror Aaron, tympanum in manu sua: egressaque sunt omnes mulieres post eam

Mariæ
et mulie-
rum

cum tympanis et choris, 21 quibus præcinebat, dicens:

Cantemus Domino, gloriose enim magnificatus est,
equum et ascensorem eius deiecit in mare.

PARS SECUNDA

Iter populi ad Sinai, 15, 22—18, 27

1. In Mara et Elim, 15, 22—27

22 Tulit autem Moyses Israel de Mari Rubro, et egressi sunt in desertum Sur: ambulaveruntque tribus diebus per solitudinem, et non inveniebant aquam. 23 Et venerunt in Mara, nec poterant bibere aquas de Mara, eo quod essent amaræ: unde et congruum loco nomen imposuit, vocans illum Mara, id est, amaritudinem. 24 Et murmuravit populus contra Moysen, dicens: Quid bibemus? 25 At ille clamavit ad Dominum, qui ostendit ei lignum: quod cum misisset in aquas, in dulcedinem versæ sunt. Ibi constitutæ ei præcepta, atque iudicia, et ibi tentavit eum, 26 dicens: Si audieris vocem Domini Dei tui, et quod rectum est coram eo feceris, et obedieris mandatis eius, custodierisque omnia præcepta illius, cunctum languorem, quem posui in Aegypto, non inducam super te: ego enim Dominus sanator tuus.

27 Venerunt autem in Elim filii Israel, ubi erant duodecim fontes aquarum, et septuaginta palmæ: et castrametati sunt iuxta aquas.

2. In deserto Sin, 16, 1—36

16 ¹ Profectique sunt de Elim, et venit omnis multitudo filiorum Israel in desertum Sin, quod est inter Elim et Sinai: quintodecimo die mensis secundi, postquam egressi sunt de terra Aegypti. ² Et murmuravit omnis congregatio filio-

(25) Idt 5, 15; Sir 38, 5. — (27) Nm 33, 9. —

(1) Sap 11, 2.

In Mara
aqua
dulcescit

in Elim
abundat

Manna
et coturni-
cines mit-
tuntur

rum Israel contra Moysen et Aaron in solitudine. ³ Dixeruntque filii Israel ad eos: Utinam mortui essemus per manum Domini in Terra Ægypti, quando sedebamus super ollas carnium, et comedebamus panem in saturitate: cur eduxistis nos in desertum istud, ut occideretis omnem multitudinem fame? ⁴ Dixit autem Dominus ad Moysen: Ecce, ego pluam vobis panes de cælo: egrediatur populus, et colligat quæ sufficiunt per singulos dies: ut tentem eum utrum ambulet in lege mea, an non. ⁵ Die autem sexto parent quod inferant: et sit duplum quam colligere solebant per singulos dies. ⁶ Dixeruntque Moyses et Aaron ad omnes filios Israel: Vespere scietis quod Dominus eduxerit vos de terra Ægypti: ⁷ et mane videbitis gloriam Domini: audivit enim murmur vestrum contra Dominum: nos vero quid sumus, quia mussastis contra nos? ⁸ Et ait Moyses: Dabit vobis Dominus vespere carnes edere, et mane panes in saturitate: eo quod audierit murmurationes vestras quibus murmurari estis contra eum, nos enim quid sumus? nec contra nos est murmur vestrum, sed contra Dominum. ⁹ Dixit quoque Moyses ad Aaron: Dic universæ congregatiōne filiorum Israel: Accedite coram Domino: audivit enim murmur vestrum. ¹⁰ Cumque loqueretur Aaron ad omnem coetum filiorum Israel, respexerunt ad solitudinem: et ecce gloria Domini apparuit in nube. ¹¹ Locutus est autem Dominus ad Moysen, dicens: ¹² Audivi murmurationes filiorum Israel, loquere ad eos: Vespere comedetis carnes, et mane saturabimini panibus: scietisque quod ego sum Dominus Deus vester. ¹³ Factum est ergo vespere, et ascendens cœtum, cooperuit castra: mane quoque ros iacuit per circuitum castrorum. ¹⁴ Cumque operuisset superficiem terræ, apparuit in solitudine minutum, et quasi pilo tusum in similitudinem pruinæ super terram. ¹⁵ Quod cum vidissent filii Israel, dixerunt

(10) Sir 45, 3. — (14) Nm 11, 7; Ps 77, 24; Sap 16, 20; Io 6, 31.

ad invicem: Manhu? quod significat: Quid est hoc? ignorabant enim quid esset. Quibus ait Moyses: Iste est panis, quem Dominus dedit vobis ad vescendum.

¹⁶ Hic est sermo, quem præcepit Dominus: Colligat unusquisque ex eo quantum sufficit ad vescendum: gomor per singula capita, iuxta numerum animarum vestrarum quæ habitant in tabernaculo sic lotletis. ¹⁷ Feceruntque ita filii Israel: et collegerunt, alius plus, alius minus. ¹⁸ Et mensi sunt ad mensuram gomor: nec qui plus collegerat, habuit amplius: nec qui minus paraverat, reperit minus: sed singuli iuxta id quod edere poterant, congregaverunt. ¹⁹ Dixitque Moyses ad eos: Nullus relinquit ex eo in mane. ²⁰ Qui non audierunt eum, sed dimiserunt quidam ex eis usque mane, et scaterè coepit vermis, atque computrui; et iratus est contra eos Moyses. ²¹ Colligebant autem mane singuli, quantum sufficeret poterat ad vescendum: cumque incaluisset sol, liquefiebat. ²² In die autem sexto collegerunt cibos duplices, id est, duo gomor per singulos homines: venerunt autem omnes principes multitudinis, et narraverunt Moysi. ²³ Qui ait eis: Hoc est quod locutus est Dominus: Requies sabbati sanctificata est Domino cras; quodcumque operandum est, facite: et quæ coquenda sunt coquite: quidquid autem reliquum feriorit, reponite usque in mane. ²⁴ Feceruntque ita ut præceperat Moyses, et non computrui, neque vermis inventus est in eo. ²⁵ Dixitque Moyses: Comedite illud hodie, quia sabbatum est Domini: non invenietur hodie in agro. ²⁶ Sex diebus colligate: in die autem septimo sabbatum est Domini, idcirco non invenietur. ²⁷ Venitque septima dies: et egressi de populo ut colligerent, non invenierunt. ²⁸ Dixit autem Dominus ad Moysem: Usquequo non vultis custodire mandata mea, et legem meam? ²⁹ Videite quod Dominus dederit vobis sabbatum, et propter hoc die sexta tribuit

(15) 1 Cor 10, 3. — (18) 2 Cor 8, 15.

vobis cibos duplices : maneat unusquisque apud semetipsum, nullus egrediatur de loco suo die septimo.³⁰ Et sabbatizavit populus die septimo.³¹ Appellavite domum Israel nomen eius Man: quod erat quasi semen coriandri album, gustusque eius quasi similae cum melle.³² Dixit autem Moyses: Iste est sermo, quem praecepit Dominus: Imple gomor ex eo, et custodiatur in futuras retro generationes: ut noverint panem, quo alii vos in solitudine, quando educti estis de Terra Aegypti.³³ Dixitque Moyses ad Aaron: Sume vas unum, et mitte ibi Man, quantum potest capere gomor: et reponere coram Domino ad servandum in generationes vestras:³⁴ sicut praecepit Dominus Moysi. Posuitque illud Aaron in tabernaculo reservandum.³⁵ Fili autem Israel comederunt Man quadraginta annis, donec venirent in terram habitebilem: hoc cibo aliis sunt, usquequo tangerent fines terre Chanaan.³⁶ Gomor autem decima pars est ephi.

3. In Raphidim, 17, 1—18, 27

Aqua e
petra
exit

17 ¹Igitur profecta omnis multitudo filiorum Israel de deserto Sin per mansiones suas, iuxta sermonem Domini, castrametata sunt in Raphidim, ubi non erat aqua ad bibendum populo.² Qui iurgatus contra Moysen, ait: Da nobis aquam, ut bibamus. Quibus respondit Moyses: Quid iurgamini contra me? cur tentatis Dominum?³ Sicutivit ergo ibi populus pre aque penuria, et murmuravit contra Moysen, dicens: Cur fecisti nos exire de Aegypto, ut occideres nos, et liberos nostros, ac iumenta siti?⁴ Clamat autem Moyses ad Dominum, dicens: Quid faciam populo huic? adhuc paululum, et lapidabit me.⁵ Et ait Dominus ad Moysen: Antecede populum, et sume tecum de senioribus Israel: et virgam qua percussisti fluvium, tolle in manu tua, et vade.⁶ En ego stabo ibi coram te, supra petram Horeb: percus-

(35) Neh 9, 21; Idt 5, 15. — (3) Nm 20, 4. —
(5) Sup 7, 20; Ps 77, 15; 1 Cor 10, 4.

tiesque petram, et exhibit ex ea aqua, ut bibat populus. Fecit Moyses ita coram senioribus Israel:⁷ et vocavit nomen loci illius, Tentatio, propter iugum filiorum Israel, et quia tentaverunt Dominum, dicentes: Est ne Dominus in nobis, an non?

⁸ Venit autem Amalec, et pugnabat contra Israel in Raphidim.⁹ Dixitque Moyses ad Iosue: Elige viros: et egressus, pugna contra Amalec: cras ego stabo in vertice collis, habens virginem Dei in manu mea.¹⁰ Fecit Iosue ut locutus erat Moyses, et pugnavit contra Amalec: Moyses autem et Aaron, et Hur ascenderunt super verticem collis.¹¹ Cumque levaret Moyses manus, vinebat Israel: sin autem paululum remisisset, superabat Amalec.¹² Manus autem Moysi erant graves: sumentes igitur lapidem, posuerunt subter eum, in quo sedit: Aaron autem et Hur sustentabant manus eius ex utraque parte. Et factum est ut manus illius non lassarentur usque ad occasum solis.¹³ Fugavitque Iosue Amalec, et populum eius in ore gladii.¹⁴ Dixit autem Dominus ad Moysen: Scribe hoc ob monumentum in libro, et trade auribus Iosue: delebo enim memoriam Amalec sub celo.¹⁵ Adificavitque Moyses altare: et vocavit nomen eius, Dominus exaltatio mea, dicens:¹⁶ Quia manus solii Domini, et bellum Domini erit contra Amalec, a generatione in generationem.

18 ¹Cumque audisset lethro, sacerdos Madian, cognatus Moysi, omnia qua fecerat Deus Moysi, et Israeli populo suo, et quod evadisset Dominus Israel de Aegypto:² tulit Sephoram uxorem Moysi quam remiserat:³ et duos filios eius, quorum unus vocabatur Gersam, dicente patre: Advena fui in terra aliena.⁴ Alter vero Eliezer: Deus enim, ait, patris mei adiutor meus, et eruit me de gladio Pharaonis.⁵ Venit ergo lethro cognatus Moysi, et filii eius, et uxor eius ad Moysen in desertum, ubi erat castrametatus iuxta montem Dei.⁶ Et mandavit Moysi, dicens: Ego lethro cog-

(8) Dt 25, 17; Idt 4, 13; Sap 11, 3. — (3) Sup 2, 22.

Amalec
fugatur

lethro
uxorem
cum filiis
reducit

natus tuus venio ad te, et uxor tua, et duo filii tui cum ea. ⁷ Qui egressus in occursum cognati sui, adoravit, et osculatus est eum: salutaveruntque se mutuo verbis pacificis. Cumque intrasset tabernaculum, ⁸ narravit Moyses cognato suo cuncta quæ fecerat Dominus Pharaoni, et Ægyptiis propter Israel: universumque laborem, qui accidisset eis in itinere, et quod liberaverat eos Dominus. ⁹ Lætatusque est Iethro super omnibus bonis, quæ fecerat Dominus Israeli, eo quod eruisset eum de manu Ægyptiorum, ¹⁰ et ait: Benedictus Dominus, qui liberavit vos de manu Ægyptiorum, et de manu Pharaonis, qui eruit populum suum de manu Ægypti. ¹¹ Nunc cognovi, quia magnus Dominus super omnes deos: eo quod superbe egerint contra illos. ¹² Oblitus ergo lethro cognatus Moysi holocausta et hostias Deo: veneruntque Aaron et omnes seniores Israel, ut comedenter panem cum eo coram Deo.

¹³ Altera autem die sedit Moyses ut iudicaret populum, qui assistebat Moysi a mane usque ad vesperam. ¹⁴ Quod cum vidisset cognatus eius, omnis scilicet quæ agebat in populo, ait: Quid est hoc quod facis in plebe? cur solus sedes, et omnis populus præstolatur de mane usque ad vesperam? ¹⁵ Cui respondit Moyses: Venit ad me populus querens sententiam Dei. ¹⁶ Cumque acciderit eis aliqua disceptatio, veniunt ad me ut iudicem inter eos, et ostendam præcepta Dei, et leges eius. ¹⁷ At ille: Non bonam, inquit, rem facis: ¹⁸ stulto labore consumeris et tu, et populus iste qui tecum est: ultra vires tuas est negotium, solus illud non poteris sustinere. ¹⁹ Sed audi verba mea atque consilia, et erit Deus tecum. Esto tu populo in his quæ ad Deum pertinent, ut referas quæ dicuntur ad eum: ²⁰ ostendasque populo ceremonias et ritum colendi, viamque per quam ingredi debeant, et opus quod facere debeant. ²¹ Provide autem de omni plebe viros potentes, et timentes Deum, in

judices
minores
consti-
tuuntur

(11) Sup 1, 14; 5, 7. 18; 10, 10; 14, 8. — (18) Dt 1, 12.

quibus sit veritas, et qui oderint avaritiam, et constitue ex eis tribunos, et centuriones, et quinquagenarios, et decanos ²² qui iudicent populum omni tempore: quidquid autem maius fuerit, referant ad te, et ipsi minora tantummodo iudicent: leviusque sit tibi, partito in alios onere. ²³ Si hoc feceris, implebis imperium Dei, et præcepia eius poteris sustentare: et omnis hic populus revertetur ad loca sua cum pace. ²⁴ Quibus auditis, Moyses fecit omnia quæ ille suggesterat. ²⁵ Et electis viris strenuis de cuncto Israel, constituit eos principes populi, tribunos, et centuriones, et quinquagenarios, et decanos. ²⁶ Qui iudicabant plebem omni tempore: quidquid autem gravius erat, referabant ad eum, faciliora tantummodo iudicantes. ²⁷ Dimisitque cognatum suum: qui reversus abiit in terram suam.

PARS TERTIA

Fœdus populi cum Deo, 19, 1—40, 36

I. Fœdus feritur, 19, 1—31, 18

1. Apparitio et allocutio Domini, 19, 1—20, 21

19 ¹ Mense tertio egressionis Israel de Terra Ægypti, in die hac venerunt in solitudinem Sinai. ² Nam profecti de Raphidim, et pervenientes usque in desertum Sinai, castrametati sunt in eodem loco, ibique Israel fixit tentoria e regione montis. ³ Moyses autem ascendit ad Deum, vocavitque eum Dominus de monte, et ait: Hæc dices domui Iacob, et annuntiabis filiis Israel: ⁴ Vos ipsi vidistis, quæ fecerim Ægyptiis, quo modo portaverim vos super alas aquilarum, et assumperim mihi. ⁵ Si ergo audieritis vocem meam, et custoderitis pactum meum, eritis mihi in peculium de cunctis populis: mea est enim omnis terra. ⁶ Et vos eritis mihi in regnum sacerdotiale, et gens

Theopha-
nia an-
nuntiatur

(1) Nm 33, 15. — (3) Act 7, 38. — (4) Dt 29, 2. — (5) Ps 23, 1. — (6) 1 Ptr 2, 9.

sancta. Hæc sunt verba quæ loqueris ad filios Israël. ⁷ Venit Moyses: et convocatis maioribus natu populi, exposuit omnes sermones quos mandaverat Dominus. ⁸ Responditque omnis populus simul: Cuncta quæ locutus est Dominus, faciemus. Cumque retulisset Moyses verba populi ad Dominum, ⁹ ait ei Dominus: Iam nunc veniam ad te in caligine nubis, ut audias me populus loquentem ad te, et credas tibi in perpetuum. Nuntiavit ergo Moyses verba populi ad Dominum. ¹⁰ Qui dixit ei: Vade ad populum, et sanctifica illos hodie, et cras, laventque vestimenta sua. ¹¹ Et sicut parati in diem tertium: in die enim tertia descendet Dominus coram omni plebe super montem Sinai. ¹² Constitues terminos populo per circuitum, et dices ad eos: Cavete ne ascendatis in montem, nec tangatis fines illius: omnis qui tetigerit montem, morte morietur. ¹³ Manus non tangat eum, sed lapidibus opprimetur, aut confodietur iaculis: sive iumentum fuerit, sive homo, non vivet. Cum cœperit clangere buccina, tunc ascendant in montem. ¹⁴ Descenditque Moyses de monte ad populum, et sanctificavit eum. Cumque lavissent vestimenta sua, ¹⁵ ait ad eos: Estote parati in diem tertium, et ne appropinquetis uxoribus vestris.

¹⁶ Iamque advenierat tertius dies, et mane inclauerat: et ecce cœperunt audiri tonitrua, ac mirare fulgura, et nubes densissima operire montem, clangorque buccinæ vehementius perstrepebat: et timuit populus qui erat in castris. ¹⁷ Cumque eduxisset eos Moyses in occursum Dei de loco castrorum, steterunt ad radices montis. ¹⁸ Totus autem mons Sinai fumabat: eo quod descendisset Dominus super eum in igne, et ascenderet fumus ex eo quasi de fornace: eratque omnis mons terribilis. ¹⁹ Et sonitus buccinæ paulatim crescebat in maius, et prolixius tendebatur: Moyses loquebatur, et Deus respondebat ei. ²⁰ Descenditque Dominus super montem Sinai in ipso montis vertice, et vo-

(12) Hbr 12, 18. — (18) Dt 4, 11.

cavit Moysen in cacumen eius. Quo cum ascendisset, ²¹ dixit ad eum: Descende, et contestare populum: ne forte velit transcendere terminos ad videndum Dominum, et pereat ex eis plurima multitudo. ²² Sacerdotes quoque qui accedunt ad Dominum, sanctificantur, ne percutiat eos. ²³ Dixitque Moyses ad Dominum: Non poterit vulgus ascendere in montem Sinai: tu enim testificatus es, et iussisti, dicens: Pone terminos circa montem, et sanctifica illum. ²⁴ Cui ait Dominus: Wade, descende: ascendesque tu, et Aaron tecum: sacerdotes autem et populus ne transeant terminos, nec ascendant ad Dominum, ne forte interficiat illos. ²⁵ Descenditque Moyses ad populum, et omnia narravit eis.

20 ¹ Locutusque est Dominus cunctos sermones hos: ² Ego sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de Terra Ægypti, de domo servitutis. ³ Non habebis deos alienos coram me. ⁴ Non facies tibi scuptile, neque omnem similitudinem que est in cælo desuper, et quæ in terra deorsum, nec eorum quæ sunt in aquis sub terra. ⁵ Non adorabis ea, neque coles: ego sum Dominus Deus tuus fortis, zelotes, visitans iniquitatem patrum in filios, in tertiam et quartam generationem eorum qui oderunt me: ⁶ et faciens misericordiam in milia his qui diligunt me, et custodiunt præcepta mea. ⁷ Non assumes nomen Domini Dei tui in vanum; nec enim habebit insontem Dominus eum qui assumperit nomen Domini Dei sui frustra. ⁸ Memento ut diem sabbati sanctifices. ⁹ Sex diebus operaberis, et facies omnia opera tua. ¹⁰ Septimo autem die sabbatum Domini Dei tui est: non facies omne opus in eo, tu, et filii tuus et filia tua, servus tuus et ancilla tua, iumentum tuum, et advena qui est intra portas tuas. ¹¹ Sex enim die-

decalogus promulgatur

(2) Dt 5, 6; Ps 80, 11. — (4) Lv 26, 1; Dt 4, 15; Ios 24, 14; Ps 96, 7. — (7) Lv 19, 12; Dt 5, 11; Mt 5, 33. — (8) Inf 31, 13; Dt 5, 12; Ez 20, 12. — (11) Gn 2, 2.

bus fecit Dominus cælum et terram, et mare, et omnia quæ in eis sunt, et requievit in die septimo, idcirco benedixit Dominus diei sabbati, et sanctificavit eum. ¹² Honora patrem tuum et matrem tuam, ut sis longævus super terram, quam Dominus Deus tuus dabit tibi. ¹³ Non occides. ¹⁴ Non moechaberis. ¹⁵ Non furtum facies. ¹⁶ Non loqueris contra proximum tuum falsum testimonium. ¹⁷ Non concupisces domum proximi tui: nec desiderabis uxorem eius, non servum, non ancillam, non bovem, non asinum, nec omnia quæ illius sunt.

populus
pavet

¹⁸ Cunctus autem populus videbat voces et lampades, et sonitum buccinæ, montemque fumantem: et perterriti ac pavore concussi, steterunt procul, ¹⁹ dicentes Moysi: Loquere tu nobis, et audiemus: non loquatur nobis Dominus, ne forte moriamur. ²⁰ Et ait Moyses ad populum: Nolite timere: ut enim probaret vos venit Deus, et ut terror illius esset in vobis, et non peccaretis. ²¹ Stetique populus de longe. Moyses autem accessit ad caliginem in qua erat Deus.

2. Promulgatio legum variarum, 20, 22—23, 33

²² Dixit præterea Dominus ad Moysen: Hæc dices filiis Israel: Vos vidistis quod de cælo locutus sim vobis. ²³ Non facietis deos argenteos, nec deos aureos facietis vobis.

De ima-
ginibus

de altari

²⁴ Altare de terra facietis mihi, et offeretis super eo holocausta et pacifica vestra, oves vestras et boves in omni loco in quo memoria fuerit nominis mei: veniam ad te, et benedicam tibi. ²⁵ Quod si altare lapideum feceris mihi, non ædificabis illud de sectis lapidibus: si enim levaveris cultrum super eo, poluerit. ²⁶ Non ascendas per gradus ad altare meum, ne reveletur turpitudo tua.

(12) Dt 5, 16; Mt 15, 4; Eph 6, 2. — (13) Mt 5, 21. — (17) Rom 7, 7; 13, 9. — (21) Dt 18, 16; Hbr 12, 18. — (24) Inf 27, 8; 38, 7. — (25) Dt 27, 5; Ios 8, 31.

21 ¹Hæc sunt iudicia quæ propones eis. ² Si emeris servum Hebræum, sex annis serviet tibi: in septimo egredietur liber gratis. ³ Cum quali ueste intraverit, cum tali exeat: si habens uxorem, et uxor egredietur simul. ⁴ Sin autem dominus dederit illi uxorem, et pepererit filios et filias: mulier et liberi eius erunt domini sui, ipse vero exibit cum uestitu suo. ⁵ Quod si dixerit servus: Diligo dominum meum et uxorem ac liberos, non egrediar liber: ⁶ offeret eum dominus dii, et applicabit ad ostium et postes, perforabitque aurem eius subula: et erit ei servus in seculum. ⁷ Si quis vendiderit filiam suam in famulam, non egredietur sicut ancillæ exire consueverunt. ⁸ Si displicerit oculis domini sui cui tradita fuerat, dimittet eam: populo autem alieno vendendi non habebit potestatem, si spreverit eam. ⁹ Sin autem filio suo despoderit eam, iuxta morem filiarum faciet illi. ¹⁰ Quod si alteram ei acceperit, providebit pueræ nuptias, et vestimenta, et pretium pudicitiae non negabit. ¹¹ Si tria ista non fecerit, egredietur gratis absque pecunia.

¹² Qui percusserit hominem volens occidere, morte moriatur. ¹³ Qui autem non est insidiatus, sed Deus illum tradidit in manus eius: constituant tibi locum in quem fugere debeat. ¹⁴ Si quis per industram occiderit proximum suum, et per insidas: ab altari meo evelles eum, ut moriatur. ¹⁵ Qui percusserit patrem suum aut matrem, morte moriatur. ¹⁶ Qui furatus fuerit hominem, et vendiderit eum, convictus noxæ, morte moriatur. ¹⁷ Qui maledixerit patri suo, vel matri, morte moriatur. ¹⁸ Si rixati fuerint viri, et percusserit alter proximum suum lapide vel pugno, et ille mortuus non fuerit, sed iacuerit in lectu: ¹⁹ si surrexerit, et ambulaverit foris super baculum suum, innocens erit qui percusserit, ita tamen ut operas eius, et

(2) Dt 15, 12; Ir 34, 14. — (12) Lv 24, 17. — (13) Dt 19, 2. — (17) Lv 20, 9; Pr 20, 20; Mt 15, 4; Mc 7, 10. —

impensas in medicos restituat. ²⁰ Qui percutserit servum suum, vel ancillam virga, et mortui fuerint in manibus eius, criminis reus erit. ²¹ Si autem uno die vel duobus supervixerit, non subiicit peccatum, quia pecunia illius est. ²² Si rixat cebit præceps, quia pecunia illius est. ²³ Si rixat fuerint viri, et percutserit quis mulierem prægnantem, et abortivum quidem fecerit, sed ipsa vixerit: subiacebit damno quantum maritus mulieris expetierit, et arbitrii iudicaverint. ²⁴ Si autem mors eius fuerit subsecuta, reddet animam pro anima, ²⁵ oculum pro oculo, dentem pro dente, manum pro manu, pedem pro pede, ²⁶ adiustionem pro adiustione, vulnus pro vulnere, livorem pro ligure. ²⁷ Si percutserit quispiam oculum servi sui aut ancillæ, et luscios eos fecerit, dimittet eos liberos pro oculo quem eruit. ²⁸ Dentem quoque si excusserit servo vel ancillæ suæ, similiter dimittet eos liberos.

in boves
percu-
tientes

²⁸ Si bos cornu percutserit virum aut mulierem, et mortui fuerint, lapidibus obruetur: et non comedentur carnes eius, dominus quoque bovis innocens erit. ²⁹ Quod si bos cornupeta fuerit ab heri et nudius tertius, et contestati sunt dominum eius, nec recluserit eum, occiderique virum aut mulierem: et bos lapidibus obruetur, et dominum eius occident. ³⁰ Quod si pretium fuerit ei impositum, dabit pro anima sua quidquid fuerit postulatum. ³¹ Filium quoque et filiam si cornu percutserit, simili sententiæ subiacebit. ³² Si servum, ancillamque invaserit, trigesita siclos argenti dabit, bos vero lapidibus opprimetur. ³³ Si quis aperuerit cisternam, et foderit, et non operuerit eam, cederique bos aut asinus in eam, ³⁴ reddet dominus cisterne pretium iumentorum: quod autem mortuum est, ipsius erit. ³⁵ Si bos alienus boven alterius vulneraverit, et ille mortuus fuerit: vendent boven vivum, et divident pretium, cadaver autem mortui inter se dispertient. ³⁶ Sin autem sciebat quod bos cornupeta esset ab heri et nudius-

(24) Lv 24, 20; Dt 19, 21; Mt 5, 38;

tertius, et non custodivit eum dominus suus: reddit bovem pro bove, et cadaver integrum accipiet.

22 ¹ Si quis furatus fuerit bovem, aut ovem, et occiderit vel vendiderit: quinque boves pro uno bove restituet, et quattuor oves pro una ove. ² Si effringens fur domum sive suffodiens fuerit inventus, et accepto vulnere mortuus fuerit: percussor non erit reus sanguinis. ³ Quod si orto sole hoc fecerit, homicidium perpetravit, et ipse morietur. Si non habuerit quod pro furto reddat, ipse venundabitur. ⁴ Si inventum fuerit apud eum quod furatus est, vivens, sive bos, sive asinus, sive ovis: duplum restituet.

⁵ Si laeserit quispiam agrum vel vineam, et dimiserit iumentum suum ut depascatur aliena: quidquid optimum habuerit in agro suo, vel in vinea, pro danni aestimatione restituet. ⁶ Si egressus ignis invenerit spinas, et comprehendenter acervos frugum, sive stantes segetes in agris, reddet damnum qui ignem succenderit.

⁷ Si quis commendaverit amico pecuniam, aut vas in custodiam, et ab eo, qui suscepérat, furto ablata fuerint: si invenitur fur, duplum reddet: ⁸ si latet fur, dominus domus applicabitur ad deos, et iurabit quod non extenderit manum in rem proximi sui, ⁹ ad perpetrandam fraudem, tam in bove, quam in asino, et ove ac vestimento, et quidquid damnum inferre potest: ad deos utriusque causa perveniet: et si illi iudicaverint, duplum restitut proximo suo. ¹⁰ Si quis commendaverit proximo suo asinum, bovem, ovem, et omne iumentum ad custodiam, et mortuum fuerit, aut debilitatum, vel captum ab hostibus, nullusque hoc viderit: ¹¹ iusurandum erit in medio, quod non extenderit manum ad rem proximi sui: suspicique dominus iuramentum, et ille reddere non cogetur. ¹² Quod si furto ablatum fuerit, restituet dam-

in fures

in iude-
nes

de com-
mendato
ac mutuo

(1) 2 Sm 12, 6. — (12) Gn 31, 39.

num domino. ¹³ Si comedistum a bestia, deferat ad eum quod occisum est, et non restituet. ¹⁴ Qui a proximo suo quidquam horum mutuo postulaverit, et debilitatum aut mortuum fuerit domino non presente, reddere compelletur. ¹⁵ Quod si impræsentiarum dominus fuerit, non restituet, maxime si conductum venerat pro mercede operis sui.

¹⁶ Si seduxerit quis virginem necedum desponsatam, dormierique cum ea: dotabit eam, et habebit eam uxorem. ¹⁷ Si pater virginis dare noluerit, reddet pecuniam iuxta modum dotis, quam virgines accipere consueverunt. ¹⁸ Maleficos non patieris vivere. ¹⁹ Qui coierit cum iumento, morte moriatur. ²⁰ Qui immolat diis, occidetur, præterquam Dominu soli.

²¹ Advenam non contristabis, neque affiges eum: advenæ enim et ipsi fuistis in Terra Ægypti. ²² Viudæ et pupillo non nocebitis. ²³ Si læseritis eos, vociferabuntur ad me, et ego audiam clamorem eorum: ²⁴ et indignabitur furor meus, percutiamque vos gladio, et erunt uxores vestræ viudæ, et filii vestri pupilli. ²⁵ Si pecuniam mutuam dederis populo meo pauperi qui habitat tecum, non urgebis eum quasi exactor, nec usuris opprimes. ²⁶ Si pignus a proximo tuo accepis vestimentum, ante solis occasum reddes ei. ²⁷ Ipsum enim est solum, quo operitur, indumentum carnis eius, nec habet aliud in quo dormiat: si clamaverit ad me, exaudiäm eum, quia misericors sum.

²⁸ Diis non detrahes, et principi populi tui non maledices. ²⁹ Decimas tuas et primitias tuas non tardabis reddere, primogenitum filiorum tuorum dabis mihi. ³⁰ De bobus quoque, et ovibus similiiter facies: septem diebus sit cum matre sua, die octava reddes illum mihi. ³¹ Viri sancti eritis mihi: carnem, quæ a bestiis fuerit prægustata, non comedetis, sed proliicitis canibus.

(16) Dt 22, 28. — (20) Lv 19, 4. — (22) Zach 7, 10. — (28) Act 23, 5. — (29) Sup 13, 2. 12; Inf 34, 19; Ez 44, 30. — (31) Lv 22, 8.

in impudicos et maleficos

in advenias, viudas et pupilos, pauperes

in principes, decimæ et primitias

23 ¹ Non suscipes vocem mendacij: nec iunges manum tuam ut pro impio dicas falsum testimoniū. ² Non sequeris turbam ad faciendum malum: nec in iudicio, plurimorum acquiesces sententiæ, ut a vero devies. ³ Pauperis quoque non misereberis in iudicio. ⁴ Si occurris bovi inimici tui, aut asino erranti, reduc ad eum. ⁵ Si videris asinum odiens te iacere sub onere, non pertransibis, sed sublevabis cum eo. ⁶ Non declinabis in iudicium pauperis. ⁷ Mendacium fugies. Insontem et iustum non occides: quia aversor impium. ⁸ Nec accipies munera, quæ etiam excœact prudentes, et subvertunt verba iustorum. ⁹ Peregrino molestus non eris; scitis enim advenarum animas: quia et ipsi peregrini fuistis in Terra Ægypti.

¹⁰ Sex annis seminabis terram tuam, et congregabis fruges eius. ¹¹ Anno autem septimo dimittes eam, et requiescere facies, ut comedant pauperes populi tui: et quidquid reliquum fuerit, edant bestie agri: ita facies in vinea, et in oliveto tuo. ¹² Sex diebus operaberis: septimo die cessabis, ut requiescat bos et asinus tuus: et refrigeretur filius ancillæ tuae, et advena.

¹³ Omnia que dixi vobis, custodite. Et per nomen exterritorum deorum non iurabitis, neque audiatur ex ore vestro.

¹⁴ Tribus vicibus per singulos annos mihi festa celebrabis. ¹⁵ Solemnitatem azymorum custodies. Septem diebus comedes azyma, sicut præcepisti tibi, tempore mensis novorum, quando egressus es de Ægypto: non apparebis in conspectu meo vacuus. ¹⁶ Et solemnitatem messis primitivorum operis tui, quæcumque seminaveris in agro; solemnitatem quoque in exitu anni, quando congregaveris omnes fruges tuas de agro. ¹⁷ Ter in anno apparebit omne masculinum tuum coram Domino Deo tuo. ¹⁸ Non

(4) Dt 22, 1. — (7) Dn 13, 53. — (8) Dt 16, 19; Sir 20, 31. — (9) Gn 46, 6. — (15) Sup 13, 3; Inf 34, 22. — Dt 16, 16; Sir 35, 6.

de iure
aliorum

de anno
et die
septimo

de iura-
mento

de cultu
divino

immolabis super fermento sanguinem victimæ meæ, nec remanebit adeps sollemitatis meæ usque mane. 19 Primitias frugum terræ tuæ deferes in domum Domini Dei tui. Non coques hædum in lacte matris suæ.

20 Ecce ego mittam angelum meum, qui præcedat te, et custodiat in via, et introducat in locum quem paravi. 21 Observa eum, et audi vocem eius, nec contemnendum putas: quia non dimittet cum peccaveris, et est nomen meum in illo. 22 Quod si audieris vocem eius, et feceris omnia quæ loquor, inimicus ero inimicis tuis, et affligam afflentes te. 23 Precede te angelus meus, et introducet te ad Amorrhæum, et Hethæum, et Pherezæum, Chanæumque, et Hevæum, et lebusæum, quos ego conteram. 24 Non adorabis deos eorum, nec coles eos: non facies opera eorum, sed destrues eos, et confringes statuas eorum. 25 Servietisque Domino Deo vestro, ut benedicam panibus tuis et aquis, et auferam infirmitatem de medio tui. 26 Non erit infecunda, nec sterilis in terra tua: numerum dierum tuorum implebo. 27 Terrorem meum mittam in precursum tuum, et occidam omnem populum, ad quem ingredieris: cunctorumque inimicorum tuorum coram te terga vertam: 28 emittens crabrones prius, qui fugabant Hevæum, et Chanæum, et Hethæum, antequam introreas. 29 Non eiiciam eos a facie tua anno uno: ne terra in solitudinem redigatur, et crescant contra te bestiæ. 30 Paulatim expellam eos de conspectu tuo, donec augearis, et possideas Terram. 31 Ponam autem terminos tuos a Mari Rubro usque ad Mare Palæstinorum, et a deserto usque ad fluvium: tradam in manibus vestris habitatores Terræ, et eiiciam eos de conspectu vestro. 32 Non inibis cum eis fœdus, nec cum diis eorum. 33 Non habitent in terra tua, ne forte peccare te faciant in

(19) Inf 34, 26. — Dt 14, 21. — (22) Dt 7, 11. —
(23) Inf 33, 2; Dt 7, 22; Ios 24, 11. — (28) Dt 7, 20. —
(32) Inf 34, 15; Dt 7, 2.

me, si servieris diis eorum: quod tibi certe erit in scandalum.

3. Percussio fœderis, 24, 1—18

24 ¹ Moysi quoque dixit: Ascende ad Dominum tu, et Aaron, Nadab, et Abiu, et septuaginta senes ex Israel, et adorabitis procul. ² Solusque Moyses ascendit ad Dominum, et illi non appropinquarebat: nec populus ascendit cum eo. ³ Venit ergo Moyses et narravit plebi omnia verba Domini, atque iudicia: respondit omnis populus una voce: Omnia verba Domini, que locutus est, faciemus. ⁴ Scripsit autem Moyses universos sermones Domini: et mane consurgens ædificavit altare ad radices montis, et duodecim titulos per duodecim tribus Israel. ⁵ Misitque juvenes de filiis Israel, et obtulerunt holocausta, immolaveruntque victimas pacificas Domino, vitulos. ⁶ Tulit itaque Moyses dimidiæ partem sanguinis, et misit in crateras: partem autem residuam fudit super altare. ⁷ Assumensque volumen fœderis, legit audiente populo: qui dixerunt: Omnia que locutus est Dominus, faciemus, et erimus obœdientes. ⁸ Ille vero sumptum sanguinem respergit in populum, et ait: Hic est sanguis fœderis quod pepigit Dominus vobiscum super cunctis sermonibus his.

⁹ Ascenderuntque Moyses et Aaron, Nadab, et Abiu, et septuaginta de senioribus Israel: ¹⁰ et viderunt Deum Israel: et sub pedibus eius quasi opus lapidis sapphirini, et quasi cælum, cum serenum est. ¹¹ Nec super eos qui procul recesserant de filiis Israel, misit manum suam, videruntque Deum, et comedenterunt, ac biberunt.

¹² Dixit autem Dominus ad Moysen: Ascende ad me in montem, et esto ibi: daboque tibi tabulas lapideas, et legem ac mandata que scripsi: ut doceas eos. ¹³ Surrexerunt Moyses et Iosue minister eius: ascensusque Moyses in montem Dei, ¹⁴ senioribus ait: Exspectate hic donec revertamur ad

(8) Hbr 9, 20.

Populus obœdientiam promittens sanguine respergitur

seniores coram Deo epulantur

Moyses in montem ascendit

vos. Habetis Aaron et Hur vobiscum: si quid natum fuerit quæstionis, referetis ad eos. ¹⁵ Cumque ascendisset Moyses, operuit nubes montem, ¹⁶ et habitavit gloria Domini super Sinai, tegens illum nube sex diebus: septimo autem die vocavit eum de medio caliginis. ¹⁷ Erat autem species gloriae Domini, quasi ignis ardens super verticem montis in conspectu filiorum Israël. ¹⁸ Ingressusque Moyses medium nebulæ, ascendit in montem: et fuit ibi quadraginta diebus, et quadraginta noctibus.

4. Institutio de tabernaculo fœderis, 25, 1—27, 21

25 ¹ Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: ² Loquere filiis Israël ut tollant mihi primitias ab omni homine qui offeret ultroneum, accipientis eas. ³ Hæc sunt autem quæ accipere debitis: Aurum, et argentum, et æs, ⁴ hyacinthum et purpuram, coccumque bis tinctum, et byssum, pilos caprarum, ⁵ et pelles arjetum rubricatas, pelleisque ianthinas, et ligna setim: ⁶ oleum ad lumina concinnanda: aromata in unguentum, et thymiamata boni odoris: ⁷ lapides onychinos, et gemmas ad ornandum ephod, ac rationale. ⁸ Facientque mihi sanctuarium, et habitabo in medio eorum: ⁹ iuxta omnem similitudinem tabernacula quod ostendam tibi, et omnium vasorum in cultum eius: sicque facietis illud:

¹⁰ Arcam de lignis setim compingite, cuius longitudine habeat duos et semi cubitos: latitudo, cubitum et dimidium: altitudo, cubitum similiter ac semissem. ¹¹ Et deaurabis eam auro mundissimo intus et foris: faciesque supra, coronam auream per circuitum: ¹² et quattuor circulos aureos, quos pones per quattuor arcæ angulos: duo circuli sint in latere uno, et duo in altero. ¹³ Facies quoque vectes de lignis setim, et operies eos auro. ¹⁴ Inducesque per circulos qui sunt in arcæ lateribus, ut portetur in eis: ¹⁵ qui semper erunt in circulis,

De oblationibus voluntariis

de area testimoniis

(2) Inf 35, 5. — (9) Hbr 9, 2.

nec umquam extrahentur ab eis. ¹⁶ Ponesque in arca testificationem quam dabo tibi. ¹⁷ Facies et propitiatorium de auro mundissimo: duos cubitos et dimidium tenebit longitudine eius, et cubitum ac semissem latitudine. ¹⁸ Duos quoque Cherubim aureos, et productiles facies, ex utraque parte oraculi. ¹⁹ Cherub unus sit in latere uno, et alter in altero. ²⁰ Utrumque latus propitiatorii tangent expandentes alas, et operientes oraculum, respiciant se mutuo versis vultibus in propitiatorium quo operienda est arca, ²¹ in qua pones testimonium quod dabo tibi. ²² Inde præcipiam, et loquar ad te supra propitiatorium, ac de medio duorum Cherubim, qui erunt super arcam testimonii, cuncta quæ mandabo per te filiis Israël.

²³ Facies et mensam de lignis setim, habentem duos cubitos longitudinis, et in latitudine cubitum, et in altitudine cubitum ac semissem. ²⁴ Et inaurabis eam auro purissimo: faciesque illi labio aureum per circuitum, ²⁵ et ipsi labio coronam interrasilem altam quattuor digitis: et super illam, alteram coronam aureolam. ²⁶ Quattuor quoque circulos aureos præparabis, et pones eos in quattuor angulis eiusdem mensæ per singulos pedes. ²⁷ Subter coronam erunt circuli aurei, ut mittantur vectes per eos, et possit mensa portari. ²⁸ Ipsos quoque vectes facies de lignis setim, et circumdabis auro ad subvehendam mensam. ²⁹ Parabis et acetabula, ac phialas, thuribula, et cyathos, in quibus offerenda sunt libamina, ex auro purissimo. ³⁰ Et pones super mensam panes propositionis in conspectu meo semper.

³¹ Facies et candelabrum ductile de auro mundissimo, hastile eius, et calamos, scyphos, et sphærulas, ac lilia ex ipso procedentia. ³² Sex calami egredientur de lateribus, tres ex uno latere, et tres ex altero. ³³ Tres scyphi quasi in nucis modum per calamos singulos, sphærulaque simul, et lillum: et tres similiter scyphi instar nucis in calamo altero, sphærulaque simul et lillum; hoc erit opus sex calamorum, qui producendi sunt de ha-

de mensa
panum
propositio
nem

de candela
labro
septem
lucernarum

stili: ³⁴ in ipso autem candelabro erunt quattuor scyphi in nucis modum, sphæruleque per singulos, et lilia. ³⁵ Sphærule sub duobus calamis per tria loca, qui simul sex fluit procedentes de hastili uno. ³⁶ Et sphærule igitur et calamii ex ipso erunt, universæ ductilia de auro purissimo. ³⁷ Facies et lucernas septem, et pones eas super candelabrum, ut luceant ex adverso. ³⁸ Emunctoria quoque, et ubi que emuncta sunt extinguantur, fiant de auro purissimo. ³⁹ Omne pondus candelabri cum universis vasis suis habebit talentum auri purissimi. ⁴⁰ Inspice, et fac secundum exemplar quod tibi in monte monstratum est.

de constructione tabernaculi

26 ¹ Tabernaculum vero ita facies: Decem cortinas de byssô retorta, et hyacintho, ac purpura, coccoque bis tincto, variatas opere plumario facies. ² Longitudo cortinæ unius habebit viginti-octo cubitos: latitudo, quattuor cubitorum erit. Unius mensuræ fient universa tentoria. ³ Quinque cortinæ sibi iungentur mutuo, et aliae quinque nexus simili cohærebeant. ⁴ Ansulas hyacinthinas in lateribus ac summitatibus facies cortinarum, ut possint invicem copulari. ⁵ Quinquagena ansulas cortina habebit in utraque parte, ita insertas, ut ansa contra ansam veniat, et altera alteri possit aptari. ⁶ Facies et quinquaginta circulos aureos quibus cortinarum vela iungenda sunt, ut unum tabernaculum fiat. ⁷ Facies et saga cilicina undecim, ad operendum tectum tabernaculi. ⁸ Longitudo sagi unius habebit triginta cubitos: et latitudo, quattuor: sequa erit mensura sagorum omnium. ⁹ E quibus quinque iunges seorsum, et sex sibi mutuo copulabis, ita ut sextum sagum in fronte tecti duplices. ¹⁰ Facies et quinquaginta ansas in ora sagi unius, ut coniungi cum altero queat: et quinquaginta ansas in ora sagi alterius, ut cum altero copuletur. ¹¹ Facies et quinquaginta fibulas æneas, quibus iungantur ansæ, ut unum ex omnibus operimentum fiat.

(40) Act 7, 44; Hbr 8, 5.

¹² Quod autem superfuerit in sagis que parantur tecto, id est unum sagum quod amplius est, ex medietate eius operies posteriora tabernaculi. ¹³ Et cubitus ex una parte pendebit, et alter ex altera qui plus est in sagorum longitudine, utrumque latus tabernaculi protegens. ¹⁴ Facies et operimentum aliud tecto de pellibus arietum rubricatis: et super hoc rursum aliud operimentum de ianthinis pellibus. ¹⁵ Facies et tabulas stantes tabernaculi de lignis setim, ¹⁶ que singulis denos cubitos in longitudine habeant, et in latitudine singulos ac semissem. ¹⁷ In lateribus tabulæ, due incastraturæ fient, quibus tabula alteri tabulæ coniectatur: atque in hunc modum cunctæ tabulæ parabuntur. ¹⁸ Quarum viginti erunt in latere meridiano quod vergit ad Austrum. ¹⁹ Quibus quadraginta bases argenteas fundes, ut binæ bases singulis tabulis per duos angulos subiiciantur. ²⁰ In latere quoque secundo tabernaculi quod vergit ad Aquilonem, viginti tabulæ erunt, ²¹ quadraginta habentes bases argenteas; binæ bases singulis tabulis supponetur. ²² Ad occidentalem vero plagam tabernaculi facies sex tabulas, ²³ et rursum alias duas que in angulis erigantur post tergum tabernaculi. ²⁴ Eruntque coniunctæ a deorsum usque sursum, et una omnes compago retinebit. Duabus quoque tabulis que in angulis ponendæ sunt, similis iunctura servabitur. ²⁵ Et erunt simul tabulæ octo, bases eaurum argenteæ sedecim, duabus basibus per unam tabulam suppeditatis. ²⁶ Facies et vectes de lignis setim quinque ad continentias tabulas in uno latere tabernaculi, ²⁷ et quinque alios in altero, et eiusdem numeri ad occidentalem plagam: ²⁸ qui mittentur per medianas tabulas a summo usque ad summum. ²⁹ Ipsas quoque tabulas deaurabis, et fundes in eis annulos aureos per quos vectes tabulata contineat: quos operies laminis aureis. ³⁰ Et eriges tabernaculum iuxta exemplar quod tibi in Monte monstratum est.

(30) Sup 25, 40.

de velo
et
tentorio

31 Facies et velum de hyacinthro, et purpura, cocoque bis tincto, et byssō retorta, opere plumariorum et pulchra varietate contextum: **32** quod appendes ante quatuor columnas de lignis setim, que ipsae quidem deauratae erunt, et habebunt capita aurea, sed bases argenteas. **33** Inseretur autem velum per circulos, intra quod pones arcām testimoniū, quo et Sanctuarium, et Sanctuarīi sanctuaria dividentur. **34** Pones et propititoriorū super arcām testimoniū in Sancto sanctorū: **35** mensamque extra velum: et contra mensam candelabrum in latere tabernaculi meridianū: mensa enim stabit in parte Aquilonis. **36** Facies et tentorū in introitu tabernaculi de hyacinthro, et purpura, cocoque bis tincto, et byssō retorta, opere plumariorū. **37** Et quinque columnas deauratis lignorū setim, ante quas ducetur tentorū: quarum erunt capita aurea, et bases argenteae.

de altari
holocau-
storum

27 **1** Facies et altare de lignis setim, quod habebit quinque cubitos in longitudine, et totidem in latitudine, idest quadrūm, et tres cubitos in altitude. **2** Cornua autem per quattuor angulos ex ipso erunt: et operies illud aere. **3** Faciesque in usus eius lebetes ad suscipiendos cireres, et forcipes atque fusciniulas, et ignium receptacula; omnia vasa ex aere fabricabīs. **4** Craticulamque in modū retis argenteam: per cuius quattuor angulos erunt quattuor anuli argentei, **5** quos pones subter araulam altaris: eritque craticulus usque ad altaris medium. **6** Facies et vectes altaris de lignis setim duos, quos operies laminis argenteis: **7** et induces per circulos, eruntque ex utroque latere altaris ad portandum. **8** Non solidū, sed inane et cavum intrinsecus facies illud, sicut tibi in Monte monstratum est.

de atrio
taberna-
culi

9 Facies et atrium tabernaculi, in cuius australi plaga contra meridiem erunt tentoria de byssō retorta: centum cubitos unum latus tenebit in longitudine. **10** Et columnas viginti cum basibus totidem

(1) Inf 38, 6. — (8) Sup 20, 24.

argenteis, que capitā cum cælaturis suis habebunt argentea. **11** Similiter et in latere aquilonis per longum erunt tentoria centum cubitorum, columnæ viginti, et bases argenteae eiusdem numeri, et capitā earum cum cælaturis suis argentea. **12** In latitudine vero atrii, quod respicit ad occidentem, erunt tentoria per quinquaginta cubitos, et columnas decem, basesque totidem. **13** In ea quoque atrii latitudine, que respicit ad orientem, quinquaginta cubiti erunt. **14** In quibus quindecim cubitorum tentoria lateri uno deputabuntur, columnæque tres et bases totidem: **15** et in latere altero erunt tentoria cubitos obtinentia quindecim, columnæ tres, et bases totidem. **16** In introitu vero atrii fiet tentorium cubitorum viginti ex hyacinthro et purpura, cocoque bis tincto, et byssō retorta, opere plumariorū: columnas habebit quattuor, cum basibus totidem. **17** Omnes columnæ atrii per circuitum vestitæ erunt argenteis laminis, capitibus argenteis, et basibus argenteis. **18** In longitudine occupabit atrium cubitos centum, in latitudine quinquaginta, altitudo quinque cubitorum erit; fletque de byssō retorta, et habebit bases argenteas. **19** Cuncta vase tabernaculi in omnes usus et ceremonias, tam paxillos eius quam atrii, ex aere facies.

20 Praecipe filiis Israel ut afferant tibi oleum de arboribus olivarum purissimum, piloquo contusum: ut ardeat lucerna semper **21** in tabernaculo testimoniū, extra velum quod oppansum est testimonio. Et collocabunt eam Aaron et filii eius, ut usque mane luceat coram Domino. Perpetuus erit cultus per successiones eorum a filiis Israel.

5. Institutio de sacerdotio, 28, 1—29, 37

28 **1** Applica quoque ad te Aaron fratrem tuum cum filiis suis de medio filiorum Israel, ut sacerdotio fungantur mihi: Aaron, Nadab, et Abiu, Eleazar, et Ithamar. **2** Faciesque vestem sanctam Aaron fratri tuo in gloriam et decorum. **3** Et loqueris cunctis sapientibus corde, quos replevi spiritu prudentiae, ut faciant vestes Aaron, in quibus

de oleo
lucerna-
rum

De vesti-
mentis

sanctificatus ministret mihi. ⁴ Haec autem erunt vestimenta quæ facient: Rationalis, et superhumeralis, tunicam et lineam strictam, catarinum et balteum. Facient vestimenta sancta fratri tuo Aaron et filiis eius, ut sacerdotio fungantur mihi. ⁵ Accipiente aurum, et hyacinthum, et purpuram, coccumque bis tinctum, et byssum.

⁶ Facient autem superhumeralis de auro et hyacintho et purpura, cocoque bis tincto, et byssu retorta, opere polymito. ⁷ Ducas oras iunctas habebit in utroque latere summitatum, ut in unum redeant. ⁸ Ipsa quoque textura et cuncta operis varietas erit ex auro et hyacintho, et purpura, cocoque bis tincto, et byssu retorta. ⁹ Sumesque duos lapides onychinos, et sculpes in eis nomina filiorum Israel: ¹⁰ sex nomina in lapide uno, et sex reliqua in altero, iuxta ordinem nativitatis eorum. ¹¹ Operi sculptoris et celatoria gemmarii, sculpes eos nominibus filiorum Israel, inclusos auro atque circumdatos: ¹² et pones in utroque latere superhumeralis, memoriale filii Israel. Portabitque Aaron nomina eorum coram Domino super utrumque humerum, ob recordationem. ¹³ Facies et uncini ex auro, ¹⁴ et duas catenulas ex auro purissimo sibi invicem cohaerentes, quas inseres uncinis. ¹⁵ Rationalis quoque iudicii facies opere polymito iuxta texturam superhumeralis ex auro, hyacintho, et purpura, cocoque bis tincto, et byssu retorta. ¹⁶ Quadrangulum erit et duplex: mensuram palmi habebit tam in longitudine quam in latitudine. ¹⁷ Ponesque in eo quattuor ordines lapidum: in primo versu erit lapis sardius, et topazius, et smaragdus: ¹⁸ in secundo carbunculus, sapphirus, et iaspis: ¹⁹ in tertio ligurius, achates, et amethystus: ²⁰ in quarto chrysolithus, onychinus, et beryllus. Inclusi auro erunt per ordines suos. ²¹ Habe-buntque nomina filiorum Israel: duodecim nominibus cælabantur, singuli lapides nominibus singulorum per duodecim tribus. ²² Facies in rationali catena sibi invicem cohaerentes ex auro purissimo: ²³ et duos anulos aureos, quos pones in utraque

summi
sacerdo-
tis

rationalis summitate: ²⁴ catenasque aureas iunges anulis, qui sunt in marginibus eius: ²⁵ et ipsarum catenarum extrema duobus copulabis uncinis in utroque latere superhumeralis quod rationale respicit. ²⁶ Facies et duos anulos aureos, quos pones in summitatibus rationalis, in oris, quæ e regione sunt superhumeralis, et posteriora eius aspicunt. ²⁷ Nec non et alios duos anulos aureos, qui ponendi sunt in utroque latere superhumeralis deorsum, quod respicit contra faciem iuncturæ inferioris, ut aptari possit cum superhumerali, ²⁸ et stringatur rationale anulis suis cum anulis superhumeralis vitta hyacinthina, ut maneat iunctura fabrefacta, et a seinvicem rationale et superhumeralis nequeant separari. ²⁹ Portabitque Aaron nomina filiorum Israel in rationali iudicii super pecus suum, quando ingredietur Sanctuarium, memoriale coram Domino in æternum. ³⁰ Pones autem in rationali iudicii Doctrinam et Veritatem, quæ erunt in pectore Aaron, quando ingredietur coram Domino: et gestabit iudicium filiorum Israel in pectore suo, in conspectu Domini semper. ³¹ Facies et tunicam superhumeralis totam hyacinthinam, ³² in cuius medio supra erit capitium, et ora per gyrum eius textilis, sicut fieri solet in extremis vestium partibus, ne facile rumpatur. ³³ Deorsum vero, ad pedes eiusdem tunicae, per circuitum, quasi mala punica facies, ex hyacintho, et purpura, et cocoque bis tincto, mixtis in medio tintinnabulis, ³⁴ ita ut tintinnabulum sit aureum et malum punicum: rursumque tintinnabulum aliud aureum et malum punicum. ³⁵ Et vestietur ea Aaron in officio ministerii, ut audiatur sonitus quando ingreditur et egreditur Sanctuarium in conspectu Domini, et non moriatur. ³⁶ Facies et laminam de auro purissimo: in qua sculpes opere celatoris, Sanctum Dominum. ³⁷ Ligabisque eam vitta hyacinthina, et erit super tiaram, ³⁸ imminens fronti pontificis. Portabitque Aaron iniquitates eorum, quæ obtule-

(35) Sir 45, 11.

runt et sanctificaverunt filii Israel, in cunctis muneribus et donariis suis. Erit autem lamina semper in fronte eius, ut placatus sit eis Dominus. ³⁹ Stringesque tunicam byssō, et tiaram byssinam facies, et balteum opere plumaria.

⁴⁰ Porro filiis Aaron tunicas lineas parabis et balteos ac tiaras in gloriam et decorum: ⁴¹ vestigesque his omnibus Aaron fratrem tuum et filios eius cum eo. Et cunctorum consecrabis manus, sanctificabisque illos, ut sacerdotio fungantur mihi. ⁴² Facies et feminalia linea, ut operiant carnem turpitudinis suae, a renibus usque ad femora: ⁴³ et uten-
tur eis Aaron et filii eius quando ingredierintur ta-
bernaculum testimonii, vel quando appropinquant
ad altare ut ministrent in sanctuario, ne iniurias
rei moriantur. Legitimum sempiternum erit Aa-
ron, et semiini eius post eum.

29 ¹Sed et hoc facies, ut mihi in sacerdotio
consecrarentur. Tolle vitulum de armento, et
arietes duos immaculatos, ² panesque azymos, et
crustulam absque fermento, quæ conspersa sit oleo,
lagana quoque azyma oleo lita: de simila triticea
cuncta facies. ³ Et posita in canistro offeres: vitu-
lum autem et duos arietes. ⁴ Et Aaron, ac filios
eius applicabis ad ostium tabernaculi testimonii.
Cumque laveris patrem cum filiis suis aqua, ⁵ in-
dues Aaron vestimentis suis, id est, linea et tu-
nica, et superhumerali et rationali, quod constringes
balteo. ⁶ Et pones tiaram in capite eius, et
laminam sanctam super tiaram, ⁷ et oleum unctio-
nis fundes super caput eius: atque hoc ritu
consecrabitur. ⁸ Filios quoque illius applicabis, et in-
dues tunicis lineis, cingesque balteo, ⁹ Aaron scilicet
et liberos eius, et impones eis mitras: erunt
que sacerdotes mihi religione perpetua. Postquam
initiaveris manus eorum, ¹⁰ applicabis et vitulum
coram tabernaculo testimonii. Imponentes Aaron
et filii eius manus super caput illius, ¹¹ et mactabis
eum in conspectu Domini, iuxta ostium taberna-

omnium
sacerdo-
tum

de conse-
ratione
eorum

(1) Lv 9, 2. — (10) Lv 1, 3.

culi testimonii. ¹² Sumptumque de sanguine vituli,
pones super cornua altaris digito tuo, reliquum
autem sanguinem fundes iuxta basim eius. ¹³ Su-
mes et adipem totum qui operit intestina, et reti-
culum iecoris, ac duos renes, et adipem qui super
eos est, et offeres incensum super altare: ¹⁴ car-
nes vero vituli et corium et finum combures fo-
ris extra castra, eo quod pro peccato sit. ¹⁵ Unum
quoque arietem sumes, super cuius caput ponent
Aaron et filii eius manus. ¹⁶ Quem cum macta-
veris, tolles de sanguine eius, et fundes circa al-
tare. ¹⁷ Ipsum autem arietem secabis in frusta,
lotaque intestina eius ac pedes pones super con-
cisas carnes, et super caput illius. ¹⁸ Et offeres
totum arietem in incensum super altare: oblatio
est Domino, odor suavissimus victimæ Domini.
¹⁹ Tolles quoque arietem alterum, super cuius ca-
put Aaron et filii eius ponent manus. ²⁰ Quem
cum immolaveris, sumes de sanguine eius, et po-
nes super extreum auriculæ dextræ Aaron et
filiorum eius, et super pollices manus eorum ac
pedis dextri, fundesque sanguinem super altare
per circuitum. ²¹ Cumque tuleres de sanguine qui
est super altare, et de oleo unctionis, asperges
Aaron et vestes eius, filios et vestimenta eorum.
Consecratisque ipsis et vestibus, ²² tolles adipem
de ariete, et caudam et arvinam, quæ operit vi-
talia, ac reticulum iecoris, et duos renes, atque
adipem, qui super eos est, armumque dextrum, eo
quod sit aries consecrationis: ²³ tortamque panis
unius, crustulam conspersam oleo, lagatum de ca-
nistro azymorum, quod positum est in conspectu
Domini: ²⁴ ponesque omnia super manus Aaron
et filiorum eius, et sanctificabis eos elevans coram
Domino. ²⁵ Suscipesque universa de manibus eo-
rum: et incendes super altare in holocaustum, odo-
rem suavissimum in conspectu Domini, quia oblatio
eius est. ²⁶ Sumes quoque pectusculum de ariete,
quo initiatus est Aaron, sanctificabisque illud ele-

(13) Lv 3, 3.

vatum coram Domino, et cedet in partem tuam. ²⁷ Sanctificabisque et pectusculum consecratum, et armum quem de ariete separasti, ²⁸ quo initatus est Aaron et filii eius, cedentque in partem Aaron et filiorum eius iure perpetuo a filiis Israel: quia primitiva sunt et initia de victimis eorum pacificis quæ offeruntur Domino. ²⁹ Vestem autem sanctam, qua utetur Aaron, habebunt filii eius post eum, ut ungantur in ea, et consecrarent manus eorum. ³⁰ Septem diebus utetur illa qui pontifex pro eo fuerit constitutus de filiis eius, et qui ingredietur tabernaculum testimonii ut ministret in Sanctuario. ³¹ Arietem autem consecrationis tolles, et coques carnes eius in loco sancto: ³² quibus vescetur Aaron et filii eius. Panes quoque, qui sunt in canistro, in vestibulo tabernaculi testimonii comedent, ³³ ut sit placabile sacrificium, et sanctificantur offerentium manus. Alienigena non vescetur ex eis, quia sancti sunt. ³⁴ Quod si remanserit de carnis consecratis, sive de panibus usque mane, combures reliquias igni: non comedentur, quia sanctificata sunt. ³⁵ Omnia, que præcepit tibi, facies super Aaron et filii eius. Septem diebus consecrabis manus eorum: ³⁶ et vitulum pro peccato offeres per singulos dies ad expiandum. Mundabisque altare cum immolaveris expiationis hostiam, et unges illud in sanctificationem. ³⁷ Septem diebus expiabis altare, et sanctificabis, et erit Sanctum sanctorum; omnis, qui tetigerit illud, sanctificabitur.

6. Institutio de sacrificio quotidiano, 29, 38—30, 10

³⁸ Hoc est quod facies in altari: Agnos anniculos duos per singulos dies iugiter, ³⁹ unum agnum mane, et alterum vespere, ⁴⁰ decimam partem simile conspersae oleo tuo, quod habeat mensuram quartam partem hin, et vinum ad libandum eiusdem mensuræ in agno uno. ⁴¹ Alterum vero agnum offeres ad vesperam iuxta ritum matutinæ oblationis, et iuxta ea quæ diximus, in odore suavitatis.

(32) Lv 8, 31; 24, 9; Mt 12, 4. — (38) Nm 28, 3.

⁴² sacrificium est Domino, oblatione perpetua in generationes vestras, ad ostium tabernaculi testimonii coram Domino, ubi constituum ut loquer ad te. ⁴³ Ibique præcipiam filiis Israel, et sanctificabitur altare in gloria mea. ⁴⁴ Sanctificabo et tabernaculum testimonii cum altari, et Aaron cum filiis suis, ut sacerdotio fungantur mihi. ⁴⁵ Et habitabo in medio filiorum Israel, eroque eis Deus, ⁴⁶ et scient quia ego Dominus Deus eorum, qui eduxi eos de Terra Ægypti, ut manerem inter illos, ego Dominus Deus ipsorum.

30 ¹ Facies quoque altare ad adolendum thymiam, de lignis setim, ² habens cubitum longitudinis, et alterum latitudinis, id est, quadrangulum, et duos cubitos in altitudine. Cornua ex ipso procedent. ³ Vestiesque illud auro purissimo, tam craticulam eius, quam parietes per circuitum, et cornua. Faciesque ei coronam aureolam per gyrum, ⁴ et duos anulos aureos sub corona per singula latera, ut mittatur in eos vectes, et altare portetur. ⁵ Ipsos quoque vectes facies de lignis setim, et inaurabis. ⁶ Ponesque altare contra velum, quod ante arcum pender testimonium coram propitiatorio quo tegitur testimonium, ubi loquar tibi. ⁷ Et adolebit incensum super eo Aaron, suave fragrans, mane. Quando componet lucernas, incendet illud: ⁸ et quando collocabit eas ad vesperum, uret thymiana sempiternum coram Domino in generationes vestras. ⁹ Non offeretis super eo thymiam compositionis alterius, nec oblationem, et victimam, nec libabitis libamina. ¹⁰ Et deprecabitur Aaron super cornua eius semel per annum, in sanguine quod oblatum est pro peccato, et placabit super eo in generationibus vestris. Sanctum sanctorum erit Domino.

7. Additamenta quædam, 30, 11—31, 18

¹¹ Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: ¹² Quando tuleris sumnam filiorum Israel iuxta numerum, dabunt singuli pretium pro animabus

(12) Nm 1, 2.

incensi
super al-
tari thy-
miam-
tis

De obla-
tione pe-
cuniae

suis Domino, et non erit plaga in eis, cum fuerint recensiti. ¹³ Hoc autem dabit omnis qui transit ad nomen, dimidium sicli iuxta mensuram templi. Siclus viginti obolos habet. Media pars sicli offeretur Domino. ¹⁴ Qui habetur in numero, a viginti annis et supra, dabit premium. ¹⁵ Dives non addet ad medium sicli, et pauper nihil minuet. ¹⁶ Suscep tamque pecuniam, quæ collata est a filiis Israel, trades in usus tabernaculi testimonii, ut sit monumentum eorum coram Domino, et propitietur animabus eorum.

¹⁷ Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: ¹⁸ Facies et labrum aeneum cum basi sua ad lavandum: ponesque illud inter tabernaculum testimonii et altare. Et missa aqua, ¹⁹ lavabunt in ea Aaron, et filii eius manus suas ac pedes, ²⁰ quando ingressuri sunt tabernaculum testimonii, et quando accessori sunt ad altare, ut offerant in eo thymiam domino, ²¹ ne forte moriantur. Legitimum semipiternum erit ipsi, et semini eius per successiones.

²² Locutusque est Dominus ad Moysen, ²³ dicens: Sume tibi aromata, primæ myrræ et electæ quingentos siclos, et cinnamomi medium, id est, ducentos quinquaginta siclos, calami similiter ducentos quinquaginta, ²⁴ casiae autem quingentos siclos in pondere sanctuarii, olei de olivetis mensuram hin: ²⁵ faciesque unctionis oleum sanctum, unguentum compositum opere unguentarii, ²⁶ et unges ex eo tabernaculum testimonii, et arcam testamenti, ²⁷ mensamque cum vasis suis, candelabrum, et utensilia eius, altaria thymiamatis, ²⁸ et holocausti, et universa supellectilem quæ ad cultum eorum pertinet. ²⁹ Sanctificabisque omnia, et erunt Sancta sanctorum: qui terigerit ea, sanctificabitur. ³⁰ Aaron et filios eius unges, sanctificabisque eos, ut sacerdotio fungantur mihi. ³¹ Filiis quoque Israel dices: Hoc oleum unctionis sanctum erit mihi in generationes vestras. ³² Caro hominis non ungetur ex eo, et iuxta compositionem eius

de labore
aeneo

de un-
guento
composi-
to

(13) Lv 27, 25; Nm 3, 47; Ez 45, 12.

non facietis aliud, quia sanctificatum est, et sanctum erit vobis. ³³ Homo quicumque tale composuerit, et dederit ex eo, alieno, exterminabitur de populo suo.

³⁴ Dixitque Dominus ad Moysen: Sume tibi aromata, stacten et onycha, galbanum boni odoris, et thus lucidissimum, æqualis ponderis erunt omnia: ³⁵ faciesque thymiamina compositum opere unguentarii, mixtum diligenter, et purum, et sanctificatione dignissimum. ³⁶ Cumque in tenuissimum pulverem universa contuderis, pones ex eo coram tabernaculo testimonii, in quo loco apparebo tibi. Sanctum sanctorum erit vobis thymiamina. ³⁷ Talem compositionem non facietis in usus vestros, quia sanctum est Dominus. ³⁸ Homo quicumque fecerit simile, ut odore illius perfruatur, peribit de populis suis.

31 ¹ Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: ² Ecce, vocavi ex nomine Beseelel filium Uri filii Hur de tribu Iuda, ³ et implevi eum spiritu Dei, sapientia, et intelligentia, et scientia in omni opere, ⁴ ad excogitandum quidquid fabrificeri potest ex auro, et argento, et ære, ⁵ mar more, et gemmis, et diversitate lignorum. ⁶ Dedi que ei socium Ooilium filium Achisamech de tribu Dan. Et in corde omnis eruditus posui sapientiam: ut faciant cuncta quæ præcepi tibi, ⁷ tabernaculum foederis, et arcam testimonii, et propitiatorium, quod super eam est, et cuncta vasa tabernaculi, ⁸ mensamque et vasa eius, candelabrum purissimum cum vasis suis, et altaria thymiamatis, ⁹ et holocausti, et omnia vasa eorum, labrum cum basi sua, ¹⁰ vestes sanctas in ministerio Aaron sacerdoti, et filiis eius, ut fungantur officio suo in sacris; ¹¹ oleum unctionis, et thymiamina aromatum in Sanctuario, omnia quæ præcepi tibi, facient.

¹² Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens: ¹³ Loquere filii Israel, et dices ad eos: Videte ut sabbatum meum custodiatis: quia signum est inter me et vos in generationibus vestris: ut sciatis quia

de thymi-
amate
composi-
to

de opifi-
cibus sa-
cris

de cele-
bratione
sabbati

(13) Sup 20, 8; Ez 20, 12.

ego Dominus, qui sanctifico vos. ¹⁴ Custodite sabbatum meum, sanctum est enim vobis: qui polluerit illud, morte morietur: qui fecerit in eo opus, peribit anima illius de medio populi sui. ¹⁵ Sex diebus facietis opus: in die septimo sabbatum est, requies sancta Domino; omnis qui fecerit opus in hac die, morietur. ¹⁶ Custodiant filii Israel Sabbatum, et celebrent illud in generationibus suis. Pactum est sempiternum ¹⁷ inter me et filios Israel, signumque perpetuum; sex enim diebus fecit Dominus cælum et terram, et in septimo ab opere cessavit.

¹⁸ Deditque Dominus Moysi, completis huiuscemodi sermonibus in monte Sinai, duas tabulas testimoniū lapideas, scriptas dīgo Dei.

II. Fœdus renovatur, 32, 1—34, 35

1. Expiatio populi peccantis, 32, 1—35

32 ¹ Videns autem populus quod moram faceret descendendi de monte Moyses, congregatus adversus Aaron, dixit: Surge, fac nobis deos, qui nos praeceant: Moysi enim huic viro, qui nos eduxit de Terra Ægypti, ignoramus quid acciderit. ² Dixitque ad eos Aaron: Tollite inaures aureas de uxorum, filiorumque et filiarum vestrum auribus, et afferte ad me. ³ Fecitque populus quæ iusserset, deferens inaures ad Aaron. ⁴ Quas cum ille accepisset, formavit operi fusorio, et fecit ex eis vitulum conflatilem: dixeruntque: Hi sunt dii tui Israel, qui te eduxerunt de terra Ægypti. ⁵ Quod cum vidisset Aaron, aedificavit altare coram eo, et præconis voce clamavat dicens: Cras sollemnitas Domini est. ⁶ Surgentesque mane, obtulerunt holocausta, et hostias pacificas, et sedit populus manducare, et bibere, et surrexerunt ludere.

7 Locutus est autem Dominus ad Moysen, dicens: Vade, descend: peccavit populus tuus, quem eduxisti de Terra Ægypti. ⁸ Recesserunt cito de via, quam ostendisti eis: feceruntque sibi vitulum

(17) Gn 2, 2. — (18) Dt 9, 10. — (1) Act 7, 40. —
(4) Ps 105, 19. — (6) 1 Cor 10, 7. — (7) Dt 9, 12.

conflatilem, et adoraverunt, atque immolantes ei hostias, dixerunt: Isti sunt dii tui Israel, qui te eduxerunt de Terra Ægypti. ⁹ Rursumque ait Dominus ad Moysen: Cerno quod populus iste duræ cervicis sit: ¹⁰ dimitte me, ut irascatur furor meus contra eos, et deleam eos, faciamque te in gentem magnam. ¹¹ Moyses autem orabat Dominum Deum suum, dicens: Cur, Domine, irascitur furor tuus contra populum tuum, quem eduxisti de Terra Ægypti, in fortitudine magna, et in manu robusta? ¹² Ne queso dicant Ægyptii: Callide eduxit eos, ut interficeret in montibus, et deleret e terra: quietat ira tua, et esto placabilis super nequitia populi tui. ¹³ Recordare Abraham, Isaac, et Israel servorum tuorum, quibus iurasti per temetipsum, dicens: Multiplicabo semen vestrum sicut stellas cæli: et universam terram hanc, de qua locutus sum, dabo semini vestro, et possidebitis eam semper. ¹⁴ Placatusque est Dominus ne faceret malum quod locutus fuerat adversus populum suum.

¹⁵ Et reversus est Moyses de monte, portans duas tabulas testimonii in manu sua, scriptas ex utraque parte, ¹⁶ et factas opere Dei: scriptura quoque Dei erat sculpta in tabulis. ¹⁷ Audiens autem Iosue tumultum populi vociferantis, dixit ad Moysen: Ululatus pugnæ auditur in castris. ¹⁸ Qui respondit: Non est clamor adhortantium ad pugnam, neque vociferatio compellentium ad fugam: sed vocem cantantium ego audio. ¹⁹ Cumque appropinquasset ad castra, vidi vitulum, et choros: iratusque valde, proiecit de manu tabulas, et confregit eas ad radicem montis: ²⁰ arripiensque vitulum quem fecerant, combussit, et contrivit usque ad pulverem, quem sparsit in aquam, et dedit ex eo potum filiis Israel. ²¹ Dixitque ad Aaron: Quid tibi fecit hic populus, ut induceres super eum peccatum maximum? ²² Cui ille respondit: Ne indi-

(8) 1 Rg 12, 28. — (9) Inf 33, 3; Dt 9, 13. —
(11) Nm 14, 13; Ps 105, 23. — (13) Gn 12, 7; 15, 7;
48, 16.

gnetur dominus meus: tu enim nosti populum istum, quod pronus sit ad malum: ²³ dixerunt mihi: Fac nobis deos, qui nos precedant: huic enim Moysi, qui nos eduxit de Terra Ægypti, nescimus quid acciderit. ²⁴ Quibus ego dixi: Quis vestrum habet aurum? Tulerunt, et dederunt mihi: et proieci illud in ignem, egressusque est hic vitulus.

idololatæ occiduntur

populus
percutitur

²⁵ Videns ergo Moyses populum quod esset nudatus, (spoliaverat enim eum Aaron propter ignoriam sordis, et inter hostes nudum constituerat) ²⁶ et stans in porta castrorum, ait: Si quis est Dominus, iungatur mihi. Congregatique sunt ad eum omnes filii Levi: ²⁷ quibus ait: Hæc dicit Dominus Deus Israel: Ponat vir gladium super femur suum: ite, et redite de porta usque ad portam per medium castrorum, et occidat unusquisque fratrem, et amicum, et proximum suum. ²⁸ Feceruntque filii Levi iuxta sermonem Moysi, cecideruntque in die illa quasi vingtini tria millia hominum. ²⁹ Et ait Moyses: Consecrastis manus vestras hodie Dominino, unusquisque in filio, et in fratre suo, ut detur vobis benedictio.

³⁰ Facto autem altero die, locutus est Moyses ad populum: Peccasti peccatum maximum: ascendam ad Dominum, si quo modo quivero eum deprecari pro scelere vestro. ³¹ Reversusque ad Dominum, ait: Obscro, peccavit populus iste peccatum maximum, feceruntque sibi deos aureos: aut dimitte eis hanc noxam, ³² aut si non facis, dele me de libro tuo quem scripsisti. ³³ Cui respondit Dominus: Qui peccaverit mihi, delebo eum de libro meo: ³⁴ tu autem vade, et duc populum istum quo locutus sum tibi: angelus meus precedet te. Ego autem in die ultioris visitabo et hoc peccatum eorum. ³⁵ Percussit ergo Dominus populum pro reatu vituli, quem fecerat Aaron.

2. Miseratio Domini placati, 33, 1—34, 35

33 ¹ Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: Vade, ascende de loco isto tu, et populus tuus quem eduxisti de Terra Ægypti, in

terram quam iuravi Abraham, Isaac, et Iacob, dicens: Semini tuo dabo eam: ² et mittam præcursorum tui angelum, ut eiiciam Chananaeum, et Amorhaeum, et Hethæum, et Pherezæum, et Hævæum, et lebuseum, ³ et intres in terram fluentem lacte et melle. Non enim ascendam tecum, quia populus duræ cervicis es: ne forte disperdam te in via. ⁴ Audiensque populus sermonem hunc pessimum, luxit: et nullus ex more indutus est cultu suo. ⁵ Dixitque Dominus ad Moysen: Louquere filii Israel: Populus dure cervicis es, semel ascendam in medio tui, et delebo te. Iam nunc depone ornatum tuum, ut sciam quid faciam tibi. ⁶ Deposuerunt ergo filii Israel ornatum suum a monte Horeb.

⁷ Moyses quoque tollens tabernaculum, tetendit extra castra procul, vocavitque nomen eius, Tabernaculum federis. Et omnis populus, qui habebat aliquam quæstionem, egrediebatur ad Tabernaculum federis, extra castra. ⁸ Cumque egredieretur Moyses ad tabernaculum, surgebat universa plebs, et stabat unusquisque in ostio papilionis sui, aspiciebantque tergum Moysi, donec ingredieretur tentorium. ⁹ Ingresso autem illo tabernaculum federis, descendebat columna nubis, et stabat ad ostium, loquebaturque cum Moyse, ¹⁰ cernentibus universis quod columna nubis staret ad ostium Tabernaculi. Stabantque ipsi, et adorabant per fines tabernaculorum suorum. ¹¹ Loquebatur autem Dominus ad Moysen facie ad faciem, sicut solet loqui homo ad amicum suum. Cumque ille reverteretur in castra, minister eius losus filius Nun, puer, non recedebat de Tabernaculo.

¹² Dixit autem Moyses ad Dominum: Præcipis ut educam populum istum: et non indicas mihi quem missurus es mecum, præsertim cum dixeris: Novi te ex nomine, et invenisti gratiam coram me.

Populus
delicium
liger

(1) Gn 12, 7. — (2) Sup 32, 34. — Dt 7, 22; Ios 24, 11.
— (3) Sup 32, 9; Dt 9, 13.

Moyses
taberna-
culum
amovet

taberna-
culum
amovet

gloriari
Domini
concupi-
scit

¹³ Si ergo inveni gratiam in conspectu tuo, ostende mihi faciem tuam, ut sciam te, et inveniam gratiam ante oculos tuos: respice populum tuum gentem hanc. ¹⁴ Dixitque Dominus: Facies mea præcedet te, et requiem dabo tibi. ¹⁵ Et ait Moyses: Si non tuipse præcedas, ne educas nos de loco isto. ¹⁶ In quo enim scire poterimus ego et populus tuus invenisse nos gratiam in conspectu tuo. nisi ambulaveris nobiscum, ut glorificemur ab omnibus populis qui habitant super terram? ¹⁷ Dixit autem Dominus ad Moysen: Et verbum istud, quod locutus es, faciam: invenisti enim gratiam coram me, et te ipsum novi ex nomine. ¹⁸ Qui ait: Ostendite mihi gloriam tuam. ¹⁹ Respondit: Ego ostendam omne bonum tibi, et vocabo in nomine Domini coram te: et miserebor cui volero, et clemens ero in quem mihi placuerit. ²⁰ Rursumque ait: Non poteris videre faciem meam: non enim videbit me homo, et vivet. ²¹ Et iterum: Ecce, inquit, est locus apud me, et stabis supra petram. ²² Cumque transibit gloria mea, ponam te in foramine petræ, et protegan: dextera mea, donec transeam: ²³ tollamque manum meam, et videbis posteriora mea: faciem autem meam videre non poteris.

novas
tabulas
præcidit

34 ¹ Ac deinceps: Præcede, ait, tibi duas tabulas lapideas instar priorum, et scribam super eas verba, quæ habuerunt tabulæ, quas fregisti. ² Esto paratus mane, ut ascendas statim in montem Sinai, stabisque tecum super verticem montis. ³ Nullus ascendat tecum, nec videatur quispiam per totum montem: boves quoque et oves non pascantur econtra.

⁴ Excidit ergo duas tabulas lapideas, quales antea fuerant: et de nocte consurgens ascendit in montem Sinai, sicut præceperat ei Dominus, portans secum tabulas. ⁵ Cumque descendisset Dominus per nubem, stetit Moyses cum eo, invocans nomen

(19) Rom 9, 15. — (1) Dt 10, 1.

Domini. ⁶ Quo transeunte coram eo, ait: Dominator Domine Deus, misericors et clemens, patiens et multæ miseratonis, ac verax, ⁷ qui custodis misericordiam in millia: qui auferas iniquitatem, et sclera, atque peccata, nullusque apud te per se innocens est. Qui reddit iniquitatem patrum filiis, ac nepotibus in tertiam et quartam progeniem. ⁸ Festinusque Moyses, curvatus est pronus in terram, et adorans ⁹ ait: Si inveni gratiam in conspectu tuo Domine, obsecro ut gradiaris nobiscum (populus enim dura cervicis est) et auferas iniquitates nostras atque peccata, nosque possideas. ¹⁰ Respondit Dominus: Ego in ibo pactum videntibus cunctis, signa faciam quæ numquam visa sunt super terram, nec in ullis gentibus: ut cernat populus iste, in cuius es medio, opus Domini terrible quod facturus sum.

¹¹ Observa cuncta quæ hodie mando tibi: ego ipse eiiciam ante faciem tuam Amorrhæum, et Chananæum, et Hethæum, Pherezæum quoque, et Hevæum, et Iebusæum. ¹² Cave ne umquam cum habitatoribus terræ illius iungas amicitias, quæ sint tibi in ruinam: ¹³ sed aras eorum destrue, confringe statuas, lucosque succide: ¹⁴ noli adorare Deum alienum. Dominus zeletes nomen eius, Deus est æmulator. ¹⁵ Ne ineas pactum cum hominibus illarum regionum: ne, cum fornicati fuerint cum diis suis, et adoraverint simulacra eorum, vocet te quispiam ut comedas de immolatis. ¹⁶ Nec uxorem de filiabus eorum accipies filii tuis: ne, postquam ipsæ fuerint fornicatæ, fornicari faciant et filios tuos in deos suos. ¹⁷ Deos conflatiles non facies tibi. ¹⁸ Sollemnitatem azymorum custodies. Septem diebus vesceris azymis, sicut præcepisti tibi, in tempore mensis novorum: mense enim verni temporis egressus es de Ægypto. ¹⁹ Omne, quod aperit vulvam generis masculini, meum erit. De

(7) Ps 142, 2. — Dt 5, 9; Ir 32, 18. — (10) Dt 5, 2; Ir 32, 40. — (15) Dt 7, 2. — (16) 1 Rg 11, 2. — (19) Sup 13, 2. 12; 22, 29.

Dominus
mandata
iterum
inculeat

posteriora
Dominus
videt

cunctis animantibus tam de bobus, quam de ovi-
bus, meum erit. ²⁰ Primogenitum asini redimes
ove: sin autem nec pretium pro eo dederis, occi-
detur. Primogenitum filiorum tuorum redimes: nec
apparebis in conspectu meo vacuus. ²¹ Sex diebus
operaberis, die septimo cessabis arare, et metere.
²² Solemnitatem hebdomadarum facies tibi in pri-
mitiis frugum messis tuæ triticeæ, et solemnita-
tem, quando redeunte anni tempore cuncta con-
duntur. ²³ Tribus temporibus anni apparebit omne
masculinum tuum in conspectu omnipotens Domi-
ni Dei Israel. ²⁴ Cum enim tulero gentes a facie
tua, et dilatavero terminos tuos, nullus insidiabitur
terræ tuæ, ascendente te, et apparet in conspectu
Domini Dei tui ter in anno. ²⁵ Non immolabis su-
per fermento sanguinem hostiæ meæ: neque resi-
debit mane de victima solemnitatis Phase. ²⁶ Pri-
mitias frugum terre tuæ offeres in domo Domini
Dei tui. Non coques hædum in lacte matris sue.
²⁷ Dixitque Dominus ad Moysen: Scribe tibi verba
hæc, quibus et tecum et cum Israel pepigi fœdus.

et Moy-
sen ra-
diante
reddit

²⁸ Fuit ergo ibi cum Domino quadraginta dies
et quadraginta noctes: panem non comedit, et
aquam non bibit, et scripsit in tabulis verba fœderis
decem. ²⁹ Cumque descenderet Moyses de monte
Sinai, tenebat duas tabulas testimonii, et ignorabat
quod cornuta esset facies sua ex consortio sermo-
nis Domini. ³⁰ Videntes autem Aaron et filii Israel
cornutam Moysi faciem, timuerunt prope accedere.
³¹ Vocatique ab eo, reversi sunt tam Aaron quam
principes synagoge. Et postquam locutus est ad
eos, ³² venerunt ad eum etiam omnes filii Israel:
quibus præcepit cuncta quæ audierat a Domino in
monte Sinai. ³³ Impletisque sermonibus, posuit
velamen super faciem suam. ³⁴ Quod ingressus ad
Dominum, et loquens cum eo, auferebat donec

(22) Sup 23, 15. — (23) Sup 23, 17; Dt 16, 16;
Sir 35, 6. — (25) Sup 23, 18 s. — (26) Dt 14, 21.
— (28) Sup 24, 18; Dt 9, 9. 18. — Dt 4, 13. —
(33) 2 Cor 3, 13.

exiret, et tunc loquebatur ad filios Israel omnia
quæ sibi fuerant imperata. ³⁵ Qui videbant faciem
egredientis Moysi esse cornutam, sed operiebat ille
rurus faciem suam, si quando loquebatur ad eos.

III. Fœdus sancitur, 35, 1—40, 36

1. Præparatio operis, 35, 1—36, 7

35 ¹ Igitur congregata omni turba filiorum Is-
rael, dixit ad eos: Hæc sunt quæ iussit Do-
minus fieri. ² Sex diebus facietis opus: septimus
dies erit vobis sanctus, sabbatum, et requies Do-
mini: qui fecerit opus in eo, occidetur. ³ Non suc-
cendetis ignem in omnibus habitaculis vestris per
diem sabbati.

⁴ Et ait Moyses ad omnem catervam filiorum
Israel: Iste est sermo quem præcepit Dominus, di-
cens: ⁵ Separate apud vos primitus Domino. Om-
nis voluntarius et prono animo offerat eas Domino:
aurum et argentum, et æs, ⁶ hyacinthum et pur-
puram, coccumque bis tinctum, et byssum, pilos
caprarum, ⁷ pellesque arietum rubricatas, et ianthi-
nas, ligna setim, ⁸ et oleum ad luminaria concin-
nanda, et ut conficiatur unguentum, et thymiana
suavissimum, ⁹ lapides onychinos, et gemmas ad
ornatum superhumeralis et rationalis.

¹⁰ Quisquis vestrum sapiens est, veniat, et faciat
quod Dominus imperavit: ¹¹ Tabernaculum scilicet,
et tectum eius, atque operimentum, anulos, et
tabulata cum vectibus, paxillos et bases: ¹² Arcam
et vectes, propitiatorium, et velum, quod ante illud
oppanditur: ¹³ Mensam cum vectibus et vasis, et
propositionis panibus: ¹⁴ Candelabrum ad lu-
minaria sustentanda, vasa illius et lucernas, et oleum
ad nutrimenti ignium: ¹⁵ Altare thymiamatis, et
vectes, et oleum uncionis et thymiana ex aroma-
tibus: Tentorium ad ostium tabernaculi: ¹⁶ Altare
holocausti, et craticulam eius æneam cum vectibus

(5) Sup 25, 2.

Sanctifi-
catione sab-
bati incul-
catur

primitiæ
mandan-
tur

opifices
invitan-
tur

et vasis suis: labrum et basim eius: ¹⁷ Cortinas atrii cum columnis et basibus, tentorium in foribus vestibuli, ¹⁸ paxillos tabernaculi et atrii cum funiculis suis: ¹⁹ Vestimenta, quorum usus est in ministerio sanctuarii, vestes Aaron pontificis ac filiorum eius, ut sacerdotio fungantur mihi.

primitia
offer-
tur

²⁰ Egressaque omnis multitudo filiorum Israel de conspectu Moysi, ²¹ obtulerunt mente promptissima atque devota primitias Domini, ad faciendum opus tabernaculi testimoniij. Quidquid ad cultum et ad vestes sanctas necessarium erat, ²² viri cum mulieribus praebuerunt, armillas et inaures, anulos et dextralia: omne vas aureum in donaria Domini separatum est. ²³ Si quis habebat hyacinthum, et purpuram, coccumque bis tinctum, byssum et pilos caprarum, pelles arietum rubricatas, et ianthinas, ²⁴ argenti, ærisque metalla obtulerunt Domino, lignaque setim in varios usus. ²⁵ Sed et mulieres doctæ, quæ neverant, dederunt hyacinthum, purpuram, et vermiculum, ac byssum, ²⁶ et pilos caprarum, sponte propria cuncta tribuentes. ²⁷ Principes vero obtulerunt lapides onychinos, et gemmas ad superhumeralē et rationale, ²⁸ aromataque et oleum ad luminaria concinnanda, et ad preparandum unguentum, ac thymiam a odoris suavissimi componendum. ²⁹ Omnes viri et mulieres mente devota obtulerunt donaria, ut fierent opera quæ iussaserat Dominus per manum Moysi. Cuncti filii Israel voluntaria Domino dedicaverunt.

artifices
designan-
tur

³⁰ Dixitque Moyses ad filios Israel: Ecce, vocavit Dominus ex nomine Beseeel filium Uri filii Hude tribu Iuda. ³¹ Implevitque eum spiritu Dei, sapientia et intelligentia, et scientia et omni doctrina ³² ad excogitandum, et faciendum opus in auro et argento, et ære, ³³ sculpendisque lapidibus, et opere carpentario; quidquid fabre adinveniri potest, ³⁴ dedidit in corde eius: Ooliab quoque filium Achisamech de tribu Dan: ³⁵ ambos eruditivit sapientia, ut fa-

(30) Sup 31, 2.

ciant opera abietarii, polymitarrii, ac plumarii de hyacintho ac purpura, cocoque bis tincto, et bysso, et texant omnia, ac nova quæque reperiant.

36 ¹ Fecit ergo Beseeel, et Ooliab, et omnis vir sapiens, quibus dedit Dominus sapientiam et intellectum, ut scirent fabre operari quæ in usus Sanctuarii necessaria sunt, et qua præcepit Dominus. ² Cumque vocasset eos Moyses, et omnem eruditum virum, cui dederat Dominus sapientiam, et qui sponte sua obtulerant se ad faciendum opus, ³ tradidit eis universa donaria filiorum Israel. Qui cum instanter operi, quotidie mane vota populus offerebat. ⁴ Unde artifices venire compulsi, ⁵ dixerunt Moysi: Plus offert populus quam necessarium est. ⁶ Iussit ergo Moyses præconis voce cantari: Nec vir nec mulier quidquam offerat ultra in opere Sanctuarii. Sicque cessatum est a munib[us] offerendis, ⁷ eo quod oblata sufficienter et superabundarent.

2. Executio operis, 36, 8—39, 43

8 Feceruntque omnes corde sapientes ad explendum opus tabernaculi, cortinas decem de bysso retorta, et hyacintho, et purpura, cocoque bis tincto, opere vario, et arte polymita: ⁹ quarum una habebat in longitudine vigintiocto cubitos, et in latitudine quattuor; una mensura erat omnium cortinarum. ¹⁰ Coniunxitque cortinas quinque, alteram alteri, et alias quinque sibi invicem copulavit. ¹¹ Fecit et ansas hyacinthinas in ora cortinæ unius ex utroque latere, et in ora cortinæ alterius similiter, ¹² ut contra se invicem venirent ansæ, et mutuo iungerentur. ¹³ Unde et quinquaginta fudit circulos aureos, qui morderent cortinarum ansas, et fieret unum tabernaculum. ¹⁴ Fecit et saga undecim de pilis caprarum ad operiendum tectum tabernaculi: ¹⁵ unum sagum in longitudine habebat cubitos triginta, et in latitudine cubitos quattuor: unius

qui opus
aggredi-
untur

Confec-
tio taber-
naculi

(1) Sup 26, 1. — (2) 1 Par 21, 29.

mensuræ erant omnia saga: ¹⁶ quorum quinque iunxit seorsum, et sex alia separati. ¹⁷ Fecitque ansas quinquaginta in ora sagi unius, et quinquaginta in ora sagi alterius, ut sibi invicem iungerentur. ¹⁸ Et fibulas æneas quinquaginta, quibus necteretur tectum, ut unum pallium ex omnibus sagis fieret. ¹⁹ Fecit et opertorium tabernaculi de pelliibus arietum rubricatis: aliudque desuper velamentum de pelliibus ianthinis. ²⁰ Fecit et tabulas tabernaculi de lignis setim stantes. ²¹ Decem cubitorum erat longitudine tabule unius: et unum ac semis cubitum latitudo retinebat. ²² Binæ incastellaturæ erant per singulas tabulas, ut altera alteri iungeretur. Sic fecit in omnibus tabernaculi tabulis. ²³ E quibus viginti ad plagam meridianam erant contra Austrum, ²⁴ cum quadraginta basibus argenteis. Duæ bases sub una tabula ponebantur ex utraque parte angularum, ubi incastellaturæ laterum in angulis terminantur. ²⁵ Ad plagam quoque tabernaculi, quæ respicit ad Aquilonem, fecit viginti tabulas, ²⁶ cum quadraginta basib; argenteis, duas bases per singulas tabulas. ²⁷ Contra Occidentem vero, idest, ad eam partem tabernaculi, quæ mare respicit, fecit sex tabulas, ²⁸ et duas alias per singulos angulos tabernaculi retro: ²⁹ quæ iunctæ erant a deorsum usque sursum, et in unam compaginem pariter ferebantur. Ita fecit ex utraque parte per angularis: ³⁰ ut octo essent simul tabule, et haberent bases argenteas sedecim, binas scilicet bases sub singulis tabulis. ³¹ Fecit et vectes de lignis setim, quinque ad contineendas tabulas unius lateris tabernaculi, ³² et quinque alias ad alterius lateris coaptandas tabulas: et extra hos, quinque alias vectes ad occidentalem plagam tabernaculi contra mare. ³³ Fecit quoque vectem alium, qui per medias tabulas ab angulo usque ad angulum perveniret. ³⁴ Ipsa autem tabulata deauravit, fusis basibus earum argenteis. Et circulos eorum fecit aureos, per quos vectes induci possent: quos et ipsos laminis aureis operuit. ³⁵ Fecit et velum de hyacintho, et purpura, vermiculo, ac bysso retorta,

opere polymitario, varium atque distinctum: ³⁶ et quatuor columnas de lignis setim, quas cum capitulo deauravit, fusis basibus earum argenteis. ³⁷ Fecit et tentorium in introitu tabernaculi ex hyacintho, purpura, vermiculo, byssoque retorta, opere plumarii: ³⁸ et columnas quinque cum capitulo suis, quas operuit auro, basesque earum fudit æneas.

37 ¹ Fecit autem Beseleel et arcum de lignis setim, habentem duos semi cubitos in longitudine, et cubitum ac semissem in latitudine, altitudo quoque unius cubiti fuit et dimidi: vestitique eam auro purissimo intus ac foris. ² Et fecit illi coronam auream per gyrum, ³ conflans quatuor anulos aureos per quattuor angulos eius: duos anulos in latere uno, et duos in altero. ⁴ Vectes quoque fecit de lignis setim, quos vestivit auro, ⁵ et quos misit in anulos, qui erant in lateribus arce ad portandum eam. ⁶ Fecit et propitiatorium, id est, oraculum, de auro mundissimo, duorum cubitorum et dimidi in longitudine, et cubiti ac semis in latitudine. ⁷ Duos etiam Cherubim ex auro ductili, quos posuit ex utraque parte propitiatori: ⁸ Cherub unum in summitate unius partis, et Cherub alterum in summitate partis alterius: duos Cherubim in singulis summitatibus propitiatorii, ⁹ extendentes alas, et tegentes propitiatorium, seque mutuo et illud respicientes. ¹⁰ Fecit et mensam de lignis setim in longitudine duorum cubitorum, et in latitudine unius cubiti, quæ habebat in altitudine cubitum ac semissem. ¹¹ Circumdedicte eam auro mundissimo, et fecit illi labium aureum per gyrum, ¹² ipsique labio coronam auream interrasilem quattuor digitorum, et super eamdem, alteram coronam auream. ¹³ Fudit et quattuor circulos aureos, quos posuit in quattuor angularis per singulos pedes mensæ ¹⁴ contra coronam: misitque in eos vectes, ut possit mensa portari. ¹⁵ Ipsos quoque vectes fecit de lignis setim, et circumdedit eos auro. ¹⁶ Et vasa ad diversos usus mensæ, acetabula, phialas, et cyathos, et thuribula, ex auro

et supellectilis

puro, in quibus offerenda sunt libamina. ¹⁷ Fecit et candelabrum ductile de auro mundissimo. De cuius vete calami, scyphi, sphærulæque ac lilia procedebant: ¹⁸ sex in utroque latere, tres calami ex parte una, et tres ex altera: ¹⁹ tres scyphi in nucis modum per calamos singulos, sphærulæque simul et lilia: et tres scyphi instar nucis in calamo altero, sphærulæque simul et lilia. Aequum erat opus sex calamorum, qui procedebant de stipte candelabri. ²⁰ In ipso autem vete erant quattuor scyphi in nucis modum, sphærulæque per singulos simul et lilia: ²¹ et sphærulæ sub duobus calamis per loca tria, qui simul sex fiunt calami procedentes de vete uno. ²² Et sphærulæ igitur, et calami ex ipso erant, universa ductilia ex auro purissimo. ²³ Fecit et lucernas septem cum emunctoris suis, et vasa ubi ea que emuncta sunt, extinguantur, de auro mundissimo. ²⁴ Talentum auri appendebat candelabrum cum omnibus vasis suis. ²⁵ Fecit et altare thymiamatis de lignis setim, per quadrum singulos habens cubitos, et in altitudine duos: e cuius angulis procedebant cornua. ²⁶ Vestivitque illud auro purissimo cum craticula ac parietibus et cornibus. ²⁷ Fecitque ei coronam aureolam per gyrum, et duos anulos aureos sub corona per singula latera, ut mittantur in eos vectes, et possit altare portari. ²⁸ Ipsos autem vectes fecit de lignis setim, et operuit laminis aureis. ²⁹ Compositum et oleum ad sanctificationis unguentum, et thymiamata de aromatibus mundissimis opere pigmentari.

atrii
cum par-
tibus

38 ¹ Fecit et altare holocausti de lignis setim, quinque cubitorum per quadrum, et trium in altitudine: ² cuius cornua de angulis procedebant, operuitque illud laminis æneis. ³ Et in usus eius paravit ex ære vasa diversa, lebetes, forcipes, fuscinalas, uncinos, et ignium receptacula. ⁴ Craticulamque eius in modum retis fecit æneam, et subter eam in altaris medio arulam, ⁵ fusis quatuor anulis per totidem reticuli summitates, ad

(1) 2 Par 1, 5.

immittendos vectes ad portandum: ⁶ quos et ipsos fecit de lignis setim, et operuit laminis æneis: ⁷ induxitque in circulos, qui in lateribus altaris eminebant. Ipsum autem altare non erat solidum, sed cavum ex tabulis, et intus vacuum. ⁸ Fecit et labrum æneum cum basi sua de speculis mulierum, quæ excubabant in ostio tabernaculi. ⁹ Fecit et atrium, in cuius australi plaga erant tentoria de byssو retorta, cubitorum centum, ¹⁰ columnæ æneæ viginti cum basibus suis, capita columnarum, et tota operis cælatura, argentea. ¹¹ Aequa ad septentrionalem plagam tentoria, columnæ, basesque et capita columnarum eiusdem mensurae, et operis ac metalli, erant. ¹² In ea vero plaga, quæ ad Occidentem respicit, fuerunt tentoria cubitorum quinquaginta, columnæ decem cum basibus suis æneæ, et capita columnarum, et tota operis cælatura, argentea. ¹³ Porro contra orientem quinquaginta cubitorum paravit tentoria: ¹⁴ e quibus, quindecim cubitos columnarum trium, cum basibus suis unum tenebat latus: ¹⁵ et in parte altera (quia inter utramque introitum tabernaculi fecit) quindecim æque cubitorum erant tentoria, columnæque tres, et bases totidem. ¹⁶ Cuncta atrii tentoria byssus retorta texuerat. ¹⁷ Bases columnarum fuere æneæ, capita autem earum cum cunctis cælaturis suis argentea: sed et ipsas columnas atrii vestivit argento. ¹⁸ Et in introitu eius opere plumario fecit tentorum ex hyacintho, purpura, vermiculo, ac byssо retorta, quod habebat viginti cubitos in longitudine, altitudo vero quinque cubitorum erat iuxta mensuram, quam cuncta atrii tentoria habebant. ¹⁹ Columnæ autem in ingressu fuere quattuor cum basibus æneis, capiteque earum et cælatura argenteæ. ²⁰ Paxillos quoque tabernaculi et atrii per gyrum fecit æneos.

²¹ Haec sunt instrumenta tabernaculi testimonii, quæ enumerata sunt iuxta præceptum Moysi in ceremoniis Levitarum per manum Ithamar filii Aa-

(7) Sup 27, 8.

ron sacerdotis: 22 quæ Beseleel filius Uri filii Hur de tribu Iuda, Domino per Moysen iubente, compleverat, 23 iuncto sibi socio Ooilab filio Achisamech de tribu Dan: qui et ipse artifex lignorum egregius fuit, et polymitarius atque plumarius ex hyacintho, purpura, vermiculo, et byssso. 24 Omne aurum quod expensum est in opere Sanctuarii, et quod oblatum est in donariis, viginti novem talentorum fuit, et septingentorum triginta siclorum ad mensuram Sanctuarii. 25 Oblatum est autem ab his qui transierunt ad numerum a viginti annis et supra, de sexcentis tribus milibus, et quingentis quinquaginta, armatorum. 26 Fuerunt præterea centum talenta argenti, et quibus conflatæ sunt bases Sanctuarii, et introitus ubi velum pendet. 27 Centum bases factæ sunt de talentis centum, singulis talentis per bases singulas supputatis. 28 De mille autem septingentis, et septuaginta quinque fecit capita columnarum, quas et ipsas vestivit argento. 29 Aëris quoque oblatæ sunt talenta septuaginta duo millia, et quadragesima supra sicut, 30 ex quibus fusæ sunt bases in introitu tabernaculi testimonii, et altare æneum cum craticula sua, omniaque vasa, quæ ad usum eius pertinent, 31 et bases atrii tam in circuitu quam in ingressu eius, et paxilli tabernaculi atque atrii, per gyrum.

confectio
vestium
sacerdo-
tium

39 ¹ De hyacintho vero et purpura, vermiculo ac byssæ fecit vestes, quibus induceretur Aaron quando ministrabat in sanctis, sicut præcepit Dominus Moysi. 2 Fecit igitur superhumeralis de auro, hyacintho, et purpura, cocoque bis tincto, et byssæ retorta, ³ opere polymitario, inciditque bracteas aureas, et extenuavit in fila, ut possent torqueri cum priorum colorum subtegmine, ⁴ duasque oras sibi invicem copulatas in utroque latere summatum, ⁵ et balteum ex eisdem coloribus, sicut præcepérat Dominus Moysi. ⁶ Paravit et duos lapides onychinos, astrictos et inclusos auro, et

(1) Sup 28, 6.

sculptos arte gemmaria, nominibus filiorum Israel: ⁷ posuitque eos in lateribus superhumeralis in monimentum filiorum Israel, sicut præcepérat Dominus Moysi. ⁸ Fecit et rationale opere polymito iuxta opus superhumeralis, ex auro, hyacintho, purpura, cocoque bis tincto, et byssæ retorta: ⁹ quadrangulum, duplex, mensuræ palmi. ¹⁰ Et posuit in eo gemmarum ordines quattuor. In primo versu erat sardius, topazius, smaragdus. ¹¹ In secundo, carbunculus, sapphirus, et iaspis. ¹² In tertio, ligurius, achates, et amethystus. ¹³ In quarto, chrysolithus, onychinus, et beryllus, circumdati et inclusi auro per ordines suos. ¹⁴ Ipsique lapides duodecim, sculpti erant nominibus duodecim tribuum Israel, singuli per nomina singulorum. ¹⁵ Fecerunt in rationali et catenulis sibi invicem cohaerentes, de auro purissimo: ¹⁶ et duos uncinos, totidemque anulos aureos. Porro anulos posuerunt in utroque latere rationalis, ¹⁷ e quibus penderent duæ catene aureæ, quas inseruerunt uncinis, qui in superhumeralis angulis eminebant. ¹⁸ Hæc et ante et retro ita conveniebant sibi, ut superhumeralis et rationale mutuo necerentur, ¹⁹ stricta ad balteum et anulis fortius copulata, quos iungebat vitta hyacinthina, ne laxa fluenter, et a se invicem moverentur, sicut præcepit Dominus Moysi. ²⁰ Fecerunt quoque tunicam superhumeralis totam hyacinthinam, ²¹ et capitum in superiori parte contra medium, oramque per gyrum capitii textilem: ²² deorsum autem ad pedes mala punica ex hyacintho, purpura, vermiculo, ac byssæ retorta: ²³ et tintinnabula de auro purissimo, que posuerunt inter malogranata in extrema parte tunice per gyrum: ²⁴ tintinnabulum autem aureum, et malum punicum, quibus ornatus incidebat pontifex quando ministerio fungebatur, sicut præcepérat Dominus Moysi. ²⁵ Fecerunt et tunicas byssinas opere textili Aaron et filiis eius: ²⁶ et mitras cum coronulis suis ex byssso: ²⁷ feminalia quoque linea, byssina: ²⁸ cingulum vero de byssæ retorta, hyacintho, purpura, ac vermiculo bis tincto arte plumaria, sicut

præceperat Dominus Moysi. ²⁹ Fecerunt et lamenam sacræ venerationis de auro purissimo, scripturæntque in ea opere gemmario, Sanctum Domini: ³⁰ et strinxerunt eam cum mitra vitta hyacinthina, sicut præceperat Dominus Moysi.

³¹ Perfectum est igitur omne opus tabernaculi et tecti testimoniæ: feceruntque filii Israel cuncta quæ præceperat Dominus Moysi. ³² Et obtulerunt tabernaculum et tectum et universam supellectilem, anulos, tabulas, vectes, columnas ac bases, ³³ operitorum de pellibus arietum rubricatis, et aliud operimentum de ianthinis pellibus, ³⁴ velum: arcam, vectes, propitiatorium, ³⁵ mensam cum vasis suis et propositionis panibus: ³⁶ candelabrum, lucernas, et utensilia earum cum oleo: ³⁷ altare aureum, et unguentum, et thymiamæ ex aromatibus: ³⁸ et tentorium in introitu tabernaculi: ³⁹ altare æneum, retiaculum, vectes, et vasa eius omnia: labrum cum basi sua: tentoria atrii, et columnas cum basibus suis: ⁴⁰ tentorium in introitu atrii, funiculosque illius et paxillos. Nihil ex vasis defuit, quæ in ministerium tabernaculi, et in tectum fœderis iussa sunt fieri. ⁴¹ Vestes quoque, quibus sacerdotes utuntur in Sanctuario, Aaron scilicet et filii eius, ⁴² obtulerunt filii Israel, sicut præceperat Dominus. ⁴³ Quæ postquam Moyses cuncta vidit completa, benedixit eis.

3. Consecratio tabernaculi, 40, 1–36

Luxa
præcep-
tum
Do-
mini

40 ¹ Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: ² Mense primo, prima die mensis, eriges tabernaculum testimoniæ, ³ et pones in eo arcam, dimittesque ante illam velum: ⁴ et illata mensa, pones super eam quæ rite præcepta sunt. Candelabrum stabit cum lucernis suis, ⁵ et altare aureum in quo adoleter incensum, coram arca testimoniæ. Tentorium in introitu tabernaculi pones, ⁶ et ante illud altare holocausti: ⁷ labrum inter altare et tabernaculum, quod implebis aqua. ⁸ Circumdabisque atrium tentoriis, et ingressum eius. ⁹ Et assumpto unctionis oleo unges tabernaculum

cum vasis suis, ut sanctificantur: ¹⁰ altare holocausti et omnia vasa eius: ¹¹ labrum cum basi sua: omnia unctionis oleo consecrabis, ut sint Sancta sanctorum. ¹² Applicabisque Aaron et filios eius ad fore tabernaculi testimoniæ, et lotos aqua ¹³ indues sanctis vestibus, ut ministrant mihi, et unctione eorum in sacerdotium sempiternum proficiat.

¹⁴ Fecitque Moyses omnia quæ præceperat Dominus. ¹⁵ Igitur mense primo anni secundi, prima die mensis, collocatum est tabernaculum. ¹⁶ Erexitque Moyses illud, et posuit tabulas ac bases et vectes, statuitque columnas, ¹⁷ et expandit tectum super tabernaculum, imposito desuper oportamento, sicut Dominus imperaverat. ¹⁸ Posuit et testimonium in arca, subditis infra vectibus, et oraculum desuper. ¹⁹ Cumque intulisset arcam in tabernaculum, appedit ante eam velum ut exploreret Domini iussionem. ²⁰ Posuit et mensam in tabernaculo testimoniæ ad plagam Septentrionalem extra velum, ²¹ ordinatis coram propositionis panibus, sicut præceperat Dominus Moysi. ²² Posuit et candelabrum in tabernaculo testimoniæ et regione mensæ in parte australi, ²³ locatis per ordinem lucernis, iuxta præceptum Domini. ²⁴ Posuit et altare aureum sub tecto testimoniæ contra velum, ²⁵ et adolevit super eo incensum aromatum, sicut iusserat Dominus Moysi. ²⁶ Posuit et tentorium in introitu tabernaculi testimoniæ, ²⁷ et altare holocausti in vestibulo testimoniæ, offerens in eo holocaustum, et sacrificia, ut Dominus imperaverat. ²⁸ Labrum quoque statuit inter tabernaculum testimoniæ et altare, implens illud aqua. ²⁹ Laveruntque Moyses et Aaron, ac filii eius manus suas et pedes, ³⁰ cum ingredierentur tectum fœderis, et accederent ad altare, sicut præceperat Dominus Moysi. ³¹ Erexit et atrium per gyrum tabernaculi et altaris, ducto in introitu eius tentorio.

(16) Nm 7, 1.

Moyses
taberna-
culum
erigit

quod gloriaria Domini impletur

Postquam omnia perfecta sunt, ³² operuit nubes tabernaculum testimonii, et gloria Domini implevit illud. ³³ Nec poterat Moyses ingredi tectum sceleris, nube operiente omnia, et maiestate Domini coruscante, quia cuncta nubes operuerat. ³⁴ Si quando nubes tabernaculum deserebat, proficiscebantur filii Israel per turmas suas: ³⁵ si pendebat desuper, manebant in eodem loco. ³⁶ Nubes quippe Domini incubabat per diem tabernaculo, et ignis in nocte, videntibus cunctis populis Israel per cunctas mansiones suas.

(32) Nm 9, 15; 1 Rg 8, 10.

LIBER LEVITICUS HEBRAICE VAICRA

PARS PRIMA

Præcepta de Deo colendo, 1, 1—10, 20

I. De sacrificiis, 1, 1—7, 38

1. Præcepta de holocanthis, 1, 1—17

1 Vocavit autem Moysen, et locutus est ei Dominus de tabernaculo testimonii, dicens: **2** Louquere filii Israel, et dices ad eos: Homo, qui obtulerit ex vobis hostiam Domino de pecoribus, id est, de bobus et ovibus offerens victimas, **3** si holocaustum fuerit eius oblatio, ac de armento; masculum immaculatum offeret ad ostium tabernaculi testimonii, ad placandum sibi Dominum: **4** ponetque manum super caput hostiae, et acceptabili erit, atque in expiatione eius proficiens; **5** immolabitque vitulum coram Domino, et offerent filii Aaron sacerdotes sanguinem eius, fundentes per altaris circuitum, quod est ante ostium tabernaculi. **6** Detractaque pelle hostiae, artus in frusta concident, **7** et subiicient in altari ignem, strue lignorum ante composita: **8** et membra quae sunt cesa, desuper ordinantes, caput videlicet, et cuncta quae adhaerent ecori, **9** intestinis et pedibus lotis aqua: adolebitque ea sacerdos super altare in holocaustum et suavem odorem Domino.

10 Quod si de pecoribus oblatio est, de ovibus sive de capris holocaustum, masculum absque ma-

De armento

(3) Ex 29, 10.

de pecoribus

cula offeret: ¹¹ immolabitque ad latus altaris, quod respicit ad Aquilonem, coram Domino: sanguinem vero illius fundent super altare filii Aaron per circuitum: ¹² dividentque membra, caput, et omnia quæ adhærent ictori: et ponent super ligna, quibus subiiciendus est ignis: ¹³ intestina vero et pedes lavabunt aqua. Et oblatia omnia adolebit sacerdos super altare in holocaustum et odorem suavissimum Domino.

de avibus

¹⁴ Si autem de avibus, holocausti oblatio fuerit Domino, de turturibus, aut pullis columbae, ¹⁵ offeret eam sacerdos ad altare: et retorto ad colum capite, ac rupta vulneris loco, decurrere faciet sanguinem super crepidinum altaris: ¹⁶ vesiculam vero gutturus, et plumas proicit prope altare ad orientalem plagam, in loco in quo cineras effundi solent, ¹⁷ confringetque ascellas eius, et non secabit, neque ferro dividet eam, et adolebit super altare, lignis igne supposito. Holocaustum est et oblatio suavissimi odoris Domino.

2. Praecepta de fertili, 2, 1—16

2 ¹ Anima cum obtulerit oblationem sacrificii Domino, simila erit eius oblatio; fundentque super eam oleum, et ponet thus, ² ac deferet ad filios Aaron sacerdotes: quorum unus tollet pugillum plenum similæ et olei, ac totum thus, et ponet memoriale super altare in odorem suavissimum Domino. ³ Quod autem reliquum fuerit de sacrificio, erit Aaron et filiorum eius, Sanctum sanctorum de oblationibus Domini.

De simili

de cocto

⁴ Cum autem obtuleris sacrificium coctum in clibanio: de simila, panes scilicet absque fermento, conspersos oleo, et lagana azyma oleo lita. ⁵ Si oblatio tua fuerit de sartagine, similæ conspersæ oleo et absque fermento, ⁶ divides eam minutatim, et fundes super eam oleum. ⁷ Sin autem de craticula fuerit sacrificium, æque simila oleo con-

(3) Sir 7, 34.

spergetur: ⁸ quam offerens Domino, trades manibus sacerdotis. ⁹ Qui cum obtulerit eam, tollet memoriale de sacrificio, et adolebit super altare in odorem suavitatis Domino, ¹⁰ quidquid autem reliquum est, erit Aaron, et filiorum eius, Sanctum sanctorum de oblationibus Domini.

¹¹ Omnis oblatio, quæ offeratur Domino, absque fermento fiet, nec quidquam fermenti ac mellis adolebit in sacrificio Domino. ¹² Primitias tantum eorum offeretis ac munera: super altare vero non imponentur in odorem suavitatis. ¹³ Quidquid obtuleris sacrificii, sale condies, nec auferes sal frideris Dei tui de sacrificio tuo. In omni oblatione tua offeres sal.

¹⁴ Si autem obtuleris munus primarum frugum tuarum Domino de spicis adhuc virentibus, torrebris igni, et confringes in morem farris, et sic offeres primitias tuas Domino, ¹⁵ fundens supra oleum, et thus imponens, quia oblatio Domini est; ¹⁶ de qua adolebit sacerdos in memoriam munieris partem farris fracti, et olei, ac totum thus.

3. Praecepta de pacificis, 3; 1—17

3 ¹ Quod si hostia pacificorum fuerit eius oblatio, et de bobus voluerit offerre, marem sive feminam, immaculata offeret coram Domino. ² Ponetque manum super caput victimæ sue, quæ immolabitur in introitu tabernaculi testimonij, fundentque filii Aaron sacerdotes, sanguinem per altaris circuitum. ³ Et offerent de hostia pacificorum in oblationem Domino, adipem qui operit vitalia, et quidquid pinguedinis est intrinsecus: ⁴ duos renes cum adipe quo teguntur illa, et reticulum ictoris cum renunculis; ⁵ adolebuntque ea super altare in holocaustum, lignis igne supposito: in oblationem suavissimi odoris Domino.

sine fermento et melle sed cum sale

de primitis

De bobus

⁶ Si vero de ovibus fuerit eius oblatio et pacificorum hostia, sive masculum obtulerit, sive feminam,

de ovibus et capris

(13) Mc 9, 48. — (3) Ex 29, 13.

immaculata erunt. ⁷ Si agnum obtulerit coram Domino, ⁸ ponet manum suam super caput victimæ suæ: que immolabitur in vestibulo tabernaculi testimonii: fundentque filii Aaron sanguinem eius per circuitum altaris. ⁹ Et offerent de pacificorum hostia sacrificium Domino: adipem et caudam totam ¹⁰ cum renibus, et pinguedinem que operit ventrem atque universa vitalia, et utrumque renunculum cum adipem qui est iuxta ilia, reticulumque iecoris cum renunculis; ¹¹ et adolebit ea sacerdos super altare in pabulum ignis et oblationis Domini. ¹² Si capra fuerit eius oblatio, et obtulerit eam Domino, ¹³ ponet manum suam super caput eius: immolabitque eam in introitu tabernaculi testimonii. Et fundent filii Aaron sanguinem eius per altaris circuitum. ¹⁴ Tollentque ex ea in pastum ignis dominici, adipem qui operit ventrem, et qui tegit universa vitalia: ¹⁵ duos renunculos cum reticulo, quod est super eos iuxta ilia, et arvinam iecoris cum renunculis: ¹⁶ adolebitque ea super altare sacerdos in alimoniam ignis, et suavissimi odoris. Omnis adeps, Domini erit ¹⁷ iure perpetuo in generationibus, et cunctis habitaculis vestris: nec sanguinem nec adipem omnino comedetis.

4. Præcepta de piaculariis, 4, 1—6, 7

Si per ignorantiam peccaverit sacerdos

4. ¹ Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: **2** Loquere filiis Israel: Anima, que peccaverit per ignorantiam, et de universis mandatis Domini, que præcepit ut non fierent, quippiam fecerit: ³ si sacerdos, qui unctus est, peccaverit, delinqueret faciens populum, offeret pro peccato suo vitulum immaculatum Domino: ⁴ et adducet illum ad ostium tabernaculi testimonii coram Domino, ponetque manum super caput eius, et immolabit eum Domino. ⁵ Hauriet quoque de sanguine vituli, inferens illum in tabernaculum testimonii. ⁶ Cumque intinxerit digitum in sanguine, asperget eo septies coram Domino contra velum Sanctuarii. ⁷ Ponetque de eodem sanguine super cornua altaris thymiamatis

gratissimi Domino, quod est in tabernaculo testimonii; omnem autem reliquum sanguinem fundet in basim altaris holocausti in introitu tabernaculi. ⁸ Et adipem vituli auferet pro peccato, tam eum qui vitalia operit quam omnia quæ intrinsecus sunt: ⁹ duos renunculos et reticulum quod est super eos iuxta ilia, et adipem iecoris cum renunculis, ¹⁰ sicut auferitur de vitulo hostiæ pacificorum: et adolebit ea super altare holocausti. ¹¹ Pellem vero et omnes carnes cum capite et pedibus et intestinis et fimo, ¹² et reliquo corpore efficeret extra castra in locum mundum, ubi cineres effundi solent: incendetque ea super lignorum struem, quæ in loco effusorum cinerum cremabuntur.

¹³ Quod si omnis turba Israel ignoraverit, et per imperitum fecerit quod contra mandatum Domini est, ¹⁴ et postea intellexerit peccatum suum, offeret pro peccato suo vitulum, adducetque eum ad ostium tabernaculi. ¹⁵ Et ponent seniores populi manus super caput eius coram Domino. Immolatoque vitulo in conspectu Domini, ¹⁶ inferet sacerdos, qui unctus est, de sanguine eius in tabernaculum testimonii, ¹⁷ tincto digito aspergens septies contra velum; ¹⁸ ponetque de eodem sanguine in cornibus altaris, quod est coram Domino in tabernaculo testimonii: reliquum autem sanguinem fundet iuxta basim altaris holocaustorum, quod est in ostio tabernaculi testimonii. ¹⁹ Omnemque eius adipem tollet, et adolebit super altare: ²⁰ sic faciens et de hoc vitulo quo modo fecit et prius: et rogante pro eis sacerdote, propitius erit eis Dominus. ²¹ Ipsum autem vitulum efferet extra castra, atque comburet sicut et priorem vitulum: quia est pro peccato multitudinis.

²² Si peccaverit princeps, et fecerit unum e pluribus per ignorantiam, quod Domini lege prohibetur: ²³ et postea intellexerit peccatum suum, offeret hostiam Domino, hircum de capris immaculatum. ²⁴ Ponetque manum suam super caput eius: cumque immolaverit eum in loco ubi solet mactari holocaustum coram Domino, quia pro peccato est,

vel omnis turba Israel

vel princeps populi

²⁵tinget sacerdos digitum in sanguine hostiae pro peccato, tangens cornua altaris holocausti, et reliquum fundens ad basim eius. ²⁶Adipem vero adolebit supra, sicut in victimis pacificorum fieri solet; rogabitque pro eo sacerdos, et pro peccato eius, et dimittetur ei.

vel anima
de popu-
lo

²⁷Quod si peccaverit anima per ignorantiam, de populo terrae, ut faciat quidquam de his, quae Domini lege prohibentur, atque delinquit, ²⁸et cognoverit peccatum suum, offeret capram immaculatam. ²⁹Ponetque manum super caput hostie quae pro peccato est, et immolabit eam in loco holocausti. ³⁰Tolletque sacerdos de sanguine in dito suo: et tangens cornua altaris holocausti, reliquum fundet ad basim eius. ³¹Omnem autem adipem auferens, sicut auferri solet de victimis pacificorum, adolebit super altare in odore suavitatis Domini: rogabitque pro eo, et dimittetur ei. ³²Sin autem de pecoribus obtulerit victimam pro peccato, ovem scilicet immaculatam; ³³ponet manum super caput eius, et immolabit eam in loco ubi solent caeli holocaustorum hostiae. ³⁴Sumetque sacerdos de sanguine eius dito suo, et tangens cornua altaris holocausti, reliquum fundet ad basim eius. ³⁵Omnem quoque adipem auferens, sicut auferri solet aedeps arietis, qui immolatur pro pacificis: cremabit super altare in incensum Domini: rogabitque pro eo, et pro peccato eius, et dimittetur ei.

5 ¹Si peccaverit anima, et audierit vocem iurantis, testisque fuerit quod aut ipse vidit, aut conscientis est; nisi indicaverit, portabit iniuriam suam. ²Anima, quae tetigerit aliquid immundum, sive quod occisum a bestia est, aut per se mortuum, aut quolibet aliud reptile: et obliteretur immunditia sua, rea est, et delinquit: ³et si tetigerit quidquam de immunditia hominis iuxta omnem impuritatem, qua pollui solet, oblitaque cognoverit postea, subiacebit delicto. ⁴Anima, quae iuraverit, et protulerit labii suis ut vel male quid faceret, vel bene, et idipsum iuramento et sermone

firmaverit, oblitaque postea intellexerit delictum suum, ⁵agat paenitentiam pro peccato, ⁶et offerat de gregibus agnam sive capram, orabitque pro ea sacerdos et pro peccato eius: ⁷sin autem non potuerit offerre pecus, offerat duos turtures, vel duos pullos columbarum Domino, unum pro peccato, et alterum in holocaustum, ⁸dabitque eos sacerdoti: qui primum offerens pro peccato, retorquebit caput eius ad pennulas, ita ut collo haereat, et non penitus abrumptatur. ⁹Et asperget de sanguine eius parietem altaris; quidquid autem reliquum fuerit, faciet distillare ad fundamentum eius, quia pro peccato est. ¹⁰Alterum vero adolebit in holocaustum, ut fieri solet: rogabitque pro eo sacerdos et pro peccato eius, et dimittetur ei. ¹¹Quod si non queritur manus eius duos offerre turtures, aut duos pullos columbarum, offeret pro peccato suo simila partem ephi decimam; non mittet in eam oleum, nec thuris aliquid imponet, quia pro peccato est; ¹²tradetque eam sacerdoti: qui plenum ex ea pugillum hauriens, cremabit super altare in monumentum eius qui obtulerit, ¹³rogans pro illo et expians, reliquum vero partem ipse habebit in munere. ¹⁴Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: ¹⁵Anima si prævaricans ceremonias, per errorem in his, quae Domino sunt sanctificate, peccaverit, offeret pro delicto suo arietem immaculatum de gregibus, qui emi potest duobus siclis, iuxta pondus Sanctuarii: ¹⁶ipsunque quod intulit damni restituet, et quintam partem ponet supra, tradens sacerdoti, qui rogabit pro eo offerens arietem, et dimittetur ei. ¹⁷Anima si peccaverit per ignorantiam, feceritque unum ex his quae Domini lege prohibentur, et peccati rea intellexerit iniuriam suam, ¹⁸offeret arietem immaculatum de gregibus sacerdoti, iuxta mensuram, estimationemque peccati: qui orabit pro eo, quia nesciens fecerit: et dimittetur ei, ¹⁹quia per errorem deliquerit in Dominum.

(7) Inf 12, 8; Lc 2, 24.

si per
contem-
ptum
quis pec-
caverit

6 ¹Locutus est Dominus ad Moysen, dicens:
2 Anima quæ peccaverit, et contempto Domino,
gaverit proximo suo depositum quod fidei eius
creditum fuerat, vel vi aliquid extorserit, aut ca-
lumniam fecerit, ³sive rem perditam invenerit,
et incians insuper peieraverit, et quolibet aliud
ex pluribus fecerit, in quibus solent peccare homi-
nes, ⁴convicta delicti, reddet ⁵omnia quæ per
fraudem voluit obtinere, integra, et quintam insu-
per partem domino cui damnum intulerat. ⁶Pro
peccato autem suo offeret arietem immaculatum
de grege, et dabit eum sacerdoti, iuxta aestimatio-
nem, mensuramque delicti: ⁷qui rogabit pro eo
coram Domino, et dimittetur illi pro singulis quæ
faciendo peccavit.

5. Præcepta de officiis et iure sacerdotum, 6, 8—7, 38

8 Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens:
9 Præcipe Aaron et filiis eius: Hæc est lex holocausti: Cremabitur in altari tota nocte usque mane:
ignis ex eodem altari erit. ¹⁰ Vestietur tunica sa-
cerdos et feminalibus lineis: tolletque cineres, quos
vorans ignis exsuffit, et ponens iuxta altare, ¹¹spoli-
abitur prioribus vestimentis, indutusque aliis, ef-
feret eos extra castra, et in loco mundissimo us-
que ad favillam consumi faciet. ¹² Ignis autem in
altari semper ardebit, quem nutrit sacerdos subii-
cens ligna mane per singulos dies, et imposito
holocausto, desuper adolebit adipes pacificorum.
¹³ Ignis est iste perpetuus, qui numquam deficit
in altari.

¹⁴ Hæc est lex sacrificii et libamentorum, quæ
offerent filii Aaron coram Domino, et coram altari.
¹⁵ Tollet sacerdos pugillum similiæ, quæ conspersa
est oleo, et totum thus, quod super similam posi-
tum est: adolebitque illud in altari in monumen-
tum odoris suavissimi Domino: ¹⁶ reliquam autem
partem simile comedet Aaron cum filiis suis, abs-
que fermento: et comedet in loco Sancto Atri*ta*

(5) Nm 5, 7.

In hol-
causto

in fertis

bernaculi. ¹⁷ Ideo autem non fermentabitur, quia
pars eius in Domini offertur incensum. Sanctum
sanctorum erit, sicut pro peccato atque delicto.
¹⁸ Mares tantum stirpis Aaron comedent illud. Le-
gitimum ac sempiternum erit in generationibus ve-
stris de sacrificiis Domini. Omnis, qui tetigerit illa,
sanctificabitur. ¹⁹ Locutusque est Dominus ad Moy-
sen, dicens: ²⁰ Hæc est oblatio Aaron, et filiorum
eius, quam offerre debent Domino in die unctionis
sue. Decimam partem ephi offerent simile in sa-
crificio sempiterno, medium eius mane, et medium
eius vespere: ²¹ quæ in sartagine oleo conspersa
frigetur. Offeret autem eam calidam in odorem
suavissimum Domino ²² sacerdos, qui iure patri
successerit, et tota cremabitur in altari. ²³ Omne
enim sacrificium sacerdotum igne consumetur, nec
quisquam comedet ex eo.

²⁴ Locutus est autem Dominus ad Moysen, di-
cens: ²⁵ Loquere Aaron et filiis eius: Ista est lex
hostiæ pro peccato: In loco ubi offertur holocau-
stum, immolabitur coram Domino. Sanctum sancto-
rum est. ²⁶ Sacerdos qui offert, comedet eam in
loco sancto, in atrio tabernaculi. ²⁷ Quidquid teti-
gerit carnes eius, sanctificabitur. Si de sanguine
illius vestis fuerit aspersa, lavabitur in loco sancto.
²⁸ Vas autem fictile, in quo cocta est, confringetur;
quod si vas æneum fuerit, defricabitur, et lavabitur
aqua. ²⁹ Omnis masculus de genere sacerdotali ve-
scetur de carnibus eius, quia Sanctum sanctorum
est. ³⁰ Hostia enim quæ ceditur pro peccato, cu-
ius sanguis infertur in tabernaculum testimonii ad
expiadendum in Sanctuario, non comedetur, sed com-
buretur igni.

7 ¹Hæc quoque lex hostiæ pro delicto, Sancta
sanctorum est: ² idcirco ubi immolabitur ho-
locaustum, mactabitur et victimæ pro delicto: san-
guis eius per gyrum altaris fundetur. ³ Oferrent
ex ea caudam et adipem qui operit vitalia: ⁴ Duos

(30) Sup 4, 5; Hbr 13, 11.

in hostia
pro pec-
cato

in hostia
pro
delicto

renunculos, et pinguedinem quæ iuxta illa est, reticulumque ecoris cum renunculis. ⁵ Et adolebit ea sacerdos super altare: incensum est Domini pro delicto. ⁶ Omnis masculus de sacerdotali genere, in loco sancto vescetur his carnibus, quis Sanctum sanctorum est. ⁷ Sicut pro peccato offertur hostia, ita et pro delicto: utriusque hostiae lex una erit: ad sacerdotem, qui eam obtulerit, pertinebit. ⁸ Sacerdos qui offert holocausti victimam, habebit pellem eius. ⁹ Et omne sacrificium similiæ, quod coquitur in cibano, et quidquid in craticula, vel in sartagine præparatur, eius erit sacerdotis a quo offertur: ¹⁰ sive oleo conspersa, sive arida fuerint, cunctis filiis Aaron mensura sequa per singulos dividetur.

¹¹ Hæc est lex hostiæ pacificorum quæ offertur Domino. ¹² Si pro gratiarum actione oblatio fuerit, offerent panes absque fermento conspersos oleo, et lagana azyma uncta oleo, coctamque similam, et collyridas olei admistione conspersas: ¹³ panes quoque fermentatos cum hostia gratiarum, que immolatur pro pacificis: ¹⁴ ex quibus unus pro primis offeretur Domino, et erit sacerdos qui fundet hostiam sanguinem. ¹⁵ Cuius carnes eadem comedentur die, nec remanebit ex eis quidquam usque mane. ¹⁶ Si voto, vel sponte quispiam obtulerit hostiam, eadem similiiter edetur die: sed et si quid in crastinum remanserit, vesci licitum est: ¹⁷ quidquid autem tertius invenerit dies, ignis absumet. ¹⁸ Si quis de carnibus victimæ pacificorum dii tertio comedenter, irrita fiet oblatio, nec proderit offerenti: quin potius quæcumque anima tali se edulio contaminaverit, prævaricationis rea erit. ¹⁹ Caro, quæ aliquid tetigerit immundum, non comedetur, sed comburetur igni: qui fuerit mundus, vescetur ex ea. ²⁰ Anima polluta quæ ederit de carnibus hostiæ pacificorum, quæ oblatæ est Domino, peribit de populis suis. ²¹ Et quæ tetigerit immunditiam hominis, vel iumenti, sive omnis rei, quæ polluere potest, et comedenter de huiuscmodi carnibus, interibit de populis suis.

²² Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: ²³ Loquere filii Israel: Adipem ovis, et bovis, et capræ non comedetis. ²⁴ Adipem cadaveris mortuici, et eius animalis, quod a bestia captum est, habebitis in variis usus. ²⁵ Si quis adipem, qui offerri debet in incensum Domini, comedederit, peribit de populo suo. ²⁶ Sanguinem quoque omnis animalis non sumetis in cibo, tam de avibus quam de pecoribus. ²⁷ Omnis anima, qua ederit sanguinem, peribit de populis suis. ²⁸ Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: ²⁹ Loquere filii Israel, dicens: Qui offert victimam pacificorum Domino, offerat simul et sacrificium, id est, libamenta eius. ³⁰ Tenebit manibus adipem hostiæ, et pectusculum: cumque ambo oblatæ Domino consecraverit, tradet sacerdoti, ³¹ qui adolebit adipem super altare, pectusculum autem erit Aaron, et filiorum eius. ³² Armus quoque dexter de pacificorum hostiis cedet in primitias sacerdotis. ³³ Qui obtulerit sanguinem et adipem, filiorum Aaron, ipse habebit et armum dextrum in portione sua. ³⁴ Pectusculum enim elevationis, et armum separationis tuli a filiis Israel de hostiis eorum pacificis, et dedi Aaron sacerdoti, et filiis eius lege perpetua, ab omni populo Israel.

³⁵ Hæc est unctionis Aaron et filiorum eius in ceremoniis Domini die qua obtulit eos Moyses, ut sacerdotio fungerentur, ³⁶ et quæ præcepta eis dari Dominus a filiis Israel religione perpetua in generationibus suis. ³⁷ Ista est lex holocausti, et sacrificii pro peccato atque delicto, et pro consecratione et pacificorum victimis: ³⁸ quam constituit Dominus Moysi in monte Sinai, quando mandavit filiis Israel ut offerrent oblationes suas Domino in deserto Sinai.

II. De sacerdotibus, 8, 1—10, 20

1. Præcepta de consecratione, 8, 1—36

⁸ ¹ Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: ⁸ ² Tolle Aaron cum filiis suis, vestes eorum, et unctionis oleum, vitulum pro peccato, duos arietes

adeps et
sanguis
ne come-
dantur

conclusio

Aaron
et filii

canistrum cum azymis,³ et congregabis omnem coetum ad ostium tabernaculi.⁴ Fecit Moyses ut Dominus imperaverat. Congregataque omni turba ante fores tabernaculi,⁵ ait: Iste est sermo, quem iussit Dominus fieri.

6 Statimque obtulit Aaron et filios eius. Cumque lavisset eos,⁷ vestivit pontificem subucula linea, accingens eum balteo, et induens eum tunica hyacinthina, et desuper humerale imposuit,⁸ quod astrigens cingulo aptavit rationali, in quo erat Doctrina et Veritas. 9 Cidari quoque textit caput: et super eam, contra frontem, posuit laminam auream consecratam in sanctificatione, sicut præceperat ei Dominus. 10 Tulit et uncionis oleum, quo linivit tabernaculum cum omni supellectili sua. 11 Cumque sanctificans asperseret altare septem vicibus, unxit illud, et omnia vasa eius, labrumque cum basi sua sanctificavit oleo. 12 Quod fundens super caput Aaron, unxit eum, et consecravit: 13 filios quoque eius oblatos vestivit tunicis lineis, et cinxit balteis, impositisque mitras, ut iussiteret Dominus.

14 Obtulit et vitulum pro peccato; cumque super caput eius posuisset Aaron, et filii eius manus suas,¹⁵ immolavit eum: hauriens sanguinem, et tincto digito, tetigit cornua altaris per gyrum; quo expiato et sanctificato, fudit reliquum sanguinem ad fundamenta eius. 16 Adipem vero qui erat super vitalia, et reticulum iecoris, duosque renunculos, cum arvinulis suis adolevit super altare: 17 vitulum cum pelle, et carnibus, et fimo, cremans extra castra, sicut præceperat Dominus. 18 Obtulit et arietem in holocaustum: super cuius caput cum imposuissent Aaron et filii eius manus suas,¹⁹ immolavit eum, et fudit sanguinem eius per circuitum altaris. 20 Ipsumque arietem in frusta coincidens, caput eius, et artus, et adipem adolevit igni, 21 lotis prius intestinis et pedibus, totumque simul arietem incendit super altare, eo quod esset holocau-

(12) Sir 45, 18.

vestiuntur
et un-
guntur

sacrificis
sanctifi-
cantur

illit 19

stum suavissimi odoris Domino, sicut præceperat ei. 22 Obtulit et arietem secundum, in consecratione sacerdotum: posueruntque super caput eius Aaron et filii eius manus suas. 23 Quem cum immolasset Moyses, sumens de sanguine eius, tetigit extremum auriculæ dextræ Aaron, et pollicem manus eius dextra, similiter et pedis. 24 Obtulit et filios Aaron; cumque de sanguine arietis immolati tetigisset extremum auricular singulorum dextræ, et pollices manus ac pedis dextri, reliquum fudit super altare per circuitum: 25 adipem vero, et caudam, omnemque pinguedinem que operit intestina, reticulumque iecoris, et duos renes cum adipibus suis, et armo dextro separavit. 26 Tollens autem de canistro azymorum, quod erat coram Domino, panem absque fermento, et collyridam conspersam oleo, laganumque posuit super adipes, et armum dextrum, 27 tradens simul omnia Aaron et filiis eius. Qui postquam levaverunt ea coram Domino,²⁸ rursum suscepta de manibus eorum, adolevit super altare holocausti, eo quod consecrationis esset oblatio, in odorem suavitatis, sacrificii Domini. 29 Tuitique pectusculum elevans illud coram Domino, de ariete consecrationis in partem suam, sicut præceperat ei Dominus. 30 Assumensque unguentum, et sanguinem qui erat in altari, aspersit super Aaron et vestimenta eius, et super filios illius ac vestes eorum.

31 Cumque sanctificasset eos in vestitu suo, præcepit eis, dicens: Coquite carnes ante fores tabernaculi, et ibi comedite eas; panes quoque consecrationis edite, qui positi sunt in canistro, sicut præcepit mihi Dominus, dicens: Aaron et filii eius comedent eos: 32 quidquid autem reliquum fuerit de carne et panibus, ignis absumet. 33 De ostio quoque tabernaculi non exhibitis septem diebus, usque ad diem quo complebitur tempus consecrationis vestrae; septem enim diebus finitur consecratio: 34 sicut et impræsentiarum factum est, ut ri-

tempus
consecre-
tions
comple-
tur

(31) Ex 29, 32; Inf 24, 9.

tus sacrificii completeretur. ³⁵ Die ac nocte manebitis in tabernaculo observantes custodias Domini, ne moriamini: sic enim mibi præceptum est. ³⁶ Fereruntque Aaron et filii eius cuncta quæ locutus est Dominus per manum Moysi.

2. Præcepta de primitiis, 9, 1—24

Mandatum ac
prædictio
Moysis

9 ¹ Facto autem octavo die, vocavit Moyses Aaron et filios eius, ac maiores natu Israel, dixisse ad Aaron: ² Tolle de armento vitulum pro peccato, et arietem in holocaustum, utrumque immaculatum, et offer illos coram Domino. ³ Et ad filios Israel loqueris: Tollite hircum pro peccato, et vitulum, atque agnum anniculos, et sine macula in holocaustum, ⁴ bovem et arietem pro pacificis: et immolate eos coram Domino, in sacrificio singulorum similam conspersam oleo offerentes; hodie enim Dominus apparebit vobis. ⁵ Tulerunt ergo cuncta quæ iussert Moyses ad ostium tabernaculi: ubi cum omnis multitudo astaret, ⁶ ait Moyses: Iste est sermo, quem præcepit Dominus: facite, et apparebit vobis gloria eius. ⁷ Et dixit ad Aaron: Accede ad altare, et immole pro peccato tuo: offer holocaustum, et deprecate pro te et pro populo; cumque mactaveris hostiam populi, ora pro eo, sicut præcepit Dominus.

⁸ Statimque Aaron accedens ad altare, immolavit vitulum pro peccato suo: ⁹ cuius sanguinem obtulerunt ei filii sui: in quo tingens digitum, tetigit cornua altaris, et fudit residuum ad basim eius. ¹⁰ Adipemque et renunculos, ac reticulum iceroris, quæ sunt pro peccato, adolevit super altare, sicut præcepérat Dominus Moysi: ¹¹ carnes vero et pellem eius extra castra combussit igni. ¹² Immolavit et holocausti victimam: obtuleruntque ei filii sui sanguinem eius, quem fudit per altaris circuitum. ¹³ Ipsam etiam hostiam in frusta concisam, cum capite et membris singulis obtulerunt; quæ omnia super altare cremavit igni, ¹⁴ lotis aqua prius intestinis et pedibus. ¹⁵ Et pro peccato populi offerens, mactavit hircum: expiatoque altari, ¹⁶ fecit

holocaustum, ¹⁷ addens in sacrificio libamenta, quæ pariter offeruntur, et adolens ea super altare, absque ceremoniis holocausti matutini. ¹⁸ Immolavit et bovem atque arietem, hostias pacificas populi: obtuleruntque ei filii sui sanguinem, quem fudit super altare in circuitum. ¹⁹ Adipem autem bovis, et caudam arietis, renunculosque cum adipibus suis, et reticulum iceroris ²⁰ posuerunt super pectora; cumque cremati essent adipes super altare, ²¹ pectora eorum, et armos dextros separavit Aaron, elevans coram Domino, sicut præceperat Moyses. ²² Et extendens manus ad populum, benedixit ei. Sicque completis hostiis pro peccato, et holocaustis, et pacificis, descendit. ²³ Ingressi autem Moyses et Aaron in tabernaculum testimonii, et deinceps egressi benedixerunt populo.

Apparuitque gloria Domini omni multititudini: ²⁴ et ecce egressus ignis a Domino, devoravit holocaustum, et adipes qui erant super altare. Quod cum vidissent turbæ, laudaverunt Dominum, ruentes in facies suas.

3. Præcepta de sanctitate, 10, 1—20

10 ¹ Arreptisque Nadab, et Abiu filii Aaron thubilis, posuerunt ignem, et incensum desuper, offerentes coram Domino ignem alienum: quod eis præceptum non erat. ² Egressusque ignis a Domino, devoravit eos, et mortui sunt coram Domino.

³ Dixitque Moyses ad Aaron: Hoc est quod locutus est Dominus: Sanctificabor in iis, qui appropiquant mihi, et in conspectu omnis populi glorificabor. Quod audiens tacuit Aaron. ⁴ Vocatis autem Moyses Misaele, et Elisaphan filii Oziel, patrui Aaron, ait ad eos: Ite et tollite fratres vestros de conspectu Sanctuarii, et asportate extra castra. ⁵ Confestimque pergentes, tulerunt eos sicut iacebant, vestitos lineis tunicis, et eiecerunt foras, ut sibi fuerat imperatum. ⁶ Locutusque est Moyses

apparitio
gloriæ
Domini

Castiga-
tio pri-
mogeni-
torum

verba
Moysis

(23) 2 Mec 2, 10. — (1) Nm 3, 4; 26, 61; 1 Par 24, 2.

ad Aaron, et ad Eleazar, et Ithamar filios eius: Capita vestra nolite nudare, et vestimenta nolite scindere, ne forte moriamini, et super omnem cœtum oriatur indignatio. Fratres vestri, et omnis domus Israel plangent incendium quod Dominus suscitavit: ⁷ vos autem non egrediemini fores tabernaculi, alioquin peribitis: oleum quippe sanctæ unctionis est super vos. Qui fecerunt omnia iuxta præceptum Moysi.

verba
Domini

⁸ Dixit quoque Dominus ad Aaron: ⁹ Vinum, et omne quod inebriare potest, non bibetis tu et filii tui, quando intratis in tabernaculum testimonii, ne moriamini: quia præceptum sempiternum est in generationes vestras. ¹⁰ Et ut habeatis scientiam discernendi inter sanctum et profanum, inter pollutum et mundum: ¹¹ doceatisque filios Israel omnia legitima mea quæ locutus est Dominus ad eos per manum Moysi.

ira et
placatio
Mosis

¹² Locutusque est Moyses ad Aaron, et ad Eleazar, et Ithamar filios eius, qui erant residui: Tollite sacrificium, quod remansit de oblatione Domini, et comedite illud absque fermento iuxta altare, quia Sanctum sanctorum est. ¹³ Comedetis autem in loco sancto: quod datum est tibi et filiis tuis de oblationibus Domini, sicut præceptum est mihi. ¹⁴ Pectusculum quoque quod oblatum est, et armum qui separatus est, edetis in loco mundissimo tu et filii tui, et filiae tuae tecum; tibi enim ac liberis tuis reposita sunt de hostiis salutaribus filiorum Israel: ¹⁵ eo quod armum et pectus, et adipes qui cremantur in altari, elevaverunt coram Domino, et pertinente ad te, et ad filios tuos lege perpetua, sicut præcepit Dominus. ¹⁶ Inter hæc, hircum, qui oblatus fuerat pro peccato, cum quereret Moyses, exustum repperit: iratusque contra Eleazar et Ithamar filios Aaron, qui remanserant, ait: ¹⁷ Cur non comedistis hostiam pro peccato in loco sancto, quæ Sancta sanctorum est, et data vobis ut portetis

(16) 2 Mec 2, 11.

iniquitatem multitudinis, et rogetis pro ea in conspectu Domini, ¹⁸ præsertim cum de sanguine illius non sit illatum intra sancta, et comedere debueritis eam in Sanctuario, sicut præceptum est mihi? ¹⁹ Respondit Aaron: Oblata est hodie victima pro peccato, et holocaustum coram Domino: mihi autem accidit quod vides. Quomodo potui comedere eam, aut placere Domino in ceremoniis mente lugubri? ²⁰ Quod cum audisset Moyses, reciperit satisfactionem.

PARS SECUNDA

Præcepta de populo perficiendo, 11, 1—25, 55

I. De munditia levitica, 11, 1—16, 34

1. Præcepta de animalibus mundis et immundis, 11, 1—47

11 ¹ Locutusque est Dominus ad Moysen et Aaron, dicens: ² Dicite filiis Israel: Hæc sunt animalia quæ comedere debetis de cunctis animalibus terræ: ³ Omne quod habet divisam ungulam, et ruminat in pecoribus, comedetis. ⁴ Quidquid autem ruminat quidem, et habet ungulam, sed non dividit eam, sicut camelus et cetera, non comedetis illud, et inter immunda reputabitis. ⁵ Cheirogryllus qui ruminat, ungulamque non dividit, immundus est. ⁶ Lepus quoque: nam et ipse ruminat, sed ungulam non dividit. ⁷ Et sus: qui cum ungulam dividit, non ruminat. ⁸ Horum carnibus non vescemini, nec cadavera contingetis, quia immunda sunt vobis.

⁹ Hæc sunt quæ lignuntur in aquis, et vesci licitum est. Omne quod habet pinnulas et squamas, tam in mari quam in fluminibus et stagnis, comedetis. ¹⁰ Quidquid autem pinnulas et squamas non habet eorum quæ in aquis moventur et vivunt, abominabile vobis, ¹¹ exsecrandumque erit, carnes eorum non comedetis, et morticina vitabitis. ¹² Cunc-

(2) Dt 14, 4. — (7) 2 Mec 6, 18.

De qua-
drupedi-
bus

aquati-
bus

volucribus

de insectis volatilibus

de morticinis

quadrupedum immundorum

bestiolam immundorum

ta quæ non habent pinnulas et squamas in aquis, polluta erunt.

¹³ Hæc sunt quæ de avibus comedere non debetis, et vitanda sunt vobis: Aquilam, et gryphem, et halæctum, ¹⁴ et milvum ac vulturem iuxta genus suum, ¹⁵ et omne corvini generis in similitudinem suam, ¹⁶ struthionem, et noctuam, et larum, et accipitrem iuxta genus suum: ¹⁷ bubenem, et mergulam, et ibin, ¹⁸ et cygnum, et onocrotalum, et porphyronem, ¹⁹ herodionem et chadriam iuxta genus suum, upupam quoque, et vespertilionem.

²⁰ Omne de volucribus quod graditur super quatuor pedes, abominabile erit vobis. ²¹ Quidquid autem ambulat quidem super quatuor pedes, sed habet longiora retro crura, per quæ salit super terram, ²² comedere debetis, ut est bruchus in genere suo, et attacus atque ophiomachus, ac locusta, singula iuxta genus suum. ²³ Quidquid autem ex volucribus quatuor tantum habet pedes, execrabilis erit vobis:

²⁴ et quicumque morticina eorum tetigerit, polluetur, et erit immundus usque ad vesperum: ²⁵ et si necesse fuerit ut portet quippiam horum mortuum, lavabit vestimenta sua, et immundus erit usque ad occasum solis.

²⁶ Omne animal quod habet quidem ungulam, sed non dividit eam, nec ruminat, immundus erit: et qui tetigerit illud, contaminabitur. ²⁷ Quod ambulat super manus ex cunctis animantibus, quæ incedunt quadrupedia, immundus erit: qui tetigerit morticina eorum, polluetur usque ad vesperum. ²⁸ Et qui portaverit huiuscmodi cadavera, lavabit vestimenta sua, et immundus erit usque ad vesperum: quia omnia haec immunda sunt vobis.

²⁹ Hæc quoque inter polluta reputabuntur de his, quæ moventur in terra, mustela et mus et crocidilus, singula iuxta genus suum, ³⁰ mygale, et chamaeleon, et stellio, et lacerta, et talpa: ³¹ omnia haec immunda sunt. Qui tetigerit morticina eorum, immundus erit usque ad vesperum: ³² et super

quod ceciderit quidquam de morticinis eorum, polluetur tam vas ligneum et vestimentum, quam pelles et cilicia: et in quocumque fit opus, tingeretur aqua, et polluta erunt usque ad vesperum, et sic postea mundabuntur. ³³ Vas autem fictile, in quod horum quidquam intro cederit, polluetur, et idcirco frangendum est. ³⁴ Omnis cibus, quem comedetis, si fusa fuerit super eum aqua, immundus erit: et omne liquens quod bibitur de universo vase, immundum erit. ³⁵ Et quidquid de morticinis huiuscmodi ceciderit super illud, immundus erit: sive cibani, sive chytropodes, destruentur, et immundi erunt. ³⁶ Fontes vero et cisterne, et omnis aquarum congregatio munda erit. Qui morticinum eorum tetigerit, polluetur. ³⁷ Si ceciderit super sementem, non polluet eam. ³⁸ Si autem quispiam aqua sementem perfuderit, et postea morticinis tanta fuerit, illoco polluetur.

³⁹ Si mortuum fuerit animal, quod licet vobis comedere, qui cadaver eius tetigerit, immundus erit usque ad vesperum: ⁴⁰ et qui comedet ex eo quispiam, sive portaverit; lavabit vestimenta sua, et immundus erit usque ad vesperum.

⁴¹ Omne quod reptat super terram, abominabile erit, nec assumetur in cibum. ⁴² Quidquid super pectus quadrupes graditur, et multos habet pedes, sive per humum trahitur, non comedetis, quia abominabile est. ⁴³ Nolite contaminare animas vestras, nec tangatis quidquam eorum, ne immundis sitis. ⁴⁴ Ego enim sum Dominus Deus vester: sancti estote, quia ego sanctus sum. Ne pollutatis animas vestras in omni reptili quod movetur super terram. ⁴⁵ Ego enim sum Dominus, qui eduxi vos de Terra Ægypti, ut essem vobis in Deum. Sancti eritis, quia ego sanctus sum.

⁴⁶ Ista est lex animalium ac volucrum, et omnis animæ viventis, quæ movetur in aqua, et reptat in terra, ⁴⁷ ut differentias noveritis mundi, et immundi, et sciatis quid comedere et quid respuere debeatis.

(44) 1 Ptr 1, 16.

Hæc sunt
volucraHæc sunt
animaliade reptili-
bus

conclusio

2. Præcepta de puerpera, 12, 1–8

De im-
munditia

12 ¹Locutus est Dominus ad Moysen, dicens: ²Loquere filii Israel, et dices ad eos: Mulier, si suscepto semine pepererit masculum, immunda erit septem diebus iuxta dies separationis menstruæ. ³Et die octavo circumcidetur infantulus: ⁴ipsa vero triginta tribus diebus manebit in sanguine purificationis suæ. Omne sanctum non tanget, nec ingredietur in Sanctuarium, donec implentur dies purificationis suæ. ⁵Sin autem feminam pepererit, immunda erit duabus hebdomabus iuxta ritum fluxus menstrui, et sexaginta sex diebus manebit in sanguine purificationis suæ.

⁶Cumque expleti fuerint dies purificationis suæ, pro filio, sive pro filia, deferet agnum anniculum in holocaustum, et pulum columbae sive turtorem pro peccato, ad ostium tabernaculi testimonii, et tradet sacerdoti ⁷qui offeret illa coram Domino, et orabit pro ea, et sic mundabitur a profluvio sanguinis sui; ista est lex parentis masculum aut feminam. ⁸Quod si non invenerit manus eius, nec potuerit offerre agnum, sumet duos turtures vel duos pullos columbarum, unum in holocaustum, et alterum pro peccato; orabitque pro ea sacerdos, et sic mundabitur.

3. Præcepta de lepra, 13, 1–14, 57

De cogni-
tione le-
pra in
cute

13 ¹Locutus est Dominus ad Moysen, et Aaron, dicens: ²Homo, in cuius cute et carne ortus fuerit diversus color sive pustula, aut quasi lucens quippiam, id est plaga lepræ, adducetur ad Aaron sacerdotem, vel ad unum quemlibet filiorum eius. ³Qui cum viderit lepram in cute, et pilos in album mutatos colorem, ipsamque speciem lepræ humiliorem cute et carne reliqua; plaga lepræ est, et ad arbitrium eius separabitur. ⁴Sin autem lucens candor fuerit in cute, nec humilior carne reliqua, et pilis coloris pristini, recludet eum

(2) Lc 2, 22. — (3) Lc 2, 21; Io 7, 22. — (8) Sup 5, 11; Lc 2, 24.

sacerdos septem diebus, ⁵et considerabit die septimo: et siquidem lepra ultra non creverit, nec transierit in cute priores terminos, rursum recludet eum septem diebus alii. ⁶Et die septimo contemplabitur: si obscurior fuerit lepra, et non creverit in cute, mundabit eum, quia scabies est: lavabitque homo vestimenta sua, et mundus erit. ⁷Quod si postquam a sacerdote visus est, et redditus munditiae, iterum lepra creverit; adducetur ad eum, ⁸et immunditiae condemnabitur. ⁹Plaga lepræ si fuerit in homine, adducetur ad sacerdotem, ¹⁰et videbit eum. Cumque color albus in cute fuerit, et capillorum mutaverit aspectum, ipsa quoque caro viva apparuerit: ¹¹lepra vetustissima iudicabitur, atque inolita cuti. Contaminabit itaque eum sacerdos, et non recludet, quia perspicue immunditiae est. ¹²Sin autem effloruerit discurrens lepra in cute, et operuerit omnem cutem a capite usque ad pedes, quicquid sub aspectum oculorum cadit, ¹³considerabit eum sacerdos, et teneri lepra mundissima iudicabit: eo quod omnis in candorem versa sit, et idcirco homo mundus erit. ¹⁴Quando vero caro vivens in eo apparuerit, ¹⁵tunc sacerdotis iudicio polueretur, et inter immundos reputabitur; caro enim viva si lepra aspergitur, immunda est. ¹⁶Quod si rursum versa fuerit in alborem, et totum hominem operuerit, ¹⁷considerabit eum sacerdos, et mundum esse decernet. ¹⁸Caro autem et cutis in qua ulcus natum est et sanatum, ¹⁹et in loco ulceris cicatrix alba apparuerit, sive subrufa, adducetur homo ad sacerdotem: ²⁰qui cum viderit locum lepræ humiliorem carne reliqua, et pilos versos in candorem, contaminabit eum: plaga enim lepræ orta est in ulcere. ²¹Quod si pilus coloris est pristini, et cicatrix subobscura, et vicina carne non est humilior, recludet eum septem diebus. ²²Et si quidem creverit, adiudicabit eum lepræ. ²³Sin autem steterit in loco suo, ulceris est cicatrix, et homo mundus erit. ²⁴Caro autem et cutis, quam ignis exusserit, et sanata albam sive rufam habuerit cicatricem, ²⁵considerabit eam sa-

leprosæ in
capite
vel barba

de cogni-
tione viti-
linis al-
bae

leprosæ in
calvitio

cerdos, et ecce versa est in alborem, et locus eius reliqua cute est humilior: contaminabit eum, quia plaga lepræ in cicatrice orta est.²⁶ Quod si pilorum color non fuerit immutatus, nec humilior plaga carne reliqua, et ipsa lepræ species fuerit subobscura, recludet eum septem diebus,²⁷ et die septimo contemplabitur: si creverit in cute lepra, contaminabit eum;²⁸ sin autem in loco suo candor steterit non satis clarus, plaga combustionis est, et idcirco mundabitur, quia cicatrix est combusturæ.

²⁹ Vir, sive mulier, in cuius capite vel barba germinaverit lepra, videbit eos sacerdos.³⁰ Et siquidem humilior fuerit locus carne reliqua, et capillus flavus, solitoque subtilior; contaminabit eos, quia lepra capitii ac barbae est.³¹ Sin autem viderit locum macule æqualem vicinæ carni, et capillum nigrum: recludet eum septem diebus,³² et die septimo intuebitur. Si non creverit macula, et capillus sui coloris est, et locus plagæ carni reliqua æqualis:³³ radetur homo absque loco maculae, et includetur septem diebus aliis.³⁴ Si die septimo visa fuerit stetisse plaga in loco suo, nec humilior carne reliqua, mundabit eum, lotisque vestibus suis mundus erit.³⁵ Sin autem post emundationem rursus creverit macula in cute,³⁶ non queret amplius utrum capillus in flavum colorem sit immutatus, quia aperte immundus est.³⁷ Porro si steterit macula, et capilli nigri fuerint, noverit hominem sanatum esse, et confidenter eum pronuntiet mundum.

³⁸ Vir, sive mulier, in cuius cute candor apparuerit,³⁹ intuebitur eos sacerdos: si reprehenderit subobscurm albarem lucere in cute, sciat non esse lepram, sed maculam coloris candidi, et hominem mundum.

⁴⁰ Vir, de cuius capite capilli flunt, calvus et mundus est:⁴¹ et si a fronte ceciderint pili, recalvaster et mundus est.⁴² Sin autem in calvitio sive in recalvatione albus vel rufus color fuerit exortus,⁴³ et hoc sacerdos viderit, condemnabit eum haud dubie lepræ, quæ orta est in calvitio.

⁴⁴ Quicumque ergo maculatus fuerit lepra, et separatus est ad arbitrium sacerdotis,⁴⁵ habebit vestimenta dissuta, caput nudum, os veste contectum, contaminatum ac sordidum se clamabit.⁴⁶ Omnis tempore quo leprosus est, et immundus, solus habebit extra castra.

⁴⁷ Vestis lanaea sive linea, quæ lepram habuerit in stamine atque subtegmine, aut certe pellis, vel quidquid ex pelle confectionum est,⁴⁸ si alba vel rufa macula fuerit infecta, lepra reputabitur, ostendetque sacerdoti,⁵⁰ qui consideratam recludet septem diebus:⁵¹ et die septimo rursus aspicens si reprehenderit crevisse, lepra perseverans est: pollutum iudicabit vestimentum, et omne in quo fuerit inventa:⁵² et idcirco comburetur flammis.⁵³ Quod si eam viderit non crevisse,⁵⁴ præcipiet, et lavabunt id, in quo lepra est, recludetque illud septem diebus aliis.⁵⁵ Et cum viderit faciem quidem pristinam non reversam, nec tamen crevisse lepram, immundum iudicabit, et igne combure, eo quod infusa sit in superficie vestimenti vel per totum, lepra.⁵⁶ Sin autem obscurior fuerit locus lepræ, postquam vestis est lata, abrumpet eum, et a solido dividet.⁵⁷ Quod si ultra apparuerit in his locis, quæ prius immaculata erant, lepra volatilis et vaga: debet igne comburi.⁵⁸ Si cessaverit, lavabit aqua ea, quæ pura sunt, secundo, et munda erunt.⁵⁹ Ista est lex lepræ vestimenti lanci et linei, staminis, atque subtegmis, omnisque supellectilis pelli-
cæ, quomodo mundari debeat, vel contaminari.

14 ¹ Locutus est Dominus ad Moysen, dicens: ² Hic est ritus leprosi, quando mundandus est: Adducetur ad sacerdotem: ³ qui egressus de castris, cum invenerit lepram esse mundatam,⁴ præcipiet ei, qui purificatur, ut offerat duos passeress vivos pro se, quibus vesci lictum est, et lignum cedrinum, vermiculatum et hyssopum.⁵ Et unum ex passeribus immolari iubebit in vase

(2) Mt 8, 4; Mc 1, 44; Lc 5, 14.

de sepa-
ratione
leprosi

de cogni-
tione et
tractatio-
ne vestis
leprosæ

de mun-
datione
leprosi

fictili super aquas viventes: ⁶ alium autem vivum cum ligno cedrino, et coco et hyssopo tinget in sanguine passeris immolati, ⁷ quo asperget illum, qui mundandus est, septies, ut iure purgetur: et dimittet passerem vivum, ut in agrum avoleat. ⁸ Cumque laverit homo vestimenta sua, radet omnes pilos corporis, et lavabitur aqua: purificatusque ingredietur castra, ita dumtaxat ut maneat extra tabernaculum suum septem diebus, ⁹ et die septimo radet capillos capitis, barbamque et superficia, ac totius corporis pilos.

Et lotis rursum vestibus et corpore, ¹⁰ die octavo assumet duos agnos immaculatos, et ovem anniculam absque macula, et tres decimas similes in sacrificium, quæ conspersa sit oleo, et seorsum olei sextarium. ¹¹ Cumque sacerdos purificans hominem, statuerit eum, et hæc omnia coram Domino in ostio tabernaculi testimonii, ¹² tollet agnum, et offeret eum pro delicto, oleique sextarium; et oblatis ante Dominum omnibus, ¹³ immolabit agnum, ubi solet immolari hostia pro peccato, et holocaustum, id est, in loco sancto. Sicut enim pro peccato, ita et pro delicto ad sacerdotem pertinet hostia: Sancta sanctorum est. ¹⁴ Assumensque sacerdos de sanguine hostiae, que immolata est pro delicto, ponet super extremum auriculæ dextræ eius qui mundatur, et super pollices manus dextræ et pedis: ¹⁵ et de olei sextario mittet in manum suam sinistram, ¹⁶ tingetque digitum dextrum in eo, et asperget coram Domino septies. ¹⁷ Quod autem reliquum est olei in laeva manu, fundet super extremum auriculæ dextræ eius qui mundatur, et super pollices manus ac pedis dextri, et super sanguinem qui effusus est pro delicto, ¹⁸ et super caput eius. ¹⁹ Rogabitque pro eo coram Domino, et faciet sacrificium pro peccato; tunc immolabit holocaustum, ²⁰ et ponet illud in altari cum libamentis suis, et homo rite mundabitur.

²¹ Quod si pauper est, et non potest manus eius invenire quæ dicta sunt, pro delicto assumet agnum ad oblationem, ut roget pro eo sacerdos, decimam-

que partem similæ conspersæ oleo in sacrificium, et olei sextarium, ²² duosque tortures sive duos pullos columbae, quorum unus sit pro peccato, et alter in holocaustum: ²³ offereque ea die octavo purificationis sue sacerdoti, ad ostium tabernaculi testimonii coram Domino. ²⁴ Qui suscipiens agnum pro delicto et sextarium olei, levabit simul: ²⁵ immolatoque agno, de sanguine eius ponet super extremum auriculæ dextræ illius qui mundatur, et super pollices manus eius ac pedis dextri: ²⁶ olei vero partem mittet in manum suam sinistram, ²⁷ in quo tingens digitum dextræ manus asperget septies coram Domino: ²⁸ tangetque extremum auriculæ illius qui mundatur, et pollices manus ac pedis dextri in loco sanguinis qui effusus est pro delicto: ²⁹ reliquam autem partem olei, que est in sinistra manu, mittet super caput purificati, ut placet pro eo Dominum: ³⁰ et torturam sive pullum columbae offeret, ³¹ unum pro delicto, et alterum in holocaustum cum libamentis suis. ³² Hoc est sacrificium leprosi, qui habere non potest omnia in emundationem sui.

³³ Locutusque est Dominus ad Moysen, et Aaron, dicens: ³⁴ Cum ingressi fueritis Terram Chanaan, quam ego dabo vobis in possessionem, si fuerit plaga lepra in ædibus, ³⁵ ibit cuius est domus, nuntians sacerdoti, et dicet: Quasi plaga lepra videtur mihi esse in domo mea. ³⁶ At ille præcipiet ut efferant universa de domo, priusquam ingrediatur eam, et videat utrum leprosa sit, ne immunda fiant omnia que in domo sunt. Intrabitque postea ut consideret lepram domus: ³⁷ et cum videbit in parietibus illius quasi valliculos pallore sive rubore deformes, et humiliores superficie reliqua, ³⁸ egreditur ostium domus, et statim claudet illam septem diebus. ³⁹ Reversusque die septimo, considerabit eam; si invenerit crevisse lepram, ⁴⁰ iubebit erui lapides in quibus lepra est, et proici eos extra civitatem in locum immundum: ⁴¹ do-

(22) Sup 5, 11; 12, 8; Lc 2, 24.

mum autem ipsam radi intrinsecus per circuitum, et spargi pulverem rasuræ extra urbem in locum immundum, ⁴² lapidesque alios reponi pro his qui ablati fuerint, et luto alio liniri domum. ⁴³ Sin autem postquam eruti sunt lapides, et pulvis erasus, et alia terra lita, ⁴⁴ ingressus sacerdos viderit reversam lepram, et parietes respersos maculis, lepra est perseverans, et immunda domus: ⁴⁵ quam statim destruent, et lapides eius ac ligna, atque universum pulverem proiicient extra oppidum in locum immundum. ⁴⁶ Qui intraverit domum quando clausa est, immundus erit usque ad vesperum: ⁴⁷ et qui dormierit in ea, et comedenter quipiam, lavabit vestimenta sua. ⁴⁸ Quod si introiens sacerdos viderit lepram non crevisse in domo, postquam denuo lita fuerit, purificabit eam redditâ sanitatem: ⁴⁹ et in purificationem eius sumet duos passeress, lignumque cedrinum, et vermiculum atque hyssopum: ⁵⁰ et immolato uno passere in vase fustili super aquas vivas, ⁵¹ tollet lignum cedrinum, et hyssopum, et coccum et passerem vivum, et tinget omnia in sanguine passeris immolati, atque in aquis viventibus, et asperget domum septies, ⁵² purificabitque eam tam in sanguine passeris quam in aquis viventibus, et in passere vivo, lignoque cedrino et hyssopo atque vermiculo. ⁵³ Cumque dimiserit passerem avolare in agrum liberæ, orabit pro domo, et iure mundabitur.

⁵⁴ Ista est lex omnis lepræ et percussuræ, ⁵⁵ lepræ vestium et domorum, ⁵⁶ cicatricis et erumpentium papularum, lucentis maculæ, et in variis species, coloribus immutatis, ⁵⁷ ut possit sciri quo tempore mundum quid, vel immundum sit.

4. Præcepta de immunditia sexuali, 15, 1—33

15 ¹ Locutusque est Dominus ad Moysen et Aaron, dicens: ² Loquimini filiis Israel, et dicite eis: Vir, qui patitur fluxum semenis, immundus erit. ³ Et tunc iudicabitur huic vito subiacere, cum per singula momenta adhæserit carni eius, atque concreverit fœdus humor. ⁴ Omne stratum,

conclusio

De fluxu
seminis

in quo dormierit, immundus erit, et ubicumque sederit. ⁵ Si quis hominum tetigerit lectum eius, lavabit vestimenta sua: et ipse lotus aqua, immundus erit usque ad vesperum. ⁶ Si sederit ubi ille sederat, et ipse lavabit vestimenta sua: et lotus aqua, immundus erit usque ad vesperum. ⁷ Qui tetigerit carnem eius, lavabit vestimenta sua: et ipse lotus aqua, immundus erit usque ad vesperum. ⁸ Si salivam huiuscemodi homo iecerit super eum qui mundus est, lavabit vestimenta sua: et lotus aqua, immundus erit usque ad vesperum. ⁹ Sagma, super quo sederit, immundum erit: ¹⁰ et quidquid sub eo fuerit, qui fluxum semenis patitur, pollutum erit usque ad vesperum. Qui portaverit horum aliquid, lavabit vestimenta sua: et ipse lotus aqua, immundus erit usque ad vesperum. ¹¹ Omnis, quem tetigerit qui talis est, non lotis ante manibus, lavabit vestimenta sua: et lotus aqua, immundus erit usque ad vesperum. ¹² Vas fictile quod tetigerit, confringetur: vas autem ligneum lavabitur aqua. ¹³ Si sanatus fuerit qui huiuscemodi sustinet passionem, numerabit septem dies post emundationem sui, et lotis vestibus et toto corpore in aquis viventibus, erit mundus. ¹⁴ Die autem octavo sumet duos tutures, aut duos pullos columbe, et veniet in conspectum Domini ad ostium tabernaculi testimoniij, dabique eos sacerdoti, ¹⁵ qui faciet unum pro peccato, et alterum in holocaustum: rogabitque pro eo coram Domino, ut emundetur a fluxu semenis sui.

¹⁶ Vir de quo egreditur semen coitus, lavabit aqua omne corpus suum: et immundus erit usque ad vesperum. ¹⁷ Vestem et pellem, quam habuerit, lavabit aqua, et immunda erit usque ad vesperum. ¹⁸ Mulier, cum qua coierit, lavabitur aqua, et immunda erit usque ad vesperum.

¹⁹ Mulier, que redeunte mense patitur fluxum sanguinis, septem diebus separabitur. ²⁰ Omnis qui tetigerit eam, immundus erit usque ad vesperum: ²¹ et in quo dormierit vel sederit diebus separationis sue, polluetur. ²² Qui tetigerit lectum eius,

de effu-
sione se-
minis

de san-
guine
menstru-
ali

lavabit vestimenta sua: et ipse lotus aqua, immundus erit usque ad vesperum. ²³ Omne vas, super quo illa sederit, quisquis attigerit, lavabit vestimenta sua: et ipse lotus aqua, pollutus erit usque ad vesperum. ²⁴ Si coierit cum ea vir tempore sanguinis menstrualis, immundus erit septem dies: et omne stratum, in quo dormierit, polluetur.

de fluxu
sanguinis

²⁵ Mulier, quæ patitur multis diebus fluxum sanguinis non in tempore menstruali, vel quæ post menstruum sanguinem fluere non cessat, quamdiu subiacet huic passioni, immunda erit quasi sit in tempore menstruo; ²⁶ omne stratum, in quo dormierit, et vas in quo sederit, pollutum erit; ²⁷ qui cumque tetigerit ea, lavabit vestimenta sua: et ipse lotus aqua, immundus erit usque ad vesperum. ²⁸ Si steterit sanguis, et fluere cessaverit, numerabit septem dies purificationis sua: ²⁹ et die octavo offeret pro se sacerdoti duos turtures, aut duos pullos columbarium ad ostium tabernaculi testimoniis: ³⁰ qui unum faciet pro peccato, et alterum in holocaustum, rogabitque pro ea coram Domino, et pro fluxu immunditiae eius. ³¹ Docebitis ergo filios Israel ut caveant immunditiam, et non moriantur in sordibus suis, cum polluerint tabernaculum meum quod est inter eos.

conclusio

³² Ista est lex eius, qui patitur fluxum seminis, et qui polluitur coitu, ³³ et quæ menstrualis temporibus separatur, vel quæ iugi fluit sanguine, et hominis, qui dormierit cum ea.

5. Præcepta de die expiationis, 16, 1—34

16 ¹ Locutusque est Dominus ad Moysen post mortem duorum filiorum Aaron, quando offerebant ignem alienum interficti sunt: ² et præcepit ei, dicens: Loquere ad Aaron fratrem tuum, ne omni tempore ingrediatur Sanctuarium, quod est intra velum coram propitiatorio quo tegitur arca, ut non moriantur (quia in nube apparebo su-

De præ-
paratione

(1) Sup 10, 1. 2. — (2) Ex 30, 10; Hbr 9, 7.

per oraculum) ³ nisi hæc ante fecerit: Vitulum pro peccato offeret, et arietem in holocaustum. ⁴ Tunica linea vestietur, feminalibus lineis verenda celabit: accingetur zona linea, cedarim lineam imponet capiti: hæc enim vestimenta sunt sancta: quibus cunctis, cum lotus fuerit, induetur. ⁵ Suscipietque ab universa multitudine filiorum Israel duos hircos pro peccato, et unum arietem in holocaustum.

⁶ Cumque obtulerit vitulum, et oraverit pro se et pro domo sua, ⁷ duos hircos stare faciet coram Domino in ostio tabernaculi testimonii: ⁸ mittensque super utrumque sortem, unam Domino, et alteram capro emissario: ⁹ cuius exierit sors Domino, offeret illum pro peccato: ¹⁰ cuius autem in caprum emissarium, statuet eum vivum coram Domino, ut fundat preces super eo, et emitat eum in solitudinem. ¹¹ His rite celebratis, offeret vitulum et rogans pro se et pro domo sua, immolabit eum: ¹² assumptoque thuribulo, quod est supra altaris ingleverit, et hauriens manu compositum thymiana in incensum, ultra velum intrabit in Sancta: ¹³ ut positis super ignem aromatibus, nebula eorum et vapor operiat oraculum, quod est supra testimonium, et non moriatur. ¹⁴ Tollet quoque de sanguine vituli, et asperget digito septies contra propitiatorium ad orientem. ¹⁵ Cumque mactaverit hircum pro peccato populi, inferet sanguinem eius intra velum, sicut præceptum est de sanguine vituli, ut aspergat e regione oraculi, ¹⁶ et expiet Sanctuarium ab immunditiis filiorum Israel, et a prævaricationibus eorum, cunctisque peccatis. Luxta hunc ritum faciet tabernaculo testimonii, quod fixum est inter eos in medio sordium habitacionis eorum. ¹⁷ Nullus hominum sit in tabernaculo quando pontifex Sanctuarium ingreditur, ut roget pro se et pro domo sua, et pro universo cœtu Israel donec egrediatur. ¹⁸ Cum autem exierit ad altare quod coram Domino est, oret pro se, et sumptum san-

(17) Lc 1, 10.

de ritu
celebra-
tionis

guinem vituli atque hirci fundat super cornua eius per gyrum: ¹⁹ aspergensque dígito septies, expiet, et sanctificet illud ab immunditiis filiorum Israël. ²⁰ Postquam emundaverit Sanctuarium, et tabernaculum, et altare, tunc offerat hircum viventem: ²¹ et posita utraque manu super caput eius, confiteatur omnes iniquitates filiorum Israël, et universa delicta atque peccata eorum: quæ imprecans capiti eius, emitte illum per hominem paratum, in desertum. ²² Cumque portaverit hircus omnes iniquitates eorum in terram solitariam, et dimissus fuerit in desert, ²³ revertetur Aaron in tabernaculum testimonii, et depositis vestibus, quibus prius induitus erat cum intraret Sanctuarium, relictisque ibi, ²⁴ lavabit carnem suam in loco sancto, indueturque vestibus suis. Et postquam egressus obtulerit holocaustum suum ac plebis, rogabit tam pro se quam pro populo: ²⁵ et adipem, qui oblatus est pro peccatis, adolebit super altare. ²⁶ Ille vero, qui dimiserit caprum emissarium, lavabit vestimenta sua et corpus aqua, et sic ingredietur in castra. ²⁷ Vitulum autem et hircum, qui pro peccato fuerant immolati, et quorum sanguis illatus est in Sanctuarium ut expiatio completeretur, asportabunt foras castra, et comburent igni tam pelles quam carnes eorum at fimum: ²⁸ et quicumque combusserit ea, lavabit vestimenta sua, et carnem aqua, et sic ingredietur in castra.

²⁹ Eritque vobis hoc legitimum sempiternum. Mense septimo, decima die mensis affligeris animas vestras, nullumque opus facietis, sive indigena, sive advena qui peregrinatur inter vos. ³⁰ In hac die expiatio erit vestri, atque mandato ab omnibus peccatis vestris: coram Domino mundabitimi. ³¹ Sabbatum enim requietionis est, et affligeris animas vestras religione perpetua. ³² Expiabit autem sacerdos, qui uncus fuerit, et cuius manus initia sunt ut sacerdotio fungatur pro patre suo: indueturque stola linea et vestibus sanctis, ³³ et expiabit

atque
tempore

(27) Hbr 13, 11. — (29) Inf 23, 27.

Sanctuarium et tabernaculum testimonii atque altera, sacerdotes quoque et universum populum. ³⁴ Eritque vobis hoc legitimum sempiternum, ut oretis pro filiis Israël, et pro cunctis peccatis eorum semel in anno. Fecit igitur sicut præcepérat Dominus Moysi.

II. De pietate vitæ, 17, 1—25, 55

1. Præcepta de esu carnium, 17, 1—16

17 ¹ Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens: ² Loquere Aaron et filii eius, et cunctis filiis Israël, dicens ad eos: Iste est sermo, quem mandavit Dominus, dicens: ³ Homo quilibet de domo Israël, si occiderit bovem aut ovem, sive capram in castris vel extra castra, ⁴ et non obtulerit ad ostium tabernaculi oblationem Domino, sanguinis reus erit: quasi si sanguinem fuderit, sic peribit de medio populi sui. ⁵ Ideo sacerdoti offerre debent filii Israël hostias suas, quas occident in agro, ut sacrificentur Domino ante ostium tabernaculi testimonii, et immolent eas hostias pacificas Domino. ⁶ Fundetque sacerdos sanguinem super altare Domini ad ostium tabernaculi testimonii, et adolebit adipem in odorem suavitatis Domino: ⁷ et nequaquam ultra immolabunt hostias suas dæmonibus, cum quibus fornaci sunt. Legitimum sempiternum erit illis et posteris eorum. ⁸ Et ad ipsos dices: Homo de domo Israël, et de advenis, qui peregrinantur apud vos, qui obtulerit holocaustum sive victimam, ⁹ et ad ostium tabernaculi testimonii non adduxerit eam, ut offeratur Domino, interibit de populo suo.

¹⁰ Homo quilibet de domo Israël, et de advenis qui peregrinantur inter eos, si comedenter sanguinem, obfirmabo faciem meam contra animam illius, et disperdam eam de populo suo, ¹¹ quia anima carnis in sanguine est: et ego dedi illum vobis, ut super altare in eo expietis pro animabus vestris, et sanguis pro animæ piaculo sit. ¹² Idcirco dixi filii Israël: Omnis anima ex vobis non com-

Occisa
sanctifi-
centur

sanguis
et morti-
cina ne
come-
dantur

edet sanguinem, nec ex advenis, qui peregrinantur apud vos. ¹³ Homo quicumque de filiis Israel, et de advenis, qui peregrinantur apud vos, si venatione, atque aucupio ceperit feram vel avem, quibus vesci licitum est, fundat sanguinem eius, et operiat illum terra. ¹⁴ Anima enim omnis carnis in sanguine est: unde dixi filiis Israel: Sanguinem universæ carnis non comedetis, quia anima carnis in sanguine est: et quicumque comedet illum, interibit. ¹⁵ Anima, quæ comedet morticinum, vel captum a bestia, tam de indigenis, quam de advenis, lavabit vestimenta sua et semetipsum aqua, et contaminatus erit usque ad vesperum: et hoc ordine mundus fiet. ¹⁶ Quod si non laverit vestimenta sua et corpus, portabit iniquitatem suam.

2. Præcepta de castitate, 18, 1—30

Evitentur

18 ¹ Locutus est Dominus ad Moysen, dicens: ² Loquere filii Israel, et dices ad eos: Ego Dominus Deus vester: ³ iuxta consuetudinem Terræ Ægypti, in qua habitasti, non facietis: et iuxta morem Regionis Chanaan, ad quam ego introducturus sum vos, non agetis, nec in legitimis eorum ambulabitis. ⁴ Facietis iudicia mea, et præcepta mea servabitis, et ambulabitis in eis. Ego Dominus Deus vester. ⁵ Custodite leges meas atque iudicia, quæ faciens homo, vivet in eis. Ego Dominus.

incestus

⁶ Omnis homo ad proximam sanguinis sui non accedit, ut revere turpitudinem eius. Ego Dominus. ⁷ Turpitudinem patris tui et turpitudinem matris tuæ non discoveries: mater tua est, non revelabis turpitudinem eius. ⁸ Turpitudinem uxoris patris tui non discoveries: turpitude enim patris tui est. ⁹ Turpitudinem sororis tuæ ex patre, sive ex matre, quæ domi vel foris genita est, non revelabis. ¹⁰ Turpitudinem filie filii tui vel neptis ex filia non revelabis: quia turpitude tua est. ¹¹ Turpitudinem filie uxoris patris tui, quam peperit patri

(14) Gn 9, 4; Sup 7, 26. — (5) Ez 20, 11; Rom 10, 5; Gal 3, 12.

tuo, et est soror tua, non revelabis. ¹² Turpitudinem sororis patris tui non discoveries: quia caro est patris tui. ¹³ Turpitudinem sororis matris tuæ non revelabis, eo quod caro sit matris tuæ. ¹⁴ Turpitudinem patrui tui non revelabis, nec accedes ad uxorem eius, quæ tibi affinitate coniungitur. ¹⁵ Turpitudinem nurus tuæ non revelabis, quia uxor filii tui est, nec discoveries ignominiam eius. ¹⁶ Turpitudinem uxoris fratris tui non revelabis: quia turpitude fratris tui est. ¹⁷ Turpitudinem uxoris tuæ et filiae eius non revelabis. Filiam filii eius, et filiam filie illius non sumes, utreveles ignominiam eius: quia caro illius sunt, et talis coitus incestus est. ¹⁸ Sororem uxoris tuæ in pellicatum illius non accipes, nec revelabis turpitudinem eius adhuc illa vivente.

¹⁹ Ad mulierem, quæ patitur menstrua, non accedes, nec revelabis feeditatem eius. ²⁰ Cum uxore proximi tui non coibis, nec semini commissione maculaberis. ²¹ De semine tuo non dabis ut consecratur idolo Moloch, nec pollues nomen Dei tui. Ego Dominus. ²² Cum masculo non commiscearis coitu femino, quia abominationis est. ²³ Cum omni pecore non coibis, nec maculaberis cum eo. Mulier non succumbet iumento, nec miscebitur ei: quia scelus est.

²⁴ Nec polluamini in omnibus his, quibus contaminatæ sunt universæ gentes, quas ego eiiciam ante conspectum vestrum, ²⁵ et quibus polluta est terra: cuius ego sclera visitabo, ut evomat habitatores suos. ²⁶ Custodite legitima mea atque iudicia, et non faciatis ex omnibus abominationibus istis, tam indigena quam colonus qui peregrinantur apud vos. ²⁷ Omnes enim execrationes istas fecerunt accolæ terræ qui fuerunt ante vos, et polluerunt eam. ²⁸ Cavete ergo ne et vos similiter evomat, cum paria feceritis, sicut evomuit gentem, quæ fuit ante vos. ²⁹ Omnis anima, quæ fecerit de abominationibus his quippiam, peribit de medio

(21) Inf 20, 2. — (23) Inf 20, 16.

et aliae
fidelitates

quæ pu-
nuntur

populi sui. ³⁰ Custodite manda mea. Nolite facere quæ fecerunt hi qui fuerunt ante vos, et ne polluamini in eis. Ego Dominus Deus vester.

3. Præcepta de sanctitate necessitudinum, 19, 1—37

Erga
parentes
ac Deum

19 ¹ Locutus est Dominus ad Moysen, dicens: ² Loquere ad omnem cœtum filiorum Israel, et dices ad eos: Sancti estote, quia ego sanctus sum, Dominus Deus vester. ³ Unusquisque patrem suum, et matrem suam timeat. Sabbath mea custodite. Ego Dominus Deus vester. ⁴ Nolite converti ad idola, nec deos conflatis faciatis vobis. Ego Dominus Deus vester. ⁵ Si immolaveritis hostiam pacificorum Domino ut sit placabilis, ⁶ eo die quo fuerit immolata, comedetis eam, et die altero: quidquid autem residuum fuerit in diem tertium, igne comburetis. ⁷ Si quis post biduum comederit ex ea, profanus erit, et impietas reus: ⁸ portabitque iniuriam suam, quia sanctum Domini poluit, et peribit anima illa de populo suo.

⁹ Cum messueris segetes terræ tuæ, non tonderebis usque ad solum superficiem terræ: nec remanentes spicas colliges. ¹⁰ Neque in vinea tua rascemos et grana decidentia congregabis, sed pauperibus et peregrinis carpenda dimites. Ego Dominus Deus vester. ¹¹ Non facietis furtum. Non mentienti, nec decipiet unusquisque proximum suum. ¹² Non periurabis in nomine meo, nec pollutes nomen Dei tui. Ego Dominus. ¹³ Non facies calumniam proximo tuo, nec vi opprimes eum. Non morabitur opus mercennarii tui apud te usque mane. ¹⁴ Non maledices surdo, nec coram cæco pones offendiculum: sed timebis Dominum Deum tuum, quia ego sum Dominus. ¹⁵ Non facies quod iniquum est, nec iniuste iudicabis. Non consideres personam pauperis, nec honores vultum potentis. Iuste iudica proximo tuo. ¹⁶ Non eris criminator,

(2) Sup 11, 44; 1 Ptr 1, 16. — (9) Inf 23, 22. —

(12) Ex 20, 7. — (13) Sir 10, 6, — Dt 24, 14; Tob 4, 15. —

(15) Dt 1, 17; 16, 19.

nec susurro in populo. Non stabis contra sanguinem proximi tui. Ego Dominus. ¹⁷ Non oderis fratrem tuum in corde tuo, sed publice argue eum, ne habeas super illo peccatum. ¹⁸ Non queras ultionem, nec memor eris iniuriae civium tuorum. Diliges amicum tuum sicut te ipsum. Ego Dominus.

¹⁹ Leges meas custodite. lumentum tuum non facies coire cum alterius generis animantibus. Agrum tuum non seres diverso semine. Veste, quæ ex duobus texta est, non indueris. ²⁰ Homo si dormierit cum muliere coitu seminis, quæ sit ancilla etiam nubilis, et tamen pretio non redempta, nec libertate donata: vapulabunt ambo, et non morientur, quia non fuit libera. ²¹ Pro delicto autem suo offeret Domino ad ostium tabernaculi testimonii arietem: ²² orabitque pro eo sacerdos, et pro peccato eius coram Domino, et repropitiabit ei, dimittereturque peccatum. ²³ Quando ingressi fueritis terram, et plantaveritis in ea ligna pomifera, afferetis præputia eorum: poma, quæ germinant, imunda erunt vobis, nec editis ex eis. ²⁴ Quarto autem anno omnis fructus eorum sanctificabitur laudabilis Domino. ²⁵ Quinto autem anno comedetis fructus, congregantes poma quæ proferunt. Ego Dominus Deus vester. ²⁶ Non comedetis cum sanguine. Non augurabimini, nec observabitis somnia. ²⁷ Neque in rotundum attondebitis comam: nec radetis barbam. ²⁸ Et super mortuo non incidetis carnem vestram, neque figuræ aliquas, aut stigmata facietis vobis. Ego Dominus. ²⁹ Ne prostitutas filiam tuam, ne contaminetur terra, et impleatur piacula. ³⁰ Sabbath mea custodite, et Sanctuarium meum metuite. Ego Dominus. ³¹ Non declinetis ad magos, nec ab arioli aliquid sciscitemini, ut polluamini per eos. Ego Dominus Deus vester. ³² Coram cano capite consurge, et honora personam senis: et time Dominum Deum tuum. Ego sum Dominus. ³³ Si habitaverit advena in terra vestra, et moratus fue-

(17) 1 Io 2, 11; 3, 14. — Sir 19, 13; Lc 17, 3. —

(18) Mt 5, 43; 22, 39; Rom 13, 9. — (33) Ex 22, 21.

in cir-
cumstan-
tiis va-
riis

rit inter vos, non exprobretis ei: ³⁴ sed sit inter vos quasi indigena: et diligetis eum quasi vosmet ipsos: fuistis enim et vos advene in Terra Aegypti. Ego Dominus Deus vester. ³⁵ Nolite facere ini quum aliquid in iudicio, in regula, in pondere, in mensura. ³⁶ Statera iusta, et aequa sint pondera, iustus modius, aequusque sextarius. Ego Dominus Deus vester, qui eduxi vos de Terra Aegypti. ³⁷ Custodite omnia præcepta mea, et universa iudicia, et facite ea. Ego Dominus.

4. Sancti præceptorum præcedentium, 20, 1—27

Pœna mortis

20 ¹ Locutus est Dominus ad Moysen, dicens: ² Hæc loqueris filiis Israel: Homo de filiis Israel, et de advenis, qui habitant in Israel, si quis dederit de semine suo idolo Moloch, morte moriatur: populus terræ lapidabit eum. ³ Et ego ponam faciem meam contra illum: succidamque eum de medio populi sui, eo quod dederit de semine suo Moloch, et contaminaverit Sanctuarium meum, ac polluerit nomen sanctum meum. ⁴ Quod si negligens populus terræ, et quasi parvipendens imperium meum, dimiserit hominem qui dedit de semine suo Moloch, nec voluerit eum occidere: ⁵ ponam faciem meam super hominem illum, et super cognationem eius, succidamque et ipsum, et omnes qui consenserunt ei ut fornicaretur cum Moloch, de medio populi sui. ⁶ Anima, quæ declinaverit ad magos et ariolos, et fornicata fuerit cum eis, ponam faciem meam contra eam, et interficiam illam de medio populi sui. ⁷ Sanctificamini et estote sancti, quia ego sum Dominus Deus vester. ⁸ Custodite præcepta mea, et facite ea: Ego Dominus qui sanctifico vos. ⁹ Qui maledixerit patri suo, aut matri, morte moriatur: patri, matrique maledixit, sanguis eius sit super eum. ¹⁰ Si moechatus quis fuerit cum uxore alterius, et adulterium perpetraverit cum coniuge proximi sui, morte moriatur et moechus et

(2) Sup 18, 21. — (7) 1 Ptr 1, 16. — (9) Ex 21, 17; Mt 15, 4; Mc 7, 10. — (10) Dt 22, 22; Io 8, 5.

adultera. ¹¹ Qui dormierit cum noverca sua, et re velaverit ignominiam patris sui, morte moriantur ambo: sanguis eorum sit super eos. ¹² Si quis dormierit cum nuru sua, uterque moriatur, quia scelus operati sunt: sanguis eorum sit super eos. ¹³ Qui dormierit cum masculo coitu feminino, uterque operatus est nefas, morte moriantur: sit sanguis eorum super eos. ¹⁴ Qui supra uxorem filiam, duxerit matrem eius, scelus operatus est: vivus ardebit cum eis, nec permanebit tantum nefas in medio vestri. ¹⁵ Qui cum iumento et pecore coierit, morte moriatur: pecus quoque occidite. ¹⁶ Mulier, quæ succubuerit cuiilibet iumento, simul interficietur cum eo: sanguis eorum sit super eos.

¹⁷ Qui acceperit sororem suam filiam patris sui, vel filiam matris sue, et viderit turpitudinem eius, illaque consperxit fratris ignominiam: nefariam rem operati sunt: occidentur in conspectu populi sui, eo quod turpitudinem suam mutuo revelaverint, et portabunt iniquitatem suam. ¹⁸ Qui coierit cum muliere in fluxu menstruali, et revelaverit turpitudinem eius, ipsaque aperuerit fontem sanguinis sui, interficietur ambo de medio populi sui. ¹⁹ Turpitudinem materteret, et amitæ tuæ non dis cooperies: qui hoc fecerit, ignominiam carnis suæ nudavit, portabant ambo iniquitatem suam. ²⁰ Qui coierit cum uxore patrui, vel avunculi sui, et revelaverit ignominiam cognitionis suæ, portabunt ambo peccatum suum: absque liberis morientur. ²¹ Qui duxerit uxorem fratris sui, rem facit illicitam, turpitudinem fratris sui revelavit: absque liberis erunt.

²² Custodite leges meas, atque iudicia, et facite ea: ne et vos evomat terra quam intraturi estis et habitaturi. ²³ Nolite ambulare in legitimis nationum, quas ego expulsurus sum ante vos. Omnia enim haec fecerunt, et abominatus sum eas. ²⁴ Vobis autem loquor: Possidete terram eorum, quam dabo vobis in hereditatem, terram fluentem lacte

(16) Sup 18, 23.

pœna ex-
communi-
catio-
nis

pœna
expulsi-
onis

et melle. Ego Dominus Deus vester, qui separavi vos a ceteris populis. ²⁵ Separate ergo et vos iumentum mundum ab immundo, et aveum mundum ab immunda: ne polluatis animas vestras in peccore, et avibus, et cunctis que moventur in terra, et quæ vobis ostendi esse polluta. ²⁶ Eritis mihi sancti, quia sanctus sum ego Dominus, et separavi vos a ceteris populis, ut essetis mei.

pœna
mortis

²⁷ Vir, sive mulier, in quibus pythonicus, vel divinationis fuerit spiritus, morte moriantur; lapidibus obruent eos: sanguis eorum sit super illos.

5. Praecepta pro sacerdotibus, 21, 1—22, 33

21 ¹Dixit quoque Dominus ad Moysen: Loquere ad sacerdotes filios Aaron, et dices ad eos: Ne contaminetur sacerdos in mortibus civium suorum, ² nisi tantum in consanguineis, ac propinquis, id est, super patre, et matre, et filio, et filia, fratre quoque, ³ et sorore virgine quæ non est nupta viro: ⁴ sed nec in principe populi sui contaminabitur. ⁵ Non radent caput, nec barbam, neque in carnis suis facient incisuras. ⁶ Sancti erunt Deo suo, et non polluent nomen eius: incensum enim Domini, et panes Dei sui offerunt, et ideo sancti erunt. ⁷ Scortum et vile prostibulum non ducent uxorem, nec eam, quæ repudiata est a marito: quia consecrati sunt Deo suo, ⁸ et panes propositionis offerunt. Sint ergo sancti, quia et ego sanctus sum, Dominus, qui sanctifico eos. ⁹ Sacerdotis filia si deprehensa fuerit in stupro, et violaverit nomen patris sui, flammis exuretur. ¹⁰ Pontifex, id est, sacerdos maximus inter fratres suos, super cuius caput fusum est unctionis oleum, et cuius manus in sacerdotio consecrata sunt, vestitusque est sanctis vestibus, caput suum non discoperiet, vestimenta non scindet: ¹¹ et ad omnem mortuum non ingredietur omnino; super patre quoque suo, et matre non contaminabitur. ¹² Nec

(26) 1 Ptr 1, 16. — (27) Dt 18, 11; 1 Sm 28, 7. —
5 Sup 19, 27; Ez 44, 20. — (7) Sup 19, 29. (28) 10)

egredietur de sanctis, ne polluat Sanctuarium Domini, quia oleum sancte unctionis Dei sui super eum est. Ego Dominus. ¹³ Virginem ducet uxorem: ¹⁴ Videlicet et repudiata, et sordida, atque meretricem non accipiet, sed pueram de populo suo: ¹⁵ ne commisceat stirpem generis sui vulgo gentis suæ: quia ego Dominus qui sanctifico eum.

¹⁶ Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: ¹⁷ Loquere ad Aaron: Homo de semine tuo per famulas qui habuerit maculam, non offeret panes Deo suo, ¹⁸ nec accedet ad ministerium eius: si cæcus fuerit, si claudus, si parvo vel grandi, vel torto naso, ¹⁹ si fracto pede, si manu, ²⁰ si gibbus, si lippus, si albuginem habens in oculo, si iugem scabiem, si impetiginem in corpore, vel herniosus. ²¹ Omnis qui habuerit maculam de semine Aaron sacerdotis, non accedet offerre hostias Domino, nec panes Deo suo: ²² vescetur tamen panibus, qui offeruntur in Sanctuario, ²³ ita dumtaxat, ut intra velum non ingrediatur, nec accedat ad altare, quia maculam habet, et contaminare non debet Sanctuarium meum. Ego Dominus qui sanctifico eos. ²⁴ Locutus est ergo Moyses ad Aaron, et ad filios eius, et ad omnem Israel cuncta quæ fuerant sibi imperata.

22 ¹Locutus quoque est Dominus ad Moysen, dicens: ² Loquere ad Aaron et ad filios eius, ut caveant ab his quæ consecrata sunt filiorum Israel, et non contaminent nomen sanctificatorum mihi, quæ ipsi offerunt. Ego Dominus. ³ Dic ad eos, et ad posteros eorum: Omnis homo, qui accesserit de stirpe vestra ad ea quæ consecrata sunt, et quæ obtulerunt filii Israel Domino, in quo est immunditia, peribit coram Domino. Ego sum Dominus. ⁴ Homo de semine Aaron, qui fuerit leprosus, aut patiens fluxum seminis, non vescetur de his quæ sanctificata sunt mihi donec sanetur,

de acces-
su ad
altare

de esu
sanctifi-
catorum

Qui tetigerit immundum super mortuo, et ex quo egreditur semen quasi coitus,⁵ et qui tangit reptile, et quodlibet immundum, cuius tactus est sordidus,⁶ immundus erit usque ad vesperum, et non vescetur his que sanctificata sunt: sed cum laverit carnem suam aqua,⁷ et occupuerit sol, tunc mundatus vescetur de sanctificatis, quia cibus illius est.⁸ Morticinum et captum a bestia non comedent, nec polluentur in eis. Ego sum Dominus.⁹ Custodian præcepta mea, ut non subiaeant peccato, et moriantur in Sanctuario, cum polluerint illud. Ego Dominus qui sanctifico eos.¹⁰ Omnis alienigena non comedet de sanctificatis, inquitinus sacerdos, et mercennarius non vescetur ex eis.¹¹ Quem autem sacerdos emerit, et qui vernaculaus domus eius fuerit, hi comedent ex eis.¹² Si filia sacerdotis cuilibet ex populo nupta fuerit: de his quæ sanctificata sunt, et de primis non vescetur;¹³ sin autem vidua, vel repudiata, et absque liberis reversa fuerit ad domum patris sui: sicut puella consueverat, aletur cibis patris sui. Omnis alienigena comedendi ex eis non habet potestatem.¹⁴ Qui comedenter de sanctificatis per ignoriam, addet quintam partem cum eo quod comedit, et dabit sacerdoti in Sanctuarium.¹⁵ Nec contaminabunt sanctificata filiorum Israel, que offerunt Domino:¹⁶ ne forte sustineant iniquitatem delicti sui, cum sanctificata comedenterint. Ego Dominus qui sanctifico eos.

¹⁷ Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: ¹⁸ Loquere ad Aaron et filios eius et ad omnes filios Israel, dicesque ad eos: Homo de domo Israel, et de advenis qui habitant apud vos, qui obtulerit oblationem suam, vel vota solvens, vel sponte offerens, quidquid illud obtulerit in holocaustum Domini,¹⁹ ut offeratur per vos, masculus immaculatus erit ex bobus, et ovibus, et ex capris:²⁰ si maculam haberit, non offeretis, neque erit acceptabile. ²¹ Homo qui obtulerit victimam pacifi-

de oblatione in generе

(8) Sup 17, 15; Dt 14, 21; Ez 44, 31.

corum Domino, vel vota solvens, vel sponte offrens, tam de bobus quam de ovibus, immaculatum offeret, ut acceptabile sit: omnis macula non erit in eo. ²² Si cæcum fuerit, si fractum, si cicatricem habens, si papulas, aut scabiem, aut impetiginem: non offeretis ea Domino, nec adolebitis ex eis super altare Domini. ²³ Bovem et ovem, aure et cauda amputante, voluntarie offerre potes, votum autem ex eis solvi non potest. ²⁴ Omne animal, quod vel contritis vel tuis, vel sectis, ablatisque testiculis est, non offeretis Domino, et in terra vestra hoc omnino ne faciatis. ²⁵ De manu alienigenæ non offeretis panes Deo vestro, et quidquid aliud dare voluerit: quia corrupta, et maculata sunt omnia: non suscipietis ea.

²⁶ Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: ²⁷ Bos, ovis, et capra cum genita fuerint, septem diebus erunt sub ubere matris suæ: die autem octavo, et deinceps offerri poterunt Domino. ²⁸ Sive illa bos, sive ovis, non immolabuntur una die cum fetibus suis. ²⁹ Si immolaveritis hostiam pro gratiarum actione Domino, ut possit esse placabilis, ³⁰ eodem die comedetis eam, non remanebit quidquam in manu alterius diei. Ego Dominus.

³¹ Custodite mandata mea, et facite ea. Ego Dominus. ³² Ne polluatis nomen meum sanctum, ut sanctificer in medio filiorum Israel. Ego Dominus qui sanctifico vos, ³³ et eduxi de Terra Ægypti, ut essem vobis in Deum. Ego Dominus.

6. Præcepta de celebratione festorum, 23, 1-44

23 ¹ Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: ² Loquere filii Israel, et dices ad eos: Hæ sunt feriae Domini, quas vocabitis sanctas. ³ Sex diebus facietis opus: dies septimus, quia sabbati requies est, vocabitur sanctus; omne opus non facietis in eo; sabbatum Domini est in cunctis habitationibus vestris. ⁴ Hæ sunt ergo feriae Domini sanctæ, quas celebrare debetis temporibus suis.

(21) Dt 15, 21; Sir 35, 14.

et in specie

admonitio

Sabbati

paschatus

5 Mense primo, quartadecima die mensis ad vesperum, Phasæ Domini est: 6 et quintadecima die mensis huius, sollempnitas azymorum Domini est. Septem diebus azyma comedetis. 7 Dies primus erit vobis celebrissimus, sanctusque: omne opus servile non facietis in eo: 8 sed offeretis sacrificium in igne Domino septem diebus. Dies autem septimus erit celebrior et sanctior: nullumque servile opus facietis in eo.

penteco-
stes

9 Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: 10 Loquere filii Israel, et dices ad eos: Cum ingressi fueritis terram, quam ego dabo vobis, et messueritis segetem, feretis manipulos spicarum, primitas messis vestræ ad sacerdotem: 11 qui elevabit fasciculum coram Domino, ut acceptable sit pro vobis, altero die Sabbati, et sanctificabit illum. 12 Atque in eodem die quo manipulus consecratur, cædetur agnus immaculatus anniculus in holocaustum Domini. 13 Et libamenta offerentur cum eo, duæ decimæ similæ conspersæ oleo in incensum Domini, odoreisque suavissimum: liba quoque vini, quarta pars hin. 14 Panem, et polentiam, et pultes non comedetis ex segete, usque ad diem qua offeretis ex ea Deo vestro. Praeceptum est semper tunc in generationibus, cunctisque habitaculis vestris. 15 Numerabit ergo ab altero die Sabbati, in quo obtulisti manipulum primitiarum, septem hebdomadas plenas, 16 usque ad alteram diem expunctionis hebdomadæ septimæ, id est quinquaginta dies: et sic offeretis sacrificium novum Domino 17 ex omnibus habitaculis vestris, panes primitiarum duos de duabus decimis similæ fermentatae, quos coquitis in primitiis Domini. 18 Offeretisque cum panibus septem agnos immaculatos anniculos, et vitulum de armento unum, et arietes duos, et erunt in holocaustum cum libamentis suis, in odorem suavissimum Domino. 19 Facietis et hircum pro peccato, duosque agnos anniculos hostias pacificorum. 20 Cumque elevaverit eos sacerdos cum

(5) Ex 12, 18; Nm 28, 16. — (15) D: 16, 9.

panibus primitiarum coram Domino, cedent in usum eius. 21 Et vocabitis hunc diem celeberrimum, atque sanctissimum: omne opus servile non facietis in eo. Legitimum sempiternum erit in cunctis habitaculis, et generationibus vestris. 22 Postquam autem messueritis segetem terræ vestræ, non secabitis eam usque ad solum: nec remanentes spicas colligetis, sed pauperibus et peregrinis dimittitis eas. Ego sum Dominus Deus vester.

festi
tubarum

23 Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: 24 Loquere filii Israel: Mense septimo, prima die mensis, erit vobis sabbatum, memoriale, clangentibus tubis, et vocabitur sanctum: 25 omne opus servile non facietis in eo, et offeretis holocaustum Domino.

dei
expiatio-
num

26 Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: 27 Decimo die mensis huius septimi, dies expiacionum erit celeberrimus, et vocabitur sanctus: afflictisque animas vestras in eo, et offeretis holocaustum Domino. 28 Omne opus servile non facietis in tempore diei huius: quia dies propitiacionis est, ut propitietur vobis Dominus Deus vester. 29 Omnis anima, quæ afflita non fuerit die hac, peribit de populo suis: 30 et quæ operis quippiam fecerit, delebo eam de populo suo. 31 Nihil ergo operis facietis in eo: legitimum sempiternum erit vobis in cunctis generationibus, et habitationibus vestris. 32 Sabbatum requietionis est, et affligetis animas vestras die nono mensis: A vespera usque ad vesperam celebrabitis sabbata vestra.

feriarum
taberna-
culturum

33 Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 34 Loquere filii Israel: A quintodecimo die mensis huius septimi, erunt feriae tabernaculorum septem diebus Domino. 35 Dies primus vocabitur celeberrimus atque sanctissimus: omne opus servile non facietis in eo. 36 Et septem diebus offeretis holocausta Domino; dies quoque octavus erit celeberrimus

(22) Sup 19, 9. — (24) Nm 29, 1. — (27) Sup 16, 29; Nm 29, 7. — (36) Io 7, 37.

rimus atque sanctissimus, et offeretis holocaustum Domino: est enim coetus atque collectae: omne opus servile non facietis in eo. ³⁷ Hæ sunt feriae Domini, quas vocabitis celeberrimas atque sanctissimas, offeretisque in eis oblationes Domino, holocausta et libamenta iuxta ritum uniuscuiusque diei: ³⁸ exceptis sabbatis Domini, donisque vestris, et quæ offeretis ex voto, vel que sponte tribuetis Domino. ³⁹ A quintodecimo ergo die mensis septimi, quando congregaveritis omnes fructus terræ vestreæ, celebrabitis ferias Domini septem diebus; die primo et die octavo erit sabbatum, id est requies. ⁴⁰ Sumetisque vobis die primo fructus arboris pulcherrimæ, spatulasque palmarum, et ramos ligni densarum frondium, et salices de torrente, et lætabimini coram Domino Deo vestro; ⁴¹ celebrabitisque sollemnitas eius septem diebus per annum; legitimum semperit in generationibus vestris. Mense septimo festa celebrabitis, ⁴² et hababitis in umbraculis septem diebus; omnis, qui de genere est Israel, manebit in tabernaculis: ⁴³ ut discant posteri vestri quod in tabernaculis habitare fecerim filios Israel, cum educerem eos de Terra Ægypti. Ego Dominus Deus vester.

⁴⁴ Locutusque est Moyses super sollemnitatibus Domini ad filios Israel.

7. Præcepta de lucernis ac panibus, 24, 1—9

24 ¹ Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens: ² Præcipe filii Israhel, ut afferant tibi oleum de olivis purissimum, ac lucidum, ad cincinnandas lucernas iugiter, ³ extra velum testimonii in tabernaculo foderis. Ponetque eas Aaron a vespere usque ad mane coram Domino, cultu rituque perpetuo in generationibus vestris. ⁴ Super candelabrum mundissimum ponentur semper in conspectu Domini.

⁵ Accipies quoque similam, et coquæ ex ea duodecim panes, qui singuli habebunt duas decimas: ⁶ quorum senos altrinsecus super mensam purissimam coram Domino statueris: ⁷ et pones super

conclusio

De lucer-
nis can-
delabride pani-
bus pro-
positio-
nis

eos thus lucidissimum, ut sit panis in monumentum oblationis Domini. ⁸ Per singula sabbata mutabantur coram Domino suscepti a filiis Israhel fædere semperitno: ⁹ eruntque Aaron et filiorum eius, ut comedant eos in loco sancto: quia Sanctum sanctorum est de sacrificiis Domini iure perpetuo.

8. Præcepta de blasphemia et percussione, 24, 10—23

¹⁰ Ecce autem egressus filius mulieris Israhelitidis, quem pepererat de viro Ægyptio inter filios Israhel, iurgatus est in castris cum viro Israhelita. ¹¹ Cumque blasphemasset nomen, et maledixisset ei, ad ductus est ad Moysen. (Vocabatur autem mater eius Salumith, filia Dabri de tribu Dan.) ¹² Miserruntque eum in carcерem, donec nosset quid iuberet Dominus. ¹³ Qui locutus est ad Moysen, ¹⁴ dicens: Educ blasphemum extra castra, et ponant omnes qui audierunt, manus suas super caput eius, et lapidet eum populus universus. ¹⁵ Et ad filios Israhel loqueris: Homo, qui maledixerit Deo suo, portabit peccatum suum: ¹⁶ et qui blasphemaverit nomen Domini, morte moriatur: lapidibus opprimit eum omnis multitudo, sive ille civis, sive peregrinus fuerit. Qui blasphemaverit nomen Domini, morte moriatur.

¹⁷ Qui percusserit, et occiderit hominem, morte moriatur. ¹⁸ Qui percusserit animal, redret vicarium, id est animam pro anima. ¹⁹ Qui irrogaverit maculam cuilibet civium suorum: sicut fecit, sic fiet ei: ²⁰ fracturam pro fractura, oculum pro oculo, dentem pro dente restitut; qualem inflixerit maculam, talem sustinere cogetur. ²¹ Qui percusserit iumentum, redret aliud. Qui percusserit hominem, punietur. ²² Æquum iudicium sit inter vos, sive peregrinus, sive civis peccaverit: quia ego sum Dominus Deus vester.

²³ Locutusque est Moyses ad filios Israel: et eduxerunt eum, qui blasphemaverat, extra castra,

(17) Ex 21, 12. — (20) Ex 21, 24; D: 19, 21; Mt 5, 38.

Poena
blasphemorumet percu-
tientiumexexecu-
tio

ac lapidibus oppresserunt. Feceruntque filii Israel sicut præceperat Dominus Moysi.

9. Præcepta de celebratione annorum, 25, 1—55

Anni
septimi

25 ¹ Locutusque est Dominus ad Moysen in monte Sinai, dicens: ² Loquere filii Israel, et dices ad eos: Quando ingressi fueritis terram quam ego dabo vobis, sabbatizes sabbatum Domini. ³ Sex annis seres agrum tuum, et sex annis putabis vineam tuam, colligentes fructus eius: ⁴ septimo autem anno sabbatum erit terræ, requietio Domini: agrum non seres, et vineam non putabis. ⁵ Quæ sponte gignet humus, non metes: et uvas primitiarum tuarum non colliges quasi vindemiam: annus enim requietionis terræ est: ⁶ sed erunt vobis in cibum, tibi et servo tuo, ancillæ et mercennariis tuo, et advenæ qui peregrinantur apud te: ⁷ iumentis tuis et pecoribus omnia quæ nascentur, præbebunt cibum.

anni quinquegesimi

⁸ Numerabis quoque tibi septem hebdomadas annorum, id est, septies septem, quæ simul faciunt annos quadraginta novem: ⁹ et clanges buccina mense septimo, decima die mensis, propitiatiois tempore in universa terra vestra. ¹⁰ Sanctificabisque annum quinquagesimum, et vocabis remissionem cunctis habitatoribus terræ tuæ: ipse est enim iubileus. Revertetur homo ad possessionem suam, et unusquisque redit ad familiam pristinam: ¹¹ quia iubileus est et quinquagesimus annus. Non serenis, neque metetis sponte in agro nascentia, et primitias vindemias non colligetis, ¹² ob sanctificationem iubilei, sed statim oblata comedetis.

quo omnes ad posses-

siones

¹³ Anno iubilei redient omnes ad possessiones suas. ¹⁴ Quando vendes quipiam civi tuo, vel emes ab eo, ne contristes fratrem tuum, sed iuxta numerum annorum iubilei emes ab eo, ¹⁵ et iuxta suppurationem frugum vendet tibi. ¹⁶ Quanto plures anni remanserint post iubileum, tanto crescat

(2) Ex 23, 11.

et pretium: et quanto minus temporis numeraveris, tanto minoris et emptio constabit; tempus enim frugum vendet tibi. ¹⁷ Nolite affligere contributes vestros, sed timeat unusquisque Deum suum, quia ego Dominus Deus vester. ¹⁸ Facite præcepta mea, et iudicia custodite, et implete ea, ut habitare possitis in terra absque ullo pavore, ¹⁹ et gignat vobis humus fructus suos, quibus vescamini usque ad saturitatem, nullius impetum formidantes. ²⁰ Quid si dixeritis: Quid comedemus anno septimo, si non severimus, neque collegerimus fruges nostras? ²¹ Dabo benedictionem meam vobis anno sexto, et faciet fructus trium annorum: ²² seretisque anno octavo, et comedetis veteres fruges usque ad novum annum: donec nova nascantur, edetis vetera. ²³ Terra quoque non vendetur in perpetuum: quia mea est, et vos advenæ et coloni mei estis. ²⁴ Unde cuncta regio possessionis vestrae sub redemptionis condicione vendetur. ²⁵ Si attenuatus frater tuus vendiderit possessiunculam suam, et voluerit propinquus eius, potest redimere quod illi vendiderat. ²⁶ Sin autem non habuerit proximum, et ipse premium ad redimendum potuerit invenire: ²⁷ computabuntur fructus ex eo tempore quo vendidit: et quod reliquum est, reddet emptori, sive recipiet possessionem suam. ²⁸ Quod si non invenerit manus eius ut reddat premium, habebit emptor quod emerat, usque ad annum iubileum. In ipso enim omnis venditio redibit ad dominum, et ad possessorem pristinum. ²⁹ Qui vendiderit domum intra urbis muros, habebit licentiam redimendi, donec unus impleatur annus. ³⁰ Si non redemerit, et anni circulus fuerit evolutus, emptor possidebit eam, et posteri eius in perpetuum, et redimi non poterit, etiam in iubile. ³¹ Sin autem in villa fuerit dominus, quæ muros non habet, agrorum iure vendetur; si ante redemptam non fuerit, in iubile revertetur ad dominum. ³² Aedes Levitarum, quæ in urbibus sunt, semper possunt redimi: ³³ si redemptae non fuerint, in iubile revertentur ad dominos, quia domus urbium Levitarum pro posses-

sionibus sunt inter filios Israel. ³⁴ Suburbana autem eorum non veneant, quia possessio sempiterna est.

atque
liber-
tem red-
iunt

³⁵ Si attenuatus fuerit frater tuus, et infirmus manu, et suscepserit eum quasi advenam, et peregrinum, et vixerit tecum, ³⁶ ne accipias usuras ab eo, nec amplius quam dedisti. Time Deum tuum, ut vivere possit frater tuus apud te. ³⁷ Pecuniam tuam non dabis ei ad usuram, et frugum superabundantiam non exiges. ³⁸ Ego Dominus Deus vester, qui eduxi vos de Terra Ægypti, ut darem vobis Terram Chanaan, et essem vester Deus. ³⁹ Si paupertate compulsus vendiderit se tibi frater tuus, non eum opprimes servitum famulorum, ⁴⁰ sed quasi mercennarii et colonus erit: usque ad annum iubileum operabit apud te, ⁴¹ et postea egredietur cum liberis suis, et revertetur ad cognationem et ad possessionem patrum suorum. ⁴² Mei enim servi sunt, et ego eduxi eos de Terra Ægypti; non veneant condicione servorum: ⁴³ ne affligas eum per potentiam, sed metuito Deum tuum. ⁴⁴ Servus et ancilla sint vobis de nationibus quæ in circuitu vestro sunt. ⁴⁵ Et de advenis qui peregrinantur apud vos, vel qui ex his natu fuerint in terra vestra, hos habebitis famulos: ⁴⁶ et hereditario iure transmitteis ad posteros, ac possidebitis in æternum; fratres autem vestros filios Israel ne opprimatis per potentiam. ⁴⁷ Si invulnerit apud vos manus advena atque peregrini, et attenuatus frater tuus vendiderit se ei, aut cuiquam de stirpe eius: ⁴⁸ post venditionem potest redimi. Qui voluerit ex fratribus suis, redimet eum, ⁴⁹ et patruus, et patruelis, et consanguineus, et affinis. Sin autem et ipse potuerit, redimet se, ⁵⁰ supputatis dumtaxat annis a tempore venditionis sue usque ad annum iubileum: et pecunia, qua venditus fuerat, iuxta annorum numerum et rationem mercennarii supputata. ⁵¹ Si plures fuerint anni qui remanent usque ad iubileum, secundum hos reddet et pretium; ⁵² si pauci, ponet rationem cum eo iuxta annorum numerum, et reddet emptori quod

relicquum est annum, ⁵³ quibus ante servivit mercenarius imputatis: non affliget eum violenter in consecutu tuo. ⁵⁴ Quod si per haec redimi non potuerit, anno iubile egredietur cum liberis suis. ⁵⁵ Mei enim sunt servi, filii Israel, quos eduxi de Terra Ægypti.

PARS TERTIA

Peroratio Domini legislatoris, 26, 1—45

26 ¹ Ego Dominus Deus vester: Non facietis vobis idolum et scuptile, nec titulos erigetis, nec insigne lapidem ponetis in terra vestra, ut adoretis eum; ego enim sum Dominus Deus vester. ² Custodite sabbata mea, et pavete ad Sanc-
tuarium meum. Ego Dominus.

³ Si in præceptis meis ambulaveritis, et man-
data mea custodieritis, et feceritis ea, dabo vobis pluvias temporibus suis, ⁴ et terra gignet germen suum, et pomis arbores replebuntur. ⁵ Apprehen-
det messium tritura vindemiam, et vindemia occu-
pabit sementum: et comedetis panem vestrum in saturitate, et absque pavore habitabis in terra ve-
stra. ⁶ Dabo pacem in finibus vestris: dormietis, et non erit qui exterreat. Auferam malas bestias: et gladius non transbit terminos vestros. ⁷ Perse-
quemini inimicos vestros, et corrueant coram vobis. ⁸ Persequentur quinque de vestris centum alienos, et centum de vobis decem milia: cadenti inimici vestri gladio in conspicu vestro. ⁹ Respiciam vos, et crescere faciam: multiplicabimini, et firmabo pactum meum vobiscum. ¹⁰ Comedetis vetustis-
sima veterum, et vetera novis supervenientibus proicietis. ¹¹ Ponam tabernaculum meum in me-
dio vestri, et non abiiciet vos anima mea. ¹² Am-
bulabo inter vos, et ero Deus vester, vosque eritis populus meus. ¹³ Ego Dominus Deus vester: qui eduxi vos de Terra Ægyptiorum, ne serviretis eis,

(1) Ex 20, 4; Dt 5, 8; Ps 96, 7. — (3) Dt 28, 1. —

(12) 2 Cor 6, 16.

Præcepta
inculcan-
tur

bonis
promis-
sis

malis
denuntia-
tis

et qui confregi catenas cervicum vestrarum, ut incederetis erecti.

¹⁴ Quod si non audieritis me, nec feceritis omnia mandata mea, ¹⁵ si spreveritis leges meas, et iudicia mea contemptseritis, ut non faciatis ea quae a me constituta sunt, et ad irritum perducatis pactum meum: ¹⁶ ego quoque haec faciam vobis: Visitabo vos velociter in egestate, et ardore, qui conficiat oculos vestros, et consumat animas vestras. Frustra seretis semen, quae ab hostibus devorabitur. ¹⁷ Ponam faciem meam contra vos, et corrueatis coram hostibus vestris, et subiciemini his qui oderunt vos; fugietis, nemine persequente. ¹⁸ Sin autem nec sic obedieritis mihi, addam correptiones vestras septuplum propter peccata vestra, ¹⁹ et conteram superbiam duritiae vestrae. Daboque vobis celum desuper sicut ferrum, et terram aeneam. ²⁰ Consumetur incassum labor vester, non proferet terra germen, nec arbores poma praebebunt. ²¹ Si ambulaveritis ex adverso mihi, nec volueritis audire me, addam plagas vestras in septuplum propter peccata vestra: ²² immittamque in vos bestias agri, que consumant vos, et pecora vestra, et ad paucitatem cuncta redigant, deserterique hiant viae vestrae. ²³ Quod si nec sic volueritis recipere disciplinam, sed ambulaveritis ex adverso mihi: ²⁴ ego quoque contra vos adversus incedam, et percutiam vos septies propter peccata vestra; ²⁵ inducamque super vos gladium ultorem foederis mei. Cumque configuritus in urbibus, mittam pestilentiam in medio vestri, et trademini in manibus hostium, ²⁶ postquam confregero baculum panis vestri: ita ut decem mulieres in uno cibano coquant panes, et reddant eos ad pondus: et comedetis, et non saturabimini. ²⁷ Sin autem nec per haec audieritis me, sed ambulaveritis contra me: ²⁸ et ego incedam adversus vos in furore contrario, et corripiam vos septem plagis propter peccata vestra, ²⁹ ita ut comedatis carnes

(14) Dr 28, 15; Lam 2, 17; Mal 2, 2.

filiorum vestrorum et filiarum vestrarum. ³⁰ Destruam excelsa vestra, et simulacra confringam. Cadetis inter ruinas idolorum vestrorum, et abominabitur vos anima mea, ³¹ in tantum ut urbes vestras redigam in solitudinem, et deserta faciam Sanctuaria vestra, nec recipiam ultra odorem suavissimum. ³² Disperdamque terram vestram, et stupebunt super ea inimici vestri, cum habitatores illius fuerint. ³³ Vos autem dispergam in gentes, et evaginabo post vos gladium, eritque terra vestra deserta, et civitates vestrae dirute. ³⁴ Tunc placebunt terre sabbata sua cunctis diebus solitudinis suis: quando fueritis ³⁵ in terra hostili, sabbatizabit, et requiescet in sabbatis solitudinis suis, eo quod non requieverit in sabbatis vestris quando habitabatis in ea. ³⁶ Et qui de vobis remanserint, dabo pavorem in cordibus eorum in regionibus hostium, terrebis eos sonitus folii volantis, et ita fugient quasi gladium: cadent, nullo persequente, ³⁷ et corrueunt singuli super fratres suos quasi bella fugientes, nemo vestrum inimicus audebit resistere. ³⁸ Peribitis inter gentes, et hostilis vos terra consumet. ³⁹ Quod si et de iis aliqui remanserint, tabescant in iniuritatibus suis, in terra inimicorum suorum, et propter peccata patrum suorum et sua affligentur:

⁴⁰ donec confiteantur iniquitates suas, et maiorum suorum, quibus prævaricati sunt in me, et ambulaverunt ex adverso mihi. ⁴¹ Ambulabo igitur et ego contra eos, et inducam illos in terram hostilem, donec erubescat incircumcis mens eorum: tunc orabunt pro impietatibus suis. ⁴² Et recordabor foederis mei quod pepigi cum Iacob, et Isaac, et Abraham. Terra quoque memor ero: ⁴³ que cum relicta fuerit ab eis, complacabit sibi in sabbatis suis, patiens solitudinem propter illos. Ipsi vero rogabunt pro peccatis suis, eo quod abiecerint iudicia mea, et leges meas despixerint. ⁴⁴ Et tamen etiam cum essent in terra hostili, non penitus abiici eos, neque sic despexi ut consumerentur, et irritum facerem pactum meum cum eis. Ego enim

conver-
sione po-
puli pre-
dicta

sum Dominus Deus eorum, ⁴⁵ et recordabor fcederis mei pristini, quando eduxi eos de Terra Ægypti in conspectu gentium, ut essem Deus eorum. Ego Dominus.

conclu-sio
Hec sunt iudicia atque præcepta et leges, quas dedit Dominus inter se et filios Israel in monte Sinai per manum Moysi.

Appendix

De votis ac tributis. 27, 1—34

27 ¹Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: ²Loquere filii Israel, et dices ad eos: Homo qui votum fecerit, et spoponderit Deo animam suam, sub æstimatione dabit premium. ³Si fuerit masculus a vigesimo anno usque ad sexagesimum annum, dabit quinquaginta siclos argenti ad mensuram Sanctuarii: ⁴si mulier, triginta. ⁵A quinto autem anno usque ad vigesimum, masculus dabit viginti siclos: femina decem. ⁶Ab uno mense usque ad annum quintum, pro masculo dabuntur quinque sicli: pro femina, tres. ⁷Sexagenarius et ultra masculus dabit quindecim siclos: femina decem. ⁸Si pauper fuerit, et æstimationem reddere non valebit, stabit coram sacerdote: et quantum ille æstimaverit, et viderit eum posse reddere, tantum dabat.

⁹ Animal autem, quod immolari potest Domino, si quis voverit, sanctum erit, ¹⁰et mutari non poterit, id est, nec melius malo, nec peius bono; quod si mutaverit: et ipsum quod mutatum est, et illud pro quo mutatum est, consecratum erit Domino. ¹¹Animal immundum, quod immolari Domino non potest, si quis voverit, adducetur ante sacerdotem, ¹²qui iudicans utrum bonum animal sit, statuet premium. ¹³Quod si dare voluerit is, qui offert, addet supra æstimationem quintam partem:

¹⁴ Homo si voverit domum suam, et sanctificaverit Domino, considerabit eam sacerdos utrum bona an mala sit, et iuxta premium, quod ab eo

fuerit constitutum, venundabitur: ¹⁵ sin autem ille, qui voverat, voluerit redimere eam, dabit quintam partem æstimationis supra, et habebit dominum.

¹⁶ Quod si agrum possessionis suæ voverit, et consecraverit Domino: iuxta mensuram semitis æstimatorum premium: si triginta modiis hordei securi terra, quinquaginta sicliis venundetur argenti.

¹⁷ Si statim ab anno incipientis iubilei voverit agrum, quanto valere potest, tanto æstimatorum.

¹⁸ Sin autem post aliquantum temporis: supputabit sacerdos pecuniam iuxta annorum, qui reliqui sunt, numerum usque ad iubileum, et detraheret ex pretio. ¹⁹ Quod si voluerit redimere agrum ille, qui voverat, addet quintam partem æstimatione pecuniae, et possidebit eum. ²⁰ Sin autem noluerit redimere, sed alteri cuiilibet fuerit venundatus, ultra eum qui voverat redimere non poterit: ²¹ quia cum iubilei veneri dies, sanctificatus erit Domino, et possessio consecrata ad ius pertinet sacerdotum.

²² Si ager emptus est, et non de possessione maiorum sanctificatus fuerit Domino, ²³ supputabit sacerdos iuxta annorum numerum usque ad iubileum, premium: et dabit ille qui voverat eum, Domino;

²⁴ in iubileto autem revertetur ad priorem dominum, quem viderat eum, et habuerat in sorte possessionis suæ. ²⁵ Omnis æstimator siulo sanc-
tuarii ponderabitur. Siclus viginti obolos habet.

²⁶ Primogenita, quæ ad Dominum pertinent, nemo sanctificare poterit et vovere: sive bos, sive ovis fuerit, Domini sunt. ²⁷ Quod si immundum est animal, redimet qui obtulit, iuxta æstimationem tuam, et addet quintam partem pretii; si redimere noluerit, vendetur alteri quantocumque a te fuerit æstimatorum.

²⁸ Omne, quod Domino consecratur, sive homo fuerit, sive animal, sive ager, non vendetur, nec redimi poterit. Quidquid semel fuerit consecratum,

(25) Ex 30, 13; Nm 3, 17; Ez 45, 12. — (28) Ios 6, 17. 24.

sanctum sanctorum erit Dominus. ²⁹ Et omnis consecratio, quæ offertur ab homine, non redimetur, sed morte morietur.

de decimis

³⁰ Omnes decimæ terræ, sive de frugibus, sive de pomis arborum, Domini sunt, et illi sanctificantur. ³¹ Si quis autem voluerit redimere decimas suas, addet quintam partem earum. ³² Omnium decimarum bovis et ovis et capræ, quæ sub pastoris virga transeunt, quidquid decimum venerit, sanctificabitur Domino. ³³ Non eligetur nec bonum nec malum, nec altero commutabitur; si quis mutaverit: ex quod mutatum est, et pro quo mutatum est, sanctificabitur Domino, et non redimetur.

³⁴ Hæc sunt præcepta, quæ mandavit Dominus Moysi ad filios Israel in monte Sinai.

conclusio

de animalibus
omnibus
alimentis

de cœnis
vitis
butyris
Dionysio

Ca

Ca

Ca

Ca

LIBER NUMERI

HEBRAICE VAIEDABBER

PARS PRIMA

Præparatio ad proficiscendum, I, 1—10, 10

I. Numeratio et ordinatio filiorum Israel, 1, 1—4, 49

1. Numeratio duodecim tribuum, I, 1—54

¹ Locutusque est Dominus ad Moysen in deserto Sinai in tabernaculo fœderis, prima die mensis secundi, anno altero egressione eorum ex Ægypto, dicens: ² Tollite summam universæ congregatis filiorum Israel per cognationes et domos suas, et nomina singulorum, quidquid sexus est masculini ³ a vigesimo anno et supra, omnium virorum fortium ex Israel, et numerabitis eos per turmas suas, tu et Aaron. ⁴ Eruntque vobis cum principes tribuum ac domorum in cognationibus suis, ⁵ quorum ista sunt nomina: De Ruben, Elisur filius Sedeur. ⁶ De Simeon, Salamiel filius Surisdai. ⁷ De Iuda, Nahasson filius Aminadab. ⁸ De Issachar, Nathanael filius Suar. ⁹ De Zabulon, Eliab filius Helon. ¹⁰ Filiorum autem Joseph, de Ephraim, Elisama filius Ammid. De Manasse, Gamaliel filius Phadassur. ¹¹ De Benjamin, Abidan filius Gedeonis. ¹² De Dan, Ahiezer filius Ammisaddai. ¹³ De Aser, Phegiel filius Ochran. ¹⁴ De Gad, Eliasaph filius Duel. ¹⁵ De Nephthali, Ahira filius Enan. ¹⁶ Hi nobilissimi principes multitudinis per tribus

(2) Ex 30, 12.

Nomina
numeran-
tium

et cognationes suas, et capita exercitus Israel: 17 quos tulerunt Moyses et Aaron cum omni vulgi multititudine: 18 et congregaverunt primo die mensis secundi, recensentes eos per cognationes, et domos, ac familias, et capita, et nomina singulorum a vigesimo anno et supra, 19 sicut præceperat Dominus Moysi. Numeratique sunt in deserto Sinai.

numerus
virorum
militia-
rum

20 De Ruben primogenito Israelis per generationes et familias ac domos suas, et nomina capitum singulorum, omne quod sexus est masculini a vigesimo anno et supra, procedentium ad bellum, 21 quadraginta sex millia quingenti. 22 De filiis Simeon per generationes et familias ac domos cognitionum suarum recensiti sunt per nomina et capita singulorum, omne quod sexus est masculini a vigesimo anno et supra, procedentium ad bellum, 23 quinquaginta novem millia trecenti. 24 De filiis Gad per generationes et familias ac domos cognitionum suarum recensiti sunt per nomina singulorum a viginzi annis et supra, omnes qui ad bella procederent, 25 quadragintaquaque millia sexcenti quinquaginta. 26 De filiis Iuda per generationes et familias ac domos cognitionum suarum, per nomina singulorum a vigesimo anno et supra, omnes qui poterant ad bella procedere, 27 recensiti sunt septuaginta quatuor millia sexenti. 28 De filiis Issachar, per generationes et familias ac domos cognitionum suarum, per nomina singulorum a vigesimo anno et supra, omnes qui ad bella procederent, 29 recensiti sunt quinquaginta quattuor millia quadrangenti. 30 De filiis Zabulon, per generationes et familias, ac domos cognitionum suarum recensiti sunt per nomina singulorum a vigesimo anno et supra, omnes qui poterant ad bella procedere, 31 quinquaginta septem millia quadrangenti. 32 De filiis Ioseph, filiorum Ephraim per generationes, et familias, ac domos cognitionum suarum recensiti sunt per nomina singulorum a vigesimo anno et supra, omnes qui poterant ad bella procedere, 33 quadraginta millia quingenti. 34 Porro filiorum Manasse per generationes et familias ac do-

mos cognitionum suarum recensiti sunt per nomina singulorum a viginzi annis et supra, omnes qui poterant ad bella procedere, 35 triginta duo millia ducenti. 36 De filiis Benjamin per generationes et familias ac domos cognitionum suarum recensiti sunt nominibus singulorum a viginzi anno et supra, omnes qui poterant ad bella procedere, 37 triginta quinque millia quadrangenti. 38 De filiis Dan per generationes, et familias ac domos cognitionum suarum recensiti sunt nominibus singulorum a viginzi anno et supra, omnes qui poterant ad bella procedere, 39 sexaginta duo millia septingenti. 40 De filiis Aser per generationes et familias ac domos cognitionum suarum recensiti sunt per nomina singulorum a viginzi anno et supra, omnes qui poterant ad bella procedere, 41 quadraginta millia et mille quingenti. 42 De filiis Nephthali per generationes et familias ac domos cognitionum suarum recensiti sunt nominibus singulorum a viginzi anno et supra, omnes qui poterant ad bella procedere, 43 quinquaginta tria millia quadrangenti. 44 Hi sunt, quos numeraverunt Moyses et Aaron, et duodecim principes Israel, singulos per domos cognitionum suarum. 45 Fueruntque omnis numerus filiorum Israel per domos et familias suas a viginzi anno et supra, qui poterant ad bella procedere, 46 sexcenta tria millia virorum quingenti quinquaginta.

47 Levitæ autem in tribu familiarum suarum non sunt numerati cum eis. 48 Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: 49 Tribum Levi noli numerare, neque pones summam eorum cum filiis Israel: 50 sed constitue eos super tabernaculum testimonii et cuncta vasa eius, et quidquid ad ceremonias pertinet. Ipsi portabunt tabernaculum et omnia utensilia eius: et erunt in ministerio, ac per gyrum tabernaculi metabuntur. 51 Cum proficiscendum fuerit, deponent Levite tabernaculum: cum castrametandum, erigent; quisquis externorum accesserit, occidetur. 52 Metabuntur autem castra filii Israel unusquisque per turmas et cuneos atque

item be
mills
exceptis
Levitis

exercitum suum. ⁵³ Porro Levite per gyrum tabernaculi figent tentoria, ne fiat indignatio super multitudinem filiorum Israel, et excubabunt in custodiis tabernaculi testimonii. ⁵⁴ Fecerunt ergo filii Israel iuxta omnia que praecepérat Dominus Moysi.

2. Ordinatio castrorum Israel, 2, 1—34

Fili Is-
rael sta-
tuuntur

ad orien-
tem

ad meri-
diem

2 Locutusque est Dominus ad Moysen et Aaron dicens: ² Singuli per turmas, signa, atque vexilla, et domos cognitionum suarum castrametabuntur filii Israel, per gyrum tabernaculi federis. ³ Ad Orientem Iudas figent tentoria per turmas exercitus sui: eritque princeps filiorum eius Nahasson filius Aminadab. ⁴ Et omnis de stirpe eius summa pugnantium, septuaginta quattuor millia sexcenti. ⁵ Iuxta eum castrametati sunt de tribu Issachar, quorum princeps fuit Nathanael filius Suar; ⁶ et omnis numerus pugnatorum eius quinquaginta quattuor millia quadringenti. ⁷ In tribu Zabulon princeps fuit Eliab filius Helon. ⁸ Omnis de stirpe eius exercitus pugnatorum, quinquaginta septem millia quadringenti. ⁹ Universi qui in castris Iudee arnumerati sunt, fuerunt centum octoginta sex milia quadringenti: et per turmas suas primi egredientur.

¹⁰ In castris filiorum Ruben ad meridianam plaga erit princeps Elisur filius Sedeur: ¹¹ et cunctus exercitus pugnatorum eius qui numerati sunt, quadraginta sex milia quingenti. ¹² Iuxta eum castrametati sunt de tribu Simeon: quorum princeps fuit Salamiel filius Surisaddai. ¹³ Et cunctus exercitus pugnatorum eius, qui numerati sunt, quinquaginta novem milia trecenti. ¹⁴ In tribu Gad princeps fuit Eliasaph filius Duel; ¹⁵ et cunctus exercitus pugnatorum eius, qui numerati sunt, quadraginta quinque milia sexcenti quinquaginta. ¹⁶ Omnes qui recensiti sunt in castris Ruben, centum quinquaginta milia et mille quadringenti quinquaginta per turmas suas: in secundo loco proficiscentur.

¹⁷ Levabitur autem tabernaculum testimoniū per officia Levitarum et turmas eorum; quomodo erigeretur, ita et deponetur. Singuli per loca et ordines suos proficiscentur.

¹⁸ Ad occidentalem plagam erunt castra filiorum Ephraim, quorum princeps fuit Elisama filius Ammiod; ¹⁹ cunctus exercitus pugnatorum eius, qui numerati sunt, quadraginta millia quingenti. ²⁰ Et cum eis tribus filiorum Manasse, quorum princeps fuit Gamaliel filius Phadassur; ²¹ cunctusque exercitus pugnatorum eius, qui numerati sunt, triginta-duo milia ducenti. ²² In tribu filiorum Beniamin princeps fuit Abidan filius Gedeonis; ²³ et cunctus exercitus pugnatorum eius, qui recensiti sunt, triga-taquinque millia quadrungenti. ²⁴ Omnes qui numerati sunt in castris Ephraim, centum octo milia centum per turmas suas: tertii proficiscentur.

²⁵ Ad Aquilonis partem castrametati sunt filii Dan: quorum princeps fuit Ahiezer filius Ammisaddai. ²⁶ Cunctus exercitus pugnatorum eius, qui numerati sunt, sexaginta-duo millia septingenti. ²⁷ Iuxta eum fixere tentoria de tribu Aser: quorum princeps fuit Phegiel filius Ochran. ²⁸ Cunctus exercitus pugnatorum eius, qui numerati sunt, quadraginta millia et mille quingenti. ²⁹ De tribu filiorum Nephthali princeps fuit Ahira filius Enan; ³⁰ cunctus exercitus pugnatorum eius, quinquaginta tria millia quadringenti. ³¹ Omnes, qui numerati sunt in castris Dan, fuerunt centum quinquaginta septem milia sexcenti: et novissimi profici-scentur.

³² Hic numerus filiorum Israel, per domos cognitionum suarum et turmas divisi exercitus, sexcenta tria milia quingenti quinquaginta. ³³ Levite autem non sunt numerati inter filios Israel: sic enim praecepérat Dominus Moysi. ³⁴ Feceruntque filii Israel iuxta omnia que mandaverat Dominus. Castrametati sunt per turmas suas, et profecti per familias ac domos patrum suorum.

ad taber-
naculum

ad occi-
denter

ad aqui-
lonem

numerus
et ordo
eorum

3. Numeratio et ordinatio Levitarum, 3, 1—51

1 Hæ sunt generationes Aaron et Moysi in die qua locutus est Dominus ad Moysen in monte Sinai. **2** Et hæc nomina filiorum Aaron: primogenitus eius Nadab, deinde Abiu, et Eleazar, et Ithamar. **3** Hæc nomina filiorum Aaron sacerdotum qui uncti sunt, et quorum repletæ et consecratæ manus ut sacerdotio fungerentur. **4** Mortui sunt enim Nadab et Abiu cum offerrent ignem alienum in conspectu Domini in deserto Sinai, absque liberis: functique sunt sacerdotio Eleazar et Ithamar coram Aaron patre suo.

5 Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: **6** Aplica tribum Levi, et fac stare in conspectu Aaron sacerdotis ut ministrent ei, et excubent, **7** et observent quidquid ad cultum pertinet multitudinis coram tabernaculo testimonii, **8** et custodiant vasa tabernaculi, servientes in ministerio eius. **9** Dabisque dono Levitas **10** Aaron et filii eius, quibus traditi sunt filii Israel. **11** Aaron autem et filios eius constitues super cultum sacerdoti. Externus, qui ad ministrandum accesserit, morietur. **12** Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: **13** Ego tuli Levitas a filiis Israel pro omni primogenito, qui aperit vulvam in filiis Israel, eruntque Levitæ mei. **14** Meum est enim omne primogenitum: ex quo percussi primogenitos in Terra Ægypti: sanctificavi mihi quidquid primum nascitur in Israel ab homine usque ad pecus, mei sunt: ego Dominus.

15 Locutusque est Dominus ad Moysen in deserto Sinai, dicens: **16** Numera filios Levi per domos patrum suorum et familias, omnem masculum ab uno mense, et supra. **17** Numeravit Moyses, ut præceperat Dominus, **18** et inventi sunt filii Levi per nomina sua, Gerson et Caath et Merari. **19** Filii Gerson: Lebni et Semei. **20** Filii Caath:

(2) Ex 6, 23. — (4) Lv 10, 2; 1 Par 24, 2. — (13) Ex 13, 2; Inf 8, 16. — (17) Ex 6, 16.

Amram et Iesaar, Hebron et Oziel. **20** Filii Merari: Moholi et Musi.

21 De Gerson fuere familiae duæ, Lebnitica, et Semeitica: **22** quarum numeratus est populus sexus masculini ab uno mense et supra, septem millia quingenti. **23** Hi post tabernaculum metabuntur ad Occidentem **24** sub principe Eliasaph filio Lael. **25** Et habebunt excubias in tabernaculo fœderis, **26** ipsum tabernaculum et operimentum eius, tentorium quod trahitur ante fores tecti fœderis, et cortinas atrii: tentorium quoque quod appenditur in introitu atrii tabernaculi, et quidquid ad ritum altaris pertinet, funes tabernaculi et omnia utensilia eius.

27 Cognitio Caath habebit populos Amramitas et lesaartas et Hebronitas et Ozelitas. Hæ sunt familiae Caathitarum recensitæ per nomina sua: **28** omnes generis masculini ab uno mense et supra, octo millia sexenti habebunt excubias Sanctuarii, **29** et castrametabuntur ad meridianam plagam. **30** Princepsque eorum erit Elisaphan filius Oziel: **31** et custodiens arcam, mensamque et candelabrum, altaria et vasa Sanctuarii, in quibus ministratur, et velum, cunctamque huiuscemodi suppellectilem. **32** Princeps autem principum Levitarum Eleazar filius Aaron sacerdotis, erit super excubidores custodie Sanctuarii.

33 At vero de Merari erunt populi Moholitæ et Musite recensiti per nomina sua: **34** omnes generis masculini ab uno mense et supra, sex millia ducenti. **35** Princeps eorum Suriel filius Abihael: in plaga septentrionali castrametabuntur. **36** Erunt sub custodia eorum tabularum tabernaculi et vectes, et columnæ ac bases eorum, et omnia quæ ad cultum huiuscemodi pertinent: **37** columnæque atrii per circuitum cum basibus suis, et paxillis cum funibus.

38 Castrametabuntur ante tabernaculum fœderis, idest ad orientalem plagam, Moyses et Aaron cum filiis suis, habentes custodiæ Sanctuarii in medio filiorum Israel; quisquis alienus accesserit, morietur. **39** Omnes Levitæ, quos numeraverunt Moyses

Levitæ

ad occi-
denteremnumeran-
tur et sta-
tuunturad meri-
diemad sep-
tentri-
nemad orien-
tem

et Aaron iuxta praeceptum Domini per familias suas in genere masculino a mense uno et supra, fuerunt viginti duo millia.

⁴⁰ Et ait Dominus ad Moysen: Numera primogenitos sexus masculini de filiis Israel ab uno mense et supra, et habebis summam eorum. ⁴¹ Tollelesque Levitas mihi pro omni primogenito filiorum Israel, ego sum Dominus: et pecora eorum pro universis primogenitis pecorum filiorum Israel. ⁴² Recensuit Moyses, sicut praeceperat Dominus, primogenitos filiorum Israel; ⁴³ et fuerunt masculi per nomina sua, a mense uno et supra, viginti duo millia ducenti septuaginta tres.

⁴⁴ Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: ⁴⁵ Tolle Levitas pro primogenito filiorum Israel, et pecora Levitarum pro pecoribus eorum, eruntque Levitae mei. Ego sum Dominus. ⁴⁶ In pretio autem ducentorum septuaginta trium, qui excedunt numerum Levitarum de primogenitis filiorum Israel, ⁴⁷ accipies quinque siclos per singula capita ad mensuram Sanctuarii. Siclus habet viginti obolos. ⁴⁸ Dabisque pecuniam Aaron et filii eius pretium eorum qui supra sunt. ⁴⁹ Tulit igitur Moyses pecuniam eorum, qui fuerant amplius, et quos redemerant a Levitis ⁵⁰ pro primogenitis filiorum Israel, mille trecentorum sexagintaquinq^{ue} siclorum iuxta pondus Sanctuarii, ⁵¹ et dedit eam Aaron et filii eius iuxta verbum quod praeceperat sibi Dominus.

4. Officia Levitarum, 4, 1—33

⁴ ¹ Locutusque est Dominus ad Moysen et Aaron, dicens: ² Tolle summam filiorum Caath de medio Levitarum per domos et familias suas, ³ a trigesimo anno et supra, usque ad quinquagesimum annum, omnium qui ingreduntur ut stent et ministrent in tabernaculo federis. ⁴ Hic est cultus filiorum Caath: Tabernaculum federis, et Sanctum sanctorum ⁵ ingredientur Aaron et filii eius, quando

(47) Ex 30, 13; Lv 27, 25; Ez 45, 12.

primoge-
niti Israe-
litarum
numeran-
tur

ataque
redimun-
tur

que ba-
dantur
martyr

Filiorum
Caath

maine be-
arsi

movenda sunt castra, et deponent velum quod pendet ante fores, involventque eo arcum testimoni, ⁶ et operient rursum velamine ianthinarum pellium, extendentque desuper pallium totum hyacinthinum, et inducent vectes. ⁷ Mensam quoque propositionis involvent hyacinthino pallio, et ponent cum ea thuribula et mortariola, cyathos et crateras ad liba fundenda: panes semper in ea erunt: ⁸ extendentque desuper pallium coccineum, quod rursum operient velamento ianthinarum pellium, et inducent vectes. ⁹ Sument et pallium hyacinthinum quo operient candelabrum cum lucernis et forcipibus suis et emuncitoris et cunctis vasis olei, que ad concinnandas lucernas necessaria sunt: ¹⁰ et super omnia ponent operimentum ianthinarum pellium, et inducent vectes. ¹¹ Nec non et altare aureum involvent hyacinthino vestimento, et extendent de super operimentum ianthinarum pellium, inducentque vectes. ¹² Omnia vasa, quibus ministratur in Sanctuario, involvent hyacinthino pallio, et extendent desuper operimentum ianthinarum pellium, inducentque vectes. ¹³ Sed et altare mundabunt cinere, et involvent illud purpureo vestimento, ¹⁴ ponentque cum eo omnia vasa, quibus in ministerio eius utuntur, id est, ignium receptacula, fuscinalas ac tridentes, uncinos et batila. Cuncta vasa altaris operient simul velamine ianthinarum pellium, et inducent vectes. ¹⁵ Cumque involverint Aaron et filii eius Sanctuarium et omnia vasa eius in commotione castrorum, tunc intrabunt filii Caath ut portent involuta: et non tangent vasa Sanctuarii, ne moriantur. Ista sunt onera filiorum Caath in tabernaculo federis: ¹⁶ super quos erit Eleazar filius Aaron sacerdotis, ad cuius curam pertinet oleum ad concinnandas lucernas, et compositionis incensum, et sacrificium, quod semper offerunt, et oleum unctionis, et quidquid ad cultum tabernaculi pertinet, omniumque vasorum, que in Sanctuario sunt. ¹⁷ Locutusque est Dominus ad Moysen, et

(15) 1 Par. 15, 15.

Aaron, dicens: ¹⁸ Nolite perdere populum Caath de medio Levitarum: ¹⁹ sed hoc facite eis, ut vivant, et non moriantur, si tetigerint Sancta sanctorum. Aaron et filii eius intrabunt, ipsique disponent opera singulorum, et divident quid portare quis debeat. ²⁰ Alii nulla curiositate videant que sunt in Sanctuario priusquam involvantur, alioquin morientur.

filiorum
Gerson

²¹ Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: 22 Tolle summam etiam filiorum Gerson per domos ac familias et cognationes suas, ²³ a triginta annis et supra, usque ad annos quinquaginta. Numeras omnes qui ingrediuntur et ministrant in tabernaculo foederis. ²⁴ Hoc est officium familiae Gersonitarum, ²⁵ ut portent cortinas tabernaculi et tectum foederis oportentum aliud, et super omnia velamen ianthinum tentoriumque quod pendet in introitu tabernaculi foederis, ²⁶ cortinas atrii, et velum in introitu quod est ante tabernaculum. Omnia que ad altare pertinent funiculos, et vasa ministerii, ²⁷ iubente Aaron et filiis eius, portabunt filii Gerson: et scient singuli cui debeant oneri mancipari. ²⁸ Hic est cultus familie Gersonitarum in tabernaculo foederis, eruntque sub manu Ithamar filii Aaron sacerdotis.

filiorum
Merari

²⁹ Filios quoque Merari per familias et domos patrum suorum recensebis ³⁰ a triginta annis et supra, usque ad annos quinquaginta, omnes qui ingrediuntur ad officium ministerii sui et cultum foederis testimonii. ³¹ Hæc sunt onera eorum: Portabunt tabulas tabernaculi et vectes eius, columnas ac bases earum, ³² columnas quoque atrii per circuitum cum basibus et paxillis et funibus suis. Omnia vasa et supellecitem ad numerum accipient, sique portabunt. ³³ Hoc est officium familiae Meraritarum et ministerium in tabernaculo foederis: eruntque sub manu Ithamar filii Aaron sacerdotis.

5. Numerus ministrantium, 4, 34—49

³⁴ Recensuerunt igitur Moyses et Aaron et principes synagogæ filios Caath per cognationes et do-

mos patrum suorum ³⁵ a triginta annis et supra, usque ad annum quinquagesimum, omnes qui ingrediuntur ad ministerium tabernaculi foederis: ³⁶ et inventi sunt duo millia septingenti quinquaginta. ³⁷ Hic est numerus populi Caath qui intrant tabernaculum foederis: hos numeravit Moyses et Aaron iuxta sermonem Domini per manum Moysi.

³⁸ Numerati sunt et filii Gerson per cognationes et domos patrum suorum, ³⁹ a triginta annis et supra, usque ad quinquagesimum annum, omnes qui ingrediuntur ut ministrent in tabernaculo foederis: ⁴⁰ et inventi sunt duo millia sexcenti triginta. ⁴¹ Hic est populus Geronitarum, quos numeraverunt Moyses et Aaron iuxta verbum Domini.

⁴² Numerati sunt et filii Merari per cognationes et domos patrum suorum ⁴³ a triginta annis et supra, usque ad annum quinquagesimum, omnes qui ingrediuntur ad explendos ritus tabernaculi foederis: ⁴⁴ et inventi sunt tria millia ducenti. ⁴⁵ Hic est numerus filiorum Merari, quos recensuerunt Moyses et Aaron iuxta imperium Domini per manum Moysi.

⁴⁶ Omnes qui recensiti sunt de Levitis, et quos recenseri fecit ad nomen Moyses et Aaron, et principes Israel per cognationes et domos patrum suorum ⁴⁷ a triginta annis et supra, usque ad annum quinquagesimum, ingredientes ad ministerium tabernaculi, et onera portanda, ⁴⁸ fuerunt simul octo millia quingenti octoginta. ⁴⁹ Iuxta verbum Domini recensuit eos Moyses, unumquemque iuxta officium et onera sua, sicut præceperat ei Dominus.

II. Pronuntiatione præceptorum variorum, 5, 1—9, 14

1. De munditia, restitutione, zelotypia, 5, 1—31

⁵ ¹ Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens:

² Præcipe filiis Israel, ut eiificant de castris omnem leprosum, et qui semine fluit, pollutusque est

Filiorum
Caath

filiorum
Gerson

filiorum
Merari

omnium
ministrantium

Immundi
separan-
di sunt

super mortuo: ³ tam masculum quam feminam eiicite de castris, ne contaminent ea cum habitaverim vobiscum. ⁴ Feceruntque ita filii Israel, et eiecerunt eos extra castra, sicut locutus erat Dominus Moysi.

quid et
cui resti-
tuendum
sit

⁵ Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: ⁶ Loquere ad filios Israel: Vir, sive mulier, cum fecerint ex omnibus peccatis, quae solent hominibus accidere, et per negligentiam transgressi fuerint mandatum Domini, atque deliquerint, ⁷ confitebuntur peccatum suum, et reddent ipsum caput, quintamque partem desuper ei, in quem peccaverint. ⁸ Sin autem non fuerit qui recipiat, dabunt Domino, et erit sacerdos, excepto ariete, qui offerunt pro expiatione, ut sit placabilis hostia. ⁹ Omnes quoque primitiae, quas offerunt filii Israel, ad sacerdotem pertinent: ¹⁰ et quidquid in Sanctuarium offerunt a singulis, et traditur manibus sacerdotis, ipsius erit.

zelotypus
uxorem
ad sacer-
dotem
adducatur

¹¹ Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: ¹² Loquere ad filios Israel, et dices ad eos: Vir, cuius uxor erraverit, maritumque contemnens ¹³ dormierit cum altero viro, et hoc maritus deprehendere non quiverit, sed latet adulterium, et testibus argui non potest, quia non est inventa in stupro: ¹⁴ si spiritus zelotypæ concitat virum contra uxorem suam, quae vel polluta est, vel falsa suspicione appetitur, ¹⁵ adducet eam ad sacerdotem, et offeret oblationem pro illa decimam partem sati farinæ hordeaceæ: non fundet super eam oleum, nec imponet thus: quia sacrificium zelotypæ est, et oblatio investigans adulterium. ¹⁶ Offeret igitur eam sacerdos, et statuer coram Domino; ¹⁷ assumetque aquam sanctam in vase fictili, et paxillum terre de pavimento tabernaculi mittet in eam. ¹⁸ Cumque steterit mulier in conspectu Domini, discoperiet caput eius, et ponet super manus illius sacrificium recordationis, et oblationem zelotypæ: ipse autem tenebit aquas amarissimas, in quibus cum exsecratione maledicta congescit; ¹⁹ adiurabitque eam, et dicet: Si non dormivit vir alienus te-

cum, et si non polluta es deserto mariti thoro, non te nocebunt aquæ istæ amarissimæ, in quas maledicta congesci. ²⁰ Sin autem declinasti a viro tuo, atque polluta es, et concubisti cum altero viro: ²¹ his maledictionibus subiacebis: Det te Dominus in maledictionem, exemplumque cunctorum in populo suo: putrescere faciat femur tuum, et tumens uterus tuus disrumpatur; ²² ingrediantur aquæ maledictæ in ventrem tuum, et utero tumescere putrescat femur. Et respondebit mulier, Amen, amen. ²³ Scribetque sacerdos in libello ista maledicta, et delebit ea aquis amarissimis, in quas maledicta congesci, ²⁴ et dabit ei bibere. Quas cum exhausterit, ²⁵ tollet sacerdos de manu eius sacrificium zelotypæ, et elevabit illud coram Domino, imponetque illud super altare: ita dumtaxat ut prius, ²⁶ pugillum sacrificii tollat de eo, quod offeratur, et incendat super altare: et sic potum det mulieri aquas amarissimas. ²⁷ Quas cum biberit, si polluta est, et contemptu viro adulterii rea, pertransibunt eam aquæ maledictionis, et inflato ventre computresceret femur: eritque mulier in maledictionem, et in exemplum omni populo. ²⁸ Quod si polluta non fuerit, erit innoxia, et faciet liberos. ²⁹ Ista est lex zelotypæ. Si declinaverit mulier a viro suo, et si polluta fuerit, ³⁰ maritusque zelotypæ spiritu concitatus adduxerit eam in conspectu Domini, et fecerit ei sacerdos iuxta omnia quæ scripta sunt: ³¹ maritus absque culpa erit, et illa recipiet iniquitatem suam.

2. De nazareis et benedictione sacerdotali, 6, 1-27

6 ¹ Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: ² Loquere ad filios Israel, et dices ad eos: Vir, sive mulier, cum fecerint votum ut sanctificantur, et se voluerint Domino consecrare: ³ a vino, et omni, quod inebriare potest, abstinebunt. Acetum ex vino, et ex qualibet alia potione, et quidquid de uva exprimitur, non bibent: uvas recentes siccasque non comedent ⁴ cunctis diebus quibus ex voto Domino consecrantur: quidquid ex vinea esse

Nazare-
orum
abstinen-
tia

potest, ab uva passa usque ad acinum non comedent. ⁵ Omni tempore separationis sue novacula non transibit per caput eius usque ad completum diem, quo Domino consecratur. Sanctus erit, crescente cæsarie capit is eius. ⁶ Omni tempore consecrationis sue super mortuum non ingredietur, ⁷ nec super patris quidem et matris et fratris sororis funere contaminabitur, quia consecratio Dei sui super caput eius est. ⁸ Omnibus diebus separationis sue sanctus erit Domino.

pollutio-
rum pur-
gatio

⁹ Sin autem mortuus fuerit subito quispiam coram eo, polluetur caput consecrationis eius: quod radet illico in eadem die purgationis sue, et rursum septima. ¹⁰ In octava autem dies offeret duos turtures, vel duos pullos columbae sacerdoti in introitu fœderis testimoni; ¹¹ facietque sacerdos unum pro peccato, et alterum in holocaustum, et deprecabitur pro eo, quia peccavit super mortuo: sacrificabitque caput eius in die illo: ¹² et consecrabit Domino dies separationis illius, offerens agnum anniculum pro peccato: ita tamen ut dies priores irriti fiant, quoniam polluta est sanctificationis eius.

sacrifici-
um voto
solutio
of-
ferendum

¹³ Ista est lex consecrationis. Cum dies, quos ex voto decreverat, complebuntur: adducet eum ad ostium tabernaculi fœderis, ¹⁴ et offeret oblationem eius Domino, agnum anniculum immaculatum in holocaustum, et oves anniculum immaculatum pro peccato, et arietem immaculatum, hostiam pacificam, ¹⁵ canistrum quoque panum azymorum qui conspersi sint oleo, et lagana absque fermento uncta oleo, ac libamina singulorum: ¹⁶ que offeret sacerdos coram Domino, et faciet tam pro peccato, quam in holocaustum. ¹⁷ Arietem vero immolabit hostiam pacificam Domino, offerens simul canistrum azymorum, et libamenta que ex more debentur. ¹⁸ Tunc radetur nazareus ante ostium tabernaculi fœderis cæsarie consecrationis sue: tolletque capillos eius, et ponet super ignem,

(5) Ide 13, 5. — (18) Act 21, 24.

qui est suppositus sacrificio pacificorum. ¹⁹ Et arnum coctum arietis, tortamque absque fermento unam de canistro, et laganum azymum unum, et tradet in manus nazarei, postquam rasum fuerit caput eius. ²⁰ Susceptaque rursum ab eo, elevabit in conspectu Domini: et sanctificata sacerdotis erunt, sicut pectusculum, quod separari iussum est, et femur. Post haec potest bibere nazareus vinum.

²¹ Ista est lex nazarei, cum voverit oblationem suam Domino tempore consecrationis sue, exceptis his, quae invenerit manus eius. Iuxta quod mente deoveratur, ita faciet ad perfectionem sanctificationis sue.

²² Locutus est Dominus ad Moysen: ²³ Loquere Aaron et filii eius: Sic benedictis filiis Israel, et dicetis eis: ²⁴ Benedic tibi Dominus, et custodiat te. ²⁵ Ostendat Dominus faciem suam tibi, et misereatur tui. ²⁶ Convertat Dominus vulnus suum ad te, et det tibi pacem. ²⁷ Invocabuntque nomen meum super filios Israel, et ego benedicam eis.

3. De oblationibus principum Israel, 7, 1—89

¹ Factum est autem in die qua complevit Moy ses tabernaculum, et erexit illud: unxitque et sanctificavit cum omnibus vasibus suis, altare similiiter et omnia vasa eius. ² Obtulerunt principes Israel et capita familiarium, qui erant per singulas tribus, præfectique eorum, qui numerati fuerant, ³ munera coram Domino sex plaustra tecta cum duodecim bobus. Unum plastrum obtulere duo duces, et unum bovem singuli, obtuleruntque ea in conspectu tabernaculi. ⁴ Ait autem Dominus ad Moysen: ⁵ Suscipe ab eis ut serviant in ministerio tabernaculi, et trades ea Levitis iuxta ordinem ministerii sui. ⁶ Itaque cum suscepisset Moyses plaustra et boves, tradidit eos Levitis. ⁷ Duo plaustra et quatuor boves dedit filiis Gerson, iuxta id quod

(24) Sir 36, 19. — (1) Ex 40, 16.

reliqua

forma
benedi-
ctionis sa-
cerdotalis

Plausta
et boves
Levitis
tradenda

habebant necessarium; ⁸ quatuor alia plastra, et octo boves dedit filii Merari secundum officia et cultum suum, sub manu Ithamar filii Aaron sacerdotis. ⁹ Filiis autem Caath non dedit plastra et boves: quia in Sanctuario serviunt, et onera propriis portant humeris.

¹⁰ Igitur obtulerunt duces in dedicationem altaris, die qua uncum est, oblationem suam ante altare. ¹¹ Dixitque Dominus ad Moysen: Singuli duces per singulos dies offerant munera in dedicationem altaris.

¹² Primo die obtulit oblationem suam Nahasson filius Aminadab de tribu Iuda: ¹³ fueruntque in ea acetabulum argenteum pondo centum triginta siclorum, phiala argentea habens septuaginta siclos iuxta pondus Sanctuarii, utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium: ¹⁴ mortariolum ex decem siclis aureis plenum incenso: ¹⁵ bovem de armento, et arietem, et agnum anniculum in holocaustum: ¹⁶ hircumque pro peccato: ¹⁷ et in sacrificio pacificorum boves duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. Hæc fuit oblatio Nahasson filii Aminadab.

¹⁸ Secundo die obtulit Nathanael filius Suar, dux de tribu Issachar, ¹⁹ acetabulum argenteum appendens centum triginta siclos, phialam argenteam habentem septuaginta siclos, iuxta pondus Sanctuarii, utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium: ²⁰ mortariolum aureum habens decem siclos plenum incenso: ²¹ bovem de armento, et arietem, et agnum anniculum in holocaustum: ²² hircumque pro peccato: ²³ et in sacrificio pacificorum boves duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. Hæc fuit oblatio Nathanael filii Suar.

²⁴ Tertio die princeps filiorum Zabulon Eliab filius Helon, ²⁵ obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta siclos, phialam argenteam habentem septuaginta siclos ad pondus Sanctuarii, utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium: ²⁶ mortariolum aureum appendens decem

reliqua
separa-
tim offe-
renda

a Nahas-
son

a Natha-
nael

ab Eliab

siclos plenum incenso: ²⁷ bovem de armento, et arietem, et agnum anniculum in holocaustum: ²⁸ hircumque pro peccato: ²⁹ et in sacrificio pacificorum boves duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. Hæc est oblatio Eliab filii Helon.

³⁰ Die quarto princeps filiorum Ruben, Elis filius Sedeur ³¹ obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta siclos, phialam argenteam habentem septuaginta siclos ad pondus Sanctuarii, utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium: ³² mortariolum aureum appendens decem siclos plenum incenso: ³³ bovem de armento, et arietem, et agnum anniculum in holocaustum: ³⁴ hircumque pro peccato: ³⁵ et in hostias pacificorum boves duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. Hæc fuit oblatio Elis filii Sedeur.

³⁶ Die quinto princeps filiorum Simeon Salamel filius Surisaddai ³⁷ obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta siclos, phialam argenteam habentem septuaginta siclos ad pondus Sanctuarii, utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium: ³⁸ mortariolum aureum appendens decem siclos plenum incenso: ³⁹ bovem de armento, et arietem, et agnum anniculum in holocaustum: ⁴⁰ hircumque pro peccato: ⁴¹ et in hostias pacificorum boves duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. Hæc fuit oblatio Salamel filii Surisaddai.

⁴² Die sexto princeps filiorum Gad, Eliasaph filius Duel ⁴³ obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta siclos, phialam argenteam habentem septuaginta siclos ad pondus Sanctuarii, utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium: ⁴⁴ mortariolum aureum appendens decem siclos plenum incenso: ⁴⁵ bovem de armento, et arietem, et agnum anniculum in holocaustum: ⁴⁶ hircumque pro peccato: ⁴⁷ et in hostias pacificorum boves duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. Hæc fuit oblatio Eliasaph filii Duel.

ab Elisur

a Salam-
iel

ab Elia-
saph

ab Elisa
ma

¹⁴⁸ Die septimo princeps filiorum Ephraim, Eli-sama filius Ammiud ⁴⁹ obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta siclos, phialam argenteam habentem septuaginta siclos ad pondus Sanctuarii, utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium: ⁵⁰ mortariolum aureum appendens decem siclos plenum incenso: ⁵¹ bovem de armento, et arietem, et agnum anniculum in holocaustum: ⁵² hircumque pro peccato: ⁵³ et in hostias pacificorum, boves duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. Hæc fuit oblatio Elisama filii Ammiudi.

a Gamaliel

⁵⁴ Die octavo, princeps filiorum Manasse, Ga-maliel filius Phadassur, ⁵⁵ obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta siclos, phialam argenteam habentem septuaginta siclos ad pondus Sanctuarii, utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium: ⁵⁶ mortariolum aureum appendens decem siclos, plenum incenso: ⁵⁷ bovem de armento, et arietem, et agnum anniculum in holocaustum: ⁵⁸ hircumque pro peccato: ⁵⁹ et in hostias pacificorum boves duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. Hæc fuit oblatio Gamaliel filii Phadassur.

ab Abi-dan

⁶⁰ Die nono princeps filiorum Beniamin, Abidan filius Gedeonis, ⁶¹ obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta siclos, phialam argenteam habentem septuaginta siclos ad pondus Sanctuarii, utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium: ⁶² et mortariolum aureum appendens decem siclos plenum incenso: ⁶³ bovem de armento, et arietem, et agnum anniculum in holocaustum: ⁶⁴ hircumque pro peccato: ⁶⁵ et in hostias pacificorum boves duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. Hæc fuit oblatio Abidan filii Gedeonis.

ab Ahie-
zer

⁶⁶ Die decimo princeps filiorum Dan, Ahiezer filius Ammisaddai ⁶⁷ obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta siclos, phialam argenteam habentem septuaginta siclos, ad pondus Sanc-

tuarii, utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium: ⁶⁸ mortariolum aureum appendens decem siclos plenum incenso: ⁶⁹ bovem de armento, et arietem, et agnum anniculum in holocaustum: ⁷⁰ hircumque pro peccato: ⁷¹ et in hostias pacificorum boves duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. Hæc fuit oblatio Ahiezer filii Ammisaddai.

⁷² Die undecimo princeps filiorum Aser, Phegiel filius Ochrana ⁷³ obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta siclos, phialam argenteam habentem septuaginta siclos ad pondus Sanctuarii, utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium: ⁷⁴ mortariolum aureum appendens decem siclos plenum incenso: ⁷⁵ bovem de armento, et arietem, et agnum anniculum in holocaustum: ⁷⁶ hircumque pro peccato: ⁷⁷ et in hostias pacificorum boves duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. Hæc fuit oblatio Phegiel filii Ochrana.

⁷⁸ Die duodecimo princeps filiorum Nephthali, Ahira filius Enan ⁷⁹ obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta siclos, phialam argenteam habentem septuaginta siclos ad pondus Sanctuarii, utrumque plenum simila oleo conspersa in sacrificium: ⁸⁰ mortariolum aureum appendens decem siclos, plenum incenso: ⁸¹ bovem de armento, et arietem, et agnum anniculum in holocaustum: ⁸² hircumque pro peccato: ⁸³ et in hostias pacificorum boves duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. Hæc fuit oblatio Ahira filii Enan.

⁸⁴ Hæc in dedicatione altaris oblata sunt a principibus Israel, in die qua consecratum est: acetabula argentea duodecim: phialæ argenteæ duodecim: mortariola aurea duodecim: ⁸⁵ ita ut centum triginta siclos argenti haberet unum acetabulum, et septuaginta siclos haberet una phiala: id est, in commune vasorum omnium ex argento sicut duo millia quadringenti, pondere Sanctuarii; ⁸⁶ morta-

a Phegiel

ab Ahira

ab Ahira

munera
in sum-
mam red-
iguntur

riola aurea duodecim plena incenso denos siclos appendentia pondere Sanctuarii: id est, simul auri sicli centum viginti: ⁸⁷ boves de armento in holocaustum duodecim, arietes duodecim, agni anniculi duodecim, et libamenta eorum: hirci duodecim pro peccato. ⁸⁸ In hostias pacificorum, boves viginti quatuor, arietes sexaginta, hirci sexaginta, agni anniculi sexaginta. Hæc oblata sunt in dedicatione altaris, quando unctum est.

Moyses
vocem
Dei
audiebat

⁸⁹ Cumque ingredetur Moyses tabernaculum federis, ut consuleret oraculum, audiebat vocem loquentis ad se de propitiatorio quod erat super arcam testimonii inter duos Cherubim, unde et loquebatur ei.

4. De lucernis candelabri ac Levitis, 8, 1—26

8 ¹ Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens:
2 Loquere Aaron, et dices ad eum: Cum posueris septem lucernas, candelabrum in australi parte erigatur. Hoc igitur præcipe ut lucerne contra boream e regione respiciant ad mensam panum propositionis, contra eam partem, quam candelabrum respicit, lucere debebunt. ³ Fecitque Aaron, et imposuit lucernas super candelabrum, ut præcepérat Dominus Moysi. ⁴ Hæc autem erat factura candelabri, ex auro ductili, tam mediis stipes, quam cuncta quæ ex utroque calamorum latere nascebantur: iuxta exemplum quod ostendit Dominus Moysi, ita operatus est candelabrum.

Lucernarum
colloca^{ti}o

Levitum
consecratio

⁵ Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens:
6 Tolle Levitas de medio filiorum Israel, et purificabis eos ⁷ iuxta hunc ritum: Aspergantur aqua unctionis, et radant omnes pilos carnis suæ. Cumque laverint vestimenta sua, et mundati fuerint, ⁸ tollent bovem de armentis, et libamentum eius similam oleo conspersam: bovem autem alterum de armento tu accipies pro peccato: ⁹ et applicabis Levitas coram tabernaculo federis, convocata omni multitudine filiorum Israel. ¹⁰ Cumque Levitæ fuerint coram Domino, ponent filii Israe-

manus suas super eos, ¹¹ et offeret Aaron Levitas, munus in conspectu Domini a filiis Israel, ut serviant in ministerio eius. ¹² Levitas quoque ponent manus suas super capita boum, e quibus unus facies pro peccato, et alterum in holocaustum Domini, ut depreceris pro eis. ¹³ Statuesque Levitas in conspectu Aaron et filiorum eius, et consecrabis oblatos Domino, ¹⁴ ac separabis de medio filiorum Israel, ut sint mei; ¹⁵ et postea ingredientur tabernaculum federis, ut serviant mihi. Sicque purificabis et consecrabis eos in oblationem Domini: quoniam dono donati sunt mihi a filiis Israel. ¹⁶ Pro primogenitis quæ aperient omnem vulvam in Israel, acceperi eos. ¹⁷ Mea sunt enim omnia primogenita filiorum Israel, tam ex hominibus quam ex iumentis. Ex die quo percussi omne primogenitum in Terra Ægypti, sanctificavi eos min: ¹⁸ et tuli Levitas pro cunctis primogenitis filiorum Israel: ¹⁹ tradidique eos dono Aaron et filiis eius de medio populi, ut serviant mihi pro Israel in tabernaculo federis, et orent pro eis ne sit in populo plaga, si ausi fuerint accedere ad Sanctuarium. ²⁰ Feeruntque Moyses et Aaron et omnis multitudo filiorum Israel super Levitis quæ præcepérat Dominus Moysi: ²¹ purificata sunt, et laverunt vestimenta sua. Elevavitque eos Aaron in conspectu Domini, et oravit pro eis, ²² ut purificati ingredierentur ad officia sua in tabernaculo federis coram Aaron et filiis eius. Sicut præcepérat Dominus Moysi de Levitis, ita factum est.

²³ Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens:
24 Hæc est lex Levitarum, A viginti quinque annis et supra, ingredientur ut ministrent in tabernaculo federis. ²⁵ Cumque quinquagesimum annum aetatis impleverint, servire cessabunt: ²⁶ eruntque ministri fratrum suorum in tabernaculo federis, ut custodiant quæ sibi fuerint commenda, opera autem ipsa non faciant. Sic dispones Levitis in custodia suis.

(16) Ex 13, 2; Sup 3, 13; Le 2, 23.

ministranti-
um aetas

Pro mun-
dis Israe-
litis

pro im-
mundis
et itiné-
randibus

pro ad-
venis

Motio
nubis

5. De tempore celebrationis paschatis, 9, 1—14

9 ¹Locutus est Dominus ad Moysen in deserto Sinai anno secundo, postquam egressi sunt de Terra Aegypti, mense primo dicens: ² Facient filii Israel Phase in tempore suo, ³ quartadecima die mensis huius ad vesperam, iuxta omnes ceremonias et iustificationes eius. ⁴ Precepitque Moyses filiis Israel ut facerent Phase. ⁵ Qui fecerunt tempore suo: quartadecima die mensis ad vesperam in monte Sinai. Iuxta omnia quae mandaverat Dominus Moysi, fecerunt filii Israel.

⁶ Ecce autem quidam immundi super anima hominis, qui non poterant facere Phase in die illo, accedentes ad Moysen et Aaron, ⁷ dixerunt eis: Immundi sumus super anima hominis; quare fraudamur ut non valeamus oblationem offerre Domino in tempore suo inter filios Israel? ⁸ Quibus respondit Moyses: State ut consulam quid praecipiat Dominus de vobis. ⁹ Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: ¹⁰ Loquere filii Israel: Homo qui fuerit immundus super anima, sive in via procul in gente vestra, faciat Phase Domino ¹¹ in mense secundo, quartadecima die mensis ad vesperam: cum azymis et lactucis agrestibus comedent illud: ¹² non relinquunt ex eo quippiam usque mane, et os eius non confringent, omnem ritum Phase observabunt.

¹³ Si quis autem et mundus est, et in itinere non fuit, et tamen non fecit Phase, exterminabitur anima illa de populis suis, quia sacrificium Domino non obtulit tempore suo: peccatum suum ipse portabit. ¹⁴ Peregrinus quoque et advena si fuerint apud vos, facient Phase Domino iuxta ceremonias et iustificationes eius. Preceptum idem erit apud vos tam advenæ quam indigenæ.

III. Signa itineris faciendi, 9, 15—10, 10

¹⁵ Igitur die qua erectum est tabernaculum, operuit illud nubes. A vespero autem super tentorium

(2) Ex 12, 3. — (12) Ex 12, 46; Io 19, 36. — (15) Ex 40, 16.

erat quasi species ignis usque mane. ¹⁶ Sic fiebat iugiter: per diem operiebat illud nubes, et per noctem quasi species ignis. ¹⁷ Cumque ablata fuisse nubes, quæ tabernaculum protegebat, tunc proficisciabantur filii Israel: et in loco ubi stetisset nubes, ibi castrametabantur. ¹⁸ Ad imperium Domini proficisciabantur, et ad imperium illius figebant tabernaculum. Cunctis diebus quibus stabat nubes super tabernaculum, manebant in eodem loco: ¹⁹ et si evenisset ut multo tempore maneret super illud, erant filii Israel in excubii Domini, et non proficisciabantur ²⁰ quot diebus fuissest nubes super tabernaculum. Ad imperium Domini erigebant tentoria, et ad imperium illius deponebant. ²¹ Si fuissest nubes a vespero usque mane, et statim diluculo tabernaculum reliquisset, proficisciabantur: et, si posse diem et noctem recessisset, dissipabant tentoria. ²² Si vero biduo aut uno mense vel longiori tempore fuissest super tabernaculum, manebant filii Israel in eodem loco, et non proficisciabantur: statim autem ut recessisset, movebant castra. ²³ Per verbum Domini figebant tentoria, et per verbum illius proficisciabantur: erantque in excubis Domini iuxta imperium eius per manum Moysi.

10 ¹Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: ² Fac tibi duas tubas argenteas ductiles, quibus convocare possis multititudinem quando movenda sunt castra. ³ Cumque increpaueris tubis, congregabitur ad te omnis turba ad ostium tabernaculi foederis. ⁴ Si semel clangueris, venient ad te principes, et capita multitudinis Israel. ⁵ Si autem prolixior atque concisus clangor increpauerit, movebunt castra primi qui sunt ad orientalem plagam. ⁶ In secundo autem sonitu et pari ululatu tube, levabunt tentoria qui habitant ad meridiem; et iuxta hunc modum reliqui facient, ululantibus tubis in profectionem. ⁷ Quando autem congregandus est populus, simplex tubarum clangor erit, et

(18) 1 Cor 10, 1.

clangor
tubarum

non concise ululabunt. ⁸ Filii autem Aaron sacerdotes clangent tubis: eritque hoc legitimum semper tunc in generationibus vestris. ⁹ Si exieritis ad bellum de terra vestra contra hostes qui dimicant adversum vos, clangetis ululantibus tubis, et erit recordatio vestri coram Domino Deo vestro, ut eruamini de manibus inimicorum vestrorum. ¹⁰ Si quando habebitis epulum, et dies festos, et calendras, canetis tubis super holocaustis, et pacificis victimis, ut sint vobis in recordationem Dei vestri. Ego Dominus Deus vester.

PARS SECUNDA

Iter a Sina usque Moab, 10, 11—21, 35

I. Iter a Sina usque Cades, 10, 11—14, 45

1. Profectio populi Israel, 10, 11—36

¹¹ Anno secundo, mense secundo, vigesima die mensis elevata est nubes de tabernaculo foderis: ¹² profectique sunt filii Israel per turmas suas de deserto Sinai, et recubuit nubes in solitudine Pharan. ¹³ Moveruntque castra primi iuxta imperium Domini in manu Moysi. ¹⁴ Filii Iuda per turmas suas: quorum princeps erat Nahasson filius Ammianus. ¹⁵ In tribu filiorum Issachar fuit princeps Nathanael filius Suar. ¹⁶ In tribu Zabulon erat princeps Eliab filius Helon. ¹⁷ Depositumque est tabernaculum, quod portantes egressi sunt filii Gereson et Merari. ¹⁸ Profectique sunt et filii Ruben, per turmas et ordinem suum: quorum princeps erat Heliur filius Sedeur. ¹⁹ In tribu autem filiorum Simeon, princeps fuit Salmiel filius Surisadai. ²⁰ Porro in tribu Gad erat princeps Eliasaph filius Duel. ²¹ Profectique sunt et Caathitae portantes Sanctuarium. Tamdiu tabernaculum portabatur, donec venirent ad erectionis locum. ²² Moverunt castra et filii Ephraim per turmas suas, in

Tribus
Israel

(14) Sup 1, 7.

quorum exercitu princeps erat Elisama filius Ammied. ²³ In tribu autem filiorum Manasse princeps fuit Gamaliel filius Phadassur; ²⁴ et in tribu Benjamin erat dux Abidan filius Gedeonis. ²⁵ Novissimi castrorum omnium profecti sunt filii Dan per turmas suas, in quorum exercitu princeps fuit Ahiezer filius Ammisaddai. ²⁶ In tribu autem filiorum Aser erat princeps Pheguel filius Ochran. ²⁷ Et in tribu filiorum Nephthali princeps fuit Ahira filius Enan. ²⁸ Haec sunt castra, et protectiones filiorum Israel per turmas suas quando egrediebantur.

²⁹ Dixitque Moyses Hobab filio Raguel Madianitae, cognato suo: Proficiscimur ad locum, quem Dominus datus est nobis: veni nobiscum, ut beneficiamus tibi: quia Dominus bona promisit Israeli. ³⁰ Cui ille respondit: Non vadam tecum, sed revertar in terram meam, in qua natus sum. ³¹ Et ille: Noli, inquit, nos relinquere: tu enim nosti in quibus locis per desertum castra ponere debeamus, et eris duxor noster. ³² Cumque nobiscum veneris, quidquid optimum fuerit ex opibus, quas nobis traditurus est Dominus, dabitus tibi.

³³ Profecti sunt ergo de Monte Domini viam trium dierum, arcsque foderis Domini praecebat eos, per dies tres providens castrorum locum. ³⁴ Nubes quoque Domini super eos erat per diem cum incederent. ³⁵ Cumque elevaretur arca, dicebat Moyses: Surge, Domine, et dissipentur inimici tui, et fugiant qui oderunt te, a facie tua. ³⁶ Cum autem deponeretur, aiebat: Revertere, Domine, ad multitudinem exercitus Israel.

2. Murmuratio totius populi, 11, 1—34

11 ¹ Interea ortum est murmur populi, quasi dolentium pro labore, contra Dominum. Quod cum audisset Dominus, iratus est. Et accusans in eos ignis Domini devoravit extremam castrorum

cum Ho-
bab

prospere
incedunt

Murmur
proper
laborem

(35) Ps 67, 2. — (1) Ps 77, 19. — Ps 77, 21.

partem. ² Cumque clamasset populus ad Moyses, oravit Moyses ad Dominum, et absorptus est ignis.
³ Vocavitque nomen loci illius, Incensio: eo quod incensus fuisse contra eos ignis Domini.

et propter cibum

⁴ Vulgus quippe promiscuum, quod ascenderat cum eis, flagravit desiderio, sedens et flens, iunctis sibi pariter filiis Israel, et ait: Quis dabit nobis ad descendendum carnes? ⁵ Recordamur piscium quos comedebamus in Aegypto gratis: in mentem nobis veniunt cucumeres, et pepones, porriques et cepe, et allia. ⁶ Anima nostra arida est, nihil aliud respiciunt oculi nostri nisi Man. ⁷ Erat autem Man quasi semen coriandri, coloris belli. ⁸ Circuibatque populus, et colligens illud, frangebat mola, sive terebat in mortario, coquens in olla, et faciens ex eo tortulas saporis quasi panis oleati. ⁹ Cumque descendaret nocte super castra ros, descendebat pariter et Man.

colloquiū
Moy-
sis ac
Dei,

¹⁰ Audivit ergo Moyses flentem populum per familias, singulos per ostia tentorii sui. Irratusque est furor Domini valde: sed et Moysi intoleranda res visa est, ¹¹ et ait ad Dominum: Cur affixisti servum tuum? quare non invenio gratiam coram te? et cur imposuisti pondus universi populi huius super me? ¹² Numquid ego concepi omnem hanc multitudinem, vel genui eam, ut dicas mihi: Porta eos in sinu tuo sicut portare solet nutrix infantulum, et defer in terram, pro qua iurasti patribus eorum? ¹³ Unde mihi carnes ut dem tantę multitudini? flent contra me, dicentes: Da nobis carnes ut comedamus. ¹⁴ Non possum solus sustinere omnem hunc populum, quia gravis est mihi. ¹⁵ Sin aliter tibi videtur, obsecro ut interficias me, et inveniam gratiam in oculis tuis, ne tantis afficiar malis. ¹⁶ Et dixit Dominus ad Moysen: Congrega mihi septuaginta viros de senibus Israel, quos tu nosti quod senes populi sint ac magistri: et duces

(4) 1 Cor 10, 3. — (7) Ex 16, 14; Ps 77, 24; Sap 16, 20; Io 6, 31.

eos ad ostium tabernaculi foederis, faciesque ibi stare tecum, ¹⁷ ut descendam et loquar tibi: et auferam de spiritu tuo, tradamque eis, ut sustentent tecum onus populi, et non tu solus graveris. ¹⁸ Populo quoque dices: Sanctificamini: cras comedetis carnes; ego enim audivi vos dicere: quis dabit nobis escas carnium? bene nobis erat in Aegypto. Ut det vobis Dominus carnes, et comedatis: ¹⁹ non uno die, nec duobus, vel quinque aut decem, nec viginti quidem, ²⁰ sed usque ad mensem dierum, donec exeat per nares vestras, et vertatur in nauseam, eo quod repuleritis Dominum, qui in medio vestri est, et fleveritis coram eo, dicentes: Quare egressi sumus ex Aegypto? ²¹ Et ait Moyses: Sexcenta milia pedum huius populi sunt, et tu dicas: Dabo eis escum carnium mense integrum? ²² Numquid ovium et boum multitudine cædetur, ut possit sufficere ad cibum? vel omnes pisces maris in unum congregabuntur, ut eos satient? ²³ Cui respondit Dominus: Numquid manus Domini invalida est? Iam nunc videbis utrum meus sermo opere compleatur.

²⁴ Venit igitur Moyses, et narravit populo verba Domini, congregans septuaginta viros de senibus Israel, quos stare fecit circa tabernaculum. ²⁵ Descenditque Dominus per nubem, et locutus est ad eum, auferens de spiritu qui erat in Moysi, et dans septuaginta viris. Cumque requievisset in eis Spiritus, prophetaverunt, nec ultra cessaverunt. ²⁶ Remanserant autem in castris duo viri, quorum unus vocabatur Eldad, et alter Medad, super quos requievit Spiritus; nam et ipsi descripti fuerant, et non exierant ad tabernaculum. ²⁷ Cumque prophetarent in castris, cucurrit puer, et nuntiavit Moysi, dicens: Eldad et Medad prophetant in castris. ²⁸ Statim Iosue filius Nun, minister Moysi, et electus e pluribus, ait: Domine mi Moyses prohibe eos. ²⁹ At ille: Quid, inquit, æmularis pro me? Quis tribuat ut omnis populus prophetet, et

(22) Io 6, 9. — (23) Is 59, 1.

electio
septua-
ginta
virorum

nex con-
cupiscentia
car-
nes

der eis Dominus Spiritum suum? ³⁰ Reversusque est Moyses, et maiores natu Israel in castra.

³¹ Ventus autem egrediens a Domino arreptas trans mare coturnices detulit, et demisit in castra itinere quantum uno die confici potest, ex omni parte castrorum per circuitum, volabanteque in aere duobus cubitis altitudine super terram. ³² Surgens ergo populus toto die illo, et nocte, ac die altero, congregavit coturnicum, qui parum, decem coros: et siccaverunt eas per gyrum castrorum. ³³ Adhuc carnes erant in dentibus eorum, nec defecerat huiuscmodi cibus: et ecce furor Domini concitatus in populum, percussit eum plaga magna nimis. ³⁴ Vocatusque est ille locus, Sepulcra concupiscentiae: ibi enim sepelierunt populum qui desideraverat. Egressi autem de Sepulcra concupiscentiae, venerunt in Haseroth, et manserunt ibi.

3. Murmuration Mariae et Aaron, 12, 1—15

Moyses a
Domino
laudatur

12 ¹Locutaque est Maria et Aaron contra Moy-
sen propter uxorem eius Äthiopissam, ² et
dixerunt: Num per solum Moysen locutus est Do-
minus? nonne et nobis similiter est locutus? Quod
cum audisset Dominus, ⁽³⁾ Erat enim Moyses vir
mitissimus super omnes homines qui morabantur
in terra) ⁴ statim locutus est ad eum, et ad Aaron et Mariam: Egredimini vos tantum tres ad taber-
naculum fœderis. Cumque fuissent egressi, ⁵ de-
scendit Dominus in columna nubis, et stetit in in-
troitu tabernaculi vocans Aaron et Mariam. Qui
cum issent, ⁶ dixit ad eos: Audite sermones meos:
Si quis fuerit inter vos propheta Domini, in visione
apparebo ei, vel per somnum loquar ad illum.
⁷ At non talis servus meus Moyses, qui in omni
domo mea fidelissimus est: ⁸ ore enim ad os lo-
quor ei: et palam, et non per ænigmata et figuratas
Dominum videt. Quare ergo non timuistis detra-
here servo meo Moysi?

(31) Ps 77, 26. — (33) Ps 77, 30. — (7) Hbr 3, 2. —
(8) Ex 33, 11.

Maria
lepra
afficiunt

⁹ Iratusque contra eos, abiit: ¹⁰ nubes quoque recessit quæ erat super tabernaculum: et ecce Ma-
ria apparuit candens lepra quasi nix. Cumque re-
spexisset eam Aaron, et vidisset perfusam lepra,
¹¹ ait ad Moysen: Obsecro, domine mi, ne imponas
nobis hoc peccatum quod stuiles commisisimus, ¹² ne
fiat hæc quasi mortua, et ut abortivum quod proi-
citur de vulva matris sue; ecce iam medium carnis
eius devoratum est a lepra. ¹³ Clamatique Moy-
ses ad Dominum, dicens: Deus, obsecro, sana eam.
¹⁴ Cui respondit Dominus: Si pater eius spissus in
faciem illius, nonne debuerat saltem septem diebus
rubore suffundiri? Separetur septem diebus extra
castra, et postea revocabitur. ¹⁵ Exclusa est itaque
Maria extra castra septem diebus: et populus non
est motus de loco illo, donec revocata est Maria.

4. Exploratio terræ promissæ, 13, 1—14, 45

13 ¹Profectusque est populus de Haseroth fixis
tentoriis in deserto Pharan. ² Ibi locutus
est Dominus ad Moysen, dicens: ³ Mitte viros,
qui considerent Terram Chanaan, quam datus
sum filii Israel, singulos de singulis tribibus, ex
principibus. ⁴ Fecit Moyses quod Dominus impe-
raverat, de deserto Pharan mittens principes viros,
quorum ista sunt nomina. ⁵ De tribu Ruben, Sam-
mua filium Zechur. ⁶ De tribu Simeon, Saphat
filium Huri. ⁷ De tribu Iuda, Caleb filium Iephone.
⁸ De tribu Issachar, Igal filium Joseph. ⁹ De tribu
Ephraim, Osee filium Nun. ¹⁰ De tribu Beniamin,
Phalti filium Raphu. ¹¹ De tribu Zabulon, Geddiel
filium Sodi. ¹² De tribu Joseph, sceptri Manasse,
Gaddi filium Susi. ¹³ De tribu Dan, Ammiel filium
Gemalli. ¹⁴ De tribu Aser, Sthur filium Michael.
¹⁵ De tribu Nephthali, Nahabi filium Vapsi. ¹⁶ De
tribu Gad, Guel filium Machi. ¹⁷ Haec sunt nomina
virorum, quos misit Moyses ad considerandam
Terram: vocavitque Osee filium Nun, Iosue. ¹⁸ Mi-
sit ergo eos Moyses ad considerandam Terram
Chanaan, et dixit ad eos: Ascendite per meridia-
nam plagam. Cumque veneritis ad montes, ¹⁹ con-

Virimissi

siderate Terram, qualis sit: et populum qui habitor est eius, utrum fortis sit an infirmus: si pauci numero an plures: ²⁰ ipsa terra, bona an mala: urbes quales, muratae an absque muris: ²¹ humus, pinguis an sterilis, nemorosa an absque arboribus. Confortamini, et afferte nobis de fructibus Terræ. Erat autem tempus quando iam præcoquæ uvæ vesci possunt.

terram
explorant

²² Cumque ascendissent, exploraverunt Terram a deserto Sin, usque Rohob intrantibus Emath. ²³ Ascenderuntque ad meridiem, et venerunt in Hebron, ubi erant Achiman et Sisai et Tholmai filii Enac; nam Hebron septem annis ante Tanim urbem Ægypti condita est. ²⁴ Pergentesque usque ad Torrentem botri, abscederunt palmitem cum uva sua, quem portaverunt in vecte duo viri. De malis quoque granatis et de fiscis loci illius tulerunt: ²⁵ qui appellatus est Nehelescol, id est Torrens botri, ex quo botrum portassent inde filii Israel.

²⁶ Reversique exploratores Terræ post quadragesinta dies, omni regione circuita, ²⁷ venerunt ad Moysen et Aaron et ad omnem cœtum filiorum Israel in desertum Pharan, quod est in Cades. Locutique eis et omni multititudini ostenderunt fructus Terræ: ²⁸ et narraverunt, dicentes: Venimus in Terram, ad quam misisti nos, quæ re vera fluit lacte et melle, ut ex his fructibus cognosci potest: ²⁹ sed cultores fortissimos habet, et urbes grandes atque muratas. Stirpem Enac vidimus ibi. ³⁰ Amalec habitat in meridie, Hethaeus et lebusæus et Amorrhæus in montanis: Chananæus vero moratur iuxta mare et circa fluenta Iordanis. ³¹ Inter hæc Caleb compescens murmur populi, qui oriebatur contra Moysen, ait: Ascendamus, et possideamus Terram, quoniam poterimus obtainere eam. ³² Alii vero, qui fuerant cum eo, dicebant: Nequaquam ad hunc populum valeremus ascendere, quia fortior nobis est. ³³ Detraxeruntque Terræ, quam inspexerant, apud filios Israel, dicentes: Terra,

(24) Dt 1, 24.

quam lustravimus, devorat habitatores suos: populus, quem asperimus, proceræ staturæ est. ³⁴ Ibi vidimus monstra quedam filiorum Enac de genere giganteo: quibus comparati, quasi locustæ videbamus.

14 ¹ Igitur vociferans omnis turba flevit nocte illa, ² et murmurati sunt contra Moysen et Aaron cuncti filii Israel, dicentes: ³ Utinam mortui essemus in Ægypto: et in hac vasta solitudine utinam pereamus, et non inducat nos Dominus in Terram istam, ne cadamus gladio, et uxores ac liberi nostri ducantur captivi. Nonne melius est reverti in Ægyptum? ⁴ Dixeruntque alter ad alterum: Constituamus nobis ducem, et revertarunt in Ægyptum. ⁵ Quo auditio Moyses et Aaron ceciderunt proni in terram coram omni multitudine filiorum Israel. ⁶ At vero Iosue filius Nun, et Caleb filius Iephone, qui et ipsi lustraverant terram, sciderunt vestimenta sua, ⁷ et ad omnem multitudinem filiorum Israel locuti sunt: Terra, quam circuivimus, valde bona est. ⁸ Si propitius fuerit Dominus, inducit nos in eam, et fradet humum lacte et melle manantem. ⁹ Nolite rebelles esse contra Dominum: neque timeatis populum terræ huius, quia sicut panem ita eos possumus devorare. Rescessit ab eis omne præsidium: Dominus nobiscum est, nolite metuere.

¹⁰ Cumque clamaret omnis multitudo, et lapidibus eos vellet opprimere, apparuit gloria Domini super tectum fœderis cunctis filiis Israel. ¹¹ Et dixit Dominus ad Moysen: Usquequo detrahet mihi populus iste? Quousque non credent mihi in omnibus signis, quæ feci coram eis? ¹² Feriam igitur eos pestilentiæ, atque consumam: te autem faciam principem super gentem magnam, et fortiorem quam hæc est. ¹³ Et ait Moyses ad Dominum: Ut audiāt Ægyptii, de quorum medio eduxisti populum istum, ¹⁴ et habitatores Terræ huius, qui audierunt

populus
rebellat

atque ve-
ra et falsi
referunt

Dominus
apparet

(6) Sir 46, 9; 1 Mcc 2, 55 s.

quod tu, Domine, in populo isto sis, et facie videaris ad faciem, et nubes tua protegat illos, et in columna nubis praecedas eos per diem, et in columna ignis per noctem: ¹⁵ quod occideris tantam multitudinem quasi unum hominem, et dicant: ¹⁶ Non poterat introducere populum in Terram, pro qua iuraverat: idcirco occidit eos in solitudine. ¹⁷ Magnificetur ergo fortitudo Domini sicut iurasti, dicens: ¹⁸ Dominus patiens et multæ misericordiæ, auferens iniquitatem et sceleram, nullumque innoxium dereliquerens, qui visitas peccata patrum in filios in tertiam et quartam generationem. ¹⁹ Dimitte, obsecro, peccatum populi huius secundum magnitudinem misericordiæ tuæ, sicut propitius fuisti egradientibus de Ægypto usque ad locum istum. ²⁰ Dixitque Dominus: Dimisi iuxta verbum tuum. ²¹ Vivo ego: et implebitur gloria Domini universa terra. ²² Attamen omnes homines qui viderunt maiestatem meam, et signa quæ feci in Ægypto et in solitudine, et tentaverunt me iam per decem vices, nec obœderunt voci meæ, ²³ non videbunt Terram pro qua iuravi patribus eorum, nec quisquam ex illis qui detraxit mihi, intuebitur eam. ²⁴ Servum meum Caleb, qui plenus alto spiru securus est me, inducam in Terram hanc, quam circuivit: et semen eius possidebit eam. ²⁵ Quoniam Amalecites et Chananeus habitant in valibus. Cras movete castra, et revertimini in solitudinem per viam Maris Rubri.

et errationem quadrangulariam mandat

²⁶ Locutusque est Dominus ad Moysen et Aaron, dicens: ²⁷ Usquequo multitudo hæc pessima murmurat contra me? Querelas filiorum Israel audivi. ²⁸ Dic ergo eis: Vivo ego, ait Dominus: sicut locuti estis audiente me, sic faciam vobis. ²⁹ In solitudine hac iacebunt cadavera vestra. Omnes qui numerati estis a viginti annis et supra, et murmurastis contra me, ³⁰ non intrabitis Terram, super

(14) Ex 13, 21. — (16) Ex 32, 28. — (18) Ex 34, 6; Ps 102, 8. — (23) Dt 1, 35. — (24) Ios 14, 6. — (29) Ps 105, 26. — (30) Dt 1, 35.

quam levavi manum meam ut habitate vos facerem, præter Caleb filium Iephone, et Iosue filium Nun. ³¹ Parvulos autem vestros, de quibus dixisti quod præde hostibus forent, introducam: ut videant Terram, quæ vobis displicuit. ³² Vestra cadavera iacebunt in solitudine. ³³ Filii vestri erunt vagi in deserto annis quadraginta, et portabunt fornicationem vestram, donec consumantur cadavera patrum in deserto, ³⁴ iuxta numerum quadraginta dierum, quibus considerasti Terram: annus pro die imputabatur. Et quadraginta annis recipietis iniquitates vestras, et sciatis ultionem meam: ³⁵ quoniam sicut locutus sum, ita faciam omni multitudini huic pessimæ, quæ consurrexit adversum me: in solitudine haec deficiet, et morietur.

³⁶ Igitur omnes viri, quos miserat Moyses ad contemplandam Terram, et qui reversi murmurare fecerant contra eum omnem multitudinem, detrahentes Terræ quod esset mala, ³⁷ mortui sunt atque percussi in conspectu Domini. ³⁸ Iosue autem filius Nun, et Caleb filius Iephone vixerunt ex omnibus, qui perrevererant ad considerandam Terram.

³⁹ Locutusque est Moyses universa verba hæc ad omnes filios Israel, et luxit populus nimis. ⁴⁰ Et ecce mane primo surgentes ascenderunt verticem montis, atque dixerunt: Parati sumus ascendere ad locum, de quo Dominus locutus est: quia pecavimus. ⁴¹ Quibus Moyses: Cur, inquit, transgredivimus verbum Domini, quod vobis non cedet in prosperum? ⁴² Noite ascendere: non enim est Dominus vobiscum: ne corruiatis coram inimicis vestris. ⁴³ Amalecites et Chananeus ante vos sunt, quorum gladio corruetis, eo quod nolueritis aciescere Domino, nec erit Dominus vobiscum. ⁴⁴ At illi contenebrati ascenderunt in verticem montis. Arca autem testamenti Domini et Moyses non recesserunt de castris. ⁴⁵ Descenditque Amalecites et Chananeus, qui habitabat in monte: et percu-

(34) Ez 4, 6. — Ps 94, 10. — (36) Ios 8, 24; 1 Cor 10, 10; Hbr 3, 17; Iud 5. — (42) Dt 1, 42.

explora-
tores
mali mo-
riuntur

pugnan-
tes per-
ciuntur

tiens eos atque concidens, persecutus est eos usque Horma.

II. Erratio quadragenaria in deserto, 15, 1—19, 22

1. Dantur præcepta religiosa, 15, 1—41

De sacri-
ficiis si-
miliæ, olei
et vini

15 ¹ Locutus est Dominus ad Moysen, dicens: ² Loquere ad filios Israel, et dices ad eos: Cum ingressi fueritis Terram habitationis vestræ, quam ego dabo vobis, ³ et feceritis oblationem Domino in holocaustum, aut victimam, vota solventes, vel sponte offerentes munera, aut in solemnitatibus vestris adolescentes odorem suavitatis Domino, de bobus sive de ovibus: ⁴ offeret quicunque immolaverit victimam, sacrificium simile, decimam partem ephi, conspersæ oleo, quod mensuram habebit quartam partem hin: ⁵ et vinum ad liba fundenda eiusdem mensuræ dabat in holocaustum sive in victimam. Per agnos singulos ⁶ et arietes erit sacrificium simile duarum decimarum, quæ conspersa sit oleo tertiae parti hin: ⁷ et vim ad libamentum tertiae parti eiusdem mensuræ offeret in odorem suavitatis Domino. ⁸ Quando vero de bobus feceris holocaustum aut hostiam, ut impleas votum vel pacificas victimas, ⁹ dabis per singulos boves similiæ tres decimas conspersæ oleo, quod habeat medium mensuræ hin: ¹⁰ et vinum ad liba fundenda eiusdem mensuræ in oblationem suavissimi odoris Domino. ¹¹ Sic facies ¹² per singulos boves et arietes et agnos et hædos. ¹³ Tam indigenæ quam peregrini ¹⁴ eodem ritu offerent sacrificia. ¹⁵ Unum præceptum erit atque iudicium tam vobis quam adveni terra.

¹⁶ Locutus est Dominus ad Moysen, dicens: ¹⁷ Loquere filii Israel, et dices ad eos: ¹⁸ Cum veneritis in terram, quam dabo vobis, ¹⁹ et comedeleritis de panibus regionis illius, separabitis primitias Domini ²⁰ de cibis vestris. Sicut de areis primitias separatis, ²¹ ita et de pulmentis dabitis primitiva Domino.

de primi-
tis pul-
mento-
rum

²² Quod si per ignorantiam præterieritis quidquam horum, qua locutus est Dominus ad Moysen, ²³ et mandavit per eum ad vos, a die qua coepit iubere et ultra, ²⁴ oblitaque fuerit facere multitudo: offeret vitulum de armento, holocaustum in odore suavissimum Domino, et sacrificium eius ac liba, ut ceremonia postulant, hircumque pro peccato: ²⁵ et rogabit sacerdos pro omni multitudine filiorum Israel: et dimittetur eis, quoniam non sponte peccaverunt, nihilominus offerentes incensum Domino pro se et pro peccato atque errore suo: ²⁶ et dimittetur universæ plebi filiorum Israel, et advenis, qui peregrinantur inter eos: quoniam culpa est omnis populi per ignorantiam. ²⁷ Quod si anima una nesciens peccaverit, offeret capram anniculam pro peccato suo: ²⁸ et deprecabitur pro ea sacerdos, quod inscia peccaverit coram Domino: impetrabitque ei veniam, et dimittetur illi. ²⁹ Tam indigenis quam advenis una lex erit omnium, qui peccaverint ignorantē. ³⁰ Anima vero, quæ per superbiam aliquid commiserit, sive civis sit ille, sive peregrinus, (quoniam adversus Dominum rebellis fuit) peribit de populo suo: ³¹ verbum enim Domini contempsit, et præceptum illius fecit irritum: idcirco delebitur, et portabit iniquitatem suam.

³² Factum est autem, cum essent filii Israel in solitudine, et invenissent hominem colligentem ligna in die Sabbati, ³³ obtulerunt eum Moysi et Aaron et universæ multitudini. ³⁴ Qui recluserunt eum in carcere, nescientes quid super eo facere deberent. ³⁵ Dixitque Dominus ad Moysen: Morte moriatur homo iste, obruerat eum lapidibus omnis turba extra castra. ³⁶ Cumque eduxissent eum foras, obruerunt lapidibus, et mortuus est sicut præcepit Dominus.

³⁷ Dixit quoque Dominus ad Moysen: ³⁸ Loquere filii Israel, et dices ad eos ut faciant sibi

de expia-
tione pec-
catorum

de viola-
tione
sabbati

de fami-
bris pal-
liorum

(38) Dt 22, 12; Mt 23, 5.

fimbrias per angulos palliorum, ponentes in eis vittas hyacinthinas: ³⁹ quas cum viderint, recordentur omnium mandatorum Domini, nec sequantur cogitationes suas et oculos per res varias fornicantes, ⁴⁰ sed magis memoris præceptorum Domini faciant ea, sicutque sancti Deo suo. ⁴¹ Ego Dominus Deus vester, qui eduxi vos de Terra Ægypti, ut essem Deus vester.

2. Punitur seditio Core, 16, 1—50

Moyses
loquitur
ad omnes
seditionis
sos

16 ¹Ecce autem Core filius Isaar, filii Caath, filii Levi, et Dathan atque Abiron filii Eliab, Hon quoque filius Pheleth de filiis Ruben, ² surrexerunt contra Moyses, aliique filiorum Israel ducenti quinquaginta viri proceres synagogæ, et qui tempore concilii per nomina vocabantur. ³ Cumque stetissent adversum Moyses et Aaron, dixerunt: Sufficiat vobis, quia omnis multitudine sanctorum est, et in ipsis est Dominus: Cur elevamini super populum Domini? ⁴ Quod cum audisset Moyses, cecidit pronus in faciem: ⁵ locutusque ad Core et ad omnem multitudinem: Mane, inquit, notum faciet Dominus qui ad se pertinente, et sanctos applicabit sibi: et quos elegerit, appropinquabunt ei. ⁶ Hoc igitur facite: Tollat unusquisque thuribula sua, tu Core, et omne concilium tuum: ⁷ et hausto cras igne, ponite desuper thymiana coram Domino: et quemcumque elegerit, ipse erit sanctus: multum erigimini filii Levi.

incipiat
Core

⁸ Dixitque rursum ad Core: Audite filii Levi: ⁹ Num parum vobis est quod separavit vos Deus Israel ab omni populo, et iunxit sibi, ut serviretis ei in cultu tabernaculi, et stararetis coram frequenta populi, et ministraretis ei? ¹⁰ Idecirco ad se fecit accedere te et omnes fratres tuos filios Levi, ut vobis etiam sacerdotium vindicetis, ¹¹ et omnis globus tuus ster contra Dominum? quid est enim Aaron ut murmuretis contra eum?

(3) Sir 45, 22; 1 Cor 10, 10; Iud 11.

¹² Misit ergo Moyses ut vocaret Dathan et Abiron filios Eliab. Qui responderunt: Non venimus. ¹³ Numquid parum est tibi quod eduxisti nos de terra, quæ lacte et melle manabat, ut occideres in deserto, nisi et dominatus fueris nostri? ¹⁴ Revera induxisti nos in terram, quæ fluit rivis lactis et mellis, et dedisti nobis possessiones agrorum et vinearum; an et oculos nostros vis eruere? non venimus. ¹⁵ Iratusque Moyses valde, ait ad Dominum: Ne respicias sacrificia eorum: tu scis quod ne ascelum quidem umquam acceperimus ab eis, nec affixerim quempiam eorum.

¹⁶ Dixitque ad Core: Tu, et omnis congregatio tua state seorsum coram Domino, et Aaron die crastino separatim. ¹⁷ Tollite singuli thuribula vestra, et ponite super ea incensum, offerentes Domino ducenta quinquaginta thuribula: Aaron quoque teneat thuribulum suum.

¹⁸ Quod cum fecissent, stantibus Moyse et Aaron, ¹⁹ et coacervassent adversum eos omnem multitudinem ad ostium tabernaculi, apparuit cunctis gloria Domini. ²⁰ Locutusque Dominus ad Moyses et Aaron, ait: ²¹ Separamini de medio congregationis huius, ut eos repente disperdam. ²² Qui ceciderint proni in faciem, atque dixerint: Fortissime Deus spiritum universæ carnis, num uno peccante, contra omnes ira tua dessævit? ²³ Et ait Dominus ad Moyses: ²⁴ Præcipe universo populo ut separaret a tabernaculis Core, et Dathan et Abiron.

²⁵ Surrexitque Moyses, et abiit ad Dathan et Abiron: et sequentibus eum senioribus Israel, ²⁶ dixit ad turbam: Recedite a tabernaculis hominum impiorum, et nolite tangere quæ ad eos pertinent, ne involvamini in peccatis eorum. ²⁷ Cumque recessissent a tentoriis eorum per circuitum, Dathan et Abiron egressi stabant in introitu papilionum suorum cum uxoribus et liberis, omnique frequentia. ²⁸ Et ait Moyses: In hoc scietis, quod Dominus miserit me ut facerem universa quæ cernitis, et non ex proprio ea corde protulerim: ²⁹ Si con-

vocat Da-
ther et
Abiron

mandat
oblata-
nem in-
censi

gloria
Domini
apparet

seditionis
sos per-
det

sueta hominum morte interierint, et visitaverit eos plaga, qua et ceteri visitari solent, non misit me Dominus: 30 sin autem novam rem fecerit Dominus, ut aperiens terra os suum deglutiatur eos et omnia que ad illos pertinent, descenderintque viventes in infernum, scitis quod blasphemaverint Dominum. 31 Confestim igitur ut cessavit loqui, dirupta est terra sub pedibus eorum: 32 et aperiens os suum, devoravit illos cum tabernaculis suis et universa substantia eorum; 33 descenderuntque vivi in infernum operti humo, et perierunt de medio multitudinis. 34 At vero omnis Israel, qui stabat per gyrum, fugit ad clamorem pereuntium, dicens: Ne forte et nos terra deglutiatur. 35 Sed et ignis egressus a Domino, interfecit ducentos quinquaginta viros, qui offerabant incensum.

36 Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: 37 Praecepit Eleazar filio Aaron sacerdoti ut tollat thuribula quae iacent in incendio, et ignem hoc illucque dispergat: quoniam sanctificata sunt 38 in mortibus peccatorum: producatur ea in laminas, et affigatur altari, eo quod oblatum sit in eis incensum Domino, et sanctificata sint, ut cernant ea pro signo et monimento filii Israel. 39 Tulit ergo Eleazar sacerdos thuribula aenea, in quibus obtulerant hi quos incendium devoravit, et produxit ea in laminas, affigens altari: 40 ut haberent postea filii Israel, quibus commonerentur, ne quis accedat alienigena, et qui non est de semine Aaron ad offerendum incensum Domino, ne patiatur sicut passus est Core, et omnis congregatio eius, loquente Domino ad Moysen.

41 Murmuravit autem omnis multitudo filiorum Israel sequenti die contra Moysen et Aaron, dicens: Vos interfecistis populum Domini. 42 Cumque oriretur seditio, et tumultus increaseret, 43 Moyses et Aaron fugerunt ad tabernaculum feederis. Quod, postquam ingressi sunt, operuit nubes, et apparuit gloria Domini. 44 Dixitque Dominus ad Moysen:

conservacionem
thuribulorum
præcipit

plurimos
murmurantes
percurrit

(31) Dt 11, 6; Ps 105, 17 s.

45 Recedite de medio huius multitudinis, etiam nunc delebo eos. Cumque iacerent in terra, 46 dixit Moyses ad Aaron: Tolle thuribulum, et hausto igne de altari, mitte incensum desuper, pergens cito ad populum ut roges pro eis: iam enim egressa est ira a Domino, et plaga desævit. 47 Quod cum fecisset Aaron, et cucurisset ad medium multitudinem, quam iam vastabat incendium, obtulit thymiam: 48 et stans inter mortuos ac viventes, pro populo deprecatus est, et plaga cessavit. 49 Fuerunt autem qui percessi sunt, quatuordecim millia hominum, et septingenti, absque his qui perierant in seditione Core. 50 Reversusque est Aaron ad Moysen ad ostium tabernaculi feederis postquam quievit interitus.

3. Germinat virga Aaron, 17, 1—13

17 1 Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 2 Loquere ad filios Israel, et accipe ab eis virgas singulas per cognationes suas, a cunctis principibus tribuum, virgas duodecim, et uniuscuiusque nomen superscribes virga sue. 3 Nomen autem Aaron erit in tribu Levi, et una virga cunctas seorsum familias continebit: 4 ponesque eas in tabernaculo feederis coram testimonio, ubi loquar ad te. 5 Quem ex his elegero, germinabit virga eius: et cohibebo a me querimonias filiorum Israel, qui bus contra vos murmurant.

6 Locutusque est Moyses ad filios Israel: et dererunt ei omnes principes virgas per singulas tribus: fueruntque virga duodecim absque virga Aaron. 7 Quas cum posuisset Moyses coram Domino in tabernaculo testimonii: 8 sequenti die regressus invenit germinasse virgam Aaron in domo Levi: et turgentibus gemmis eruperant flores, qui, foliis dilatatis, in amygdalas deformati sunt. 9 Protulit ergo Moyses omnes virgas de conspectu Domini ad cunctos filios Israel: videruntque et receperunt singuli virgas suas.

(46) Sap 18, 21.

E trede-
cim vir-
gis

una ger-
minat

et conser-
vatur

fili Israel
timent

De oneri-
bus pro-
priis

de rediti-
bus sa-
cerdotum

10 Dixitque Dominus ad Moysen: Refer virgam Aaron in tabernaculum testimonium, ut servetur ibi in signum rebellium filiorum Israhel, et quiescant querelæ eorum a me, ne moriantur. **11** Fecitque Moyses sicut præcepit Dominus.

12 Dixerunt autem filii Israel ad Moysen: Ecce consumpti sumus, omnes perivimus; **13** quicumque accedit ad tabernaculum Domini, moritur. Num usque ad internectionem cuncti delendi sumus?

4. Docentur sacerdotes et Levitæ, 18, 1—32

18 **1** Dixitque Dominus ad Aaron: Tu, et filii tui, et domus patris tui tecum portabitis ini-
quitatem Sanctuarii: et tu et filii tui simul sustine-
bitis peccata sacerdotii vestri. **2** Sed et fratres tuos de tribu Levi, et sceptrum patris tui sume tecum, pre-
stoque sint, et ministrant tibi: tu autem et filii tui ministrabitis in tabernaculo testimonii. **3** Excuba-
buntque Levitas ad præcepta tua, et ad cuncta opera tabernaculi: ita dumtaxat, ut ad vasa Sanctuarii et ad altare non accedant, ne et illi moriantur, et vos pereatis simul. **4** Sint autem tecum, et excubent in custodiis tabernaculi, et in omnibus ceremoniis eius. Alienigena non miscebitur vobis. **5** Excubate in custodia Sanctuarii, et in ministerio altaris: ne oriatur indignatio super filios Israhel. **6** Ego dedi vobis fratres vestros Levitas de medio filiorum Israhel, et tradidi donum Domino, ut servant in ministeriis tabernaculi eius. **7** Tu autem et filii tui custodite sacerdotium vestrum: et omnia quæ ad cultum altaris pertinent, et intra velum sunt, per sacerdotes administrabuntur. Si quis externus ac-
cesserit, occidetur.

8 Locutusque est Dominus ad Aaron: Ecce dedi tibi custodiam primitiarum mearum. Omnia quæ sanctificantur a filiis Israhel, tradidi tibi et filiis tuis pro officio sacerdotali legitima sempererna. **9** Hæc ergo accipies de his, quæ sanctificantur et oblatæ sunt Domino. Omnis oblatio, et sacrificium, et

(10) Hbr 9, 4.

quidquid pro peccato atque delicto redditur mihi, et credit in Sancta sanctorum, tuum erit, et filiorum tuorum. **10** In Sanctuario comedes illud: mares tantum edent ex eo, quia consecratum est tibi. **11** Pri-
mitias autem, quas voverint et obtulerint filii Israhel, tibi dedi, et filiis tuis, ac filiabus tuis iure perpetuo; qui mundus est in domo tua, vescetur eis.

12 Omnem medullam olei, et vini, ac frumenti, quidquid offerunt primitiarum Domino, tibi dedi.

13 Universa frugum initia, quas gignit humus, et Domino deportantur, cedent in usus tuos: qui mun-
dus est in domo tua, vescetur eis. **14** Omne quod ex voto reddiderint filii Israhel, tuum erit. **15** Quid-
quid primum erumpit e vulva cunctæ carnis, quam offerunt Domino, sive ex hominibus, sive de pec-
coribus fuerit, tui iuris erit: ita dumtaxat, ut pro hominis primogenito pretium accipias, et omne animal quod immundum est, redimi facias, **16** cuius redemptio erit post unum mensem, siclis argenti quinque, pondere Sanctuarii. Siclus viginti obolos habet. **17** Primogenitum autem bovis et ovis et capræ non facies redimi, quia sanctificata sunt Do-
mino; sanguinem tantum eorum fundes super al-
tare, et adipes adolebis in suavissimum odorem Domino. **18** Carnes vero in usum tuum cedent, sicut pectusculum consecratum, et armis dexter, tua erunt. **19** Omnes primitias Sanctuarii, quas of-
ferunt filii Israhel Domino, tibi dedi et filiis, ac filiabus tuis iure perpetuo. Pactum salis est sempiternum coram Domino, tibi ac filiis tuis. **20** Dixi-
que Dominus ad Aaron: In terra eorum nihil pos-
sidebitis, nec habebitis partem inter eos: ego pars et hereditas tua in medio filiorum Israhel.

21 Filii autem Levi dedi omnes decimas Israhelis in possessionem pro ministerio quo servient mihi in tabernaculo fœderis: **22** ut non accedant ultra filii Israhel ad tabernaculum, nec committant pecca-
tum mortiferum, **23** solis filiis Levi mihi in taber-
naculo servientibus, et portantibus peccata populi.

(16) Ex 30, 13; Lv 27, 25; Sup 3, 47; Ez 45, 12.

de rediti-
bus Levi-
tarum

Legitimum sempiternum erit in generationibus vestris. Nihil aliud possidebunt, ²⁴ decimaru[m] oblatione contenti, quas in usus eorum et necessaria separavi.

ac deci-
mis eo-
rum

²⁵ Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: ²⁶ Præcipe Levitis, atque denuntia: Cum acceperitis a filiis Israel decimas, quas dedi vobis, primitias earum offerte Domino, id est, decimam partem decimæ, ²⁷ ut reputetur vobis in oblationem primitorum, tam de areis quam de torcularibus: ²⁸ et universis quorum accipitis primitias, offerte Domino, et date Aaron sacerdoti. ²⁹ Omnia que offeritis ex decimis, et in donaria Domini separatis, optima et electa erunt. ³⁰ Dicesque ad eos: Si præclara et meliora quæque obtuleritis ex decimis, reputabur vobis quasi de area et torculari dederitis primitias: ³¹ et comedetis eas in omnibus locis vestris, tam vos quam familiæ vestræ: quia pretium est pro ministerio, quo servitis in tabernaculo testimonii. ³² Et non peccabis super hoc, egregia vobis et pingua reservantes ne polluatis oblationes filiorum Israel, et moriamini.

5. Declaratur aqua lustralis, 19, 1—22

19 ¹ Locutusque est Dominus ad Moysen et Aaron, dicens: ² Ista est religio victimæ, quam constituit Dominus. Præcipe filiis Israel, ut adducant ad te vaccam rufam ætatis integræ, in qua nulla sit macula, nec portaverit iugum: ³ tradetisque eam Eleazaro sacerdoti, qui eductam extra castra, immolabit in conspectu omnium: ⁴ et tingens digitum in sanguine eius, asperget contra fores tabernaculi septem vicibus, ⁵ comburetque eam cunctis videntibus, tan pelle et carnibus eius quam sanguine et fimo flammæ traditis. ⁶ Lignum quoque cedrinum, et hyssopum, coccumque bis tinctum sacerdos mittet in flammarum, quæ vaccam vorat. ⁷ Et tunc demum, lotis vestibus et corpore suo, ingredietur in castra, commaculatusque erit

Ritus
præpara-
tionis

(23) Dt 18, 1. — (3) Hbr 13, 11.

usque ad vesperum. ⁸ Sed et ille, qui combusserit eam, lavabit vestimenta sua, et corpus, et immundus erit usque ad vesperum. ⁹ Colliget autem vir mundus cineres vaccæ, et effundet eos extra castra in loco purissimo, ut sint multitudini filiorum Israel in custodiam, et in aquam aspersionis: quia pro peccato vaccæ combusta est. ¹⁰ Cumque laverit qui vaccæ portaverat cineres, vestimenta sua, et immundus erit usque ad vesperum.

Habebunt hoc filii Israel et adveneræ, qui habitant inter eos, sanctum iure perpetuo. ¹¹ Qui tetigerit cadaver hominis, et propter hoc septem diebus fuerit immundus: ¹² aspergetur ex hac aqua die tertio et septimo, et sic mundabitur. Si die tertio aspersus non fuerit, septimo non poterit emundari. ¹³ Omnis qui tetigerit humanæ animæ morticinum, et aspersus hac commissione non fuerit, polluet tabernaculum Domini, et peribit ex Israel: quia aqua expiationis non est aspersus, immundus erit, et manebit spurcitia eius super eum.

¹⁴ Ista est lex hominis qui moritur in tabernaculo: Omnes qui ingrediuntur tentorium illius, et universa vasa que ibi sunt, polluta erunt septem diebus. ¹⁵ Vas, quod non habuerit operculum, nec ligaturam desuper, immundum erit. ¹⁶ Si quis in agro tetigerit cadaver occisi hominis, aut per se mortui, sive os illius, vel sepulcrum, immundus erit septem diebus. ¹⁷ Tollentque de cineribus combustionis atque peccati, et mittent aquas vivas super eos in vas; ¹⁸ in quibus cum homo mundus tinxerit hyssopum, asperget ex eo omne tentorium, et cunctam supellectilem, et homines huiuscmodi contagione polluti: ¹⁹ atque hoc modo mundus lustrabit immundum tertio et septimo die; expiatusque die septimo, lavabit et se et vestimenta sua, et immundus erit usque ad vesperum. ²⁰ Si quis hoc ritu non fuerit expiatus, peribit anima illius de medio Ecclesie: quia sanctuarium Domini polluit, et non est aqua lustrationis aspersus. ²¹ Erit hoc præceptum legitimum sempiternum. Ipse quoque qui aspergit aquas, lavabit vestimenta sua: Omnis

usus in
genera

atque in
specie

qui teterit aquas expiationis, immundus erit usque ad vesperum. ²² Quidquid teterit immundus, immundum faciet: et anima, quæ horum quippam teterit, immunda erit usque ad vesperum.

III. Iter a Cades usque Moab, 20, 1—21, 35

1. Facta in Cades, 20, 1—21

Mors
Marie

aqua de
petra
eductæ

20 ¹ Veneruntque filii Israel, et omnis multitudo in desertum Sin, mense primo: et mansit populus in Cades. Mortuaque est ibi Maria, et sepulta in eodem loco.

² Cumque indigerat aqua populus, convenerunt adversum Moysen et Aaron: ³ et versi in seditionem, dixerunt: Utinam periissimus inter fratres nostros coram Domino. ⁴ Cur eduxistis Ecclesiam Domini in solitudinem, ut et nos et nostra iumenta moriamur? ⁵ Quare nos fecistis ascendere de Ægypto, et adduxistis in locum istum pessimum, qui seri non potest, qui nec ficum gignit, nec vineas, nec malogranata, insuper et aquam non habet ad bibendum? ⁶ Ingressusque Moyses et Aaron, dimissa multitudine, tabernaculum federis, corruerunt proni in terram, clamaveruntque ad Dominum, atque dixerunt: Domine Deus, audi clamorem huius populi, et aperi eis thesaurum tuum fontem aquæ vivæ, ut satiat, cessen murmuratio eorum. Et apparuit gloria Domini super eos. ⁷ Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: ⁸ Tolle virgam, et congrega populum, tu et Aaron frater tuus, et loquimini ad petram coram eis, et illa dabit aquas. Cumque eduxeris aquam de petra, bibet omnis multitudo et iumenta eius. ⁹ Tulit igitur Moyses virgam, quæ erat in conspectu Domini, sicut præceperat ei, ¹⁰ congregata multitudine ante petram, dixitque eis: Audite rebelles et increduli: Num de petra hac vobis aquam poterimus eiicere? ¹¹ Cumque elevasset Moyses manum, percutiens

(4) Ex 17, 3. — (9) Ex 17, 5s; Sap 11, 4. —
(10) Ps 77, 20; 1 Cor 10, 4.

virga bis silicem, egressæ sunt aquæ largissimæ, ita ut populus biberet et iumenta. ¹² Dixitque Dominus ad Moysen et Aaron: Quia non credidistis mihi, ut sanctificaretis me coram filiis Israel, non introducetis hos populos in terram, quam dabo eis. ¹³ Hæc est aqua contradictionis, ubi iurgati sunt filii Israel contra Dominum, et sanctificatus est in eis.

¹⁴ Misit interea nuntios Moyses de Cades ad regem Edom, qui dicerent: Hæc mandat frater tuus Israel: Nostri omnem laborem, qui apprehendit nos, ¹⁵ quo modo descenderint patres nostri in Ægyptum, et habitaverimus ibi multo tempore, affixerintque nos Ægypti, et patres nostros: ¹⁶ et quo modo clamaverimus ad Dominum, et exaudierit nos, miserisque angelum, qui eduxerit nos de Ægypto. Ecce in urbe Cades, quæ est in extremis finibus tuis, positi, ¹⁷ obsecramus ut nobis transire liceat per terram tuam. Non ibimus per agros, nec per vineas, non bibemus aquas de puteis tuis, sed gradiemur via publica, nec ad dextram, nec ad sinistram declinantes, donec transeamus terminos tuos. ¹⁸ Cui respondit Edom: Non transabis per me, aliquoquin armatum occurram tibi. ¹⁹ Dixeruntque filii Israel: Per tritam gradiemur viam: et si biberimus aquas tuas nos et pecora nostra, dabitibus quod iustum est: nulla erit in pretio difficultas, tantum velociter transeamus. ²⁰ At ille respondit: Non transabis. Statiunque egressus est obvius, cum infinita multitudine, et manu fortí, ²¹ nec voluit acquiescere deprecanti, ut concederet transitum per fines suos; quamobrem divertit ab eo Israel.

2. Facta in itinere, 20, 22—21, 35

²² Cumque castra movissent de Cades, venerunt in montem Hor, qui est in finibus terræ Edom: ²³ ubi locutus est Dominus ad Moysen: ²⁴ Pergit, inquit, Aaron ad populos suos: non enim in-

(12) Dt 1, 37.

retracta-
tio Edom

Mors
Aaron

trabit Terram, quam dedi filiis Israel, eo quod incredulus fuerit ori meo, ad Aquas contradictionis. ²⁵ Tolle Aaron et filium eius cum eo, et duces eos in montem Hor. ²⁶ Cumque nudaveris patrem veste sua, indues in Eleazarum filium eius: Aaron colligetur, et morietur ibi. ²⁷ Fecit Moyses ut preceperat Dominus: et ascenderunt in montem Hor coram omni multitudine. ²⁸ Cumque Aaron spoliasset vestibus suis, induit eis Eleazarum filium eius. ²⁹ Illo mortuo in montis superculo, descendit cum Eleazaro. ³⁰ Omnis autem multitudo videns occubuisse Aaron, flevit super eo triginta diebus per cunctas familias suas.

strages
Chana-
neus

21 ¹ Quod cum audisset Chananæus rex Arad, qui habitabat ad meridiem, venisse scilicet Israel per exploratorum viam, pugnavit contra illum, et victor existens, duxit ex eo prædam. ² At Israel voto se Domino obligans, ait: Si tradideris populum istum in manu mea, delebo urbes eius. ³ Exaudivitque Dominus preces Israel, et tradidit Chananæum, quem ille interfecit subversis urbibus eius: et vocavit nomen loci illius Horma, id est, anathema.

⁴ Profecti sunt autem et de monte Hor, per viam, quæ ducit ad Mare Rubrum, ut circumirent terram Edom. Et tædere coepit populum itineris ac laboris: ⁵ locutusque contra Deum et Moysen, ait: Cur eduxisti nos de Ægypto, ut moreremur in solitudine? Deest panis, non sunt aquæ: anima nostra iam nauseat super cibo isto levissimo. ⁶ Quamobrem misit Dominus in populum ignitos serpentes, ad quorum plagas et mortes plurimorum, ⁷ venerunt ad Moysen, atque dixerunt: Pecavimus, quia locuti sumus contra Dominum et te: ora ut tollat a nobis serpentes. Oravitque Moyses pro populo, ⁸ et locutus est Dominus ad eum: Fac serpentem æneum, et pone eum pro signo:

(25) Inf 33, 38; Dt 32, 50. — (6) Idt 8, 25; Sap 16, 5; 1 Cor 10, 9.

qui percussus aspercerit eum, vivet. ⁹ Fecit ergo Moyses SERPENTEM ÆNEUM, et posuit eum pro signo: quem cum percussi aspicerent, sanabantur.

¹⁰ Profectique filii Israel castrametati sunt in Oboth. ¹¹ Unde egressi fixere tentoria in Ieabärim, in solitudine, quæ respicit Moab contra orientalem plagam. ¹² Et inde moventes, venerunt ad Torrentem Zared. ¹³ Quem reliquenter castrametati sunt contra Arnon, quæ est in deserto, et prominet in finibus Amorrhæi. Siquidem Arnon terminus est Moab, dividens Moabitas et Amorrhæos. ¹⁴ Unde dicitur in libro bellorum Domini:

Sicut fecit in Mari Rubro,
sic faciet in torrentibus Arnon.

¹⁵ Scopuli torrentium inclinati sunt, ut requiescerent in Ar,

et recumerent in finibus Moabitarum.

¹⁶ Ex eo loco apparuit puteus, super quo locutus est Dominus ad Moysen: Congrega populum, et dabo ei aquam. ¹⁷ Tunc cecinit Israel carmen istud:

Ascendat puteus. Concinebant:

¹⁸ Puteus, quem foderunt principes, et pa-
raverunt duces multitudinis

in datore legis, et in baculis suis.

De solitudine, Matthana. ¹⁹ De Matthana in Nahaliel: de Nahaliel, in Bamoth. ²⁰ De Bamoth, vallis est in regione Moab, in vertice Phasga, quod respicit contra desertum.

²¹ Misit autem Israel nuntios ad Sehon regem Amorrhæorum, dicens: ²² Obsecro ut transire mihi liceat per terram tuam: non declinabimus in agros et vineas, non bibemus aquas ex puteis, via regia gradierum, donec transeamus terminos tuos. ²³ Qui concedere noluit ut transiret Israel per fines suos: quin potius exercitu congregato, egressus est ob viam in desertum, et venit in Iasa, pugnavitque

profectio
in Phasga

clades
Amor-
rhæi

(13) Ide 11, 18. — (21) Dt 2, 26; Ide 11, 19.

contra eum.²⁴ A quo percussus est in ore gladii,
et possessa est terra eius ab Arnon usque leboc,
et filios Ammon: quia fortis præsidio tenebantur
termini Ammonitarum.²⁵ Tulit ergo Israel omnes
civitates eius, et habitavit in urbibus Amorrhæi,
in Hesebon scilicet, et viculis eius.²⁶ Urbs Hesebon
fuit Sehon regis Amorrhæi, qui pugnavit contra
regem Moab: et tulit omnem terram, quæ dicionis
illius fuerat, usque Arnon.²⁷ Idcirco dicitur in
Proverbio:

Venite in Hesebon,
sedificetur, et construatur civitas Sehon:
²⁸ Ignis egressus est de Hesebon,
flamma de oppido Sehon,
et devoravit Ar Moabitum,
et habitatores excelsorum Arnon.
²⁹ Væ tibi Moab,
peristi popule Chamos.
Dedit filios eius in fugam,
et filias in captivitatem regi Amorrhæo-
rum Sehon.
³⁰ Iugum ipsum disperit ab Hesebon
usque Dibon,
lassi pervenerunt in Nophe, et usque Me-
daba.

³¹ Habitavit itaque Israel in Terra Amorrhæi. ³² Mi-
sitque Moyses qui explorarent Iazer: cuius cepe-
runt viculos, et possederunt habitatores.

³³ Verteruntque se, et ascenderunt per viam
Basan, et occurrit eis Og rex Basan cum omni
populo suo, pugnatus in Edrai.³⁴ Dixitque Do-
minus ad Moysen: Ne timeas eum, quia in manu
tua tradidi illum, et omnem populum, ac terram
eius: faciesque illi sicut fecisti Sehon regi Amor-
rhæorum habitatori Hesebon.³⁵ Percusserunt igitur
et hunc cum filiis suis, universumque populum
eius usque ad internectionem, et possederunt ter-
ram illius.

(24) Ps 134, 11; Am 2, 9. — (29) Idc 11, 24; 1 Rg 11, 7.
— (33) Dt 3, 3; 23, 7.

PARS TERTIA

Fata in campestribus Moab, 22, 1—36, 13

I. Actiones Balaam arioli, 22, 1—25, 18

1. Vocatur ad maledicendum, 22, 1—40

²² ¹ Profectus castrametati sunt in campe-
stribus Moab, ubi trans Iordanem Iericho
sita est.² Videns autem Balac filius Sephor omnia
quæ fecerat Israel Amorrhæo, ³ et quod perti-
nuerint eum Moabitæ, et impetu eius ferre non
possent, ⁴ dixit ad maiores natu Madian: Ita de-
lebit hic populus omnes, qui in nostris finibus com-
morantur, quo modo solet bos herbas usque ad ra-
dices carpere. Ipse erat eo tempore rex in Moab.⁵ Misit ergo nuntios ad Balaam filium Beor ario-
lum, qui habitabat super flumen terre filiorum
Ammon, ut vocarent eum, et dicerent: Ecce eges-
sus est populus ex Ægypto, qui operuit superfi-
ciem terræ, sedens contra me.⁶ Veni igitur, et
maledic populo huic, quia fortior me est: siquo
modo possim percutere et efficiere eum de terra
mea; novi enim quod benedictus sit cui benedix-
eris, et maledictus in quem maledicta congesseris.⁷
⁷ Perrexeruntque seniores Moab, et maiores natu
Madian, habentes divinationis pretium in manus.
Cumque venissent ad Balaam, et narrassent ei om-
nia verba Balac: ⁸ ille respondit: Manete hic nocte,
et respondebo quidquid mihi dixerit Dominus.
Marentibus illis apud Balaam, venit Deus, et ait ad
eum: ⁹ Quid sibi volunt homines isti apud te?¹⁰ Respondit: Balac filius Sephor rex Moabitum
misit ad me, ¹¹ dicens: Ecce populus qui egressus
est de Ægypto, operuit superficiem terræ: veni,
et maledic ei, siquo modo possim pugnare abigere
eum.¹² Dixitque Deus ad Balaam: Noli ire cum
eis, neque maledicas populo: quia benedictus est.¹³ Qui mane consurgens dixit ad principes: Ite in

terram vestram, quia prohibuit me Dominus venire vobiscum. ¹⁴ Reversi principes dixerunt ad Balac: Noluit Balaam venire nobiscum.

iterum-
que voca-
tur

¹⁵ Rursum ille multo plures et nobiliores quam ante miserat, misit. ¹⁶ Qui cum venissent ad Balaam, dixerunt: Sic dicit Balac filius Sephor: Ne cuncteris venire ad me: ¹⁷ paratus sum honorare te, et quidquid volueris dabo tibi: veni, et maledic populo isti. ¹⁸ Respondit Balaam: Si dederit mihi Balac plenam domum suam argenti et auri, non potero immutare verbum Domini Dei mei, ut vel plus, vel minus loquar. ¹⁹ Obsecro ut hic maneat is etiam hac nocte, et scire queam quid mihi rursum respondeat Dominus. ²⁰ Venit ergo Deus ad Balaam nocte, et ait ei: Si vocare te venerunt homines isti, surge, et vade cum eis: ita dumtaxat, ut quod tibi præcepere, facias. ²¹ Surrexit Balaam mane, et strata asina sua profectus est cum eis.

ab asina
et angelo
corripitur

²² Et iratus est Deus. Stetitque angelus Domini in via contra Balaam, qui insidebat asinæ, et duos pueros habebat secum. ²³ Cernens asina angelum stantem in via, evaginato gladio, avertit se de itinere, et ibat per agrum. Quanum cum verberaret Balaam, et vellet ad semitam reducere, ²⁴ stetit angelus in angustiis duarum maceriarum, quibus vineæ cingebantur. ²⁵ Quem videns asina, iunxit se parieti, et attrivit sedentis pedem. At ille iterum verberabat eam: ²⁶ et nihilominus angelus ad locum angustum transiens, ubi nec ad dexteram, nec ad sinistram poterat deviare, obvius stetit. ²⁷ Cumque vidisset asina stantem angelum, concidit sub pedibus sedentis, qui iratus, vehementius cædebat fuste latera eius. ²⁸ Aperuitque Dominus os asinæ, et locuta est: Quid feci tibi? cur percritis me? ecce iam tertio? ²⁹ Respondit Balaam: Quia commerquisti, et illusisti mihi: utinam haberem gladium, ut te percuterem. ³⁰ Dixit asina: Nonne animal tuum sum, cui semper sedere consuevisti usque in præsentem diem? dic quid si-

(18) Inf 24, 13, — (22) 2 Ptr 2, 15,

mile umquam fecerim tibi. At ille ait: Numquam. ³¹ Protinus aperuit Dominus oculos Balaam, et vidit angelum stantem in via evaginato gladio, adoravitque eum pronus in terram. ³² Cui angelus: Cur, inquit, tertio verberas asinam tuam? Ego veni ut adversarer tibi, quia perversa est via tua, mihiique contraria: ³³ et nisi asina declinasset de via, dans locum resistenter, te occidisse, et illa vivaret. ³⁴ Dixit Balaam: Peccavi, nesciens quod tu stares contra me: et nunc si displiceret tibi ut vadam, revertar. ³⁵ Ait angelus: Vade cum istis, et cave ne aliud quam præcepero tibi loquaris. Igitur igitur cum principibus.

³⁶ Quod cum audisset Balac, egressus est in occursum eius in oppido Moabitarum, quod situm est in extremis finibus Arnon. ³⁷ Dixitque ad Balaam: Misi nuntios ut vocarem te, cur non statim venisti ad me? an quia mercedem adventui tuo reddere nequeo? ³⁸ Cui ille respondit: Ecce adsum: numquid loqui potero aliud, nisi quod Deus posuerit in ore meo? ³⁹ Perrexerunt ergo simul, et venerunt in urbem, quæ in extremis regni eius finibus erat. ⁴⁰ Cumque occidisset Balac boves et oves, misit ad Balaam, et principes qui cum eo erant, munera.

2. Quater artem benedit, 22, 41—24, 24

⁴¹ Mane autem facto duxit eum ad excelsa Baal, et intuitus est extremam partem populi.

23 ¹ Dixitque Balaam ad Balac: Aedifica mihi hic septem aras, et para totidem vitulos, eiusdemque numeri arietes. ² Cumque fecisset iuxta sermonem Balaam, imposuerunt simul vitulum et arietem super aram. ³ Dixitque Balaam ad Balac: Sta paulisper iuxta holocaustum tuum, donec vadam, si forte occurrat mihi Dominus, et quodcumque imperaverit, loquar tibi. ⁴ Cumque abiisset velociter, occurrit illi Deus. Locutusque ad eum Balaam: Septem, inquit, aras erexi, et imposui vitulum et arietem desuper. ⁵ Dominus autem po-

regi re-
spondet

Benedic-
tio prima

suit verbum in ore eius, et ait: Revertere ad Balac, et hæc loqueris. ⁶ Reversus invenit stantem Balac iuxta holocaustum suum, et omnes principes Moabitarum: ⁷ assumptaque parabola sua, dixit:

De Aram adduxit me Balac
rex Moabitarum, de montibus Orientis:
Veni, inquit, et maledic Iacob:
propera, et detestare Israel.
8 Quo modo maledicam, cui non maledixit
Deus?

Qua ratione detester, quem Dominus non
detestatur?

9 De summis silicibus videbo eum,
et de collibus considerabo illum.
Populus solus habitabit,
et inter gentes non reputabitur.

10 Quis dinumerare possit pulverem Iacob,
et nosse numerum stirpis Israel?
Moriatur anima mea morte iustorum,
et fiant novissima mea horum similia.

11 Dixitque Balac ad Balaam: Quid est hoc quod agis? Ut malediceres inimicis meis vocavi te: et tu econtrarie benedicis eis. ¹² Cui ille respondit: Num aliud possum loqui, nisi quod iusserset Dominus? ¹³ Dixit ergo Balac: Veni mecum in alterum locum unde partem Israel videoas, et totum videre non possis, inde maledicito ei. ¹⁴ Cumque duxisset eum in locum sublimem, super verticem montis Phasga, ædificavit Balaam septem aras, et impositis supra vitulo atque ariete, ¹⁵ dixit ad Balac: Sta hic iuxta holocaustum tuum, donec ego obvius pergam. ¹⁶ Cui cum Dominus occurrisset, posuisse que verbum in ore eius, ait: Revertere ad Balac, et hæc loqueris ei. ¹⁷ Reversus invenit eum stantem iuxta holocaustum suum, et principes Moabitarum cum eo. Ad quem Balac: Quid, inquit, locutus est Dominus? ¹⁸ At ille assumpta parabola sua, ait:

Sta Balac, et ausculta,
audi fili Sephor:

benedic-
tio se-
cunda

obligatio
contra
debet

19 Non est Deus quasi homo, ut mentiatur:
nec ut filius hominis, ut mutetur.
Dixit ergo, et non faciet?
locutus est, et non implebit?

20 Ad benedicendum adductus sum,
benedictionem prohibere non valeo.

21 Non est idolum in Iacob,
nec videtur simulacrum in Israel.
Dominus Deus eius cum eo est,
et clangor victoriae regis in illo.

22 Deus eduxit illum de Ægypto,
cuius fortitudo similis est rhinocerotis.

23 Non est augurium in Iacob,
nec divinatio in Israel.
Temporibus suis dicetur Iacob et Israeli
quid operatus sit Deus.

24 Ecce populus ut leena consurget,
et quasi leo erigetur:
non accubabit donec devoret prædam,
et occisorum sanguinem bibat.

25 Dixitque Balac ad Balaam: Nec maledicas ei,
nec benedicas. ²⁶ Et ille ait: Nonne dixi tibi quod quidquid mihi Deus imperaret, hoc facerem? ²⁷ Et ait Balac ad eum: Veni, et ducam te ad alium locum: si forte placeat Deo ut inde maledicas eis.

28 Cumque duxisset eum super verticem montis Phogor, qui respicit solitudinem, ²⁹ dixit ei Balaam: Ædifica mihi hic septem aras, et para totidem vitulos, eiusdemque numeri arietes. ³⁰ Fecit Balac ut Balaam dixerat: impositumque vitulos et arietes per singulas aras.

24 ¹Cumque vidisset Balaam quod placeret Domino ut benediceret Israeli, nequamquam abiit ut ante perrexerat, ut augurium quereret: sed dirigens contra desertum vultum suum, ² et elevans oculos, vidit Israel in tentoriis commorantem per tribus suas: et irruente in se spiritu Dei, ³ assumpta parabola ait:

(22) Inf 24, 8.

benedic-
tio tercia

obligatio
contra
debet

Dixit Balaam filius Beor:
 dixit homo, cuius obturatus est oculus:
 4 dixit auditor sermonum Dei,
 qui visionem Omnipotentis intuitus est,
 qui cadit, et sic aperiuntur oculi eius:
 5 Quam pulchra tabernacula tua Iacob,
 et tentoria tua Israel!
 6 ut valles nemorosæ,
 ut horti iuxta fluvios irrigui,
 ut tabernacula quæ fixit Dominus,
 quasi cedri prope aquas.
 7 Fluat aqua de situla eius,
 et semen illius erit in aquas multas.
 Tolletur propter Agag, rex eius,
 et auferetur regnum illius.
 8 Deus eduxit illum de Ægypto,
 cuius fortitudo similis est rhinocerotis.
 Devorabunt gentes hostes illius,
 ossaque eorum confringent, et perforabunt
 sagittis.
 9 Accubans dormivit ut leo,
 et quasi leana, quam suscitare nullus
 audebit.

Qui benedixerit tibi, erit et ipse benedictus:
 qui maledixerit, in maledictione reputabitur.

10 Iratusque Balac contra Balaam, complois manus ait: Ad maledicendum inimicis meis vocavi te, quibus econtrario tertio benedixisti: 11 revertere ad locum tuum. Decreveram quidem magnifice honorare te, sed Dominus privavit te honore disposito. 12 Respondit Balaam ad Balac: Nonne nuntiis tuis, quos misisti ad me, dixi: 13 Si deriderit mihi Balac plenam domum suam argenti et auri, non potero præterire sermonem Domini Dei mei, ut vel boni quid, vel mali proferam ex corde meo: sed quidquid Dominus dixerit, hoc loquar?

benedic-
tio quarta

(8) Sup 23, 22. — (13) Sup 22, 18.

14 Verumtamen pergens ad populum meum, dabo consilium, quid populus tuus populo huic faciat extremo tempore. 15 Sumpta igitur parabola, rursum ait:

Dixit Balaam filius Beor:
 dixit homo, cuius obturatus est oculus:
 16 dixit auditor sermonum Dei,
 qui novit doctrinam Altissimi,
 et visiones Omnipotentis videt,
 qui cadens apertos habet oculos.
 17 Videbo eum, sed non modo:
 intuebor illum, sed non prope.
 ORIETUR STELLA ex Iacob,
 et consurget virga de Israel:
 et percutiet duces Moab,
 vastabitque omnes filios Seth.
 18 Et erit Idumæa possessio eius:
 hereditas Seir cedet inimicis suis:
 Israel vero fortiter aget.
 19 De Iacob erit qui dominetur,
 et perdat reliquias civitatis.

20 Cumque vidisset Amalec, assumens parabolam, ait: Principium gentium Amalec, cuius extrema perdentur. 21 Vidi quoque Cineum: et assumpta parabola, ait: Robustum quidem est habitaculum tuum: sed si in petra posueris nidum tuum, 22 et fueris electus de stirpe Cin, quandiu poteris permanere? Assur enim capiet te. 23 Assumptaque parabola iterum locutus est: Heu, quis victurus est, quando ista faciet Deus? 24 Venient in trieribus de Italia, superabunt Assyrios, vastabuntque Hebreos, et ad extremum etiam ipsi peribunt.

3. Denique fornicatione suggirit, 24, 25—25, 18
 (cf 31, 16)

25 Surrexitque Balaam, et reversus est in locum suum: Balaam quoque via, qua venerat, rediit.

(17) Mt 2, 2. — (24) Dn 11, 30.

Balaam
et Balac
discendunt

fornicantes cum
Moabitis
dibus a
Domino
occiduntur

fornicants
cum
Madianiti-
tide a
Phinees
perfodi-
tur

Phinees
præmio

Madiani-
tae poena
afsciun-
tur

25 ¹ Morabatur autem eo tempore Israel in Settim, et fornicius est populus cum filiabus Moab, ² quæ vocaverunt eos ad sacrificia sua. At illi conederunt et adoraverunt deos eorum. ³ Initatusque est Israel Beelphegor: et iratus Dominus, ⁴ sit ad Moysen: Tolle cunctos principes populi, et suspende eos contra solem in patibulis: ut avertatur furor meus ab Israele. ⁵ Dixitque Moyses ad Iudices Israël: Occidat unusquisque proximos suos, qui initiati sunt Beelphegor.

6 Et ecce unus de filiis Israel intravit coram fratribus suis ad scortum Madianitidem, vidente Moyse, et omni turba filiorum Israel, qui flebant ante fores tabernaculi. **7** Quod cum vidisset Phinees filius Eleazar filii Aaron sacerdotis, surrexit de medio multitidinis, et arrepto pugione, **8** ingressus est post virum Israelitem in lupanar, et perfodit ambos simul, virum scilicet et mulierem in locis genitalibus.

Cessavitque plaga a filiis Israel: **9** et occisi sunt vigintiquattuor millia hominum. **10** Dixitque Dominus ad Moysen: **11** Phinees filius Eleazari filii Aaron sacerdotis avertit iram meam a filiis Israel: quia zelo meo commotus est contra eos, ut non ipse delerem filios Israel in zelo meo. **12** Idcirco loquere ad eum: Ecce do ei pacem fœderis mei, **13** et erit tam ipsi quam semini eius pactum sacerdotii sempiternum, quia zelatus est pro Deo suo, et expiavit scelus filiorum Israel.

14 Erat autem nomen viri Israelite, qui occisus est cum Madianitiide, Zambri filius Salu, dux de cognatione et tribu Simeonis. **15** Porro mulier Madianitis, quæ pariter imperfecta est, vocabatur Cozbi filia Sur principis nobilissimi Madianitarum. **16** Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: **17** Hostes vos sentiant Madianitus, et percutite eos: **18** quia et ipsi hostiliter egerunt contra vos, et

(3) Ios 22, 17. — (4) Dt 4, 3. — (5) Ex 32, 27.
(7) Ps 105, 30; 1 Mcc 2, 26; 1 Cor 10, 8. — (12) Sir 45, 30;
1 Mcc 2, 54. — (17) Inf 31, 2.

decepere insidiis per idolum Phogor, et Cozbi filiam ducis Madian sororem suam, que percussa est in die plagiæ pro sacrilegio Phogor.

II. Varia mandata Domini, 26, 1–31, 54

1 De numeratione populi, 26, 1–65

26 ¹ Postquam noxiorum sanguis effusus est, dixit Dominus ad Moysen et Eleazarum filium Aaron sacerdotem: ² Numerate omnem summam filiorum Israel a viginti annis et supra, per domos et cognationes suas, cunctos, qui possunt ad bella procedere. ³ Locuti sunt itaque Moyses et Eleazar sacerdos in campestribus Moab super lordanem contra Iericho, ad eos, qui erant ⁴ a viginti annis et supra, sicut Dominus imperaverat, quorum iste est numerus:

5 Ruben primogenitus Israel. Huius filius, Henoch, a quo familia Henochitarum: et Phallu, a quo familia Phalluitarum: **6** et Hessron, a quo familia Hesronitarum: et Charmi, a quo familia Charmitarum. **7** Haec sunt familiæ de stirpe Ruben: quarum numerus inventus est quadraginta tria milia, et septingenti triginta. **8** Filius Phallu, Eliab; **9** huius filii, Namuel et Dathan et Abiron. Isti sunt Dathan et Abiron principes populi, qui surrexerunt contra Moysen et Aaron in seditione Core, quando adversus Dominum rebellaverunt: **10** et aperiens terra os suum devoravit Core, morientibus plurimis, quando combussit ignis ducentos quinquaginta viros. Et factum est grande miraculum, **11** ut Core pereunte, filii illius non perirent. **12** Filii Simeon per cognationes suas: Namuel, ab hoc familia Namuelitarum: Iamin, ab hoc familia Iaminitarum: Iachin, ab hoc familia Iachinitarum: **13** Zare, ab hoc familia Zareitarum: Saul, ab hoc familia Saulitarum. **14** Haec sunt familiæ de stirpe Simeon, quarum omnis numerus fuit viginti duo millia du-

(2) Sup 1, 2 s. — (5) Gn 46, 9; Ex 6, 14; 1 Par 5, 3.

— (9) Sup 16, 2.

Manda-
tum Do-
mini

duode-
cim tri-
buum
numerus

centi. ¹⁵ Filii Gad per cognationes suas: Sephon, ab hoc familia Sepsinitorum: Aggi, ab hoc familia Aggitarum: Suni, ab hoc familia Sunitarum: ¹⁶ Ozni, ab hoc familia Oznitarum: Her, ab hoc familia Heritarum: ¹⁷ Arod, ab hoc familia Aroditarum: Ariel, ab hoc familia Arielitarum. ¹⁸ Istae sunt familiee Gad, quarum omnis numerus fuit quadraginta millia quingenti. ¹⁹ Filii Iuda, Her, et Onan, qui ambo mortui sunt in Terra Chanaan. ²⁰ Fueruntque filii Iuda, per cognationes suas: Sela, a quo familia Selaitarum: Phares, a quo familia Pharesitarum: Zare, a quo familia Zareitarum. ²¹ Porro filii Phares: Hesron, a quo familia Hesronitarum: et Hamul, a quo familia Hamulitarum. ²² Istae sunt familiee Iuda, quarum omnis numerus fuit septuaginta sex millia quingenti. ²³ Filii Issachar, per cognationes suas: Thola, a quo familia Tholaitarum: Phua, a quo familia Phuaitarum: ²⁴ Iasub, a quo familia Iasubitarum: Semran, a quo familia Semranitarum. ²⁵ Haec sunt cognationes Issachar, quarum numerus fuit sexaginta quattuor millia trecenti. ²⁶ Filii Zabulon per cognationes suas: Sared, a quo familia Sareditarum: Elon, a quo familia Elonitarum: Ialel, a quo familia Ialelitarum. ²⁷ Haec sunt cognationes Zabulon, quarum numerus fuit sexaginta millia quingenti. ²⁸ Filii Joseph per cognationes suas, Manasse et Ephraim. ²⁹ De Manasse ortus est Machir, a quo familia Machiritarum. Machir genuit Galaad, a quo familia Galaa-ditarum. ³⁰ Galaad habuit filios: lezer, a quo familia lezeritarum: et Helec, a quo familia Heleci-tarum: ³¹ et Asriel, a quo familia Asrielitarum: et Sechem, a quo familia Sechemitarum: ³² et Semida, a quo familia Semidaitarum: et Hepher, a quo familia Heperitarum. ³³ Fuit autem Hepher pater Salphaad, qui filios non habebat, sed tantum filias, quarum ista sunt nomina: Maala, et Noa, et Hegla, et Melcha, et Thersa. ³⁴ Haec sunt familiee Manasse,

(19) Gn 38, 3. — (29) Ios 17, 1. — (32) Inf 27, 1. — (33) Inf 27, 1.

et numerus earum, quinquaginta duo millia septen-genti. ³⁵ Filii autem Ephraim per cognationes suas fuerunt hi: Suthala, a quo familia Suthalaitarum: Becher, a quo familia Becheritarum: Thehen, a quo familia Thehenitarum. ³⁶ Porro filius Suthala fuit Heran, a quo familia Heranitarum. ³⁷ Haec sunt cognationes filiorum Ephraim, quarum numerus fuit triginta duo millia quingenti. ³⁸ Isti sunt filii Ioseph per familias suas. Filii Beniamin in cognati-onibus suis: Bela, a quo familia Belaitarum: Asbel, a quo familia Asbelitarum: Ahiram, a quo familia Ahiramitarum: ³⁹ Supham, a quo familia Suphami-tarum: Hupham, a quo familia Huphamitarum. ⁴⁰ Filii Bela: Hered, et Noeman. De Hered, familia Hereditarum: de Noeman, familia Noemani-tarum. ⁴¹ Hi sunt filii Beniamin per cognationes suas, quorum numerus fuit quadraginta quinque millia sexcenti. ⁴² Filii Dan per cognationes suas: Suham, a quo familia Suhamitarum. Haec sunt cognationes Dan per familias suas. ⁴³ Omnes fuere Suhamitee, quorum numerus erat sexaginta quat-tuor millia quadrangenti. ⁴⁴ Filii Aser per cognationes suas: Iemna, a quo familia Iemnaitarum: lessui, a quo familia lessuitarum: Brie, a quo familia Brieitarum. ⁴⁵ Filii Brie: Heber, a quo familia Heberitarum: et Melchiel, a quo familia Mel-chielitarum. ⁴⁶ Nomen autem filiae Aser, fuit Sara. ⁴⁷ Haec cognationes filiorum Aser, et numerus eorum quinquaginta tria millia quadrangenti. ⁴⁸ Filii Neph-thali per cognationes suas: Iesiel, a quo familia Iesi-eitarum: Guni, a quo familia Gunitarum: ⁴⁹ Ieser, a quo familia Ieseritarum: Sellem, a quo familia Sel-lemitarum. ⁵⁰ Haec sunt cognationes filiorum Neph-thali per familias suas: quorum numerus quadra-ginta quinque millia quadrangenti. ⁵¹ Ista est summa filiorum Israel, qui recensiti sunt, sexenta millia, et mille septingenti triginta.

⁵² Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens:

⁵³ Ists dividetur terra iuxta numerum vocabulo-rum in possessiones suas. ⁵⁴ Pluribus maiorem partem dabis, et paucioribus minorem: singulis,

atque posses-sio

Levita-
rum nu-
merus

conclusio

In heredi-
tate pa-
terna

sicut nunc recensiti sunt, tradetur possessio: ⁽⁵⁵⁾ ita dumtaxat ut sors Terram tribibus dividat et familiis. ⁽⁵⁶⁾ Quidquid sorte configerit, hoc vel plures accipiant, vel pauciores.

⁽⁵⁷⁾ Hic quoque est numerus filiorum Levi per familias suas: Gerson, a quo familia Gersonitarum: Caath, a quo familia Caathitarum: Merari, a quo familia Meraritarum. ⁽⁵⁸⁾ Haec sunt familiæ Levi: Familia Lobni, familia Hebronii, familia Moholi, familia Musi, familia Core. At vero Caath genuit Amram: ⁽⁵⁹⁾ qui habuit uxorem Iochabed filiam Levi, quæ nata est ei in Ægypto. Hæc genuit Amram viro suo filios, Aaron et Moysen, et Mariam sororem eorum: ⁽⁶⁰⁾ De Aaron orti sunt Nadab et Abiu, et Eleazar et Ithamar: ⁽⁶¹⁾ quorum Nadab et Abiu mortui sunt, cum obtulissent ignem alienum coram Domino. ⁽⁶²⁾ Fueruntque omnes, qui numerati sunt, viginti tria millia generis masculini ab uno mense et supra: quia non sunt recensiti inter filios Israel, nec eis cum ceteris data possessio est.

⁽⁶³⁾ Hic est numerus filiorum Israel, qui descripti sunt a Moyse et Eleazaro sacerdote, in campestribus Moab supra Iordanem contra Iericho; ⁽⁶⁴⁾ inter quos nullus fuit eorum, qui ante numerati sunt a Moyse et Aaron in deserto Sinai. ⁽⁶⁵⁾ Prædicterat enim Dominus quod omnes morerentur in solitudine. Nullusque remansit ex eis, nisi Caleb filius Iephone, et losue filius Nun.

2. De successione, 27, 1—23

27 ¹ Accesserunt autem filii Salphaad, filii Hepher, filii Galaad, filii Machir, filii Manasse, qui fuit filius Joseph: quartum sunt nomina, Maala, et Noa, et Hegla, et Melcha, et Thersa. ² Susteruntque coram Moyse et Eleazaro sacerdote, et cunctis principibus populi ad ostium tabernaculi fedderis, atque dixerunt: ⁽³⁾ Pater noster mortuus

(57) Ex 6, 16. — (61) Lv 10, 1; Sup 3, 4; 1 Par 24, 2.
— (64) 1 Cor 10, 5. — (65) Sup 14, 23s. — (1) Sup 26, 32;
Inf 36, 1; Ios 17, 1.

est in deserto, nec fuit in seditione, quæ concitata est contra Dominum sub Core, sed in peccato suo mortuus est: hic non habuit mares filios. Cur tollitur nomen illius de familia sua, quia non habuit filium? Date nobis possessionem inter cognatos patris nostri. ⁴ Retulitque Moyses causam eam ad iudicium Domini. ⁵ Qui dixit ad eum: ⁶ lustam rem postulant filii Salphaad: da eis possessionem inter cognatos patris sui, et ei in hereditatem succedant. ⁷ Ad filios autem Israel loqueris haec: ⁸ Homo cum mortuis fuerit absque filio, ad filiam eius transbit hereditas. ⁹ Si filiam non habuerit, habebit successores fratres suos. ¹⁰ Quod si et fratres non fuerint, dabitis hereditatem fratribus patris eius. ⁽¹¹⁾ Sin autem nec patruos habuerit, dabitus hereditas his, qui ei proximi sunt; eritque hoc filii Israel sanctum lege perpetua, sicut præcepit Dominus Moysi.

¹² Dixit quoque Dominus ad Moysen: Ascende in montem istum Abarim, et contempnare inde Terram, quam datus sum filiis Israel; ¹³ cumque videris eam, ibis et tu ad populum tuum, sicut ivit frater tuus Aaron: ⁽¹⁴⁾ quia offendistis me in deserto Sin in contradictione multitudinis, nec sanctificare me voluistis coram ea super aquas; hæ sunt aquæ contradictionis in Cades deserti Sin. ¹⁵ Cui respondit Moyses: ⁽¹⁶⁾ Provideat Dominus Deus spirituum omnis carnis, hominem, qui sit super multitudinem hanc: ¹⁷ et possit exire et intrare ante eos, et educere eos vel introducere: ne sit populus Domini sicut oves absque pastore. ¹⁸ Dixitque Dominus ad eum: Tolle Iosue filium Nun virum in quo est Spiritus, et pone manum tuam super eum. ¹⁹ Qui stabit coram Eleazaro sacerdote et omni multitudine: ²⁰ et dabis ei præcepta cunctis videntibus, et partem gloriae tuae, ut audiatur eum omnis synagogæ filiorum Israel. ²¹ Pro hoc, siquid agendum erit, Eleazar sacerdos consulent

(3) Sup 16, 1. — (12) Dt 32, 49. — (14) Sup 20, 12.
— (18) Dt 3, 21.

in gubernatione
populi

Dominum. Ad verbum eius egredietur et ingreditur ipse, et omnes filii Israel cum eo, et cetera multitudo. ²² Fecit Moyses ut præceperat Dominus. Cumque tulisset Iosue, statuit eum coram Eleazaro sacerdote et omni frequenti populi. ²³ Et impositis capiti eius manibus, cuncta replicavit quæ mandaferat Dominus.

3. De sacrificiis variis, 28, 1—29, 39

28 ¹ Dixit quoque Dominus ad Moysen: ² Præcipe filiis Israël, et dices ad eos: Oblationem meam et panes, et incensum odoris suavissimi offerete per tempora sua. ³ Hæc sunt sacrificia quæ offerre debetis:

⁴ Agnos anniculos immaculatos duos quotidie in holocaustum sempiternum: ⁴ unum offeretis mane, et alterum ad vesperum: ⁵ decimam partem ephisi simile, quæ conspersa sit oleo purissimo, et habeat quartam partem hin. ⁶ Holocaustum iuge est quod obtulisti in monte Sinai in odorem suavissimum incensi Domini. ⁷ Et libabitis vini quartam partem hin per agnos singulos in Sanctuario Domini. ⁸ Alterumque agnum similiter offeretis ad vesperam iuxta agnum conspersum ex simila quæ conspersa sit oleo, tres decimas per singulos vitulos, et duas decimas per arietem, ²¹ et decimam decimæ per agnos singulos, id est, per septem agnos. ²² Et hircum pro peccato unum, ut expieretur pro vobis, ²³ præter holocaustum matutinum quod semper offereris. ²⁴ Ita facietis per singulos dies septem dierum in fomitem ignis, et in odorem suavissimum Domino, qui surget de holocausto, et de libationibus singulorum. ²⁵ Dies quoque septimus celeberrimus et sanctus erit vobis: omne opus servile non facietis in eo.

⁹ Die autem sabbati offeretis duos agnos anniculos immaculatos, et duas decimas similes oleo conspersæ in sacrificio, et liba ¹⁰ quæ rite funduntur per singula sabbata in holocaustum sempiternum.

¹¹ In calendis autem offeretis holocaustum Domino, vitulos de armento duos, arietem unum, agnos anniculos septem immaculatos, ¹² et tres decimas similes oleo conspersæ in sacrificio per singulos vitulos: et duas decimas similes oleo conspersæ per singulos arietes: ¹³ et decimam decimæ similes ex oleo in sacrificio per agnos singulos: holocaustum suavissimi odoris atque incensi est Do-

(9) Mt 12, 5.

Mandatum
Domini

sacrificia
cuiuslibet
diei

sacrificia
sabbati

sacrificia
calenda-
rum

mino. ¹⁴ Libamenta autem vini, quæ per singulas fundenda sunt victimas, ista erunt: Media pars hin per singulos vitulos, tertia per arietem, quarta per agnum; hoc erit holocaustum per omnes menses, qui sibi anno vertente succedunt. ¹⁵ Hircus quoque offeretur Domino pro peccatis in holocaustum sempiternum cum libamentis suis.

¹⁶ Mense autem primo, quartadecima die mensis Phase Domini erit, ¹⁷ et quintadecima die sollemnitas: septem diebus vescuntur azymis. ¹⁸ Quarum dies prima venerabilis et sancta erit: omne opus servile non facietis in ea. ¹⁹ Offeretisque incensum holocaustum Domino, vitulos de armento duos, arietem unum, agnos anniculos immaculatos septem: ²⁰ et sacrificia singulorum ex simila quæ conspersa sit oleo, tres decimas per singulos vitulos, et duas decimas per arietem, ²¹ et decimam decimæ per agnos singulos, id est, per septem agnos. ²² Et hircum pro peccato unum, ut expieretur pro vobis, ²³ præter holocaustum matutinum quod semper offereris. ²⁴ Ita facietis per singulos dies septem dierum in fomitem ignis, et in odorem suavissimum Domino, qui surget de holocausto, et de libationibus singulorum. ²⁵ Dies quoque septimus celeberrimus et sanctus erit vobis: omne opus servile non facietis in eo.

²⁶ Dies etiam primitivorum quando offeretis novas fruges Domino, expletis hebdomadibus, venerabilis et sancta erit: omne opus servile non facietis in ea. ²⁷ Offeretisque holocaustum in odorem suavissimum Domino, vitulos de armento duos, arietem unum, et agnos anniculos immaculatos septem: ²⁸ atque in sacrificiis eorum similiæ oleo conspersæ tres decimas per singulos vitulos, per arietes duas, ²⁹ per agnos decimam decimæ, qui simul sunt agni septem; hircum quoque ³⁰ qui mactatur pro expiatione: præter holocaustum sempiternum et liba eius. ³¹ Immaculata offeretis omnia cum libationibus suis.

(16) Ex 12, 18; Lv 23, 5.

sacrificia
paschatis

sacrificia
penteco-
stes

sacrificia
festi
tubarum

29 ¹Mensis etiam septimi prima dies venerabilis et sancta erit vobis; omne opus servile non facietis in ea, quia dies clangoris est et tubarum. ²Offeretisque holocaustum in odorem suavissimum Domino, vitulum de armento unum, arietem unum, et agnos anniculatos septem: ³et in sacrificiis eorum similae oleo conspersae tres decimas per singulos vitulos, duas decimas per arietem, ⁴unam decimam per agnum, qui simul sunt agni septem: ⁵et hircum pro peccato, qui offeruntur in expiationem populi, ⁶praeter holocaustum calendarum cum sacrificiis suis, et holocaustum sempiternum cum libationibus solitis; eidem ceremoniis offeretis in odorem suavissimum incensum Domino.

⁷Decima quoque dies mensis huius septimi erit vobis sancta atque venerabilis, et affigietis animas vestras: omne opus servile non facietis in ea. ⁸Offeretisque holocaustum Domino in odorem suavissimum, vitulum de armento unum, arietem unum, agnos anniculatos septem: ⁹et in sacrificiis eorum similae oleo conspersae tres decimas per singulos vitulos, duas decimas per arietem, ¹⁰decimam decimam per agnos singulos, qui sunt simul agni septem: ¹¹et hircum pro peccato, absque his quae offerri pro delicto solent in expiationem, et holocaustum sempiternum, cum sacrificio et libaminibus eorum.

¹²Quintadecima vero die mensis septimi, quae vobis sancta erit atque venerabilis, omne opus servile non facietis in ea, sed celebrabitis solemnitatem Domino septem diebus. ¹³Offeretisque holocaustum in odorem suavissimum Domino, vitulos de armento tredecim, arietes duos, agnos anniculatos quattuordecim: ¹⁴et in libamentis eorum similae oleo conspersae tres decimas per vitulos singulos, qui sunt simul vituli tredecim: et duas decimas arieti uno, id est, simul arietibus duobus, ¹⁵et decimam decimam agnis singulis, qui

(7) Lv 16, 29; 23, 27.

sacrificia
dei
expiationis

sacrificia
festi
taberna-
culturum

sunt simul agni quattuordecim: ¹⁶et hircum pro peccato, absque holocausto sempiterno, et sacrificio, et libamine eius. ¹⁷In die altero offeretis vitulos de armento duodecim, arietes duos, agnos anniculatos immaculatos quattuordecim: ¹⁸sacrificaque et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos rite celebrabitis: ¹⁹et hircum pro peccato, absque holocausto sempiterno, sacrificioque et libamine eius. ²⁰Die tertio offeretis vitulos undecim, arietes duos, agnos anniculatos immaculatos quattuordecim: ²¹sacrificaque et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos rite celebrabitis: ²²et hircum pro peccato, absque holocausto sempiterno, sacrificioque et libamine eius. ²³Die quarto offeretis vitulos decem, arietes duos, agnos anniculatos immaculatos quattuordecim: ²⁴sacrificaque et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos rite celebrabitis: ²⁵et hircum pro peccato, absque holocausto sempiterno, sacrificioque eius et libamine. ²⁶Die quinto offeretis vitulos novem, arietes duos, agnos anniculatos immaculatos quattuordecim: ²⁷sacrificaque et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos rite celebrabitis: ²⁸et hircum pro peccato, absque holocausto sempiterno, sacrificioque eius et libamine. ²⁹Die sexto offeretis vitulos octo, arietes duos, agnos anniculatos immaculatos quattuordecim: ³⁰sacrificaque et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos rite celebrabitis: ³¹et hircum pro peccato, absque holocausto sempiterno, sacrificioque eius et libamine. ³²Die septimo offeretis vitulos septem, et arietes duos, agnos anniculatos immaculatos quattuordecim: ³³sacrificaque et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos rite celebrabitis: ³⁴et hircum pro peccato, absque holocausto sempiterno, sacrificioque eius et libamine. ³⁵Die octavo, qui est celeberrimus, omne opus servile non facietis, ³⁶offerentes holocaustum in odorem suavissimum Domino, vitulum unum, arietem unum, agnos anniculatos septem: ³⁷sacrificaque et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos rite cele-

conclusio

brabitis: ¹³⁸ et hircum pro peccato, absque holocausto sempiterno, sacrificio eius et libamine.

³⁹ Hæc offeretis Domino in sollemnitatis vestris: præter vota et oblationes spontaneas in holocausto, in sacrificio, in libamine, et in hostiis pacificis.

4. De votis et iuramentis, 30, 1—17

Virorum

30 ¹ Narravitque Moyses filiis Israel omnia quæ ei Dominus imperarat: ² et locutus est ad principes tribuum filiorum Israel: Iste est sermo quem præcepit Dominus: ³ Si quis virorum votum Domino voverit, aut se constrinxerit iuramento: non faciet irruunt verbum suum, sed omne quod promisit implebit.

⁴ Mulier si quipiam voverit, et se constrinxerit iuramento, quæ est in domo patris sui, et in estate adhuc puellari: si cognoverit pater votum quod pollicita est, et iuramentum quo obligavit animam suam, et tacuerit, voti rea erit: ⁵ quidquid pollicita est et iuravit, opere complebit. ⁶ Sin autem statim ut audierit, contradixerit pater: et vota et iuramenta eius irrite erunt, nec obnoxia tenebitur sponsioni, eo quod contradixerit pater.

Inupta-
rumnuptia-
rum, vi-
duarum
et repu-
diatarum

⁷ Si maritum habuerit, et voverit aliquid, et semel de ore eius verbum egrediens animam eius obligaverit iuramento: ⁸ quo die audierit vir, et non contradixerit, voti rea erit, reddetque quodcumque promiserat. ⁹ Sin autem audiens statim contradixerit, et irritas fecerit pollicitationes eius, verbaque quibus obstrinxerat animam suam: propitius erit ei Dominus. ¹⁰ Vidua et repudiata quidquid voverint, reddent. ¹¹ Uxor in domo viri cum se voto constrinxerit et iuramento, ¹² si audierit vir, et tacuerit, nec contradixerit sponsioni, reddet quodcumque promiserat. ¹³ Sin autem exemplo contradixerit, non tenebitur promissionis rea: quia maritus contradixit, et Dominus ei propitius erit. ¹⁴ Si voverit, et iuramento se constrinxerit, ut per ieunium, vel ceterarum rerum abstinentiam affligat animam suam, in arbitrio viri erit ut faciat, sive

non faciat. ¹⁵ Quod si audiens vir tacuerit, et in alteram diem distulerit sententiam: quidquid voverat atque promiserat, reddet: quia statim ut audiuit, tacuit. ¹⁶ Sin autem contradixerit postquam rescivit, portabit ipse iniuriam eius.

¹⁷ Ista sunt leges, quas constitutus Dominus Moysi inter virum et uxorem, inter patrem et filiam, quæ in puellarri adhuc estate est, vel quæ manet in parentis domo.

5. De ultiione Madianitarum, 31, 1—54

31 ¹ Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: ² Ulicescere prius filios Israel de Madianitis, et sic colligeris ad populum tuum. ³ Statimque Moyses, Armate, inquit, ex vobis viros ad pugnam, qui possint ultiorem Domini expetere de Madianitis. ⁴ Mille viri de singulis tribus eligantur ex Israel qui mittantur ad bellum. ⁵ Dederuntque milienos de singulis tribus, id est, duodecim milia expeditorum ad pugnam: ⁶ quos misit Moyses cum Phinees filio Eleazari sacerdotis, vasa quoque sancta, et tubas ad clangendum tradidit ei. ⁷ Cumque pugnassent contra Madianitas atque vivissent, omnes mares occiderunt, ⁸ et reges eorum Evi, et Recem, et Sur, et Rebe, quinque principes gentis: Balaam quoque filium Beor interfecerunt gladio. ⁹ Ceperuntque mulieres eorum, et parvulos, omniaque pecora, et cunctam supellectionem: quidquid habere potuerant depopulati sunt: ¹⁰ tam urbes quam viculos et castella flamma consumpsit. ¹¹ Et tulerunt prædam, et universa quæ ceperant tam ex hominibus quam ex iumentis, ¹² et adduxerunt ad Moysen, et Eleazarum sacerdotem, et ad omnem multitudinem filiorum Israel; reliqua autem utensilia portaverunt ad castra in campestribus Moab iuxta Iordanem contra Iericho. ¹³ Egressi sunt autem Moyses, et Eleazar sacerdos, et omnes principes synagogæ in occursum eorum extra castra. ¹⁴ Iratusque Moyses principibus exer-

(3) Sup 25, 17. — (8) Ios 13, 21.

conclusio

Omnes
mares et
cognite
cum Ba
laam oc
ciduntur

citus, tribunis, et centurionibus qui venerant de bello,¹⁵ ait: Cur feminas reservasti?¹⁶ Nonne istae sunt, quee deceperunt filios Israel ad suggestionem Balaam, et prævaricari vos fecerunt in Domino super peccato Phogor, unde et percussus est populus?¹⁷ Ergo cunctos interficie quidquid est generis masculini, etiam in parvulis: et mulieres, quee neverunt viros in coitu, iugulate:¹⁸ pueras autem et omnes feminas virgines reserveate vobis:¹⁹ et manete extra castra septem diebus.

Qui occiderit hominem, vel occisum tetigerit, lustrabitur die tertio et septimo.²⁰ Et de omni præda, sive vestimentum fuerit, sive vas, et aliquid in utensiliis preparatum, de caprarum bellibus, et pilis, et ligno expiabitur.²¹ Eleazar quoque sacerdos ad viros exercitus, qui pugnaverant, sic locutus est: Hoc est preeceptum legis, quod mandavit Dominus Moysi:²² Aurum, et argentum, et æs, et ferrum, et plumbum, et stannum,²³ et omne, quod potest transire per flamas, igne purgabitur; quidquid autem ignem non potest sustinere, aqua expiationis sacrificabitur:²⁴ et lavabitis vestimenta vestra die septimo, et purificati postea castra intrabitis.

²⁵ Dixit quoque Dominus ad Moysen: ²⁶ Tollite sumnam eorum, quee capta sunt ab homine usque ad pecus, tu et Eleazar sacerdos et principes vulgi:²⁷ dividetque ex æquo prædam inter eos, qui pugnaverunt, egressique sunt ad bellum, et inter omnem reliquam multitudinem.²⁸ Et separabis partem Domino ab his, qui pugnaverunt et fuerunt in bello, unam animam de quingentis tam ex hominibus quam ex bovis et asinis et ovibus,²⁹ et dabis eam Eleazaro sacerdoti, quia primitio Domini sunt.³⁰ Ex media quoque parte filiorum Israel accipies quinquagesimum caput hominum, et boum, et asinorum, et ovium, cunctorum animalium, et dabis ea Levitis, qui excubant in custodiis

(16) Sup 25, 18. — (17) Ide 21, 11. — (21) Lv 6, 28; 11, 33; 15, 11.

tabernaculi Domini.³¹ Feceruntque Moyses, et Eleazar, sicut præceperat Dominus.³² Fuit autem præda, quam exercitus ceperat, ovium sexcenta septuaginta quinque millia,³³ boum septuaginta duo millia,³⁴ asinorum sexaginta millia et mille:³⁵ anime hominum sexus feminæ, quee non cognoverant viros, tringita duo millia.³⁶ Dataque est media pars his, qui in prælio fuerant, ovium trecenta tringita septem millia quingentæ:³⁷ e quibus in partem Domini suppeditatae sunt oves sexcenta septuaginta quinque.³⁸ Et de bobus tringita sex millibus, boves septuaginta et duo:³⁹ de asinis tringita millibus quingentis, asini sexaginta unus:⁴⁰ de animalibus hominum sedecim millibus, cesserunt in partem Domini tringita duæ animæ.⁴¹ Tradiditque Moyses numerum primitiarum Domini Eleazarо sacerdoti, sicut fuerat ei imperatum,⁴² ex media parte filiorum Israel, quam separaverat his, qui in prælio fuerant.⁴³ De media vero parte, quee contigerat reliqua multitudini, id est, de oviibus trecentis tringita septem millibus quingentis,⁴⁴ et de bobus tringita sex millibus,⁴⁵ et de asinis tringita millibus quingentis,⁴⁶ et de hominibus sedecim millibus,⁴⁷ tulit Moyses quinquagesimum caput, et dedit Levitis, qui excubabant in tabernaculo Domini, sicut præceperat Dominus.

⁴⁸ Cumque accessissent principes exercitus ad Moysen, et tribuni, centurionesque dixerunt: ⁴⁹ Nos servi tui recensuimus numerum pugnatorum, quos habuimus sub manu nostra: et ne unus quidem defuit.⁵⁰ Ob hanc causam offerimus in donariis Domini singuli quod in præda auri potuimus invenire, periscelides et armillas, annulos et dextralia, ac murænulas, ut depreceris pro nobis Dominum.⁵¹ Suscepturnque Moyses, et Eleazar sacerdos omne aurum in diversis speciebus,⁵² pondo sedecim millia, septingentos quinquaginta siclos a tribunis et centurionibus.⁵³ Unusquisque enim quod in præda rapuerat, suum erat.⁵⁴ Et susceptum intulerunt in tabernaculum testimonii, in monimentum filiorum Israel coram Domino.

donaria
offerun-
tur

III. Distributio terræ orientalis, mansio- nes, 32, 1—33, 49

1. Distributio terræ orientalis, 32, 1—42

Ruben et
Gad ter-
ram pe-
tunt

32 ¹Fili autem Ruben et Gad habebant pecora multa, et erat illis in iumentis infinita substantia. Cumque vidissent lazer, et Galaad aptas animalibus alendis terras, ²venerunt ad Moysen, et ad Eleazarum sacerdotem, et principes multitudinis, atque dixerunt: ³Ataroth, et Dibon, et lazer, et Nemra, Hesebon, et Eleale, et Saban, et Nebo, et Beon, ⁴terra, quam percussit Dominus in conspectu filiorum Israel, regio uberrima est ad pastum animalium: et nos servi tui habemus iumenta plurima: ⁵precamurque si invenimus gratiam coram te, ut des nobis famulis tuis eam in possessionem, nec facias nos transire iordanem. ⁶Quibus respondit Moyses: Numquid fratres vestri ibunt ad pugnam, et vos hic sedebitis? ⁷Cur subvertitis mentes filiorum Israel, ne transire audeant in locum, quem eis datus est Dominus? ⁸nonne ita egerunt patres vestri, quando misi de Cadesbarne ad explorandam Terram? ⁹Cumque venissent usque ad Vallem botri, iustrata omni regione, subverterunt cor filiorum Israel, ut non intrarent fines, quos eis Dominus dedit. ¹⁰Qui iratus iravit, dicens: ¹¹Si videbunt homines isti, qui ascenderunt ex Aegypto a viginti annis et supra, Terram, quam sub iuramento pollicitus sum Abraham, Isaac, et Iacob: et noluerint sequi me, ¹²praeter Caleb filium Iephone Cenezæum, et losue filium Nun: isti impleverunt voluntatem meam. ¹³Iratusque Dominus adversum Israel, circumduxit eum per desertum quadraginta annis, donec consumeretur universa generatio, quæ fecerat malum in conspectu eius. ¹⁴Et ecce, inquit, vos surrexistis pro patribus vestris, incrementa, et alumni hominum peccatorum, ut augeretis furorem Domini contra Israel. ¹⁵Quod si nolueritis sequi eum, in solitu-

(9) Sup 13, 24.

dine populum derelinquet, et vos causa eritis necis omnium.

¹⁶At illi prope accedentes, dixerunt: Caulas ovium fabricabimus, et stabula iumentorum, parvuli quoque nostris urbes munitas: ¹⁷nos autem ipsi armati et accincti pergeamus ad prælium ante filios Israel, donec introducamus eos ad loca sua. Parvuli nostri, et quidquid habere possumus, erunt in urbibus muratis, propter habitatorum insidias. ¹⁸Non revertetur in domos nostras, usque dum possideant filii Israel hereditatem suam: ¹⁹nec quidquam queremus trans iordanem, quin iam habemus nostram possessionem in orientali eius plaga. ²⁰Quibus Moyses ait: Si facitis quod promittitis, expediti pergit coram Domino ad pugnam: ²¹et omnis vir bellator armatus iordanem transeat, donec subvertat Dominus inimicos suos, ²²et subiciatur ei omnis Terra: tunc eritis inculpabiles apud Dominum et apud Israel, et obtinebitis regiones, quas vultis coram Domino. ²³Sin autem quod dicitis, non feceritis, nulli dubium est quin peccatis in Deum: et scitote quoniam peccatum vestrum apprehendet vos. ²⁴Edificare ergo urbes parvulis vestris, et caulas, et stabula ovibus ac iumentis: et quod polliciti estis implete. ²⁵Dixeruntque filii Gad et Ruben ad Moyses: Servi tui sumus, faciemus quod iubet dominus noster. ²⁶Parvulos nostros, et mulieres, et pecora, ac iumenta relinquerimus in urbibus Galaad: ²⁷nos autem famuli tui omnes expediti pergeamus ad bellum, sicut tu domine loqueris. ²⁸Præcepit ergo Moyses Eleazarum sacerdoti, et losue filio Nun, et principibus familiarium per tribus Israel, et dixit ad eos: ²⁹Si transferint filii Gad, et filii Ruben vobiscum iordanem omnes armati ad bellum coram Domino, et vobis fuerit Terra subiecta: date eis Galaad in possessionem. ³⁰Sin autem noluerint transire armati vobiscum in Terram Chanaan, inter vos habitandi

(20) Ios 1, 13. — (25) Ios 4, 12. — (29) Dt 3, 12; Ios 13, 8; 22, 4.

cum
Moysē
depeci-
scuntur
mit
alium
sacra
mura
migra

accipiant loca. ³¹ Responderuntque filii Gad, et filii Ruben: Sicut locutus est Dominus servis suis, ita faciemus: ³² ipsi armati pergemus coram Domino in Terram Chanaan, et possessionem iam suscepisse nos confitemur trans Iordanem.

³³ Dedit itaque Moyses filii Gad et Ruben, et dimidia tribui Manasse filii Ioseph regnum Sehon regis Amorrhæi, et regnum Og regis Basan, et terram eorum cum urbibus suis per circuitum. ³⁴ Igitur exstruxerunt filii Gad, Dibon, et Atarot, et Aroer, ³⁵ et Etroth, et Sopha, et lazer, et legbaa, ³⁶ et Bethnemra, et Betharan, urbes munitas, et caulae pecoribus suis. ³⁷ Filii vero Ruben adedicaverunt Hesebon, et Eleale, et Cariathaim, ³⁸ et Nabo, et Baalmeon versus nominibus, Sabama quoque: imponentes vocabula urbibus, quas exstruxerant. ³⁹ Porro filii Machir, filii Manasse perreverunt in Galaad, et vastaverunt eam imperfecto Amorrhæo habitatore eius. ⁴⁰ Dedit ergo Moyses Terram Galaad Machir filio Manasse, qui habitavit in ea. ⁴¹ Iair autem filius Manasse abiit et occupavit vicos eius, quos appellavit Havoth Iair, id est, Villas Iair. ⁴² Nobe quoque perrexit, et apprehendit Chanath cum viculis suis: vocavitque eam ex nomine suo Nobe.

2. Mansiones Israelitarum itinerantium, 33, 1—49

33 ¹Hæ sunt mansiones filiorum Israel, qui egressi sunt de Ægypto per turmas suas in manu Moysi et Aaron, ²quas descriptis Moyses iuxta castrorum loca, quæ Domini iussione mutabant.

³ Profecti igitur de Ramesse mense primo, quindecima die mensis primi, altera die Phase filii Israel in manu excelsæ videntibus cunctis Ægyptiis, ⁴ et sepelientibus primogenitos, quos percusserat Dominus (nam et in diis eorum exercuerat ultionem) ⁵ castrametati sunt in Soccoth. ⁶ Et de Soc-

(33) Ios 22, 4. — (39) Gn 50, 22.

de Sinai
usque
Cades

coth venerunt in Etham, quæ est in extremis finibus solitudinis. ⁷ Inde egressi venerunt contra Phihabiroth, quæ respicit Beelsephon, et castrametati sunt ante Magdalum. ⁸ Profectique de Phihabiroth, transferunt per medium mare in solitudinem: et ambulantes tribus diebus per desertum Etham, castrametati sunt in Mara. ⁹ Profectique de Mara venerunt in Elim, ubi erant duodecim fontes aquarum, et palmæ septuaginta: ibique castrametati sunt. ¹⁰ Sed et inde egressi, fixerunt tentoria super Mare Rubrum. Profectique de Mari Rubro, ¹¹ castrametati sunt in deserto Sin. ¹² Unde egressi, venerunt in Daphca. ¹³ Profectique de Daphca, castrametati sunt in Alus. ¹⁴ Egressique de Alus, in Raphidim fixere tentoria, ubi populo defuit aqua ad bibendum. ¹⁵ Profectique de Raphidim, castrametati sunt in deserto Sinai.

¹⁶ Sed et de solitudine Sinai egressi, venerunt ad sepulcrum concupiscentia. ¹⁷ Profectique de sepulcris concupiscentia, castrametati sunt in Haseroth. ¹⁸ Et de Haseroth venerunt in Rethma. ¹⁹ Profectique de Rethma, castrametati sunt in Remmophares. ²⁰ Unde egressi venerunt in Lebna. ²¹ De Lebna castrametati sunt in Ressa. ²² Egressique de Ressa, venerunt in Caelatha. ²³ Unde profecti castrametati sunt in monte Sepher. ²⁴ Egressi de monte Sepher, venerunt in Arada. ²⁵ Inde proficiscentes, castrametati sunt in Maceloth. ²⁶ Profectique de Maceloth, venerunt in Thahath. ²⁷ De Thahath castrametati sunt in Thare. ²⁸ Unde egressi, fixere tentoria in Methca. ²⁹ Et de Methca castrametati sunt in Hesmona. ³⁰ Profectique de Hesmona, venerunt in Moseroth. ³¹ Et de Moseroth castrametati sunt in Beneiaacan. ³² Profectique de Beneiaacan, venerunt in montem Gadgad. ³³ Unde profecti, castrametati sunt in Ietebatha. ³⁴ Et de Ietebatha venerunt in Hebrona. ³⁵ Egressique de

(7) Ex 14, 2. — (9) Ex 15, 27. — (14) Ex 17, 1. — (16) Ex 19, 1. — (17) Sup 11, 34. — (18) Sup 13, 1. — (32) Dt 10, 7.

Hebrona, castrametati sunt in Asiongaber. ³⁶ Inde profecti, venerunt in desertum Sin, hæc est Cades.

³⁷ Egressique de Cades, castrametati sunt in monte Hor, in extremis finibus Terræ Edom. ³⁸ Ascenditque Aaron sacerdos in montem Hor iubente Domino: et ibi mortuus est anno quadragesimo egressionis filiorum Israel ex Ægypto, mense quinto, prima die mensis, ³⁹ cum esset annorum centum viginti trium. ⁴⁰ Audivitque Chananeus rex Arad, qui habitabat ad meridiem, in Terram Chanaan venisse filios Israel. ⁴¹ Et profecti de monte Hor, castrametati sunt in Salmono. ⁴² Unde egressi, venerunt in Phunon, castrametati sunt in Oboth. ⁴⁴ Et de Oboth, venerunt in Iiebarim, quæ est in finibus Moabitarum. ⁴⁵ Profectique de Iiebarim, fixere tentoria in Dibongad. ⁴⁶ Unde egressi, castrametati sunt in Helmonebelaithaim. ⁴⁷ Egressique de Helmonebelaithaim, venerunt ad montes Abarim contra Nabo. ⁴⁸ Profectique de montibus Abarim, transierunt ad campestria Moab, supra lordanem contra Iericho. ⁴⁹ Ibique castrametati sunt de Bethsimoth usque ad Abelsatim in planioribus locis Moabitarum,

IV. Alia mandata Domini, 33, 50—36, 13

1. De distributione terra occidentalis, 33, 50—34, 29

⁵⁰ ubi locutus est Dominus ad Moysen: ⁵¹ Praeceppe filiis Israel, et dic ad eos: Quando transieritis lordanem, intrantes Terram Chanaan, ⁵² disperdite cunctos habitatores Terræ illius: confringite titulos, et statuas comminuite, atque omnia excelsa vastate, ⁵³ mundantes terram, et habitantes in ea; ego enim dedi vobis illam in possessionem, ⁵⁴ quam dividetis vobis sorte. Pluribus dabitis latorem, et paucis angustiorem. Singulis ut sors ceciderit, ita tribuerit hereditas. Per tribus et familias possessio dividetur. ⁵⁵ Sin autem nolueritis interficere habitatores Terræ: qui remanserint, erunt vobis quasi

(36) Sup 20, 1. — (38) Sup 20, 25; Dt 32, 50. —

(52) Dt 7, 5; Idc 2, 2.

de Cades
usque
Moab

Disperdi-
tis habi-
tatoribus

clavi in oculis, et lanceæ in lateribus, et adversabuntur vobis in Terra habitacionis vestræ: ⁵⁶ et quidquid illis cogitaveram facere, vobis faciam.

34 ¹ Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: ² Praeceppe filiis Israel, et dices ad eos: Cum ingressi fueritis Terram Chanaan, et in possessionem vobis sorte ceciderit, his finibus terminabitur. ³ Pars meridiana incipiet a solitudine Sin, quæ est iuxta Edom: et habebit terminos contra Orientem mare salissimum. ⁴ Qui circuibunt australem plagam per ascensum Scorpionis, ita ut transeant in Senna, et perveniant a meridie usque ad Cadesbarne, unde egredientur confinia ad villam nomine Adar, et tendent usque ad Asemona. ⁵ Ibitque per gyrum terminus ab Asemona usque ad Torrentem Ægypti, et maris magni littore finietur. ⁶ Plaga autem occidentalis a mari magno incipiet, et ipso fine claudetur. ⁷ Porro ad septentrionalem plagam a mari magno termini incipient, pervenientes usque ad montem altissimum, ⁸ a quo venient in Emath usque ad terminos Sedada: ⁹ ibiunque confinia usque ad Zephrona, et villam Enan. ¹⁰ Hi erunt termini in parte Aquilonis. ¹⁰ Inde metabuntur fines contra orientalem plagam de villa Enan usque Sephama, ¹¹ et de Sephama descendenter termini in Rebla contra fontem Daphnium: inde pervenient contra Orientem ad mare Cenereth, ¹² et tendent usque ad lordanem, et ad ultimum salissimum claudentur mari. Hanc habebitis Terram per fines suos in circuitu.

¹³ Praecepitque Moyses filiis Israel, dicens: Hæc erit Terra, quam possidebitis sorte, et quam iussit Dominus dari novem tribubus, et dimidiae tribui.

¹⁴ Tribus enim filiorum Ruben per familias suas, et tribus filiorum Gad iuxta cognationum numerum, media quoque tribus Manasse, ¹⁵ id est, duæ semis tribus, acceperunt partem suam trans lordanem contra Iericho ad orientalem plagam.

(3) Ios 15, 1.

terra de-
terminata

novem
tribubus
et
dimidiae

a viris
designa-
tis divi-
denda

16 Et ait Dominus ad Moysen: 17 Hæc sunt no-
mina virorum, qui Terram vobis divident, Eleazar
sacerdos, et Iosue filius Nun, 18 et singuli prin-
cipes de tribus singulis, 19 quorum ista sunt vo-
cabula: De tribu Iuda, Caleb filius Iephone. 20 De
tribu Simeon, Samuel filius Ammiud. 21 De tribu
Beniamin, Elidad filius Chaselion. 22 De tribu filio-
rum Dan, Bocci filius logi. 23 Filiorum Joseph de
tribu Manasse, Hanniel filius Ephod. 24 De tribu
Ephraim, Samuel filius Sephthan. 25 De tribu Za-
bulon, Elisaphan filius Pharnach. 26 De tribu Issa-
char, dux Phaltiel filius Ozan. 27 De tribu Aser,
Ahiud filius Salomi. 28 De tribu Nephthali, Phedael
filius Ammiud. 29 Hi sunt, quibus præcepit Domi-
nus ut dividerent filii Israel Terram Chanaan.

2. De urbibus Levitarum et fugitivorum, 35, 1—34

35 1 Hæc quoque locutus est Dominus ad Moy-
sen in campestribus Moab supra Iordanem,
contra Iericho: 2 Præcipe filiis Israel ut dent Le-
vitum de possessionibus suis 3 urbes ad habitan-
dum, et suburbana earum per circuitum: ut ipsi
in oppidis maneat, et suburbana sint pecoribus ac-
iumentis: 4 quæ a muris civitatum forinsecus, per
circuitum, mille passuum spatio tendentur. 5 Contra
Orientem duo millia erunt cubiti, et contra Meridi-
em similiter erunt duo millia: ad mare quoque,
quod respicit ad Occidentem, eadem mensura erit,
et septentrionalis plaga æquali termino finietur;
eruntque urbes in medio, et foris suburbana. 6 De
ipsis autem oppidis, quæ Levitis dabitis, sex erunt
in fugitivorum auxilia separata, ut fugiat ad ea qui
fuderit sanguinem: et exceptis his, alia quadragesita
duo oppida, 7 id est, simul quadraginta octo cum
suburbanis suis. 8 Ipseque urbes, quæ dabuntur
de possessionibus filiorum Israel, ab his, qui plus
habent, plures auferentur: et qui minus, pauciores.
Singuli iuxta mensuram hereditatis suæ dabunt op-
pida Levitis.

(17) Ios 14, 1. — (2) Ios 21, 2.

9 Ait Dominus ad Moysen: 10 Loquere filiis Is-
rael, et dices ad eos: Quando transgressi fueritis
Iordanem in Terram Chanaan, 11 decernite quæ
urbes esse debeant in præsidio fugitivorum, qui no-
lentes sanguinem fuderint: 12 in quibus cum fuerit
profugus, cognatus occisi non poterit eum occidere,
donec stet in prospectu multitudinis, et causa illius
iudicetur. 13 De ipsis autem urbibus, quæ ad fugi-
tivorum subsidia separantur, 14 tres erunt trans
Iordanem, et tres in Terra Chanaan, 15 tam filii
Israel quam advenis atque peregrinis, ut confugiat
ad eas qui nolens sanguinem fuderit.

16 Si quis ferro percusserit, et mortuus fuerit
qui percussus est: reus erit homicidii, et ipse mori-
rebitur. 17 Si lapidem iecerit, et ictus occubuerit:
similiter punietur. 18 Si ligno percussus interierit:
percussoris sanguine vindicabitur. 19 Propinquus
occisi, homicidam interficiet, statim ut apprehendere-
rit eum, interficiet. 20 Si per odium quis hominem
impulerit, vel iecerit quippian in eum per insidias:
21 aut cum esset inimicus, manu percusserit, et ille
mortuus fuerit: percusso, homicidii reus erit, cog-
natus occisi statim ut invenerit eum, iugulabit.

22 Quod si fortuitu, et absque odio, 23 et inimi-
citatis quidquam horum fecerit, 24 et hoc audiente
populo fuerit comprobatum, atque inter percusso-
rem et propinquum sanguinis quæstio ventilata:
25 liberabitur innocens de ultioris manu, et reduc-
tur per sententiam in urbem, ad quam confugerat,
manebitque ibi, donec sacerdos magnus, qui oleo
sancto unctionis est, moriatur. 26 Si interfector extra
fines urbium, quæ exsulibus deputata sunt, 27 fuerit
inventus, et percussus ab eo qui ultior est sanguini-
nis: absque noxa erit, qui eum occiderit; 28 de-
buerat enim profugus usque ad mortem Pontificis
in urbe residere; postquam autem ille obierit, ho-
micina revertetur in terram suam. 29 Hæc sempi-

fugitivo-
rum sex

16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29

non pro
volunta-
riis

16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29

sed invo-
luntariis
homicidis

20 21 22 23 24 25 26 27 28 29

(10) Dt 19, 2; Ios 20, 2. — (13) Dt 4, 41; Ios 20, 8.

— (20) Dt 19, 11. — (22) Ios 20, 3.

terna erunt, et legitima in cunctis habitationibus vestris.

¹² 30 Homicida sub testibus punietur: ad unius testimonium nullus condemnabitur. ³¹ Non accipietis pretium ab eo, qui reus est sanguinis, statim et ipse morietur. ³² Exsules et profugi ante mortem Pontificis nullo modo in urbes suas reverti poterunt: ³³ ne polluatis terram habitationis vestre, quæ insontum cruento maculatur: nec aliter expiri potest, nisi per eius sanguinem, qui alterius sanguinem fuderit. ³⁴ Atque ita emundabitur vestra possessio, me commorante vobiscum; ego enim sum Dominus qui habito inter filios Israel.

3. De distributione sortium servanda, 36, 1—13

36 ¹ Accesserunt autem et principes familiarium Galaad filii Machir, filii Manasse de stirpe filiorum Ioseph: locutique sunt Moysi coram principibus Israel, atque dixerunt: ² Tibi domino nostro præcepit Dominus ut Terram sorte divideres filii Israel, et ut filiabus Salphaad fratris nostri dares possessionem debitam patri: ³ quas si alterius tribus homines uxores acceperint, sequestrum possesso sua, et translata ad aliam tribum de nostra hereditate minuetur. ⁴ Atque ita fiet, ut cum iubileus, id est quinquagesimus annus remissionis advenierit, confundatur sortium distributio, et aliorum possessio ad alios transeat.

⁵ Respondit Moyses filiis Israel, et Domino præcipiente, ait: Recte tribus filiorum Ioseph locuta est; ⁶ et haec lex super filiabus Salphaad a Domino promulgata est: Nubant quibus volunt, tantum ut sua tribus hominibus: ⁷ ne commisceatur possessio filiorum Israel de tribu in tribum. Omnes enim viri ducent uxores de tribu et cognatione sua: ⁸ et cunctæ feminæ de eadem tribu maritos accipient: ut hereditas permaneat in familiis, ⁹ nec sibi misceantur tribus, sed ita maneat 10 ut a Domino separate sunt.

(1) Sup 27, 1. — (6) Tob 7, 14.

Principes
Moysi
casum
propo-
nunt

Dominus
eum sol-
vit

Feceruntque filii Salphaad ut fuerat imperatum: ¹¹ et nupserunt Maala, et Thersa, et Hegla, et Melcha, et Noa filii patrui sui ¹² de familia Manasse, qui fuit filius Ioseph: et possessio, quæ illis fuerat attributa, mansit in tribu et familia patris earum.

¹³ Hæc sunt mandata atque iudicia, quæ manda-
vit Dominus per manum Moysi ad filios Israel, in
campestribus Moab supra Iordanem contra Iericho.

filie Sal-
phaad
obcedunt

conclusio

LIBER DEUTERONOMII

HEBRAICE ELLE HADDEBARIM

PARS PRIMA

Proœmium historicum Deuteronomii,
1, 1—4, 43

I. Prima oratio Moysis, 1, 1—4, 40

1. De itinere ab Horeb usque Moab, 1, 1—3, 29

1 Hæc sunt verba, quæ locutus est Moyses ad omnem Israel trans lordanem in solitudine campestri, contra Mare rubrum, inter Pharan et Thophel et Laban et Haseroth, ubi auri est plurimum: **2** undecim diebus de Horeb per viam montis Seir usque ad Cadesbarne. **3** Quadragesimo anno, undecimo mense, prima die mensis locutus est Moyses ad filios Israel omnia quæ præceperat illi Dominus ut diceret eis: **4** postquam percussit Sehon regem Amorræorum, qui habitat in Hesebon: et Og regem Basan, qui mansit in Astaroth, et in Edrai, **5** trans lordanem in Terra Moab. Coepitque Moyses explanare legem, et dicere:

6 Dominus Deus noster locutus est ad nos in Horeb, dicens: Sufficit vobis quod in hoc monte mansistis: **7** revertimini, et venite ad montem Amorræorum, et ad cetera quæ ei proxima sunt campestria atque montana et humiliora loca contra Meridiem, et iuxta litus maris, Terram Chanaanæorum, et Libani usque ad flumen magnum Euphraten. **8** En, inquit, tradidi vobis: ingredimini et

Locus et
tempus
orationis

iter ab
Horeb
usque
Cades
barne

(4) Nm 21, 24.

possidete eam, super qua iuravit Dominus patribus vestris Abraham, Isaac, et Jacob, ut daret illam eis, et semini eorum post eos. **9** Dixique vobis illo in tempore: **10** Non possum solus sustinere vos: quia Dominus Deus vester multiplicavit vos, et estis hodie sicut stellæ cæli, plurimi. **11** Dominus Deus patrum vestrorum addat ad hunc numerum multa millia, et benedicat vobis sicut locutus est). **12** Non valeo solus negotia vestra sustinere, et pondus ac iurgia. **13** Date ex vobis viros sapientes et gñaros, et quorum conversatio sit probata in tribibus vestris, ut ponam eos vobis principes. **14** Tunc respondistis mihi: Bona res est, quam vis facere. **15** Tulique de tribibus vestris viros sapientes et nobiles, et constitui eos principes, tribunos, et centuriones, et quinquagenarios ac decanos, qui docerent vos singula. **16** Præcepique eis, dicens: Audite illos, et quod iustum est iudicate: sive civis sit ille, sive peregrinus. **17** Nulla erit distanta personarum, ita parvum audietis ut magnum: nec accipietis cuiusquam personam, quia Dei iudicium est. Quod si difficile vobis visum aliquid fuerit, referte ad me, et ego audiām. **18** Præcepique omnia quæ facere deberetis. **19** Profecti autem de Horeb, transivimus per erēnum terribilem et maximam, quam vidistis, per viam montis Amorræi, sicut præceperat Dominus Deus noster nobis.

Cumque venissemus in Cadesbarne, **20** dixi vobis: Venistis ad montem Amorræi, quem Dominus Deus noster datus est nobis. **21** Vide Terram, quam Dominus Deus tuus dat tibi: ascende et posside eam, sicut locutus est Dominus Deus noster patribus tuis: noli timere, nec quidquam pavreas. **22** Et accessistis ad me omnes, atque dixistis: Mittamus viros qui considerent Terram: et renuntient per quod iter debeamus ascendere, et ad quas pergere civitates. **23** Cumque mihi sermo placuisse, misi ex vobis duodecim viros, singulos

(10) Ex 18, 18. — (16) lo 7, 24. — (17) Lv 19, 15; Inf 16, 19; Pr 24, 23; Sir 42, 1; Iac 2, 1. — (22) Nm 13. 3.

missio
explora-
torum

de tribubus suis. ²⁴ Qui cum perrexissent, et ascendissent in montana, venerunt usque ad Vallem botri: et considerant terra, ²⁵ sumentes de fructibus eius, ut ostenderent ubertatem, attulerunt ad nos, atque dixerunt: Bona est terra, quam Dominus Deus noster datus est nobis. ²⁶ Et noluitis ascendere, sed increduli ad sermonem Domini Dei nostri ²⁷ murmurastis in tabernaculis vestris, atque dixistis: Odit nos Dominus, et idcirco eduxit nos de Terra Aegypti, ut tradaret nos in manu Amorhei, atque deleret. ²⁸ Quo ascendemus? nuntii terruerunt cor nostrum, dicentes: Maxima multitudo est, et nobis statura procerior: urbes magnae, et ad cælum usque munia; filios Enacim vidimus ibi. ²⁹ Et dixi vobis: Nolite metuere, nec timeatis eos: ³⁰ Dominus Deus, qui duxit est vester, pro vobis ipse pugnabit, sicut fecit in Aegypto cunctis videntibus. ³¹ Et in solitudine (ipse vidisti) portavit te Dominus Deus tuus, ut solet homo gestare parvulum filium suum, in omni via, per quam ambulastis, donec veniretis ad locum istum. ³² Et nec sic quidem credidistis Domino Deo vestro, ³³ qui præcessit vos in via, et metatus est locum, in quo tentoria figere deberitis, nocte ostendens vobis iter per ignem, et die per columnam nubis.

³⁴ Cumque audisset Dominus vocem sermonum vestrorum, iratus iuravit et ait: ³⁵ Non videbit quispiam de hominibus generationis huius pessime Terram bonam, quam sub iuramento pollicitus sum patribus vestris: ³⁶ præter Caleb filium Iephone; ipse enim videbit eam, et ipsi dabo Terram, quam calcavit, et filii eius, quia secutus est Dominum. ³⁷ Nec miranda indignatio in populum, cum mihi quoque iratus Dominus propter vos dixerit: Nec tu ingredieris illuc: ³⁸ sed losue filius Nun minister tuus, ipse intrabit pro te. Hunc exhortare et robora, et ipse sorte Terram dividet Israeli. ³⁹ Parvuli vestri, de quibus dixistis quod captivi ducerentur, et

erratio
quadra-
genaria
moralis
mentis

(33) Ex 13, 21; Nm 14, 14. — (35) Nm 14, 23;
Ps 94, 11.

filii qui hodie boni ac mali ignorant distantiam, ipsi ingredientur: et ipsis dabo Terram, et possidebunt eam. ⁴⁰ Vos autem revertimini et abite in solitudinem per viam Maris Rubri. ⁴¹ Et respondistis mihi: Peccavimus Domino: ascendemus et pugnabimus, sicut præcepit Dominus Deus noster. Cumque instructi armis pergeretis in montem, ⁴² ait mihi Dominus: Dic ad eos: Nolite ascendere, neque pugnetis, non enim sum vobiscum: ne cedatis coram inimicis vestris. ⁴³ Locutus sum, et non audistis: sed adversantes imperio Domini, et tumentes superbia ascendistis in montem. ⁴⁴ Itaque egressus Amorheus, qui habitat in montibus, et obviam venientis persecutus est vos, sicut solent apes persecuti: et cecidit de Seir usque Horma. ⁴⁵ Cumque reversi plorareis coram Domino, non auditiv vos, nec voci vestre voluit acquiescere. ⁴⁶ Sedistis ergo in Cadesbarne multo tempore.

2 ¹ Profectique inde venimus in solitudinem, quae ducit ad Mare Rubrum, sicut mihi dixerat Dominus: et circumvici montem Seir longo tempore. ² Dixitque Dominus ad me: ³ Sufficit vobis circumire montem istum: ite contra Aquilonem: ⁴ et populo præcipe, dicens: Transibitis per terminos fratrum vestrorum filiorum Esau, qui habitant in Seir, et timebunt vos. ⁵ Videte ergo diligenter ne moveamini contra eos; neque enim dabo vobis de terra eorum quantum potest unius pedis calcare vestigium, quia in possessionem Esau dedi montem Seir. ⁶ Cibos ermetis ab eis pecunia, et comedetis: aquam emptam haerietis, et bibetis. ⁷ Dominus Deus tuus benedixit tibi in omni opere manuum tuarum: novit iter tuum, quomodo transieris solitudinem hanc magnam, per quadraginta annos habitans tecum Dominus Deus tuus, et nihil tibi deficit.

⁸ Cumque transissemus fratres nostros filios Esau, qui habitabant in Seir, per viam campestrem de

(41) Nm 14, 40. — (42) Nm 14, 42.

prohibita
pugna
contra
Edomitias
monstrata
tempore

contra
Moabitias

Elath, et de Asiongaber, venimus ad iter, quod ducit in desertum Moab.⁹ Dixitque Dominus ad me: Non pugnes contra Moabitæ, nec ineas adversus eos præclum: non enim dabo tibi quidquam de terra eorum, quia filii Loth tradidi Ar in possessionem.¹⁰ Emim primi fuerunt habitatores eius, populus magnus, et validus, et tam excelsus ut de Enacim stirpe,¹¹ quasi gigantes crederentur, et essent similes filiorum Enacim. Denique Moabitæ appellant eos Emim.¹² In Seir autem prius habaverunt Horræ: quibus expulsis atque deletis, habitaverunt filii Esau, sicut fecit Israel in terra possessionis sue, quam dedit illi Dominus.¹³ Surgentes ergo ut transiremus Torrentem Zared, venimus ad eum.¹⁴ Tempus autem, quo ambulavimus de Cadesbarne usque ad transitum torrentis Zared, triginta et octo annorum fuit: donec consumeretur omnis generatio hominum bellatorum de castris, sicut iuraverat Dominus:¹⁵ cuius manus fuit adversum eos, ut interirent de castrorum medio.

16 Postquam autem universi ceciderunt pugnatores,¹⁶ locutus est Dominus ad me, dicens: 18 Tu transibis hodie terminos Moab, urbem nomine Ar:¹⁷ et accedens in vicina filiorum Ammon, cave ne pugnes contra eos, nec movearis ad præclum: non enim dabo tibi de terra filiorum Ammon, quia filii Loth dedi eam in possessionem.¹⁸ Terra gigantum reputata est: et in ipsa olim habitaverunt gigantes, quos Ammonite vocant Zomzommin,¹⁹ populus magnus, et multus, et proceræ longitudinis, sicut Enacim, quos delevit Dominus a facie eorum: et fecit illos habitare pro eis,²⁰ sicut fecerat filii Esau, qui habitant in Seir, delens Horraeos, et terram eorum illis tradens, quam possident usque in præsens.²¹ Hevaeos quoque, qui habitabant in Haserim usque Gazan, Cappadoces expulerunt: qui egressi de Cappadocia deleverunt eos, et habaverunt pro illis.²² Surgite, et transite torrentem Arnon: ecce tradidi in manu tua Sehon regem Hesebon Amorrhæum, et terram eius incipe pos-

sidere, et committe adversus eum præclum.²³ Hodie incipiam mittere terrem atque formidinem tuam in populos, qui habitant sub omni cælo: ut auditio nomine tuo paveant, et in morem parturientium contremiscant, et dolore teneantur.

²⁴ Misi ergo nuntios de solitudine Cademoth ad Sehon regem Hesebon verbis pacificis, dicens:²⁵ Transibimus per terram tuam, publica gradiuem via: non declinabimus neque ad dexteram, neque ad sinistram.²⁶ Alimenta pretio vende nobis, ut vescamur: aquam pecunia tribue, et sic bibemus. Tantum est ut nobis concedas transitum,²⁷ sicut fecerunt filii Esau, qui habitant in Seir, et Moabitæ, qui morantur in Ar: donec veniamus ad lordanem, et transeamus ad Terram, quam Dominus Deus noster datus est nobis.²⁸ Noluitque Sehon rex Hesebon dare nobis transitum: quis induraverat Dominus Deus tuus spiritum eius, et obfirmaverat cor illius, ut traderetur in manus tuas, sicut nunc vides.²⁹ Dixitque Dominus ad me: Ecce coepi tibi tradere Sehon, et terram eius, incipe posidere eam.³⁰ Egressusque est Sehon obviam nobis cum omni populo suo ad præclum in Iasa.³¹ Et tradidit eum Dominus Deus noster nobis: percussimusque eum cum filiis suis et omni populo suo.³² Cunctasque urbes in tempore illo cepimus, interfectis habitatoribus earum, viris ac mulieribus et parvulis; non reliquimus in eis quidquam.³³ Absque iumentis, quæ in partem venerè prædantium: et spoliis urbium, quas cepimus³⁴ ab Aroer, quæ est super ripam torrentis Arnon, oppido quod in valle situm est, usque Galaad. Non fuit vicus et civitas, quæ nostras effugeret manus: omnes tradidit Dominus Deus noster nobis.³⁵ Absque terra filiorum Ammon, ad quam non accessimus: et cunctis quæ adjacent torrenti leboc, et urbibus montanis, universisque locis, a quibus nos prohibuit Dominus Deus noster.

(26) Nm 21, 21. — (31) Am 2, 9.)

victoria
de Sehon

atque Og

3 ¹ Itaque conversi ascendimus per iter Basan: egressusque est Og rex Basan in occursum nobis cum populo suo ad bellandum in Edrai. ² Dixitque Dominus ad me: Ne timeas eum: quia in manu tua traditus est cum omni populo ac terra sua: faciesque ei sicut fecisti Sehon regi Amorrhæorum, qui habitavit in Hesebon. ³ Tradidit ergo Dominus Deus noster in manibus nostris etiam Og regem Basan, et universum populum eius: percussimusque eos usque ad internectionem, ⁴ vastantes cunctas civitates illius uno tempore. Non fuit oppidum, quod nos effugeret: sexaginta urbes, omnem regionem Argob regni Og in Basan. ⁵ Cuncte urbes erant munita muris, altissimis, portisque et vesticibus, absque oppidis innumeris, quæ non habebant muros. ⁶ Et delevimus eos, sicut feceramus Sehon regi Hesebon, disperderentes omnem civitatem, virosque ac mulieres et parvulos: ⁷ iumenta autem et spolia urbium diripiimus. ⁸ Tulimusque illo in tempore terram de manu duorum regum Amorrhæorum, qui erant trans Iordanem: a torrente Arnon usque ad montem Hermon, ⁹ quem Sidonii Sarion vocant, et Amorrhæi Sanir: ¹⁰ omnes civitates, quæ sitæ sunt in planitiæ, et universam Terram Galaad et Basan usque ad Selcha, et Edrai civitates regni Og in Basan. ¹¹ Solus quippe Og rex Basan restiterat de stirpe gigantium. Monstratur lectus eius ferreus, qui est in Rabbath filiorum Ammon, novem cubitos habens longitudinis, et quatuor latitudinis ad mensuram cubiti virilis manus.

distribu-
tio terræ
eorum

¹² Terramque possedimus tempore illo ab Aroer, quæ est super ripam torrentis Arnon, usque ad medium partem montis Galaad: et civitates illius dedi Ruben et Gad. ¹³ Reliquam autem partem Galaad, et omnem Basan regni Og, tradidi mediæ tribui Manasse, omnem regionem Argob: cunctaque Basan vocatur Terra gigantum. ¹⁴ Iair filius

(1) Nm 21, 33; Inf 29, 7. — (2) Nm 21, 34. —
(3) Nm 21, 35. — (12) Nm 32, 29.

Manasse possedit omnem regionem Argob usque ad terminos Gessuri, et Machati. Vacavitque ex nomine suo Basan, Havoth Iair, id est, Villas Iair, usque in præsentem diem. ¹⁵ Machir quoque dedi Galaad. ¹⁶ Et tribibus Ruben et Gad dedi de Terra Galaad usque ad Torrentem Arnon medium torrentis, et confinium usque ad torrentem Iebo, qui est terminus filiorum Ammon: ¹⁷ et planitiem solitudinis, atque Iordanem, et terminos Cenereth usque ad mare deserti, quod est salsissimum, ad radices montis Phasga contra orientem. ¹⁸ Præcepique vobis in tempore illo, dicens: Dominus Deus vester dat vobis terram hanc in hereditatem, expediti præcedite fratres vestros filios Israel omnes viri robusti: ¹⁹ absque uxoris, et parvulis atque iumentis. Novi enim quod plura habeatis pecora, et in urbibus remanere debebunt, quas tradidi vobis, ²⁰ donec requiem tribuat Dominus fratribus vestris, sicut vobis tribuit: et possideant ipsi etiam Terram, quam datus est eis trans Iordanem: tune revertetur unusquisque in possessionem suam, quam dedi vobis.

²¹ Iosue quoque in tempore illo præcepit, dicens: Oculi tui viderunt quæ fecit Dominus Deus vester duobus his regibus: sic faciet omnibus regnis, ad quæ transiturus es. ²² Ne timeas eos: Dominus enim Deus vester pugnabit pro vobis. ²³ Precautusque sum Dominum in tempore illo, dicens: ²⁴ Domine Deus tu cœpisti ostendere servo tuo magnitudinem tuam, manumque fortissimam; neque enim est alius Deus vel in cælo, vel in terra, qui possit facere opera tua, et comparari fortitudini tuæ. ²⁵ Transibo igitur, et videbo Terram hanc optimam trans Iordanem, et montem istum egregium, et Libanum. ²⁶ Iratusque est Dominus mihi propter vos, nec exaudivit me, sed dixit mihi: Sufficit tibi: nequaquam ultra loquaris de hac re ad me. ²⁷ Ascende cacumen Phasgæ, et oculos tuos circumfer ad occidentem, et ad aquilonem,

(21) Nm 27, 18.

nomina-
tio ducis

austrumque et orientem, et aspice; nec enim transibis Iordanem istum.²⁸ Præcipe losue, et corroborab eum atque conforta: quia ipse præcedet populum istum, et dividet eis Terram, quam visurus es.²⁹ Mansimusque in valle contra fanum Phogor.

2. De custodia præceptorum divinorum 4, 1—40

Mandata
custodi-
ant

4 ¹ Et nunc Israel audi præcepta et iudicia, quæ ego doceo te: ut faciens ea, vivas, et ingrediens possideas Terram, quam Dominus Deus patrum vestrorum datus est vobis.² Non addetis ad verbum, quod vobis loquor, nec auferetis ex eo: custode mandata Domini Dei vestri quæ ego præcipio vobis.³ Oculi vestri viderunt omnia quæ fecit Dominus contra Beelphegor, quomodo contriverit omnes cultores eius de medio vestri.⁴ Vos autem qui adhæretis Domino Deo vestro, vivitis universi usque in præsentem diem.⁵ Scitis quod docuerim vos præcepta atque iustias, sicut mandavit mihi Dominus Deus meus: sic facietis ea in Terra, quam possessuri estis:⁶ et observabitis et implebitis opere. Hæc est enim vestra sapientia, et intellectus coram populis, ut audientes universa præcepta haec, dicant: En populus sapiens et intelligens, gens magna.⁷ Nec est alia natio tam grandis, quæ habeat deos appropinquantes sibi, sicut Deus noster adest cunctis obsecrationibus nostris.⁸ Quæ est enim alia gens sic inclita ut habeat ceremonias, iusta que iudicia, et universam legem, quam ego proponant hodie ante oculos vestros?

imagi-
nem ne-
faciant

⁹ Custodi igitur temetipsum, et animam tuam sollicite. Ne obliscaris verborum, quæ viderunt oculi tui, et ne excidat de corde tuo cunctis diebus vite tuae. Docebis ea filios ac nepotes tuos,¹⁰ a die in quo stetisti coram Domino Deo tuo in Horeb, quando Dominus locutus est mihi dicens: Congrega ad me populum, ut audiant sermones meos, et discant timere me omni tempore quo vi-

(27) Inf 31, 2; 34, 4. — (3) Nm 25, 4.

vunt in terra, doceantque filios suos.¹¹ Et accessisti ad radices montis, qui ardebat usque ad cælum: erantque in eo tenebræ, et nubes, et caligo.¹² Locutus est Dominus ad vos de medio ignis. Vocem verborum eius audistis, et formam penitus non vidistis.¹³ Et ostendit vobis pactum suum, quod præcepit ut faceretis, et decem verba, quæ scripsit in duabus tabulis lapideis.¹⁴ Mihique mandavit in illo tempore ut docerem vos ceremonias et iudicia, quæ facere deberetis in Terra, quam possessuri estis.¹⁵ Custodite igitur sollicite animas vestras. Non vidistis aliquam similitudinem in die, qua locutus est vobis Dominus in Horeb de medio ignis:¹⁶ ne forte decepti faciatis vobis sculptam similitudinem, aut imaginem masculi vel feminæ,¹⁷ similitudinem omnium iumentorum, quæ sunt super terram, vel avium sub cælo volantium,¹⁸ atque reptilium, quæ moventur in terra, sive piscium qui sub terra morantur in aquis:¹⁹ ne forte elevatis oculis ad cælum, videoas Solem et Lunam, et omnia astra cæli, et errore deceptus adores ea et colas quæ creavit Dominus Deus tuus in ministerium cunctis gentibus, quæ sub cælo sunt.²⁰ Vos autem tulit Dominus, et eduxit de fornae ferrea Ægypti, ut haberet populum hereditarium, sicut est in præsenti die.²¹ Iratusque est Dominus contra me propter sermones vestros, et iuravit ut non transirem Iordanem, nec ingredieretur Terra optimam, quam datus est vobis.²² Ecce morior in hac humo, non transibo Iordanem: vos transibitis, et possidebitis terram egregiam.²³ Cave ne quando obliscaris pacti Domini Dei tui, quod pepigit tecum: et facias tibi sculptam similitudinem eorum, quæ fieri Dominus prohibuit:²⁴ quia Dominus Deus tuus ignis consumens est, Deus æmulator.²⁵ Si genueritis filios ac nepotes, et morati fueritis in Terra, deceptique feceritis vobis aliquam similitudinem, patrantes malum coram Domino Deo vestro, ut eum ad iracundiam provocetis:²⁶ testes

(11) Ex 19, 18. — (21) Sup 1, 37. — (24) Hbr 12, 29.

merce-
dem re-
spiciant

invoco hodie cælum et terram, cito perituros vos esse de Terra, quam transito iordanæ possessuri estis. Non habitabis in ea longo tempore, sed delebit vos Dominus,²⁷ atque disperget in omnes gentes, et remanebitis pauci in nationibus, ad quas vos duxtrus est Dominus.²⁸ Ibique servietis diis, qui hominum manu fabricati sunt, ligno et lapidi qui non vident, nec audiunt, nec comedunt, nec odorantur.²⁹ Cumque quæsieris ibi Dominum Deum tuum, invenies eum: si tamen toto corde quæsieris, et tota tribulatione animæ tuæ.³⁰ Postquam te invenerint omnia quæ prædicta sunt, novissimo tempore reverteris ad Dominum Deum tuum, et audies vocem eius.³¹ Quia Deus misericors Dominus Deus tuus est: non dimittet te, nec omnino delebit, neque obliviscetur pacti, in quo iuravit patribus tuis.

Deum
sciant
unicum

³² Interroga de diebus antiquis, qui fuerunt ante te ex die quo creavit Deus hominem super terram, a summo caelo usque ad summum eius, si facta est aliquando huiuscmodi res, aut umquam cognitum est,³³ ut audiret populus vocem Dei loquentis de medio ignis, sicut tu audisti, et vixisti:³⁴ si fecit Deus ut ingredetur, et tolleret sibi gentem de medio nationum, per tentationes, signa, atque portenta, per pugnam, et robustam manum, extentumque brachium, et horribiles visiones iuxta omnia, quæ fecit pro vobis Dominus Deus vester in Ægypto, videntibus oculis tuis:³⁵ ut scires quoniam Dominus ipse est Deus, et non est aliud præter eum.³⁶ De caelo te fecit audire vocem suam, ut doceret te, et in terra ostendit tibi lignum suum maximum, et audisti verba illius de medio ignis,³⁷ quia dilexit patres tuos, et elegit semen eorum post eos. Eduxitque te præcedens in virtute sua magna ex Ægypto,³⁸ ut deleret nationes maximas et fortiores te in introitu tuo: et introduceret te, daretque tibi terram eaurum in possessionem, sicut cernis in præsenti die.

(37) Ex 13, 21. — (38) Nm 21, 21, 22, 23 (11)

³⁹ Scito ergo hodie, et cogitato in corde tuo quod Dominus ipse sit Deus in cælo sursum, et in terra deorsum, et non sit aliis.⁴⁰ Custodi præcepta eius atque mandata, quæ ego præcipio tibi: ut bene sit tibi, et filiis tuis post te, et permaneas multo tempore super Terram, quam Dominus Deus tuus datus est tibi.

II. Separatio urbi fugitivorum, 4, 41—43

⁴¹ Tunc separavit Moyses tres civitates trans iordanem ad Orientalem plagam,⁴² ut confugiat ad eas qui occiderit nolens proximum suum, nec sibi fuerit inimicus ante unum et alterum diem, et ad harum aliquam urbium possit evadere:⁴³ Bosor in solitudine, quæ sita est in terra campestris de tribu Ruben: et Ramoth in Galaad, quæ est in tribu Gad: et Golan in Basan, quæ est in tribu Manasse.

PARS SECUNDA

Repetitio, propositio, inculcatio legis,
4, 44—30, 20

I. Repetitio præceptorum generalium, 4, 44—11, 32

1. Promulgatio decalogi narratur, 4, 44—5, 33

⁴⁴ Ista est lex, quam proposuit Moyses coram filiis Israel,⁴⁵ et hæc testimonia et ceremonias atque iudicia, quæ locutus est ad filios Israel, quando egressi sunt de Ægypte,⁴⁶ trans iordanem in valle contra fanum Phogor in terra Sehon regis Amorrhæi, qui habitavit in Hesebon, quem percussit Moyses. Filii quoque Israel egressi ex Ægypto⁴⁷ possederunt terram eius, et terram Og regis Basan, duorum regum Amorrhæorum, qui erant trans iordanem ad solis ortum:⁴⁸ Ab Aroer, que sita est super ripam torrentis Arnon, usque ad

(41) Nm 35, 14. — (43) Ios 20, 8.

In terra
orientali

Locus
orationis

montem Sion, qui est et Hermon, ⁴⁹ omnem plani-
nitatem trans Iordanem ad Orientalem plagam, usque
ad mare solitudinis, et usque ad radices montis
Phasga.

decem
præcepta
Dei

5 ¹ Vocavitque Moyses omnem Israelem, et dixit
ad eum: Audi Israel ceremonias atque iudicia,
quæ ego loquor in auribus vestris hodie: discite
ea, et opere complete. ² Dominus Deus noster pe-
cipit nobiscum fœdus in Horeb. ³ Non cum patri-
bus nostris init pactum, sed nobiscum qui in præ-
sentiarum sumus, et vivimus. ⁴ Facie ad faciem
locutus est nobis in monte de medio ignis. ⁵ Ego
sequester et medius fui inter Dominum et vos in
tempore illo, ut annuntiarem vobis verba eius; ti-
muistis enim ignem, et non ascendistis in montem,
et ait:

⁶ Ego Dominus Deus tuus, qui eduxi te de Terra
Ægypti de domo servitutis. ⁷ Non habebis deos
alienos in conspectu meo. ⁸ Non facies tibi sculp-
tile, nec similitudinem omnium, quæ in cælo sunt
desuper, et quæ in terra deorsum, et quæ versan-
tur in aquis sub terra. ⁹ Non adorabis ea, et non
coles. Ego enim sum Dominus Deus tuus: Deus
æmulator, reddens iniquitatem patrum super filios
in tertiam et quartam generationem his qui ode-
runt me, ¹⁰ et faciens misericordiam in multa mil-
lia diligentibus me, et custodientibus præcepta mea.
¹¹ Non usurpabis nomen Domini Dei tui frustra:
quia non erit impunitus qui super re vana nomen
eius assumperit. ¹² Observa diem Sabbati, ut
sanctifices eum, sicut præcepit tibi Dominus Deus
tuus. ¹³ Sex diebus operaberis, et facies omnia
opera tua. ¹⁴ Septimus dies Sabbati est, id est,
requies Domini Dei tui. Non facies in eo quid-
quam operis tu, et filius tuus, et filia, servus et

(6) Ex 20, 2; Lv 26, 1; Ps 80, 11. — (7) Ex 20, 3;
Ps 80, 10. — (8) Ex 20, 4; Lv 26, 1; Ps 96, 7. —
(9) Ex 34, 14. — (11) Ex 20, 7; Lv 19, 12; Mt 5, 33. —
(14) Gn 2, 2; Ex 20, 10; Hbr 4, 4.

ancilla, et bos, et asinus, et omne iumentum tuum,
et peregrinus qui est intra portas tuas: ut requie-
scat servus tuus, et ancilla tua, sicut et tu. ¹⁵ Me-
mento quod et ipse servieris in Ægypto, et edu-
xerit te inde Dominus Deus tuus in manu forti,
et brachio extento. Idcirco præcepit tibi ut obser-
vares diem Sabbati. ¹⁶ Honora patrem tuum et
matrem, sicut præcepit tibi Dominus Deus tuus,
ut longo vivas tempore, et bene sit tibi in Terra,
quam Dominus Deus tuus datus est tibi. ¹⁷ Non
occides. ¹⁸ Neque mœchaberis. ¹⁹ Furtumque non
facies. ²⁰ Nec loqueris contra proximum tuum fal-
sum testimonium. ²¹ Non concupisces uxorem pro-
ximi tui: non domum, non agrum, non servum,
non ancillam, non bovem, non asinum, et universa
que illius sunt.

²² Hæc verba locutus est Dominus ad omnem
multitudinem vestram in monte de medio ignis et
nubis, et caliginis, voce magna, nihil addens amplius:
et scripsit ea in duabus tabulis lapideis, quas
tradidit mihi. ²³ Vos autem postquam audistis vo-
cem de medio tenebrarum, et montem ardore vi-
distis, accessistis ad me omnes principes tribuum
et maiores natu, atque dixistis: ²⁴ Ecce ostendit
nobis Dominus Deus noster maiestatem et magni-
tudinem suam; vocem eius audivimus de medio
ignis, et probavimus hodie quod loquente Deo cum
homine, vixerit homo. ²⁵ Cur ergo moriemur, et
devorabit nos ignis hic maximus? Si enim audi-
erimus ultra vocem Domini Dei nostri, moriemur.
²⁶ Quid est omnis caro, ut audiat vocem Dei vi-
ventis, qui de medio ignis loquitur sicut nos audi-
vimus, et possit vivere? ²⁷ Tu magis accede: et
audi cuncta quæ dixerit Dominus Deus noster tibi:
loquerisque ad nos, et nos audientes faciemus ea.
²⁸ Quod cum audisset Dominus, ait ad me: Audi-
vi vocem verborum populi huius que locuti sunt
tibi: bene omnia sunt locuti. ²⁹ Quis det talem

(16) Ex 20, 12; Sir 3, 9; Mt 15, 4; Mc 7, 10; Eph 6, 2.
(21) Mt 5, 28; Rom 7, 7.

timor
populi

eos habere mentem, ut timeant me, et custodiant universa mandata mea in omni tempore, ut bene sit eis et filiis eorum in sempiternum? ³⁰ Vade et dic eis: Revertimini in tenetia vestra. ³¹ Tu vero hic sta mecum, et loquar tibi omnia mandata mea, et ceremonias atque iudicia: que docebis eos, ut faciant ea in Terra, quam dabo illis in possessionem.

³² Custodite igitur et facite quae præcepit Dominus Deus vobis: non declinabitis neque ad dexteram, neque ad sinistram: ³³ sed per viam, quam præcepit Dominus Deus vester, ambulabitis, ut vivatis, et bene sit vobis, et protelentur dies in terra possessionis vestre.

2. Solus Dominus colendus est, 6, 1—25

6 ¹Hæc sunt præcepta, et ceremoniae, atque iudicia, quæ mandavit Dominus Deus vester ut docerem vos, et faciatis ea in Terra, ad quam transgredimini possidendum: ² ut timeas Dominum Deum tuum, et custodias omnia mandata et præcepta eius, que ego præcipio tibi, et filiis, ac nepotibus tuis, cunctis diebus vite tuae, ut prolongentur dies tui. ³ Audi Israel, et observa ut facias quae præcepit tibi Dominus, et bene sit tibi, et multipliceris amplius, sicut pollicitus est Dominus Deus patrum tuorum tibi terram lacte et melle manantem.

⁴ Audi Israel, Dominus Deus noster, Dominus unus est. ⁵ Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et ex tota anima tua, et ex tota fortitudine tua. ⁶ Eruntque verba hæc, quæ ego præcipio tibi hodie, in corde tuo: ⁷ et narrabis ea filiis tuis, et meditaberis in eis sedens in domo tua, et ambulans in itinere, dormiens atque consurgens. ⁸ Et ligabis ea quasi signum in manu tua, eruntque et movebuntur inter oculos tuos, ⁹ scribesque ea in limine, et ostiis domus tuae.

(5) Inf 11, 13; Mt 22, 37; Mc 12, 30; Lc 10, 27.

admonitiō
moy-
sis

Semper
timendus

unice dil-
gendas

¹⁰ Cumque introducerit te Dominus Deus tuus in Terram, pro qua iuravit patribus tuis Abraham, Isaac, et Iacob: et dederit tibi civitates magnas et optimas, quas non edificasti, ¹¹ domos plenas cunctarum opum, quas non exstruxisti, cisternas, quas non fodisti, vineta et oliveta, que non plantasti, ¹² et comederas, et saturatus fueris: ¹³ cave diligenter ne obliscaris Domini, qui eduxit te de Terra Ægypti, de domo servitutis. Dominum Deum tuum timebis, et illi soli serveis, ac per nomen illius iurabis. ¹⁴ Non ibitis post deos alienos cunctarum gentium, quæ in circuitu vestro sunt: ¹⁵ quoniam Deus æmulator Dominus Deus tuus in medio tui: nequando irascatur furor Domini Dei cui contra te, et auferat te de superficie terre.

¹⁶ Non tentabis Dominum Deum tuum, sicut tentasti in loco temptationis. ¹⁷ Custodi præcepta Domini Dei tui, ac testimonia et ceremonias, quas præcepit tibi: ¹⁸ et fac quod placitum est et bonum in conspectu Domini, ut bene sit tibi: et ingressus possideas terram optimam, de qua iuravit Dominus patribus tuis, ¹⁹ ut deleret omnes inimicos tuos coram te, sicut locutus est.

²⁰ Cumque interrogaverit te filius tuus cras, dicens: Quid sibi volunt testimonia hæc, et ceremoniae, atque iudicia, quæ præcepit Dominus Deus noster nobis? ²¹ dices ei: Servi eramus Pharaonis in Ægypto, et eduxit nos Dominus de Ægypto in manu forti: ²² fecitque signa atque prodigia magna et pessima in Ægypto contra Pharaonem, et omnem domum illius in conspectu nostro, ²³ et eduxit nos inde, ut introductis daret Terram, super qua iuravit patribus nostris. ²⁴ Præcepitque nobis Dominus ut faciamus omnia legitime hæc, et timeamus Dominum Deum nostrum, ut bene sit nobis cunctis diebus vite nostræ, sicut est hodie. ²⁵ Eritque nostri misericors, si custodierimus et fecerimus omnia præcepta eius coram Domino Deo nostro, sicut mandavit nobis.

(13) Inf 10, 20; Mt 4, 10; Lc 4, 8.

solutus ad-
orandus

non ten-
tandus

sed filii
prædi-
candus

Ne sedu-
cantur
Israëlite

3. Idololatræ et idola delendi sunt, 7, 1—26

7 ¹Cum introduxerit te Dominus Deus tuus in terram, quam possessurus ingredieris, et deleverit gentes multas coram te, Hethæum, et Gerergezœum, et Amorræum, Chananœum, et Pherezœum, et Hevæum, et lebusœum, septem gentes multo maioris numeri quam tu es, et robustiores te: ² tradideritque eas Dominus Deus tuus tibi, percuties eas usque ad internecionem. Non inibis cum eis foedus, nec misereberis earum, ³ neque sociabis cum eis coniugia. Filiam tuam non dabis filio eius, nec filiam illius accipies filio tuo: ⁴ quia seducet filium tuum, ne sequatur me, et ut magis serviat diis alienis. Irasceturque furor Domini, et debilit te cito. ⁵ Quin potius hæc facietis eis: Aras eorum subvertite, et confringite statuas, luceisque succidite, et sculptilia comburite. ⁶ Quia populus sanctus es Domino Deo tuo. Te elegit Dominus Deus tuus, ut sis ei populus peculiaris de cunctis populis, qui sunt super terram. ⁷ Non quia cunctas gentes numero vincebatis, vobis iunctus est Dominus, et elegit vos, cum omnibus sitis populis pauciores: ⁸ sed quia dilexit vos Dominus, et custodivit iuramentum, quod iuravit patribus vestris: eduxitque vos in manu forti, et redemit de domo servitutis, de manu Pharaonis regis Ægypti. ⁹ Et scies quia Dominus Deus tuus, ipse est Deus fortis et fidelis, custodiens pactum et misericordiam diligentibus se, et his qui custodiunt præcepta eius in mille generationes: ¹⁰ et reddens odientibus se statim, ita ut disperdat eos, et ultra non differat, protinus eis restituens quod merentur. ¹¹ Custodi ergo præcepta et ceremonias atque iudicia, quæ ego mando tibi hodie ut facias.

sed bene-
dictione
divina re-
pleantur

12 Si postquam audieris hæc iudicia, custodieris ea et feceris, custodiet et Dominus Deus tuus pacatum tibi, et misericordiam quam iuravit patribus

(1) Ex 23, 23; 33, 2. — (2) Ex 23, 32; 34, 15 s.

(5) Ex 23, 24; Inf 12, 3; 16, 21. — (6) Inf 14, 2; 26, 18.

tuis: ¹³ et diligit te ac multiplicabit, benedicetque fructui ventris tui, et fructui terre tuæ, frumento tuo, atque vendimiae, oleo, et armentis, gregibus ovium tuarum super Terram, pro qua iuravit patribus tuis ut daret eam tibi. ¹⁴ Benedictus eris inter omnes populos. Non erit apud te steriles utriusque sexus, tam in hominibus quam in gregibus tuis. ¹⁵ Auferet Dominus a te omnem languorem: et infirmitates Ægypti pessimas, quas novisti, non inferet tibi, sed cunctis hostibus tuis. ¹⁶ Devorabis omnes populos, quos Dominus Deus tuus datus est tibi. Non parcer eis oculus tuus, nec servies diis eorum, ne sint in ruinam tui. ¹⁷ Si dixeris in corde tuo: Plures sunt gentes istæ quam ego, quo modo potero delere eas? ¹⁸ noli metuere, sed recordare quæ fecerit Dominus Deus tuus Pharaoni, et cunctis Ægyptiis, ¹⁹ plágas maximas, quas viderunt oculi tui, et signa atque portenta, manumque robustam, et extentum brachium, ut educeret te Dominus Deus tuus. Sic faciet cunctis populis, quos metuis. ²⁰ Insuper et crabrones mitet Dominus Deus tuus in eos, donec deleaf omnes atque disperdat qui te fugerint, et latere potuerint. ²¹ Non temebis eos, quia Dominus Deus tuus in medio tui est, Deus magnus et terribilis: ²² ipse consumet nationes has in conspectu tuo paulatim atque per partes. Non poteris eas delere pariter: ne forte multiplicentur contra te bestiae terræ. ²³ Dabitque eos Dominus Deus tuus in conspectu tuo: et interficiet illos donec penitus deleantur. ²⁴ Tradetque reges eorum in manus tuas, et disperdes nomina eorum sub caelo: nullus poterit resistere tibi, donec conteras eos. ²⁵ Sculptilia eorum igne combures: non concupiscas argentinum et aurum, de quibus facta sunt, neque assumes ex eis tibi quidquam, ne offendas, propterea quia abominatio est Domini Dei tui. ²⁶ Nec inferes quipiam ex idolo in domum tuam, ne fias anathema,

(14) Ex 23, 26. — (20) Ex 23, 28; 33, 2; Ios 24, 12.

— (25) 2 Mcc 12, 40.

sicut et illud est. Quasi spurcitudinem detestaberis, et velut iniquinamentum ac sordes abominationi habebis, quia anathema est.

4. Domino gratiarum agenda sunt, 8, 1—20

Propria
beneficia
in idoneo

8 ¹ Omne mandatum, quod ego præcipio tibi hodie, cave diligenter ut facias: ut possitis vivere, et multiplicemini, ingressisque possidatis Terram, pro qua iuravit Dominus patribus vestris. ² Et recordaberis cuncti itineris, per quod adduxit te Dominus Deus tuus quadraginta annis per desertum, ut affligeret te, atque tentaret, et nota fierent quæ in tuo animo versabantur, utrum custodiens mandata illius, an non. ³ Affixit te penuria, et dedit tibi cibum Manna, quod ignorabas tu et patres tui: ut ostenderet tibi quod non in solo pane vivat homo, sed in omni verbo quod egreditur de ore Dei. ⁴ Vestimentum tuum, quo operiebaris, nequam vetustate defecit, et pes tuus non est subtritus, in quadragesimus annus est. ⁵ Ut recognites in corde tuo, quia sicut erudit filium suum homo, sic Dominus Deus tuus erudit te, ⁶ ut custodias mandata Domini Dei tui, et ambules in viis eius, et timeas eum.

7 Dominus enim Deus tuus introducit te in terram bonam, terram rivorum aquarumque et fontium: in cuius campis et montibus erumpunt fluviorum abyssi: ⁸ terram frumenti, hordei, ac vinearum, in qua ficus, et malogranata, et oliveta nascuntur: terram olei ac mellis. ⁹ Ubi absque ulla penuria comedes panem tuum, et rerum omnium abundantia perfrueris: cuius lapides ferrum sunt, et de montibus eius aeris metallum fodiuntur: ¹⁰ ut cum comederis, et satiates fueris, benedicas Dominum Deo tuo pro terra optima, quam dedit tibi. ¹¹ Observa, et cave nequando obliscaris Domini Dei tui, et negligas mandata eius atque iudicia et ceremonias, quas ego præcipio tibi hodie: ¹² ne postquam comederis et satiates fueris, domos pul-

et in
Chanaan
accepta

(3) Mt 4, 4; Lc 4, 4.

chras ædificaveris, et habitaveris in eis, ¹³ habuerisque armamenta boum et ovium greges, argenti et auri, cunctarumque rerum copiam, ¹⁴ elevetur cor tuum, et non reminiscaris Domini Dei tui, qui eduxit te de Terra Ægypti, de domo servitus: ¹⁵ et duxor tuus fuit in solitudine magna atque terribilis, in qua erat serpens flatu adurens, et scorpio ac dipsas, et nulite omnino aquæ: qui eduxit rivos de petra durissima, ¹⁶ et cibavit te Manna in solitudine, quod nescierunt patres tui. Et postquam affixit ac probavit, ad extreum miserter est tui, ¹⁷ ne diceres in corde tuo: Fortitudo mea, et robur manus meæ, bæc mihi omnia præstiterunt. ¹⁸ Sed recorderis Domini Dei tui, quod ipse vires tibi præbererit, ut impleret pactum suum, super quo iuravit patribus tuis, sicut præsens indicat dies. ¹⁹ Sin autem oblitus Domini Dei tui, secutus fueris deos alienos, coluerisque illos et adoraveris: ecce nunc prædicto tibi quod omnino disperges. ²⁰ Sicut gentes, quas delevit Dominus in introitu tuo, ita et vos peribitis, si inobedientes fueritis vocis Domini Dei vestri.

5. Populus se non iactet, 9, 1—10, 11

9 ¹ Audi Israel: Tu transgredieris hodie lordinem, ut possideas nationes maximas et fortiores te, civitates ingentes, et ad celum usque muratas, ² populum magnum atque sublimem, filios Enacim, quos ipse vidisti, et audisti, quibus nullus potest ex adverso resistere. ³ Scies ergo hodie quod Dominus Deus tuus ipse transibit ante te, ignis devorans atque consumens, qui conterat eos et deleat atque dispersat ante faciem tuum velociter, sicut locutus est tibi. ⁴ Ne dicas in corde tuo, cum deleverit eos Dominus Deus tuus in conspectu tuo: Propter iustitiam meam introduxit me Dominus ut terram hanc possidorem, cum propter impietas suas iste delectæ sint nationes. ⁵ Neque enim propter iusticias tuas, et æquitatem cordis

Populus
non
iustus

(15) Ex 16, 35; 17, 6; Nm 20, 9; 21, 6.

tui ingredieris ut possideas terras earum: sed quia illæ egerunt impie, introeunte te deleatæ sunt; et ut compleret verbum suum Dominus, quod sub iuramento pollicitus est patribus tuis Abraham, Isaac, et Iacob.

sed durissimæ cervicis

⁶ Scio ergo quod non propter iusticias tuas Dominus Deus tuus dederit tibi terram hanc optimam in possessionem, cum durissimæ cervicis sis populus. ⁷ Memento, et ne obliscaris quomodo ad iracundiam provocaveris Dominum Deum tuum in solitudine. Ex eo die, quo egressus es ex Ægypto usque ad locum istum, semper adversum Dominum contendisti. ⁸ Nam et in Horeb provocasti eum, et iratus delere te voluit, ⁹ quando ascendi in montem, ut acciperem tabulas lapideas, tabulas pacti quod pepigit vobiscum Dominus: et perseveravi in monte quadraginta diebus ac noctibus, panem non comedens, et aquam non bibens. ¹⁰ Deditque mihi Dominus duas tabulas lapideas scriptas digito Dei, et continentis omnia verba quæ vobis locutus est in monte de medio ignis, quando contio populi congregata est. ¹¹ Cumque transissent quadraginta dies, et totidem noctes, dedit mihi Dominus duas tabulas lapideas, tabulas fœderis, ¹² dixitque mihi: Surge, et descendere hinc cito: quia populus tuus, quem eduxisti de Ægypto, deseruerunt velociter viam, quam demonstrasti eis, ficeruntque sibi conflatile. ¹³ Rursumque ait Dominus ad me: Cerno quod populus iste duræ cervicis sit: ¹⁴ dimitte me ut conteram eum, et deleam nomen eius de sub cælo, et constituant te super gentem, quæ hac maior et fortior sit. ¹⁵ Cumque de monte ardente descenderem, et duas tabulas fœderis utraque tenerem manu, ¹⁶ viduisse vos peccasse Domino Deo vestro, et fecisse vobis vitulum conflatilem, ac deseruisse velociter viam eius, quam vobis ostenderat: ¹⁷ proieci tabulas de manibus meis, confregique eas in conspectu vestro. ¹⁸ Et procidi ante Dominum sicut prius, quadraginta die-

(8) Ex 17, 6; 19, 3; 31, 18; 32, 15. — (12) Ex 32, 7.

bus et noctibus panem non comedens, et aquam non bibens propter omnia peccata vestra quæ gesistis contra Dominum, et eum ad iracundiam provocastis: ¹⁹ timui enim indignationem et iram illius, qua adversum vos concitatus, delere vos voluit. Et exaudivit me Dominus etiam hac vice. ²⁰ Adversum Aaron quoque vehementer iratus, voluit eum conterere, et pro illo similiter deprecatus sum. ²¹ Peccatum autem vestrum quod feceratis, id est vitulum, arripiens, igne combussi, et in frusta communiens, omninoque in pulvorem redigens, proieci in torrentem, qui de monte descendit. ²² In incendio quoque et in tentatione, et in Sepulcris concupiscentia provocastis Dominum: ²³ et quando misit vos de Cadesbarne, dicens: Ascende, et possidete Terram, quam dedi vobis, et contemptis imperium Domini Dei vestri, et non credidist ei, neque vocem eius audire volistis: ²⁴ sed semper fuitis rebelleres a die qua nosse vos copi.

²⁵ Et iacui coram Domino quadraginta diebus ac noctibus, quibus eum suppliciter deprecabar, ne delerer vos ut fuerat communis: ²⁶ et orans dixi: Domine Deus, ne disperdas populum tuum, et hereditatem tuam, quam redemisti in magnitudine tua, quos eduxisti de Ægypto in manu forti. ²⁷ Recordare servorum tuorum Abraham, Isaac, et Iacob: ne aspicias duritiam populi huius, et impietatem atque peccatum: ²⁸ ne forte dicant habitatores terræ, de qua eduxisti nos: Non poterat Dominus introducere eos in Terram, quam pollicitus est eis, et oderat illos: idcirco eduxit, ut interficeret eos in solitudine. ²⁹ Qui sunt populus tuus et hereditas tua, quos eduxisti in fortitudine tua magna, et in brachio tuo extento.

10 ¹ In tempore illo dixit Dominus ad me: Dola tibi duas tabulas lapideas, sicut priores fuerunt, et ascende ad me in montem: facies arcam ligneam, ² et scribam in tabulis verba que

ob intercessio-
nem
Moysis

non perdi-
tus est

(22) Nm 11, 1; 16, 1; 21, 5. — (1) Ex 34, 1.

fuerunt in his, quas ante confregisti, ponesque eas in arca. ³ Feci igitur arcam de lignis settim. Cumque dolasset duas tabulas lapideas instar priorum, ascendi in montem, habens eas in manibus. ⁴ Scripsitque in tabulis iuxta id, quod prius scriperat, verba decem, quae locutus est Dominus ad vos in monte de medio ignis, quando populus congregatus est: et dedit eas mihi. ⁵ Reversusque de monte, descendit, et posui tabulas in arcam, quam feceram, quae hucusque ibi sunt, sicut mihi praecepit Dominus. ⁶ Fili autem Israel moverunt castra ex Be-roth filiorum lacan in Mosera, ubi Aaron mortuus ac sepultus est, pro quo sacerdotio functus est Eleazar filius eius. ⁷ Inde venerunt in Gadgad: de quo loco profecti, castramati sunt in letebatha, in Terra aquarum atque torrentium. ⁸ Eo tempore separavit tribum Levi, ut portaret arcam fœderis Domini, et staret coram eo in ministerio, ac benediceret in nomine illius usque in presentem diem. ⁹ Quāmōbrem non habuit Levi partem, neque possessionem cum fratribus suis: quia ipse Dominus possessio eius est, sicut promisit ei Dominus Deus tuus. ¹⁰ Ego autem steti in monte, sicut prius, quadraginta diebus ac noctibus: exaudiuitque me Dominus etiam hac vice, et te perdere noluit. ¹¹ Dixique mihi: Vade, et præcede populum, ut ingrediantur, et possideat Terram, quam iuravi patribus eorum ut tradarem eis.

6. Præcepta divina observentur, 10, 12—11, 32

¹² Et nunc Israel, quid Dominus Deus tuus petit a te, nisi ut timeas Dominum Deum tuum, et ambules in viis eius, et diligas eum, ac servias Domino Deo tuo in toto corde tuo, et in tota anima tua: ¹³ custodiasque mandata Domini, et ceremonias eius, quas ego hodie præcipio tibi, ut bene sit tibi? ¹⁴ En Domini Dei tui cælum est, et cælum cæli, terra et omnia, quae in ea sunt: ¹⁵ et tamen patribus tuis conglutinatus est Dominus, et

(6) Nm 33, 31. — Nm 20, 28.

Propter
bonita-
tem Dei

amavit eos, elegitque semen eorum post eos, id est vos, de cunctis Gentibus, sicut hodie comprobatur. ¹⁶ Circumcidit igitur præputium cordis vestri, et cervicem vestram ne induretis amplius: ¹⁷ quia Dominus Deus vester ipse est Deus deorum, et Dominus dominantium, Deus magnus et potens, et terribilis, qui personam non accipit, nec munera. ¹⁸ Facit iudicium pupillo et viduae, amat peregrinum, et dat ei victimum atque vestitum. ¹⁹ et vos ergo amate peregrinos, quia et ipsi fuistis adveni in Terra Ægypti, ²⁰ Dominum Deum tuum timebis, et ei soli serveis: ipsi adhærebis, iurabisque in nomine illius. ²¹ Ipse est laus tua, et Deus tuus, qui fecit tibi hæc magnalia et terribilia, quæ viderunt oculi tui. ²² In septuaginta animabus descendederunt patres tui in Ægyptum: et ecce nunc multiplicavit te Dominus Deus tuus sicut astra cæli.

11 ¹ Ama itaque Dominum Deum tuum, et observa præcepta eius et ceremonias, iudicia atque mandata omni tempore. ² Cognoscite hodie quæ ignorant filii vestri, qui non viderunt disciplinam Domini Dei vestri, magnalia eius et robustam manum, extentumque brachium, ³ signa et opera quæ fecit in medio Ægypti Pharaoni regi, et universæ terre eius, ⁴ omnique exercitu Ægyptiorum, et equis ac curribus: quo modo operuerint eos aquæ maris rubri, cum vos persequerentur, et delaverit eos Dominus usque in præsentem diem: ⁵ vobisque quæ fecerit in solitudine donec veniretis ad hunc locum: ⁶ et Dathan atque Abiron filii Eliab, qui fuit filius Ruben: quos aperto ore suo terra absorbit cum dominibus et tabernaculis, et universa substantia eorum, quam habebant in medio Israel. ⁷ Oculi vestri viderunt omnia opera Domini magna quæ fecit, ⁸ ut custodiatis universa

(17) 2 Par 19, 7; Iob 34, 19; Sap 6, 8; Sir 35, 15; Act 10, 34; Rom 2, 11; Gal 2, 6. — (20) Sup 6, 13; Mt 4, 10; Lc 4, 8. — (22) Gn 46, 27; Ex 1, 5. — (6) Nm 16, 1. — Nm 16, 32.

eiusque
opera
præterita

mandata illius, quæ ego hodie præcipio vobis, et possitis introire, et possidere Terram, ad quam ingredimini,⁹ multo in ea vivatis tempore: quam sub iuramento pollicitus est Dominus patribus vestris, et semini eorum, lacte et melle manantem.¹⁰ Terra enim, ad quam ingredieris possidendum, non est sicut Terra Ægypti, de qua existi, ubi iacto semine in hortorum morem aquae ducuntur irriguae:¹¹ sed montuosa est et campestris, de cœlo exspectans pluvias,¹² quam Dominus Deus tuus semper invisit, et oculi illius in ea sunt a principio anni usque ad finem eius.

atque futura

¹³ Si ergo obcedieritis mandatis meis, quæ ego hodie præcipio vobis, ut diligatis Dominum Deum vestrum, et serviatis ei in toto corde vestro, et in tota anima vestra:¹⁴ dabit pluviam terræ vestræ temporaneam et serotinam, ut colligatis frumentum, et vinum, et oleum,¹⁵ fænumque ex agris ad pascenda iumenta, et ut ipsi comedatis ac saturmini.¹⁶ Cavete ne forte dictiatur cor vestrum, et recedatis a Domino, serviatisque diis alienis, et adoretis eos:¹⁷ iratusque Dominus claudat cælum, et pluviae non descendant, nec terra det germen suum, pereatisque velociter de Terra optima, quam Dominus datus est vobis.¹⁸ Ponite hæc verba mea in cordibus et in animis vestris, et suspendite ea pro signo in manibus, et inter oculos vestros collocate.¹⁹ Docete filios vestros ut illa meditentur, quando sederis in domo tua, et ambulaveris in via, et accubueris atque surrexeris.²⁰ Scribes ea super postes et ianuas domus tuæ:²¹ ut multiplicentur dies tui, et filiorum tuorum in Terra, quam iuravit Dominus patribus tuis, ut daret eis quædiu cælum imminet terre.²² Si enim custodieritis mandata quæ ego præcipio vobis, et feceritis ea, ut diligatis Dominum Deum vestrum, et ambuletis in omnibus viis eius, adhaerentes ei,²³ disperdet Dominus omnes gentes istas ante faciem vestram, et possidebitis eas, quæ maiores et

(13) Sup 10, 12. — (18) Sup 6, 6.

fortiores vobis sunt.²⁴ Omnis locus, quem calcaverit pes vester, vester erit. A deserto, et a Libano, a flumine magno Euphrate usque ad mare occidentale erunt termini vestri.²⁵ Nullus stabit contra vos: terrorem vestrum et formidinem dabit Dominus Deus vester super omnem terram quam calcaturi estis, sicut locutus est vobis.

²⁶ En propono in conspectu vestro hodie benedictionem et maledictionem:²⁷ benedictionem, si obcedieritis mandatis Domini Dei vestri, que ego hodie præcipio vobis;²⁸ maledictionem, si non obcedieritis mandatis Domini Dei vestri, sed recesseritis de via, quam ego nunc ostendo vobis, et ambulaveritis post deos alienos, quos ignoratis.²⁹ Cum vero introduixerit te Dominus Deus tuus in Terram, ad quam pergis habitandam, pones benedictionem super montem Garizim, maledictionem super montem Hebal:³⁰ qui sunt trans Iordanem post viam, quæ vergit ad solis occubitus in Terra Chananei, qui habitat in campestribus contra Galgalam, quæ est iuxta vallem tendentem et intrantem procul.³¹ Vos enim transibitis Iordanem, ut possideatis Terram, quam Dominus Deus vester datus est vobis, ut habeatis et possideatis illam.³² Videte ergo ut impletatis ceremonias atque iudicia, quæ ego hodie ponam in conspectu vestro.

II. Propositio præceptorum specialium, 12, 1—26, 19

1. Dominus in unico loco colendus, 12, 1—28

12 ¹ Hæc sunt præcepta atque iudicia, quæ facere debetis in Terra, quam Dominus Deus patrum tuorum datus est tibi, ut possideas eam cunctis diebus, quibus super humum gradieris.

² Subvertite omnia loca, in quibus coluerint gentes, quas possessuri estis, deos suos super montes excelsos, et colles, et subter omne lignum frondosum.³ Dissipate aras eorum, et confringite sta-

(24) Ios 1, 3. — (3) Sup 7, 25; 2 Mec 12, 40.

proper
benedic-
tionem
aut male-
dictio-
nem

Loca cul-
tus genti-
lis sub-
vertenda

in unico
loco sa-
cifican-
dam

tuas, lucos igne comburite, et idola comminuite:
disperdite nomina eorum de locis illis.

⁴ Non facietis ita Domino Deo vestro: ⁵ sed ad locum, quem elegerit Dominus Deus vester de cunctis tribubus vestris, ut ponat nomen suum ibi, et habitet in eo, venietis: ⁶ et offeretis in loco illo holocausta et victimas vestras, decimas et primitias manuum vestrarum, et vota atque donaria, primogenita boum et oviū. ⁷ Et comedetis ibi in conspectu Domini Dei vestri: ac lætabimini in cunctis, ad quae miseritis manum vos et domus vestræ, in quibus benedixerit vobis Dominus Deus vester. ⁸ Non facietis ibi quæ nos hic facimus hodie, singuli quod sibi rectum videtur. ⁹ Neque enim usque in præsens tempus venistis ad requiem, et possessionem, quam Dominus Deus vester datus est vobis. ¹⁰ Transibitis Iordanem, et habitabitis in Terra, quam Dominus Deus vester datus est vobis, ut requiescatis a cunctis hostiis per circuitum: et absque ullo timore habitetis ¹¹ in loco, quem elegerit Dominus Deus vester, ut sit nomen eius in eo. Illuc omnia, quæ præcipio, conferetis, holocausta, et hostias, ac decimas, et primitias manuum vestrarum: et quidquid præcipuum est in muneribus, quæ vovebitis Domino. ¹² Ibi epulabimini coram Domino Deo vestro, vos et filii ac filiae vestræ, famuli et famulæ atque Levites, qui in urbibus vestris commoratur; neque enim habet aliam partem et possessionem inter vos.

sanguis
non com-
edendus,
sed fun-
dendus

¹³ Cave ne offeras holocausta tua in omni loco, quem videris: ¹⁴ sed in eo, quem elegerit Dominus, in una tribuum tuarum offeres hostias, et facies quæcumque præcipio tibi. ¹⁵ Si autem comedere volueris, et te esus carnium delectaverit, occide, et comedere iuxta benedictionem Domini Dei tui, quam dedit tibi in urbibus tuis: sive immundum fuerit, hoc est, maculatum et debile: sive mundum, hoc est, integrum et sine macula, quod offerri liest, sicut capream et cervum, comedes, ¹⁶ absque esu dumtaxat sanguinis, quem super terram quasi aquam effundes. ¹⁷ Non poteris com-

edere in oppidis tuis decimam frumenti, et vini, et olei tui, primogenita armentorum et pecorum, et omnia quæ voveris, et sponte offerre volueris, et primitias manuum tuarum: ¹⁸ sed coram Domino Deo tuo comedes ea in loco, quem elegerit Dominus Deus tuus, tu et filius tuus et filia tua, et servus et famula, atque Levites, qui manet in urbibus tuis: et lætaberis et reficeris coram Domino Deo tuo in cunctis, ad quæ extenderis manus tuam. ¹⁹ Cave ne derelinquas Levitem in omni tempore quo versaris in terra. ²⁰ Quando dilataverit Dominus Deus tuus terminos tuos, sicut locutus est tibi, et volueris vesci carnibus, quas desiderat anima tua: ²¹ locus autem, quem elegerit Dominus Deus tuus ut sit nomen eius ibi, si procul fuerit, occides de armentis et pecoribus, quæ habueris, sicut præcepit tibi, et comedes in oppidis tuis, ut tibi placet. ²² Sicut comeditur caprea et cervus, ita vesceris eis: et mundus et immundus in commune vescentur. ²³ Hoc solum cave, ne sanguinem comedas; sanguis enim eorum pro anima est: et idcirco non debes animam comedere cum carnibus: ²⁴ sed super terram fundes quasi aquam, ²⁵ ut bene sit tibi et filiis tuis post te, cum feceris quod placet in conspectu Domini. ²⁶ Quæ autem sanctificaveris, et voveris Domino, tolles, et venies ad locum, quem elegerit Dominus: ²⁷ et offeres oblationes tuas carnem et sanguinem super altare Domini Dei tui: sanguinem hostiarum fundes in altari: carnibus autem ipse vesceris.

²⁸ Observa et audi omnia quæ ego præcipio tibi, ut bene sit tibi et filiis tuis post te in sempiternum, cum feceris quod bonum est et placitum in conspectu Domini Dei tui.

2. Cultus gentium vitandus, 12, 29—13, 18

²⁹ Quando disperdiderit Dominus Deus tuus ante faciem tuam gentes, ad quas ingredieris possidentas, et possederis eas, atque habitaveris in terra

(20) Gn 28, 14; Ex 34, 24; Inf 19, 8. — (29) Inf 19, 1.

earum: ³⁰ cave ne imiteris eas, postquam te fuerint introeunte subversæ, et requiras ceremonias eam, dicens: Sicut coluerunt gentes istæ deos suos, ita et ego colam. ³¹ Non facies similiter Domino Deo tuo. Omnes enim abominationes, quas aversatur Dominus, fecerunt diis suis, offerentes filios et filias, et comburentes igni. ³² Quod præcipio tibi, hoc tantum facito Domino: nec addas quidquam, nec minus.

seductores
inter-
ficiendi

13 ¹ Si surrexerit in medio tui prophetæ, aut qui somnum vidisse se dicat, et prædixerit signum atque portentum, ² et evenerit quod locutus est, et dixerit tibi: Eamus, et sequamur deos alienos quos ignoras, et serviamus eis: ³ non audies verba prophetæ illius aut somniatoris: quia tentat vos Dominus Deus vester, ut palam fiat utrum diligatis eum an non, in toto corde, et in tota anima vestra. ⁴ Dominum Deum vestrum sequimini, et ipsum timete, et mandata illius custodite, et audite vocem eius: ipsi servietis, et ipsi adhæreibitis. ⁵ Propheta autem ille aut factor somniorum interficietur: quia locutus est ut vos averteret a Domino Deo vestro, qui eduxit vos de Terra Ægypti, et redemit vos de domo servitutis: ut errare te faceret de via, quam tibi præcepit Dominus Deus tuus: et auferes malum de medio tui. ⁶ Si tibi voluerit persuadere frater tuus filius matris tuæ, aut filius tuus vel filia, sive uxor quæ est in sinu tuo, aut amicus, quem diligis ut animam tuam, clam dicens: Eamus, et serviamus diis alienis, quos ignoras tu, et patres tui, ⁷ cunctarum in circuitu gentium, quæ iuxta vel procul sunt, ab initio usque ad finem terræ, ⁸ non acquiescas ei, nec audias, neque parcat ei oculus tuus ut miserearis et occules eum, ⁹ sed statim interficies. Sit primum manus tua super eum, et postea omnis populus mittat manum. ¹⁰ Lapidibus obrutus ne-
cabitur: quia voluit te abstrahere a Domino Deo

(9) Inf 17, 7.

two, qui eduxit te de Terra Ægypti de domo servitutis: ¹¹ ut omnis Israel audiens timeat, et nequaquam ultra faciat quippiam huius rei simile.

¹² Si audieris in una urbium tuarum, quas Dominus Deus tuus dabit tibi ad habitandum, dicentes aliquos: ¹³ Egressi sunt filii Belial de medio tui, et averterunt habitatores urbis sue, atque dixerunt: Eamus, et serviamus diis alienis quos ignoratis: ¹⁴ quære sollicite et diligenter, rei veritate perspecta, si inveneris certum esse quod dicitur, et abominationem hanc opere perpetratam, ¹⁵ statim percuties habitatores urbis illius in ore gladii, et delebis eam ac omnia, que in illa sunt, usque ad pecora. ¹⁶ Quidquid etiam supellectilis fuerit, congregabis in medio platearum eius, et cum ipse civitate succendes, ita ut universa consumas Domino Deo tuo, et sit tumulus sempiternus. Non ædificabitur amplius, ¹⁷ et non adhæreibit de illo anathema quidquam in manu tua: ut avertatur Dominus ab ira furoris sui, et misereatur tui, multiplicetque te sicut iuravit patribus tuis, ¹⁸ quando audieris vocem Domini Dei tui, custodiens omnia præcepta eius, quæ ego præcipio tibi hodie, ut facias quod placitum est in conspectu Domini Dei tui.

3. Munditia conservanda, 14, 1—21

14 ¹ Filii estote Domini Dei vestri: non vos incidetis, nec facietis calvitium super mortuo, ² quoniam populus sanctus es Domino Deo tuo: et te elegit ut sis ei in populum peculiarem de cunctis gentibus, quæ sunt super terram.

³ Ne comedatis quæ immunda sunt. ⁴ Hoc est animal, quod comedere debetis, Bovem, et ovem, et capram, ⁵ cervum et capream, bubalum, tragelaphum, pygargum, orygem, camelopardalum. ⁶ Omne animal quod in duas partes findit ungulam, et ruminat, comedetis. ⁷ De his autem, quæ ruminant, et ungulam non findunt, comedere non debetis, ut

(2) Sup 7, 6; Inf 26, 18. — (3) Lv 11, 4.

urbs ido-
lolatria
delenda

In ritu
lugubri

in esu
carnium

camelum, leporem, chœrogryllum: hæc quia ruminant, et non dividunt ungulam, immunda erunt vobis. ⁸ Sus quoque quoniam dividit ungulam, et non ruminat, immunda erit. Carnibus eorum non vescemini, et cadavera non tangetis. ⁹ Hæc comedetis ex omnibus quæ morantur in aquis: Quæ habent pinnulas et squamas, comedite: ¹⁰ quæ absque pinnulis et squamis sunt, ne comedatis, quia immunda sunt. ¹¹ Omnes aves mundas comedite. ¹² Immundas ne comedatis: aquilam scilicet, et gryphem, et halieætum, ¹³ ixion, et vulturem ac milvum iuxta genus suum: ¹⁴ et omne corvini generis, ¹⁵ et struthionem, ac noctuam, et larum, atque accipitrem iuxta genus suum: ¹⁶ herodium ac cygnum, et ibin, ¹⁷ ac mergulum, porphyronem, et nycticoracem, ¹⁸ onocrotalum, et charadrium, singula in genere suo: upupam quoque et vespertilionem. ¹⁹ Et omne quod reptat et pinnulas habet, immundum erit, et non comedetur. ²⁰ Omne quod mundum est, comedite. ²¹ Quidquid autem morticinum est, ne vescamini ex eo. Peregrino, qui intra portas tuas est, da ut comedat, aut vende ei: quia tu populus sanctus Domini Dei tui es. Non coques hædum in lacte matris suæ.

4. Praecepta de decimis, remissione, primogenitis, 14, 22—15, 23

²² Decimam partem separabis de cunctis fructibus tuis qui nascuntur in terra per annos singulos, ²³ et comedes in conspectu Domini Dei tui in loco, quem elegerit, ut in eo nomen illius invocetur, decimam frumenti tui, et vini, et olei, et primogenita de armentis et ovibus tuis: ut discas timere Dominum Deum tuum omni tempore. ²⁴ Cum autem longior fuerit via, et locus quem elegerit Dominus Deus tuus, tibique benedixerit, nec potueris ad eum hæc cuncta portare, ²⁵ vendes omnia, et in pretium rediges, portabisque manu tua, et proficisceris ad locum, quem elegerit Dominus Deus tuus: ²⁶ et

(21) Ex 23, 19; 34, 26.

emes ex eadem pecunia quidquid tibi placuerit, sive ex armentis, sive ex ovibus, vinum quoque et siceram, et omne quod desiderat anima tua: et comedes coram Domino Deo tuo, et epulaberis tu et domus tua: ²⁷ et Levites qui intra portas tuas est, cave ne derelinquas eum, quia non habet aliam partem in possessione tua. ²⁸ Anno tertio separabis aliam decimam ex omnibus quæ nascuntur tibi eo tempore: et repones intra ianuas tuas. ²⁹ Venietque Levites qui aliam non habet partem nec possessionem tecum, et peregrinus ac pupillus et vidua, qui intra portas tuas sunt, et comedent et saturabuntur: ut benedicat tibi Dominus Deus tuus in cunctis operibus manuum tuarum quæ feceris.

15 ¹ Septimo anno facies remissionem, ² quæ hoc ordine celebrabitur. Cui debetur aliquid ab amico vel proximo ac fratre suo, repetere non poterit, quia annus remissionis est Domini. ³ A peregrino et advena exiges: civem et propinquum repetendi non habebis potestatem. ⁴ Et omnino indigens et mendicus non erit inter vos: ut benedicat tibi Dominus Deus tuus in terra, quam traditurus est tibi in possessionem. ⁵ Si tamen audieris vocem Domini Dei tui, et custodieris universa que iussit, et quæ ego hodie præcipio tibi, benedicet tibi, ut pollicitus est. ⁶ Færnerabis gentibus multis, et ipse a nullo accipies mutuum. Dominaberis nationibus plurimis, et tui nemo dominabitur. ⁷ Si unus de fratribus tuis, qui moratur intra portas civitatis tuae in terra, quam Dominus Deus tuus daturus est tibi, ad paupertatem venerit: non obdurabis cor tuum, nec contrahes manum, ⁸ sed aperies eam pauperi, et dabis mutuum, quo eum indigere perspexeris. ⁹ Cave ne forte subrepat tibi impia cogitatio, et dicas in corde tuo: Appropinquat septimus annus remissionis; et avertas oculos tuos a paupere fratre tuo, nolens ei quod postulat mutuum commendare: ne clamet contra te ad Dominum, et fiat tibi in peccatum. ¹⁰ Sed dabis ei:

septimo
anno re-
missio
nat

(8) Mt 5, 42; Lc 6, 34.

nec ages quippiam callide in eius necessitatibus sublevandis: ut benedicat tibi Dominus Deus tuus in omni tempore, et in cunctis ad quæ manum misericordia. ¹¹ Non deerunt pauperes in terra habitacionis tue: idcirco ego præcipio tibi ut aperias manum fratri tuo egeno et pauperi, qui tecum versatur in terra. ¹² Cum tibi venditus fuerit frater tuus Hebreus, aut Hebreæ, et sex annis servierit tibi, in septimo anno dimittes eum liberum: ¹³ et quem libertate donaveris, nequaquam vacuum abire patieris: ¹⁴ sed dabis viaticum de gregibus, et de area, et torculari tuo, quibus Dominus Deus tuus benedixerit tibi. ¹⁵ Memento quod et ipse servieris in Terra Ægypti, et liberaverit te Dominus Deus tuus, et idcirco ego nunc præcipio tibi. ¹⁶ Sin autem dixerit: Nolo egredi: eo quod diligit te, et domum tuam, et bene sibi apud te esse sentiat: ¹⁷ assumes subulam, et perforabis aurem eius in ianua domus tuae, et servieris tibi usque in æternum. Ancillæ quoque similiter facies. ¹⁸ Non avertas ab eis oculos tuos, quando dimiseris eos liberos: quoniam iuxta mercennarii per sex annos serviris tibi: ut benedicat tibi Dominus Deus tuus in cunctis operibus quæ agis.

primum
nita ani-
malium
sanctifi-
centur

¹⁹ De primogenitis, quæ nascentur in armentis, et in ovibus tuis, quidquid est sexus masculini, sanctificabis Domino Deo tuo. Non operaberis in primogenito bovis, et non tondebis primogenita ovium. ²⁰ In conspectu Domini Dei tui comedes ea per annos singulos in loco, quem elegerit Dominus, tu et domus tua. ²¹ Sin autem habuerit maculam, vel claudum fuerit, vel cæcum, aut in aliqua parte deforme vel debile, non immolabitur Domino Deo tuo; ²² sed intra portas urbis tuae comedes illud: tam mundus quam immundus similiter vescentur eis quasi caprea, et cervo. ²³ Hoc solum observabis, ut sanguinem eorum non comedas, sed effundes in terram quasi aquam.

(11) Mt 26, 11. — (12) Ex 21, 2; Ir 34, 14. —
(21) Lv 22, 21; Sir 35, 14.

5. Festa annua celebrentur, 16, 1—17

16 ¹ Observa mensem novarum frugum, et verni primum temporis, ut facias Phase Domino Deo tuo: quoniam in isto mense eduxit te Dominus Deus tuus de Ægypto nocte. ² Immolabisque Phase Domino Deo tuo de ovibus, et de bobus in loco, quem elegerit Dominus Deus tuus, ut habitet nomen eius ibi. ³ Non comedes in eo panem fermentatum: Septem diebus comedes absque fermento, afflictionis panem, quoniam in pavore egressus es de Ægypto: ut memineris dei egressionis tuae de Ægypto, omnibus diebus vites tuae. ⁴ Non apparebit fermentum in omnibus terminis tuis septem diebus, et non remanebit de carnibus eius quod immolatum est vespera in die primo usque mane. ⁵ Non poteris immolare Phase in qualibet urbium tuarum, quas Dominus Deus tuus datus est tibi; ⁶ sed in loco, quem elegerit Dominus Deus tuus, ut habitet nomen eius ibi: immolabis Phase vespera ad solis occasum, quando egressus es de Ægypto. ⁷ Et coques, et comedes in loco, quem elegerit Dominus Deus tuus, maneque consurgens vades in tabernacula tua. ⁸ Sex diebus comedes azyma: et in die septima, quia collecta est Domini Dei tui, non facies opus.

⁹ Septem hebdomadas numerabis tibi ab ea die qua falcem in segetem miseris, ¹⁰ et celebrabis diem festum hebdomadarum Domino Deo tuo, oblationem spontaneam manus tuae, quam offeres iuxta benedictionem Domini Dei tui: ¹¹ et epulaberis coram Domino Deo tuo, tu, filius tuus, et filia tua, servus tuus, et ancilla tua, et Levites qui est intra portas tuas, advena ac pupillus et vidua, qui morantur vobiscum: in loco quem elegerit Dominus Deus tuus, ut habitet nomen eius ibi: ¹² et recordaberis quoniam servus fueris in Ægypto: custodiesque ac facies quæ præcepta sunt.

¹³ Sollemnitatem quoque tabernaculorum celebrabis per septem dies, quando collegeris de area et torculari fruges tuas: ¹⁴ et epulaberis in festi-

Festum
paschatis

festum
penteco-
stes

festum
taberna-
culorum

vitate tua, tu, filius tuus, et filia, servus tuus et ancilla, Levites quoque et advena, pupillus ac vidua qui intra portas tuas sunt. ¹⁵ Septem diebus Domino Deo tuo festa celebrabis in loco, quem elegerit Dominus: benedicque tibi Dominus Deus tuus in cunctis frugibus tuis, et in omni opere manuum tuarum, erisque in letitia.

¹⁶ Tribus vicibus per annum apparebit omne masculinum tuum in conspectu Domini Dei tui in loco quem elegerit: in sollemnitate azymorum, in sollemnitate hebdomadarum, et in sollemnitate tabernaculorum. Non apparebit ante Dominum vacuus: ¹⁷ sed offeret unusquisque secundum quod habuerit iuxta benedictionem Domini Dei sui, quam dederit ei.

6. Præcepta de ministris Dei, 16, 18—13, 22

¹⁸ Iudices et magistros constituies in omnibus portis tuis, quas Dominus Deus tuus dederit tibi, per singulas tribus tuas: ut iudicent populum iusto iudicio, ¹⁹ nec in alteram partem declinet. Non accipies personam, nec munera: quia munera exæcant oculos sapientum, et mutant verba iustorum. ²⁰ Iuste quod iustum est persequeris: ut vivas et possideas Terram, quam Dominus Deus tuus dederit tibi. ²¹ Non plantabis lucum, et omnem arborēm iuxta altare Domini Dei tui. ²² Nec facies tibi, neque constituies statuum: quæ odit Dominus Deus tuus.

17 Non immolabis Domino Deo tuo ovem, et bovem, in quo est macula, aut quippiam vitii: quia abominatione est Domino Deo tuo. ² Cum reperti fuerint apud te intra unam portarum tuarum, quas Dominus Deus tuus dabit tibi, vir aut mulier qui faciant malum in conspectu Domini Dei tui, et transgrediantur pactum illius, ³ ut vadant et serviant diis alienis, et adorent eos, solem et lunam, et omnem militiam caeli, quæ non præcepi: ⁴ et hoc tibi fuerit nuntiatum, audiensque inquisieris diligenter, et verum esse repereris, et ab-

omne
masculi-
num ad
sanctua-
rium ve-
niat

De iudi-
cibus et
magistris

(16) Ex 23, 15; 34, 20; Sir 35, 6. — (19) Ex 23, 8; Lv 19, 15; Sup 1, 17; Sir 20, 31.

ominatio facta est in Israel: ⁵ educes virum ac mulierem, qui rem sceleratissimam perpetrarunt, ad portas civitatis tuæ, et lapidibus obruentur. ⁶ In ore duorum, aut trium testium peribit qui interficietur. Nemo occidatur, uno contra se dicente testimonium. ⁷ Manus testium prima interficiet eum, et manus reliqui populi extrema mittetur: ut auferas malum de medio tui. ⁸ Si difficile et ambiguum apud te iudicium esse perspexeras inter sanguinem et sanguinem, causam et causam, lepram et lepram: et iudicium intra portas tuas videris verba variari: surge, et ascende ad locum, quem elegerit Dominus Deus tuus. ⁹ Veniesque ad sacerdotes Levitici generis, et ad iudicem, qui fuerit illo tempore: queresque ab eis, qui indicabunt tibi iudicium veritatem. ¹⁰ Et facies quodcumque dixerint qui præsunt loco, quem elegerit Dominus, et docuerint te ¹¹ iuxta legem eius; sequerisque sententiam eorum, nec declinabis ad dexteram neque ad sinistram. ¹² Qui autem superberit, nolens obediere sacerdotis imperio, qui eo tempore ministrat Domino Deo tuo, et decreto iudicis, morietur homo ille, et auferes malum de Israel: ¹³ cunctusque populus audiens timebit, ut nullus deinceps intumescat superbia.

¹⁴ Cum ingressus fueris Terram, quam Dominus Deus tuus dabit tibi, et possederis eam, habitaverisque in illa, et dixeris: Constituam super me regem, sicut habent omnes per circuitum nationes: ¹⁵ eum constituies, quem Dominus Deus tuus elegerit de numero fratrum tuorum. Non poteris alterius gentis hominem regem facere, qui non sit frater tuus. ¹⁶ Cumque fuerit constitutus, non multiplicabit sibi equos, nec reducit populum in Ægyptum, equitatus numero sublevatus, præsertim cum Dominus præceperit vobis ut nequaquam amplius per eamdem viam revertamini. ¹⁷ Non habebit uxores plurimas, quæ allicant animum eius,

de regi-
bus fu-
ris

(6) Inf 19, 15; Mt 18, 16; 2 Cor 13, 1. — (7) Sup 13, 9. — (9) 2 Par 19, 10.

neque argenti et auri immensa pondera. ¹⁸ Postquam autem sederit in solio regni sui, describet sibi Deuteronomium legis huius in volumine accipiens exemplar a sacerdotibus Leviticæ tribus, ¹⁹ et habebit secum, legeque illud omnibus diebus vitæ suæ, ut discat timere Dominum Deum suum, et custodire verba et ceremonias eius, quæ in lege præcepta sunt. ²⁰ Nec elevetur cor eius in superbiam super fratres suos, neque declinet in partem dexteram vel sinistram, ut longo tempore regnet ipse, et filii eius super Israel.

de sacer-dotibus
et Levitis

18 ¹ Non habebunt sacerdotes et Levitæ, et omnes qui de eadem tribu sunt, partem et hereditatem cum reliquo Israel, quia sacrificia Domini, et oblationes eius comedent, ² et nihil aliud accipient de possessione fratribus suorum: Dominus enim ipse est hereditas eorum, sicut locutus est illis. ³ Hoc erit iudicium sacerdotum a populo, et ab his qui offerunt victimas: sive bovem, sive ovem immolaverint, dabunt sacerdoti armum ac ventriculum: ⁴ primitias frumenti, vini, et olei, et lanarum partem ex ovium tonsione. ⁵ Ipsum enim elegit Dominus Deus tuus de cunctis tribus tuis, ut stet, et ministret nomini Domini ipse, et filii eius in sempiternum. ⁶ Si exierit Levites ex una urbium tuarum ex omni Israel in qua habitat, et voluerit venire, desiderans locum quem elegerit Dominus, ⁷ ministrabit in nomine Domini Dei sui, sicut omnes fratres eius Levitæ, qui stabunt eo tempore coram Domino. ⁸ Partem ciborum eamdem accipiet, quam et ceteri: excepto eo, quod in urbe sua ex paterna ei successione debetur.

19 ⁹ Quando ingressus fueris Terram, quam Dominus Deus tuus dabit tibi, cave ne imitari velis abominationes illarum gentium; ¹⁰ nec inventiar in te qui lustret filium suum, aut filiam, ducens per ignem: aut qui ariolos sciscitetur, et observet somnia atque auguria, nec sit maleficus, ¹¹ nec in-

de pro-phe-tis

(1) Nm 18, 20; Sup 10, 9; 1 Cor 9, 13. — (4) Nm 18, 11.
— (10) Lv 20, 27.

cantor, nec qui pythones consulat, nec divinos, aut querat a mortuis veritatem; ¹² omnia enim hæc abominatur Dominus, et propter istiusmodi sceleria delebit eos in introitu tuo. ¹³ Perfectus eris, et absque macula cum Domino Deo tuo. ¹⁴ Gentes istæ, quarum possidebis terram, augures et divinos audiunt: tu autem a Domino Deo tuo alter institutus es. ¹⁵ PROPHETAM de gente tua et de fratribus tuis sicut me, suscitabit tibi Dominus Deus tuus: ipsum audies, ¹⁶ ut petisti a Domino Deo tuo in Horeb, quando contio congregata est, atque dixisti: Ultra non audiam vocem Domini Dei mei, et ignem hunc maximum amplius non videbo, ne moriar. ¹⁷ Et ait Dominus mihi: Bene omnia sunt locuti. ¹⁸ Prophetam suscitabo eis de medio fratribus suorum similem tui: et ponam verba mea in ore eius, loquereturque ad eos omnia quæ præcepero illi. ¹⁹ Qui autem verba eius, quæ loquerit in nomine meo, audire noluerit, ego ulti exsistam. ²⁰ Propheta autem qui arrogantia depravatus voluerit loqui in nomine meo, quæ ego non præcepi illi ut dicere, aut ex nomine alienorum deorum, interficietur. ²¹ Quod si tacita cogitatione responderis: Quo modo possum intelligere verbum, quod Dominus non est locutus? ²² hoc habebis signum: Quod in nomine Domini propheta ille prædixerit, et non evenerit: hoc Dominus non est locutus, sed per tumorem animi sui propheta confinxit: et idcirco non timebis eum.

7. Præcepta diversi generis, 19. 1—26, 19

19 ¹ Cum disperdiderit Dominus Deus tuus gentes, quarum tibi traditus est terram, et possederis eam, habitaverisque in urbibus eius et in ædibus: ² tres civitates separabis tibi in medio Terra, quam Dominus Deus tuus dabit tibi in possessionem, ³ sternens diligenter viam: et in tres æqualiter partes totam Terræ tue provinciam di-

(11) 1 Sm 28, 7. — (15) Io 1, 45; Act 3, 22. —
(16) Ex 20, 21. — (18) Io 1, 45. — (2) Nm 35, 10; Ios 20, 2.

Urbes fugiti-
vorum in
Chanaan
separan-
dæ

vides: ut habeat eum vicino qui propter homicidium fugitus est, quo possit evadere. ⁴ Hæc erit lex homicidae fugientis, cuius vita servanda est: Qui percusserit proximum suum nesciens, et qui heri et nudiustertius nullum contra eum odium habuisse comprobatur: ⁵ sed abiisse cum eo simpliciter in silvam ad ligna cædenda, et in succisione lignorum securis fugerit manu, ferrumque lapsum de manubrio amicum eius percusserit, et occiderit: hic ad unam supradictarum urbium configuet, et vivet: ⁶ ne forsitan proximus eius, cuius effusus est sanguis, dolore stimulatus, perseguatur, et apprehendat eum si longior via fuerit, et percutiat animam eius, qui non est reus mortis: quia nullum contra eum, qui occisus est, odium prius habuisse monstratur. ⁷ Idcirco præcipio tibi, ut tres civitates æqualis inter se spatiis dividas. ⁸ Cum autem dilataverit Dominus Deus tuus terminos tuos, sicut iuravit patribus tuis, et dederit tibi cunctam Terram, quam eis pollicitus est, ⁹ si tamen custodieris mandata eius, et feceris quæ hodie præcipio tibi, ut diligas Dominum Deum tuum, et ambules in viis eius omni tempore) addes tibi tres alias civitates, et supradictarum trium urbium numerum duplicabis: ¹⁰ ut non effundatur sanguis innoxius in medio Terræ, quam Dominus Deus tuus dabit tibi possidendum, ne sis sanguinis reus. ¹¹ Si quis autem odio habens proximum suum, insidiatus fuerit vitæ eius, surgensque percusserit illum, et mortuus fuerit, fugerique ad unam de supradictis urbibus, ¹² mitterent seniores civitatis illius, et arripient eum de loco effugii, tradentque in manu proximi, cuius sanguis effusus est, et morietur. ¹³ Non misereberis eius, et auferes innoxium sanguinem de Israël, ut bene sit tibi.

¹⁴ Non assumes, et transferences terminos proximi tui, quos fixerunt priores in possessione tua, quam Dominus Deus tuus dabit tibi in Terra, quam accepitis possidendum.

(8) Gn 28, 14; Ex 34, 24; Sup 12, 20. — (11) Nm 35, 20.

termini
non
transfe-
rendi

¹⁵ Non stabit testis unus contra aliquem, quidquid illud peccati, et facinoris fuerit: sed in ore duorum aut trium testium stabit omne verbum. ¹⁶ Si steterit testis mendax contra hominem, accusans eum prævaricationis, ¹⁷ stabunt ambo, quorum causa est, ante Dominum in conspectu sacerdotum et iudicium qui fuerint in diebus illis. ¹⁸ Cumque diligentissime perscrutantes, invenerint falsum testem dixisse contra fratrem suum mendacium: ¹⁹ reddent ei sicut fratri suo facere cogitavit, et auferes malum de medio tui: ²⁰ ut audientes ceteri timore habeant, et nequaquam talia audeant facere. ²¹ Non misereberis eius, sed animam pro anima, oculum pro oculo, dentem pro dente, manum pro manu, pedem pro pede exiges. **20** ¹ Si exieris ad bellum contra hostes tuos, et videris equitatus et currus, et maiorem quam tu hebebas adversari exercitus multitudinem, non timebis eos: quia Dominus Deus tuus tecum est, qui eduxit te de Terra Ægypti. ² Appropinquante autem iam prælio, stabit sacerdos ante aciem, et sic loquetur ad populum: ³ Audi Israel, vos hodie contra inimicos vestros pugnam committitis, non pertimescat cor vestrum, nolite metuere, nolite cedere, nec formidetis eos: ⁴ quia Dominus Deus vester in medio vestri est, et pro vobis contra adversarios dimicabit, ut eruat vos de periculo. ⁵ Duce quoque per singulas turmas audiente exercitu proclamabunt: Quis est homo, qui ædificavit domum novam, et non dedicavit eam? vadat, et revertatur in domum suam, ne forte moriatur in bello, et aliis dedicet eam. ⁶ Quis est homo qui plantavit vineam, et necedum fecit eam esse communem, de qua vesci omnibus licet? vadat, et revertatur in domum suam: ne forte moriatur in bello, et aliis homo eius fungatur officio. ⁷ Quis est homo, qui despontit uxorem, et non accepit eam? vadat, et revertatur in domum suam, ne

(15) Sup 17, 6; Mt 18, 16; 2 Cor 13, 1. — (18) Dn 13, 62.

— (21) Ex 21, 23 s; Lv 24, 20; Mt 5, 38. — (5) I Mcc 3, 56.

testis
mendax
punien-
dus

bellum
iure ge-
rendum

forte moriatur in bello, et aliis homo accipiat eam.
 8 His dictis addent reliqua, et loquentur ad populum: Quis est homo formidolosus, et corde pavido? vadat, et revertatur in domum suam, ne pavere faciat corda fratrum suorum, sicut ipse timore perterritus est. 9 Cumque siluerint duces exercitus, et finem loquendi fecerint, unusquisque suos ad bellandum cuneos praeparabit. 10 Si quando accesseris ad expugnandam civitatem, offeres ei pri-mum pacem. 11 Si reperierit, et aperuerit tibi portas, cunctus populus, qui in ea est, salvabitur, et ser-viet tibi sub tributo. 12 Sin autem feedus inire no-luerit, et coeperit contra te bellum, oppugnabis eam. 13 Cumque tradiderit Dominus Deus tuus illam in manu tua, percuties omne, quod in ea generis masculini est, in ore gladii, 14 absque mulieribus et infantibus, iumentis et ceteris, quae in ci-vitate sunt. Omnem prædam exercitui divides, et comedes de spoliis hostium tuorum, quae Dominus Deus tuus dederit tibi. 15 Sic facies cunctis ci-tatibus, quae a te procul valde sunt, et non sunt de his uribus, quas in possessionem accepturus es. 16 De his autem ci-tatibus, quae dabuntur tibi, nullum omnino permittes vivere: 17 sed interficies in ore gladii, Hethænum videlicet, et Amor-ræum, et Chanæum, Pherezæum, et Hevæum, et Iebusum, sicut præcepit tibi Dominus Deus tuus: 18 ne forte doceant vos facere cunctas abominaciones, quas ipsi operati sunt diis suis: et peccatis in Dominum Deum vestrum. 19 Quando obsederis ci-tatem multo tempore, et munitionibus circumdederis ut expugnes eam, non succides arbores, de quibus vesci potest, nec securibus per circuitum debes vastare regionem: quoniam lignum est, et non homo, nec potest bellantium contra te augere numerum. 20 Si qua autem ligna non sunt pomifera, sed agrestia, et in ceteros apta usus, suc-cide, et instrue machinas, donec capias ci-tatem, quae contra te dimicat.

(8) Ide 7, 3.

21 1 Quando inventum fuerit in terra, quam Dominus Deus tuus datus est tibi, homi-nis cadaver occisi, et ignorabitur caedes reus, 2 egre-dient maiores natu, et iudices tui, et metentur a loco cadaveris singularum per circuitum spatia ci-tivatum: 3 et quam vicinorem ceteris esse per-splexerint, seniores ci-tatis illius tollent vitulam de armento, quæ non traxit iugum, nec terram sci-dit vomere, 4 et ducent eam ad vallem asperam atque saxosam, quæ numquam arata est, nec se-mentem recepit: et cædant in ea cervices vitulæ: 5 accedentes sacerdotibus filii Levi, quos elegerit Dominus Deus tuus ut ministrant ei, et benedicant in nomine eius, et ad verbum eorum omne nego-tium, et quidquid mundum, vel immundum est, iudicetur. 6 Et venient maiores natu ci-tatis illius ad interfuctum, lavabuntque manus suas super vi-tulam, quæ in valle percussa est, 7 et dicent: Ma-nus nostræ non effuderunt sanguinem hunc, nec oculi viderunt. 8 Propitius esto populo tuo Israel, quem redemisti Domine, et ne reputes sanguinem innocentem in medio populi tui Israel. Et aufer-e-tur ab eis reatus sanguinis: 9 tu autem alienus eris ab innocentis cruento, qui fusus est, cum fe-cris quod præcepit Dominus.

10 Si egressus fueris ad pugnam contra inimicos tuos, et tradiderit eos Dominus Deus tuus in manu tua, captivosque duxeris, 11 et videris in numero captivorum mulierem pulchram, et adamaveris eam, voluerisque habere uxorem, 12 introduces eam in domum tuam: quæ radet cæsariem, et circumcidet ungues, 13 et deponet vestem, in qua capta est: sedensque in domo tua, flebit patrem et matrem suam uno mense: et postea intrabis ad eam, dor-miesque cum illa, et erit uxor tua. 14 Si autem poste-a non sederit animo tuo, dimittes eam libe-ram, nec vendere poteris pecunia, nec opprimere per potentiam: quia humiliasti eam.

15 Si haberit homo uxores duas, unam dilec-tam, et alteram odiosam, genuerintque ex eo libe-ros, et fuerit filius odiosæ primogenitus, 16 volue-

homicidi-
um occul-
tum ex-
piandum

mulier
captiva
humane
tractanda

supra
supponi

primoge-niti iura
servanda

filius contumax la-
pidandus

suspens-
sus ea-
dem die
sepelien-
dus

proximo
benefi-
ciendum

de veste
ineptia

de matre
pullorum

ritque substantiam inter filios suos dividere: non poterit filium dilectæ facere primogenitum, et præferre filio odioso: ¹⁷ sed filium odiosæ agnoscat primogenitum, dabitque ei de his quæ habuerit cuncta duplicita: iste est enim principium liberorum eius, et huic debentur primogenita.

¹⁸ Si generit homo filium contumacem et protervum, qui non audiat patris aut matris imperium, et coercitus obcedire contempserit: ¹⁹ apprehendent eum, et ducent ad seniores civitatis illius, et ad portam iudicij, ²⁰ dicentem ad eos: Filius noster iste protervus et contumax est, monita nostra audire contemnit, commensationibus vacat, et luxuriae atque conviviis: ²¹ lapidibus eum obruet populus civitatis: et morietur, ut auferatis malum de medio vestri, et universis Israel audiens pertimescas.

²² Quando peccaverit homo quod morte plectendum est, et adiudicatus morti appensus fuerit in patibulo: ²³ non permanebit cadaver eius in ligno, sed in eadem die sepelietur: quia maledictus a Deo est qui pendet in ligno: et nequaquam contaminabis Terram tuam, quam Dominus Deus tuus dederit tibi in possessionem.

22 ¹ Non videbis bovem fratris tui, aut ovem errantem, et præteribis: sed reduces fratri tuo, ² etiam si non est propinquus frater tuus, nec nosti eum: duces in domum tuam, et erunt apud te quādum querat ea frater tuus, et recipiat. ³ Si militier facies de asino, et de vestimento, et de omni re fratris tui, quæ perierit: si inveneris eam, ne negligas quasi alienam. ⁴ Si videris asinum fratris tui aut bovem cedidissem in via, non despicies, sed sublevabis cum eo.

⁵ Non induetur mulier veste virili, nec vir utetur veste feminea: abominabilis enim apud Deum est qui facit hæc.

⁶ Si ambulans per viam, in arbore vel in terra nidum avis inveneris, et matrem pullis vel ovis de-

(17) 1 Par 5, 1. — (23) Gal 3, 13. — (1) Ex 23, 4.

super incubantem: non tenebis eam cum filiis, ⁷ sed abire patriss, captos tenens filios: ut bene sit tibi, et longo vivas tempore.

⁸ Cum ædificaveris domum novam, facies murum tecti per circuitum: ne effundatur sanguis in domo tua, et sis reus labente alio, et in præceps ruente.

⁹ Non seres vineam tuam altero semine: ne et sementis quam sevisti, et quæ nascentur ex vinea, pariter sanctificentur. ¹⁰ Non arabis in bove simul et asino. ¹¹ Non indueris vestimento, quod ex lano linoque contextum est.

¹² Funiculos in fimbriis facies per quattuor angulos pallii tui, quo operieris.

¹³ Si duxerit vir uxorem, et postea odio habuerit eam, ¹⁴ quæsiteritque occasiones quibus dimittat eam, obiciens ei nomen pessimum, et dixerit: Uxorem hanc accepi, et ingressus ad eam non inventi virginem: ¹⁵ tollent eam pater et mater eius, et ferent secum signa virginitatis eius ad seniores urbis qui in porta sunt: ¹⁶ et dicet pater: Filiam meam dedi huic uxorem: quam quia odit, ¹⁷ imponit ei nomen pessimum, ut dicat: Non inventi filiam tuam virginem; et ecce haec sunt signa virginitatis filiæ mee. Expandent vestimentum coram senioribus civitatis: ¹⁸ apprehendentque senes urbis illius virum, et verberabunt illum, ¹⁹ condemnantes insuper centum siccis argenti, quos dabit patri puellæ: quoniam diffamavit nomen pessimum super virginem Israel: habebitque eam uxorem, et non poterit dimittere eam omnibus diebus vitæ sua. ²⁰ Quod si verum est quod obicit, et non est in puella inventa virginitas: ²¹ eiicient eam extra portas domus patris sui, et lapidibus obruent viri civitatis illius, et morietur: quoniam fecit nefas in Israel, ut forniciaret in domo patris sui: et auferes malum de medio tui.

²² Si dormierit vir cum uxore alterius, uterque morietur, id est, adulter et adultera: et auferes malum de Israel.

(12) Nm 15, 38. — (22) Lv 20, 10.

de lorica
tecti

de rebus
non mi-
scendis

de fim-
bris pal-
lii

de nova
uxore
accusatâ

de adul-
terio

de stupro
despon-
satae

et non
despon-
satae

de uxore
patris

de arcen-
dis et ad-
mittendis

23 Si pueram virginem desponderit vir, et invenierit eam aliquis in civitate, et concubuerit cum ea,²⁴ educes utrumque ad portam civitatis illius, et lapidibus obruentur: puella, quia non clamavit, cum esset in civitate: vir, quia humiliavit uxorem proximi sui; et auferes malum de medio tui.²⁵ Sin autem in agro repererit vir pueram, quae desponsata est, et apprehendens concubuerit cum ea, ipse morietur solus:²⁶ puella nihil patietur, nec est rea mortis: quoniam sicut latro consurgit contra fratrem suum, et occidit animam eius, ita et puerilla perpessa est.²⁷ Sola erat in agro: clamavit, et nullus affuit qui liberaret eam.

28 Si invenerit vir pueram virginem, quae non habet sponsum, et apprehendens concubuerit cum illa, et res ad iudicium venerit:²⁹ dabit qui dormivit cum ea, patri puerillæ quinquaginta siclos argenti, et habebit eam uxorem, quia humiliavit illum: non poterit dimittere eam cunctis diebus vi-
tae sue.

30 Non accipiet homo uxorem patris sui, nec revelabat operimentum eius.

23 ¹ Non intrabit eunuchus attritis vel amputatis testiculis et absciso veretro, ecclesiam Domini. ² Non ingredietur mamzer, hoc est, de scoto natus, in ecclesiam Domini, usque ad decimam generationem. ³ Ammonites et Moabites etiam post decimam generationem non intrabunt ecclesiam Domini, in æternum: ⁴ quia noluerunt vobis occurtere cum pane et aqua in via quando egressi estis de Ægypto: et quia conduxerunt contra te Balaam filium Beor de Mesopotamia Syriæ, ut malediceret tibi: ⁵ et noluit Dominus Deus tuus audire Balaam, vertitque maledictionem eius in benedictionem tuam, eo quod diligenter te. ⁶ Non facies cum eis pacem, nec quereras eis bona cunctis diebus vite tuae in sempiternum. ⁷ Non abomina-beris Idumæum, quia frater tuus est: nec Ægypt-

(28) Ex 22, 16. — (3) Nm 22, 5; Neh 13, 1.

tium, quia advena fuisti in terra eius. ⁸ Qui nati fuerint ex eis, tertia generatione intrabunt in ecclesiam Domini.

⁹ Quando egressus fueris adversus hostes tuos in pugnam, custodies te ab omni re mala. ¹⁰ Si fuerit inter vos homo, qui nocturno pollutus sit somnio, egredietur extra castra,¹¹ et non reverteretur, priusquam ad vesperam lavetur aqua: et post solis occasum regredietur in castra. ¹² Habebis locum extra castra, ad quem egrediaris ad requisita naturæ,¹³ gerens paxillum in balteo; cumque sederis, fodies per circuitum, et egesta humo operies¹⁴ quo relevatus es (Dominus enim Deus tuus ambulat in medio castrorum, ut eruat te, et tradat tibi inimicos tuos) et sint castra tua sancta, et nihil in eis appareat fecunditatis ne dernaliquat te.

¹⁵ Non trades servum Domino suo, qui ad te configerit. ¹⁶ Habitabit tecum in loco, qui ei placuerit, et in una urbium tuarum requiescat: ne contristes eum.

¹⁷ Non erit meretrice de filiabus Israel, nec scortator de filiis Israel. ¹⁸ Non offeres mercedem prostibuli, nec pretium canis in domo Domini Dei tui, quidquid illud est quod voveris: quia abominatione est utrumque apud Dominum Deum tuum.

¹⁹ Non faenerabis fratri tuo ad usuram pecuniam, nec fruges, nec quamlibet aliam rem:²⁰ sed alieno. Fratri autem tuo absque usura id, quo indiget, commodabis: ut benedicat tibi Dominus Deus tuus in omni opere tuo in Terra, ad quam ingredieris possidendum.

²¹ Cum votum voveris Domino Deo tuo, non tardabis reddere: quia requirit illud Dominus Deus tuus; et si moratus fueris, reputabitur tibi in peccatum. ²² Si nolueris polliceri, absque peccato eris. ²³ Quod autem semel egressum est de labiis tuis, observabis, et facies sicut promissisti Domino Deo tuo, et propria voluntate et ore tuo locutus es.

²⁴ Ingressus vineam proximi tui, comedere uvas quantum tibi placuerit: foras autem ne efferas te-

de mun-
stro

de servo
fugitivo

de scortis

de usura

de votis

de fame
sedanda

de uxore
dimissa

de novo
marito

de mola

de ven-
tilacio

de lepra

de pigno-
re

de mer-
cede pau-
peris

cum. ²⁵ Si intraveris in segetem amici tui, franges spicas, et manu conteres: false autem non metes.

24 ¹ Si acceperit homo uxorem, et habuerit eam, et non invenerit gratiam ante oculos eius propter aliquam feciditatem: scribet libellum repudii, et dabit in manu illius, et dimittet eam de domo sua. ² Cumque egressa alterum maritum duxerit, ³ et ille quoque oderit eam, dederitque ei libellum repudii, et dimiserit de domo sua, vel certe mortuus fuerit: ⁴ non poterit prior maritus recipere eam in uxorem: quia polluta est, et abominabilis facta est coram Domino: ne peccare facias Terram tuam, quam Dominus Deus tuus tradiderit tibi possidentam.

⁵ Cum acceperit homo nuper uxorem, non procedet ad bellum, nec ei quippiam necessitatibus iungetur publicæ, sed vacabit absque culpa domi sue, ut uno anno letetur cum uxore sua.

⁶ Non accipies loco pignoris inferiorem, et superiore molam: quia animam suam opposuit tibi.

⁷ Si deprehensus fuerit homo sollicitans fratrem suum de filiis Israel, et vendito eo acceperit pretium, interficietur, et auferes malum de medio tui.

⁸ Observa diligenter ne incurras plagam lepræ, sed facies quæcumque docuerint te sacerdotes Leviticus generis iuxta id, quod præcepit eis, et imple sollicitate. ⁹ Memento quæ fecerit Dominus Deus vester Marie in via cum egrederemini de Ægypto.

¹⁰ Cum repetes a proximo tuo rem aliquam, quam debet tibi, non ingredieris domum eius ut pignus auferas: ¹¹ sed stabis foris, et ille tibi proficeret quod habuerit. ¹² si autem pauper est, non pernoctabit apud te pignus, ¹³ sed statim reddes ei ante solis occasum: ut dormiens in vestimento suo, benedicat tibi, et habeas iustitiam coram Domino Deo tuo.

¹⁴ Non negabis mercedem indigentis, et pauperis fratris tui, sive advenæ, qui tecum moratur in terra,

(1) Mt 5, 31; 19, 7; Mc 10, 4. — (9) Nm 12, 10. —

(14) Lv 19, 13; Tob 4, 15.

et intra portas tuas est: ¹⁵ sed eadem die reddes ei premium laboris sui ante solis occasum, quia pauper est, et ex eo sustentat animam suam: ne clamet contra te ad Dominum, et reputetur tibi in peccatum.

¹⁶ Non occidentur patres pro filiis, nec filii pro patribus, sed unusquisque pro peccato suo morietur.

¹⁷ Non pervertes iudicium advenæ et pupilli, nec auferes pignoris loco viduæ vestimentum. ¹⁸ Memento quod servieris in Ægypto, et eruerit te Dominus Deus tuus inde. Idcirco præcipio tibi ut facias hanc rem.

¹⁹ Quando messueris segetem in agro tuo, et oblitus manipulum reliqueris, non reverteris ut tollas illum: sed advenæ, et pupillum, et viduam auferre patieris, ut benedicat tibi Dominus Deus tuus in omni opere manuum tuarum. ²⁰ Si fruges collegoris olivarum, quidquid remanserit in arboribus, non reverteris ut colligas: sed relinques advenæ, pupillo, ac viduæ. ²¹ Si vindimia uirginem tuam, non colliges remanentes racemos, sed cedent in usus advenæ, pupilli, ac viduæ. ²² Memento quod et tu servieris in Ægypto, et idcirco præcipio tibi ut facias hanc rem.

25 ¹ Si fuerit causa inter aliquos, et interpellaverint iudices: quem iustum esse perspexerint, illi iustitiae palمام dabunt: quem impium, condemnabunt impietati. ² Sin autem eum, qui peccavit, dignum viderint plagis: prosternent, et coram se facient verberari. Pro mensura peccati erit et plagarum modus: ³ ita dumtaxat, ut quadrangularem numerum non excedant: ne fœde lazeratus ante oculos tuos abeat frater tuus.

⁴ Non ligabis os bovis terentis in area fruges tuas.

⁵ Quando habitaverint fratres simul, et unus ex eis absque liberis mortuus fuerit, uxor defuncti non nubet alteri: sed accipiet eam frater eius, et

(16) 2 Rg 14, 6; 2 Pr 25, 4; Ez 18, 20. —

(3) 2 Cor 11, 24. — (4) 1 Cor 9, 9; 1 Tim 5, 18. —

(5) Mt 22, 24; Mc 12, 19; Lc 20, 28.

de occi-
dendis
de adve-
na, pupil-
lo, vidua

de spici-
legio et
racema-
tione

de flagel-
latione

de bove
triturante
de mari-
monio le-
viratus

suscitabit semen fratris sui: ⁶ et primogenitus ex ea filium nomine illius appellabat, ut non deleatur nomen eius ex Israele. ⁷ Sin autem noluerit accipere uxorem fratris sui, quæ ei lege debetur, perget mulier ad portam civitatis, et interpellabit maiores natu, dicetque: Non vult frater viri mei suscitat nomen fratris sui in Israel: nec me in conjugem sumere. ⁸ Statimque accersiri eum facient, et interrogabunt. Si responderent: Nolo eam uxorem accipere: ⁹ accedet mulier ad eum coram senioribus, et tollet calceamentum de pede eius, spueteque in faciem illius, et dicet: Sic het homini, qui non ædificat domum fratris sui. ¹⁰ Et vocabitur nomen illius in Israel, Domus discalecati.

¹¹ Si habuerint inter se iugium viri duo, et unus contra alterum rixari cœperit, volensque uxor alterius eruere virum suum de manu fortioris, misericorde manum, et apprehenderit verenda eius: ¹² abscedes manum illius, nec flecteris super eam ulla misericordia.

¹³ Non habebis in sacculo diversa pondera, maius et minus: ¹⁴ nec erit in domo tua modius maior et minor. ¹⁵ pondus habebis iustum et verum, et modius æqualis et verus erit tibi: ut multo vivas tempore super Terram, quam Dominus Deus tuus dederit tibi. ¹⁶ Abominatur enim Dominus tuus eum, qui facit hæc, etaversatur omnem iniquitatem.

¹⁷ Memento quo fecerit tibi Amalec in via quando egrediebaris ex Ægypto: ¹⁸ quomodo occurrerit tibi: et extremos agminis tui, qui lassi residencebant, ceciderit, quando tu eras fame et labore confectus, et non timuerit Deum. ¹⁹ Cum ergo Dominus Deus tuus dederit tibi requiem, et subieccerit cunctas per circuitum nationes in Terra, quam tibi pollicitus est: delebis nomen eius sub cælo. Cave ne obliscaris.

26 ¹ Cumque intraveris Terram, quam Dominus Deus tuus tibi datus est possidendum, et obtinueris eam, atque habitaveris in ea: ² tolles

de cunctis frugibus tuis primitias, et pones in cartallo, pergesque ad locum, quem Dominus Deus tuus elegerit, ut ibi invocetur nomen eius: ³ accedesque ad sacerdotem, qui fuerit in diebus illis, et dices ad eum: Profiteor hodie coram Domino Deo tuo, quod ingressus sum in Terram, pro qua iuravit patribus nostris, ut daret eam nobis. ⁴ Suscipiensque sacerdos cartallum de manu tua, ponet ante altare Domini Dei tui: ⁵ et loqueris in conspectu Domini Dei tui: Syrus persecutus patrem meum, qui descendit in Ægyptum, et ibi peregrinatus est in paucissimo numero: crevitque in gentem magnam ac robustam et infinitæ multitudinis. ⁶ Afflixeruntque nos Ægypti, et persecuti sunt imponentes onera gravissima: ⁷ et clamavimus ad Dominum Deum patrum nostrorum: qui exaudivit nos, et respexit humilitatem nostram, et laborem, atque angustiam: ⁸ et eduxit nos de Ægypto in manu forti, et brachio extento, in ingenti pavore, in signis atque portentis: ⁹ et introduxit ad locum istum, et tradidit nobis Terram lacte et melle manantem. ¹⁰ Et idcirco nunc offero primitias frumentorum Terræ, quam Dominus dedit mihi. Et dimittes eas in conspectu Domini Dei tui, et adorato Domino Deo tuo. ¹¹ Et epulaberis in omnibus bonis, quæ Dominus Deus tuus dederit tibi, et domui tue, tu et Levites, et advena qui tecum est.

¹² Quando compleveris decimam cunctarum frumentarum, anno decimaru[m] tertio dabis Levitæ, et advenæ, et pupillo et viduæ, et comedant intra portas tuas, et saturerent: ¹³ loqueris in conspectu Domini Dei tui: Abstuli quod sanctificatum est de domo mea, et dedi illud Levitæ et advenæ, et pupilio ac viduæ, sicut iussisti mihi: non praeterivi mandata tua, nec sum oblitus imperii tui. ¹⁴ Non comedи ex eis in luctu meo, nec separavi ea in qualibet immunditia, nec expendi ex his quidquam in re funebri. Obedivi voci Domini Dei mei, et feci omnia sicut præcepisti mihi. ¹⁵ Re-

de appre-
hensione
verendo-
rum

de ponde-
re et mo-
dio

de Ama-
lecl delen-
do

de obla-
tione pri-
mitiarum

(7) Rt 4, 7. — (17) Ex 17, 8.

atque de-
cimarum

(13) Sup 14, 29. — (15) Is 63, 15; Bar 2, 16.

spice de sanctuario tuo, et de excelso cælorum habitaculo, et benedic populo tuo Israel, et Terræ, quam dedisti nobis, sicut iurasti patribus nostris, terræ lacte et melle mananti.

conclusio

¹⁶ Hodie Dominus Deus tuus præcepit tibi ut facias mandata hæc atque iudicia: et custodias et impleas ex toto corde tuo, et ex tota anima tua. ¹⁷ Dominum elegisti hodie, ut sit tibi Deus, et ambules in viis eius, et custodias ceremonias illius, et mandata atque iudicia, et obcedas eius imperio; ¹⁸ et Dominus elegit te hodie ut sis ei populus peculiaris, sicut locutus est tibi, et custodias omnia præcepta illius: ¹⁹ et faciat te excelsiore cunctis gentibus quas creavit, in laudem, et nomen, et gloriam suam: ut sis populus sanctus Domini Dei tui, sicut locutus est.

III. Inculatio præceptorum omnium, 27, 1—30, 20

1. Erectione lapidum inscriptorum, 27, 1—8

27 ¹ Precepit autem Moyses et seniores Israel, populo dicentes: Custodite omne mandatum quod præcipio vobis hodie. ² Cumque transieritis Iordanem in Terram, quam Dominus Deus tuus dabit tibi, eriges ingentes lapides, et calce levigabis eos, ³ ut possis in eis scribere omnia verba legis huius, Iordanem transmissio: ut introeas Terram, quam Dominus Deus tuus dabit tibi, terram lacte et melle manantem, sicut iuravisti patribus tuis. ⁴ Quando ergo transieritis Iordanem, erige lapi des, quos ego hodie præcipio vobis in monte He bal, et levigabis eos calce: ⁵ et ædificabis ibi altare Domino Deo tuo de lapidibus, quos ferrum non tetigit, ⁶ et de saxis informibus et impolitis: et offeres super eo holocausta Domino Deo tuo, ⁷ et immolabis hostias pacificas, comedesque ibi, et epulaberis coram Domino Deo tuo. ⁸ Et scribes super lapides omnia verba legis huius plane et lucide.

(18) Sup 7, 6. — (5) Ex 20, 25; Ios 8, 31.

2. Benedictionibus et maledictionibus populi, 27, 9—26

⁹ Dixeruntque Moyses et sacerdotes Levitici generis ad omnem Israëlm: Attende, et audi Israel: Hodie factus es populus Domini Dei tui: ¹⁰ audies vocem eius, et facies mandata atque iusticias, quas ego præcipio tibi.

¹¹ Præcepitque Moyses populo in die illo, dicens: ¹² Hi stabunt ad benedicendum populo super montem Garizim, Iordane transmiso: Simeon, Levi, Judas, Issachar, Joseph, et Benjamin. ¹³ Et e regione isti stabunt ad maledicendum in monte Hebal: Ruben, Gad, et Aser, et Zabulon, Dan et Nephthalim.

¹⁴ Et pronuntiabant Levitæ, dicentque ad omnes viros Israel excelsa voce: ¹⁵ Maledictus homo, qui facit scupile et conflatile, abominationem Domini, opus manuum artificum, ponetque illud in abscondito; et respondebit omnis populus, et dicet: Amen.

¹⁶ Maledictus qui non honorat patrem suum, et matrem; et dicet omnis populus: Amen. ¹⁷ Maledictus qui transfert terminos proximi sui; et dicet omnis populus: Amen. ¹⁸ Maledictus qui errare facit cœcum in itinere; et dicet omnis populus: Amen. ¹⁹ Maledictus qui pervertit iudicium advenæ, pupilli et viduæ; et dicet omnis populus: Amen. ²⁰ Maledictus qui dormit cum uxore patris sui, et revelat operimentum lectuli eius; et dicet omnis populus: Amen. ²¹ Maledictus qui dormit cum omni iumento; et dicet omnis populus: Amen. ²² Maledictus qui dormit cum sorore sua, filia patris sui, vel matris sue; et dicet omnis populus: Amen. ²³ Maledictus qui dormit cum socru sua; et dicet omnis populus: Amen. ²⁴ Maledictus qui clam percusserit proximum suum; et dicet omnis populus: Amen. ²⁵ Maledictus qui accipit munera, ut percutiat animam sanguinis innocentis; et dicet omnis populus: Amen. ²⁶ Maledictus qui non perma

(14) De 9, 11.

Mandan-
turbenedi-
ctiones et
maledic-
tiones tri-
buummaledic-
tiones
Levita-
rum ac
populi

net in sermonibus legis huius, nec eos opere perficit, et dicet omnis populus: Amen.

3. Promissionibus et minationibus Moysis, 28, 1—68

Promis-siones

28 ¹Si autem audieris vocem Domini Dei tui, ut facias atque custodias omnia mandata eius, quæ ego præcipio tibi hodie, facies te Dominus Deus tuus excelsiorem cunctis gentibus, quæ versantur in terra. ²Venientque super te universæ benedictiones istæ, et apprehendent te: si tamen præcepta eius audieris. ³Benedictus tu in civitate, et benedictus in agro. ⁴Benedictus fructus ventris tui, et fructus terræ tuæ, fructusque iumentorum tuorum, greges armentorum tuorum, et caulae ovium tuarum. ⁵Benedicta horrea tua, et benedictæ reliquiae tuæ. ⁶Benedictus eris tu ingrediens et egrediens. ⁷Dabit Dominus inimicos tuos, qui consurgunt adversum te, corruentes in conspectu tuo: per unam viam venient contra te, et per septem fugient a facie tua. ⁸Emitterit Dominus benedictionem super cellaria tua, et super omnia opera manuum tuarum: benedicetur tibi in terra, quam acceperis. ⁹Suscitat te Dominus sibi in populum sanctum, sicut iuravit tibi: si custodieris mandata Domini Dei tui, et ambulaveris in viis eius. ¹⁰Videbuntque omnes terrarum populi quod nomen Domini invocatum sit super te, et timebunt te. ¹¹Abundare te faciet Dominus omnibus bonis, fructu uteri tui, et fructu iumentorum tuorum, fructu terræ tuæ, quam iuravit Dominus patribus tuis ut daret tibi. ¹²Aperiet Dominus thesaurum suum optimum, cælum, ut tribuat pluviam terre tuæ in tempore suo: benedicetur cunctis operibus manuum tuarum. Et faenerabis gentibus multis, et ipse a nullo fænus accipies. ¹³Constituet te Dominus in caput, et non in caudam: et eris semper supra, et non subter: si tamen audieris mandata Domini Dei tui quæ ego præcipio tibi hodie, et custodieris et feceris, ¹⁴ac non declinaveris ab eis nec ad dexteram, nec ad sinistram, nec secutus fueris deos alienos, neque colueris eos,

¹⁵Quod si audire nolueris vocem Domini Dei tui, ut custodias, et facias omnia mandata eius et ceremonias, quas ego præcipio tibi hodie, venient super te omnes maledictiones istæ, et apprehendent te. ¹⁶Maledictus eris in civitate, maledictus in agro. ¹⁷Maledictum horreum tuum, et maledictæ reliquiae tuæ. ¹⁸Maledictus fructus ventris tui, et fructus terræ tuæ, armenta boum tuorum, et greges ovium tuarum. ¹⁹Maledictus eris ingrediens, et maledictus egrediens. ²⁰Mittet Dominus super te famem et esuriem, et incrationem in omnia opera tua, que tu facies: donec conterat te, et perdat velociter, propter adinventiones tuas pessimas in quibus reliquisti me. ²¹Adiungat tibi Dominus pestilentiam, donec consumat te de terra, ad quam ingredieris possidendum. ²²Percutiat te Dominus egestate, febri et frigore, ardore et æstu, et aere corrupto ac rubigine, et persecutur donec pereas. ²³Sit cælum, quod supra te est, æneum: et terra, quam calcas, ferrea. ²⁴Det Dominus imbretem terræ tuæ pulverem, et de celo descendat super te cinis, donec conteraris. ²⁵Tradat te Dominus corruentem ante hostes tuos; per unam viam egrediariis contra eos, et per septem fugias, et dispergaris per omnia regna terræ. ²⁶Sitque cadaver tuum in escam cunctis volatilibus cæli, et bestiis terræ, et non sit qui abigit. ²⁷Percutiat te Dominus ulcere Ægypti, et partem corporis, per quam stercora egeruntur, scabie quoque et pruri gine: ita ut curari nequeas. ²⁸Percutiat te Dominus amentia et cæcitate ac furore mentis, ²⁹et palpes in meridie sicut palpare solet cæsus in tenebris, et non dirigas vias tuas. Omnique tempore calumniam sustineas, et opprimaris violentia, nec habeas qui liberet te. ³⁰Uxorem accipias, et alius dormiat cum ea. Domum ædifices, et non habites in ea. Plantes vineam, et non vindemias eam. ³¹Bos tuus immolet coram te, et non comedas ex eo. Asinus tuus rapiatur in conspectu tuo, et

(15) Lv 26, 14; Lam 2, 17; Bar 1, 20; Mal 2, 2.

minatio-
nes prio-
res

non reddatur tibi. Oves tuæ dentur inimicis tuis, et non sit qui te adiuvet. ³² Filii tui et filiae tuæ tradantur alteri populo, videntibus oculis tuis, et deficientibus ad conspectum eorum tota die, et non sit fortitudo in manu tua. ³³ Fructus terræ tuæ, et omnes labores tuos comedat populus, quem ignoras: et sis semper calumniam sustinens, et oppressus cunctis diebus, ³⁴ et stupens ad terrorem eorum quæ videbunt oculi tui. ³⁵ Percutiat te Dominus ulcere pessimo in genibus et in suris, sanarique non possis a planta pedis usque ad verticem tuum. ³⁶ Duet te Dominus, et regem tuum, quem constitueris super te, in gentem, quam ignoras tu et patres tui: et servies ibi diis alienis, ligno et lapidi. ³⁷ Et eris perditus in proverbium ac fabulam omnibus populis, ad quos te introduxerit Dominus. ³⁸ Sementem multam iacies in terram, et modicum congregabis: quia locustæ devorabunt omnia. ³⁹ Vineam plantabis, et fodies: et vinum non bibes, nec colliges ex ea quippiam: quoniam vastabitur vermis. ⁴⁰ Olivas habebis in omnibus terminis tuis, et non ungeris oleo: quia defluent, et peribunt. ⁴¹ Filios generabis et filias, et non frueris eis: quoniam ducentur in captivitatem. ⁴² Omnes arbores tuas et fruges terræ tuæ rubigo consumet. ⁴³ Advena, qui tecum versatur in terra, ascendet super te, eritque sublimior: tu autem descendes, et eris inferior. ⁴⁴ Ipse fænerabit tibi, et tu non fænerabis ei. Ipse erit in caput, et tu eris in caudam. ⁴⁵ Et venient super te omnes maledictiones istae, et persequentes apprehendent te, donec interreas: quia non audisti vocem Domini Dei tui, nec servasti mandata eius et ceremonias, quas præcepit tibi. ⁴⁶ Et erunt in te signa atque prodigia, et in semine tuo usque in sempiternum:

⁴⁷ eo quod non servieris Domino Deo tuo in gaudio, cordisque lætitia, propter rerum omnium abundantiam: ⁴⁸ servies inimico tuo, quem im-

mittet tibi Dominus, in fame, et siti, et nuditate, et omni penuria: et ponet iugum ferreum super cervicem tuam, donec te conterat. ⁴⁹ Adducet Dominus super te gentem de longinquo, et de extremis terræ finibus in similitudinem aquilæ volantis cum impetu: cuius lingua intelligere non possis: ⁵⁰ gentem procassissimam, quæ non deferat seni, nec misereatur parvuli, ⁵¹ et devoret fructum iumentorum tuorum, ac fruges Terræ tuæ: donec interreas, et non relinquat tibi triticum, vinum, et oleum, armenta boum, et greges ovium: donec te disperdat, ⁵² et conterat in cunctis urbibus tuis, et destruantur muri tui firmi atque sublimes, in quibus habebas fiduciam in omni Terra tua. Obsideberis intra portas tuas in omni Terra tua, quam dabit tibi Dominus Deus tuus: ⁵³ et comedes fructum uteri tui, et carnes filiorum tuorum et filiarum tuarum, quas dederit tibi Dominus Deus tuus, in angustia et vastitate qua opprimet te hostis tuus. ⁵⁴ Homo delicatus in te, et luxuriosus valde, invidebit fratri suo, et uxori, quæ cubat in sinu suo, ⁵⁵ ne det eis de carnibus filiorum suorum, quas comedet: eo quod nihil aliud habeat in obsidione et penuria, qua vastaverint te inimici tui intra omnes portas tuas. ⁵⁶ Tenera mulier et delicata, quæ super terram ingredi non valebat, nec pedis vestigium figere propter mollitem et teneritudinem nimiam, invidebit viro suo, qui cubat in sinu eius, super filii et filiae carnis, ⁵⁷ et illuvie secundarum, quæ egrediuntur de medio feminum eius, et super liberis qui eadem hora nati sunt; comedent enim eos clam propter rerum omnium penuriam in obsidione et vastitate, qua opprimet te inimicus tuus intra portas tuas. ⁵⁸ Nisi custodieris, et feceris omnia verba legis huius, quæ scripta sunt in hoc volumine, et timueris nomen eius gloriosum et terrible, hoc est, Dominum Deum tuum: ⁵⁹ augebit Dominus plagas tuas, et plagas seminis tui, plagas magnas et perseveran-

(53) Lam 4, 10; Bar 2, 2.

tes, infirmitates pessimas et perpetuas. ⁶⁰ Et convertet in te omnes afflictiones Ægypti, quas timuisti, et adhaerebunt tibi: ⁶¹ Insuper et universos languores, et plagas, quae non sunt scriptæ in volumine legis huius, inducet Dominus super te, donec te conterat; ⁶² et remanebitis pauci numero, qui prius eratis sicut astra cœli præ multitudine, quoniam non audisti vocem Domini Dei tui. ⁶³ Et sicut ante lætatus est Dominus super vos, bene vobis faciens, vosque multiplicans: sic lætabitur disperdens vos atque subvertens, ut auferamini de Terra, ad quam ingredieris possidendum. ⁶⁴ Disparget te Dominus in omnes populos a summittate terræ usque ad terminos eius: et servies ibi diis alienis, quos et tu ignoras et patres tui, lignis et lapidibus. ⁶⁵ In gentibus quoque illis non quiesces, neque erit requies vestigio pedis tui. Dabit enim tibi Dominus ibi cor pavidum, et deficientes oculos, et animam consumptam mærore: ⁶⁶ Et erit vita tua quasi pendens ante te. Timebis nocte et die, et non credes vitæ tuae. ⁶⁷ Mane dices: Quis mihi det vesperum? et vespere: Quis mihi det mane? propter cordis tui formidinem, qua terriberis, et propter ea, quae tuis videbis oculis. ⁶⁸ Reducet te Dominus classibus in Ægyptum per viam, de qua dixit tibi ut eam amplius non videres. Ibi venderis inimicis tuis in servos et ancillas, et non erit qui emat.

4. Renovatione fœderis prioris, 29, 1—30, 20

Inscriptio

enumeratio beneficiorum Dei

29 ¹Hæc sunt verba fœderis quod præcepit Dominus Moysi ut feriret cum filiis Israel in Terra Moab: præter illud fœdus, quod cum eis pepergit in Horeb.

²Vocavitque Moyses omnem Israel, et dixit ad eos: Vos vidistis universa, quæ fecit Dominus coram vobis in Terra Ægypti Pharaoni, et omnibus servis eius, universæ terræ illius, ³tentationes magnas, quas viderunt oculi tui, signa illa, porten-

(2) Ex 19, 4.

taque ingentia, ⁴ et non dedit vobis Dominus cor intelligens, et oculos videntes, et aures quæ possunt audire, usque in præsentem diem. ⁵ Adduxit vos quadraginta annis per desertum: non sunt attrita vestimenta vestra, nec calceamenta pedum vestrorum vetustate consumpta sunt. ⁶ Panem non comedistis, vinum et siceram non bibistis: ut sciretis quia ego sum Dominus Deus vester. ⁷ Et venistis ad hunc locum: egressusque est Sehon rex Hesebon, et Og rex Basan, occurrentes nobis ad pugnam. Et percussimus eos, ⁸ et tulimus terram eorum, ac tradidimus possidendum Ruben et Gad, et dimidie tribui Manasse.

⁹Custodite ergo verba pacti huius, et implete ea: ut intelligatis universa quæ facitis. ¹⁰ Vos statis hodie cuncti coram Domino Deo vestro, principes vestri, et tribus, ac maiores natu, atque doctores, omnis populus Israel, ¹¹ liberi et uxores vestrae, et advena qui tecum moratur in castris, exceptis lignorum cæsoribus, et his, qui comportant aquas: ¹² ut transeas in federe Domini Dei tui, et in iureirandum quod hodie Dominus Deus tuus percutit tecum: ¹³ ut suscitet te sibi in populum, et ipse sit Deus tuus sicut locutus est tibi, et sicut iuravit patribus tuis, Abraham, Isaac, et Iacob. ¹⁴ Nec vobis solis ego hoc fœdus fierio, et hæc iuramenta confirmo, ¹⁵ sed cunctis præsentibus et absentibus.

¹⁶Vos enim nostis quo modo habitaverimus in Terra Ægypti, et quo modo transierimus per medium nationum, quas transeuntes ¹⁷ vidistis abominationes et sordes, id est, idola eorum, lignum et lapidem, argentum et aurum, quæ colebant. ¹⁸ Ne forte sit inter vos vir aut mulier, familia aut tribus, cuius cor aversum est hodie a Domino Deo nostro: ut vadat et serviat diis illarum gentium: et sit inter vos radix germinans fel et amaritudinem. ¹⁹Cumque audierit verba iuramenti huius, benedicat sibi in corde suo, dicens: Pax erit mihi,

(5) Sup 8, 2. — (7) Sup 3, 1.

admoniti
ad pactum
servandum

in fœdi-
fragos
mine iac-
tantur

et ambulabo in pravitate cordis mei: et absumat ebria sitement, ²⁰ et Dominus non ignoscat ei: sed tunc quammaxime furor eius fumet, et zelus contra hominem illum, et sedeant super eum omnia maledicta, quae scripta sunt in hoc volumine: et deleat Dominus nomen eius sub celo, ²¹ et consumat eum in perditionem ex omnibus tribubus Israel, iuxta maledictiones, quae in Libro legis huius ac foederis continentur. ²² Dicetque sequens generatio, et filii qui nascentur deinceps, et peregrini, qui de longe venerint, videntes plagas Terra illius, et infirmitates, quibus eam afflixerit Dominus, ²³ sulphure, et salis ardore comburens, ita ut ultra non seratur, nec vires quipiam germinet, in exemplum subversionis Sodomæ et Gomorræ, Adamæ et Seboim, quas subvertit Dominus in ira et furore suo. ²⁴ Et dicent omnes gentes: Quare sic fecit Dominus Terræ huic? quae est hæc ira furoris eius immensa? ²⁵ Et respondebunt: Quia dereliquerunt pactum Domini, quod pepigit cum patribus eorum, quando eduxit eos de Terra Ægypti: ²⁶ et servierunt diis alienis, et adoraverunt eos, quos nesciebant, et quibus non fuerant attributi: ²⁷ idcirco iratus est furor Domini contra Terram istam, ut induceret super eam omnia maledicta, quae in hoc volumine scripta sunt: ²⁸ et eicit eos de terra sua in ira et in furore, et in indignatione maxima, proiecitque in terram alienam, sicut hodie comprobatur. ²⁹ Abscondita, Domino Deo nostro: quae manifesta sunt, nobis et filiis nostris usque in sempiternum, ut faciamus universa verba legis huius.

pœnitentia
misericordia
promittitur

30 ¹ Cum ergo venerint super te omnes sermones isti, benedictio, sive maledictio, quam proposui in conspectu tuo: et ductus pœnitudine cordis tui in universis gentibus, in quas dispersebit te Dominus Deus tuus, ² et reversus fueris ad eum, et obedieris eius imperiis, sicut ego hodie

(23) Gn 19, 24. — (24) 1 Rg 9, 8; Ir 22, 8.

præcipio tibi, cum filiis tuis, in toto corde tuo, et in tota anima tua: ³ reducit Dominus Deus tuus captivitatem tuam, ac miserebitur tui, et rursum congregabit te de cunctis populis, in quos te ante dispersit. ⁴ Si ad cardines cœli fueris dissipatus, inde te retrahet Dominus Deus tuus, ⁵ et assumet, atque introducit in Terram, quam possederunt patres tui, et obtinebis eam: et benedicens tibi, maioris numeri te esse faciet quam fuerunt patres tui. ⁶ Circumcidet Dominus Deus tuus cor tuum, et cor semenis tui: ut diligas Dominum Deum tuum in toto corde tuo, et in tota anima tua, ut possis vivere. ⁷ Omnes autem maledictiones has convertit super inimicos tuos, et eos, qui oderunt te et persequuntur. ⁸ Tu autem revertaris, et audies vocem Domini Dei tui: faciesque universa mandata quae ego præcipio tibi hodie: ⁹ et abundare te faciet Dominus Deus tuus in cunctis operibus manuum tuarum, in sobole uteri tui, et in fructu iumentorum tuorum, in ubertate terræ tue, et in rerum omnium largitate. Revertetur enim Dominus, ut gaudeat super te in omnibus bonis, sicut gavisus est in patribus tuis: ¹⁰ si tamen audieris vocem Domini Dei tui, et custodieris præcepta eius et ceremonias, quae in hac lege conscripta sunt: et revertaris ad Dominum Deum tuum in toto corde tuo, et in tota anima tua.

¹¹ Mandatum hoc, quod ego præcipio tibi hodie, non supra te est, neque procul positum, ¹² nec in celo situm, ut possis dicere: *Quis nostrum vallet ad celum ascendere, ut deferat illud ad nos, et audiamus atque opere compleamus?* ¹³ Neque trans mare positum: ut causeris, et dicas: *Quis ex nobis poterit transfretare mare, et illud ad nos usque deferre: ut possimus audire, et facere quod præceptum est?* ¹⁴ Sed iuxta te est sermo valde, in ore tuo, et in corde tuo, ut facias illum.

¹⁵ Considera quod hodie proposuerim in conspectu tuo vitam et bonum, et econtrario mortem

(5) 2 Mec 1, 29. — (12) Rom 10, 6.

mandata
possunt

ac debent
custodi:ri

et malum: ¹⁶ ut diligas Dominum Deum tuum, et ambules in viis eius, et custodias mandata illius ac ceremonias atque iudicia: et vivas, atque multiplicet te, benedicatque tibi in Terra, ad quam ingredieris possidendum. ¹⁷ Si autem aversum fuerit cor tuum, et audire nolueris, atque errore deceptus adoraveris deos alienos, et servieris eis: ¹⁸ prædicto tibi hodie quod pereas, et parvo tempore moreris in Terra, ad quam Iordanem transmisso, ingredieris possidendum. ¹⁹ Testes invoco hodie celum et terram, quod proposuerim vobis vitam et mortem, benedictionem et maledictionem. Elige ergo vitam, ut et tu vivas, et semen tuum: ²⁰ et diligas Dominum Deum tuum, atque obedias voci eius, et illi adhaeres (ipse est enim vita tua, et longitudi dierum tuorum) ut habites in Terra, pro qua iuravi Dominus patribus tuis, Abraham, Isaac, et Iacob, ut daret eam illis.

PARS TERTIA

Conclusio historica Deuteronomii, 31, 1—34, 12

I. Decreta novissima Moysis, 31, 1—32, 47

1. De successore suo, 31, 1—8

31 ¹ Abiit itaque Moyses, et locutus est omnia verba hec ad universum Israel, ² et dixit ad eos: Centum viginti annorum sum hodie, non possum ultra egredi, et ingredi, præsertim cum et Dominus dixerit mihi: Non transibis Iordanem istum. ³ Dominus ergo Deus tuus transibit ante te: ipse dekbit omnes gentes has in conspectu tuo, et possidebis eas: et losue iste transibit ante te, sicut locutus est Dominus. ⁴ Facietque Dominus eis sicut fecit Sehon et Og regibus Amorrhœorum, et terræ eorum, delebitque eos. ⁵ Cum ergo

(2) Nm 27, 13; Sup 3, 27, — (4) Nm 21, 24, —

(5) Sup 7, 2,

et hos tradiderit vobis, similiter facietis eis sicut præcepit vobis. ⁶ Viriliter agite, et confortamini: nolite eis, nec paveatis ad conspectum eorum: quia Dominus Deus tuus ipse est duxtor tuus, et non dimittet, nec derelinquet te. ⁷ Vocavique Moyses losue, et dixit ei coram omni Israel: Confortare, et esto robustus: tu enim introduces populum istum in Terram, quam daturum se patribus eorum iuravit Dominus, et tu eam sorte divides. ⁸ Et Dominus qui duxtor est vester, ipse erit tecum: non dimittet, nec derelinquet te: noli timere, nec paveas.

2. De lege legenda et custodienda, 31, 9—13

⁹ Scriptis itaque Moyses legem hanc, et tradidit eam sacerdotibus filiis Levi, qui portabant arcam fœderis Domini, et cunctis senioribus Israel. ¹⁰ Præcepitque eis, dicens: Post septem annos, anno remissionis, in sollemnitate tabernaculorum, ¹¹ convenientibus cunctis ex Israel, ut appareant in conspectu Domini Dei tui in loco, quem elegerit Dominus, leges verba legis huius coram omni Israel, audiентibus eis, ¹² et in unum omni populo congregato, tam viris quam mulieribus, parvulis, et advenis, qui sunt intra portas tuas: ut audientes discant, et timeant Dominum Deum vestrum, et custodiant, impleantque omnes sermones legis huius; ¹³ filii quoque eorum qui nunc ignorant; ut audire possint, et timeant Dominum Deum suum cunctis diebus quibus versantur in Terra, ad quam vos, Iordanem transmisso, pergitis obtinendam.

3. De canticu decantando, 31, 14—32, 44

¹⁴ Et ait Dominus ad Moysen: Ecce prope sunt dies mortis tuæ: voca losue, et state in tabernaculo testimonii, ut præcipiam ei. Abierunt ergo Moyses et losue, et steterunt in tabernaculo testimonii: ¹⁵ apparuitque Dominus ibi in columna nubis, que stetit in introitu tabernaculi. ¹⁶ Dixit

(7) Ios 1, 6; 1 Rg 2, 2.

Anno
septimo
populo
recitetur

Iosue dux
constituti
tur

Iussu
Domini
canticum
scribit

que Dominus ad Moysen: Ecce tu dormies cum patribus tuis, et populus iste consurgens fornicabitur post deos alienos in Terra, ad quam ingreditur ut habitat in ea: ibi derelinquer me, et irritum faciet fedus, quod pepigi cum eo.¹⁷ Et irascetur furor meus contra eum in die illo: et derelinquam eum, et abscondam faciem meam ab eo, et erit in devorationem: invenient eum omnia mala et afflictiones, ita ut dicat in illo die: Vere quia non est Deus mecum, invenerunt me haec mala.¹⁸ Ego autem abscondam, et celabo faciem meam in die illo propter omnia mala, que fecit, quia secutus est deos alienos.¹⁹ Nunc itaque scribit eis canticum istud, et docete filios Israel: ut memoriter teneant, et ore decantent, et sit mihi carmen istud pro testimonio inter filios Israel.²⁰ Introducam enim eum in Terram, pro qua iuravi patribus eius, lacte et melle manantem. Cumque comedenter, et saturati, crassique fuerint, avertentur ad deos alienos, et servient eis: detrahentque mihi, et irritum facient pactum meum.²¹ Postquam invenient eum mala multa et afflictiones, respondebit ei canticum istud pro testimonio, quod nulla debilit oblitio ex ore seminis sui. Scio enim cogitationes eius, que facturus sit hodie, antequam introducam eum in Terram, quam ei pollicitus sum.²² Scripsit ergo Moyses canticum, et docuit filios Israel.²³ Praecepit Dominus Iosue filio Nun, et ait: Confortare, et esto robustus: tu enim introduces filios Israel in Terram, quam pollicitus sum, et ego ero tecum.

²⁴ Postquam ergo scripsit Moyses verba legis huius in volumine, atque complevit:²⁵ præcepit Levitis, qui portabant arcam federis Domini, dicens:²⁶ Tollite librum istum, et ponite eum in latere arcæ federis Domini Dei vestri: ut sit ibi contra te in testimonium.²⁷ Ego enim scio contentiōnem tuam, et cervicem tuam durissimam. Adhuc vivente me et ingrediente vobiscum, semper contentiōe egistis contra Dominum: quanto magis cum mortuus fuero?²⁸ Congregate ad me

omnes maiores natu per tribus vestras, atque doctores, et loquar audientibus eis sermones istos, et invocabo contra eos cælum et terram.²⁹ Novi enim quod post mortem meam inique agetis, et declinabitis cito de via, quam præcepvi vobis: et occurrat vobis mala in extremo tempore, quando ficeritis malum in conspectu Domini, ut irritetis eum per opera manuum vestrarum.

³⁰ Locutus est ergo Moyses, audiente universo cœtu Israel, verba carminis huius, et ad finem usque complevit.

32 ¹ Audite cæli que loquor,
audiat terra verba oris mei.

² Concrescat ut pluvia doctrina mea,
fluat ut ros eloquium meum,
quasi imber super herbam,
et quasi stillæ super gramina.

³ Quia nomen Domini invocabo:
date magnificentiam Deo nostro.

⁴ Dei perfecta sunt opera,
et omnes viæ eius iudicia:
Deus fidelis, et absque ulla iniquitate,
iustus et rectus.

⁵ Peccaverunt ei, et non filii eius in sor-
dibus:

generatio prava atque perversa.

⁶ Hæc cène reddit Domino
popule stulte et insipiens?
numquid non ipse est pater tuus, qui pos-
sedit te,

et fecit, et creavit te?

⁷ Memento dierum antiquorum,
cogita generationes singulas:
interroga patrem tuum, et annuntiabit
tibi:

maiores tuos, et dicent tibi.

(7) Job 8, 8.

populo
pronun-
tiat

audient
omnes

perfec-
tionem Dei

ac per-
versita-
tem po-
puli

beneficia
Domini

8 Quando dividebat Altissimus gentes:
quando separabat filios Adam,
constituit terminos populorum
iuxta numerum filiorum Israel.
9 Pars autem Domini, populus eius:
Iacob funiculus hereditatis eius.
10 Invenit eum in terra deserta,
in loco horroris, et vasta solitudinis:
circumduxit eum, et docuit:
et custodivit quasi pupillam oculi sui.
11 Sicut aquila provocans ad volandum
pullos suos,
et super eos volitans,
expandit alas suas, et assumpsit eum,
ataque portavit in humeris suis.
12 Dominus solus dux eius fuit:
et non erat cum eo Deus alienus.
13 Constituit eum super excelsam terram:
ut comederer fructus agrorum,
ut sugeret mel de petra,
oleumque de saxo durissimo.
14 Butyrum de armento, et lac de ovibus
cum adipe agnorum, et arietum
filiorum Basan: et hircos
cum medulla tritici,
et sanguinem uvæ biberet meracissimum.
15 Incrassatus est dilectus, et recalcitravit:
incrassatus, impinguatus, dilatatus,
dereliquit Deum factorem suum,
et recessit a Deo salutari suo.
16 Provocaverunt eum in diis alienis,
et in abominationibus ad iracundiam con-
citaverunt.
17 Immolaverunt dæmoniis et non Deo,
diis, quos ignorabant:
novi recentesque venerunt,
quos non coluerunt patres eorum.
18 Deum, qui te genuit dereliquisti,
et oblitus es Domini creatoris tui.

19 Vidit Dominus, et ad iracundiam con-
citatust est:
quia provocaverunt eum filii sui et filiæ.
20 Et ait: Abscondam faciem meam ab eis,
et considerabo novissima eorum:
generatio enim perversa est,
et infideles filii.
21 Ipsi me provocaverunt in eo, qui non
erat Deus,
et irritaverunt in vanitatibus suis:
et ego provocabo eos in eo, qui non est
populus,
et in gente stulta irritabo illos.
22 Ignis successus est in furore meo,
et ardebit usque ad inferni novissima:
devorabitque terram cum germine suo,
et montium fundamenta comburet.
23 Congregabo super eos mala,
et sagittas meas complebo in eis.
24 Consumetur fame,
et devorabunt eos aves morsu amarissimo:
dentes bestiarum immittant in eos,
cum furore trahentium super terram, at-
que serpentium.
25 Foris vastabit eos gladius,
et intus pavor,
iuvenerit simul ac virginem,
lactentem cum homine sene.
26 Dixi: Ubinam sunt?
cessare faciam ex hominibus memoriam
eorum.
27 Sed propter iram inimicorum distuli:
ne forte superbirent hostes eorum,
et dicenter: Manus nostra excelsa,
et non Dominus, fecit hæc omnia.
28 Gens absque consilio est,
et sine prudentia.
29 Utinam saperent, et intellegent,
ac novissima providerent.

(21) Ir 15, 14; Rom 10, 19, — (29) Ir 9, 12.

ultonem
Domini

ingratia-
tudinem
populi

quare Is-
rael non
deleatur

30 Quo modo persecutur unus mille,
et duo fugent decem milia?
nonne ideo, quia Deus suus vendidit eos,
et Dominus conclusit illos?
31 Non enim est Deus noster ut dii eo-
rum:
et inimici nostri sunt iudices.
32 De vinea Sodomorum, vinea eorum,
et de suburbaniis Gomorrhæ:
uva eorum uva felis,
et botri amarissimi.
33 Fel draconum vinum eorum,
et venenum aspidum insanabile.
34 Nonne haec condita sunt apud me,
et signata in thesauris meis?
35 Mea est ultio, et ego retribuam
in tempore, ut labatur pes eorum:
iuxta est dies perditionis,
et adesse festinant tempora.
36 Iudicabit Dominus populum suum,
et in servis suis miserebitur:
videbit quod infirmata sit manus,
et clausi quoque defecerunt, residuique
consumpti sunt.
37 Et dicet: Ubi sunt dii eorum,
in quibus habebant fiduciam?
38 De quorum victimis comedebant adipes,
et bibebant vinum libaminum:
surgant, et opitulentur vobis,
et in necessitate vos protegant.
39 Videte quod ego sim solus,
et non sit aliis Deus præter me:
ego occidam, et ego vivere faciam:
percutiam, et ego sanabo,
et non est qui de manu mea possit eruere.
40 Levabo ad cælum manum meam,
et dicam: Vivo ego in æternum.

(35) Sir 28, 1; Rom 12, 19; Hbr 10, 30. — (37) Ir 2, 28.
— (39) 1 Sm 2, 6; Tob 13, 2; Sap 16, 13. — lob 10, 7.

41 Si acero ut fulgor gladium meum,
et arripuerit iudicium manus mea:
reddam ultionem hostibus meis,
et his qui oderunt me retribuam.
42 Inebriabo sagittas meas sanguine,
et gladius meus devorabit carnes,
de cruento occisorum, et de captivitate,
nudati inimicorum capitis.
43 Laudate gentes populum eius,
quia sanguinem servorum suorum ulcisce-
tur:
et vindictam retribuet in hostes eorum,
et propitius erit terra populi sui.

44 Venit ergo Moyses, et locutus est omnia verba
cantici huius in auribus populi, ipse et losus filius
Nun.

4. De præceptis implendis, 32, 45—47

45 Complevitque omnes sermones istos, loquens
ad universum Israel, 46 et dixit ad eos: Ponite
corda vestra in omnia verba, quæ ego testificor
vobis hodie: ut mandetis ea filiis vestris custodiare
et facere, et implere universa quæ scripta sunt le-
gis huius: 47 quia non incassum præcepta sunt
vobis, sed ut singuli in eis viverent: quæ facientes
longo perseveretis tempore in Terra, ad quam, lor-
dane transmissio, ingredimini possidendum.

II. Acta suprema Moysis, 32, 48—34, 12

1. Benedicit filii Israel, 32, 48—33, 29

48 Locutusque est Dominus ad Moysen in eadem
die, dicens: 49 Ascende in montem istum Abarim,
id est, transitum, in montem Nebo, qui est in
Terra Moab contra Iericho: et vide Terram Cha-
naan, quam ego tradam filiis Israel obtinendam, et
morere in monte. 50 Quem concendens iungeris
populis tuis, sicut mortuus est Aaron frater tuus
in monte Hor, et appositus populis suis: 51 quia

(43) 2 Mcc 7, 6. — (50) Nm 20, 26; 27, 13. —
(51) Nm 20, 12; 27, 14.

lauden-
dus a
gentibus

conclusio

Com-
men-
datio
præ-
tori-
rum

Ante
mortem
subeun-
dam

prævaricati estis contra me in medio filiorum Israel ad Aquas contradictionis in Cades deserti Sin: et non sanctificasti me inter filios Israel. ⁵² Econtra videbis terram, et non ingredieris in eam, quam ego dabo filiis Israel.

benedictit

celebrans
regem Is-
raeltribui
Rubentribui
Iudeetribui
Levi

33 ¹ Hæc est benedictio, qua benedixit Moyses, homo Dei, filiis Israel ante mortem suam.

2 Et ait:

Dominus de Sinai venit,
et de Sei ortus est nobis:
apparuit de monte Pharan,
et cum eo sanctorum millia.

In dextera eius ignea lex.

³ Dilexit populos,
omnes sancti in manu illius sunt:
et qui appropinquant pedibus eius,
accipient de doctrina illius.

⁴ Legem præcepit nobis Moyses,
hereditatem multitudinis Iacob.

⁵ Erit apud rectissimum rex,
congregatis principibus populi
cum tribubus Israel.

⁶ Vivat Ruben, et non moriatur,
et sit parvus in numero.

⁷ Hæc est Iudeæ benedictio:
Audi Domine vocem Iudeæ,
et ad populum suum introduce eum:
manus eius pugnabunt pro eo,
et adiutor illius contra adversarios eius erit.

⁸ Levi quoque ait:

Perfectio tua, et doctrina tua viro sancto tuo,
quem probasti in tentatione,
et iudicasti ad Aquas contradictionis.

⁹ Qui dixit patri suo, et matri suæ: Nescio
vos;

et fratribus suis: Ignoro vos:
et nescierunt filios suos.

(3) Sap 3, 1.

Hi custodierunt eloquim tuum,
et pactum tuum servaverunt,
¹⁰ iudicia tua o Iacob,
et legem tuam o Israel:
ponent thymiana in furore tuo,
et holocaustum super altare tuum.
¹¹ Benedic Domine fortitudini eius,
et opera manuum illius suscipe.
Percute dora inimicorum eius:
et qui oderunt eum, non consurgent.

¹² Et Benjamin ait:

Amantissimus Domini
habitabit confidenter in eo:
quasi in thalamo tota die morabitur,
et inter humeros illius requiescat.

¹³ Joseph quoque ait:

De benedictione Domini terra eius,
de pomis celi, et rore,
ataque abyssu subiacente.

¹⁴ De pomis fructuum solis ac lunæ;
¹⁵ de vertice antiquorum montium,
de pomis collium æternorum:
¹⁶ et de frugibus terræ, et de plenitudine
eius.

Benedictio illius, qui apparuit in rubo,
veniat super caput Joseph,
et super verticem nazarae inter fratres
suos.

¹⁷ Quasi primogeniti tauri pulchritudo eius,
cornua rhinocerotis cornua illius:
in ipsis ventilabit gentes
usque ad terminos terræ.
Hæ sunt multitudines Ephraim:
et hæc millia Manasse.

¹⁸ Et Zabulon ait:

Lætare Zabulon in exitu tuo,
et Issachar in tabernaculis tuis.

(16) Ex 3, 2.

tribui
Beniamintribui
Josephtribui
Zabulon
et
Issachar

19 Populus vocabunt ad montem:
ibi immolabunt victimas iustitiae.
Qui inundationem maris quasi lac sagent,
et thesauros absconditos arenarum.

20 Et Gad ait:
Benedictus in latitudine Gad:

quasi leo requievit,
cepitque brachium et verticem.

21 Et vidit principatum suum,
quod in parte sua doctor esset repositus:
qui fuit cum principibus populi,
et fecit iustitias Domini, et iudicium suum
cum Israel.

22 Dan quoque ait:
Dan catulus leonis,
fluet largiter de Basan.

23 Et Nephthali dixit:
Nephthali abundantia perfruerit,
et plenus erit benedictionibus Domini:
mare et meridiem possidebit.

24 Aser quoque ait:
Benedictus in filiis Aser,
sicut placens fratribus suis,
et tingat in oleo pedem suum.

25 Ferrum et ses calceamentum eius.
Sicut dies iuuentutis tuae, ita et senectus tua.

26 Non est Deus alias ut Deus rectissimi
ascensor cœli auxiliator tuus.
Magnificentia eius discurrent nubes,
27 habitaculum eius sursum,
et subter brachia sempiterna:
eiiciet a facie tua inimicum,
dicetque: Contere.

28 Habitabit Israel confidenter,
et solus. Oculus Iacob
in terra frumenti et vini,
cælique caligabunt rore.

29 Beatus es tu Israel: quis similis tui
popule, qui salvaris in Domino?

tribui
Gad

tribui
Dan

tribui
Nephtha-
li

tribui
Aser

beatum
dicens
populum
Israel

iudea
voluntas
in
Iudaean

scutum auxili tui,
et gladius glorie tuae:
negabunt e inimici tui,
et tu eorum colla calcabis.

2. Videt Chanaan et moritur, 34, 1-12

34 ¹ Ascendit ergo Moyses de campestribus Moab super Montem Nebo, in verticem Phasga contra Iericho: ostenditque ei Dominus omnem Terram Galaad usque Dan, ² et universum Nephthali, terramque Ephraim et Manasse, et omnem terram Iuda usque ad mare novissimum, ³ et australiem partem, et latitudinem campi Iericho civitatis palmarum usque Segor. ⁴ Dixitque Dominus ad eum: Hec est terra, pro qua iuravi Abraham, Isaac, et Iacob, dicens: Semini tuo dabo eam. Vidisti eam oculis tuis, et non transibis ad illam.

⁵ Mortuusque est ibi Moyses servus Domini, in terra Moab, iubente Domino: ⁶ et sepelivit eum in valle Terræ Moab contra Phogor: et non cognovit homo sepulcrum eius usque in præsentem diem. ⁷ Moyses centum et viginti annorum erat quando mortuus est: non caligavit oculus eius, nec dentes illius moti sunt.

⁸ Fleveruntque eum filii Israel in campestribus Moab triginta diebus: et completi sunt dies planctus lugentium Moysen. ⁹ Iosue vero filius Nun repletus est Spiritu sapientiae, quia Moyses posuit super eum manus suas. Et obedierunt eum filii Israel, feceruntque sicut præcepit Dominus Moysi.

¹⁰ Et non surrexit ultra propheta in Israel sicut Moyses, quem nosset Dominus facie ad faciem, ¹¹ in omnibus signis atque portentis, quæ misit per eum, ut faceret in Terra Ægypti Pharaoni, et omnibus servis eius, universæque terræ illius, ¹² et cunctam manum robustam, magnaque mirabilia, que fecit Moyses coram universo Israel.

(1) Sup 3, 27; 2 Mcc 2, 4. — (4) Gn 12, 7; 15, 18.

Ascendit
in mon-
tem
Nebo

moritur
et sepeli-
tur

plangitur
et succes-
sorem
accipit

maxime
laudatur

LIBER IOSUE,

HEBRAICE IEHOSUA

PARS PRIOR

Occupatio terræ promissæ, 1, 1—12, 24

**I. Præparations ad occupationem,
1, 1—5, 16**

1. Mandata Domini et Iosue, 1, 1—18

1 ¹ Et factum est post mortem Moysi servi Domini, ut loqueretur Dominus ad Iosue filium Nun, ministrum Moysi, et diceret ei: ² Moyses servus meus mortuus est: surge, et transi Iordanem istum tu et omnis populus tecum, in Terram, quam ego dabo filiis Israel. ³ Omnem locum, quem calcaverit vestigium pedis vestri, vobis tradam, sicut locutus sum Moysi. ⁴ A deserto et Libano usque ad fluvium magnum Euphraten, omnis terra Hethæorum usque ad mare magnum contra solis occasum erit terminus vester. ⁵ Nullus poterit vobis resistere cunctis diebus vita tuae: sicut fui cum Moyse, ita ero tecum: non dimittam, nec derelinquam te. ⁶ Confortare, et esto robustus: tu enim sorte divides populo huic Terram, pro qua iuravi patribus suis, ut traderem eam illis. ⁷ Confortare igitur, et esto robustus valde: ut custodias, et facias omnem legem, quam præcepit tibi Moyses servus meus: ne declines ab ea ad dexteram vel ad sinistram, ut intelligas cuncta que agis. ⁸ Non recedat volumen legis huius ab ore tuo: sed me-

(3) Dt 11, 24. — (5) Inf 3, 7; Hbr 13, 5. — (6) Dt 31, 7. 23;
1 Rg 2, 2.

ditaberis in eo diebus ac noctibus, ut custodias et facias omnia que scripta sunt in eo: tunc diriges viam tuam, et intelliges eam. ⁹ Ecce præcipio tibi, confortare, et esto robustus. Noli metuere, et noli timere: quoniam tecum est Dominus Deus tuus in omnibus ad quæcumque perrexeris.

10 Præcepit Iosue principibus populi, dicens: Transite per medium castrorum, et imperate populo, ac dicite: ¹¹ Præparare vobis cibaria: quoniam post diem tertium transibitis Iordanem, et intrabitis ad possidendam Terram, quam Dominus Deus vester datus es vobis. ¹² Rubenitis quoque et Gaditis, et dimidiæ tribui Manasse ait: ¹³ Mementote sermonis, quem præcepit vobis Moyses famulus Domini, dicens: Dominus Deus vester dedit vobis requiem, et omnem Terram. ¹⁴ Uxores vestræ, et filii, ac iumenta manebunt in Terra, quam tradidit vobis Moyses trans Iordanem: vos autem transite armati ante fratres vestros, omnes fortes manu, et pugnate pro eis, ¹⁵ donec det Dominus requiem fratribus vestris sicut et vobis dedit, et possideant ipsi quoque Terram, quam Dominus Deus vester datus est eis: et sic revertentimi in Terram possessionis vestræ, et habitabit in ea, quam vobis dedit Moyses famulus Domini trans Iordanem contra solis ortum. ¹⁶ Responderuntque ad Iosue, atque dixerunt: Omnia, que præcepisti nobis, faciemus: et quocumque miseri, ibimus. ¹⁷ Sicut obœdivimus in cunctis Moysi, ita obœdiemus et tibi: tantum si Dominus Deus tuus tecum, sicut fuit cum Moyse. ¹⁸ Qui contradixerit ori tuo, et non obœdierit cunctis sermonibus, quos præcepereis ei, moriatur. Tu tantum confortare, et viriliter age.

2. Missio et salus exploratorum, 2, 1—24

2 ¹ Misit igitur Iosue filius Nun de Setim duos viros exploratores in abscondito: et dixit eis: Ite, et considerate Terram, urbemque Iericho. Qui

(14) Nm 32, 26. — (1) Hbr 11, 31; Iac 2, 25.

pergentes ingressi sunt domum mulieris meretricis, nomine Rahab, et quieverunt apud eam. ² Nuntiatumque est regi lericho, et dictum: Ecce viri ingressi sunt hic per noctem de filiis Israel, ut exploraverint Terram. ³ Misitque rex lericho ad Rahab dicens: Educ viros, qui venerunt ad te, et ingressi sunt domum tuam: exploratores quippe sunt, et omnem Terram considerare venerunt. ⁴ Tollensque mulier viros, abscondit, et ait: Fator, venerunt ad me, sed nesciebam unde essent: ⁵ cumque porta clauderetur in tenebris, et illi pariter exierunt, nescio quo abiuerunt: persequimini cito, et comprehendetis eos. ⁶ Ipsa autem fecit ascendere viros in solarium domus suæ, operuitque eos stipula lini, quæ ibi erat. ⁷ Hi autem, qui missi fuerant, secuti sunt eos per viam, quæ ducit ad vadum Iordanis: illisque egressis statim porta clausa est.

cum ea
tractant

⁸ Necdum obdormierant qui latebant, et ecce mulier ascendit ad eos, et ait: ⁹ Novi quod Dominus tradiderit vobis Terram: etenim irruit in nos terror vester, et elanguerunt omnes habitatores Terræ. ¹⁰ Audivimus quod siccaverit Dominus aquas Maris rubri ad vestrum introitum, quando egressi estis ex Ægypto: et quæ feceritis duobus Amorphaeorum regibus, qui erant trans Iordanem: Sehon et Og, quos interfecistis. ¹¹ Et hæc audientes pertinuimus, et elanguit cor nostrum, nec remansit in nobis spiritus ad introitum vestrum: Dominus enim Deus vester ipse est Deus in cælo sursum, et in terra deorsum. ¹² Nunc ergo iurate mihi per Dominum, ut quomodo ego misericordiam feci vobiscum, ita et vos faciatis cum domo patris mei: detisque mihi verum signum, ¹³ ut salvetis patrem meum et matrem, fratres ac sorores meas, et omnia quæ illorum sunt, et eruatis animas nostras a morte. ¹⁴ Qui responderunt ei: Anima nostra sit pro vobis in mortem, si tamen non prodi-

(4) Inf 6, 17. — (10) Ex 14, 21. — Nm 21, 24. — (12) Inf 6, 22.

deris nos, cumque tradiderit nobis Dominus terram, faciemus in te misericordiam et veritatem. ¹⁵ Demisit ergo eos per funem de fenestra: domus enim eius haerebat muro. ¹⁶ Dixitque ad eos: Ad montana condescende, ne forte occurrant vobis revertentes: ibique latitate tribus diebus, donec redeant, et sic ibitis per viam vestram. ¹⁷ Qui dixerunt ad eam: Innoxii erimus a iuramento hoc, quo adiurasti nos: ¹⁸ si ingredientibus nobis Terram, signum fuerit funiculus iste coccineus, et ligaveris eum in fenestra, per quam demisisti nos: et patrem tuum ac matrem, fratresque et omnem cognitionem tuam congregaveris in domum tuam. ¹⁹ Qui ostium domus tuæ egressus fuerit, sanguis ipsius erit in caput eius, et nos erimus alieni. Cunctorum autem sanguis, qui tecum in domo fuerint, redundabit in caput nostrum, si eos aliquis tetigerit. ²⁰ Quod si nos prodere volueris, et sermonem istum proferre in medium, erimus mundi ab hoc iuramento, quo adiurasti nos. ²¹ Et illa respondit: Sicut locuti estis, ita fiat. Dimittentes eos ut pergerent, appendit funiculum coccineum in fenestra.

²² Illi vero ambulantes pervenerunt ad montana, et manserunt ibi tres dies, donec reverterentur qui fuerant persecuti: querentes enim per omnem viam, non repererunt eos. ²³ Quibus urbem ingressis, reversi sunt, et descendenter exploratores de monte: et, transmisso Iordanæ, venerunt ad Iosue filium Nun, narraveruntque ei omnia quæ acciderant sibi, ²⁴ atque dixerunt: Tradidit Dominus omnem terram hanc in manus nostras, et timore prostrati sunt cuncti habitatores eius.

3. Traiectio Iordanis miraculosa, 3, 1—5, 1

3 ¹ Igitur Iosue de nocte consurgens movit castra: egredientesque de Setim, venerunt ad Iordanem ipse, et omnes filii Israel, et morari sunt ibi tres dies. ² Quibus evolutis, transierunt praecones per castrorum medium, ³ et clamare coeperunt: Quando videritis arcum foederis Domini

ad Iosue
revertun-
tur

Præcepta
Iosue ac
Dei

Dei vestri, et sacerdotes stirps Leviticæ portantes eam, vos quoque consurgite, et sequimini præcedentes: ⁴ sitque inter vos et arcum spatiū cūbitorum duum millium: ut procul videre possitis, et nosse per quam viam ingrediamini: quia prius non ambulastis per eam: et cavete ne appropinquatis ad arcum. ⁵ Dixitque Iosue ad populum: Sanctificamini; cras enim faciet Dominus inter vos mirabilia. ⁶ Et ait ad sacerdotes: Tollite arcam foederis, et præcedite populum. Qui iussi complentes, tulerunt, et ambulaverunt ante eos. ⁷ Dixitque Dominus ad Iosue: Hodie incipiunt exaltare te coram omni Israël: ut sciāt quod sicut cum Moysi fui, ita et tecum sim. ⁸ Tu autem præcipe sacerdotibus, qui portant arcam foederis, et dīc eis: Cum ingressi fueritis partem aquæ Iordanis, state in ea. ⁹ Dixitque Iosue ad filios Israël: Accedite huc, et audite verbum Domini Dei vestri. ¹⁰ Et rursum: In hoc, inquit, sciētis quod Dominus Deus vivens in medio vestri est, et disperdet in conspectu vestro Chananæum et Heithæum, Hevæum et Pherezæum, Gergesæum quoque et lebusæum, et Amorrhæum. ¹¹ Ecce, arca foederis Domini omnis terra antecedet vos per Iordanem. ¹² Parate duodecim viros de tribubus Israël, singulos per singulas tribus. ¹³ Et cum posuerint vestigia pedum suorum sacerdotes qui portant arcam Domini Dei universæ terræ in aquis Iordanis, aquæ, quæ inferiores sunt, decurrent atque deficiunt: quæ autem desuper veniunt, in una mole consistent.

transitus
populi

¹⁴ Igitur egressus est populus de tabernaculis suis, ut transiret Iordanem: et sacerdotes, qui portabant arcam foederis, pergebant ante eum. ¹⁵ Ingressisque eis Iordanem, et pedibus eorum in parte aquæ tinctis (Iordanus autem ripas alvei sui tempore messis impleverat) ¹⁶ steterunt aquæ descendentes in loco uno, et ad instar montis intumescentes apparebant procul ab urbe, que vocatur Adom usque ad locum Sartan: quæ autem inferiores

(11) Act 7, 45. — (15) Sir 24, 36.

erant, in Mare solitudinis (quod nunc vocatur mortuum) descenderunt, usquequo omnino deficerent. ¹⁷ Populus autem incedebat contra Iericho: et sacerdotes, qui portabant arcam foederis Domini, stabant super siccum humum in medio Iordanis accincti, omnisque populus per arentem alveum transibat.

4 ¹ Quibus transgressis, dixit Dominus ad Iosue: ² Elige duodecim viros singulos per singulas tribus: ³ et præcipe eis ut tolant de medio Iordanis alveo, ubi steterunt pedes sacerdotum, duodecim durissimos lapides, quos ponetis in loco castrorum, ubi fixeritis bac nocte tentoria. ⁴ Vocavitque Iosue duodecim viros, quos elegerat de filiis Israël, singulos de singulis tribubus, ⁵ et ait ad eos: Ite ante arcam Domini Dei vestri ad Iordanis medium, et portate inde singuli singulos lapides in humeris vestris, iuxta numerum filiorum Israël, ⁶ ut sit signum inter vos: et quando interrogaverint vos filii vestri cras, dicentes: Quid sibi volunt isti lapides? ⁷ respondebitis eis: Defecerunt aquæ Iordanis ante arcam foederis Domini, cum transiret eum: idcirco positi sunt lapides isti in monumentum filiorum Israël usque in æternum. ⁸ Fecerunt ergo filii Israël sicut præcepit eis Iosue, portantes de medio Iordanis alveo duodecim lapides, ut Dominus ei imperaret, iuxta numerum filiorum Israël, usque ad locum, in quo castrametati sunt, ibique posuerunt eos. ⁹ Alios quoque duodecim lapides posuit Iosue in medio Iordanis alveo, ubi steterunt sacerdotes, qui portabant arcam foederis: et sunt ibi usque in presentem diem. ¹⁰ Sacerdotes autem, qui portabant arcam, stabant in Iordanis medio, donec omnia complerentur, que Iosue, ut loqueretur ad populum, præcepérat Dominus, et dixerat ei Moyses. Festinavitque populus, et transiit. ¹¹ Cumque transissent omnes, transiit et arca Domini, sacerdotesseque pergebant ante populum. ¹² Filii quoque Ruben, et Gad, et dimidia tribus Manasse, armati præcedebant filios Israël, sicut eis præ-

(12) Nm 32, 28.

exstructio
monumen
tum

perat Moyses: ¹³ et quadraginta pugnatorum milia per turmas, et cuneos, incedebant per plana atque campestria urbis Iericho. ¹⁴ In die illo magnificavit Dominus Iosue coram omni Israele, ut timerent eum, sicut timuerant Moysen, dum adiverret. ¹⁵ Dixitque ad eum: ¹⁶ Præcipe sacerdotibus, qui portant arcum fœderis, ut ascendant de Iordan. ¹⁷ Qui præcepit eis, dicens: Ascendite de Iordan. ¹⁸ Cumque ascendissent portantes arcum fœderis Domini, et siccant humum calcare cœpissent, reverse sunt aquæ in alveum suum, et fluebant sicut ante conseruerant. ¹⁹ Populus autem ascendit de Iordan, decimo die mensis primi, et castrametati sunt in Galgalis contra orientalem plagam urbis Iericho. ²⁰ Duodecim quoque lapides, quos de lordanis aiveo sumperaserunt, posuit Iosue in Galgalis, ²¹ et dixit ad filios Israel: Quando interrogaverint filii vestri cras patres suos, et dixerint eis: Quid sibi volunt lapides isti? ²² docebitis eos, atque dicetis: Per arenem alveum transiit Israël Iordanem istum, ²³ siccante Domino Deo vestro aquas eius in conspectu vestro, donec transiretis: ²⁴ sicut fecerat prius in Mari Rubro, quod siccavit donec transiremus: ²⁵ ut discant omnes terrarum populi fortissimam Domini manum, ut et vos timentis Dominum Deum vestrum omni tempore.

timor
Chana-
næorum

⁵ Postquam ergo audierunt omnes reges Amor-rhaeum, qui habitabant trans lordanem ad occidentalem plagam, et cuncti reges Chanaan, qui propinqua possidebant magni maris loca, quod siccaset Dominus fluenta lordanis coram filiis Israël donec transirent, dissolutum est cor eorum, et non remansit in eis spiritus, timentium introitum filiorum Israël.

4. Facta in Galgalis, 5, 2—16

² Eo tempore ait Dominus ad Iosue: Fac tibi cultros lapideos, et circumcidere secundo filios Israël. ³ Fecit quod iusserat Dominus, et circumcidit filios

(24) Ex 14, 21.

Israel in coile præputiorum. ⁴ Hæc autem causa est secundæ circumcisionis: Omnis populus, qui egressus est de Ægypto generis masculini, universi bellatores viri, mortui sunt in deserto per longissimos viæ circuitus, ⁵ qui omnes circumcisi erant. Populus autem qui natus est in deserto, ⁶ per quadraginta annos itineris latissimæ solitudinis in circumcisionis fuit: donec consumerentur qui non auerterant vocem Domini, et quibus ante iuraverat ut non ostenderet eis terram lacte et melle manantem. ⁷ Horum filii in locum successerunt patrum, et circumcisioni sunt a Iosue: quia sicut nati fuerant, in præpūlio erant, nec eos in via aliquis circumcididerat. ⁸ Postquam autem omnes circumcisioni sunt, manserunt in eodem castrorum loco, donec sanarentur. ⁹ Dixitque Dominus ad Iosue: Hodie abstuli opprobrium Ægypti a vobis. Vocatumque est nomen loci illius Galgala, usque in præsentem diem.

¹⁰ Manseruntque filii Israël in Galgalis, et fecerunt Phase, quartadecima die mensis ad vesperum in campestribus Iericho: ¹¹ et comedenter de frugibus Terræ die altero, azymos panes, et polentiam eiusdem anni. ¹² Defecitque manna postquam comedenter de frugibus Terræ, nec usi sunt ultra cibo illo filii Israël, sed comedenter de frugibus præsentis anni Terræ Chanaan.

¹³ Cum autem esset Iosue in agro urbis Iericho, levavit oculos, et vidit virum stantem contra se, evaginatum tenentem gladium, perrexitque ad eum, et ait: Noster es, an adversariorum? ¹⁴ Qui respondit: Nequaquam: sed sum princeps exercitus Domini, et nunc venio. ¹⁵ Cecidit Iosue pronus in terram. Et adorans ait: Quid Dominus meus loquitur ad servum suum? ¹⁶ Solve, inquit, calceamentum tuum de pedibus tuis: locus enim, in quo stas, sanctus est. Fecitque Iosue ut sibi fuerat imperatum.

(16) Ex 3, 5; Act 7, 33.

celebra-
tio pas-
chatis et
defectus
manne

apparitio
principis
exercitus

II. Expugnatio totius terrae, 6. 1—12, 24

1. Eversio urbis Iericho, 6. 1—27

Iussu
Dominii

6 ¹Iericho autem clausa erat atque munita, tunc more filiorum Israel, et nullus egredi audebat aut ingredi. ²Dixitque Dominus ad Iosue: Ecce dedi in manu tua Iericho, et regem eius, omnesque fortes viros. ³Circuite urbem cuncti bellatores semel per diem: sic facietis sex diebus. ⁴Septimo autem die sacerdotes tollant septem buccinas, quarum usus est in iubile, et praecedant arcam foederis: septiesque circuitibus civitatem, et sacerdotes clangent buccinis. ⁵Cumque insonuerit vox tubæ longior atque concisior, et in auribus vestris increpauerit, conclamabit omnis populus vociferatione maxima, et muri funditus corruent civitatis, ingredienturque singuli per locum contra quem steterint.

populus
urbem
septies
circumvit

6 Vocavit ergo Iosue filius Nun sacerdotes, et dixit ad eos: Tollite arcum foederis: et septem alii sacerdotes tollant septem iubileorum buccinas, et incendant ante arcum Domini. ⁷Ad populum quoque ait: Ite, et circuite civitatem, armati, praecedentes arcum Domini. ⁸Cumque Iosue verba finisset, et septem sacerdotes septem buccinis clangenter ante arcum foederis Domini, ⁹omnisque praecederet armatus exercitus, reliquum vulgus arcum sequebatur, ac buccinis omnia concrepabant. ¹⁰Praeceperat autem Iosue populo, dicens: Non clamabitis, nec audiatur vox vestra, neque ullus sermo ex ore vestro egredietur: donec veniat dies in quo dicam vobis: Clamate, et vociferamini. ¹¹Circuibit ergo arca Domini civitatem semel per diem, et reversa in castra, mansit ibi. ¹²Igitur Iosue de nocte consurgentem, tulerunt sacerdotes arcum Domini, ¹³et septem ex iis septem buccinas, quarum in iubile usus est: praecedebantque arcum Domini ambulantes atque clangentes: et armatus populus ibat ante eos, vulgus autem reliquum sequebatur arcam, et buccinis personabat. ¹⁴Circuibantque civitatem secundo die semel, et reversi sunt in

castra. Sic fecerunt sex diebus. ¹⁵Dic autem septimo, diluculo consurgentes, circuerunt urbem, sicut dispositum erat, septies. ¹⁶Cumque septimo circuitu clangenter buccinis sacerdotes, dixit Iosue ad omnem Israel: Vociferamini: tradidit enim vobis Dominus civitatem: ¹⁷sitque civitas haec anathema: et omnia quæ in ea sunt, Domino; sola Rahab meretrix vivat cum universis, qui cum ea in domo sunt: abscondit enim nuntios quos direximus. ¹⁸Vos autem cavete ne de his, quæ praecpta sunt, quippiam contingatis, et sitis prævaricationis rei, et omnia castra Israel sub peccato sint atque turbentur. ¹⁹Quidquid autem viri et argenti fuerit, et vasorum æneorum ac ferri, Domino consecretur, repositum in thesauris eius.

²⁰Igitur omni populo vociferante, et clangentibus tubis, postquam in aures multitudinis vox sonitusque increpauit, muri illico corruerunt: et ascendit unusquisque per locum, qui contra se erat: ceperuntque civitatem, ²¹et interfecerunt omnia quæ erant in ea, a viro usque ad mulierem, ab infante usque ad senem. Boves quoque et oves et asinos in ore gladii percusserunt. ²²Duobus autem viris, qui exploratores missi fuerant, dixit Iosue: Ingredimini domum mulieris meretricis, et producite eam, et omnia quæ illius sunt, sicut illi iuramento firmasti. ²³Ingressique iuvenes, eduxerunt Rahab, et parentes eius, fratres quoque, et cunctam supelleciliem ac cognationem illius, et extra castra Israel manere fecerunt. ²⁴Urbem autem, et omnia, quæ erant in ea, succenderunt; absque auro et argento, et vasis æneis, ac ferro, quæ in ærarium Domini consecrarentur. ²⁵Rahab vero meretricem, et domum patris eius, et omnia quæ habebat, fecit Iosue vivere, et habitaverunt in medio Israel usque in praesentem diem: eo quod abscondit nuntios, quos miserat ut explorarent Iericho.

eamque
delet ex
cepta do
mo
Rahab

(17) Sup 2, 4; Hbr 11, 31. — (20) Hbr 11, 30. —
2 Mcc 12, 15. — (22) Sup 2, 1. — (23) Hbr 11, 31. —
(24) Inf 8, 2.

maledic-
tio Iosue

In tempore illo, imprecatus est Iosue, dicens: **26** Maledictus vir coram Domino, qui suscitaverit et ædificaverit civitatem Iericho. In primogenito suo fundamenta illius iaciat, et in novissimo liberorum ponat portas eius. **27** Fuit ergo Dominus cum Iosue, et nomen eius vulgatum est in omni terra.

2. Excidium urbis Hai, 7, 1—8, 29

Israelitæ
propter
Achan
vincuntur

7 **1** Filii autem Israel prævaricati sunt mandatum, et usurpaverunt de anathemate. Nam Achan filius Charmi, filii Zabdi, filii Zare de tribù Iuda, tulit aliquid de anathemate: iratusque est Dominus contra filios Israel. **2** Cumque mitteret Iosue de Iericho viros contra Hai, quæ est iuxta Bethaven, ad orientalem plagam oppidi Bethel, dixit eis: Ascendite, et explorare Terram. Qui præcepta complentes exploraverunt Hai. **3** Et reversi dixerunt ei: Non ascenderat omnis populus, sed duo vel tria millia virorum pergant, et deleant civitatem: quare omnis populus frustra vexabitur contra hostes paucissimos? **4** Ascenderunt ergo tria millia pugnatorum. Qui statim terga vertentes, **5** percussi sunt a viris urbis Hai, et corruerunt ex eis triginta sex homines: persecutique sunt eos adversarii de porta usque ad Sabarim, et ceiderunt per prona fugientes: pertinuitque cor populi, et instar aquæ liquefactum est. **6** Iosue vero scidit vestimenta sua, et pronus cecidit in terram coram arca Domini usque ad vesperam, tam ipse quam omnes senes Israel: miseruntque pulverem super capita sua, **7** et dixit Iosue: Heu Domine Deus, quid voluisti traducere populum istum Iordanem fluvium, ut traderes nos in manus Amorrhæi, et perderes? utinam ut ceepimus, mansissemus trans Iordanem. **8** Mi Domine Deus quid dicam, videns Israelem hostibus suis terga vertentem? **9** Audient Chananae, et omnes habitatores Terræ, et pariter conglobati circumdabunt nos, atque delebunt nomen

(26) 1 Rg 16, 34. — (1) Inf 22, 20. — 1 Par 2, 7.

nostrum de terra: et quid facies magno nomini tuo? **10** Dixitque Dominus ad Iosue: Surge, cur iaces pronus in terra? **11** Peccavit Israel, et prævaricatus est pactum meum: tuleruntque de anathemate, et furati sunt atque mentiti, et absconderunt inter vasa sua. **12** Nec poterit Israel stare ante hostes suos, eosque fugiet, quia pollutus est anathemate. Non ero ultra vobiscum, donec conterratis eum, qui huius sceleris reus est. **13** Surge, sanctifica populum, et dic eis: Sanctificamini in crastinum: hæc enim dicit Dominus Deus Israel: Anathema in medio tui est Israel: non poteris stare coram hostibus tuis, donec delectetur ex te qui hoc contaminatus est scelere. **14** Accedetque mane singuli per tribus vestras: et quamcumque tribum sors invenerit, accederet per cognationes suas, et cognatio per domos, domusque per viros. **15** Et quicumque ille in hoc facinore fuerit deprehensus, comburetur igni cum omni substantia sua: quoniam prævaircatus est pactum Domini, et fecit nefas in Israel.

16 Surgens itaque Iosue mane, applicuit Israel per tribus suas, et inventa est tribus Iuda. **17** Quæcum iuxta familias suas esset oblata, inventa est familia Zare. Illam quoque per domos offerens, repperit Zabdi: **18** cuius domum in singulos dividens viros, invenit Achan filium Charmi, filii Zabdi: filii Zare de tribù Iuda. **19** Et ait Iosue ad Achan: Fili mi, da gloriam Domino Deo Israel, et confitere, atque indica mihi quid feceris, ne abscondas. **20** Responditque Achan Iosue, et dixit ei: Vere ego peccavi Domino Deo Israel, et sic et sic feci: **21** vidi enim inter spolia pallium coccineum valde bonum, et ducentos siclos argenti, regulamque auream quinquaginta siclorum: et concupiscentis abstuli, et abscondi in terra contra medium tabernaculi mei, argentumque fossa humo operui. **22** Misit ergo Iosue ministros: qui currentes ad tabernaculum illius, repererunt cuncta abscondita in eodem loco, et

at illo
lapidato

(13) Lv 20, 7; Nm 11, 18; Sup 3, 5; 1 Sm 16, 5.

argentum simul.²³ Auferentesque de tentorio tulerunt et ad Iosue, et ad omnes filios Israel, proicerunq[ue] ante Dominum.²⁴ Tollens itaque Iosue Achan filium Zare, argentumque et pallium, et auream regulam, filios quoque et filias eius, boves et asinos, et oves, ipsumque tabernaculum, et cunctam supellectilem: (et omnis Israel cum eo) duxerunt eos ad Vallem Achor:²⁵ ubi dixit Iosue: Quia turbasti nos, extubet te Dominus in die hac. Lapidavitque eum omnis Israel: et cuncta que illius erant, igne consumpta sunt.²⁶ Congregaveruntque super eum acervum magnum lapidum, qui permanet usque in praesentem diem. Et aversus est furor Domini ab eis. Vocatumque est nomen loci illius, Vallis Achor, usque hodie.

stratege-
mate du-
cis

8 ¹Dixit autem Dominus ad Iosue: Ne timeas, neque formides: tolle tecum omnem multitudinem pugnatorum, et consurgens ascende in oppidum Hai; ecce tradidi in manu tua regem eius, et populum, urbemque et terram.² Faciesque urbi Hai, et regi eius, sicut fecisti Iericho, et regi illius: prædam vero, et omnia animantia diripiatis vobis: pone insidias urbi post eam.³ Surrexitque Iosue, et omnis exercitus bellatorum cum eo, ut ascenderent in Hai: et electa tringita millia virorum fortium misit nocte,⁴ præcepitque eis, dicens: Ponite insidias post civitatem: nec longius recedatis: et eritis omnes parati;⁵ ego autem, et reliqua multitudo, quæ mecum est, accedemus ex adverso contra urbem. Cumque exierint contra nos, sicut ante fecimus, fugiemus, et terga vertemus:⁶ donec persequentes ab urbe longius protrahantur: putabunt enim nos fugere sicut prius.⁷ Nobis ergo fugientibus, et illis persequentiibus, consergites de insidiis, et vastabitis civitatem: tradetque eam Dominus Deus vester in manus vestras.⁸ Cumque ceperitis, succendite eam, et sic omnia facietis, ut iussi.⁹ Dimisitque eos, et perrexerunt ad locum

(26) 2 Sm 18, 17, — (2) Sup 6, 24. — (5) Sup 7, 4.

insidiarum, sederuntque inter Bethel, et Hai, ad occidentalem plagam urbis Hai: Iosue autem nocte illa in medio mansit populi,¹⁰ surgensque diluculo recensuit socios, et ascendit cum senioribus in fronte exercitus, valلات auxilio pugnatorum.¹¹ Cumque venissent, et ascendissent ex adverso civitatis, sterterunt ad Septentrionalem urbis plagam, inter quam et eos erat vallis media.¹² Quinque autem millia viros elegerat, et posuerat in insidiis inter Bethel et Hai ex occidentali parte eiusdem civitatis:¹³ omnis vero reliquus exercitus ad aquilonem aciem dirigebat, ita ut novissimi illius multitudinis occidentalem plagam urbis attingerent. Abiit ergo Iosue nocte illa, et stetit in vallis medio.¹⁴ Quod cum vidisset rex Hai, festinavit mane, et egressus est cum omni exercitu civitatis, direxitque aciem contra desertum, ignorans quod post tergum laterent insidiæ.¹⁵ Iosue vero, et omnis Israel cesserunt loco, simulantes metum, et fugientes per solitudinis viam.¹⁶ At illi vociferantes pariter, et se mutuo cohortantes, persecuti sunt eos. Cumque recessissent a civitate,¹⁷ et ne unus quidem in urbe Hai et Bethel remansisset qui non persequeretur Israel (sicut eruperant aperta oppida relinquentes),¹⁸ dixit Dominus ad Iosue: Leva clypeum, qui in manu tua est, contra urbem Hai, quoniam tibi tradam eam.¹⁹ Cumque elevasset clypeum ex adverso civitatis, insidiæ, quæ latebant, surrexerunt confestim: et pergentes ad civitatem, ceperunt, et succederunt eam.²⁰ Viri autem civitatis, qui persequerantur Iosue, respicentes et videntes fumum urbis ad cælum usque condescendere, non potuerunt ultra huc illucque diffugere: præsertim cum hi, qui simulaverant fugam, et tendebant ad solitudinem, contra persequentes fortissime restitissent.

21 Videntque Iosue et omnis Israel quod capta esset civitas, et fumus urbis ascenderet, reversus percussit viros Hai.²² Siquidem et illi qui ceperant et succederant civitatem, egressi ex urbe contra suos, medios hostium ferire cœperunt. Cum ergo ex utraque parte adversarii cœderentur, ita

civitatem
percuti-
unt

ut nullus de tanta multitudine salvaretur, ²³ regem quoque urbis Hai appreenderunt viventem, et obtulerunt Iosue. ²⁴ Igitur omnibus interfectis, qui Israelem ad deserta tendenter fuerant persecuti, et in eodem loco gladio corruentibus, reversi filii Israel percusserunt civitatem. ²⁵ Erant autem qui in eodem die conciderant a viro usque ad mulierem, duodecim millia hominum, omnes urbis Hai. ²⁶ Iosue vero non contraxit manum, quam in sublime porrexerat, tenens clypeum donec interficerentur omnes habitatores Hai. ²⁷ Lumenta autem et prædam civitatis divisorunt sibi filii Israel, sicut præcepérat Dominus Iosue. ²⁸ Qui succidit urbem, et fecit eam tumulum sempiternum: ²⁹ regem quoque eius suspendit in patibulo usque ad vesperam et solis occasum. Præcepitque Iosue, et deposuerunt cadaver eius de cruce: proieceruntque in ipso introitū civitatis, congesto super eum magno acervo lapidum, qui permanet usque in præsentem diem.

3. Observantia præscriptorum Moysis, 8, 30—35

³⁰ Tunc ædificavit Iosue altare Deo Israel in monte Hebal: ³¹ sicut præcepérat Moyses famulus Domini filiis Israel, et scriptum est in volumine legis Moysi: Altare vero de lapidibus impositis, quos ferrum non tetigit: et obtulit super eo holocausta Domino, immolavitque pacificas victimas.

³² Et scripsit super lapides Deuteronomium legis Moysi, quod ille digresserat coram filiis Israel.

³³ Omnis autem populus, et maiores natu, ducesque ac iudices stabant ex utraque parte arcæ, in conspectu sacerdotum qui portabant arcam fœderis Domini, ut advena ita et indigena. Media pars eorum iuxta montem Garizim, et media iuxta montem Hebal, sicut præcepérat Moyses famulus Domini. Et primum quidem benedixit populo Israel.

(31) Ex 20, 25; Dt 27, 5.

³⁴ Post hæc legit omnia verba benedictionis et maledictionis, et cuncta quæ scripta erant in legis volumine.

³⁵ Nihil ex his, quæ Moyses iusserat, reliquit intactum, sed universa replicavit coram omni multitudine Israel, mulieribus ac parvulis et advenis, qui inter eos morabantur.

4. Urbes Gabaonitarum conservantur, 9, 1—27

9 ¹ Quibus audiitis, cuncti reges trans Iordanem, qui versabantur in montanis et campesribus, in maritimis ac litora magni maris, hi quoque qui habitabant iuxta Libanum, Hethaeus et Amorhaeus, Chananæus, Pherezeus, et Hevaeus, et lebusæus ² congregati sunt pariter, ut pugnarent contra Iosue et Israel uno animo, eademque sententia.

³ At hi, qui habitabant in Gabaon, audientes cuncta quæ fecerat Iosue, Iericho et Hai: ⁴ et callide cogitantes tulerunt sibi cibaria, saccos veteres asinis imponentes, et utres vinarios scissos atque consutos, ⁵ calceamentaque perantiques quæ ad indicium vetustatis pitacis consuta erant, induit veteritus vestimentis: panes quoque, quos portabant ob viaticum, duri erant, et in frusta comminuti: ⁶ perrexeruntque ad Iosue, qui tunc morabatur in castris Galgalæ, et dixerunt ei, atque simul omni Israeli: De terra longinquâ venimus, pacem vobiscum facere cupientes. Responderuntque viri Israel ad eos, atque dixerunt: ⁷ Ne forte in terra, quæ nobis sorte debetur, habitetis, et non possimus fœdus inire vobiscum. ⁸ At illi ad Iosue, Servi, inquiunt, tui sumus. Quibus Iosue ait: Qui nam estis vos? et unde venistis? ⁹ Responderunt: De terra longinquâ valde venerunt servi tui in nomine Domini Dei tui. Audivimus enim famam potentiae eius, cuncta quæ fecit in Ægypto, ¹⁰ et duobus regibus Amorrhœorum qui fuerunt trans Iordanem, Sehon regi Hesebon, et Og regi Basan, qui erat

(10) Nm 21, 24.

sicut
Moyses
iussrerat

Reliquis
bellum
paranti-
bus

Gabaoni-
tæ Israe-
litæ deci-
piunt

in Astaroth: ¹¹ dixeruntque nobis seniores, et omnes habitatores Terræ nostræ: Tollite in manibus cibaria ob longissimam viam, et occurrите eis, et dicite: Servi vestri sumus, foedus inite nobiscum. ¹² En, panes quando egressi sumus de domibus nostris, ut veniremus ad vos, calidos sumpsimus, nunc siccii facti sunt, et vetustate niitia commixtū. ¹³ Utres vini novos implevimus, nunc rupti sunt et soluti; vestes et calceamenta quibus induimus, et que habemus in pedibus, ob longitudinem longioris viæ trita sunt, et pene consumpta. ¹⁴ Suscepérunt igitur de cibaria eorum, et os Domini non interrogaverunt. ¹⁵ Fecitque Iosue cum eis pacem, et initio foedere pollicitus est quod non occiderentur: principes quoque multitudinis iuraverunt ei.

¹⁶ Post dies autem tres initi foederis, audierunt quod in vicino habitarent, et inter eos futuri essent. ¹⁷ Moveruntque castra filii Israel, et venerunt in civitates eorum die tertio, quarum hæc vocabula sunt, Gabaon, et Caphira, et Beroth, et Cariathiarim. ¹⁸ Et non percusserunt eos, eo quod iurassent ei principes multitudinis in nomine Domini Dei Israel. Murmuravit itaque omne vulgus contra principes. ¹⁹ Qui responderunt eis: luravimus illis in nomine Domini Dei Israel, et idcirco non possumus eos contingere. ²⁰ Sed hoc faciemus eis: Reserventur quidem ut vivant, ne contra nos ira Domini concitetur, si peiraverimus: ²¹ sed sic vivant, ut in usus universæ multitudinis ligna cedant, aquasque comportent. Quibus hæc loquentibus: ²² vocavit Gabaonitas Iosue, et dixit eis: Cur nos decipere fraude voluistis, ut dicereis: Procul valde habituimus a vobis, cum in medio nostri sitis? ²³ Itaque sub maledictione eritis, et non deficit de stirpe vestra ligna cædens, aquasque comportans in domum Dei mei. ²⁴ Qui responderunt: Nuntiatum est nobis servis tuis, quod promisisset Dominus Deus tuus Moysi servo suo ut tradiceret

(15) 2 Sm 21, 2.

vobis omnem Terram, et disperderet cunctos habitatores eius. Timuimus igitur valde, et providimus animabus nostris, vestro terrore compulsi, et hoc consilium iniuvimus. ²⁵ Nunc autem in manu tua sumus: quod tibi bonum et rectum videtur, fac nobis. ²⁶ Fecit ergo Iosue ut dixerat, et liberavit eos de manu filiorum Israel, ut non occiderentur. ²⁷ Decrevitque in illo die eos esse in ministerio cuncti populi, et altaris Domini, cædentes ligna, et aquas comportantes, usque in præsens tempus, in loco, quem Dominus elegisset.

5. Strages regum australium, 10, 1—43

10 ¹ Quæ cum audisset Adonisedec rex Ierusalem, quod scilicet cepisset Iosue Hai, et subvertisset eam (sicut enim fecerat Iericho, et regi eius, sic fecit Hai, et regi illius) et quod transfigissent Gabaonitæ ad Israel, et essent foederati eorum, ² timuit valde. Urbs enim magna erat Gabaon, et una civitatum regalium, et maior oppido Hai, omnesque bellatores eius fortissimi. ³ Misit ergo Adonisedec rex Ierusalem ad Oham regem Hebron, et ad Pharam regem Ierimoth, ad Iaphia quoque regem Lachis, et ad Dabir regem Eglon, dicens: ⁴ Ad me ascendite, et ferte præsidium, ut expugnemus Gabaon, quare transfugerit ad Iosue, et ad filios Israel. ⁵ Congregati igitur ascenderunt quinque reges Amorrhæorum: rex Ierusalem, rex Hebron, rex Ierimoth, rex Lachis, rex Eglon, simul cum exercitiis suis, et castrametati sunt circa Gabaon, oppugnantes eam. ⁶ Habitatores autem Gabaon urbis obsesse miserunt ad Iosue, qui tunc morabatur in castris apud Galgalam, et dixerunt ei: Ne retrahas manus tuas ab auxilio servorum tuorum: ascende cito, et libera nos, ferque præsidium: convenerunt enim adversum nos omnes reges Amorrhæorum, qui habitant in montanis. ⁷ Ascenditque Iosue de Galgalis, et omnis exercitus bellatorum cum eo, viri fortissimi. ⁸ Dixitque Dominus ad Iosue: Ne timeas eos: in manus enim tuas tradidi illos: nullus ex eis tibi resistere pot-

Quinque
reges
foederati

erit.⁹ Irruit itaque Iosue super eos repente, tota nocte ascendsen de Galgalis:¹⁰ Et conturbavit eos Dominus a facie Israel: contrivitque plaga magna in Gabao, ac persecutus est eos per viam ascensus Beth horon, et percussit usque Azeca et Macea.¹¹ Cumque fugerent filios Israel, et essent in descensu Beth horon, Dominus misit super eos lapides magnos de celo usque ad Azeca: et morui sunt multo plures lapidibus grandinis, quam quos gladio percusserant filii Israel.

¹² Tunc locutus est Iosue Domino in die, qua tradidit Amorrhæum in conspectu filiorum Israel, dixitque coram eis: Sol contra Gabaon ne movearis, et Luna contra vallem Aialon.¹³ Steteruntque Sol et Luna, donec ulcisceretur se gens de inimicis suis. Nonne scriptum est hoc in libro iustorum? Stetit itaque Sol in medio cœli, et non festinavit occumbere spatio unius diei.¹⁴ Non fuit antea nec postea tam longa dies, obcedente Domino voci hominis, et pugnante pro Israel.¹⁵ Reversusque est Iosue cum omni Israel in castra Galgalæ.

¹⁶ Fugerant enim quinque reges, et se abscondenter in spelunca urbis Macea.¹⁷ Nuntiatusque est Iosue quod inventi essent quinque reges latentes in spelunca urbis Macea.¹⁸ Qui præcepit sociis, et ait: Volvite saxa ingentia ad os speluncæ, et ponite viros industrios, qui clausos custodiant:¹⁹ vos autem nolite stare, sed persequimini hostes, et extremos quosque fugientium cedite: nec dimittatis eos urbium suarum intrare praesidia, quos tradidit Dominus Deus in manus vestras.²⁰ Cæsis ergo adversariis plaga magna, et usque ad internacionem pene consumptis, hi, qui Israel effugere potuerunt, ingressi sunt civitates munitas.²¹ Reversusque est omnis exercitus ad Iosue in Macea, ubi tunc erant castra, sani et integro numero: nullusque contra filios Israel mutire ausus est.²² Præcepitque Iosue, dicens: Aperite os speluncæ, et producite ad me quinque reges, qui in ea latitant.

(13) Sir 46, 5; Is 28, 21.

²³ Feceruntque ministri ut sibi fuerat imperatum: et eduxerunt ad eum quinque reges de spelunca, regem Ierusalem, regem Hebron, regem Ierimoth, regem Lachis, regem Eglon.²⁴ Cumque educti essent ad eum, vocavit omnes viros Israel, et ait ad principes exercitus qui secum erant: Ite, et ponite pedes super colla regum istorum. Qui cum perrexisseint, et subiectorum colla pedibus calcarent,²⁵ rursum ait ad eos: Nolite timere, nec pavetatis, confortamini et estote robusti: sic enim faciet Dominus cunctis hostibus vestris, adversum quos dimicatis.²⁶ Percussitque Iosue, et interfecit eos, atque suspendit super quinque stiptes: fueruntque suspensi usque ad vesperum.²⁷ Cumque occumberet sol, præcepit sociis ut deponerent eos de patibulis. Qui depositos proicerunt in speluncam, in qua latuerant, et posuerunt super os eius salsa ingentia, quæ permanent usque in præsens.

²⁸ Eodem quoque die Macea cepit Iosue, et percussit eam in ore gladii, regemque illius interfecit, et omnes habitatores eius: non dimisit in ea saltem parvas reliquias. Fecitque regi Macea, sicut fecerat regi Iericho.²⁹ Transiit autem cum omni Israel de Macea in Lebna, et pugnabat contra eam:³⁰ quam tradidit Dominus cum rege suo in manus Israel: et percusseruntque urbem in ore gladii, et omnes habitatores eius; non dimiserunt in ea ullam reliquias. Feceruntque regi Lebna, sicut fecerant regi Iericho.³¹ De Lebna transiit in Lachis cum omni Israel: et exercitu per gyrum disposito oppugnabat eam.³² Tradiditque Dominus Lachis in manus Israel, et cepit eam die altero, atque percussit in ore gladii, omnemque animam, que fuerat in ea, sicut fecerat Lebna.³³ Eo tempore ascendit Horam rex Gazer, ut auxiliaretur Lachis: quem percussit Iosue cum omni populo eius usque ad internacionem.³⁴ Transiitque de Lachis in Eglon, et circumdedit,³⁵ atque expugnavit eam eadem die: percussitque in ore gladii omnes animas, quæ

(27) Dt 21, 23. — (30) Sup 6, 21.

patrato
miraculo
grandi

gladiis
cæduntur

reliqui
quoque
reges
percuti-
untur

erant in ea iuxta omnia quæ fecerat Lachis.³⁶ Ascendit quoque cum omni Israel de Eglon in Hebron, et pugnavit contra eam: ³⁷ cepit eam, et percussit in ore gladii, regem quoque eius, et omnia oppida regionis illius, universasque animas, quæ in ea fuerant commoratae: non reliqui in ea ulla reliquias: sicut fecerat Eglon, sic fecit et Hebron, cuncta quæ in ea repperit consumens gladio. ³⁸ Inde reversus in Dabir,³⁹ cepit eam atque vastavit: regem quoque eius atque omnia per circuitum oppida percussit in ore gladii: non dimisit in ea ulla reliquias: sicut fecerat Hebron et Lebna et regibus earum, sic fecit Dabir et regi illius.

conclusio

⁴⁰ Percussit itaque Iosue omnem Terram montanam et meridianam atque campestrem, et Aedoth cum regibus suis: non dimisit in ea ulla reliquias, sed omne quod spirare poterat interfecit, sicut præceperat ei Dominus Deus Israel,⁴¹ a Cadesbarne usque Gazam. Omnem Terram Gosen usque Gabaon,⁴² universosque reges, et regiones eorum uno impetu cepit atque vastavit: Dominus enim Deus Israel pugnavit pro eo. ⁴³ Reversusque est cum omni Israel ad locum castrorum in Galgala.

6. Cædes regum septentrionalium, 11, 1—15

Ad aquas
Merom

11 ¹Quæ cum audisset labin rex Asor, misit ad Iobab regem Madon, et ad regem Semebron, atque ad regem Achsaph: ² ad reges quoque aquilonis, qui habitabant in montanis et in planitiis contra meridiem Ceneroth, in campestribus quoque et in regionibus Dor iuxta mare: ³ Chanaæum quoque ab oriente et occidente, et Amorrhæum atque Hethæum ac Pherezæum et lebusæum in montanis: Hevæum quoque qui habitabat ad radices Hermon in Terra Masphe. ⁴ Egressique sunt omnes cum turmis suis, populus multus nimis sicut arena, quæ est in litore maris, equi quoque et currus immensæ multititudinis. ⁵ Conveneruntque omnes reges isti in unum ad Aquas Merom, ut pugnarent contra Israel. ⁶ Dixitque Dominus ad Iosue: Ne timeas eos: cras enim hac eadem hora

ego tradam omnes istos vulnerandos in conspectu Israel: equos eorum subnervabis, et currus igne combures. ⁷ Venitque Iosue, et omnis exercitus cum eo adversus illos ad Aquas Merom subito, et irruerunt super eos, ⁸ tradidique illos Dominus in manus Israel. Qui percusserunt eos, et persecuti sunt usque ad Sidonem magnam, et Aquas Maserophoth, campumque Masphe, qui est ad orientalem illius partem. Ita percussit omnes, ut nullos dimitteret ex eis reliquias: ⁹ fecitque sicut præceperat ei Dominus, equos eorum subnervavit, curruisque combussit igni.

¹⁰ Reversus statim cepit Asor: et regem eius percussit gladio. Asor enim antiquitus inter omnia regna hæc principatum tenebat. ¹¹ Percussitque omnes animas, quæ ibidem morabantur: non dimisit in ea ulla reliquias, sed usque ad intercessionem universa vastavit, ipsamque urbem peregit incendio. ¹² Et omnes per circuitum civitatis, regesque earum cepit, percussit atque delevit, sicut præceperat ei Moyses famulus Domini. ¹³ Absque urbibus, que erant in collibus, et in tumulis sitæ, ceteras succedit Israel: unam tantum Asor munitissimam flammam consumpsit. ¹⁴ Omnemque prædam istarum urbium ac iumenta divisorunt sibi filii Israel, cunctis hominibus interfectis. ¹⁵ Sicut præceperat Dominus Moysi servo suo, ita præcepit Moyses Iosue, et ille universa complevit: non præteriit de universis mandatis, nec unum quidem verbum quod iusserat Dominus Moysi.

7. Repetitio brevis occupationis, 11, 16—12, 24

¹⁶ Cepit itaque Iosue omnem Terram montanam, et meridianam, terramque Gosen, et planitiem, et occidentalem plagam, montemque Israel, et campestria eius: ¹⁷ et partem montis, quæ ascendit Seir usque Baalgad per planitem Libani subter montem Hermon: omnes reges eorum cepit, percussit, et occidit. ¹⁸ Multo tempore pugnavit Iosue

(12) Dt 7, 1. — (15) Ex 34, 11; Dt 7, 1.

ad Asor

Terra
occupata

contra reges istos. ¹⁹ Non fuit civitas quæ se tradiceret filii Israel, præter Hevaeum, qui habitabat in Gabao: omnes enim bellando cepit. ²⁰ Domini enim sententia fuerat, ut indurarentur corda eorum, et pugnarent contra Israel, et caderent, et non merecerentur ullam clementiam, ac perirent, sicut præcepérat Dominus Moysi.

Enacim
interfecti

²¹ In illo tempore venit Iosue, et interfecit Enacim de montanis, Hebron, et Dabir, et Anab, et de omni monte Iuda et Israel, urbesque eorum delavit. ²² Non reliquit ullum de stirpe Enacim, in Terra filiorum Israel: absque civitatibus Gaza, et Geth, et Azoto, in quibus solis reliqui sunt. ²³ Cepit ergo Iosue omnem Terram, sicut locutus est Dominus ad Moysen, et tradidit eam in possessionem filiis Israel secundum partes et tribus suas; quievitque Terra a præliis.

orienta-
les reges
cessi

12 ¹Hi sunt reges, quos percusserunt filii Israeli, et possederunt Terram eorum trans Iordanem ad solis ortum, a torrente Arnon usque ad montem Hermon, et omnem orientalem plagam, que respicit solitudinem. ² Sehon rex Amorphaeum, qui habitavit in Hesebon, dominatus est ab Aroer, que sita est super ripam torrentis Arnon, et medie partis in valle, dimidiæque Galaad, usque ad torrentem Iaboc, qui est terminus filiorum Ammon; ³ et a solitudine usque ad Mare Ceneroth contra orientem, et usque ad Mare deserti, quod est mare salissimum, ad orientalem plagam per viam quæ ducit Bethsimoth: et ab australi parte, que subiacet Asedoth, Phasga. ⁴ Terminus Og regis Basan, de reliquis Raphaim, qui habitavit in Astaroth, et in Edrai, et dominatus est in monte Hermon, et in Salecha, atque in universa Basan, usque ad terminos ⁵ Gessuri, et Machati, et dimidiæ partis Galaad: terminos Sehon regis Hesebon. ⁶ Moyses famulus Domini, et filii Israel percusserunt eos, tradiditque Terram eorum Moyses in possessionem Rubenitis, et Gaditis, et dimidiæ tribui Manasse.

⁷ Hi sunt reges Terræ, quos percussit Iosue et filii Israel trans Iordanem ad occidentalem plagam, a Baalgad in campo Libani, usque ad montem, cuius pars ascendit in Seir: tradiditque eam Iosue in possessionem tribubus Israel, singulis partibus suas, ⁸ tam in montanis quam in planis atque caenpestribus. In Asedoth, et in solitudine, ac in meridie Hethæus fuit et Amorhæus, Chananæus et Pherezeus, Hevæus et Lebusæus. ⁹ Rex Jericho unus: rex Hai, que est ex latere Bethel, unus: ¹⁰ rex Ierusalem unus, rex Hebron unus, ¹¹ rex Ierimoth unus, rex Lachis unus, ¹² rex Eglon unus, rex Gazer unus, ¹³ rex Dabir unus, rex Gader unus, ¹⁴ rex Herma unus, rex Hered unus, ¹⁵ rex Lebna unus, rex Odullam unus, ¹⁶ rex Macea unus, rex Bethel unus, ¹⁷ rex Taphun unus, rex Opher unus, ¹⁸ rex Aphæc unus, rex Saron unus, ¹⁹ rex Madon unus, rex Asor unus, ²⁰ rex Semon unus, rex Achsaph unus, ²¹ rex Thenac unus, rex Mageddo unus, ²² rex Cades unus, rex lachana Carmeli unus, ²³ rex Dor, et provinciæ Dor unus, rex Gentium Galgal unus, ²⁴ rex Thersa unus: omnes reges triginta unus.

PARS ALTERA

Divisio terræ occupatae, 13, 1—22, 34

I. Notæ narrationi præmissæ, 13, 1—14, 5

1. Præceptum Domini, 13, 1—7

13 ¹Iosue senex, proiectaque ætatis erat, et dixit Dominus ad eum: Senuisti, et longevis es, terraque latissima derelicta est, quæ nec dum parte divisa est: ² omnis videlicet Galilee, Philisthiæ, et universa Gessuri. ³ A fluvio turbido, qui irrigat Ægyptum, usque ad terminos Accaron contra aquilonem: Terra Chanaan, quæ in quinque regulos Philisthiæ dividitur, Gazæos, et Azotios, Ascalonitas, Gethæos, et Accaronitas. ⁴ Ad meridiem vero sunt Hevæi, omnis Terra Chanaan,

occiden-
tales re-
ges per-
cussi

Chanaan
9½ tribu-
bus di-
videnda

et Mastra Sidoniorum usque Apheca et terminos Amorrhæi,⁵ eiusque confinia. Libani quoque regio contra orientem a Baalgad sub monte Hermon, donec ingrediariis Emath.⁶ Omnia qui habitant in monte a Libano usque ad Aquas Maserephoth, universaque Sidoni. Ego sum qui delebo eos a facie filiorum Israel. Veniat ergo in partem hereditatis Israel, sicut præcepi tibi.⁷ Et nunc divide terram in possessionem novem tribubus, et dimidiae tribui Manasse,

2. Possessio duarum tribuum et dimidiae, 13, 8—33

Terra
orientalis
a Moyse
data 8 cum qua Ruben et Gad possederunt terram, quam tradidit eis Moyses famulus Domini trans fluente Iordanis, ad orientalem plagam.⁹ Ab Aroer, quæ sita est in ripa torrentis Arnon, et in vallis medio, universaque campestria Medaba, usque Dibon;¹⁰ et cunctas civitates Sehon, regis Amorrhæi, qui regnavit in Hesebon usque ad terminos filiorum Ammon;¹¹ et Galaad, ac terminum Gessuri et Machati, et omnem montem Hermon, et universam Basan, usque ad Salecha,¹² omne regnum Og in Basan, qui regnavit in Astaroth et Edrai, ipse fuit de reliquis Raphaim: percussique eos Moyses, atque delevit.¹³ Nolueruntque disperdere filii Israel Gessuri et Machati: et habitaverunt in medio Israel usque in presentem diem.¹⁴ Tribui autem Levi non dedit possessionem: sed sacrificia et victimæ Domini Dei Israel, ipsa est eius hereditas, sicut locutus est illi.

tribui
Ruben 15 Dedit ergo Moyses possessionem tribui filiorum Ruben iuxta cognationes suas.¹⁶ Fuitque terminus eorum ab Aroer, quæ sita est in ripa torrentis Arnon, et in valle eiusdem torrentis media: universam planitiem, quæ ducit Medaba,¹⁷ et Hesebon, cunctosque viculos earum, qui sunt in campestribus: Dibon quoque, et Bamothbaal, et oppidum Baalmaon,¹⁸ et lassa, et Cedimoth, et Mephaath,¹⁹ et Cariathaim, et Sabama, et Saratha-

(8) Nm 32, 33. — (14) Nm 18, 20.

sar in monte convallis.²⁰ Bethphogor et Asedoth, Phasga et Bethiesimoth,²¹ et omnes urbes campestres, universaque regna Sehon regis Amorrhæi, qui regnavit in Hesebon, quem percussit Moyses cum principibus Madian: Hevaem, et Recem, et Sur, et Hur, et Rebe duces Sehon habitatores Terræ.²² Et Balaam filium Beor ariolum occiderunt filii Israel gladio cum ceteris interfectis.²³ Factusque est terminus filiorum Ruben Iordanis fluvius. Haec est possessio Rubenitarum per cognationes suas urbium et viculorum.

tribui
Gad 24 Deditque Moyses tribui Gad et filiis eius per cognationes suas possessionem, cuius hæc divisio est.²⁵ Terminus laser, et omnes civitates Galaad, et dimidiata partem terræ filiorum Ammon, usque ad Aroer, quæ est contra Rabba;²⁶ et ab Hesebon usque Ramoth, Masphe et Betonim: et a Manaim usque ad terminos Dabir.²⁷ In valle quoque Betharan, et Bethnemra, et Socoth, et Saphon reliquam partem regni Sehon regis Hesebon: huius quoque finis, Iordanis est usque ad extremam partem maris Cenereth trans Iordanem ad orientalem plagam.²⁸ Hæc est possessio filiorum Gad per familiias suas, civitates, et villæ earum.

dimidiae
tribui
Manasse 29 Dedit et dimidiæ tribui Manasse, filiisque eius iuxta cognationes suas possessionem,³⁰ cuius hoc principium est: a Manaim universam Basan, et cuncta regna Og regis Basan, omnesque vicos lair, qui sunt in Basan, sexaginta oppida;³¹ et dimidiata partem Galaad, et Astaroth, et Edrai urbes regni Og in Basan: filiis Machir, fili Manasse dimidiæ parti filiorum Machir iuxta cognationes suas.

conclusio 32 Hanc possessionem divisit Moyses in campestribus Moab trans Iordanem contra Iericho ad orientalem plagam.³³ Tribui autem Levi non dedit possessionem: quoniam Dominus Deus Israel ipse est possessio eius, ut locutus est illi.

(21) Nm 31, 8. — (33) Nm 18, 20.

Tribus
Levi ex-
clusa, lo-
soph di-
visa

3. Numerus duodenarius tribuum, 14, 1—5

14 ¹Hoc est, quod possederunt filii Israel in Terra Chanaan, quam dederunt eis Eleazar sacerdos, et Iosue filius Nun, et principes familiarium per tribus Israel: ²sorte omnia dividentes, sicut præceperat Dominus in manu Moysi, novem tribubus, et dimidie tribui. ³Duabus enim tribibus, et dimidie dederat Moyses trans Iordanem possessionem: absque Levitis, qui nihil terræ accepérunt inter fratres suos: ⁴sed in eorum successerunt locum filii Ioseph in duas divis tribus, Manasse et Ephraim: nec accepérunt Levitæ aliam in Terra partem, nisi urbes ad habitandum, et suburbana earum ad alenda iumenta et pecora sua. ⁵Sicut præceperat Dominus Moysi, ita fecerunt filii Israel, et divisérunt Terram.

II. Ipsa divisio terræ, 14, 6—21, 43

1. Possessio Caleb Cenezæi, 14, 6—15

Iuxta
promissi-
onem
Domini

6 Accesserunt itaque filii Iuda ad Iosue in Gal-
gala, locutusque est ad eum Caleb filius Iephone
Cenezæus: Nostri quid locutus sit Dominus ad Moy-
sen hominem Dei de me et te in Cadesbarne.
7 Quadraginta annorum eram quando misit me
Moyses famulus Domini de Cadesbarne, ut con-
siderarem Terram, nuntiavique ei quod mihi verum
videbatur. 8 Fratres autem mei, qui ascenderant
mecum, dissolverunt cor populi: et nihilominus ego
secutus sum Dominum Deum meum. ⁹Iuravitque
Moyses in die illo, dicens: Terra, quam calcavit
pes tuus, erit possessio tua, et filiorum tuorum in
æternum: quia secutus es Dominum Deum meum.
¹⁰Concessit ergo Dominus vitam mihi, sicut pol-
licitus est usque in presentem diem. Quadraginta
et quinque anni sunt, ex quo locutus est Dominus
verbum istud ad Moysen, quando ambulabat Israel
per solitudinem: hodie octoginta quinque annorum
sum ¹¹sic valens, ut eo valebam tempore quando

(2) Nm 34, 13. — (6) Nm 14, 24.

ad explorandum missus sum: illius in me temporo-
ris fortitudo usque hodie perseverat, tam ad bel-
landum quam ad gradendum. ¹²Da ergo mihi
mon tem istum, quem pollicitus est Dominus, te
quoque audiente, in quo Enacim sunt, et urbes ma-
gnæ atque munitæ: si forte sit Dominus tecum,
et potuerit delere eos: sicut promisit mihi.

¹³Benedixitque ei Iosue: et tradidit ei Hebron in
possessionem; ¹⁴atque ex eo fuit Hebron Caleb
filio Iephone Cenezæo usque in præsentem
diem: quia secutus est Dominus Deum Israel.
¹⁵Nomen Hebron ante vocabatur Cariath Arbe:
Adam maximus ibi inter Enacim situs est: et Terra
cessavit a præliis.

2. Sors filiorum Iudeæ, 15, 1—63

15 ¹Igitur sors filiorum Iudeæ per cognitiones
suas ista fuit: A termino Edom, desertum
Sin contra meridiem, et usque ad extremam par-
tem australis plagæ. ²Initium eius a summitate
maris salissimi, et a lingua eius, quæ respicit meridiem.
³Egrediturque contra Ascensem Scorpionis,
et pertransit in Sina: ascenditque in Cades-
barne, et pervenit in Esron, ascends ad Addar,
et circuens Carcaa, ⁴atque inde pertransiens in
Asemona, et perveniens ad Torrentem Ægypti:
eruntque termini eius mare magnum; hic erit finis
meridianæ plagæ. ⁵Ab oriente vero erit initium,
mare salissimum usque ad extrema Iordanis: et
ea quæ respiciunt ad aquilonem a lingua maris
usque ad eundem Iordanis fluvium. ⁶Ascenditque
terminus in Beth hagla, et transit ab aquilone in
Beth Araba: ascends ad lapidem Boen filii Ruben,
⁷et tendens usque ad terminos Debera de
Valle Achor, contra aquilonem respiciens Galgala,
quæ est ex adverso Ascensionis Adommim, ab
australi parte torrentis: transitque aquas, quæ vo-
cantur Fons solis: et erunt exitus eius ad Fontem

(11) Sir 46, 11. — (1) Nm 34, 3.

Caleb ac-
cipit He-
bron

Termini
elius

rogel. ⁸ Ascenditque per convalem filii Ennom ex latere lebusæ ad meridiem, hæc est Ierusalem: et inde se ergens ad verticem montis, qui est contra Geenom ad occidentem in summitate Vallis Ra-phaim contra aquilonem, ⁹ pertransitque a vertice montis usque ad fontem aquæ Nephtos: et per-venit usque ad vicos montis Ephron: inclinaturque in Baala, que est Cariathiarim, id est, urbs silva-rum; ¹⁰ et circuit de Baala contra occidentem, usque ad montem Seir: transitque iuxta latus mon-tis Iarim ad aquilonem in Cheslon: et descendit in Bethsames, transitque in Thamma; ¹¹ et per-venit contra aquilonem partis Accaron ex latere: inclinaturque Sechrona, et transit montem Baala: peruenitque in lebnel, et magni maris contra oc-cidentem fine concluditur. ¹² Hi sunt termini filio-rum Iuda per circuitum in cognationibus suis.

¹³ Caleb vero filio Iephone dedit partem in medio filiorum Iuda, sicut præceperat ei Dominus: Cariath Arbe patris Enac, ipsa est Hebron. ¹⁴ Delevitque ex ea Caleb tres filios Enac, Sesai et Ahiman et Tholmai de stirpe Enac. ¹⁵ Atque inde con-scen-dens venit ad habitatores Dabir, quæ prius voca-batur Cariath Sepher, id est, civitas litterarum. ¹⁶ Dixitque Caleb: Qui percurserit Cariath Sepher, et ceperit eam, dabo ei Axam filiam meam uxori-rem. ¹⁷ Cepitque eam Othoniel filius Cenez frater Caleb iunior: deditque ei Axam filiam suam uxori-rem. ¹⁸ Quæ, cum pergerent simul, suasa est a viro suo ut peteret a patre suo agrum, suspiravitque ut sedebat in asino. Cui Caleb: Quid habes? inquit. ¹⁹ At illa respondit: Da mihi benedictio-nem: Terram australē et arentem dedisti mihi, iunge et irrigua. Dedit itaque ei Caleb irriguum superius et inferius.

²⁰ Hæc est possessio tribus filiorum Iuda per cognationes suas. ²¹ Erantque civitates ab extre-mis partibus filiorum Iuda iuxta terminos Edom a

Caleb
partem
suam ex-
pugnat

urbes
Iudeæ a
Meridie

(14) Ide 1, 20.

meridie: Cabseel et Eder et lagur, ²² et Cina et Dimona et Adada, ²³ et Cades, et Asor, et leth-nam, ²⁴ Ziph et Telen et Baloth, ²⁵ Asor nova et Carioth, Hesron, hæc est Asor. ²⁶ Aman, Sa-ma, et Molada, ²⁷ et Asergaddæ et Hassemor et Bethpelet, ²⁸ et Hasersual et Bersabee et Bazio-thia ²⁹ et Baala et Iim et Esem, ³⁰ et Elitholad et Cesil et Harma, ³¹ et Siceleg et Medemena et Sensenna, ³² Lebaoth et Selim et Aen et Remmon; omnes civitates virgininovem, et villæ earum.

³³ In campestribus vero: Estaol et Sarea et Ase-na, ³⁴ et Zanoe et Engannim et Taphua et Enaim, ³⁵ et Ierimoth et Adullam, Socho et Azeca, ³⁶ et Saraim et Adithaim et Gedera et Gederothaim: urbes quatuordecim, et villæ earum. ³⁷ Sanan et Hadassa et Magdalagad, ³⁸ Delean et Masepha et Ieclhel, ³⁹ Lachis and Bascaeth and Eglon, ⁴⁰ Cheb-bon et Leheman et Cethlis ⁴¹ et Gideroth and Beth-dagon and Naama and Macea: civitates sedecim, et villæ earum. ⁴² Labana and Ether and Asan, ⁴³ Ieph-tha et Esra et Nesib, ⁴⁴ et Ceila et Achzib et Maresa: civitates novem, et villæ earum. ⁴⁵ Accaron cum vicis et villulis suis. ⁴⁶ Ab Accaron usque ad mare: omnia quæ vergunt ad Azotum et viculos eius. ⁴⁷ Azotus cum vicis et villulis suis. Gaza cum vicis et villulis suis, usque ad tor-rentem Ægypti, et mare magnum terminus eius.

⁴⁸ Et in monte: Samir et Iether et Socoth ⁴⁹ et Danna et Cariathenna, hæc est Dabir: ⁵⁰ Anab et Istemo et Anim, ⁵¹ Gosen et Olon et Gilo: civitates undecim et villæ earum. ⁵² Arab et Ruma et Esaan, ⁵³ et Ianum et Bethaphua et Apheca, ⁵⁴ Athmatha et Cariatharbe, hæc est Hebron, et Sior: civitates novem, et villæ earum. ⁵⁵ Maon et Carmel et Ziph et Iota, ⁵⁶ Iezrael et Iucadam et Zanoe, ⁵⁷ Accain Gabaa et Thamma: civitates decem, et villæ earum. ⁵⁸ Halhul, et Bessur, et Gedor, ⁵⁹ Mareth, et Bethanoth, et Eltecon: ci-vitates sex et villæ earum. ⁶⁰ Cariathbaal, hæc est Cariathiarim urbs silvarum, et Arebba: civitates due, et villæ earum.

urbes in
campe-
stribus

urbes in
monte

urbes in
deserto

Iebusæi
in Ierusa-
lem

Termini
generales

termini
Ephraim

termini
dimidiae
tribus
Manasse

⁶¹ In deserto Betharaba, Meddin, et Sachacha
et Nebsan, et civitas salis, et Engaddi: civitates
sex, et villæ earum.

⁶² Iebusæum autem habitatorem Ierusalem non
potuerunt filii Iuda delere: habitavitque Iebusæus
cum filiis Iuda in Ierusalem usque in præsentem
diem.

3. Sors filiorum Ioseph, 16, 1—17, 18

16 ¹ Cecidit quoque sors filiorum Ioseph ab Ior-
dane contra Iericho et aquas eius ab oriente:
solitudo quæ ascendit de Iericho ad montem Bethel:
² et egreditur de Bethel Luza: transitque terminum
Archi, Ataroth, ³ et descendit ad occidentem iuxta
terminum Iephleti, usque ad terminos Beth horon
inferioris, et Gazer: finiunturque regiones eius
mari magno: ⁴ possederuntque filii Ioseph Manas-
ses et Ephraim.

⁵ Et factus est terminus filiorum Ephraim per
cognitiones suas: et possessio eorum contra orientem
Ataroth addar usque Beth horon superiorem.
⁶ Egridiunturque confinia in mare: Machmethath
vero aquilonem respicit, et circuit terminos contra
orientem in Thanathselo: et pertransit ab oriente
Ianoë; ⁷ descenditque de Ianoë in Ataroth et Na-
ratha: et pervenit in Iericho, egrediturque ad lor-
danum. ⁸ De Taphua pertransit contra mare in
Vallem arundineti, suntque egressus eius in mare
salsissimum. Hæc est possessio tribus filiorum Eph-
raim per familias suas. ⁹ Urbesque separatae sunt
filii Ephraim in medio possessionis filiorum Ma-
nasse, et villæ earum. ¹⁰ Et non interfecerunt filii
Ephraim Chananæum, qui habitabat in Gazer: ha-
bitavitque Chananæus in medio Ephraim usque in
diem hanc tributarius.

17 ¹ Cecidit autem sors tribui Manasse: (ipse
enim est primogenitus Ioseph) Machir pri-
mogenitus Manasse patri Galaad, qui fuit vir pugna-
tor, habuitque possessionem Galaad et Basan: ² et

(2) Nm 26, 30.

reliquis filiorum Manasse iuxta familias suas, filii
Abiezer, et filii Helec, et filii Esriel, et filii Se-
chem, et filii Hepher, et filii Semida. Isti sunt
filii Manasse filii Ioseph, mares, per cognitiones
suas. ³ Salphaad vero filio Hepher filii Galaad filii
Machir filii Manasse non erant filii, sed solæ filiae:
quarum ista sunt nomina, Maala et Noa et Hegla
et Melcha et Thersa. ⁴ Veneruntque in conspectu
Eleazari sacerdotis, et Iosue filii Nun, et principum
dicentes: Dominus præcepit per manum Moysi,
ut daretur nobis possessio in medio fratrum no-
strorum. Deditque eis iuxta imperium Domini pos-
sessionem in medio fratrū patris earum. ⁵ Et
cecederunt funiculi Manasse, decem, absque Terra
Galaad et Basan trans Iordanem. ⁶ Filiae enim
Manasse possederunt hereditatem in medio filio-
rum eius. Terra autem Galaad cecidit in sortem
filiorum Manasse qui reliqui erant. ⁷ Fuitque ter-
minus Manasse ab Aser, Machmethath quæ respi-
cit Sichem: et egreditur ad dextram iuxta habita-
tores Fontis Taphuae. ⁸ Etenim in sorte Manasse
cecederat Terra Taphuae, quæ est iuxta terminos
Manasse filiorum Ephraim. ⁹ Descenditque termi-
nus Vallis arundineti in meridiem torrentis civita-
tum Ephraim, quæ in medio sunt urbium Manasse:
terminus Manasse ab aquilone torrentis, et exitus
eius pergit ad mare: ¹⁰ ita ut possessio Ephraim
sit ab austro, et ab aquilone Manasse, et utram-
que claudat mare, et coniungantur sibi in tribu Aser
ab aquilone, et in tribu Issachar ab oriente. ¹¹ Fuit-
que hereditas Manasse in Issachar et in Aser, Beth-
san et viculi eius, et Ieblaam cum viculis suis, et
habitatores Dor cum oppidis suis, habitatores quo-
que Endor cum viculis suis: similiterque habitato-
res Thenac cum viculis suis, et habitatores Mageddo
cum viculis suis, et tertia pars urbis Nopheth.
¹² Nec potuerunt filii Manasse has civitates sub-
vertere, sed cœpit Chananæus habitare in terra
sua. ¹³ Postquam autem convaluerunt filii Israel,

(3) Nm 27, 1; 36, 11.

subiecerunt Chananæos, et fecerunt sibi tributarios, nec interfecerunt eos.

¹⁴ Locutique sunt filii Ioseph ad Iosue, et dixerunt: Quare dedisti mihi possessionem sortis et funiculi unius, cum sim tantæ multitudinis, et benedixerit mihi Dominus? ¹⁵ Ad quos Iosue ait: Si populus multus es, ascende in silvam, et succide tibi spatia in Terra Pherezæ et Raphaim: quia angusta est tibi possessio montis Ephraim. ¹⁶ Cui responderunt filii Ioseph: Non poterimus ad montana descendere, cum ferreis curribus utantur Chananæi, qui habitant in terra campestri, in qua sita sunt Bethsan cum viculis suis, et lezrael medianum possidens vallem. ¹⁷ Dixitque Iosue ad domum Ioseph, Ephraim et Manasse: Populus multus es, et magnæ fortitudinis, non habebis sortem unam, ¹⁸ sed transibis ad montem, et succides tibi, atque purgabis ad habitandum spatia: et poteris ultra procedere cum subverteris Chananæum, quem dicis ferreos habere currus, et esse fortissimum.

4. Descriptio terræ reliquæ, 18, 1—10

Ab Iosue
principi-
tur

18 Congregatique sunt omnes filii Israel in Silo, ibique fixerunt tabernaculum testimoniæ, et fuit eis Terra subiecta. ² Remanserant autem filiorum Israel septem tribus, quæ necdum acceperant possessiones suas. ³ Ad quos Iosue ait: Usquequo marctis ignavia, et non intratis ad possidendum Terram, quam Dominus Deus patrum vestrorum dedit vobis? ⁴ Elegite de singulis tribibus ternos viros, ut mittam eos, et pergent atque circumneant Terram, et describant eam iuxta numerum uniusquisque multitudinis: referantque ad me quod descriperint. ⁵ Dividite vobis Terram in septem partes: Iudas sit in terminis suis ab australi plaga, et domus Ioseph ab aquilone. ⁶ Medianum inter hos Terram in septem partes describete: et huc venietis ad me, ut coram Domino Deo vestro mittam vobis hic sortem: ⁷ quia non est inter vos pars Levitarum, sed sacerdotium Domini est eorum hereditas. Gad autem et Ruben, et dimidia tribus

Manasse iam acceperant possessiones suas trans Iordanem ad orientalem plagam: quas dedit eis Moyses famulus Domini.

⁸ Cumque surrexisse viri, ut pergerent ad describendam terram, præcepit eis Iosue, dicens: Circuite Terram, et describite eam, ac revertimini ad me: ut hic coram Domino, in Silo mittam vobis sortem. ⁹ Itaque perrexerunt: et iustrantes eam, in septem partes divisorunt, scribebentes in volumine. Reversique sunt ad Iosue in castra Silo. ¹⁰ Qui misit sortes coram Domino in Silo, divisitque Terram filiis Israel in septem partes.

5. Sors filiorum Beniamini, 18, 11—28

¹¹ Et ascendit sors prima filiorum Beniamini per familias suas, ut possidetur Terram inter filios Iuda et filios Ioseph. ¹² Fuitque terminus eorum contra aquilonem a Iordane: pergens iuxta latus Iericho septentrionalis plagæ, et inde contra occidentem ad montana concordens, et perveniens ad solitudinem Bethaven, ¹³ atque pertransiens iuxta Luzam ad meridiem, ipsa est Bethel: descenditque in Atarot addar in montem, qui est ad meridiem Beth horon inferioris: ¹⁴ Et inclinatur circuens contra mare ad meridiem montis qui respicit Beth horon contra africum: suntque exitus eius in Cariath baal, quæ vocatur et Cariathiarim, urbem filiorum Iuda. Hæc est plaga contra mare ad occidentem. ¹⁵ A meridie autem ex parte Cariathiarim egreditur terminus contra mare, et pervenit usque ad fontem aquarum Nephtoa. ¹⁶ Descenditque in partem montis, qui respicit Vallem filiorum Ennom: et est contra septentrionalem plagam in extrema parte Vallis Raphaim. Descenditque in Geennom (id est, Vallem Ennom) iuxta latus Iebusæ ad austrum: et pervenit ad Fontem rogel, ¹⁷ transiens ad aquilonem, et egrediens ad Enses, id est fontem solis: ¹⁸ et pertransit usque ad tumulos, qui sunt e regione Ascensus Adommim: descenditque

(13) Gn 28, 19.

a viris
electis
peragitur

Termini
eius

ad Abenboen, id est, lapidem Boen filii Ruben: et pertransit ex latere aquilonis ad campestria: descenditque in planitiem,¹⁹ et prætergreditur contra aquilonem Beth hagla: suntque exitus eius contra linguam maris salsissimi ab aquilone in fine Iordanis ad australem plagam:²⁰ qui est terminus illius ab oriente. Hæc est possessio filiorum Beniamin per terminos suos in circuitu, et familias suas.

atque
urbes

21 Fueruntque civitates eius, Iericho et Beth hagla et Vallis Casis,²² Beth Araba et Samaram et Bethel²³ et Avim et Aphara et Ophera,²⁴ Villa Emona et Opnhi et Gabee: civitates duodecim, et villæ earum.²⁵ Gabaon et Rama et Beroth,²⁶ et Mesphe et Caphara, et Amosa²⁷ et Recem, Iarephel et Tharela,²⁸ et Sela, Eleph, et Iebus, quæ est Ierusalem, Gabaath et Cariath: civitates quatuordecim, et villæ earum. Hæc est possessio filiorum Beniamin iuxta familias suas.

6. Sortes tribuum reliquarum, 19, 1—51

19 ¹Et egressa est sors secunda filiorum Simeon per cognationes suas: fuitque hereditas² eorum in medio possessionis filiorum Iuda: Bersabee et Sabee et Molada³ et Hasersual, Bala et Asem⁴ et Eltholad, Bethul et Harma⁵ et Siceleg et Bethmarchaboth et Hassersusa⁶ et Bethlebaoth et Sarohen: civitates tredecim, et villæ earum.⁷ Ain et Remmon et Athar et Asan: civitates quatuor, et villæ earum:⁸ omnes viculi per circumut urbium istarum usque ad Baalath Beer Ramath contra australem plagam. Hæc est hereditas filiorum Simeon iuxta cognationes suas,⁹ in possessione et funiculo filiorum Iuda: quia maior erat. Et idcirco filii Simeon possederunt in medio hereditatis eorum.

Filiorum
Simeon

¹⁰ Ceciditque sors tertia filiorum Zabulon per cognationes suas: et factus est terminus possessionis eorum usque Sarid. ¹¹ Ascenditque de Mari et Merala, et pervenit in Debbaseith, usque ad torrentem qui est contra leconam. ¹² Et revertitur de Sared contra orientem in fines Ceseleththabor:

Filiorum
Zabulon

et egreditur ad Dabereth, ascenditque contra Iaphie.¹³ Et inde pertransit usque ad orientalem plagam Gethhepher et Thacasin: et egreditur in Remmon, Amthar et Noa.¹⁴ Et circuit ad aquilonem Hanathon: suntque egressus eius Vallis leptahel,¹⁵ et Cateth et Naol et Semeron et Ierala et Bethlehem: civitates duodecim, et villæ earum.¹⁶ Hæc est hereditas tribus filiorum Zabulon per cognationes suas, urbes et viculi earum.

¹⁷ Issachar egressa est sors quarta per cognationes suas;¹⁸ fuitque eius hereditas Iezrael et Casaloth et Sunem¹⁹ et Phaphaim et Seon, et Anaharath²⁰ et Rabboth et Cesion, Abes,²¹ et Rameth, et Engannim, et Enhadda et Bethpheses.²² Et pervenit terminus eius usque Thabor et Sehesima et Bethsames: eruntque exitus eius Iordanis: civitates sedecim, et villæ earum. ²³ Hæc est possessio filiorum Issachar per cognationes suas, urbes, et viculi earum.

²⁴ Ceciditque sors quinta tribui filiorum Aser per cognationes suas:²⁵ fuitque terminus eorum Halcat et Chali et Beten et Axaph²⁶ et Elmellech et Amaad et Messal: et pervenit usque ad Carmelum maris et Sihor et Labanath.²⁷ Ac revertitur contra orientem Bethdagon: et pertransit usque Zabulon et Vallum Iephthael contra aquilonem in Bethemec et Nehiel. Egrediturque ad lævam Cabul,²⁸ et Abran et Rohob et Hamon et Cana, usque ad Sidonem magnam.²⁹ Revertiturque in Horma usque ad civitatem munitissimam Tyrum, et usque Hosa: eruntque exitus eius in mare de funiculo Achziba:³⁰ et Amma et Aphec et Rohob: civitates vigintiduæ, et villæ earum.³¹ Hæc est possessio filiorum Aser per cognationes suas, urbesque et viculi earum.

³² Filiorum Nephthali sexta sors cecidit per familias suas:³³ et cœpit terminus de Heleph et Elon in Saananim, et Adami, quæ est Neceb, et Iebnael usque Lecum: et egressus eorum usque ad Iordanem:³⁴ revertiturque terminus contra

filiorum
Issachar

filiorum
Aser

filiorum
Nephthali

occidentem in Azanotthabor, atque inde egreditur in Hucua, et pertransit in Zabulon contra Meridiem, et in Aser contra occidentem, et in Iuda ad Iordanem contra ortum solis.³⁵ Civitates munitissimæ, Assedim, Ser, et Emath, et Reccath et Genereth,³⁶ et Edema et Arama, Asor³⁷ et Ceddes et Edrai, Enhasor³⁸ et Ieron et Magdalel, Horem et Bethanath et Bethsames: civitates decem et novem, et villæ earum.³⁹ Haec est possessio tribus filiorum Nephthali per cognationes suas, urbes et viculi earum.

⁴⁰ Tribui filiorum Dan per familias suas egressa est sors septima:⁴¹ et fuit terminus possessionis eius Saraa et Esthaol, et Hirsemes, id est civitas solis. ⁴² Selebin et Aialon et lethela,⁴³ Elon et Themna et Acron,⁴⁴ Elthece, Gebbethon et Baalaath,⁴⁵ et Iud et Bane et Barach et Gethremmon:⁴⁶ et Meiarcon et Arecon, cum termino qui respicit Ioppen,⁴⁷ et ipso fine concluditur. Ascenderuntque filii Dan, et pugnaverunt contra Lesem, ceperuntque eam: et percusserunt eam in ore gladii, et possederunt, et habitaverunt in ea, vocantes nomen eius Lesem Dan, ex nomine Dan patris sui.⁴⁸ Haec est possessio tribus filiorum Dan, per cognationes suas, urbes et viculi earum.

⁴⁹ Cumque complessset sorte dividere Terram singulis per tribus suas, dederunt filii Israel possessionem Iosue filio Nun in medio sui,⁵⁰ iuxta præceptum Domini, urbem quam postulavit, Thannath Saraa in monte Ephraim: et adficavit civitatem, habitavitque in ea.

⁵¹ Haec sunt possessiones, quas sorte divisérunt Eleazar sacerdos, et Iosue filius Nun, et principes familiarium, ac tribuum filiorum Israel in Silo, coram Domino ad ostium tabernaculi testimonii, partitiæ sunt Terram.

7. Separatio urbium fugitivorum, 20, 1—9

20 ¹ Et locutus est Dominus ad Iosue, dicens: Loquere filii Israel, et dic eis: ² Separate

filiorum
Dan

posses-
sio Iosue

conclusio

Iussum
Domini

urbes fugitivorum, de quibus locutus sum ad vos per manum Moysi;³ ut configuat ad eas quicumque animam percusserit nescius: et possit evadere iram proximi, qui ulti est sanguinis:⁴ cum ad unam harum confugerit civitatum, stabit ante portam civitatis, et loquetur senioribus urbis illius ea, que se comprobent innocentem: sicutque suscipient eum, et dabunt ei locum ad habitandum.⁵ Cumque ulti sanguinis eum fuerit persecutus, non tradent in manus eius: quia ignorans percussit proximum eius, nec ante biduum, triduumve eius probatur inimicus.⁶ Et habitabit in civitate illa, donec stet ante iudicium causam reddens facti sui, et moriatur sacerdos magnus, qui fuerit in illo tempore: tunc revertetur homicida, et ingredietur civitatem et domum suam de qua fugerat.

⁷ Decreveruntque Cedes in Galilæa montis Nephthali, et Sichem in monte Ephraim, et Cariatharbe, ipsa est Hebronⁱⁿ monte Iuda. ⁸ Et trans Iordanem contra orientalem plagam Iericho, statuerunt Bosor, quæ sita est in campestri solitudine de tribu Ruben, et Ramoth in Galaad de tribu Gad, et Gaulon in Basan de tribu Manasse. ⁹ Haec civitates constitute sunt cunctis filiis Israel, et advenis, qui habitabant inter eos: ut fugeret ad eas qui animam nescius percussisset, et non moreretur in manu proximi, effusum sanguinem vindicare cupientis, donec staret ante populum expositurus causam suam.

8. Separatio urbium Levitarum, 21, 1—43

21 ¹ Accesseruntque principes familiarium Levi ad Eleazarum sacerdotem, et Iosue filium Nun, et ad duces cognitionum per singulas tribus filiorum Israel: ² locutio sunt ad eos in Silo Terra Chanaan, atque dixerunt: Dominus præcepit per manum Moysi, ut darentur nobis urbes ad habitandum, et suburbana earum ad alenda iumenta.

(2) Nm 35, 10; Dt 19, 2. — (8) Dt 4, 43. — (2) Nm 35, 2.

perficiunt

Petitio
Levita-
rum

numeris
urbium

³ Dederuntque filii Israel de possessionibus suis iuxta imperium Domini, civitates et suburbanas earum. ⁴ Egressaque est sors in familiam Caath filiorum Aaron sacerdotis de tribibus Iuda, et Simeon, et Beniamin, civitates tredecim: ⁵ Et reliquis filiorum Caath, id est Levitis, qui supereruerant de tribus Ephraim, et Dan, et dimidia tribu Manasse, civitates decem. ⁶ Porro filiis Gerson egressa est sors, ut acciperent de tribibus Issachar et Aser et Nephthali, dimidiisque tribu Manasse in Basan civitates numero tredecim. ⁷ Et filiis Merari per cognationes suas de tribus Ruben et Gad et Zabulon urbes duodecim. ⁸ Dederuntque filii Israel Levitis civitates et suburbanas earum, sicut praecepit Dominus per manum Moysi, singulis sorte tribuenter.

urbes
filiorum
Aaron

⁹ De tribus filiorum Iuda et Simeon dedit Iosue civitates: quarum ista sunt nomina, ¹⁰ filii Aaron per familias Caath Levitici generis (prima enim sors illis egressa est) ¹¹ Cariatharbe patris Enac, que vocatur Hebron, in monte Iuda, et suburbanas eius per circuitum. ¹² Agros vero, et villas eius dederat Caleb filio Iephone ad possidendum. ¹³ Dedit ergo filiis Aaron sacerdotis Hebron confugii civitatem, ac suburbanas eius: et Lobnam cum suburbanis suis: ¹⁴ et Iether, et Estemo, ¹⁵ et Holon, et Dabir, ¹⁶ et Ain, et leta, et Bethsames, cum suburbanis suis: civitates novem de tribus, ut dictum est, duabus. ¹⁷ De tribu autem filiorum Beniamin, Gabaon, et Gabae, ¹⁸ et Anathoth et Almon, cum suburbanis suis: civitates quattuor. ¹⁹ Omnes simul civitates filiorum Aaron sacerdotis, tredecim, cum suburbanis suis.

reliquo-
rum filio-
rum
Caath

²⁰ Reliquis vero per familias filiorum Caath Levitici generis haec est data possessio. ²¹ De tribu Ephraim urbes confugii, Sichem cum suburbanis suis in monte Ephraim, et Gazer ²² et Cibsaïm et Beth horon, cum suburbanis suis, civitates quat-

(9) 1 Par 6, 55. — (12) Sup 14, 14.

tuor. ²³ De tribu quoque Dan, Eltheco et Gabathon, ²⁴ et Aialon et Gethremmon, cum suburbanis suis, civitates quattuor. ²⁵ Porro de dimidia tribu Manasse, Thanach et Gethremmon, cum suburbanis suis civitates duas. ²⁶ Omnes civitates decem, et suburbanas earum, date sunt filiis Caath inferioris gradus.

²⁷ Filii quoque Gerson Levitici generis dedit de dimidia tribu Manasse confugii civitates, Gaulon in Basan, et Bosram, cum suburbanis suis, civitates duas. ²⁸ Porro de tribu Issachar, Ceson, et Dabereth, ²⁹ et Iaramoth, et Engannim, cum suburbanis suis, civitates quattuor. ³⁰ De tribu autem Aser, Masal et Abdon, ³¹ et Helcath, et Rohob, cum suburbanis suis, civitates quattuor. ³² De tribu quoque Nephthali civitates confugii, Cedes in Galilea, et Hammoth Dor, et Carthan, cum suburbanis suis, civitates tres. ³³ Omnes urbes familiiarum Gerson, tredecim, cum suburbanis suis.

filiorum
Gerson

³⁴ Filii autem Merari Levitis inferioris gradus per familias suas data est de tribu Zabulon, Iecnam et Cartha, ³⁵ et Damna et Naalol, civitates quattuor cum suburbanis suis. ³⁶ De tribu Ruben ultra Iordanem contra Iericho civitates refugii, Boscor in solitudine, Misor et Laser et lethson et Mephiaath, civitates quattuor cum suburbanis suis. ³⁷ De tribu Gad civitates confugii, Ramoth in Galaad, et Manaim et Hesebon et lazer, civitates quattuor cum suburbanis suis. ³⁸ Omnes urbes filiorum Merari per familias et cognationes suas, duodecim. ³⁹ Itaque civitates universæ Levitarum in medio possessionis filiorum Israel fuerunt quadrangulae octo ⁴⁰ cum suburbanis suis, singulæ per familias distributæ.

filiorum
Merari

⁴¹ Deditque Dominus Deus Israeli omnem Terram, quam traditurum se patribus eorum iuraverat: et possederunt illam, atque habitaverunt in ea. ⁴² Dataque est ab eo pax in omnes per circuitum nationes: nullusque eis hostium resistere ausus est, sed cuncti in eorum dicionem redacti

conclusio

sunt.⁴³ Ne unum quidem verbum, quod illis præstiratum se esse promiserat, irritum fuit, sed rebus expiata sunt omnia.

III. Confirmatio divisionis factæ, 22, 1—34

Ruben
et Gad et
dimidia
Manasse
dimittuntur

22 ¹ Eodem tempore vocavit Iosue Rubenitas, et Gaditas, et dimidiā tribum Manasse, ² dixitque ad eos: Fecistis omnia quæ præcepit vobis Moyses famulus Domini: mihi quoque in omnibus obedistis, ³ nec reliquistis fratres vestros longo tempore, usque in præsentem diem, custodiéntes imperium Domini Dei vestri. ⁴ Quia igitur dedit Dominus Deus vester fratribus vestris quietem et pacem, sicut pollicitus est: revertimini, et ite in tabernacula vestra, et in terram possessionis, quam tradidit vobis Moyses famulus Domini trans Iordanem: ⁵ ita dumtaxat, ut custodiatis attente, et opere compleatis mandatum et legem quam præcepit vobis Moyses famulus Domini, ut diligatis Dominum Deum vestrum, et ambuletis in omnibus viis eius, et observetis mandata illius, adhaeratisque ei, ac serviatis in omni corde, et in omni anima vestra. ⁶ Benedixitque eis Iosue, et dimisit eos. Qui reversi sunt in tabernacula sua. ⁷ Dimidiæ autem tribui Manasse possessionem Moyses dederat in Basan: et idcirco mediæ, quæ superfuit, dedit Iosue sortem inter ceteros fratres suos trans Iordanem ad occidentalem plagam. Cumque dimitteret eos in tabernacula sua, et benedixisset eis, ⁸ dixit ad eos: In multa substantia atque divititis revertimini ad sedes vestras, cum argento et auro, ære ac ferro, et veste multiplici: dividite prædam hostium cum fratribus vestris.

⁹ Reversi sunt, et abiérunt filii Ruben, et filii Gad, et dimidiæ tribus Manasse, a filiis Israel de Silo, quæ sita est in Chanaan, ut intrarent Galaad Terram possessionis suæ, quam obtinuerant iuxta imperium Domini in manu Moysi. ¹⁰ Cumque

revertentes
altare
edificant

(4) Nm 32, 33; Sup 13, 8.

venissent ad tumulos Iordanis in Terram Chanaan, edificaverunt iuxta Iordanem altare infinitæ magnitudinis.

¹¹ Quod cum audissent filii Israel, et ad eos certi nuntii detulissent edificasse filios Ruben, et Gad, et dimidiæ tribus Manasse altare in Terra Chanaan, super Iordanis tumulos, contra filios Israel: ¹² convenerunt omnes in Silo, ut ascendenter, et dimicarent contra eos.

¹³ Et interim miserunt ad illos in Terram Galaad Phinees filium Eleazar sacerdotis, ¹⁴ et decem principes cum eo, singulos de singulis tribubus. ¹⁵ Qui venerunt ad filios Ruben, et Gad, et dimidiæ tribus Manasse in Terram Galaad, dixeruntque ad eos: ¹⁶ Hæc mandat omnis populus Domini: Quæ est ista transgressio? Cur reliquistis Dominum Deum Israel, edificantes altare sacrilegum, et a cultu illius recedentes? ¹⁷ An parum vobis est quod peccatis in Beelphegor, et usque in præsentem diem macula huius sceleris in nobis permanet, multique de populo corruerunt? ¹⁸ Et vos hodie reliquistis Dominum, et cras in universum Israel ira eius desæviet. ¹⁹ Quod si putatis immundam esse terram possessionis vestræ, transite ad Terram, in qua tabernaculum Domini est, et habitate inter nos: tantum ut a Domino, et a nostro consortio non recedatis, edificati altari præter altare Domini Dei nostri. ²⁰ Nonne Achan filius Zare præteriit mandatum Domini, et super omnem populum Israel ira eius incubuit? Et ille erat unus homo, atque utim solus periret in scelere suo.

²¹ Responderuntque filii Ruben et Gad, et dimidiæ tribus Manasse principibus legationis Israel: ²² Fortissimus Deus Dominus, fortissimus Deus Dominus, ipse novit, et Israel simul intelligit: si prævaricationis animo, hoc altare construximus, non custodiatis nos, sed puniat nos in præsenti: ²³ et si ea mente fecimus ut holocausta, et sacrificium, et pacificas victimas super eo imponeremus, ipse

(17) Nm 25, 3; Dt 4, 3. — (20) Sup 7, 1.

ideo im-
pugnandi

prius per
legatos
invitan-
tur, ut in
Chanaan
maneant

at decla-
rata si-
gnifica-
tio
altaris

quærat et iudicet: ²⁴ et non ea magis cogitatione atque tractatu, ut diceremus: *Cras dicent filii vestri filii nostri: Quid vobis et Domino Deo Israel?* ²⁵ Terminus posuit Dominus inter nos et vos, o filii Ruben, et filii Gad, Iordanem fluvium: et idcirco partem non habetis in Domino. Et per hanc occasionem avertent filii vestri filios nostros a timore Domini. Putavimus itaque metius, ²⁶ et dimicimus: Exstruamus nobis altare, non in holocausta, neque ad victimas offerendas, ²⁷ sed in testimonium inter nos et vos, et sobolem nostram vestramque progeniem, ut serviamus Domino, et iuris nostri sit offerre et holocausta, et victimas, et pacificas hostias: et nequaquam dicant cras filii vestri filii nostri: Non est vobis pars in Domino. ²⁸ Quod si voluerint dicere, respondebunt eis: Ecce altare Domini, quod fecerunt patres nostri, non in holocausta, neque in sacrificium, sed in testimonium nostrum ac vestrum. ²⁹ Absit a nobis hoc scelus ut recessamus a Domino, et eius vestigia relinquamus extrectu altari ad holocausta, et sacrificia, et victimas offerendas, præter altare Domini Dei nostri, quod extrectum est ante tabernaculum eius.

legati placa-
cantur

³⁰ Quibus auditis, Phinees sacerdos, et principes legationis Israel, qui erant cum eo, placati sunt: et verba filiorum Ruben, et Gad, et dimidiæ tribus Manasse, libentissime suscepserunt. ³¹ Dixitque Phinees filius Eleazar sacerdos ad eos: Nunc sciimus quod nobiscum sit Dominus, quoniam alieni estis a prævaricatione hac, et liberasti filios Israel de manu Domini.

terra
orientalis
non dele-
catur

³² Reversusque est cum principibus a filiis Ruben et Gad de Terra Galaad, finium Chanaan ad filios Israel, et retulit eis. ³³ Placuitque sermo cunctis audientibus. Et laudaverunt Deum filii Israel, et nequaquam ultra dixerunt, ut ascenderent contra eos, atque pugnarent, et delerent Terram possessionis eorum.

altari
nomen
imponi-
tur

³⁴ Vocaveruntque filii Ruben, et filii Gad altare, quod extruxerant, *Testimonium nostrum, quod Dominus ipse sit Deus.*

APPENDIX

Ultima gesta Iosue, 23, 1—24, 33

1. Suprema exhortatio eius, 23, 1—16

23 ¹ Evoluto autem multo tempore, postquam pacem dederat Dominus Israeli, subiectis in gyro nationibus universis, et Iosue iam longevo, et persenilis ætatis: ² vocavit Iosue omnem Israelem, maioresque natu, et principes ac duces, et magistrorum, dixique ad eos: Ego senui, et progressioris ætatis sum: ³ vosque cernitis omnia, quæ fecerit Dominus Deus vester cunctis per circuitum nationibus, quo modo pro vobis ipse pugnaverit: ⁴ et nunc quia vobis sorte divisit omnem Terram, ab orientali parte Iordanis usque ad mare magnum, multaque adhuc supersunt nationes: ⁵ Dominus Deus vester disperdet eas et auferet a facie vestra, et possidebitis Terram, sicut vobis pollicitus est. ⁶ Tantum confortamini, et estote solliciti, ut custodiatis cuncta quæ scripta sunt in volumine legis Moysi: et non declinetis ab eis neque ad dexteram neque ad sinistram: ⁷ ne postquam intraveritis ad gentes, quæ inter vos futuræ sunt, iuretis in nomine deorum earum, et serviatis eis, et adoretis illos: ⁸ sed adhæreatis Domino Deo vestro: quod fecistis usque in diem hanc.

⁹ Et tunc auferet Dominus Deus in conspectu vestro gentes magnas et robustissimas, et nullus vobis resistere poterit. ¹⁰ Unus e vobis persecutur hostium mille viros: quia Dominus Deus vester pro vobis ipse pugnabit, sicut pollicitus est. ¹¹ Hoc tantum diligentissime præcavete, ut diligatis Dominum Deum vestrum. ¹² Quod si volueritis gentium harum, quæ inter vos habitant, erroribus adhædere, et cum eis miscere conubia, atque amicitias copulare: ¹³ iam nunc scitote quod Dominus Deus vester non eas debeat ante faciem vestram, sed sint vobis in foveam ac laqueum, et offendiculum ex latere vestro, et sudes in oculis vestris, donec vos auferat atque disperdat de Terra

Domino
adhære-
ant

ob bona
et mala
prædicta

hac optima, quam tradidit vobis.¹⁴ En ego hodie ingredior viam universae terrae, et toto animo cognoscitis quod de omnibus verbis, quae se Dominus præstiterunt vobis esse pollicitus est, unum non præterierit incassum.¹⁵ Sicut ergo implevit opere quod promisit, et prospera cuncta venerunt: sic adducet super vos quidquid malorum comminatus est, donec vos auferat atque disperdat de Terra hac optima, quam tradidit vobis,¹⁶ eo quod præterierit pactum Domini Dei vestri, quod pepigit vobiscum, et servieritis diis alienis, et adoraveritis eos: cito atque velociter consurget in vos furor Domini, et auferemini ab hac Terra optima, quam tradidit vobis.

2. Renovatio fœderis in Sichem, 24, 1—28

Iosue beneficia
Dei commemorata

24 ¹Congregavit Iosue omnes tribus Israel in Sichem, et vocavit maiores natu, ac principes, et iudices, et magistros: steteruntque in conspectu Domini:² et ad populum sic locutus est: Hæc dicit Dominus Deus Israel: Trans fluvium habitaverunt patres vestri ab initio, Thare pater Abraham, et Nachor: servieruntque diis alienis.³ Tuli ergo patrem vestrum Abram de Mesopotamia finibus: et adduxi eum in Terram Chanaan: multiplicavique semen eius,⁴ et dedi ei Isaac: Illique rursum dedi Iacob et Esau. E quibus, Esau dedi montem Seir ad possidendum: Iacob vero, et filii eius descenderunt in Ægyptum.⁵ Misique Moysen et Aaron, et percussi Ægyptum multis signis atque portentis.⁶ Eduxique vos et patres vestros de Ægypto, et venistis ad mare: persecutique sunt Ægyptii patres vestros cum curribus et equitatū, usque ad Mare Rubrum.⁷ Clamaverunt autem ad Dominum filii Israel: qui posuit tebras inter vos et Ægyptios, et adduxit super eos mare, et operuit eos. Viderunt oculi vestri cuncta

(14) 3 Rg 2, 2. — (2) Gn 11, 26. — (4) Gn 21, 2. —
Gn 25, 26. — Gn 36, 8. — Gn 46, 6. — (5) Ex 3, 10;
12, 37. — (6) Ex 14, 9.

quæ in Ægypto fecerim, et habitasti in solitudine multo tempore:⁸ et introduxi vos in Terram Amorrhæi, qui habitabat trans Iordanem. Cumque pugnarent contra vos, tradidi eos in manus vestras, et possedistis Terram eorum, atque interfecisti eos.⁹ Surrexit autem Balac filius Sephor rex Moab, et pugnavit contra Israelem. Misericordie et vocavit Balaam filium Beor, ut malediceret vobis:¹⁰ et ego nolui audire eum, sed econtra per illum benedixi vobis, et liberavi vos de manu eius.¹¹ Transistisque Iordanem, et venistis ad Iericho. Pugnaveruntque contra vos viri civitatis eius, Amorrhæus, et Pherezæus, et Chananaeus, et Hethæus, et Gergesæus, et Hævæus, et lebusæus:¹² et tradidi illos in manus vestras.¹³ Misique ante vos crabiōnes: et eieci eos de locis suis, duos reges Amorrhæorum, non in gladio nec in arcu tuo.¹⁴ Deditque vobis Terram, in qua non laborasti, et urbes quas non ædificasti, ut habitaretis in eis: vineas et oliveta, que non plantasti.

¹⁴ Nunc ergo timete Dominum, et servite ei perfecte corde atque verissimo: et auferite deos, quibus servierunt patres vestri in Mesopotamia et in Ægypto, ac servite Domino.¹⁵ Sin autem malum vobis videtur ut Domino serviat, optio vobis datur: eligite hodie quod placet, cui servire potissimum debeatis, utrum diis, quibus servierunt patres vestri in Mesopotamia, an diis Amorrhæorum, in quorum Terra habitat: ego autem et domus mea serviemus Domino.

¹⁶ Responditque populus, et ait: Absit a nobis ut relinquamus Dominum, et serviamus diis alienis.¹⁷ Dominus Deus noster ipse eduxit nos, et patres nostros de Terra Ægypti, de domo servitutis: fecitque videntibus nobis signa gentia, et custodivit nos in omni via, per quam ambulavimus, et

(8) Nm 21, 24. — (9) Nm 22, 5. — (11) Sup 3, 14;
6, 1; 11, 3. — (12) Ex 23, 28; Dt 7, 20; Sup 11, 20.
— (14) 1 Sm 7, 3; Tob 14, 10.

ac popu-
lo optione
mem dat

qui Do-
minum
Deum
eligit

in cunctis populis, per quos transivimus. ¹⁸ Et eiecit universas gentes, Amorrhæum habitatorem Terræ, quam nos intravimus. Serviuimus igitur Domino, quia ipse est Deus noster. ¹⁹ Dixitque Iosue ad populum: Non poteritis servire Domino: Deus enim sanctus, et fortis æmulator est, nec ignoscet sceleribus vestris atque peccatis. ²⁰ Si dimiseritis Dominum, et servieritis diis alienis, convertet se, et affliget vos, atque subvertet postquam vobis praestiterit bona. ²¹ Dixitque populus ad Iosue: Nequaquam ita ut loqueris, erit, sed Domino serviuimus. ²² Et Iosue ad populum, Testes, inquit, vos estis, quia ipsi elegeritis vobis Dominum ut serviatis ei. Responderuntque: Testes. ²³ Nunc ergo, ait, auferete deos alienos de medio vestri, et inclinate corda vestra ad Dominum Deum Israel. ²⁴ Dixitque populus ad Iosue: Domino Deo nostro serviuimus, et obœdientes erimus præceptis eius.

ideoque
fœdus
percuti-
tur

²⁵ Percussit ergo Iosue in die illo fœdus, et propositum populo præcepta atque iudicia in Sichem. ²⁶ Scriptis quoque omnia verba hæc in volumine legis Domini: et tulit lapidem pergrandem, posuisse eum subter querum, quæ erat in Sanctuario Domini: ²⁷ et dixit ad omnem populum: En lapis iste erit vobis in testimonium quod audierit omnia verba Domini, quæ locutus est vobis: ne forte postea negare velitis, et mentiri Domino Deo vestro. ²⁸ Dimisitque populum, singulos in possessionem suam.

3. Mors et sepultura eius, 24, 29—33

Extrema
Iosue

bonitas
populi

²⁹ Et post hæc mortuus est Iosue filius Nun servus Domini, centum et decem annorum: ³⁰ sepelieruntque eum in finibus possessionis sue in Thamnathare, quæ est sita in monte Ephraim, a septentrionali parte montis Gass.

³¹ Servivitque Israel Domino cunctis diebus Iosue et seniorum, qui longo vixerunt tempore post Iosue, et qui neverunt omnia opera Domini quæ fecerat in Israel.

³² Ossa quoque Joseph, que tulerant filii Israel de Ægypto, sepelierunt in Sichem, in parte agri, quem emerat Iacob a filiis Hemon patris Sichem, centum novellis ovibus, et fuit in possessionem filiorum Ioseph.

³³ Eleazar quoque filius Aaron mortuus est: et sepelierunt eum in Gabaath Phinees filii eius, quæ data est ei in monte Ephraim.

(32) Gn 50, 24; Ex 13, 19. — Gn 33, 19.

ossa
Ioseph

mors
Eleazari

um, qui habitabat in Hebron (cuius nomen fuit antiquitus Cariatharbe), percussit Sesai, et Ahiman, et Tholmai: ¹¹ atque inde profectus abiit ad habitatores Dabir, cuius nomen vetus erat Cariath Sepher, id est, civitas litterarum. ¹² Dixitque Caleb: Qui percusserit Cariath Sepher, et vastaverit eam, dabo ei Axam filiam meam uxorem. ¹³ Cumque cepisset eam Othoniel filius Cenez frater Caleb minor, dedit ei Axam filiam suam coniugem. ¹⁴ Quam pergentem in itinere monuit vir suis ut peteret a patre suo agrum. Que cum suspirasset sedens in asino, dixit ei Caleb: Quid habes? ¹⁵ At illa respondit: Da mihi benedictionem, quia terra arentem dedisti mihi: da et irriguam aquis. Dedit ergo ei Caleb irriguum superius, et irriguum inferius. ¹⁶ Filii autem Cinei cognati Moysi ascenderunt de civitate palmarum, cum filiis Iuda in desertum sortis eius, quod est ad meridiem Arad, et habitaverunt cum eo. ¹⁷ Abiit autem Iudas cum Simeone fratre suo, et percusserunt simul Chananaeum qui habitabat in Sephaath, et interfecerunt eum. Vocatumque est nomen urbis, Horma, id est, anathema. ¹⁸ Ceptique Iudas Gazam cum finibus suis, et Ascalonem, atque Accaron cum terminis suis. ¹⁹ Fuitque Dominus cum Iuda, et montana possedit: nec potuit delere habitatores vallis, quia falcatis curribus abundabant. ²⁰ Dederuntque Caleb Hebron, sicut dixerat Moyses, qui delevit ex ea tres filios Enac.

²¹ Iebusaeum autem habitatorem Ierusalem non deleverunt filii Benjamin: habitavitque Iebusaeus cum filiis Benjamin in Ierusalem, usque in praesentem diem.

²² Domus quoque Ioseph ascendit in Bethel, fuitque Dominus cum eis. ²³ Nam cum obsiderent urbem, quae prius Luza vocabatur, ²⁴ viderunt hominem egredientem de civitate, dixeruntque ad eum: Ostende nobis introitum civitatis, et faciemus

Beniamin

Manas-
ses et
Ephraim

LIBER IUDICUM

HEBRAICE SOPHETIM

Noteæ præmissæ 1, 1—3, 6

Iudea et
Simeonis

- De expugnatione sortium occidentalium, 1, 1—2, 5
- Post mortem Iosue consuluerunt filii Israel Dominum, dicentes: Quis ascendet ante nos contra Chananaeum, et erit dux bellii? 2 Dixitque Dominus: Iudas ascendet: ecce tradidi Terram in manus eius. 3 Et ait Iudas Simeoni fratri suo: Ascende mecum in sortem meam, et pugna contra Chananaeum, ut et ego pugnam tecum in sortem tuam. Et abiit cum eo Simeon. 4 Ascenditque Iudas, et tradidit Dominus Chananaeum, ac Pherezæum in manus eorum: et percusserunt in Bezel decem millia virorum. 5 Inveneruntque Adonibezec in Bezel, et pugnaverunt contra eum, ac percusserunt Chananaeum, et Pherezæum. 6 Fugit autem Adonibezec: quem persecuti comprehenderunt, cæsis summitatibus manuum eius ac pedum. 7 Dixitque Adonibezec: Septuaginta reges amputatis manuum ac pedum summitatibus colligebant sub mensa mea ciborum reliquias: sicut feci, ita reddidit mihi Deus. Adduxeruntque eum in Ierusalem, et ibi mortuus est. 8 Oppugnantes ergo filii Iuda Ierusalem, ceperunt eam, et percusserunt in ore gladii, tradentes cunctam incendio civitatem. 9 Et postea descendentes pugnaverunt contra Chananaeum, qui habitabat in montanis, et ad meridiem, et in campis tribus. 10 Pergensque Iudas contra Chananae-

(10) Ios 15, 14.

(20) Nm 14, 24; Ios 15, 14.

tecum misericordiam. ²⁵ Qui cum ostendisset eis, percusserunt urbem in ore gladii: hominum autem illum, et omnem cognationem eius dimiserunt. ²⁶ Qui dimissus, abiit in Terram Hethim, et aedificavit ibi civitatem, vocavitque eam Luzam: quae ita appellatur usque in praesentem diem. ²⁷ Manasses quoque non delevit Bethsan, et Thanac cum viculis suis, et habitatores Dor, et Ibleaam, et Maggedo cum viculis suis, cœpitque Chananæus habitate cum eis. ²⁸ Postquam autem confortatus est Israel, fecit eos tributarios, et delere noluit. ²⁹ Ephraim etiam non interfecit Chananæum, qui habitabat in Gazer, sed habitavit cum eo.

Zabulon

³⁰ Zabulon non delevit habitatores Cetron, et Naol: sed habitavit Chananæus in medio eius, factusque est ei tributarius.

Aser

³¹ Aser quoque non delevit habitatores Accio, et Sidonis, Ahalab, et Achazib, et Helba, et Aphec, et Rohob: ³² habitavitque in medio Chanaeai habitatoris illius terræ, nec interfecit eum.

Nephthali

³³ Nephthali quoque non delevit habitatores Bethsames, et Bethanath: et habitavit inter Chananæum habitatorem Terræ, fueruntque ei Bethsamite et Bethanitæ tributarii.

Dan

³⁴ Arctavitque Amorrhæus filios Dan in monte, nec dedit eis locum ut ad planiora descenderent: ³⁵ habitavitque in monte Hares, quod interpretatur testaceo, in Aialon et Salebim. Et aggravata est manus domus Ioseph, factusque est ei tributarius. ³⁶ Fuit autem terminus Amorrhæi ab Ascensu Scorpionis, petra, et superiora loca.

inobedientes
tribus ca-
stigantur

2 ¹ Ascenditque angelus Domini de Galgalis ad Locum flentium, et ait: Eduxi vos de Ægypto, et introduxi in Terram, pro qua iuravi patribus vestris: et pollicitus sum ut non facerem iritum pactum meum vobiscum in sempiternum: ² ita dumtaxat ut non feriretis fœdus cum habitatoribus Terræ huius, sed aras eorum subverteretis: et noluitis audire vocem meam: cur hoc fecistis? ³ Quam-

obrem nolui delere eos a facie vestra: ut habeatis hostes, et dii eorum sint vobis in ruinam.

⁴ Cumque loqueretur angelus Domini haec verba ad omnes filios Israel: elevaverunt ipsi vocem suam, et fleverunt. ⁵ Et vocatum est nomen loci illius: Locus flentium, sive lacrimarum: immolaveruntque ibi hostias Domino.

2. De religione populi, 2, 6—3, 6

⁶ Dimisit ergo Iosue populum, et abierunt filii Israel unusquisque in possessionem suam, ut obtinerent eam: ⁷ servieruntque Domino cunctis diebus eius, et seniorium, qui longo post eum vixerunt tempore, et noverant omnia opera Domini, quæ fecerat cum Israel. ⁸ Mortuus est autem Iosue filius Nun, famulus Domini, centum et decem annorum, ⁹ et sepelierunt eum in finibus possessionis sue in Thannathare in monte Ephraim, a septentrionali plaga montis Gaas. ¹⁰ Omnisque illa generatio congregata est ad patres suos: et surrexerunt alii, qui non noverant Dominum, et opera quæ fecerat cum Israel.

¹¹ Feceruntque filii Israel malum in conspectu Domini, et servierunt Baalim. ¹² Ac dimiserunt Dominum Deum patrum suorum, qui eduxerat eos de Terra Ægypti: et securi sunt deos alienos, deosque populorum, qui habitabant in circuitu eorum, et adoraverunt eos: et ad iracundiam concitataverunt Dominum, ¹³ dimittentes eum, et servientes Baal et Astaroth.

¹⁴ Iratusque Dominus contra Israel, tradidit eos in manus diripientium: qui ceperunt eos, et viderunt hostibus, qui habitabant per gyrum: nec potuerunt resistere adversariis suis: ¹⁵ sed quocumque pergeret voluissent, manus Domini super eos erat, sicut locutus est, et iuravit eis: et vehementer afflitti sunt. ¹⁶ Suscitavitque Dominus

(6) los 24, 28.

Maiori-
bus vi-
ventibus
servit
Dominoillis
mortuis
coluit
deos gen-
tiuuma genti-
bus per
iudices
liberatus
peiora
fecit

judices, qui liberarent eos de vastantium manibus: sed nec eos audire voluerunt, ¹⁷ fornicantes cum diis alienis, et adorantes eos. Cito deseruerunt viam, per quam ingressi fuerant patres eorum: et audientes mandata Domini, omnia fecere contraria. ¹⁸ Cumque Dominus iudices suscitat, in diebus eorum flectebatur misericordia, et audiebat afflitorum gemitus, et liberabat eos de cæde vastantium. ¹⁹ Postquam autem mortuus esset iudex, revertebantur, et multo faciebant peiora quam fecerant patres eorum, sequentes deos alienos, servientes eis, et adorantes illos. Non dimiserunt adiventiones suas, et viam durissimam, per quam ambulare consueverunt.

quare
a
Domino
durius
educaetus
est

inter gen-
tes non
deletas

²⁰ Iratusque est furor Domini in Israel, et ait: Quia irritum fecit gens ista pactum meum, quod pepigeram cum paribus eorum, et vocem meam audire contempserit: ²¹ et ego non delebo gentes, quas dimisit Iosue, et mortuus est: ²² ut in ipsis experiar Israel, utrum custodian viam Domini, et ambulent in ea, sicut custodierunt patres eorum, an non. ²³ Dimisit ergo Dominus omnes nationes has, et cito subvertere noluit, nec tradidit in manus Iosue.

3 ¹Hæ sunt gentes, quas Dominus dereliquit, ut erudiret in eis Israelem, et omnes, qui non noverant bella Chananæorum: ² ut postea disserent filii eorum certare cum hostibus, et habere consuetudinem proeliandi: ³ quinque satrapas Philistinorum, omnemque Chananæum, et Sidonium, atque Hevaeum, qui habitabat in monte Libano, de monte Baal Hermon usque ad introitum Emath. ⁴ Dimisitque eos, ut in ipsis experiretur Israelem, utrum audiret mandata Domini quæ præceperat patribus eorum per manum Moysi, an non. ⁵ Itaque filii Israel habitaverunt in medio Chananæi, et Hethæi, et Amorrhæi, et Pherezæi, et Hevaei, et lebusei: ⁶ et duxerunt uxores filias eorum, ipsisque filias suas filii eorum tradiderunt, et servierunt diis eorum.

PARS PRIMA

Quattuor iudices maiores, 3, 7—5, 32

I. Othoniel, Aod, Samgar, 3, 7—31

⁷ Feceruntque malum in conspectu Domini, et oblii sunt Dei sui, serviientes Baalim et Astaroth. ⁸ Iratusque contra Israel Dominus, tradidit eos in manus Chusan Rasathaim regis Mesopotamiae, servieruntque ei octo annis. ⁹ Et clamaverunt ad Dominum: qui suscitavit eis salvatorem, et liberavit eos, Othoniel videlicet filium Cenez, fratrem Caleb minorem: ¹⁰ fuitque in eo spiritus Domini, et iudicavit Israel. Egressusque est ad pugnam, et tradidit Dominus in manus eius Chusan Rasathaim regem Syriæ, et oppressit eum. ¹¹ Quiavitque terra quadragesinta annis, et mortuus est Othoniel filius Cenez.

¹² Addiderunt autem filii Israel facere malum in conspectu Domini: qui confortavit adversum eos Eglon regem Moab: quia fecerunt malum in conspectu eius. ¹³ Et copulavit ei filios Ammon, et Amalec: abitque et percussit Israel, atque possebit Urbem palmarum. ¹⁴ Servieruntque filii Israel Eglon regi Moab decem et octo annis: ¹⁵ et poste clamarerunt ad Dominum: qui suscitavit eis salvatorem vocabulo Aod, filium Gera, filii Iemini, qui utraque manu pro dextera utebatur. Miserruntque filii Israel per illum munera Eglon regi Moab.

¹⁶ Qui fecit sibi gladium ancipitem, habentem in medio capulum longitudinis palmæ manus, et ac- cinctus est eo subter sagum in dextro femore. ¹⁷ Obtulitque munera Eglon regi Moab. Erat autem Eglon crassus nimis. ¹⁸ Cumque obtulisset ei munera, prosecutus est socios, qui cum eo vene- rant. ¹⁹ Et reversus de Galgalis, ubi erant idola, dixit ad Regem: Verbum secretum habeo ad te o Rex. Et ille imperavit silentium: egressisque omnibus, qui circa eum erant, ²⁰ ingressus est Aod ad eum: sedebat autem in æstivo cenaculo solus,

Othoniel
contra
regem
Mesopo-
tamiae

Aod con-
tra regem
Moab

dixitque: Verbum Dei habeo ad te. Qui statim surrexit de throno. ²¹ Extenditque Aod sinistram manum, et tulit sicam de dextero femore suo, infixitque eam in ventre eius ²² tam valide, ut capulus sequeretur ferrum in vulnera, ac pinguisimo adipie stringeretur. Nec eduxit gladium, sed ita ut percusserat, reliquit in corpore: statimque per secreta naturae alvi stercora proruperunt. ²³ Aod autem clausis diligentissime ostiis cenaculi, et obfirmatis sera, ²⁴ per posticum egressus est. Servaque regis ingressi viderunt clausas fores cenaculi, atque dixerunt: Forsitan purgat aluum in aestivo cubiculo. ²⁵ Expectantesque diu donec erubescerent, et videbentes quod nullus aperiret, tulerunt clavem: et aperientes invenerunt dominum suum in terra iacentem mortuum. ²⁶ Aod autem, dum illi turbarentur, effugit, et pertransiit Locum idolorum, unde reversus fuerat. Venitque in Seirath: ²⁷ et statim insonus buccina in monte Ephraim: descenderuntque cum eo filii Israel, ipso in fronte gradiente. ²⁸ Qui dixit ad eos: Sequimini me: tradidit enim Dominus inimicos nostros Moabitas in manus nostras. Descenderuntque post eum, et occupaverunt vada Iordanis quæ transmittunt in Moab: et non dimiserunt transire quemquam: ²⁹ sed percusserunt Moabitas in tempore illo, circiter decem milia, omnes robustos et fortes viros. Nullus eorum evadere potuit. ³⁰ Humiliatusque est Moab in die illo sub manu Israel: et quievit Terra octoginta annis.

³¹ Post hunc fuit Samgar filius Anath, qui percussit de Philisthiis sexcentos viros vomere: et ipse quoque defendit Israel.

II. Deborra et Barac, 4, 1—5, 32

1. Victoria eorum, 4, 1—24

4 ¹ Addideruntque filii Israel facere malum in conspectu Domini post mortem Aod, ² et tradidit illos Dominus in manus Iabin regis Chanaan, qui

(2) 1 Sm 12, 9.

regnavit in Asor: habuitque ducem exercitus sui nomine Sisaram, ipse autem habitabat in Haroseth gentium. ³ Clamaveruntque filii Israel ad Dominum: nongentos enim habebat falcatos currus, et per viginti annos vehementer oppresserat eos.

⁴ Erat autem Debbona prophetis uxor Lapidoth, quæ iudicabat populum in illo tempore. ⁵ Et se-debat sub palma, quæ nomine illius vocabatur, inter Rama et Bethel in monte Ephraim: ascendebaruntque ad eam filii Israel in omne iudicium. ⁶ Quæ misit et vocavit Barac filium Abinoem de Cedes Nephthali: dixitque ad eum: Precepit tibi Dominus Deus Israel, vade, et duc exercitum in montem Thabor, tollesque tecum decem millia pugnatorum de filiis Nephthali, et de filiis Zabulon: ⁷ ego autem adducam ad te in loco torrentis Cison, Sisaram principem exercitus Iabin, et currus eius, atque omnem multitudinem, et tradam eos in manu tua. ⁸ Dixitque ad eam Barac: Si venis tecum, vadam: si nolueris venire tecum, non pergam. ⁹ Quæ dixit ad eum: Ibo quidem tecum, sed in hac vice victoria non reputabitur tibi, quia in manu mulieris tradetur Sisara.

Surrexit itaque Debbona, et perrexit cum Barac in Cedes. ¹⁰ Qui, accitis Zabulon et Nephthali, ascendit cum decem millibus pugnatorum, habens Debboram in comitatu suo. ¹¹ Haber autem Cinæus recesserat quandam a ceteris Cinæis fratribus suis filii Hobab, cognati Moysi: et tetenderat tabernacula usque ad vallem, quæ vocatur Sennim, et erat iuxta Cedes. ¹² Nuntiatumque est Sisara quod ascendisset Barac filius Abinoem, in montem Thabor: ¹³ et congregavit nongentos falcatos currus, et omnem exercitum de Haroseth gentium ad torrentem Cison. ¹⁴ Dixitque Debbona ad Barac: Surge, haec est enim dies, in qua tradidit Dominus Sisara in manus tuas: en ipse ductor est tuus. Descendit itaque Barac de monte Thabor, et decem milia pugnatorum cum eo. ¹⁵ Perterritaque Do-

(15) Ps 82, 10.

per Deb-
boram
vocatur
Barac

qui exer-
citum re-
gis exci-
dit

minus Sisaram, et omnes currus eius, universaque multitudinem in ore gladii ad conspectum Barac: in tantum, ut Sisara de curru desiliens, pedibus fugeret,¹⁶ et Barac persequeretur fugientes currus, et exercitum usque ad Haroseth gentium, et omnis hostium multitudo usque ad interneccio nem caderet.

cuius du
cem Sisa
ram iahel
interficit

17 Sisara autem fugiens pervenit ad tentorium iahel uxoris Haber Cinæi. Erat enim pax inter iahel regem Azor, et dormum Haber Cinæi.¹⁸ Egressa igitur iahel in occursum Sisare, dixit ad eum: Intra ad me domine mi: intra, ne timeas. Qui ingressus tabernaculum eius, et operatus ab eo pallio;¹⁹ dixit ad eam: Da mihi, obsecro, paululum aquæ, quia sitio valde. Quæ aperuit utrem lactis, et dedidit ei bibere, et operuit illum.²⁰ Dixitque Sisara ad eam: Sta ante ostium tabernaculi: et cum venierit aliquis interrogans te, et dicens: Numquid hic est aliquis? Respondebis: Nullus est. 21 Tulit itaque iahel uxor Haber clavum tabernaculi, assumens pariter et malleum: et ingressa abscondite, et cum silentio posuit supra tempus capitis eius clavum, percussumque malleo defixit in cerebrum usque ad terram: qui soporem morti consocians defect, et mortuus est.²² Et ecce Barac sequens Sisaram veniebat: egressaque iahel in occursum eius, dixit ei: Veni, et ostendam tibi virum, quem queris. Qui cum intrasset ad eam, vidi Sisaram facientem mortuum, et clavum infixum in tempore eius.

rex Asor
deletur

23 Humiliavit ergo Deus in die illo iahin regem Chanaan coram filiis Israel:²⁴ qui crescebant quotidie, et forti manu opprimebant iahin regem Chanaan, donec delerent eum.

2. Canticum triumphale illorum, 5, 1—32
5¹ Cecineruntque Debbara et Barac filius Abinoem in illo die, dicentes:

2 Qui sponte obtulisti de Israel animas
vestras ad periculum,
benedicite Domino.

3 Audit reges, auribus percipite principes:
Ego sum, ego sum quæ Domino canam,
psallam Domino Deo Israel.

4 Domine cum exires de Seir,
et transires per regiones Edom,
terra mota est,
caerule ac nubes distillaverunt aquis.

5 Montes fluxerunt a facie Domini,
et Sinai a facie Domini Dei Israel.

6 In diebus Samgar filii Anath,
in diebus iahel quieverunt semite:
et qui ingrediebantur per eas, ambulave
runt per calles devios.

7 Cessaverunt fortis in Israel, et quieve
runt:
donec surgeret Debbara,
surgeret mater in Israel.

8 Nova bella elegit Dominus,
et portas hostium ipse subvertit:
clypeus et hasta si apparuerint
in quadraginta millibus Israel.

9 Cor meum diligit principes Israel:
qui propria voluntate obtulisti vos discri
mini, benedicte Domino.

10 Qui ascenditis super nitentes asinos,
et sedetis in iudicio, et ambulatis in via,
loquimini.

11 Ubi collisi sunt currus, et hostium suf
focatus est exercitus,
ibi narrentur iustitiae Domini:
et clementia in fortis Israel:
tunc descendit populus Domini ad portas,
et obtinuit principatum.

12 Surge, surge Debbara,
surge, surge, et loquere canticum:
surge Barac,
et apprehende captivos tuos fili Abinoem.

13 Salvatae sunt reliqua populi,
Dominus in fortibus dimicavit.

adventus
Domini

angustiæ
Israelis

communi
tatio

laus prin
cipum
ac Domini
ni

tribuum
fortitudo

Initatio
ad lau
dandum
Deum

¹⁴ Ex Ephraim delevit eos in Amalec,
et post eum ex Beniamin in populos tuos
o Amalec:
de Machir principes descenderunt,
et de Zabulon qui exercitum ducerent ad
bellandum.
¹⁵ Duces Issachar fuere cum Debbara,
et Barac vestigia sunt secuti,
qui quasi in præceps ac barathrum se dis-
crimi dedit:
diviso contra se Ruben, magnanimorum
reperta est contentio.
¹⁶ Quare habitas inter duos terminos,
ut audias sibilos gregum?
diviso contra se Ruben, magnanimorum
reperta est contentio.
¹⁷ Galaad trans Iordanem quiescebat,
et Dan vacabat navibus:
Aser habitabat in litore maris,
et in portibus morabatur.
¹⁸ Zabulon vero et Nephthali obtulerunt
animas suas morti
in regione Meroze.
¹⁹ Venerunt reges et pugnaverunt,
pugnaverunt reges Chanaan
in Thanach iuxta aquas Mageddo,
et tamen nihil tulere prædantes.
²⁰ De celo dimicatum est contra eos:
stelle manentes in ordine et cursu suo,
adversus Sisaram pugnaverunt.
²¹ Torrens Cison traxit cadavera eorum,
torrens Cadumim, torrens Cison:
conculca anima mea robustos.
²² Ungulæ equorum ceciderunt, fugienti-
bus impetu,
et per præceps ruentibus fortissimis hostium.
²³ Maledicite terre Meroz, dixit Angelus
Domini:
maledicite habitatoribus eius,
quia non venerunt ad auxilium Domini,
in adiutorium fortissimorum eius.

atque
ignaviavictoria
cælitus
datamaledic-
tio

²⁴ Benedicta inter mulieres Iahel
uxor Haber Cinæi,
et benedicatur in tabernaculo suo.
²⁵ Aquam petenti lac dedit,
et in phiala principum obtulit butyrum.
²⁶ Sinistram manum misit ad clavum,
et dexteram ad fabrorum malleos,
percussitque Sisaram quærens in capite
vulneri locum,
et tempus valide perforans.
²⁷ Inter pedes eius ruit: defecit, et mor-
tuus est:
volvebatur ante pedes eius,
et iacebat examinis et miserabilis.
²⁸ Per fenestram respiciens, ululabat ma-
ter eius:
et de cenaculo loquebatur:
Cur moratur regredi currus eius?
quare tardaverunt pedes quadrigarum il-
lius?
²⁹ Una sapientior ceteris uxoribus eius,
hæc sociri verba respondit:
³⁰ Forsitan nunc dividit spolia,
et pulcherrima feminarum eligitur ei:
vestes diversorum colorum Sisaræ tradun-
tur in prædam,
et supplex varia ad ornanda colla congeritur.
³¹ Sic pereant omnes inimici tui Domine:
qui autem diligunt te, sicut Sol in ortu
suo splendet, ita rutilent.
³² Quietivit Terra per quadraginta annos.

PARS SECUNDA

Gedeon et duo iudices minores, 6, 1—10, 5

1. Gedeon Ierobaal, 6, 1—9, 57

1. Vocatio Gedeonis, 6, 1—32

G ¹Fecerunt autem filii Israel malum in conspectu
Domini: qui tradidit illos in manu Madian sep-
tem annis, ² et oppressi sunt valde ab eis. Fece-

atque
benedic-
tiocavillatio
hostiumContra
Madiani-
tas

runtque sibi antra et speluncas in montibus, et munitissima ad repugnandum loca.³ Cumque sevisset Israel, ascendebat Madian et Amalec, ceterique orientalium nationum: ⁴ et apud eos figentes tentoria, sicut erant in herbis cuncta vastabant usque ad introitum Gaza: nihilque omnino ad vitam pertinens relinquebant in Israel, non oves, non boves, non asinos.⁵ Ipsi enim et universi greges eorum veniebant cum tabernaculis suis, et instar locustarum universa complebant, innumera multitudo hominum, et camelorum, quidquid tetigerant devastantes.⁶ Humiliatusque est Israel valde in conspectu Madian.⁷ Et clamavit ad Dominum postulans auxilium contra Madianitas.⁸ Qui misit ad eos virum prophetam, et locutus est: Hæc dicit Dominus Deus Israel: Ego vos feci descendere de Ægypto, et eduxi vos de domo servitutis,⁹ et liberavi de manu Ægyptiorum, et omnium inimicorum, qui affligebant vos: eiecique eos ad introitum vestrum, et tradidi vobis Terram eorum.¹⁰ Et dixi: Ego Dominus Deus vester, ne timeatis deos Amorphaeum, in quorum terra habitatis. Et nouistis audire vocem meam.

Gedeon
mittitur
ac mira-
culo do-
cetur

¹¹ Venit autem angelus Domini, et sedet sub queru, quæ erat in Ephra, et pertinebat ad Ios patrem familiæ Ezri. Cumque Gedeon filius eius excuteret atque purgaret frumenta in torculari, ut fugeret Madian,¹² apparuit ei angelus Domini, et ait: dominus tecum virorum fortissime.¹³ Cumque ei Gedeon: Obsecro mi domine, si Dominus nobiscum est, cur apprehenderunt nos hæc omnia? ubi sunt mirabilia eius, quæ narraverunt patres nostri, atque dixerunt: De Ægypte eduxit nos Dominus? Nunc autem dereliquit nos Dominus et tradidit in manu Madian.¹⁴ Respexitque ad eum dominus, et ait: Vade in hac fortitudine tua, et liberabis Israel de manu Madian: scito quod miserim te.¹⁵ Qui respondens ait: Obsecro, mi domine, in quo liberabo Israel? ecce familia mea

(14) 1 Sm 12, 11.

infima est in Manasse, et ego minimus in domo patris mei.¹⁶ Dixitque ei dominus: Ego ero tecum: et percuties Madian quasi unum virum.¹⁷ Et ille, Si inveni, inquit, gratiam coram te, da mihi signum quod tu sis qui loqueris ad me.¹⁸ Nec recedas hinc, donec revertar ad te, portans sacrificium, et offerens tibi. Qui respondit: Ego præstolabor adventum tuum.¹⁹ Ingressus est itaque Gedeon, et coxit haedum, et de farinæ modio azymos panes: carnesque ponens in canistro, et ius carnium mittens in ollam, tulit omnia sub queru, et obtulit ei.²⁰ Cui dixit angelus Domini: Tolle carnes et azymos panes, et pone supra petram illam, et ius desuper funde. Cumque fecisset ita,²¹ extendit angelus Domini summatum virgæ, quam tenebat in manu, et tetigit carnes et panes azymos: ascenditque ignis de petra, et carnes, azymosque panes consumpsit: angelus autem Domini evanuit ex oculis eius.²² Vidensque Gedeon quod esset angelus Domini, ait: Heu mi Domine Deus: quia vidi angelum Domini facie ad faciem.²³ Dixitque ei Dominus: Pax tecum: ne timeas, non morieris.²⁴ Edificavit ergo ibi Gedeon altare Domino, vocavite illud, Domini pax, usque in præ-

Ierobaal
nomina-
tur

Cumque adhuc esset in Ephra, quæ est familiæ Ezri,²⁵ nocte illa dixit Dominus ad eum: Tolle taurum patris tui, et alterum taurum annorum septem, destruesque aram Baal, quæ est patris tui: et nemus, quod circa aram est, succide:²⁶ et ædificabis altare Domino Deo tuo in summitate petrae huius, super quam ante sacrificium posuisti: tollesque taurum secundum, et offeres holocaustum super struem lignorum, quæ de nemore succideris.²⁷ Assumptis ergo Gedeon decem viris de servis suis, fecit sicut præceperat ei Dominus. Timens autem dominum patris sui, et homines illius civitatis, per diem noluit id facere, sed omnia nocte complevit.²⁸ Cumque surrexissent viri oppidi eius mane, viderunt destructam aram Baal, lucumque succisum, et taurum alterum impositum super al-

tare, quod tunc aedificatum erat. ²⁹ Dixeruntque ad vicem: Quis hoc fecit? Cumque perquirerent auctorem facti, dictum est: Gedeon filius Iosas fecit haec omnia. ³⁰ Et dixerunt ad Iosas: Produc filium tuum huc, ut moriatur: quia destruxit aram Baal, et succidit nemus. ³¹ Quibus ille respondit: Numquid ultores estis Baal, ut pugnetis pro eo? Qui adversarius est eius, moriatur antequam lux crastina veniat: si Deus est, vindicet se de eo, qui suffudit aram eius. ³² Ex illo die vocatus est Gedeon, Ierobaal, eo quod dixisset Iosas: Uliscatur se de eo Baal, qui suffudit aram eius.

2. Victoria cis Iordanem, 6, 33—8, 3

Duplici signo confortantur

³³ Igitur omnis Madian, et Amalec, et orientales populi congregati sunt simul; et transuentes Iordanem, castrametati sunt in valle Iezrael. ³⁴ Spiritus autem Domini induit Gedeon, qui clangens buccina convocavit domum Abiezer, ut sequeretur se. ³⁵ Misit nuntios in universum Manassen, qui et ipse secutus est eum: et alios nuntios in Aser et Zabulon et Nephthali, qui occurrerunt ei. ³⁶ Dixique Gedeon ad Deum: Si salvum facis per manum meam Israel, sicut locutus es, ³⁷ ponam hoc vellus lanæ in area: si ros in solo vellere fuerit, et in omni terra siccitas, sciam quod per manum meam, sicut locutus es, liberabis Israel. ³⁸ Factumque est ita. Et de nocte consurgens expresso vellere, concham rorē implevit. ³⁹ Dixique rurus ad Deum: Ne irascatur furor tuus contra me si adhuc semel tentavero, signum querrens in vellere. Oro ut solum vellus siccum sit, et omnis terra rorē madens. ⁴⁰ Fecitque Deus nocte illa ut postulaverat: et fuit siccitas in solo vellere, et ros in omni terra.

trecentos milites segregat

⁷ ¹Igitur Ierobaal qui et Gedeon, de nocte consurgens, et omnis populus cum eo, venit ad fontem qui vocatur Harad. Erant autem castra Madian in valle ad septentrionalem plagam collis excelsi. ² Dixique Dominus ad Gedeon: Multus tecum est populus, nec tradetur Madian in manus

eius: ne gloriatur contra me Israel, et dicat: Meis viribus liberatis sum. ³ Loquere ad populum, et cunctis audientibus praedica: Qui formidolosus et timidus est, revertatur. Recesseruntque de monte Galaad, et reversi sunt. De populo vigintiduo milia virorum, et tantum decem milia remanserunt. ⁴ Dixitque Dominus ad Gedeon: Adhuc populus multus est, duc eos ad aquas, et ibi probabo illos: et de quo dixerо tibi ut tecum vadat, ipse perget: quem ire prohibuero, revertatur. ⁵ Cumque descendisset populus ad aquas, dixit Dominus ad Gedeon: Qui lingua lambuerint aquas, sicut solent canes lambere, separabis eos seorsum: qui autem curvatis genibus biberint, in altera parte erunt. ⁶ Fuit itaque numerus eorum qui manu ad os prolixciente, lambuerunt aquas, trecenti viri: omnis autem reliqua multitudo flexo poplite biberat. ⁷ Et ait Dominus ad Gedeon: In trecentis viris qui lambuerunt aquas, liberabo vos, et tradam in manu tua Madian: omnis autem reliqua multitudo revertatur in locum suum. ⁸ Sumptis itaque pro numero cibariis et tubis, omnem reliquam multitudinem abire praecepit ad tabernacula sua: et ipse cum trecentis viris se certamini dedit. Castra autem Madian erant subter in valle.

⁹ Eadem nocte dixit Dominus ad eum: Surge, et descende in castra: quia tradidi eos in manu tua. ¹⁰ Sin autem solus ire formidas, descendat tecum Phara puer tuus. ¹¹ Et cum audieris quid loquantur, tunc confortabuntur manus tuæ, et securior ad hostium castra descendes. Descendat ergo ipse et Phara puer eius in partem castrorum, ubi erant armatorum vigiliae. ¹² Madian autem et Amalec, et omnes orientales populi fusi iacebant in valle, ut locustarum multitudo: camelii quoque innumerales erant, sicut arena quæ iacet in litore maris. ¹³ Cumque venisset Gedeon, narrabat aliquis somnium proximo suo: et in hunc modum referebat quod viderat: Vidi somnium, et videba-

(3) Dt 20, 8; 1 Mec 3, 56.

interpretatione somnii animatur

tur mihi quasi subcinerius panis ex hordeo volvi, et in castra Madian descendere: cumque pervenisset ad tabernaculum, percussit illud, atque subverxit, et terra funditus coœquavit.¹⁴ Respondit is, cui loquebatur: Non est hoc aliud, nisi gladius Gedeonis filii loas viri Israelite: tradidit enim Dominus in manus eius Madian, et omnia castra eius.¹⁵ Cumque audisset Gedeon somnium, et interpretationem eius, adoravit:

hos percutit
tur
et reversus est ad castra Israel, et ait: Surgite, tradidit enim Dominus in manus nostras castra Madian.¹⁶ Divisitque trecentos viros in tres partes, et dedit tubas in manibus eorum, lagenasque vacuas ac lampades in medio lagenarum.¹⁷ Et dixit ad eos: Quod me facere videritis, hoc facite: ingrediar partem castrorum, et quod fecero sectamini.¹⁸ Quando personuerit tuba in manu mea, vos quoque per castrorum circuitum clangite, et conciamate, Domino et Gedeoni.¹⁹ Ingressusque est Gedeon, et trecenti viri qui erant cum eo in partem castrorum, incipientibus vigiliis noctis medie, et custodibus suscitatis, cœperunt buccinis clangere, et complodore inter se lagenas.²⁰ Cumque per gyrum castrorum in tribus personarent locis, et hydrias confregissent, tenuerunt sinistris manibus lampades, et dextris sonantes tubas, clamaveruntque: Gladius Domini et Gedeonis:²¹ stantes singuli in loco suo per circuitum castrorum hostilium. Omnia itaque castra turbata sunt, et vociferantes, ululantibusque fugerunt:²² et nihilominus insistebant trecenti viri buccinis personantes. Immisitque Dominus gladium in omnibus castris, et mutua se cœde truncabant,²³ fugientes usque ad Bethsetta, et crepidinem Abelmehula in Tabbath. Conclamantes autem viri Israel de Nephthali, et Aser, et omni Manasse persequerantur Madian.²⁴ Misitque Gedeon nuntios in omnem montem Ephraim, dicens: Descendite in occursum Madian, et occupate aquas usque Bethbera atque Iordanem.

(22) Ps 82, 10.

Clamavitque omnis Ephraim, et præoccupavit aquas atque Iordanem usque Bethbera.²⁵ Apprehensosque duos viros Madian, Oreb, et Zeb, interfecit Oreb in Petra Oreb, Zeb vero in Torculari Zeb. Et persecuti sunt Madian, capita Oreb et Zeb portantes ad Gedeon trans fluenta Iordanis.

8 ¹Dixeruntque ad eum viri Ephraim: Quid est hoc quod facere voluisti, ut nos non vocares, cum ad pugnam pergeres contra Madian? iurgantes fortiter, et prope vim inferentes.² Quibus ille respondit: Quid enim tale facere potui, quale vos fecistis? Nonne melior est racemus Ephraim, vindemias Abiezir?³ In manus vestras Dominus tradidit principes Madian, Oreb, et Zeb: quid tale facere potui, quale vos fecistis? Quod cum locutus esset, requievit spiritus eorum, quo tumebant contra eum.

3. Victoria trans Iordanem, 8, 4—21

Cumque venisset Gedeon ad Iordanem, transivit eum cum trecentis viris, qui secum erant: et præ lassitudine, fugientes persequi non poterant.

⁵ Dixitque ad viros Socoth: Date, obsecro, panes populo, qui mecum est, quia validè defecerunt: ut possimus persequi Zebee, et Salmana reges Madian.⁶ Responderunt principes Socoth: Forsitan palmae manuum Zebee et Salmana in manu tua sunt, et idcirco postulas ut demus exercitu tuo panes.⁷ Quibus ille ait: Cum ergo tradiderit Dominus Zebee, et Salmana in manus meas, conteram carnes vestras cum spinis, tribulisque deserti.⁸ Et inde descendens, venit in Phanuel: locutusque est ad viros loci illius similia. Cui et illi responderunt, sicut responderant viri Socoth.⁹ Dixit itaque et eis: Cum reversus fuero vitor in pace, destruam turrim hanc.

¹⁰ Zebee autem et Salmana requiescebant cum omni exercitu suo. Quindecim enim millia viri remanserunt ex omnibus turmis orientalium populorum, cæsis centum viginti millibus bellatorum edu-

tumorem
Ephraim
lenit

In Soc-
coth et
Phanuel
illiditur

reges
Madian
compre-
hendit

(25) Ps 82, 12; Is 10, 26.

Soccoth
et
Phanuel
punxit

istos re-
ges inter-
ficit

Regnum
recusat

centium gladium. ¹¹ Ascendensque Gedeon per viam eorum, qui in tabernaculis morabantur, ad orientalem partem Nobe, et Jegbaa, percussit castra hostium, qui securi erant, et nihil adversi suspicabantur. ¹² Fugeruntque Zebee et Salmana, quos persequens Gedeon comprehendit, turbato omni exercitu eorum.

¹³ Revertentesque de bello ante solis ortum, ¹⁴ apprehendit puerum de viris Soccoth: interrogavitque eum nomina principum et seniorum Soccoth, et descriptis septuaginta septem viros. ¹⁵ Venitque ad Soccoth, et dixit eis: En Zebee, et Salmana super quibus exprobraitis mihi, dicentes: Forsitan manus Zebee et Salmana in manibus tuis sunt, et idcirco postulas ut demus viris qui lassi sunt, et defecerunt panes. ¹⁶ Tulit ergo seniores civitatis et spinas deserti ac tribulos, et contrivit cum eis, atque comminuit viros Soccoth. ¹⁷ Turrim quoque Phanuel subvertit, occisis habitatoribus civitatis.

¹⁸ Dixitque ad Zebee et Salmana: Quales fuerunt viri, quos occidistis in Thabor? Qui responderunt: Similes tui, et unus ex eis quasi filius regis. ¹⁹ Quibus ille respondit: Fratres mei fuerunt, filii matris meæ. Vivit Dominus, quia si servassetis eos, non vos occiderem. ²⁰ Dixitque Iether primogenitus suo: Surge, et interface eos. Qui non eduxit gladium: timebat enim, quia adhuc puer erat. ²¹ Dixeruntque Zebee et Salmana: Tu surge, et irru in nos: quia iuxta ætatem robur est hominis. Surrexit Gedeon, et interfecit Zebee et Salmana: et tulit ornamenti ac bullas, quibus colla regalium camelorum decorari solent.

4. Reliqua vita Gedeonis, 8, 22—32

²² Dixeruntque omnes viri Israel ad Gedeon: Dominare nostri tu, et filius tuus, et filius filii tui: quia liberasti nos de manu Madian. ²³ Quibus ille ait: Non dominabor vestri, nec dominabitur in vos filius meus, sed dominabitur vobis Dominus.

(11) Os 10, 14. — (21) Ps 82, 12.

²⁴ Dixitque ad eos: Unam petitionem postulo a vobis: Date mihi inaures ex præda vestra. Inaures enim aureas Ismaelites habere consueverant. ²⁵ Qui responderunt: Libentissime dabimus. Expandentesque super terram pallium, proiecerunt in eo inaures de præda: ²⁶ et fuit pondus postularum inaurium, mille septingenti auri scili, absque ornamentis, et monilibus, et veste purpurea, quibus reges Madian uti soliti erant, et præter torques aureas camelorum. ²⁷ Fecitque ex eo Gedeon Ephod, et posuit illud in civitate sua Ephra. Fornicatusque est omnis Israel in eo, et factum est Gedeoni et omni domui eius in ruinam.

²⁸ Humiliatus est autem Madian coram filiis Israel, nec potuerunt ultra cervices elevare: sed quievit terra per quadraginta annos, quibus Gedeon præfuit.

²⁹ Abiit itaque Ierobaal filius Ios, et habitavit in domo sua: ³⁰ habuitque septuaginta filios, qui egressi sunt de femore eius: eo quod plures haberet uxores. ³¹ Concubina autem illius, quam habebat in Sichem, genuit ei filium nomine Abimelech.

³² Mortuusque est Gedeon filius Ios in senectute bona, et sepultus est in sepulcro Ios patris sui in Ephra de familia Ezri.

5. Fata domus Gedeonis, 8, 33—9, 57

³³ Postquam autem mortuus est Gedeon, aversi sunt filii Israel, et fornicati sunt cum Baalim. Percusseruntque cum Bal fedus, ut esset eis in deum: ³⁴ nec recordati sunt Domini Dei sui, qui eruit eos de manibus inimicorum suorum omnium per circuitum: ³⁵ nec fecerunt misericordiam cum domo Ierobaali Gedeone iuxta omnia bona, que fecerat Israeli.

⁹ ¹ Abiit autem Abimelech filius Ierobaal in Sichem ad fratres matris sue, et locutus est ad eos, et ad omnem cognitionem domus patris matris sue, dicens: ² Loquimini ad omnes viros Sichem: Quid vobis est melius, ut dominentur vestri septuaginta viri omnes filii Ierobaal, an ut domi-

sed
ephod fa-
cit

pacem
servat

cum fa-
milia ha-
bitat

moritur

Israelitæ
ingrati
sunt

Abime-
lech
fra-
tres occi-
dit et re-
gnum oc-
cupat

netur unus vir? simulque considerate quod os vestrum, et caro vestra sum. ³ Locutique sunt fratres matris eius de eo ad omnes viros Sichem universos sermones istos, et inclinaverunt cor eorum post Abimelech, dicentes: Frater noster est. ⁴ De deruntque illi septuaginta pondo argenti de fano Baalberit. Qui conductxit sibi ex eo viros impes et vagos, secutique sunt eum. ⁵ Et venit in dominum patris sui in Ephra, et occidit fratres suos filios Ierobaal septuaginta viros, super lapidem unum: remansaque loatham filius Ierobaal minimus, et absconditus est. ⁶ Congregati sunt autem omnes vihi Sichem, et universa familiae urbis Mello: abieruntque et constituerunt regem Abimelech iuxta querum, que stabant in Sichem.

Ioatham
Sichim-
itis et
Abime-
lech ma-
lediciti

⁷ Quod cum nuntiatum esset loatham, ivit, et stetit in vertice montis Garizim: elevataque voce, clamavit, et dixit: Audite me vihi Sichem, ita audiatis vos Deus. ⁸ lerunt ligna, ut ungenter super se regem: dixeruntque olive: Impera nobis. ⁹ Quae respondit: Numquid possum deserere pinguedinem meam, qua et dii utuntur, et homines, et venire ut inter ligna promovear? ¹⁰ Dixeruntque ligna ad arborem ficum: Veni, et super nos regnum accipe. ¹¹ Quae respondit eis: Numquid possum deserere dulcedinem meam, fructusque suavissimos, et ire ut inter cetera ligna promovear? ¹² Locutaque sunt ligna ad vitem: Veni, et impera nobis. ¹³ Quae respondit eis: Numquid possum deserere vinum meum, quod lætitat Deum et homines, et inter ligna cetera promoveri? ¹⁴ Dixeruntque omnia ligna ad rhamnum: Veni, et impera super nos. ¹⁵ Quae respondit eis: Si vere me regem vobis constituitis, venite, et sub umbra mea requiescite; si autem non vultis, egrediatur ignis de rhamno, et devoret cedros Libani. ¹⁶ Nunc igitur, si recte, et absque peccato constitutisti super vos regem Abimelech, et bene egistis cum Ierobaal, et cum domo eius, et reddidistis vicem beneficiis eius, qui pugnauit pro vobis, ¹⁷ et animam suam dedit periculis, ut erueret vos de manu Madian, ¹⁸ qui nunc sur-

existis contra domum patris mei, et interfecisti filios eius septuaginta viros super unum lapidem, et constituisti regem Abimelech filium ancillæ eius super habitatores Sichem, eo quod frater vester sit: ¹⁹ si ergo recte, et absque vitio egistis cum Ierobaal, et domo eius, hodie lætamini in Abimelech, et ille lætetur in vobis. ²⁰ Sin autem perverse: egrediatur ignis ex eo, et consumat habitatores Sichem, et oppidum Mello: egrediaturque ignis de viris Sichem, et de oppido Mello, et devoret Abimelech. ²¹ Quæ cum dixisset, fugit, et abiit in Bera: habitavitque ibi ob metum Abimelech fratris sui.

²² Regnavit itaque Abimelech super Israel tribus annis. ²³ Misitque Dominus spiritum pessimum inter Abimelech et habitatores Sichem: qui ceperunt eum detestari, ²⁴ et scelus interfectionis septuaginta filiorum Ierobaal, et effusionem sanguinis eorum conferre in Abimelech fratrem suum, et in ceteros Sichimorum principes, qui eum adiuverant. ²⁵ Posueruntque insidias adversus eum in summitate montium: et dum illius præstolabantur adventum, exercabant latrocinia, agentes prædas de prætereuntibus; nuntiatumque est Abimelech. ²⁶ Venit autem Gaal filius Obed cum fratribus suis, et transivit in Sichimam. Ad cuius adventum erecti habitatores Sichem, ²⁷ egressi sunt in agros vastantes vineas, uvasque calcantes: et factis cantantium choris, ingressi sunt fanum dei sui, et inter epulas et pocula maledicebant Abimelech, ²⁸ clamante Gaal filio Obed: Quis est Abimelech, et quæ est Sichem, ut serviamus ei? numquid non est filius Ierobaal, et constituit principem Zebul servum suum super viros Emor patris Sichem? Cur ergo serviemus ei? ²⁹ Utinam daret aliquis populum istum sub manu mea, ut auferrem de medio Abimelech. Dictumque est Abimelech: Congrega exercitus multitudinem, et veni. ³⁰ Zebul enim princeps civitatis auditius sermonibus Gaal filii Obed, iratus est valde, ³¹ et misit clam ad Abimelech nuntios, dicens: Ecce, Gaal filius Obed venit in Sichimam cum fra-

venit ma-
ledictio
super Si-
chimitas

tribus suis, et oppugnat adversum te civitatem. ³² Surge itaque nocte cum populo, qui tecum est, et latita in agro: ³³ et primo mane oriente sole, irrueris super civitatem; illo autem egressiente adversum te cum populo suo, fac ei quod potueris. ³⁴ Surrexit itaque Abimelech cum omni exercitu suo nocte, et tetendit insidias iuxta Sichimam in quattuor locis. ³⁵ Egressusque est Gaal filius Obed, et stetit in introitu portae civitatis. Surrexit autem Abimelech, et omnis exercitus cum eo de insidiarum loco. ³⁶ Cumque vidisset populum Gaal, dixit ad Zebul: Ecce de montibus multitudo descendit. Cui ille respondit: Umbras montium vides quasi capita hominum, et hoc errore deciperis. ³⁷ Rursumque Gaal ait: Ecce populus de umbilico terræ descendit, et unus cuneus venit per viam, que respicit querum. ³⁸ Cui dixit Zebul: Ubi est nunc os tuum, quo loquebaris? Quis est Abimelech ut serviamus ei? Nonne hic populus est, quem despicias? Egressere, et pugna contra eum. ³⁹ Abiit ergo Gaal, spectante Sichimorum populo, et pugnavit contra Abimelech, ⁴⁰ qui persecutus est eum fugientem, et in urbem compulit: cecideruntque ex parte eius plurimi, usque ad portam civitatis: ⁴¹ et Abimelech sedit in Ruma: Zebul autem, Gaal, et socios eius expulit de urbe, nec in ea passus est commorari.

urbem et
fanum
corum

⁴² Sequenti ergo die egressus est populus in campum. Quod cum nuntiatum esset Abimelech, ⁴³ tulit exercitum suum, et divisit in tres turmas, tendens insidias in agris. Vidensque quod egredieretur populus de civitate, surrexit, et irruit in eos ⁴⁴ cum cuneo suo, oppugnans, et obsidens civitatem: due autem turmæ palantes per campum adversarios persequabantur. ⁴⁵ Porro Abimelech omni die illo oppugnabat urbem: quam cepit, interfectis habitatoribus eius, ipsaque destructa, ita ut sal in ea dispergeret. ⁴⁶ Quod cum audissent qui habitabant in turre Sichimorum, ingressi sunt fanum dei sui Berith, ubi fœdus cum eo pepigerant, et ex eo locus nomen acceperat, qui erat munitus valde. ⁴⁷ Abi-

melech quoque audiens viros turris Sichimorum pariter congregatos, ⁴⁸ ascendit in montem Selmon cum omni populo suo: et arrepta securi, prædictit arboris ramum, impositumque ferens humero, dixit ad socios: Quod me videtis facere, cito facite. ⁴⁹ Igitur certatim ramos de arboribus præsidentes, sequebantur ducem. Qui circumdantes præsidium, succederunt: atque ita factum est, ut fumo et igne mille homines necarentur, viri pariter et mulieres, habitatorum turris Sichem.

⁵⁰ Abimelech autem inde proficisciens venit ad oppidum Thebes, quod circumdans obsidebat exercitum. ⁵¹ Erat autem turris excelsa in media civitate, ad quam congerant simul viri ac mulieres, et omnes principes civitatis, clausa firmissime ianua, et super turris tectum stantes per propugnacula. ⁵² Accedensque Abimelech iuxta turrim, pugnabat fortiter: et appropinquans ostio, ignem supponere nitebatur: ⁵³ et eccce una mulier fragmen mole desuper iaciens, illisit capiti Abimelech, et confregit cerebrum eius. ⁵⁴ Qui vocavit cito armigerum suum, et ait ad eum: Evagina gladium tuum, et percute me: ne forte dicatur quod a femina interfectus sim. Qui iussa perficiens, interfecit eum. ⁵⁵ Illoque mortuo, omnes qui cum eo erant de Israel, reversi sunt in sedes suas: ⁵⁶ et redidit Deus malum, quod fecerat Abimelech contra patrem suum, interfectis septuaginta fratribus suis. ⁵⁷ Sichimitis quoque quod operati erant, retributum est, et venit super eos maledictio loatham filii Ierobaal.

II. Duo iudices minores, 10, 1—5

10 ¹ Post Abimelech surrexit dux in Israel Thola filius Phua patrui Abimelech, vir de Issachar, qui habitavit in Samir montis Ephraim: ² et iudicavit Israelem viginti et tribus annis, mortuusque est, ac sepultus in Samir.

(53) 2 Sm 11, 21. — (54) 1 Sm 31, 4; 1 Par 10, 4.

atque su-
per Abi-
melech

Thola

et Iair

³ Huic successit Iair Galaadites, qui iudicavit Israelem per viginti et duos annos, ⁴ habens triginta filios sedentes super triginta pullos asinarum, et principes triginta civitatum, quae ex nomine eius sunt appellatae Havoth Iair, id est, oppida Iair, usque in praesentem diem in Terra Galaad. ⁵ Mortuusque est Iair; ac sepultus in loco, cui est vocabulum Camon.

PARS TERTIA

Iephite, tres minores, Samson, 10, 6—16, 31

I. Iephite Galaadites, 10, 6—12, 7

1. Misericordia Israelitarum, 10, 6—18

6 Filii autem Israel peccatis veteribus iungentes nova, fecerunt malum in conspectu Domini, et servierunt idolis, Baalim et Astaroth, et diis Syriae ac Sidonis et Moab et filiorum Ammon et Philisthiim: dimiseruntque Dominum, et non coluerunt eum. ⁷ Contra quos Dominus iratus, tradidit eos in manus Philisthiim et filiorum Ammon. ⁸ Afflictique sunt, et vehementer oppressi per annos decem et octo, omnes qui habitabant trans Iordanem in Terra Amorrhæi, qui est in Galaad: ⁹ in tantum, ut filii Ammon, Iordanem transmisso, vastarent Iudam et Benjamin et Ephraim: afflictusque est Israel nimis.

10 Et clamantes ad Dominum, dixerunt: Peccavimus tibi, quia dereliquimus Dominum Deum nostrum, et servivimus Baalim. ¹¹ Quibus locutus est Dominus: Numquid non Ægyptii et Amorrhæi, filii Ammon et Philisthiim, ¹² Sidonii quoque et Amalec et Chanaan oppresserunt vos, et clamatis ad me, et erui vos de manu eorum? ¹³ Et tamen reliquistis me, et coluisistis deos alienos: idcirco non addam ut ultra vos liberem: ¹⁴ ite, et invoke deos quos elegistis: ipsi vos liberent in tempore angustiae. ¹⁵ Dixeruntque filii Israel ad Dominum: Peccavimus, reddite tu nobis quidquid tibi placet: tantum nunc libera nos. ¹⁶ Quæ dicen-

Cis et
trans
Iordanem
affili-
guntur

a Domi-
no cor-
repti ido-
la pro-
ciunt

tes, omnia de finibus suis alienorum deorum idola proiecerunt, et servirunt Domino Deo: qui doluit super miseris eorum.

¹⁷ Itaque filii Ammon conclamantes in Galaad fixere tentoria: contra quos congregati filii Israel, in Maspha castrametati sunt. ¹⁸ Dixeruntque principes Galaad singuli ad proximos suos: Qui primus ex nobis contra filios Ammon cœperit dimicare, erit dux populi Galaad.

2. Principatus et actio Iephite, 11, 1—28

11 ¹ Fuit illo tempore Iephite Galaadites vir fortissimus atque pugnator, filius mulieris metrictis, qui natus est de Galaad. ² Habuit autem Galaad uxorem, de qua suscepit filios: qui postquam creverant, eiecerunt Iephite, dicentes: Heres in domo patris nostri esse non poteris, quia de altera matre natus es. ³ Quos ille fugiens atque devitans, habitavit in Terra Tob: congregatique sunt ad eum viri inopes, et latrocinantes, et quasi principem sequebantur.

⁴ In illis diebus pugnabant filii Ammon contra Israel. ⁵ Quibus acriter instantibus perrexerunt maiores natu de Galaad, ut tollerent in auxilium sui Iephite de Terra Tob: ⁶ dixeruntque ad eum: Veni et esto princeps noster, et pugna contra filios Ammon. ⁷ Quibus ille respondit: Nonne vos estis, qui odistis me, et elecistis de domo patris mei, et nunc venistis ad me necessitate compulsi? ⁸ Dixeruntque principes Galaad ad Iephite: Ob hanc igitur causam nunc ad te venimus, ut proficiscaris nobiscum, et pugnes contra filios Ammon, sisque dux omnium qui habitant in Galaad. ⁹ Iephite quoque dixit eis: Si vere venistis ad me, ut pugnem pro vobis contra filios Ammon, tradideritque eos Dominus in manus meas, ego ero vester princeps? ¹⁰ Qui responderunt ei: Dominus, qui haec audit, ipse mediator ac testis est quod nostra promissa

(7) Gn 26, 27.

contra
Ammoni-
tas con-
gregan-
tur

Eiectus e
domo

princeps
constitu-
tur

faciemus. ¹¹ Abiit itaque Iephite cum principibus Galaad, fecit eum omnis populus principem sui. Locutus est Iephite omnes sermones suos coram Domino in Maspha.

¹² Et misit nuntios ad regem filiorum Ammon, qui ex persona sua dicerent: Quid mihi et tibi est, quia venisti contra me, ut vastares terram meam? ¹³ Quibus ille respondit: Quia tulit Israel terram meam, quando ascendit de Aegypto a finibus Arnon usque laboc atque Iordanem: nunc ergo cum pace reddet mihi eam. ¹⁴ Per quos rursum mandavit Iephite, et imperserat eis ut dicerent regi Ammon: ¹⁵ Haec dicit Iephite: Non tulit Israel Terram Moab, nec Terram filiorum Ammon: ¹⁶ sed quando de Aegypto condescenderunt, ambulavit per solitudinem usque ad Mare Rubrum, et venit in Cades. ¹⁷ Misitque nuntios ad regem Edom, dicens: Dimitte me ut transeam per terram tuam. Qui noluit acquiescere precibus eius. Misit quoque ad regem Moab, qui et ipse transitum præbere contempset. Mansit itaque in Cades, ¹⁸ et circuivit ex latere Terram Edom, et Terram Moab: venitque contra orientalem plagam Terræ Moab, et castrametatus est trans Arnon: nec voluit intrare terminos Moab: Arnon quippe confinium est Terræ Moab. ¹⁹ Misit itaque Israel nuntios ad Sehon regem Amorrhœorum, qui habitabat in Hesebon, et dixerunt ei: Dimitte ut transeam per terram tuam usque ad fluvium. ²⁰ Qui et ipse Israel verba despiciens, non dimisit eum transire per terminos suos: sed infinita multitudine congregata egressus est contra eum in Iasa, et fortiter resistebat. ²¹ Tradiditque eum Dominus in manus Israel cum omni exercitu suo, qui percussit eum, et possedit omnem Terram Amorrhœi habitatoris regionis illius, ²² et universos fines eius de Arnon usque laboc, et de solitudine usque ad Iordanem. ²³ Dominus ergo Deus Israel subvertit Amorrhœum, pugnante contra illum populo suo Israel, et tu nunc vis possidere terram eius? ²⁴ Non-

et cum
rege Am-
monita-
rum de-
pace tra-
tat

(13) Nm 21, 24. — (17) Nm 20, 14. — (18) Nm 21, 13.

ne ea quæ possidet Chamos Deus tuus, tibi iure debentur? Quæ autem Dominus Deus noster vicit obtinuit, in nostram cedent possessionem: ²⁵ nisi forte melior es Balac filio Sephor rege Moab; aut docere potes, quod iurgatus sit contra Israel, et pugnaverit contra eum, ²⁶ quando habitat in Hesebon, et viculis eius, et in Aroer, et villis illius, vel in cunctis civitatibus iuxta Iordanem, per trecentos annos. Quare tanto tempore nihil super hac repetitione tentasti? ²⁷ Igitur non ego pecco in te, sed tu contra me male agis, indicens mihi bella non iusta. Iudicet Dominus arbitrus huius diei inter Israel, et inter filios Ammon. ²⁸ Noluitque acquiescere rex filiorum Ammon verbis Iephite, quæ per nuntios mandaverat.

3. Votum et victoria Iephite, 11, 29—40

²⁹ Factus est ergo super Iephite Spiritus Domini, et circuens Galaad, et Manasse, Maspha quoque Galaad, et inde transiens ad filios Ammon, ³⁰ votum vovit Domino, dicens: Si tradideris filios Ammon in manus meas, ³¹ quicumque primus fuerit egressus de foribus domus meæ, mihiique occurrit revertentur cum pace a filiis Ammon, eum holocaustum offeram Domino.

³² Transivitque Iephite ad filios Ammon, ut pugnaret contra eos: quos tradidit Dominus in manus eius. ³³ Percussitque ab Aroer usque dum venias in Mennith, viginti civitates, et usque ad Abel, quæ est vinea consita, plaga magna nimis; humiliatiisque sunt filii Ammon a filiis Israel.

³⁴ Revertente autem Iephite in Maspha dominum suam, occurrit ei unigenita filia sua cum tympanis et choris; non enim habebat alios liberos. ³⁵ Qua visa, scidit vestimenta sua, et ait: Heu me filia mea decepisti me, et ipsa decepta es: aperui enim os meum ad Dominum, et aliud facere non potero. ³⁶ Cui illa respondit: Pater mi, si aperuisti os tuum ad Dominum, fac mihi quodcumque pollicitus es,

(25) Nm 22, 2.

Votum
facit

Ammoni-
tas devin-
cit

Iacob
summa

votum
persolvit

concessa tibi ultione atque victoria de hostibus tuis.
 37 Dixitque ad patrem: Hoc solum mihi præsta
 quod deprecor: Dimitte me ut duobus mensibus
 circumueam montes, et plangam virginitatem meam
 cum sodalibus meis. 38 Cui ille respondit: Vade.
 Et dimisit eam duobus mensibus. Cumque abiisset
 cum sociis ac sodalibus suis, flebat virginitatem
 suam in montibus. 39 Expletisque duobus mensibus,
 reversa est ad patrem suum, et fecit ei sicut
 voverat, que ignorabat virum.

Exinde mos increbruit in Israel, et consuetudo
 servata est: 40 ut post anni circulum conveniant
 in unum filii Israel, et plangent filiam lephite Ga-
 laaditæ quattuor.

4. Castigatio insolentis Ephraim, 12, 1—7

12 1 Ecce autem in Ephraim orta est seditio;
 nam transeuntes contra aquilonem, dixerunt
 ad lephite: Quare vadens ad pugnam contra filios
 Ammon, vocare nos nolusti, ut pergeremus tecum?
 Igitur incendemus domum tuam. 2 Quibus ille re-
 spondit: Disceptatio erat mihi et populo meo con-
 tra filios Ammon vehemens: vocavisse vos, ut
 præberetis mihi auxilium, et facere nolustis. 3 Quod
 cernens posui animam meam in manibus meis, trans-
 iisque ad filios Ammon, et tradidit eos Dominus in
 manus meas. Quid commerui, ut adversum me
 consurgatis in præclum?

4 Vocatis itaque ad se cunctis viris Galaad, pu-
 gnabat contra Ephraim: percusseruntque viri Ga-
 laad Ephraim, quia dixerat: Fugitiivus est Galaad
 de Ephraim, et habitat in medio Ephraim et Ma-
 nasse. 5 Occupaveruntque Galaaditæ vada Iordanis,
 per que Ephraim reversurus erat. Cumque venis-
 set ad ea de Ephraim numero, fugiens, atque di-
 xisset: Obsecro ut me transire permittatis: dice-
 bant ei Galaditæ: Numquid Ephrathæus es? quo
 dicente: Non sum: 6 interrogabant eum: Dic ergo
 Scibboleth, quod interpretatur Spica. Qui respon-
 debat, Sibboleth: eadem littera spicam exprimere
 non valens. Statimque apprehensum iugulabant in

filia
lephite
plangitur

Seditiosi

percuti-
untur

ipso Iordanis transitu. Et ceciderunt in illo tem-
 pore de Ephraim quadraginta duo milia.

7 Iudicavit itaque Iephite Galaadites Israel sex
 annis: et mortuus est, ac sepultus in civitate sua
 Galaad.

II. Tres iudices minores, 12, 8—15

8 Post hunc iudicavit Israel Abesan de Bethle-
 hem: 9 qui habuit tringinta filios, et totidem filias,
 quas emittens foras, maritis dedit, et eiusdem nu-
 meri filii suis accepit uxores, introducens in do-
 mum suam. Qui septem annis iudicavit Israel,
 10 mortuusque est, ac sepultus in Bethlehem.

11 Cui successit Ahialon Zabulonites: et iudica-
 vit Israel decem annis: 12 mortuusque est, ac se-
 pultus in Zabulon.

13 Post hunc iudicavit Israel Abdon, filius Illel
 Pharathonites: 14 qui habuit quadraginta filios, et
 tringita ex eis nepotes, ascendentæ super septua-
 ginta pullos asinarum, et iudicavit Israel octo annis:
 15 mortuusque est, ac sepultus in Pharathon terre
 Ephraim, in monte Amalec.

III. Samson Danites, 13, 1—16, 31

1. Nativitas et vita privata, 13, 1—25

13 1 Rursumque filii Israel fecerunt malum in
 conspectu Domini: qui tradidit eos in manus
 Philistinorum quadraginta annis.

2 Erat autem quidam vir de Saraa, et de stirpe
 Dan, nomine Manue, habens uxorem sterilem. 3 Cui
 apparuit angelus Domini, et dixit ad eam: Sterilis
 es et absque liberis: sed concipes et paries filium:
 4 cave ergo ne bibas vinum ac siceram, nec im-
 mundum quidquam comedas: 5 quia concipes, et
 paries filium, cuius non tanget caput novacula: erit
 enim nazareus Dei ab infante sua, et ex matris
 utero, et ipse incipiet liberare Israel de manu Phi-

Iephite
moritur

Abesan

Ahialon

Abdon

Oppres-
sor
stino-
rum

matri et
patri
prænun-
tiatur

(1) Sup 10, 6. — (3) Gn 16, 11; 1 Sm 1, 20; Lc 1, 31.

(4) Nm 6, 3 s.

listinorum. ⁶ Quæ cum venisset ad maritum sūum, dixi ei: Vir Dei venit ad me, habens vultum angelicum, terribilis nimis. Quem cum interrogassem, quis esset, et unde venisset, et quo nomine vocaretur, noluit mihi dicere: ⁷ sed hoc respondit: Ecce concipies et paries filium: cave ne vinum bibas, nec siceram, et ne aliquo vescaris immundo: erit enim puer nazareus Dei ab infantia sua, ex utero matris suæ usque ad diem mortis suæ. ⁸ Orauit itaque Manue Domini, et ait: Obscro Domine, ut vir Dei, quem misisti, veniat iterum, et doceat nos quid debeamus facere de puer, qui nasciturus est. ⁹ Exaudiuitque Dominus deprecantem Manue, et apparuit rursum angelus Dei uxori eius sedenti in agro. Manue autem maritus eius non erat cum ea. Quæ cum vidisset angelum, ¹⁰ festinavit, et cucurrit ad virum suum: nuntiavitque ei, dicens: Ecce apparuit mihi vir, quem ante videram. ¹¹ Qui surrexit, et secutus est uxorem suam: veniensque ad virum, dixit ei: Tu es qui locutus es mulieri? Et ille respondit: Ego sum. ¹² Cui Manue: Quando, inquit, sermo tuus fuerit expletus, quid vis ut faciat puer? aut a quo se observare debet? ¹³ Dixitque angelus Domini ad Manue: Ab omnibus, quæ locutus sum uxori tue, abstineat se: ¹⁴ et quidquid ex vinea nascitur, non comedat: vinum et siceram non bibat, nullo vesatur immundo: et quod ei præcepti, impleat atque custodiat. ¹⁵ Dixitque Manue ad angelum Domini: Obscro te ut acquiescas precibus meis, et faciamus tibi hædum de capris. ¹⁶ Cui respondit angelus: Si me cogis, non comedam panes tuos: si autem vis holocaustum facere, offer illud Domino. Et nesciebat Manue quod angelus Domini esset. ¹⁷ Dixitque ad eum: Quod est tibi nomen, ut, si sermo tuus fuerit expletus, honoremus te? ¹⁸ Cui ille respondit: Cur queris nomen meum, quod est mirabile? ¹⁹ Tulit itaque Manue hædum de capris, et libamenta, et posuit super petram, offerens

(18) Gn 32, 29.

Domino, qui facit mirabilia: ipse autem et uxor eius intuebantur. ²⁰ Cumque ascenderet flamma altaris in cælum, angelus Domini pariter in flamma ascendit. Quod cum vidissent Manue et uxor eius, proni ceciderunt in terram, ²¹ et ultra eis non apparuit angelus Domini. Statimque intellexit Manue, angelum Domini esse, ²² et dixit ad uxorem suam: Morte moriemur, quia vidimus Deum. ²³ Cui respondit mulier: Si Dominus nos vellet occidere, de manibus nostris holocaustum et libamenta non suscepisset, nec ostendisset nobis hæc omnia neque ea, quæ sunt ventura, dixisset.

²⁴ Peperit itaque filium, et vocavit nomen eius Samson. Crevitque puer, et benedixit ei Dominus. ²⁵ Cœpitque Spiritus Domini esse cum eo in casulis Dan inter Saraa et Esthaol.

2. Nuptiæ ac problema, 14, 1—20

14 ¹ Descendit ergo Samson in Thamnatha; vidensque ibi mulierem de filiis Philisthiis, ² ascendit, et nuntiavit patri suo, et matri sue, dicens: Vidi mulierem in Thamnatha de filiis Philistinorum: quan quæso ut mihi accipias uxorem. ³ Cui dixerunt pater et mater sua: Numquid non est mulier in filiabus fratrum tuorum, et in omni populo meo, quia vis accipere uxorem de Philisthiis, qui incircumsci sunt? Dixitque Samson ad patrem suum: Hanc mihi accipe: quia placuit oculis meis. ⁴ Parentes autem eius nesciebant quod res a Domino fieret, et quereret occasionem contra Philisthiis; eo enim tempore Philisthiim dominabantur Israeli.

⁵ Descendit itaque Samson cum patre suo et matre in Thamnatha. Cumque venissent ad vineas oppidi, apparuit catulus leonis sevus, et rugiens, et occurrit ei. ⁶ Irruit autem Spiritus Domini in Samson, et dilaceravit leonem, quasi hædum in frusta diserpens, nihil omnino habens in manu: et hoc patri et matri noluit indicare. ⁷ Descenditque et locutus est mulieri, quæ placuerat oculis eius. ⁸ Et post aliquot dies revertens ut acciperet

paritur
et a Deo
regitur

Philis-
tinae
vult
uxorem

in ore
leonis di-
lacerati
mel rep-
petit

eam, declinavit ut videret cadaver leonis, et ecce examen apum in ore leonis era^t ac favus mellis.⁹ Quem cum sumpsisset in manibus, comedebat in via: veniensque ad patrem suum et matrem, dedit eis partem, qui et ipsi comedenterunt: nec tamen eis voluit indicare quod mel de corpore leonis assumperat.

sodalibus
problema
proponit

¹⁰ Descendit itaque pater eius ad mulierem, et fecit filio suo Samson convivium, sic enim iuvenes facere conseruerant. ¹¹ Cum ergo cives loci illius vidissent eum, dederunt ei sodales triginta ut essent cum eo. ¹² Quibus locutus est Samson: Proponam vobis problema: quod si solveritis mihi intra septem dies convivi, dabo vobis triginta sindones, et totidem tunicas: ¹³ sin autem non potueritis solvere, vos dabitis mihi triginta sindones, et eiusdem numeri tunicas. Qui responderunt ei: Propone problema, ut audiamus. ¹⁴ Dixitque eis: De comedente exiit cibus, et de forti egressa est dulcedo. Nec potuerunt per tres dies propositionem solvere. ¹⁵ Cumque adasset dies septimus, dixerunt ad uxorem Samson: Blandire viro tuo, et suade ei ut indicet tibi quid significet problema. Quod si facere nolueris, incendemus te, et domum patris tui; an idcirco vocasti nos ad nuptias ut spoliaretis? ¹⁶ Quae fundebat apud Samson lacrimas, et querebatur dicens: Odisti me, et non diligis: idcirco problema, quod propositisti filiis populi mei, non vis mihi exponere. At ille respondit: Patri meo et matri nolui dicere: et tibi indicare potero? ¹⁷ Septem igitur diebus convivii flebat ante eum: tandemque die septimo cum ei esset molesta, exposuit. Quae statim indicavit civibus suis. ¹⁸ Et illi dixerunt ei die septimo ante solis occubitum: Quid dulcius melle, et quid fortius leone? Qui ait ad eos: Si non arassetis in vitula mea, non inventissetis propositionem meam.

triginta
Philistheos
percutit

¹⁹ Irruit itaque in eum Spiritus Domini, descenditque Ascalonem, et percussit ibi triginta viros, quorum ablatas vestes dedit iis, qui problema solverant. Iratusque nimis ascendit in domum patris

sui: ²⁰ uxor autem eius accepit maritum unum de amicis eius et pronubis.

3. Ultio atque vindicta, 15, 1—20

15 ¹ Post aliquantulum autem temporis, cum dies triticeæ messis instarent, venit Samson, invisere volens uxorem suam, et attulit ei hædum de capris. Cumque cubiculum eius solito vellat intrare, prohibuit eum pater illius, dicens: ² Putavi quod odisses eam, et ideo tradidi illam amico tuo: sed habet sororem, quæ iunior et pulchrior illa est, sit tibi pro ea uxor. ³ Cui Samson respondit: Ab hac die non erit culpa in me contra Philistheos: faciam enim vobis mala. ⁴ Perrexitque et cepit trecentas vulpes, caudasque earum iunxit ad caudas, et faces ligavit in medio: ⁵ quas igne succendens, dimisit, ut huc illucque discurrent. Quæ statim perrexerunt in segetes Philistinorum. Quibus successis, et comportate iam fruges, et adhuc stantes in stipula, concrematae sunt, in tantum, ut vineas quoque et oliveta flamma consumerent.

⁶ Dixeruntque Philisthi: Quis fecit hanc rem? Quibus dictum est: Samson gener Thamnathæi: quia tulit uxorem eius, et alteri tradidit, hæc operatus est. Ascenderuntque Philisthi: et combusserunt tam mulierem quam patrem eius. ⁷ Quibus ait Samson: Licit hæc feceritis, tamen adhuc ex vobis expertam ultiōem, et tunc quiescam. ⁸ Percussitque eos ingenti plaga, ita ut stupentes suram femori imponerent. Et descendens habitavit in speluncula petra Etam.

⁹ Igitur ascendentis Philisthi in Terram Iuda castrametati sunt in loco, qui postea vocatus est Lechi, id est, maxilla, ubi eorum effusus est exercitus. ¹⁰ Dixeruntque ad eos de tribu Iuda: Cur ascendentis adversum nos? Qui responderunt: Ut ligemus Samson, venimus, et reddamus ei quæ in nos operatus est. ¹¹ Descenderunt ergo tria millia virorum de Iuda, ad specum silicis Etam, dixeruntque ad Samson: Nesciis quod Philisthi imperant nobis? quare hoc facere voluisti? Quibus ille ait:

Segetes
incendit

ingenti
plaga
Philisthi-
im per-
cutit

solutis
vinculis
mille vi-
ros inter-
ficit

Sicut fecerunt mihi, sic feci eis. ¹² Ligare, inquunt, te venimus, et tradere in manus Philistinorum. Quibus Samson, Iurate, ait, et spponde mihi quod non occidatis me. ¹³ Dixerunt: Non te occidemus, sed vincum trademus. Ligaveruntque eum duobus novis funibus, et tulerunt eum de petra Etam. ¹⁴ Qui cum venisset ad locum Maxillæ, et Philistini vociferantes occurserint ei, irruit Spiritus Domini in eum: et sicut solent ad odorem ignis lina consumi, ita vincula quibus ligatus erat, dissipata sunt et soluta. ¹⁵ Inventamque maxillam, id est, mandibulam asini, quæ faciebat, arripiens, interfecit in ea mille viros, ¹⁶ et ait: In maxilla asini, in mandibula pulli asinarum delevi eos, et percussi mille viros. ¹⁷ Cumque haec verba canens complesserset, proiecit mandibulam de manu, et vocavit nomen loci illius Ramathlechi, quod interpretatur elevatio maxillæ. ¹⁸ Sitiensque valde, clamavit ad Dominum, et ait: Tu dedisti in manu servi tui salutem hanc maximam atque victoriam: en siti morior, incidamque in manus incircumscorum. ¹⁹ Aperuit itaque Dominus molarem dentem in maxilla asini, et egressa sunt ex eo aquæ. Quibus baustis, refocillavit spiritum, et vires recepit. Idecirco appellatum est nomen loci illius, Fons invocantis de maxilla, usque in præsentem diem.

²⁰ Iudicavitque Israel in diebus Philistini viginti annis.

4. Libido et interitus, 16, 1—31

Meretricem cognoscit
et aliis non habet

16 ¹ Abiit quoque in Gazam, et vidit ibi mulierem meretricem, ingressusque est ad eam. ² Quod cum audissent Philistini, et percrebruisset apud eos, intrasse urbem Samson, circumdederunt eum, positis in porta civitatis custodibus: et ibi tota nocte cum silentio præstolantes, ut facto mane exuentem occiderent. ³ Dormivit autem Samson usque ad medium noctis: et iude consurgens apprehendit ambas portæ fores cum postibus suis, et sera, impositasque humeris suis portavit ad verticem montis, qui respicit Hebron.

⁴ Post haec amavit mulierem, quæ habitabat in Valle Sorec, et vocabatur Dalila. ⁵ Veneruntque ad eam principes Philistinorum, atque dixerunt: Decipe eum, et disce ab illo, in quo habeat tantam fortitudinem, et quo modo eum superare valeamus, et vincum affligere. Quod si feceris, debimus tibi singuli mille et centum argenteos. ⁶ Locuta est ergo Dalila ad Samson: Dic mihi, obsecro, in quo sit tua maxima fortitudo, et quid sit quo ligatus erumpere nequeas? ⁷ Cui respondit Samson: Si septem nerviceis funibus necdum siccis, et adhuc humentibus ligatus fuero, infirmus ero ut certi homines. ⁸ Attuleruntque ad eam satrapæ Philistinorum septem funes, ut dixerat: quibus vinxit eum, ⁹ latentibus apud se insidiis, et in cubiculo finei rei exspectantibus, clamavitque ad eum: Philistini super te Samson. Qui rupit vincula, quo modo si rumpat quis filum de stupræ tortum putamine, cum odorem ignis accepiterit: et non est cognitum in quo esset fortitudo eius. ¹⁰ Dixitque ad eum Dalila: Ecce illusisti mihi, et falsum locutus es: salem nunc indica mihi quo ligari debeas. ¹¹ Cui ille respondit: Si ligatus fuero novis funibus, qui numquam fuerunt in opere, infirmus ero, et aliorum hominum similis. ¹² Quibus rursum Dalila vinxit eum, et clamavit: Philistini super te Samson, in cubiculo insidiis præparatis. Qui ita rupit vincula quasi fila telarum. ¹³ Dixitque Dalila rursum ad eum: Usquequo decipis me, et falsum loqueris? ostende quo vinciri debeas. Cui respondit Samson: Si septem crines capitis mei cum licio plexueris, et clavum his circumligatum terræ fixeris, infirmus ero. ¹⁴ Quod cum fecisset Dalila, dixit ad eum: Philistini super te Samson. Qui consurgens de somno extraxit clavum cum crinibus et licio. ¹⁵ Dixitque ad eum Dalila: Quo modo dicis quod amas me, cum animus tuus non sit mecum? Per tres vices mentitus es mihi, et noluesti dicere in quo sit maxima fortitudo tua. ¹⁶ Cumque molesta esset ei, et per multos dies iugiter adhæreret, spatium ad quietem non tri-

amore
insanit

buens, defecit anima eius, et ad mortem usque lassata est.¹⁷ Tunc aperiens veritatem rei, dixit ad eam: Ferrum nunquam ascendit super caput meum, quia nazareus, id est, consecratus Deo sum de utero matris mee: si rasum fuerit caput meum, recedet a me fortitudo mea, et deficiam, eroque sicut ceteri homines.¹⁸ Vidensque illa quod confessus ei esset omnem animum suum, misit ad principes Philistinorum ac mandavit: Ascendite adhuc semel, quia nunc mihi aperuit cor suum. Qui ascenderunt assumpta pecunia, quam promiserant.¹⁹ At illa dormire eum fecit super genua sua, et in sinu suo reclinare caput. Vocavitque tonsorem, et rasit septem crines eius, et coepit abigere eum, et a se repellere: statim enim ab eo fortitudo discessit:²⁰ dixique: Philisthiim super te Samson. Qui de somno consurgens, dixit in animo suo: Egrediar sicut ante feci, et me excutiam, nesciens quod recessisset ab eo Dominus.²¹ Quem cum apprehendissent Philisthiim, statim eruerunt oculos eius, et duxerunt Gazam vinctum catenis, et clausum in carcere molere fecerunt.

moriens
plurimos
interfecit

²² Iamque capilli eius renasci coeperant,²³ et principes Philistinorum convernerunt in unum ut immolarent hostias magnificas Dagon deo suo, et epularentur, dicentes: Tradidit Deus noster inimicum nostrum Samson in manus nostras.²⁴ Quod etiam populus videns, laudabat deum suum, eademque dicebat: Tradidit Deus noster adversarium nostrum in manus nostras, qui delevit terram nostram, et occidit plurimos.²⁵ Laetantesque per convivia, sumptis iam epulis, praeceperunt ut vocaretur Samson, et ante eos luderet. Qui adductus de carcere ludebat ante eos, feceruntque eum stare inter duas columnas.²⁶ Qui dixi puer regenti gressus suos: Dimitte me, ut tangam columnas, quibus omnis imminet dominus, et recliner super eas, et paululum requiescam.²⁷ Dominus autem erat plena viorum ac mulierum, et erant ibi omnes principes Philistinorum, ac de tecto et solario circiter tria millia utriusque sexus spectantes ludentem Sam-

son.²⁸ At ille invocato Domino ait: Domine Deus, memento mei, et reddite mihi nunc fortitudinem pristinam Deus meus, ut ulciscar me de hostibus meis, et pro amissione duorum luminum unam ultionem recipiam.²⁹ Et apprehendens ambas columnas, quibus innitebatur dominus, alteramque earum dexteram, et alteram leva tenens,³⁰ ait: Moriatur anima mea cum Philisthiim. Concussisque fortiter columnas, cecidit dominus super omnes principes, et ceteram multitudinem, quae ibi erat: multoque plures interfecit moriens, quam ante vivus occiderat.

³¹ Descendentes autem fratres eius et universa cognatio tulerunt corpus eius, et sepelierunt inter Sarra et Esthaol in sepulcro patris sui Manue: iudicavitque Israel viginti annis.

Duae appendices

I. De idolatria Danitarum, 17, 1—18, 31

17 ¹Fuit eo tempore vir quidam de monte Ephraim nomine Michas, ² qui dixit matre sue: Mille et centum argenteos, quos separaveras tibi, et super quibus me audiente iuraveras, ecce ego habeo, et apud me sunt. Cui illa respondit: Benedictus filius meus Dominus. ³ Reddidit ergo eos matre sue, que dixerat ei: Consecravi et vovi hoc argentum Domino, ut de manu mea suscipiat filius meus, et faciat sculptile atque conflatile: et nunc trado illud tibi. ⁴ Reddidit igitur eos matre sue: que tulit ducentos argenteos, et dedit eos argentario, ut faceret ex eis sculptile atque conflatile, quod fuit in domo Michei. ⁵ Qui ædicularum quoque in ea Deo paraverat, et fecit ephod, et theraphim, id est, vestem sacerdotalem, et idola: implevitque unius filiorum suorum manum, et factus est ei sacerdos. ⁶ In diebus illis non erat rex in Israel, sed unusquisque quod sibi rectum videbatur, hoc faciebat.

⁷ Fuit quoque alter adolescens de Bethlehem Iuda, ex cognatione eius: eratque ipse Levites, et

sepelitur
iudex
Israel

Michae
idolum

et sacer-
dotem

habitabat ibi. ⁸ Egressusque de civitate Bethlehem, peregrinari voluit ubicumque sibi commodum repersisset. Cumque venisset in montem Ephraim, iter faciens, et declinasset parumper in domum Michae, ⁹ interrogatus est ab eo unde venisset. Qui respondit: Levita sum de Bethlehem Iuda, et vado ut habitem ubi potuero, et utile mihi esse perspexero. ¹⁰ Dixitque Michas: Mane apud me, et esto mihi parens ac sacerdos: dabo tibi per annos singulos decem argenteos, ac vestem duplum, et quæ ad victimum sunt necessaria. ¹¹ Acquie-
vit, et mansit apud hominem, fuitque illi quasi unus de filiis. ¹² Implevitque Michas manum eius, et habuit puerum sacerdotem apud se, ¹³ Nunc scio, dicens, quod benefaciet mihi Deus habenti Leviticū generis sacerdotem.

explora-
tores Da-
nitarum
consultum

18 ¹ In diebus illis non erat rex in Israel, et tribus Dan quærebant possessionem sibi, ut habaret in ea: usque ad illum enim diem inter ceteras tribus sortem non accepterat. ² Miserunt ergo filii Dan, stirpis et familiæ sua quinque viros fortissimos de Saraa et Esthaol, ut explorarent terram, et diligenter inspicerent: dixeruntque eis: Ite, et considerate terram. Qui cum pergentes venissent in montem Ephraim, et intrassent domum Michae, requieverunt ibi: ³ et agnoscentes vocem adolescentis Levite, utentesque illius divisorio, dixerunt ad eum: quis te huc adduxit? quid hic agis? quam ob causam huc venire voluisti? ⁴ Qui respondit eis: Haec, et haec præstitit mihi Michas, et me mercede conduxit ut sim ei sacerdos. ⁵ Rogaverunt autem eum ut consuleret Dominum, ut scire possent an prospero itinere pergerent, et res haberent effectum. ⁶ Qui respondit eis: Ite in pace: Dominus respicit viam vestram, et iter quo pergitis. ⁷ Euntes igitur quinque viri venerunt Lais: videruntque populum habitantem in ea absque ullo timore, iuxta consuetudinem Sidoniorum, securum et quietum, nullo ei penitus resistente, magnarumque opum, et procul a Sidone atque a cunctis hominibus separatum. ⁸ Reversique ad fratres suos

in Saraa et Esthaol, et quid egissent sciscitantibus responderunt: ⁹ Surgite, ascendamus ad eos: vidimus enim terram valde opulentam et uberem: nolite negligere, nolite cessare. Eamus, et possideamus eam, nullus erit labor. ¹⁰ Intrabimus ad securos, in regionem latissimam, tradetque nobis Dominus locum, in quo nullius rei est penuria eorum, quæ gignuntur in terra.

¹¹ Profecti igitur sunt de cognatione Dan, id est, de Saraa et Esthaol sexcenti viri accincti armis bellicis, ¹² ascendetques manserunt in Cariathiarim Iudee: qui locus ex eo tempore Castrorum Dan, nomen accepit, et est post tergum Cariathiarim. ¹³ Inde transierunt in montem Ephraim. Cumque venissent ad domum Michae, ¹⁴ dixerunt quinque viri, qui prius missi fuerant ad considerandam Terram Lais, ceteris fratribus suis: Nostis quid in dominibus istis sit ephod, et theraphim, et sculptile, atque conflatile: videte quid vobis placeat. ¹⁵ Et cum paulum declinassent, ingressi sunt domum adolescentis Levite, qui erat in domo Michae: salutaveruntque eum verbis pacificis. ¹⁶ Sexcenti autem viri, ita ut erant armati, stabant ante ostium. ¹⁷ At illi, qui ingressi fuerant domum iuvenis, sculptile, et ephod, et theraphim, atque conflatile tollere nitebantur, et sacerdos stabat ante ostium, sexcentis viris fortissimis haud procul expectantibus. ¹⁸ Tulerunt igitur qui intraverant, sculptile, ephod, et idola, atque conflatile. Quibus dixit sacerdos: Quid facitis? ¹⁹ Cui responderunt: Tace, et pone digitum super os tuum: venique nobiscum, ut habeamus te patrem, ac sacerdotem. Quid tibi melius est, ut sis sacerdos in domo unius viri, an in una tribu et familia in Israel? ²⁰ Quod cum audisset, acievit sermonibus eorum, et tulit ephod, et idola, ac sculptile, et profectus est cum eis. ²¹ Qui cum pergerent, et ante se ire fecissent parvulos ac iumenta, et omne quod erat pretiosum, ²² et iam a domo Michae essent procul, viri qui habitabant in ædibus Michae conclamantes securi sunt, ²³ et post tergum clamare coeperunt. Qui

milites
Danita-
rum vero
auferunt

cum respexit, dixerunt ad Micham: Quid tibi vis? cur clamas? ²⁴ Qui respondit: Deos meos, quos mihi feci, tulistis, et sacerdotem, et omnia que habeo, et dicitis: Quid tibi est? ²⁵ Dixeruntque ei filii Dan: Cave ne ultra loquaris ad nos, et veniant ad te viri animo concitati, et ipse cum omni domo tua pereas. ²⁶ Et sic cepto itinere perrexerunt. Videns autem Michas, quod fortiores se essent, reversus est in domum suam.

et in urbe
Dan
ponunt

²⁷ Sexenti autem viri tulerunt sacerdotem, et quae supra diximus: veneruntque in Lais ad populum quiescentem atque securum, et percusserunt eos in ore gladii: urbemque incendio tradiderunt, ²⁸ nullo penitus ferente praesidium, eo quod procul habitarent a Sidone, et cum nullo hominum haberent quidquam societatis ac negotii. Erat autem civitas sita in regione Rohob: quam rursum exstrentes habitaverunt in ea, ²⁹ vocato nomine civitatis Dan iuxta vocabulum patris sui, quem generuerat Israel, quæ prius Lais dicebatur. ³⁰ Posueruntque sibi sculptile, et Ionathan filium Gersam filii Moysi, ac filios eius sacerdotes in tribu Dan, usque ad diem captivitatis suæ. ³¹ Mansitque apud eos idolum Michæ omni tempore, quo fuit domus Dei in Silo. In diebus illis non erat rex in Israel.

II. De flagito Gabaanitarum, 19, 1—21, 24

1. Libido virorum Gabaa, 19, 1—30

Levites
uxorem
reducens

19 ¹ Fuit quidam vir Levites habitans in latere montis Ephraim, qui accepit uxorem de Bethlehem Iuda: ² que reliquit eum, et reversa est in domum patris sui in Bethlehem, mansitque apud eum quattuor mensibus. ³ Secutusque est eam vir suus, volens reconciliari ei, atque blandiri, et secum reducere, habens in comitatu puerum et duos asinos: quæ suscepit eum, et introduxit in domum patris sui. Quod cum audisset sacerdos eius, eumque vidisset, occurrit ei latus, ⁴ et amplectus est hominem. Mansitque gener in domo sacerdi tribus diebus, comedens cum eo et bibens familia-

riter. ⁵ Die autem quarto de nocte consurgens, proficisci voluit. Quem tenuit sacer, et ait ad eum: Gusta prius paullum panis, et conforta stomachum, et sic proficisceris. ⁶ Sederuntque simul, ac comedenterunt et biberunt. Dixitque pater puellæ ad generum suum: Queso te ut hodie hic maneas, pariterque lætemur. ⁷ At ille consurgens, coepit velle proficisci. Et nihilominus obnixe eum sacer tenuit, et apud se fecit manere. ⁸ Mane autem facto, parabat Levites iter. Cui sacer rursum: Oro te, inquit, ut paululum cibi capias, et assumptis viribus, donec increscat dies, postea proficiscaris. Comedenterunt ergo simul. ⁹ Surrexitque adolescens, ut pergeret cum uxore sua et puer. Cui rursum locutus est sacer: Considera quod dies ad occasum decivior sit, et propinquat ad vesperum: mane apud me etiam hodie, et duc lætem diem, et cras proficisceris ut vadas in domum tuam. ¹⁰ Noluit gener acquiescere sermonibus eius: sed statim perrexit, et venit contra lebus, quæ altero nomine vocatur Ierusalem, ducens secum duos asinos onustos, et concubinam. ¹¹ Iamque erant iuxta lebus, et dies mutabatur in noctem: dixitque puer ad dominum suum: Veni, obsecro, declinemus ad urbem lebæorum, et maneamus in ea. ¹² Cui respondit dominus: Non ingredi oppidum gentis alienæ, quæ non est de filiis Israel, sed transibo usque Gabaa: ¹³ et cum illuc pervenero, manebimus in ea, aut certe in urbe Rama.

¹⁴ Transferunt ergo lebus, et ceptum carpebant iter, occubuitque eis sol iuxta Gabaa, quæ est in tribu Benjamin: ¹⁵ diverteruntque ad eam, ut manerent ibi. Quo cum intrassent, sedebant in platea civitatis, et nullus eos recipere voluit hospitio. ¹⁶ Et ecce, apparuit homo senex, revertens de agro et de opere suo vesperi, qui et ipse de monte erat Ephraim, et peregrinus habitat in Gabaa. Homines autem regionis illius erant filii Iemini. ¹⁷ Elevatisque oculis, vidit senex sedentem hominem cum sarcinulis suis in platea civitatis: et dixit ad eum: Unde venis? et quo vadis? ¹⁸ Qui respondit ei:

et in Ga-
baa per-
noctans

Profecti sumus de Bethlehem Iuda, et pergimus ad locum nostrum, qui est in latere montis Ephraim, unde eramus in Bethlehem: et nunc vadimus ad domum Dei, nullusque sub tectum suum nos vult recipere,¹⁸ habentes paleas et fænum in asinorum pabulum, et panem ac vinum in meos et ancillæ tuæ usus, et pueri, qui necum est: nulla re indigemus nisi hospitio.²⁰ Cui respondit senex: Pax tecum sit, ego præbebo omnia quæ necessaria sunt: tantum, quæso, ne in platea maneas.²¹ Introduxitque eum in domum suam, et pabulum asinis præbuīt: ac postquam laverunt pedes suos, recepit eos in convivium.

eam stuperatam amittit
22 Illis epulantibus, et post laborem itineris, cibo et potu reficientibus corpora, venerunt viri civitatis illius, filii Belial, (id est, absque iugo) et circumstantes domum senis, fores pulsare coeperunt, clamantes ad dominum domus, atque dicentes: Educ virum, qui ingressus est domum tuam, ut abutamur eo.²³ Egressusque est ad eos senex, et ait: Nolite fratres, nolite facere malum hoc: quia ingressus est homo hospitium meum, et cessate ab hac stutitia:²⁴ habeo filiam virginem, et hic homo habet concubinam, educam eas ad vos, ut humilietis eas, et vestram libidinem compleatis: tantum, obsecro, ne scelus hoc contra naturam operemini in virum.²⁵ Nolebant acquiescere sermonibus illius; quod cernens homo, eduxit ad eos concubinam suam, et eis tradidit illudendam: qua cum tota nocte abusi essent, dimiserunt eam mane.²⁶ At mulier, recedentibus tenebris, venit ad ostium domus, ubi manebat dominus suus, et ibi corruīt.²⁷ Mane facto, surrexit homo, et aperuit ostium, ut ceptam expleret viam: et ecce concubina eius iacebat ante ostium sparsis in limine manibus.²⁸ Cui ille, putans eam quiescere, loquebatur: Surge, et ambulemus. Quia nihil respondente, intelligens quod erat mortua; tulit eam, et imposuit asino, reversusque est in domum suam.

(22) Gn 19, 5.

eiisque
duodecim
partes
distribuit
29 Quam cum esset ingressus, arripuit gladium, et cadaver uxoris cum ossibus suis in duodecim partes ac frusta concidens, misit in omnes terminos Israel.³⁰ Quod cum vidissent singuli, clamabant. Numquam res talis facta est in Israel ex eodem die, quo ascenderunt patres nostri de Ægypto, usque in præsens tempus: ferte sententiam, et in commune decernite quid facto opus sit.

2. Multatio sceleris nefandi, 20, 1—48

20 ¹ Egressi itaque sunt omnes filii Israel, et pariter congregati, quasi vir unus, de Dan, usque Bersabee, et Terra Galaad ad Dominum in Maspha: ² Omnesque anguli populorum, et cunctæ tribus Israel in ecclesiam populi Dei convenerunt quadringenta millia pedium pugnatorum. ³ Nec latuit filios Beniamin quod ascendissent filii Israel in Maspha.) Interrogatusque Levita, maritus mulieris interfactæ, quomodo tantum scelus perpetratum esset, ⁴ respondit: Veni in Gabaa Beniamin cum uxore mea, illucque diverti: ⁵ et ecce homines civitatis illius circumdederunt nocte domum, in qua manebam, volentes me occidere, et uxorem meam incredibili furore libidinis vexantes, denique mortua est. ⁶ Quam arreptam, in frusta concidi, misique partes in omnes terminos possessionis vestræ: quia numquam tantum nefas, et tam grande piaculum factum est in Israel. ⁷ Adestis omnes filii Israel, decernite quid facere debeatis. ⁸ Stansque omnis populus, quasi unius hominis sermone respondit: Non recedemus in tabernacula nostra, nec suam quisquam intrabit domum: ⁹ sed hoc contra Gabaa Beniamin, et reddere ei pro sceleri, quod meretur. ¹⁰ Convenitque universus Israel ad civitatem, quasi homo unus eadem mente, unoquo consilio.

(30) Os 9, 9.

Bellum
cum
Gabaan-
tis decer-
nitur

et cum
omnibus
Beniamini-
tis in-
struuntur

qui bis
vincunt

¹² Et miserunt nuntios ad omnem tribum Beniamini, qui dicerent: Cur tantum nefas in vobis reperimus est? ¹³ Traditae homines de Gabaa, qui hoc flagitium perpetrarunt, ut moriantur, et auferatur malum de Israel. Qui noluerunt fratribus suorum filiorum Israel audire mandatum: ¹⁴ sed ex cunctis urbibus, quæ sortis sue erant, convenerunt in Gabaa, ut illis ferrent auxilium, et contra universum populum Israel dimicaret. ¹⁵ Inventique sunt viginti quinque milia de Beniamini eductum gladium, praeter habitatores Gabaa, ¹⁶ qui septingenti erant viri fortissimi, ita sinistra ut dextra præliaentes: et sic fundis lapides ad certum iacentes, ut capillum quoque possent percutere, et nequaquam in alteram partem ictus lapidis deferretur. ¹⁷ Virorum quoque Israel, absque filiis Beniamini, inventa sunt quadringenta millia eductum gladios, et paratorum ad pugnam.

¹⁸ Qui surgentes venerunt in domum Dei, hoc est, in Silo: consuleruntque Deum, atque dixerunt: Quis erit in exercitu nostro princeps certaminis contra filios Beniamini? Quibus respondit Dominus: Iudas sit dux vester. ¹⁹ Statimque filii Israel surgentes mane, castrametati sunt iuxta Gabaa: ²⁰ et inde procedentes ad pugnam contra Beniamini, urbem oppugnare coeperunt. ²¹ Egressique filii Beniamini de Gabaa, occidenter de filiis Israel die illo viginti duo millia virorum. ²² Rursum filii Israel et fortitudine et numero confidentes, in eodem loco, in quo prius certaverant, aciem direxerunt: ²³ ita tamen ut prius ascenderent et flerent coram Domino usque ad noctem: consulerentque eum, et dicerent: Debeo ultra procedere ad dimicandum contra filios Beniamini fratres meos, an non? Quibus ille respondit: Ascendite ad eos, et inite certamen. ²⁴ Cumque filii Israel altera die contra filios Beniamini ad præclium processissent, ²⁵ eruperunt filii Beniamini de portis Gabaa: et occurrentes eis tanta in illos cæde bacchati sunt, ut decem et octo millia virorum eductum gladium prosternerent. ²⁶ Quamobrem omnes filii Israel venerunt in dominum Dei, et sedentes fabant coram Domino: ieui-

naveruntque die illo usque ad vesperam, et obtulerunt ei holocausta, atque pacificas victimas, ²⁷ et super statu suo interrogaverunt. Eo tempore ibi erat arca feederis Dei, ²⁸ et Phinees filius Eleazar filii Aaron præpositus domus. Consuluerunt igitur Dominum, atque dixerunt: Exire ultra debemus ad pugnam contra filios Beniamini fratres nostros, an quiescere? Quibus ait Dominus: Ascendite, cras enim tradam eos in manus vestras.

²⁹ Posueruntque filii Israel insidias per circuitum urbis Gabaa: ³⁰ et tertia vice, sicut semel et bis, contra Beniamini exercitum produxerunt. ³¹ Sed et filii Beniamini audacter eruperunt de civitate, et fugientes adversarios longius persecuti sunt, ita ut vulnerarent ex eis sicut primo die et secundo, et cederent per duas semitas vertentes terga, quarum una ferebatur in Bethel, et altera in Gabaa, atque prosternerent triginta circiter viros: ³² putaverunt enim solito eos more cedere. Qui fugam arte simulantes inierunt consilium ut abstraherent eos de civitate, et quasi fugientes ad supradictas semitas perducerent. ³³ Omnes itaque filii Israel surgentes de sedibus suis, teterunt aciem in loco, qui vocatur Baalthamar. Insidias quoque, que circa urbem erant, paulatim se aperire coeperunt, ³⁴ et ab occidentalibus urbis parte procedere. Sed et alia decem millia virorum de universo Israel, habitatores urbium ad certaminem provocabant. Ingravatumque est bellum contra filios Beniamini: et non intellexerunt quod ex omni parte illis instaret interitus. ³⁵ Percussitque eos Dominus in conspectu filiorum Israel, et interficerunt ex eis in illo die viginti quinque millia, et centum viros, omnes bellatores et eductores gladium. ³⁶ Filii autem Beniamini cum se inferiores esse vidissent, coeperunt fugere. Quod cernentes filii Israel, dederunt eis ad fugiendum locum, ut ad præparatas insidias devenirent, quas iuxta urbem posuerant. ³⁷ Qui cum repente de latibulis surrexisserint, et Beniamini terga cædentiibus daret, ingressi sunt civitatem, et percusserunt eam in ore gladii. ³⁸ Signum autem dederant filii Israel

sed tan-
dem
cæduntur

his, quos in insidiis collocaverant, ut postquam urbem cepissent, ignem accenderent: ut ascendeat in altum fumo, captam urbem demonstrarent. ³⁹ Quod cum cernerent filii Israel in ipso certamine positi (putaverunt enim filii Beniamin eos fugere, et instantius persequerantur, cesis de exercitu eorum triginta viris), ⁴⁰ et viderent quasi columnam fumi de civitate concenderent. Beniamin quoque aspiciens retro, cum captam cerneret civitatem, et flamas in sublimi ferri: ⁴¹ qui prius simulaverant fugam, versa facie fortius resistebant. Quod cum vidissent filii Beniamin, in fugam versi sunt, ⁴² et ad viam deserti ire coeperunt, illuc quoque eos adversarii persequenteribus; sed et hi, qui urbem succederant, occurserunt eis. ⁴³ Atque ita factum est, ut ex ultraque parte ab hostibus caederentur, nec erat ulla requies morientium. Ceciderunt, atque prostrati sunt ad orientalem plagam urbis Gabaa. ⁴⁴ Fuerunt autem qui in eodem loco interficti sunt, decem et octo milia virorum, omnes robustissimi pugnatores. ⁴⁵ Quod cum vidissent, qui remanserant de Beniamin, fugebant in solitudinem: et pergebat ad Petram, cuius vocabulum est Remmon. In illa quoque fuga palantes, et in diversa tendentes, occididerunt quinque milia virorum. Et cum ultra tenderent, persecuti sunt eos, et interfecerunt etiam alia duo milia. ⁴⁶ Et sic factum est, ut omnes qui ceciderant de Beniamin in diversis locis, essent vigintiquinque milia, pugnatores ad bella promptissimi. ⁴⁷ Remanserunt itaque de omni numero Beniamin, qui evadere, et fugere in solitudinem potuerunt, sexcenti viri: sederuntque in Petra Remmon mensibus quattuor. ⁴⁸ Regressi autem filii Israel, omnes reliquias civitatis a viris usque ad iumenta gladio percusserunt, cunctasque urbes et viculos Beniamin vorax flamma consumpsit.

3. Conservatio tribus Beniamini, 21, 1—24

Superstites Beniamitae de Iabes Galaad

21 ¹ Iuraverunt quoque filii Israel in Maspha et dixerunt: Nullus nostrum debit filiis Beniamini de filiabus suis uxorem. ² Veneruntque omnes ad domum Dei in Silo, et in conspectu eius se-

dentes usque ad vesperam, levaverunt vocem, et magno ululatu coepérunt flere, dicentes: ³ Quare Domine Deus Israel factum est hoc malum in populo tuo, ut hodie una tribus auferretur ex nobis? ⁴ Altera autem die diluculo consurgentem, extruxerunt altare: obtuleruntque ibi holocausta, et pacificas victimas, et dixerunt: ⁵ Quis non ascendit in exercitu Domini de universis tribibus Israel? Grandi enim iuramento se constringerant, cum essent in Maspha, interfici eos qui defuissent. ⁶ Ductique pænitentem filii Israel super fratre suo Beniamin, coepérunt dicere: Ablata est tribus una de Israel, ⁷ unde uxores accipient? omnes enim in commune iuravimus, non daturos nos his filias nostras. ⁸ Idcirco dixerunt: Quis est de universis tribibus Israel, qui non ascendit ad Dominum in Maspha? Et ecce inventi sunt habitatores labes Galaad in illo exercitu non fuisse. ⁹ Eo quoque tempore cum essent in Silo, nullus ex eis ibi repertus est.) ¹⁰ Miserunt itaque decem milia viros robustissimos, et præcepérunt eis: Ite, et percutite habitatores labes Galaad in ore gladii, tam uxores quam parvulos eorum. ¹¹ Et hoc erit quod observare debebitis: Omne generis masculini, et mulieres, quæ cognoverunt viros, interficite, virgines autem reservate. ¹² Inventæque sunt de labes Galaad quadringentæ virginis, quæ nescierunt viri thorum, et adduxerunt eas ad castra in Silo, in Terram Chanaan. ¹³ Miseruntque nuntios ad filios Beniamini, qui erant in Petra Remmon, et præcepérunt eis, ut eos susciperent in pace. ¹⁴ Veneruntque filii Beniamin in illo tempore, et date sunt eis uxores de filiabus labes Galaad: alias autem non repperunt, quas simili modo traderent.

¹⁵ Universusque Israel valde doluit, et egit pænitentiam super interfectione unius tribus ex Israel. ¹⁶ Dixeruntque maiores natu: Quid faciemus reliquis, qui non accepérunt uxores? omnes in Beniamin feminæ conciderunt, ¹⁷ et magna nobis cura,

ac de Silo uxores accipient

(11) Nm 31, 17.

ingentique studio providendum est, ne una tribus delectetur ex Israel. ¹⁸ Filias enim nostras eis dare non possumus, constricti iuramento et maledictione, qua diximus: Maledictus qui dederit de filiis suis uxorem Beniamin. ¹⁹ Ceperuntque consilium, atque dixerunt: Ecce sollemnitas Domini est in Silo anniversaria, quæ sita est ad septentrionem urbis Bethel, et ad orientalem plagam viæ, quæ de Bethel tendit ad Sichimam, et ad meridiem oppidi Lebona. ²⁰ Praeceperuntque filiis Beniamin, atque dixerunt: Ite, et latitate in vineis. ²¹ Cumque videritis filias Silo ad ducentos choros ex more procedere, exite repente de vineis, et rapite ex eis singuli uxores singulas, et pergitte in Terram Beniamin. ²² Cumque venerint patres earum, ac fratres, et adversum vos queri coeperint, atque iurgari, dicemus eis: Misericordia eorum: non enim rapuerunt eas iure bellantium atque victorum, sed rogantibus ut acciperent, non dedistis, et a vestra parte peccatum est. ²³ Feceruntque filii Beniamin, ut sibi fuerat imperatum: et iuxta numerum suum rapuerunt sibi de his, que ducebant choros, uxores singulas: abieruntque in possessionem suam ædificantes urbes, et habitantes in eis. ²⁴ Filii quoque Israel reversi sunt per tribus, et familias in tabernacula sua. In diebus illis non erat rex in Israel: sed unusquisque quod sibi rectum videbatur, hoc faciebat.

LIBER RUTH

1. Moabitis Deum Israel eligit, 1, 1—22

¹ In diebus unius iudicis, quando iudices præerant, facta est famæ in Terra. Abiitque homo de Bethlehem Iuda, ut peregrinaretur in regione Moabitide cum uxore sua, ac duobus liberis. ² Ipse vocabatur Elimelech, et uxor eius Noemi: et duo filii, alter Mahalon, et alter Chelion, Ephrathæ de Bethlehem Iuda. Ingressique regionem Moabitidem, morabantur ibi. ³ Et mortuus est Elimelech maritus Noemi: remansitque ipsa cum filiis. ⁴ Qui accepérunt uxores Moabitidas, quarum una vocabatur Orpha, altera vero Ruth. Manseruntque ibi decem annis, ⁵ et ambo mortui sunt, Mahalon videlicet et Chelion: remansitque mulier orbata duabus liberis ac marito.

⁶ Et surrexit ut in patriam pergeret cum utraque nuru sua de regione Moabitide: audierat enim quod resipexisset Dominus populum suum, et dedisset eis escas. ⁷ Egressa est itaque de loco peregrinationis suæ, cum utraque nuru: et iam in via revertendi posita in Terram Iuda, ⁸ dixit ad eas: Ite in domum matris vestre, faciat vobiscum Dominus misericordiam, sicut fecistis cum mortuis et mecum. ⁹ Det vobis invenire requiem in domibus virorum, quos sortituræ estis. Et osculata est eas. Quæ elevata voce flere coepérunt, ¹⁰ et dicere: Tecum pergemus ad populum tuum. ¹¹ Quibus illa respondit: Revertimini filiae meæ, cur venitis mecum? num ultra habeo filios in utero meo, ut viros ex me sperare possitis? ¹² Revertimini filiae meæ, et abite: iam enim senectute confecta sum, nec apta vinculo coniugali; etiam si possem hac nocte con-

Nurus
Elime-
lech

populo
ac Deo
Israel
adhærens

cipere, et parere filios, ¹³ si eos expectare velitis donec crescant, et annos pubertatis impleant, ante eritis vetule quam nubatis. Nolite, queso, filiae meæ: quia vestra angustia magis me premit, et egressa est manus Domini contra me. ¹⁴ Elevata igitur voce, rursum flere cooperunt, Orpha osculata est socrum, ac reversa est: Ruth adhæsit socrui suæ. ¹⁵ Cui dixit Noemi: En reversa est cognata tua ad populum suum, et ad deos suos, vade cum ea. ¹⁶ Quæ respondit: Ne adverseris mihi ut relinquam te et abeam: quocumque enim perrexeris, pergam: et ubi morata fueris, et ego pariter morabor. Populus tuus populus meus, et Deus tuus Deus meus. ¹⁷ Quæ te terra morientem suscepit, in ea moriar: ibique locum accipiam sepulturæ. Hæc mihi faciat Dominus, et hæc addat, si non sola mors me et te separaverit.

cum Noem
mi in
Bethle
hem ve
nit

¹⁸ Videns ergo Noemi, quod obstinato animo Ruth decrevisset secum pergere, adversari noluit, nec ad suos ultra redditum persuadere: ¹⁹ profectaque sunt simul, et venerunt in Bethlehem. Quibus urbem ingressis, velox apud cunctos fama percrebruit: dicebantque mulieres: Hæc est illa Noemi. ²⁰ Quibus ait: Ne vocetis me Noemi (id est, pulchram) sed vocate me Mara (id est, amaram) quia amaritudine valde replevit me Omnipotens. ²¹ Egressa sum plena, et vacuam reduxit me Dominus. Cur ergo vocatis me Noemi, quam Dominus humiliavit, et affixit Omnipotens? ²² Venit ergo Noemi cum Ruth Moabitæ nuru sua, de terra peregrinationis suæ: ac reversa est in Bethlehem, quando primum hordea metebantur.

2. Ruth gratiam Booz invenit, 2, 1—23

Spicas
colligit

2 ¹Erat autem viro Elimelech consanguineus, homo potens, et magnarum opum, nomine Booz. ² Diciturque Ruth Moabitæ ad socrum suum: Si iubes, vadam in agrum, et colligam spicas, que fugerint manus metentium, ubicumque clementis in me patris familias repperero gratiam. Cui illa respondit: Vade filia mea. ³ Abiit itaque et colligebat spicas

post terga metentium. Accidit autem ut ager ille haberet dominum nomine Booz, qui erat de cognitione Elimelech.

⁴ Et ecce, ipse veniebat de Bethlehem, dixitque messoribus: Dominus vobiscum. Qui responderent ei: Benedic tibi Dominus. ⁵ Dixitque Booz iuveni, qui messoribus præterat: Cuius est hæc puerilla? ⁶ Cui respondit: Hæc est Moabitæ, que venit cum Noemi, de regione Moabitide, ⁷ et rogavit ut spicas colligeret remanentes, sequens messorum vestigia: et de manæ usque nunc stat in agro, et ne ad momentum quidem domum reversa est. ⁸ Et ait Booz ad Ruth: Audi filia, ne vadas in alterum agrum ad colligidendum, nec recedas ab hoc loco: sed iungere puellis meis, ⁹ et ubi messuerint, se quere. Mandavi enim pueris meis, ut nemo molestus sit tibi: sed etiam si sitieris, vade ad sarcinulas, et bibe aquas, de quibus et pueri bibunt. ¹⁰ Quæ cadens in faciem suam et adorans super terram, dixit ad eum: Unde mihi hoc, ut inventarem gratiam ante oculos tuos, et nosse me dignareris peregrinam mulierem? ¹¹ Cui ille respondit: Nuntiata sunt mihi omnia, quæ feceris socrui tue post mortem viri tui: et quod reliqueris parentes tuos, et terram in qua nata es, et veneris ad populum, quem antea nesciebas. ¹² Reddat tibi Dominus pro opere tuo, et plenam mercedem recipias a Domino Deo Israel, ad quem venisti, et sub cuius configisti alas. ¹³ Que ait: Inveni gratiam apud oculos tuos domine mi, qui consolatus es me, et locutus es ad cor ancillæ tue, quæ non sum similis unius puellarum tuarum. ¹⁴ Dixitque ad eam Booz: Quando hora vescendi fuerit, veni huc, et comedere panem, et intinge buccellam tuam in acetum. Sed itaque ad messorum latus, et concessit polentam sibi, comeditque et saturata est, et tulit reliquias. ¹⁵ Atque inde surrexit, ut spicas ex more colligeret. Præcepit autem Booz pueris suis, dicens: Etiam si vobiscum metere voluerit, ne prohibeatis eam: ¹⁶ et de vestris quoque manipulis prolicoite de industria, et remanere permittite, ut absque rubore

colligat, et colligentem nemo corripiat. ¹⁷ Collegit ergo in agro usque ad vesperam: et quæ collegerat virga cædens et excutiens, invenit hordei quasi ephi mensuram, id est, tres modios.

¹⁸ Quos portans reversa est in civitatem, et ostendit socrui suæ: insuper protulit, et dedit ei de reliquis cibi sui, quo saturata fuerat. ¹⁹ Dixitque ei socrus sua: Ubi hodie collegisti, et ubi fecisti opus? sit benedictus qui misertus est tui. Indicavitque ei apud quem fuissest operata: et nomen dixit viri, quod Booz vocaretur. ²⁰ Cui respondit Noemi: Benedictus sit a Domino: quoniam eamdem gratiam, quam præbuerat vivis, servavit et mortuis. Rursumque ait: Propinquus noster est homo. ²¹ Et Ruth, Hoc quoque, inquit, præcepit mihi, ut tamdiu messoribus eius iungerer, donec omnes segetes metenterent. ²² Cui dixit socrus: Melius est, filia mea, ut cum puellis eius ex eas ad metendum, ne in alieno agro quispiam resistat tibi. ²³ Iuncta est itaque puerilis Booz: et tamdiu cum eis messuit, donec hordea et triticum in horreis conderentur.

3. Booz officia propinquitatis monetur, 3, 1—18

3 ¹ Postquam autem reversa est ad socrum suam, audivit ab ea: Filia mea, quæram tibi requiem, et providebo ut bene sit tibi. ² Booz iste, cuius puerilis in agro iuncta es, propinquus noster est, et hac nocte aream hordei ventilat. ³ Lavare igitur, et ungere, et induere cultoribus vestimentis, et descendere in aream. Non te videat homo, donec resum potumque finierit. ⁴ Quando autem erit ad dormiendum, nota locum in quo dormiat: veniesque et discoperies pallium, quo operitur a parte pedum, et prolixies te, et ibi iacebis: ipse autem dicet tibi quid agere debeas. ⁵ Quæ respondit: Quidquid præcepisti, faciam.

⁶ Descenditque in aream, et fecit omnia, quæ sibi imperaverat socrus. ⁷ Cumque comedisset Booz, et bibisset, et factus esset hilarior, issetque ad dormiendum iuxta acervum manipulorum, venit absconde, et discoeperto pallio a pedibus eius, se

Sudente
Noemi

Ruth co-
nubium
petit

proiecit. ⁸ Et ecce, nocte iam media expavit homo, et conturbatus est: viditque mulierem iacentem ad pedes suos, ⁹ et ait illi: Quæ es? Illaque respondit: Ego sum Ruth ancilla tua: expande pallium tuum super famulam tuam, quia propinquus es.

¹⁰ Et ille, Benedicta, inquit, es a Domino filia, et prioriter misericordiam posteriore superasti: quia non es secuta iuvenes pauperes, sive divites. ¹¹ Noli ergo metuere, sed quidquid dixeris mihi, faciam tibi. Scit enim omnis populus, qui habitat intra portas urbis meæ, mulierem te esse virtutis. ¹² Nec abnuo me propinquum, sed est alius me propinquior. ¹³ Quiesce hac nocte: et facto mane, si te voluerit propinquitatis iure retinere, bene res acta est: sin autem ille noluerit, ego te absque ulla dubitatione suscipiam, vivit Dominus. Dormi usque mane.

¹⁴ Dormivit itaque ad pedes eius, usque ad noctis abscessum. Surrexit itaque antequam homines se cognoscerent mutuo, et dixit Booz: Cave ne quis noverit quod huc veneris. ¹⁵ Et rursum, Expande, inquit, pallium tuum, quo operiris, et tene utraque manu. Quæ extende, et tenente, mensus est sex modios hordei, et posuit super eam. Quæ portans ingressa est civitatem, ¹⁶ et venit ad socrum suam. Quæ dixit ei: Quid egisti filia? Narravitque ei omnia, quæ sibi fecisset homo. ¹⁷ Et ait: Ecce sex modios hordei dedit mihi, et ait: Noli vacuam te reverti ad socrum tuum. ¹⁸ Dixitque Noemi: Expecta filia donec videamus quem res exitum habeat; neque enim cessabit homo nisi compleverit quod locutus est.

4. Moabit fit proavia Davidis, 4, 1—22

4 ¹ Ascendit ergo Booz ad portam, et sedet ibi. Cumque vidisset propinquum præterire, de quo prius sermo habitus est, dixit ad eum: Declina pauplier, et sede hic: vocans eum nomine suo. Qui divertit, et sedet. ² Tollens autem Booz decem viros de senioribus civitatis, dixit ad eos: Sedete hic. ³ Quibus sedentibus, locutus est ad propinquum:

Booz sub
condicio-
ne annuit

quare illa
ad so-
crum re-
veritur

1. Booz
2. Booz
3. Booz

Renun-
tiante pro-
pinquiore

Partem agri fratris nostri Elimelech vendet Noemi, quæ reversa est de regione Moabitide: ⁴ quod audi- te volui, et tibi dicere coram cunctis sedenti- bus, et maioribus natu de populo meo. Si vis pos- sidere iure propinquitatis: eme, et posside; sin autem displicet tibi, hoc ipsum indica mihi, ut sciām quid facere debeam; nullus enim est propinquus, excepto te, qui prior es: et me, qui secundus sum. At ille respondit: Ego agrum emam. ⁵ Cui dixit Booz: Quando emeris agrum de manu mulieris, Ruth quoque Moabitidem, quæ uxor defuncti fuit, debes accipere: ut suscites nomen propinquum tui in hereditate sua. ⁶ Qui respondit: Cedo iuri propin- quitatis: neque enim posteritatem familiæ meæ de- lere debeo. Tu meo utere privilegio, quo me liben- ter carere profiteor. ⁷ Hic autem erat mos anti- quitus in Israel inter propinquos, ut si quando alter alteri suo iuri cedebat: ut esset firma concessio, solvebat homo calceamentum suum, et dabat proximo suo; hoc erat testimonium cessionis in Israel. ⁸ Dixit ergo propinquus suo Booz: Tolle calceamen- tum tuum. Quod statim solvit de pede suo.

Booz
Moabit-
dem du-
cit

⁹ At ille maioribus natu, et universo populo, Te- stes vos, inquit, estis hodie, quod possederim omnia quæ fuerunt Elimelech; et Chelion et Mahalon, tradente Noemi: ¹⁰ et Ruth Moabitidem, uxorem Mahalon, in coniugium sumpserim, ut suscitem no- men defuncti in hereditate sua, ne vocabulum eius de familia sua ac fratribus et populo deleatur. Vos, inquam, huius rei testes estis. ¹¹ Respondit omnis populus, qui erat in porta, et maiores natu: Nos testes sumus: faciat Dominus hanc mulierem, quæ ingreditur domum tuam, sicut Rachel, et Liam, quæ ædificaverunt domum Israel: ut sit exemplum virtutis in Ephratha, et habeat celebre nomen in Beth- lehem: ¹² fiatque domus tua, sicut domus Phares, quem Thamar peperit Iudea, de semine quod tibi dederit Dominus ex hac puella. ¹³ Tulit itaque Booz Ruth, et acceptit uxorem:

(7) Dt 25, 7. — (12) Gn 38, 29.

ingressusque est ad eam, et dedit illi Dominus ut conciperet, et pareret filium. ¹⁴ Dixeruntque mulieres ad Noem: Benedictus Dominus, qui non est passus ut deficeret successor familiæ tuae, et vocaretur nomen eius in Israel. ¹⁵ Et habeas qui consoletur animam tuam, et entriat senectutem; de nuru enim tua natus est, quæ te diligit: et multo tibi melior est, quam si septem haberet filios. ¹⁶ Sus- ceptumque Noemi puerum posuit in sinu suo, et nutricis ac gerulæ fungebatur officio. ¹⁷ Vicina autem mulieres congratulantes ei, et dicentes: Na- tus est filius Noemii: vocaverunt nomen eius Obed: hic est pater Isai, patris David.

¹⁸ Haec sunt generationes Phares: Phares genuit Esron, ¹⁹ Esron genuit Aram, Aram genuit Ami- nadab, ²⁰ Aminadab genuit Nahasson, Nahasson genuit Salmon, ²¹ Salmon genuit Booz, Booz genuit Obed, ²² Obed genuit Isai, Isai genuit David.

(18) 1 Par 2, 5; 4, 1; Mt 1, 3.

que
avum
partit

genealo-
gia
Davidis

gitor cor tuum? numquid non ego melior tibi sum,
quam decem filii?

⁹ Surrexit autem Anna postquam comederat, et biberat in Silo. Et Heli sacerdote sedente super Sellam ante postes templi Domini, ¹⁰ cum esset Anna amaro animo, oravit ad Dominum, flens largiter, ¹¹ et votum vovit, dicens: Domine exercituum, si respiciens videris afflictionem famulæ tue, et recordatus mei fueris, nec oblitus ancillæ tue, dederisque seruae tuae sexum virilem: dabo eum Domino omnibus diebus vite eius, et novacula non ascendat super caput eius. ¹² Factum est autem, cum illa multiplicaret preces coram Domino, ut Heli observaret os eius. ¹³ Porro Anna loquebatur in corde suo, tantumque labia illius movebantur, et vox penitus non audiebatur. Aëstimavit ergo eam Heli temulentam, ¹⁴ dixitque ei: Usquequo ebria eris? digere paulisper vinum, quo mades. ¹⁵ Respondens Anna, Nequaquam, inquit, domine mi: nam mulier infelix nimis ego sum, vinumque et omne quod inebriare potest, non bibi, sed effudi animam meam in conspectu Domini. ¹⁶ Ne reputes ancillam tuam quasi unam de filiabus Belial: quia ex multitudine doloris, et mæroris mei locuta sum usque in præsens. ¹⁷ Tunc Heli ait ei: Wade in pace: et Deus Israel det tibi petitionem tuam, quam rogasti eum. ¹⁸ Et illa dixit: Utinam inveniat ancilla tua gratiam in oculis tuis. Et abiit mulier in viam suam, et comedit, vultusque illius non sunt amplius in diversa mutati. ¹⁹ Et surrexerunt mane, et adoraverunt coram Domino: reversæ sunt, et venerunt in domum suam Ramatha.

Cognovit autem Elcana Annam uxorem suam: et recordatus est eius Dominus. ²⁰ Et factum est post circulum diierum, concepit Anna, et peperit filium, vocavitque nomen eius Samuel: eo quod a Domino postulasset eum. ²¹ Ascendit autem vir eius Elcana, et omnis domus eius, ut immolaret Domino hostiam sollemnem, et votum suum. ²² et Anna non ascendit: dixit enim viro suo: Non vadam, donec ablactetur infans, et ducam eum, ut

LIBER PRIMUS SAMUELIS

QUEM NOS PRIMUM REGUM DICIMUS

PARS PRIOR

Heli et Samuel ultimi iudices, 1, 1—7, 17

I. Index Heli, 1, 1—4, 22

1. Nativitas et oblatio Samuelis, 1, 1—2, 10

1 Fuit vir unus de Ramathaimzophim, de monte Ephraim, et nomen eius Elcana, filius Ieroham, filii Eliu, filii Thohu, filii Suph, Ephrathæus: ² et habuit duas uxores, nomen uni Anna, et nomen secundæ Phenenna. Fueruntque Phenennæ filii: Annae autem non erant liberi. ³ Et ascendebat vir ille de civitate sua statutis diebus, ut adoraret et sacrificaret Domino exercitum in Silo. Erant autem ibi duo filii Heli, Ophni et Phinees, sacerdotes Domini. ⁴ Venit ergo dies, et immolavit Elcana, deditque Phenennæ uxori suæ, et cunctis filiis eius, et filiabus partes: ⁵ Annae autem dedit partem unam tristis, quia Annam diligebat. Dominus autem concluserat vulvam eius. ⁶ Affligebat quoque eam semula eius, et vehementer angebat, in tantum, ut probareret quod Dominus conclusisset vulvam eius: ⁷ sicut faciebat per singulos annos, cum redeunte tempore ascenderet ad templum Domini: et sic provocabat eam. Porro illa fiebat, et non capiebat cibum. ⁸ Dixit ergo ei Elcana vir suus: Anna, cur fles? et quare non comedis? et quamobrem affli-

Anna
sterilis
valde af-
fligitur

impense
orat

filium
parit

appareat ante conspectum Domini, et maneat ibi iugiter. ²³ Et ait ei Elcana vir suus: Fac quod bonum tibi videtur, et mane donec ablactes eum: precorque ut implete Dominus verbum suum. Mansit ergo mulier, et lactavit filium suum, donec amoveret eum a lacte.

ac
Dominum
offert

²⁴ Et adduxit eum secum, postquam ablactaverat, in vitulis tribus, et tribus modiis farinæ, et amphora vini, et adduxit eum ad domum Domini in Silo. Puer autem erat adhuc infantulus: ²⁵ et immolaverunt vitulum, et obtulerunt puerum Heli. ²⁶ Et ait Anna: Obsecro mi domine, vivit anima tua domine: ego sum illa mulier, quae steti coram te hic orans Dominum. ²⁷ Pro puerio isto oravi, et dedit mihi Dominus petitionem meam, quam postulavi eum. ²⁸ Idcirco et ego commodavi eum Domino cunctis diebus, quibus fuerit commodatus Domino. Et adoraverunt ibi Dominum.

gratias
agens
Dominum lau-
dat

Et oravit Anna, et ait:

2 ¹ Exsultavit cor meum in Domino,
et exaltatum est cornu meum in Deo
meo:

dilatatum est os meum super inimicos
meos:
quia lætata sum in salutari tuo.

² Non est sanctus, ut est Dominus: neque
enim est alius extra te,
et non est fortis sicut Deus noster.

³ Nolite multiplicare loqui sublimia, glorián-
tes:

recedant vetera de ore vestro:
quia Deus scientiarum, Dominus est,
et ipsi præparantur cogitationes.

⁴ Arcus fortium superatus est,
et infirmi accincti sunt robore.

⁵ Repleti prius, pro panibus se locaverunt:
et famelici saturati sunt,
donec sterilis peperit plurimos:
et quæ multos habebat filios, infirmata est.

superbos
monet

⁶ Dominus mortificat et vivificat,
deducit ad infernos et reducit.

⁷ Dominus pauperem facit et ditat,
humiliat et sublevat.

⁸ Suscitat de pulvere egenum,
et de stercore elevat pauperem:
ut sedeat cum principibus,
et solium gloriæ teneat.

Domini enim sunt cardines terræ,
et posuit super eos orbem.

⁹ Pedes sanctorum suorum servabit,
et impii in tenebris conticescent:

quia non in fortitudine sua roborabitur vir.

¹⁰ Dominum formidabunt adversarii eius:
et super ipsos in cœlis tonabit:
Dominus iudicabit fines Terræ,
et dabit imperium regi suo,
et sublimabit cornu Christi sui.

2. Nimia indulgentia Heli, 2, 11—3, 21

¹¹ Et abiit Elcana Ramatha, in domum suam:
puer autem erat minister in conspectu Domini ante
faciem Heli sacerdotis.

¹² Porro filii Heli, filii Belial, nescientes Domi-
num, ¹³ neque officium sacerdotum ad populum: sed quicunque immolasset victimam, veniebat puer sacerdotis, dum coquerentur carnes, et habebat fuscinulam tridentem in manu sua, ¹⁴ et mittebat eam in lebetem, vel in caldarium, aut in ollam, sive in cacabum: et omne, quod levabat fuscinula, tollebat sacerdos sibi. Sic faciebant universo Israeliti venientium in Silo. ¹⁵ Etiam antequam adolerent adipem, veniebat puer sacerdotis, et dicebat immolanti: Da mihi carnem, ut coquam sacerdoti: non enim accipiam a te carnem coctam, sed crudam. ¹⁶ Dicebatque illi immolans: Incendatur primum iuxta morem hodie adeps, et tolle tibi quantumcumque desiderat anima tua. Qui respondens aie-

(6) Dt 32, 39; Tob 13, 2; Sap 16, 13,

quia hu-
miles ex-
altabun-
tur

superbi
vero
humilia-
buntur

Ministe-
rium
Samuelis

peccata
filiorum
Heli

bat ei: Nequaquam: nunc enim dabis, alioquin tollam vi. ¹⁷ Erat ergo peccatum puerorum grande nimis coram Domino: quia retrahebant homines a sacrificio Domini.

fecunditas Annæ

¹⁸ Samuel autem ministrabat ante faciem Domini, puer, accinctus ephod lineo. ¹⁹ Et tunicam parvam faciebat ei mater sua, quam afferebat statutis diebus, ascendens cum viro suo, ut immolaret hostiam sollemnem. ²⁰ Et benedixit Heli Elcanæ et uxori eius: dixitque ei: Reddat tibi Dominus semen de muliere hac, pro fenore quod commodasti Domino. Et abierunt in locum suum. ²¹ Visitavit ergo Dominus Annam, et concepit, et peperit tres filios, et duas filias: et magnificatus est puer Samuel apud Dominum.

lenitas et clementia
Heli

²² Heli autem erat senex valde, et audivit omnia quæ faciebant filii sui universo Israeli: et quomodo dormiebant cum mulieribus quæ observabant ad ostium tabernaculi: ²³ et dixit eis: Quare facitis res huiuscmodi, quas ego audio, res pessimæ, ab omni populo? ²⁴ Nolite filii mei: non enim est bona fama, quam ego audio, ut transgreedi faciatis populum Domini. ²⁵ Si peccaverit vir in virum, placari ei potest Deus: si autem in Dominum peccaverit vir, quis orabit pro eo? Et non audierunt vocem patris sui: quia voluit Dominus occidere eos.

gratia
Samuelis
prædictio
poema
per vi-
rum Dei

²⁶ Puer autem Samuel proficiebat, atque crescebat, et placebat tam Domino quam hominibus.

²⁷ Venit autem vir Dei ad Heli, et ait ad eum: Hæc dicit Dominus: Numquid non aperte revelatus sum domui patris tui, cum essent in Ægypto in domo Pharaonis? ²⁸ Et elegi eum ex omnibus tribubus Israel mihi in sacerdotem, ut ascenderet ad altare meum, et aduloret mihi incensum, et portaret ephod coram me: et dedi domui patris tui omnia de sacrificiis filiorum Israeli. ²⁹ Quare calce abieciisti victimam meam, et munera mea quæ præcepisti ut offerrentur in templo: et magis honrasti filios tuos quam me, ut comedederis primicias omnis sacrificii Israeli populi mei? ³⁰ Propterea

ait Dominus Deus Israel: Loquens locutus sum, ut domus tua, et domus patris tui ministraret in conspectu meo, usque in sempiternum. Nunc autem dicit Dominus: Absit hoc a me: sed quicumque glorificaverit me, glorificabo eum: qui autem contemnunt me, erunt ignobiles. ³¹ Ecce dies veniunt: et præcidam brachium tuum, et brachium domus patris tui, ut non sit senex in domo tua. ³² Et videbis æmulum tuum in templo, in universis prosperis Israel: et non erit senex in domo tua omnibus diebus. ³³ Verumtamen non auferam penitus virum ex te ab altari meo: sed ut deficiant oculi tui, et tabescat anima tua: et pars magna domus tuæ morietur cum ad virilem ætatem venerit. ³⁴ Hoc autem erit tibi signum, quod venturum est duobus filiis tuis, Ophni et Phinees: In die uno morientur ambo. ³⁵ Et suscitabo mihi sacerdotem fidelem, qui iuxta cor meum, et animam meam faciet: et ædificabo ei domum fidem, et ambulabit coram Christo meo cunctis diebus. ³⁶ Futurum est autem, ut quicumque remanserit in domo tua, veniat ut oreter pro eo, et offerat nummum argenteum, et tortam panis, dicatque: Dimebit me obsecro ad unam partem sacerdotalem, ut comedam bucellam panis.

3 ¹ Puer autem Samuel ministrabat Domino coram Heli, et sermo Domini erat pretiosus in diebus illis, non erat visio manifesta. ² Factum est ergo in die quadam, Heli iacebat in loco suo, et oculi eius caligaverant, nec poterat videre: ³ lucerna Dei antequam extingueretur, Samuel dormiebat in templo Domini, ubi erat arca Dei. ⁴ Et vocavit Dominus Samuel. Qui respondens, ait: Ecce ego. ⁵ Et curcurrit ad Heli, et dixit: Ecce ego: vocasti enim me. Qui dixit: Non vocavi: revertere, et dormi. Et abiit, et dormivit. ⁶ Et adiecit Dominus rursum vocare Samuelem. Consurgensque Samuel, abiit ad Heli, et dixit: Ecce ego: quia vocasti me. Qui respondit: Non vocavi te fili mi: revertere et

et per
Samue-
lem

dormi. ⁷ Porro Samuel necdum sciebat Dominum, neque revelatus fuerat ei sermo Domini. ⁸ Et adiecit Dominus, et vocavit adhuc Samuelem tertio. Qui consurgens abiit ad Heli, ⁹ et ait: Ecce ego: quia vocasti me. Intellexit ergo Heli quia Dominus vocaret puerum: et ait ad Samuelem: Vade, et dormi: et si deinceps vocaverit te, dices: Loquere Domine, quia audit servus tuus. Abiit ergo Samuel, et dormivit in loco suo. ¹⁰ Et venit Dominus, et stetit: et vocavit, sicut vocaverat secundo, Samuel, Samuel. Et ait Samuel: Loquere Domine, quia audit servus tuus. ¹¹ Et dixit Dominus ad Samuelem: Ecce ego facio verbum in Israel: quod qui-cumque audierit, tinnient ambae aures eius. ¹² In die illa suscitabo adversum Heli omnia que locutus sum super domum eius: incipiam, et complebo. ¹³ Prædicti enim ei quod iudicaturus esset domum eius in æternum, propter iniquitatem, eo quod noverat indigne agere filios suos, et non corripiuerit eos. ¹⁴ Idcirco iuravit Domui Heli quod non expietur iniquitas domus eius victimis et muneribus usque in æternum. ¹⁵ Dormivit autem Samuel usque mane, aperuitque ostia domus Domini. Et Samuel timebat indicare visionem Heli. ¹⁶ Vocavit ergo Heli Samuelem, et dixit: Samuel fili mi? Qui respondens, ait: Prästo sum. ¹⁷ Et interrogavit eum: Quis est sermo, quem locutus est Dominus ad te? oro te ne celaveris me. Hæc faciat tibi Deus, et hæc addat, si absconderis a me sermonem ex omnibus verbis, que dicta sunt tibi. ¹⁸ Indicavit itaque ei Samuel universos sermones, et non abscondit ab eo. Et ille respondit: Dominus est: quod bonum est in oculis suis faciat.

qui propheta agnoscitur

¹⁹ Crevit autem Samuel, et Dominus erat cum eo, et non cecidit ex omnibus verbis eius in terram. ²⁰ Et cognovit universus Israel a Dan, usque Bersabee, quod fidelis Samuel propheta esset Dominus. ²¹ Et addidit Dominus ut appareret in Silo, quoniam revelatus fuerat Dominus Samueli in Silo, iuxta verbum Domini. Et evenit sermo Samuelis universo Israeli.

3. Impletio prophetæ præcedentis, 4, 1—22

⁴ ¹ Et factum est in diebus illis, convenerunt Philisthiim in pugnam: et egressus est Israel ob viam Philisthiim in prælium, et castrametatus est iuxta Lapidem adiutorii. Porro Philisthiim venerunt in Aphec, ² et instruxerunt aciem contra Israel. Initio autem certamine, terga vertit Israel Philistheis: et cæsa sunt in illo certamine passim per agros, quasi quattuor milia virorum. ³ Et reversus est populus ad castra: dixeruntque maiores natu de Israel: Quare percussit nos Dominus hodie coram Philisthiis? Afferamus ad nos de Silo arcam fœderis Domini, et veniat in medium nostri, ut salvet nos de manu inimicorum nostrorum.

⁴ Misit ergo populus in Silo, et tulerunt inde arcam fœderis Domini exercitum sedentis super Cherubim: erantque duo filii Heli cum arca fœderis Dei, Ophni et Phinees. ⁵ Cumque venisset arca fœderis Domini in castra, vociferatus est omnis Israel clamore grandi, et personum terra. ⁶ Et audierunt Philisthiim vocem clamoris, dixeruntque: Quænam est hæc vox clamoris magni in castris Hebraeorum? Et cognoverunt quod arca Domini venisset in castra. ⁷ Timueruntque Philisthiim, dicentes: Venit Deus in castra. Et ingemuerunt, dicentes: ⁸ Væ nobis: non enim fuit tanta exsultatio heri et nudiustertius: vae nobis. Quis nos salvabit de manu Deorum sublimium istorum? hi sunt Dii, qui percusserunt Ægyptum omni plaga, in deserto. ⁹ Confortamini, et estote viri, Philisthiim: ne servatiis Hebreis, sicut et illi servierunt vobis: confortamini, et bellate. ¹⁰ Pugnaverunt ergo Philisthiim, et cæsus est Israel, et fugit unusquisque in tabernaculum suum: et facta est plaga magna nimis: et ceciderunt de Israel triginta milia pedi-tum. ¹¹ Et arca Dei capta est: duo quoque filii Heli mortui sunt, Ophni et Phinees.

¹² Currens autem vir de Benjamin ex acie, venit in Silo in die illa, scissa ueste, et conspersus pulvere caput. ¹³ Cumque ille venisset, Heli se-debat super sellam contra viam spectans. Erat enim

Israel a Philistiis ceditur

arcæ capiatur et filii Heli moriuntur

Heli fractus cervicibus occumbit

cor eius pavens pro arca Dei. Vir autem ille postquam ingressus est, nuntiavit urbi: et ululavit omnis civitas. ¹⁴ Et audivit Heli sonitus clamoris, dixitque: Quis est hic sonitus tumultus huius? At ille festinavit, et venit, et nuntiavit Heli. ¹⁵ Heli autem erat nonaginta et octo annorum, et oculi eius caligaverant, et videre non poterat. ¹⁶ Et dixit ad Heli: Ego sum qui veni de praetorio, et ego qui de acie fugi hodie. Cui ille ait: Quid actum est filii mi? ¹⁷ Respondens autem ille, qui nuntiabat, Fugit, inquit, Israel coram Philisthiis, et ruina magna facta est in populo: insuper et duo filii tui mortui sunt, Ophni et Phinees: et arca Dei capta est. ¹⁸ Cumque ille nominasset arcam Dei, cecidit de sella retrorsum iuxta ostium, et fractis cervicibus mortuus est. Senex enim erat vir et grandevus: et ipse iudicavit Israel quadraginta annis.

¹⁹ Nurus autem eius, uxor Phinees, prægnans erat, vicinaque partui: et auditio nuntio quod capta esset arca Dei, et mortuus esset sacerdos suus, et vir suus, incurvavit se et peperit: irruerant enim in eam dolores subiti. ²⁰ In ipso autem momento mortis eius, dixerunt ei que stabant circa eam: Ne timeas, quia filium peperisti. Quæ non respondit eis, neque animadverterit. ²¹ Et vocavit puerum, Ichabod, dicens: Translata est gloria de Israel, quia capta est arca Dei, et pro socero suo et pro viro suo; ²² et ait: Translata est gloria ab Israel, eo quod capta esset arca Dei.

II. Index Samuel, 5, 1—7, 17

1. De arca fœderis, 5, 1—7, 1

In templum Da-
gon infer-
tur

¹ Philisthiim autem tulerunt arcam Dei, et aspor-
taverunt eam a Lapide adiutorii in Azotum. ² Tuleruntque Philisthiim arcam Dei, et intulerunt eam in templum Dagon, et statuerunt eam iuxta Dagon. ³ Cumque surrexissent dilucilo Azotii altera die, ecce Dagon iacebat pronus in terra ante arcam Domini: et tulerunt Dagon, et restituerunt eum in locum suum. ⁴ Rursumque mane die altera

consurgentes, invenerunt Dagon iacentem super faciem suam in terra coram arca Domini: caput autem Dagon, et duas palmæ manuum eius abscissæ erant super limen: ⁵ porro Dagon solus truncus remanserat in loco suo. Propter hanc causam non calcant sacerdotes Dagon, et omnes qui ingrediuntur templum eius, super limen Dagon in Azoto, usque in hodiernum diem. ⁶ Aggravata est autem manus Domini super Azotios, et demolitus est eos: et percussit in secretiori parte natum Azotum, et fines eius. Et ebullierunt villæ et agri in medio regionis illius, et nat sunt mures, et facta est confusio mortis magnæ in civitate. ⁷ Videntes autem viri Azotii huiuscmodi plagam, dixerunt: Non maneat arca Dei Israel apud nos: quoniam dura est manus eius super nos, et super Dagon deum nostrum.

⁸ Et mittentes congregaverunt omnes satrapas Philisthinorum ad se, et dixerunt: Quid faciemus de arca Dei Israel? Responderuntque Gethæ: Circumducatur arca Dei Israel. Et circumduxerunt arcam Dei Israel. ⁹ Illis autem circumducentibus eam, flebat manus Domini per singulas civitates interfectionis magnæ nimis: et percutiebat viros uniuscuiusque urbis, a parvo usque ad maiorem, et computrescebant prominentes extales eorum. Inieruntque Gethæ consilium, et fecerunt sibi sedes pelliceas. ¹⁰ Miserunt ergo arcam Dei in Accaron. Cumque venisset arca Dei in Accaron, exclamaverunt Accaronitæ, dicentes: Adduxerunt ad nos arcam Dei Israel, ut interficiat nos et populum nostrum.

¹¹ Miserunt itaque et congregaverunt omnes satrapas Philisthinorum: qui dixerunt: Dimittite arcam Dei Israel, et revertatur in locum suum, et non interficiat nos cum populo nostro. ¹² Fiebat enim pavor mortis in singulis urbibus, et gravissima valde manus Dei. Viri quoque, qui mortui non fuerant, percutiebantur in secretiori parte natum:

(6) Ps 77, 66.

per urbes
circum-
ducitur

dimitten-
da decla-
ratur

et ad consilium sa-
cerdotum

et ascendebat ululatus uniuscuiusque civitatis in
caelum.

G ¹ Fuit ergo arca Domini in regione Philistinorum septem mensibus. ² Et vocaverunt Philistini sacerdotes et divinos, dicentes: Quid faciemus de arca Domini? indicate nobis quomodo remittamus eam in locum suum. Qui dixerunt: ³ Si remittitis arcum Dei Israel, nolite dimittere eam vacuam, sed quod debetis, redite ei pro peccato, et tunc curabimini: et scietis quare non recedat manus eius a vobis. ⁴ Qui dixerunt: Quid est quod pro delicto reddere debeamus ei? Responderuntque illi: ⁵ luxta numerum provinciarum Philistinorum quinque anos aureos facietis, et quinque mures aureos: quia plaga una fuit omnibus vobis, et satrapis vestris. Facietisque similitudines anorum vestrorum, et similitudines murium, qui demoliti sunt terram, et dabitis Deo Israel gloriam: si forte relevet manus suam a vobis, et a diis vestris, et a terra vestra. ⁶ Quare aggravatis corda vestra, sicut aggravavit Aegyptus, et Pharao cor suum? Nonne postquam percussus est, tunc dimisit eos, et abiérunt? ⁷ Nunc ergo arripite et facite plastrum novum unum: et duas vaccas fetas, quibus non est impositum iugum, iungite in plaastro, et recludite vitulos euarum domi. ⁸ Tolletisque arcam Domini, et ponitis in plaastro, et vasa aurea, quae exsolvistis ei pro delicto, ponitis in capsellam ad latus eius: et dimittite eam ut vadat. ⁹ Et aspicietis: et si quidem per viam finium suorum ascenderit contra Bethsames, ipse fecit nobis hoc malum grande: sin autem, minime: sciemos quia nequaquam manus eius tetigit nos, sed casu accidit. ¹⁰ Fecerunt ergo illi hoc modo: et tollentes duas vaccas, quae lactabant vitulos, iunxerunt ad plastrum, vitulosque euarum concluserunt domi. ¹¹ Et posuerunt arcam Dei super plastrum, et capsellam, quae habebat mures aureos et similitudines anorum. ¹² Ibant autem in directum vaccæ per

(6) Ex 12, 31.

in Beth-
sames
remitti-
tur

viam, quæ ducit Bethsames, et itinere uno gradiebantur, pergentes et mugientes: et non declinabant neque ad dextram neque ad sinistram: sed et satrapæ Philistinum sequebantur usque ad terminos Bethsames. ¹³ Porro Bethsamitæ metebant triticum in valle: et elevantes oculos suos, viderunt arcum, et gavisi sunt cum vidissent. ¹⁴ Et plastrum venit in agrum Iosue Bethsamitæ, et stetit ibi. Erat autem ibi lapis magnus, et conciderunt ligna plaustri, vaccasque posuerunt super ea holocaustum Domino. ¹⁵ Levite autem deposuerunt arcum Dei, et capsellam, quæ erat iuxta eam, in qua erant vasa aurea, et posuerunt super lapidem grandem. Viri autem Bethsamitæ obtulerunt holocausta, et immolaverunt victimas in die illa Domino. ¹⁶ Et quinque satrapæ Philistinorum viderunt, et reversi sunt in Accaron in die illa. ¹⁷ Hi sunt autem anni aurei, quos reddiderunt Philistinum pro delicto, Domino: Azotus unum, Gaza unum, Ascalon unum, Geth unum, Accaron unum: ¹⁸ et mures aureos secundum numerum urbium Philistinum, quinque provinciarum, ab urbe murata, usque ad villam, quae erat absque muro, et usque ad Abel-magnum, super quem posuerunt arcam Domini, quæ erat usque in illum diem in agro Iosue Bethsamitæ.

Percussit autem de viris Bethsamitibus, eo quod vidissent arcam Domini: et percussit de populo septuaginta viros, et quinquaginta millia plebis. Luxitque populus, eo quod Dominus percussisset plebem plaga magna. ²⁰ Et dixerunt viri Bethsamitæ: quis poterit stare in conspectu Domini Dei sancti huius? et ad quem ascendet a nobis? ²¹ Miseruntque nuntios ad habitatores Cariathiarim, dicentes: Reduxerunt Philistinum arcam Domini, descendite, et reducite eam ad vos.

T ¹ Venerunt ergo viri Cariathiarim, et reduxerunt arcam Domini, et intulerunt eam in dominum Abinadab in Gabaa: Eleazarum autem filium eius sanctificaverunt, ut custodiret arcam Domini.

percussis
Bethsa-
mitibus

in
Cariath-
iarim
reducitur

2. De ducatu Samuelis, 7, 2—17

Israelitas
convertit

² Et factum est, ex qua die mansit arca Domini in Cariathiarim, ³ multiplicati sunt dies (erat quippe iam annus vigesimus) et requievit omnis domus Israel post Dominum. ⁴ Ait autem Samuel ad universam domum Israel, dicens: Si in toto corde vestro revertimini ad Dominum, auferite deos alienos de medio vestri, Baalim et Astaroth: et præparate corda vestra Domino, et servite ei soli, et eruet vos de manu Philistinorum. ⁵ Abstulerunt ergo filii Israel Baalim et Astaroth, et servierunt Domino soli. ⁶ Dixit autem Samuel: Congregate universum Israel in Maspeth, ut orem pro vobis Dominum. ⁷ Et convenerunt in Maspeth: hauseruntque aquam, et effuderunt in conspectu Domini, et ieiunaverunt in die illa, atque dixerunt ibi: Peccavimus Domino. Iudicavitque Samuel filios Israel in Maspeth.

⁸ Et audierunt Philisthiim quod congregati essent filii Israel in Maspeth, et ascenderunt satrapæ Philistinorum ad Israel. Quod cum audissent filii Israel, timuerunt a facie Philistinorum. ⁹ Dixeruntque ad Samuelem: Ne cesses pro nobis clamare ad Dominum Deum nostrum, ut salvet nos de manu Philistinorum. ¹⁰ Tulit autem Samuel agnum lactentem unum, et obtulit illum holocaustum integrum Domino: et clamavit Samuel ad Dominum pro Israel, et exaudiuit eum Dominus. ¹¹ Factum est autem, cum Samuel offerret holocaustum, Philisthiim infere præcium contra Israel: intonuit autem Dominus fragore magno in die illa super Philisthiim, et exterruit eos, et cæsi sunt a facie Israel. ¹² Egressique viri Israel de Maspeth persecuti sunt Philistheos, et percusserunt eos usque ad locum, qui erat subter Bethchar. ¹³ Tulit autem Samuel lapidem unum, et posuit eum inter Maspeth et inter Sen: et vocavit nomen loci illius, Lapis adiutorii. Dixitque: Hucusque auxiliatus est nobis Dominus. ¹⁴ Et humiliati sunt Philisthiim, nec apposuerunt ultra ut venirent in terminos Israel.

(3) Dt 6, 13; Mt 4, 10. — (11) Sir 46, 21.

Facta est itaque manus Domini super Philistheos, cunctis diebus Samuelis. ¹⁴ Et redditæ sunt urbes, quas tulerant Philisthiim ab Israel, Israeli, ab Accaron usque Geth, et terminos suos: liberavique Israel de manu Philistinorum, eratque pax inter Israel et Amorrhæum.

¹⁵ Iudicabat quoque Samuel Israelem cunctis diebus vita sua: ¹⁶ et ibat per singulos annos circuens Bethel et Galgalia et Maspeth, et iudicabat Israelem in supradictis locis. ¹⁷ Revertebaturque in Ramatha: ibi enim erat domus eius, et ibi iudicabat Israelem: aedicavit etiam ibi altare Domino.

PARS ALTERA

Saul primus rex Israel, 8, 1—31

I. Ante relectionem eius, 8, 1—15, 35

1. Populus regem petit, 8, 1—22

8 ¹ Factum est autem cum senuisset Samuel, post sui filios suos iudices Israel. ² Fuitque nomen filii eius primogeniti loel: et nomen secundi Abia, iudicium in Bersabee. ³ Et non ambulaverunt filii illius in viis eius: sed declinaverunt post avaritiam, acceperuntque munera, et perverterunt iudicium. ⁴ Congregati ergo universi maiores natu Israel, venerunt ad Samuelem in Ramatha. ⁵ Dixeruntque ei: Ecce tu senuisti, et filii tui non ambulant in viis tuis: constitue nobis regem, ut iudicet nos, sicut et universæ habent nationes.

⁶ Dispicuit sermo in oculis Samuelis, eo quod dixissent: Da nobis regem, ut iudicet nos. Et oravit Samuel ad Dominum. ⁷ Dixit autem Dominus ad Samuelem: Audi vocem populi in omnibus que loquuntur tibi; non enim te abiecerunt, sed me, ne regnem super eos. ⁸ Luxta omnia opera sua, quæ fecerunt a die que eduxi eos de Ægypto usque ad diem hanc: sicut dereliquerunt me, et servierunt diis alienis, sic faciunt etiam tibi. ⁹ Nunc ergo

(5) Os 13, 10; Act 13, 21.

populum
iudicat

Maiores
regem
postulant

Dominus
eis annuit

vocem eorum audi: verumtamen contestare eos, et prædicere eis ius regis, qui regnaturus est super eos.

¹⁰ Dixit itaque Samuel omnia verba Domini ad populum, qui petierat a se regem, ¹¹ et ait: Hoc erit ius regis, qui imperaturus est vobis: Filios vestros tollet, et ponet in curribus suis, facietque sibi equites et præcursorum quadrigarum suarum, ¹² et constituet sibi tribunos, et centuriones, et aratores agrorum suorum, et messores segetum, et fabros armorum et currum suorum. ¹³ Filias quoque vestras faciet sibi unguentarias, et focarias, et pani-
ficas. ¹⁴ Agros quoque vestros, et vineas, et olive-
veta optima tollet, et dabit servis suis. ¹⁵ Sed et segetes vestras, et vinearum redditus addecimabit, ut det eunuchis et famulis suis. ¹⁶ Servos etiam vestros, et ancillas, et iuvenes optimos, et asinos auferet, et ponet in opere suo. ¹⁷ Greges quoque vestros addecimabit, vosque eritis ei servi. ¹⁸ Et clamabitis in die illa a facie regis vestri, quem ele-
gistis vobis: et non exaudiet vos Dominus in die illa, quia petistis vobis regem.

¹⁹ Noluit autem populus audire vocem Samue lis, sed dixerunt: Neququam: rex enim erit super nos, ²⁰ et erimus nos quoque sicut omnes gentes: et iudicabit nos rex noster, et egredietur ante nos, et pugnabit bella nostra pro nobis. ²¹ Et audivit Samuel omnia verba populi, et locutus est ea in auribus Domini. ²² Dixit autem Dominus ad Samuelem: Audi vocem eorum, et constitue super eos regem. Et ait Samuel ad viros Israel: Vadat unusquisque in civitatem suam.

2. Saul rex ungitur, 9, 1—10, 16

9 ¹ Et erat vir de Benjamin nomine Cis, filius Abiel, filii Seror, filii Bechorath, filii Aphia, filii viri Iemini, fortis robore. ² Et erat ei filius vocabulo Saul, electus et bonus: et non erat vir de filiis Israel melior illo; ab humero et sursum eminebat super omnem populum. ³ Perierant autem asinæ Cis patris Saul: et dixit Cis ad Saul filium suum: Tolle tecum unum de pueris, et consurgens vade,

Samuel
ius regis
prædictus

populus
in petitio-
ne per-
stat

Saul asi-
nas que-
rensis

et quare asinas. Qui cum transissent per montem Ephraim, ⁴ et per terram Salisa, et non inveniens, transierunt etiam per Terram Salim, et non erant: sed et per Terram Iemini, et minime reppererunt. ⁵ Cum autem venissent in Terram Suph, dixit Saul ad puerum, qui erat cum eo: Veni et revertamur, ne forte dimiserit pater meus asinas, et sollicitus sit pro nobis. ⁶ Qui ait ei: Ecce vir Dei est in civitate hac, vir nobilis: omne, quod loquitur, sine ambiguitate venit; nunc ergo eamus illuc, si forte indicet nobis de via nostra, propter quam venimus. ⁷ Dixitque Saul ad puerum suum: Ecce ibimus: quid feremus ad virum Dei? panis defecit in sitarci nostri: et sportulam non habemus, ut demus homini Dei, nec quidquam aliud. ⁸ Rursum puer respondit Sauli, et ait: Ecce inventa est in manu mea quarta pars stateri argenti, demus homini Dei, ut indicet nobis viam nostram. ⁹ (Olim in Israel sic loquebatur unusquisque vadens consulere Deum: Venite, et eamus ad Vidensem. Qui enim Propheta dicitur hodie, vocabatur olim Videns). ¹⁰ Et dixit Saul ad puerum suum: Optimus sermo tuus, Veni, eamus. Et ierunt in civitatem, in qua erat vir Dei. ¹¹ Cumque ascenderent clivum civitatis, invenerunt puellas egredientes ad haerientiam aquam, et dixerunt eis: Num hic est Videns? ¹² Quae respondentes, dixerunt illis: Hic est: ecce ante te, festina nunc: hodie enim venit in civitatem, quia sacrificium est hodie populi in excelsu. ¹³ Ingredientes urbem, statim inveniens eum antequam ascendat excelsum ad descendunt; neque enim comesurus est populus donec ille veniat: quia ipse benedit hostiae, et deinceps comedunt qui vocati sunt. Nunc ergo consendite, quia hodie reperiens eum. ¹⁴ Et ascenderunt in civitatem.

Cumque illi ambularent in medio urbis, apparuit Samuel egrediens obviam eis, ut ascenderet in excelsum. ¹⁵ Dominus autem revelaverat auriculam Samue lis ante unam diem quam veniret Saul, di-

(15) Act 13, 21.

a Samue-
le hono-
ratur

cens: ¹⁶ Hac ipsa hora, quæ nunc est, cras mittam virum ad te de Terra Benjamin, et unges eum ducem super populum meum Israel: et salvabit populum meum de manu Philistinorum: quia respexi populum meum, venit enim clamor eorum ad me.

¹⁷ Cumque aspexisset Samuel Saulem, Dominus dixit ei: Ecce, vir, quem dixeram tibi, iste dominabit populo meo. ¹⁸ Accessit autem Saul ad Samuelem in medio portæ, et ait: Indica, oro, mihi, ubi est domus Videntis. ¹⁹ Et respondit Samuel Sauli dicens: Ego sum Videns; ascende ante me in excelsum, ut comedatis mecum hodie, et dimittam te mane: et omnia, quæ sunt in corde tuo, indicabo tibi. ²⁰ Et de asinis, quas nudiustertius perdidisti, ne sollicitus sis, qui inventæ sunt. Et cuius erunt optima quæque Israel? nonne tibi et omni domui patris tui? ²¹ Respondens autem Saul, ait: Numquid non filius Iemini ego sum de minima tribu Israel, et cognatio mea novissima inter omnes familias de tribu Benjamin? quare ergo locutus es mihi sermonem istum? ²² Assumens itaque Samuel Saulem, et puerum eius, introduxit eos in triclinium, et dedit eis locum in capite eorum, qui fuerant invitati; erant enim quasi triginta viri. ²³ Dixitque Samuel coco: Da partem, quam dedi tibi, et præcepit ut reponeres seorsum apud te. ²⁴ Levavit autem cocus armum, et posuit ante Saul. Dixitque Samuel: Ecce quod remansit, pone ante te, et comedere: quia de industria servatum est tibi, quando populum vocavi. Et comedit Saul cum Samuele in die illa. ²⁵ Et descenderunt de excelso in oppidum, et locutus est cum Saule in salario: stravitque Saul in salario, et dormivit.

²⁶ Cumque mane surrexissent, et iam elucesceret, vocavit Samuel Saulem in salario, dicens: Surge, et dimittam te. Et surrexit Saul: egressique sunt ambo, ipse videlicet, et Samuel. ²⁷ Cumque descenderent in extrema parte civitatis, Samuel dixit ad Saul: Dic pueru ut antecedat nos, et transeat: tu autem subsiste paulisper, ut indicem tibi verbum Domini.

princeps
populi
ungitur

10 ¹ Tulit autem Samuel lenticulam olei, et effudit super caput eius, et deosculatus est eum, et ait: Ecce, unxit te Dominus super hereditatem suam in principem, et liberabis populum suum de manibus inimicorum eius, qui in circuitu eius sunt.

Et hoc tibi signum, quin unxit te Deus in principem. ² Cum abieris hodie a me, inveniens duos viros iuxta sepulcrum Rachel in finibus Benjamin, in meridie, dicentque tibi: Inventæ sunt asinæ, ad quas ieras perquirendas: et intermissis pater tuus asinis, sollicitus est pro vobis, et dicit: Quid faciam de filio meo? ³ Cumque abieris inde, et ultra transieris, et veneris ad quercum Thabor, invenient te ibi tres viri ascendentib[us] ad Deum in Bethel, unus portans tres hædos, et aliis tres tortas panis, et aliis portans lagenam vini. ⁴ Cumque te salutaverint, dabunt tibi duos panes, et accipies de manu eorum. ⁵ Post hæc venies in collem Dei, ubi est statio Philistinorum: et cum ingressus fueris ibi urbem, obvium habebis gregem prophetarum descendenterium de excelso, et ante eos psalterium et tympanum, et tibiam, et citharam, ipsosque prophetantes. ⁶ Et insiliet in te Spiritus Domini, et prophetabis cum eis, et mutaberis in virum alium. ⁷ Quando ergo evenierit signa hæc omnia tibi, fac quæcumque invenerit manus tua, quia Dominus tecum est. ⁸ Et descendens ante me in Galgala, (ego quippe descendam ad te) ut offeras oblationem, et immoles victimas pacificas: septem diebus exspectabis, donec veniam ad te, et ostendam tibi quid facias.

⁹ Itaque cum avertisset humerum suum ut abiret a Samuele, immutavit ei Deus cor aliud, et venerunt omnia signa hæc in die illa. ¹⁰ Veneruntque ad predictum collem, et ecce cuneus prophetarum obvius ei: et insiluit super eum Spiritus Domini, et prophetavit in medio eorum. ¹¹ Videntes autem omnes qui noverant eum heri et nudiustertius, quod

signa a
Samuele
prædicta

201
202

impleta
videt

(1) Act 13, 21.

prophetia
ce-
lat

esset cum prophetis, et prophetaret, dixerunt ad invicem: Quænam res accidit filio Cis? num et Saul inter prophetas? ¹² Responditque alius ad alterum, dicens: Et quis pater eorum? propterea verbum est in proverbium: Num et Saul inter prophetas?

¹³ Cessavit autem prophetare, et venit ad excelsum. ¹⁴ Dixitque paterus Saul ad eum, et ad puerum eius: Quo abiistis? Qui responderunt: Quærere asinas: quas cum non repperissemus, venimus ad Samuelem. ¹⁵ Et dixit ei paterus suus: Indica mihi quid dixerit tibi Samuel. ¹⁶ Et ait Saul ad patrem suum: Indicavit nobis quia invente essent asinæ. De sermone autem regni non indicavit ei quem locutus fuerat ei Samuel.

3. Sorte populo designatur, 10, 17—27

Saul pro-
ponitur

¹⁷ Et convocavit Samuel populum ad Dominum in Maspha: ¹⁸ et ait ad filios Israel: Hæc dicit Dominus Deus Israel: Ego eduxi Israel de Ægypto, et erui vos de manu Ægyptiorum, et de manu omnium regum qui affligebant vos. ¹⁹ Vos autem hodie proiecisti Deum vestrum, qui solus salvavit vos de universis malis, et tribulationibus vestris: et dixistis: Nequaquam: sed regem constitue super nos. Nunc ergo stat coram Domino per tribus vestras, et per familias. ²⁰ Et applicuit Samuel omnes tribus Israel, et cecidit sors tribus Benjamin. ²¹ Et applicuit tribum Beniamini et cognationes eius, et cecidit cognatio Metri, et pervenit usque ad Saul filium Cis. Quæsierunt ergo eum, et non est inventus. ²² Et consulerunt post hæc Dominum utrumnam venturus esset illuc. Responditque Dominus: Ecce absconditus est domi. ²³ Cucurrent itaque et tulerunt eum inde: stetique in medio populi, et altior fuit universo populo ab humero et sursum. ²⁴ Et ait Samuel ad omnem populum: Certe videtis quem elegit Dominus, quo-

(12) Inf 19, 24. — (19) Sup 8, 19.

niam non sit similis illi in omni populo. Et clamat omnis populus, et ait: Vivat rex.

²⁵ Locutus est autem Samuel ad populum legem regni, et scripsit in libro, et reposuit coram Domino: et dimisit Samuel omnem populum, singulos in domum suam. ²⁶ Sed et Saul abiit in domum suam in Gabaa: et abiit cum eo pars exercitus, quorum tetigerat Deus corda. ²⁷ Filii vero Belial dixerunt: Num salvare nos poterit iste? Et despexerunt eum, et non attulerunt ei munera: ille vero dissimulabat se audire.

4. Rex ab omnibus approbatur, 11, 1—15

11 ¹ Et factum est quasi post mensem, ascendit Naas Ammonites, et pugnare coepit adversum labes Galaad. Dixeruntque omnes viri labes ad Naas: Habeto nos federatos, et serviemus tibi.

² Et respondit ad eos Naas Ammonites: In hoc feriam vobiscum fœdus, ut eruam omnium vestrum oculos dextros, ponamque vos opprobrium in universo Israel. ³ Et dixerunt ad eum seniores labes: Concede nobis septem dies, ut mittamus nuntios ad universos terminos Israel: et si non fuerit qui defendat nos, egrediemur ad te. ⁴ Venerunt ergo nuntii in Gabaa Saulis: et locuti sunt verba hæc, audiente populo: et levavit omnis populus vocem suam, et flevit. ⁵ Et ecce Saul veniebat, sequens boves de agro, et ait: Quid habet populus quod plorat? Et narraverunt ei verba virorum labes.

⁶ Et insilivit Spiritus Domini in Saul, cum audisset verba hæc, et iratus est furor eius nimis. ⁷ Et assumens utrumque bovem, concidit in frusta, misitque in omnes terminos Israel per manum nuntiorum, dicens: Quicumque non exierit, et secutus fuerit Saul et Samuel, sic fieri bobus eius. Invasit ergo timor Domini populum, et egressi sunt quasi vir unus. ⁸ Et recensuit eos in Bezech: fueruntque filiorum Israel trecenta millia: virorum autem Iuda triconta millia. ⁹ Et dixerunt nuntii, qui venerant: Sic dicetis viiris, qui sunt in labes Galaad: Cras erit vobis salus, cum incaluerit sol. Venerunt ergo

sed di-
verse
accipitur

Ammoni-
tis per-
cussis

regnum
innovatur

nuntii, et annuntiaverunt viris Iabes: qui lætati sunt.¹⁰ Et dixerunt: Mane exhibimus ad vos: et facietis nobis omne quod placuerit vobis.¹¹ Et factum est, cum dies crastinus venisset, constituit Saul populum in tres partes: et ingressus est media castra in vigilia matutina, et percussit Ammon usque dum incalesceret dies: reliqui autem dispersi sunt, ita ut non relinquerentur in eis duo pariter.

¹² Et ait populus ad Samuelem: Quis est iste qui dixit: Saul num regnabit super nos? Date viros, et interficiemus eos.¹³ Et ait Saul: Non occidetur quisquam in die hac, quia hodie fecit Dominus salutem in Israel.¹⁴ Dixit autem Samuel ad populum: Venite, et eamus in Galgala, et innoveremus ibi regnum.¹⁵ Et perrexit omnis populus in Galgala, et fecerunt ibi regem Saul coram Domino in Galgala, et immolaverunt ibi victimas pacificas coram Domino. Et lætatus est ibi Saul, et cuncti viri Israel nimis.

5. Samuel a ducatu recedit, 12, 1—25

Innocens
declaratur

12 ¹Dixit autem Samuel ad universum Israel:
² Ecce audivi vocem vestram iuxta omnia quæ locuti estis ad me, et constitui super vos regem.
² Et nunc rex graditur ante vos: ego autem senui, et incanui: porro filii mei vobiscum sunt: itaque conversatus coram vobis ab adolescentia mea usque ad hanc diem, eccœ præsto sum.³ Loquimini de me coram Domino, et coram Christo eius, utrum bovem cuiusquam tulerim, aut asinum: si quempiam calumniatus sum, si oppressi aliquem, si de manu cuiusquam munus accepi: et contemnam illud hodie, restituamque vobis.⁴ Et dixerunt: Non es calumniatus nos, neque oppressisti, neque tulisti de manu alicuius quippiam.⁵ Dixitque ad eos: Testis est Dominus adversum vos, et testis Christus eius in die hac, quia non inveneritis in manu mea quippiam. Et dixerunt: Testis.

(12) Sup 10, 27. — (3) Sir 46, 22.

⁶ Et ait Samuel ad populum: Dominus qui fecit Moysen et Aaron, et eduxit patres nostros de Terra Ægypti.⁷ Nunc ergo state, ut iudicio contendam adversum vos coram Domino de omnibus misericordiis Domini, quas fecit vobiscum, et cum patribus vestris: ⁸ quo modo Iacob ingressus est in Ægyptum, et clamaverunt patres vestri ad Dominum: et misit Dominus Moysen et Aaron, et eduxit patres vestros de Ægypto: et collocavit eos in loco hoc.⁹ Qui oblit sunt Domini Dei sui, et tradidit eos in manu Sisaræ magistri militiae Hasor, et in manu Philistinorum, et in manu regis Moab, et pugnaverunt adversum eos.¹⁰ Postea autem clamaverunt ad Dominum, et dixerunt: Peccavimus, quia dereliquimus Dominum, et servivimus Baalim et Astaroth: nunc ergo erue nos de manu inimicorum nostrorum, et serviemus tibi.¹¹ Et misit Dominus Ieroabal, et Badan, et Iepheth, et Samuel, et eruit vos de manu inimicorum vestrorum per circuitum, et habitatibus confidenter.¹² Videntes autem quod Naas rex filiorum Ammon venisset adversum vos, dixistis mihi: Nequaquam, sed rex imperabit nobis: cum Dominus Deus vester regnaret in vobis.¹³ Nunc ergo præsto est rex vester, quem elegistis et petistis: ecce dedit vobis Dominus regem.¹⁴ Si timueritis Dominum, et servieritis ei, et audieritis vocem eius, et non exasperaveritis os Domini: eritis et vos, et rex qui imperat vobis, sequentes Dominum Deum vestrum.¹⁵ Si autem non audieritis vocem Domini, sed exasperaveritis sermones eius, erit manus Domini super vos, et super patres vestros.¹⁶ Sed et nunc state, et videte rem istam grandem quam facturus est Dominus in conspectu vestro.¹⁷ Numquid non missis tritici est hodie? invocabo Dominum, et dabit voces et pluvias: et scietis, et videbitis quia grande malum feceritis vobis in conspectu Domini, petentes super vos regem.

(8) Gn 46, 5. — (9) Idc 4, 2. — (11) Idc 6, 14. — (12) Sup 8, 19; 10, 19.

populum
arguit

interces-
sionem
suum
promittit

¹⁸ Et clamavit Samuel ad Dominum, et dedit Dominus voces et pluvias in illa die. ¹⁹ Et timuit omnis populus nimis Dominum et Samuelem, et dixit universus populus ad Samuelem: Ora pro servis tuis ad Dominum Deum tuum, ut non moriamur; addidimus enim universi peccatis nostris malum, ut peteremus nobis regem. ²⁰ Dixit autem Samuel ad populum: Nolite timere, vos fecistis universum malum hoc: veruntamen nolite recedere a tergo Domini, sed servite Domino in omni corde vestro. ²¹ Et nolite declinare post vanam, quæ non proderunt vobis, neque eruent vos, quia vana sunt. ²² Et non derelinquet Dominus populum suum propter nomen suum magnum: quia iuravit Dominus facere vos sibi populum. ²³ Absit autem a me hoc peccatum in Dominum, ut cesseam orare pro vobis, et docebo vos viam bonam et rectam. ²⁴ Igitur timete Dominum, et servite ei in veritate, et ex toto corde vestro; vidistis enim magnifica quæ in vobis gesserit. ²⁵ Quod si perseveraveritis in militia: et vos et rex vester pariter peribitis.

6. Familia Saulis recitur, 13, 1—14

Saul ho-
locau-
stum of-
fert

13 ¹Filius unius anni erat Saul cum regnare coepisset, duobus autem annis regnavit super Israel. ² Et elegit sibi Saul tria millia de Israel: et erant cum Saul duo millia in Machmas, et in monte Bethel: mille autem cum Ionathas in Gabaa Beniamin; porro ceterum populum remisit unumquemque in tabernacula sua. ³ Et percussit Ionathas stationem Philistinorum, quae erat in Gabaa. Quod cum audissent Philistini, Saul cecinit buccina in omni terra, dicens: Audiant Hebrei. ⁴ Et universus Israel audivit huiuscmodi famam: Percessit Saul stationem Philistinorum: et erexit se Israel adversus Philistini. Clamavit ergo populus post Saul in Galgala. ⁵ Et Philistini congregati sunt ad proclamandum contra Israel, triginta millia curruum, et sex millia equitum, et reliquum vulgus, sicut arena quæ est in litora, maris plurima. Et ascendentes castrametati sunt in Machmas ad ori-

entem Bethaven. ⁶ Quod cum vidissent viri Israel se in arcto positos, (afflictus enim erat populus) absconderunt se in speluncis, et in abditis, in petris quoque, et in antris, et in cisternis. ⁷ Hebrei autem transierunt Jordanem in Terram Gad et Gilaad. Cumque adhuc esset Saul in Galgala, universus populus perterritus est, qui sequebatur eum. ⁸ Et exspectavit septem diebus iuxta placitum Samuelis, et non venit Samuel in Galgala, dilapsusque est populus ab eo. ⁹ Ait ergo Saul: Afferte mihi holocaustum, et pacifica. Et obtulit holocaustum.

¹⁰ Cumque complessus offerens holocaustum, ecce Samuel veniebat: et egressus est Saul obviam ei ut salutaret eum. ¹¹ Locutusque est ad eum Samuel: Quid fecisti? Respondit Saul: Quia vidi quod populus dilaberetur a me, et tu non veneras iuxta placitos dies, porro Philistini congregati fuerant in Machmas, ¹² dixi: Nunc descendent Philistini ad me in Galgala, et faciem Domini non placavi. Necessitate compulsus, obtulit holocaustum. ¹³ Dixitque Samuel ad Saul: Stulte egisti, nec custodisti mandata Domini Dei tui, quæ præcepit tibi. Quod si non fecisses, iam nunc præparasset Dominus regnum tuum super Israel in sempiternum, ¹⁴ sed nequaquam regnum tuum ultra consurget. Quæsivit Dominus sibi virum iuxta cor suum: et præcepit ei Dominus ut esset dux super populum suum, eo quod non servaveris quæ præcepit Dominus.

7. Philistini funduntur fuganturque, 13, 15—14, 46

¹⁵ Surrexit autem Samuel, et ascendit de Gabalis in Gabaa Beniamin. Et reliqui populi ascenderunt post Saul obviam populo, qui expugnabant eos venientes de Galgala in Gabaa, in colle Beniamin. Et recensuit Saul populum, qui inventi fuerant cum eo, quasi sexcentos viros. ¹⁶ Et Saul et Ionathas filius eius, populusque qui inventus fuerat

(14) Act 13, 22.

ideo re-
gnum pro
posteriora-
te perdit

Status
Israelita
rum ac
Philisthi-
norum

cum eis, erat in Gabaa Beniamin: porro Philisthiim conserdant in Machmas. ¹⁷ Et egressi sunt ad praedandum de castris Philistinorum tres cunei. Unus cuneus pergebat contra viam Ephra ad Ternam Sual; ¹⁸ porro aliis ingrediebatur per viam Beth horon; tertius autem verterat se ad iter termini imminentis valli Seboim contra desertum. ¹⁹ Porro faber ferrarius non inveniebatur in omni Terra Israel; caverant enim Philisthiim, ne forte facerent Hebrei gladium aut lanceam. ²⁰ Descendebat ergo omnis Israel ad Philisthiim, ut exaceret unusquisque vomerum suum, et ligonem et securum et sarculum. ²¹ Retusæ itaque erant acies vomerum, et ligonum, et tridentum, et securium, usque ad stimulum corrigendum. ²² Cumque venisset dies proeli, non est inventus ensis et lancea in manu totius populi, qui erat cum Saul et Ionatha, excepto Saul et Ionatha filio eius. ²³ Egressa est autem statio Phillisthiim, ut transcenderet in Machmas.

facinus
mirabile
Ionathæ

14 ¹ Et accidit quadam die ut diceret Ionathas filius Saul ad adolescentem armigerum suum: Veni, et transeamus ad stationem Philistinorum, quæ est trans locum illum. Patri autem suo hoc ipsum non indicavit. ² Porro Saul morabatur in extrema parte Gabaa sub malogranato, quæ erat in Magron: et erat populus cum eo quasi sexcentorum virorum. ³ Et Achias filius Achitob fratribus Ichabod filii Phinees, qui ortus fuerat ex Heli sacerdote Domini in Silo, portabat ephod. Sed et populus ignorabat quoisset Ionathas. ⁴ Erant autem inter ascensum, per quos nitebatur Ionathas transire ad stationem Philistinorum, eminentes petræ ex utraque parte, et quasi in modum dentium scopuli hinc et inde prærupti, nomen uni Boses, et nomen alteri Sene: ⁵ unus scopulus prominens ad aquilonem ex adverso Machmas, et alter ad meridiem contra Gabaa. ⁶ Dixit autem Ionathas ad adolescentem armigerum suum: Veni, transeamus ad

(3) Sup 4, 21.

stationem incircumcisorum horum, si forte faciat Dominus pro nobis: quia non est Dominus difficile salvare vel in multis, vel in paucis. ⁷ Dixitque ei armiger suus: Fac omnia, quæ placent animo tuo: perge quo cupis, et ero tecum ubicumque volueris. ⁸ Et ait Ionathas: Ecce nos transimus ad viros istos. Cumque apparuerimus eis, ⁹ si taliter locuti fuerint ad nos, manete donec veniamus ad vos: stenus in loco nostro, nec ascendamus ad eos. ¹⁰ Si autem dixerint: Ascendite ad nos: ascendamus, quia tradidit eos Dominus in manibus nostris, hoc erit nobis signum. ¹¹ Apparuit igitur uterque statione Philistinorum: dixeruntque Philisthiim: En Hebrei egrediuntur de cavernis, in quibus absconditi fuerant. ¹² Et locuti sunt viri de statione ad Ionatham, et ad armigerum eius, dixeruntque: Ascende ad nos, et ostendemus vobis rem. Et ait Ionathas ad armigerum suum: Ascendamus, sequare me: tradidit enim Dominus eos in manus Israel. ¹³ Ascendit autem Ionathas manibus et pedibus repans, et armiger eius post eum. Itaque alii cadebant ante Ionatham, alios armiger eius interficiebat sequens eum. ¹⁴ Et facta est plaga prima, qua percussit Ionathas et armiger eius, quasi viginti virom in media parte iugeri, quam par boum in die arare consuevit.

¹⁵ Et factum est miraculum in castris, per agros: sed et omnis populus stationis eorum, qui erant ad praedandum, obstupuit, et conturbata est terra: et accidit quasi miraculum a Deo. ¹⁶ Et resperxerunt speculatores Saul, qui erant in Gabaa Beniamin, et ecce multitudo prostrata, et huc illucque diffugiens. ¹⁷ Et ait Saul populo, qui erat cum eo: Requirite, et videte quis abierit ex nobis. Cumque requisissent, repertum est non adesse Ionatham, et armigerum eius. ¹⁸ Et ait Saul ad Achiam: Applica arcam Dei. (Erat enim ibi arca Dei in die illa cum filiis Israel.) ¹⁹ Cumque loqueretur Saul ad sacerdotem, tumultus magnus exortus est in castris Phi-

(12) 1 Mcc 4, 30.

adiuto-
rium
Domini

listinorum: crescebatque paulatim, et clarius resonabat. Et ait Saul ad sacerdotem: Contrahe manus tuam. ²⁰ Clamavat ergo Saul, et omnis populus, qui erat cum eo, et venerunt usque ad locum certaminis: et ecce versus fuerat gladius uniusquisque ad proximum suum, et cedes magna nimis. ²¹ Sed et Hebrei qui fuerant cum Philisthiis heri et nudiustertii, ascenderantque cum eis in castris, reversi sunt ut essent cum Israel, qui erant cum Saul et Ionatha. ²² Omnes quoque Israelitae, qui se absconderant in monte Ephraim, audientes quod fugissent Philisthaei, sociaverunt se cum suis in praelio. Et erant cum Saul, quasi decem milia virorum. ²³ Et salvavit Dominus in die illa Israel; pugna autem pervenit usque ad Bethaven.

²⁴ Et viri Israel sociati sunt sibi in die illa: adiuravit autem Saul populum, dicens: Maledictus vir, qui comedenter panem usque ad vesperam, donec uliscar de inimicis meis. Et non manducavit universus populus panem: ²⁵ omnique terre vulgus venit in saltum, in quo erat mel super faciem agri. ²⁶ Ingressus est itaque populus saltum, et apparuit fluenus mel, nullusque applicuit manum ad os suum, timebat enim populus iuramentum. ²⁷ Porro Ionathas non audierat cum adiuraret pater eius populum: extenditque summittatem virge, quam habebat in manu, et intinxit in favum mellis: et convertit manum suam ad os suum, et illuminati sunt oculi eius. ²⁸ Respondensque unus de populo, ait: Iureurando constrainxit pater tuus populum, dicens: Maledictus vir, qui comedenter panem hodie. (Defecerat autem populus.) ²⁹ Dixitque Ionathas: Turbavit pater meus terram: vidistis ipsi quia illuminati sunt oculi mei, eo quod gustaverim paululum de melle isto: ³⁰ quanto magis si comedisset populus de preda inimicorum suorum, quam repperit? nonne maior plaga facta fuisset in Philisthiis?

³¹ Percusserunt ergo in die illa Philisthaeos a Machmis usque in Aialon. Defatigatus est autem populus nimis: ³² et versus ad praedam tulit oves, et boves, et vitulos, et mactaverunt in terra: comedit-

impru-
denta
Saulis

que populus cum sanguine. ³³ Nuntiaverunt autem Sauli dicentes quod populus peccasset Domino, comedens cum sanguine. Qui ait: Prævaricati estis: volvite ad me iam nunc saxum grande. ³⁴ Et dixit Saul: Dispergimini in vulgus, et dicite eis ut adducatur ad me unusquisque bovem suum et arietem, et occidite super istud, et vescimini, et non peccabitis Domino comedentes cum sanguine. Adduxit itaque omnis populus unusquisque bovem in manu sua usque ad noctem: et occiderunt ibi. ³⁵ Ædificavit autem Saul altare Domino; tuncque primumcepit ædificare altare Domino.

³⁶ Et dixit Saul: Irruamus super Philisthaeos nocte, et vastemus eos usquedam illicescat mane, nec reliquamus ex eis virum. Dixitque populus: Omne quod bonum videtur in oculis tuis, fac. Et ait sacerdos: Accedamus hoc ad Deum. ³⁷ Et consuluit Saul Dominum: Num persequear Philisthiim? si trades eos in manus Israel? Et non respondit ei in die illa. ³⁸ Dixitque Saul: Applicate huc universos angulos populi: et scitote, et videte per quem acciderit peccatum hoc hodie. ³⁹ Vivit Dominus salvator Israel, quia si per Ionatham filium meum factum est, absque retractatione morietur. Ad quod nullus contradixit ei de omni populo. ⁴⁰ Et ait ad universum Israel: Separamini vos in partem unam, et ego cum Ionatha filio meo ero in parte altera. Responditque populus ad Saul: Quod bonum videtur in oculis tuis, fac. ⁴¹ Et dixit Saul ad Dominum Deum Israel: Domine Deus Israel da indicium: quid est quod non responderis servo tuo hodie? Si in me, aut in Ionatha filio meo est iniurias haec, da ostensionem: aut si haec iniurias est in populo tuo, da sanctitatem. Et reprehensus est Ionathas et Saul, populus autem exivit. ⁴² Et ait Saul: Mittite sortem inter me, et inter Ionatham filium meum. Et captus est Ionathas. ⁴³ Dicit autem Saul ad Ionatham: Indica mihi quid feceris. Et indicavit ei Ionathas, et ait: Gustans gustavi in summitate virgæ, que erat in manu mea, paululum mellis, et ecce ego morior. ⁴⁴ Et ait Saul:

percu-
lum lon-
thae

Hec faciat mihi Deus, et hec addat, quia morte morieris Ionatha. ⁴⁵ Dixitque populus ad Saul: Ergone Ionathas morietur, qui fecit salutem hanc magnam in Israel? hoc nefas est: vivit Dominus, si cederit capillus de capite eius in terram, quia cum Deo operatus est hodie. Liberavit ergo populus ionatham, ut non moreretur. ⁴⁶ Recessitque Saul, nec persecutus est Philisthiim: porro Philisthiim abierunt in loca sua.

8. Status regni ac domus Saulis, 14, 47—52

⁴⁷ Et Saul, confirmato regno super Israel, pugnabat per circuitum adversum omnes inimicos eius, contra Moab, et filios Ammon, et Edom, et reges Soba, et Philisthaeos: et quocumque se verterat, superabat. ⁴⁸ Congregatoque exercitu, percussit Amalec, et eruit Israel de manu vastatorum eius.

⁴⁹ Fuerunt autem filii Saul, Ionathas et Iessui, et Melchisua: et nomina duarum filiarum eius, nomen primogeniti Merob, et nomen minoris Michol. ⁵⁰ Et nomen uxoris Saul, Achinoam filia Achimaas: et nomen principis militiae eius Abner, filius Ner, patruelis Saul. ⁵¹ Porro Cis fuit pater Saul, et Ner pater Abner, filius Abiel.

⁵² Erat autem bellum potens adversum Philisthaeos omnibus diebus Saul. Nam quicumque viderat Saul virum fortem, et aptum ad praelium, sociabat eum sibi.

9. Saul ipse reicitur, 15, 1—35

15 ¹ Et dixit Samuel ad Saul: Me misit Dominus, ut ungereim te in regem super populum eius Israel: nunc ergo audi vocem Domini: ² Hec dicit Dominus exercituum: Recensui quacumque fecit Amalec Israeli: quonodo restitit ei in via cum ascenderet de Aegypto. ³ Nunc ergo vade, et persecute Amalec, et demoliore universa eius: non parcas

(2) Ex 17, 8.

Victoriae
variae

propinqu

bellum
cum
Philisthi-
im

Manda-
tum Do-
mini de
Amalec

ei, et non concupiscas ex rebus ipsius aliquid: sed interfice a viro usque ad mulierem, et parvulum atque lactentem, bovem et ovem, camelum et asinum.

⁴ Praecepit itaque Saul populo, et recensuit eos quasi agnos: ducenta milia peditum, et decem milia virorum Iuda. ⁵ Cumque venisset Saul usque ad civitatem Amalec, tetendit insidias in torrente. ⁶ Dixitque Saul Cinæo: Abite, recedite, atque descendite ab Amalec: ne forte involvam te cum eo; tu enim fecisti misericordiam cum omnibus filiis Israel, cum ascenderent de Aegypto. Et recessit Cinæus de medio Amalec. ⁷ Percussitque Saul Amalec ab Hevila, donec venias ad Sur, quæ est e regione Aegypti. ⁸ Et apprehendit Agag regem Amalec vivum: omne autem vulgus interfecit in ore gladii. ⁹ Et peperit Saul, et populus Agag, et optimis gregibus ovium et armentorum, et vestibus et armis, et universis, quæ pulchri erant, nec voluerunt disperdere ea: quidquid vero vile fuit et reprobum, hoc demoliti sunt.

¹⁰ Factum est autem verbum Domini ad Samuel, dicens: ¹¹ Pænitet me quod constituerim Saul regem: quia dereliquit me, et verba mea opere non implevit. Contristatusque est Samuel, et clamavit ad Dominum tota nocte. ¹² Cumque de nocte surrexisset Samuel, ut iret ad Saul mane, nuntiatum est Samuel, eo quod venisset Saul in Carmelum, et erexisset sibi forniciem triumphalem, et reversus transisset, descendissetque in Galgala. Venit ergo Samuel ad Saul, et Saul offerebat holocaustum Domino de initiis prædarum, quæ attulerat ex Amalec. ¹³ Et cum venisset Samuel ad Saul, dixit ei Saul: Benedictus tu Domino, implevi verbum Domini. ¹⁴ Dixitque Samuel: Et quæ est hec vox gregum, quæ resonat in auribus meis, et armentorum, quam ego audio? ¹⁵ Et ait Saul: De Amalec adduxerunt ea: peperit enim populus melioribus ovinibus et armentis ut immolarentur Domino Deo tuo, reliqua vero occidimus. ¹⁶ Ait autem Samuel ad Saul: Sine me, et indicabo tibi quæ locutus sit Dominus ad

Saul
negligit

proprie-
ta incre-
patur et
reicitur

me nocte. Dixitque ei: Loquere. 17 Et ait Samuel: Nonne cum parvulus essem in oculis tuis, caput in tribubus Israel factus es? unxitque te Dominus in regem super Israel, 18 et misit te Dominus in viam, et ait: Vade, et interfice peccatores Amalec, et pugnabis contra eos usque ad intermissionem eorum. 19 Quare ergo non audisti vocem Domini: sed versus ad prædam es, et fecisti malum in oculis Domini? 20 Et ait Saul ad Samuelem: Immo audiui vocem Domini, et ambulavi in via per quam misit me Dominus, et adduxi Agag regem Amalec, et Amalec interfeci. 21 Tulit autem de præda populus oves et boves, primitias eorum quæ cesa sunt, ut immoleat Domino Deo suo in Galgalis. 22 Et ait Samuel: Numquid vult Dominus holocausta et victimas, et non potius ut obediatur voci Domini? MELIOR est enim obediens quam victimæ: et auscultare magis quam offerre adipem arietum; 23 quoniam quasi peccatum ariolandi est, repugnare: et quasi scelus idolatriæ, nolle acquiescere. Pro eo ergo quod abiecisti sermonem Domini, abiecit te Dominus ne sis rex. 24 Dixitque Saul ad Samuelem: Peccavi, quia prævaricatus sum sermonem Domini, et verba tua, timens populum, et obediens voci eorum. 25 Sed nunc porta, quæso, peccatum meum, et revertere mecum, ut adorem Dominum. 26 Et ait Samuel ad Saul: Non revertar tecum, quia proiecisti sermonem Domini, et proiecit te Dominus ne sis rex super Israel. 27 Et conversus est Samuel ut abiaret: ille autem apprehendit summitem pallii eius, quæ et scissa est. 28 Et ait ad eum Samuel: Scidit Dominus regnum Israel a te hodie, et tradidit illud proximo tuo meliori te. 29 Porro Triumphantor in Israel non parcer, et pænitidine non flectetur: neque enim homo est ut agat pænitentiam. 30 At ille ait: Peccavi: sed nunc honora me coram senioribus populi mei, et coram Israel, et revertere mecum, ut adorem Dominum Deum tuum.

(22) Ecl 4, 17; Os 6, 6; Mt 9, 13; 12, 7. — (28) Inf 28, 17.

31 Reversus ergo Samuel secutus est Saulem: et adoravit Saul Dominum. 32 Dixitque Samuel: Adducite ad me Agag regem Amalec. Et oblatus est ei Agag pinguisimus, et tremens. Et dixit Agag: Siccine separat amara mors? 33 Et ait Samuel: Sicut fecit absque liberis mulieres gladius tuus, sic absque liberis erit inter mulieres mater tua. Et in frusta concidit eum Samuel coram Domino in Galgalis. 34 Abiit autem Samuel in Ramathem: Saul vero ascendit in domum suam in Gabaa. 35 Et non vidit Samuel ultra Saul usque ad diem mortis suæ: veruntamen iugebat Samuel Saulem, quoniam Dominum pænitiebat quod constitisset eum regem super Israel.

II. Post refectionem elus, 16, 1—31, 13

1. David unguit rex, 16, 1—13

16 ¹Dixitque Dominus ad Samuelem: Usquequo tu luges Saul, cum ego proiecerim eum ne regnet super Israel? imple cornu tuum oleo, et veni, ut mittam te ad Isai Bethlehemitem: providi enim in filiis eius mihi regem. ²Et ait Samuel: Quo modo vadam? audiet enim Saul, et interficiet me. Et ait Dominus: Vitulum de armento tolles in manu tua, et dices: Ad immolandum Domino veni. ³Et vocabis Isai ad victimam, et ego ostendam tibi quid facias, et unges quemcumque monstravero tibi.

⁴ Fecit ergo Samuel, sicut locutus est ei Dominus. Venitque in Bethlehem, et admirati sunt seniores civitatis, occurrentes ei, dixeruntque: Pacificus est ingressus tuus? ⁵Et ait: Pacificus: ad immolandum Domino veni, sanctificamini, et venite mecum ut immolem. Sanctificavit ergo Isai et filios eius, et vocavit eos ad sacrificium. ⁶Cumque ingressi essent, vidit Eliab, et ait: Num coram Domino est Christus eius? ⁷Et dixit Dominus ad Samuelem: Ne respicias vultum eius, neque altitudinem staturæ eius: quoniam abieci eum, nec iuxta intuitum hominis ego iudico: homo enim videt ea

a Samue-
le relin-
quitor

Iuxta
manda-
tum
Domini

Samuel
Davidis
ungit

ab aliis
litteris

que parent, Dominus autem intuetur cor. ⁸ Et vocavit Isai Abinadab, et adduxit eum coram Samuele. Qui dixit: Nec hunc elegit Dominus. ⁹ Adduxit autem Isai Samma, de quo ait: Etiam hunc non elegit Dominus. ¹⁰ Adduxit itaque Isai septem filios suos coram Samuele: et ait Samuel ad Isai: Non elegit Dominus ex istis. ¹¹ Dixitque Samuel ad Isai: Numquid iam completi sunt filii? Qui respondit: Adhuc reliquus est parvulus, et pascit oves. Et ait Samuel ad Isai: Mitte, et adduc eum: nec enim discubemus prius quam hoc ille veniat. ¹² Misit ergo, et adduxit eum. Erat autem rufus, et pulcher aspectu, decorata facie; et ait Dominus: Surge, unge eum, ipse est enim. ¹³ Tulit ergo Samuel cornu olei, et unxit eum in medio fratrum eius: et directus est Spiritus Domini a die illa in David, et deinceps: surgensque Samuel abiit in Ramatha.

2. David fit armiger Saulis, 16, 14—23

¹⁴ Spiritus autem Domini recessit a Saul et exagitabat eum spiritus nequam, a Domino. ¹⁵ Dixeruntque servi Saul ad eum: Ecce spiritus Dei malus exagitat te. ¹⁶ Iubeat dominus noster, et servi tui, qui coram te sunt, querent hominem scientem psallere cithara, ut quando arriperiut te spiritus Domini malus, psallat manu sua, et levius feras. ¹⁷ Et ait Saul ad servos suos: Providete ergo mihi aliquem bene psallentem, et adducite eum ad me. ¹⁸ Et respondens unus de pueris, ait: Ecce vidi filium Isai Bethlehemitem scientem psallere, et fortissimum robore, et virum bellicosum, et prudenter in verbis, et virum pulchrum: et Dominus est cum eo.

¹⁹ Misit ergo Saul nuntios ad Isai, dicens: Mitte ad me David filium tuum, qui est in pascuis. ²⁰ Tulit itaque Isai asinum plenum panibus, et lagena vini, et haedum de capris unum, et misit per manum et

Saul
a spiritu
nequam
exagita-
tus

David
accersit

(7) Ps 7, 10. — (13) 2 Sm 7, 8; Ps 77, 70; 88, 21;
Act 7, 46; 13, 22.

David filii sui Sauli. ²¹ Et venit David ad Saul, et stetit coram eo: at ille dilexit eum nimis, et factus est eius armiger. ²² Misitque Saul ad Isai, dicens: Stet David in conspectu meo: inventum enim gratiam in oculis meis. ²³ Igitur quandocumque spiritus Domini malus arripiebat Saul, David tollebat citharam, et percutiebat manu sua, et refocillabatur Saul, et levius habebat; recedebat enim ab eo spiritus malus.

3. David Philistænum Goliath occidit, 17, 1—54

¹⁷ **1** Congregantes autem Philisthiim agmina sua in prælium, convenerunt in Socho lude: et castrametati sunt inter Socho et Azeca in finibus Dommim. ² Porro Saul et filii Israel congregati venerunt in Vallem terebinthi, et direxerunt aciem ad pugnandum contra Philisthiim. ³ Et Philisthiim stabant super montem ex parte hac, et Israel stabant supra montem ex altera parte: vallisque erat inter eos. ⁴ Et egressus est vir spurius de castris Philistinorum nomine Goliath, de Geth, altitudinis sex cubitorum et palmi: ⁵ et cassis ærea super caput eius, et lorica squamata induebatur; porro pondus loricas eius, quinque milia sicutorum seris erat: ⁶ et ocreas æreas habebat in cruribus: et clypeus æreus tegebatur humeros eius. ⁷ Hastile autem hastæ eius erat quasi lictorium texentum; ipsum autem ferrum hastæ eius sexcentos siclos habebat ferri: et armiger eius antecedebat eum. ⁸ Stansque clamabat adversum phalangas Israel, et dicebat eis: Quare venistis parati ad prælium? Numquid ego non sum Philistæus, et vos servi Saul? Eligitex vobis virum, et descendat ad singulare certamen. ⁹ Si quiverit pugnare tecum, et percussuerit me, erimus vobis servi: si autem ego prævalero, et percussero eum, vos servi eritis, et servietis nobis. ¹⁰ Et aiebat Philistæus: Ego exprobari agminibus Israel hodie: Date mihi virum, et ineat tecum singulare certamen. ¹¹ Audiens autem Saul, et omnes Israelitæ sermones Philistæi huiuscmodi, stupebant, et metuebant nimis.

Goliath
Israeli
expro-
brat

David
fortis et
animosus

¹² David autem erat filius viri Ephrathæi, de quo supra dictum est, de Bethlehem Iuda, cui nomen erat Isai, qui habebat octo filios, et erat vir in diebus Saul senex, et grandævus inter viros. ¹³ Abierunt autem tres filii eius maiores post Saul in prælium: et nomina trium filiorum eius, qui perrexerunt ad bellum, Eliab primogenitus, et secundus Abinadab, tertiusque Samma. ¹⁴ David autem erat minimus. Tribus ergo maioribus secutis Saulem, ¹⁵ abiit David, et reversus est a Saul, ut pascet gregem patris sui in Bethlehem. ¹⁶ Procedebat vero Philistæus mane et vespere, et stabat quadriginta diebus. ¹⁷ Dixit autem Isai ad David filium suum: Accipe fratribus tuis ephi potenter, et decem panes istos, et curre in castra ad fratres tuos, ¹⁸ et decem formellas casei has deferes ad tribunum: et fratres tuos visitabis, si recte agant: et cum quibus ordinati sunt, disce. ¹⁹ Saul autem, et illi, et omnes filii Israel, in Valle terebinthi pugnabant adversum Philisthiū. ²⁰ Surrexit itaque David mane, et commendavit gregem custodi: et onustus abiit, sicut præceperat ei Isai. Et venit ad locum Magala, et ad exercitum, qui egressus ad pugnam vociferatus erat in certamine. ²¹ Direxerat enim aciem Israel, sed et Philisthiū ex adverso fuerant præparati. ²² Derelinques ergo David vasa, quæ attulerat, sub manu custodis ad sarcinas, currit ad locum certaminis, et interrogabat si omnia recte agerentur erga fratres suos. ²³ Cumque adhuc ille loqueretur eis, apparuit vir ille spurius ascensus, Goliath nomine, Philistæus, de Geth, de castris Philistinorum: et loquente eo hæc eadem verba audivit David. ²⁴ Omnes autem Israelite, cum vidissent virum, fugerunt a facie eius, timentes eum valde. ²⁵ Et dixit unus quispiam de Israel: Num vidistis virum hunc, qui ascendit? ad exprobandum enim Israeli ascendit. Virum ergo, qui percusserit eum, ditabit rex dicitus magnis, et filiam suam dabit ei, et domum patris eius faciet

(12) Sup 16, 1. ¹⁵ prædequo. ibmocenit iudicari

absque tributo in Israel. ²⁶ Et ait David ad viros, qui stabant secum, dicens: Quid dabitur viro, qui percusserit Philistæum hunc, et tulerit opprobrium de Israel? quis enim est hic Philistæus incircumcisus, qui exprobavit acies Dei viventis? ²⁷ Referebat autem ei populus eudem sermonem, dicens: Hæc dabuntur viro, qui percusserit eum. ²⁸ Quod cum audisset Eliab frater eius maior, loquente eo cum aliis, iratus est contra David, et ait: Quare venisti, et quare dereliquisti paucas oves illas in deserto? ego novi superbiam tuam, et nequitiam cordis tui: quia ut videres prælium, descendisti. ²⁹ Et dixit David: Quid feci? numquid non verbum est? ³⁰ Et declinavit paululum ab eo ad alium: dixitque eudem sermonem. Et respondit ei populus verbum sicut prius.

³¹ Auditæ sunt autem verba, quæ locutus est David, et annuntiata in conspectu Saul. ³² Ad quem cum fuisset adductus, locutus est ei: Non concidat cor cuiusquam in eo: ego servus tuus vadam, et pugnabo adversus Philistæum. ³³ Et ait Saul ad David: Non vales resistere Philistæo isti, nec pugnare adversus eum: quia puer es, hic autem vir bellator est ab adolescentia sua. ³⁴ Dixitque David ad Saul: Pascebatur servus tuus patris sui gregem, et veniebat leo, vel ursus, et tollebat arietem de medio gregis: ³⁵ et persequebar eos, et percutiebam, eruebamque de ore eorum: et illi consurgebant adversum me, et apprehendebam mentum eorum, et suffocabam, interficiebamque eos. ³⁶ Nam et leonem, et ursum interfeci ego servus tuus: erit igitur et Philistæus hic incircumcisus, quasi unus ex eis. Nunc vadam, et auferam opprobrium populi: quoniam quis est iste Philistæus incircumcisus, qui ausus est maledicere exercitu Dei viventis? ³⁷ Et ait David: Dominus qui eripuit me de manu leonis, et de manu ursi, ipse me liberabit de manu Philistæi huius. Dixit autem Saul ad David: Vade, et Dominus tecum sit. ³⁸ Et

cum Sau-
le agit

(34) Sir 47, 3. ³⁵ usque ad finem. ³⁶ Ad modum. ³⁷ Et 47 (35)

induit Saul David vestimentis suis, et imposuit galeam aëream super caput eius, et vestivit eum lorica. ³⁹ Accinctus ergo David gladio eius super vestem suam, ceperit tentare si armatus posset incedere: non enim habebat consuetudinem. Dixitque David ad Saul: Non possum sic incedere, quia non usum habeo. Et depositus ea, ⁴⁰ et tulit baculum suum, quem semper habebat in manibus: et elegit sibi quinque limpidissimos lapides de torrente, et misit eos in peram pastoralem, quam habebat secum, et fundam manu tulit: et processit adversum Philistheum.

Philistheum
interficit

⁴¹ Ibat autem Philistheus incedens, et appropinquans adversum David, et armiger eius ante eum. ⁴² Cumque inspexisset Philistheus, et vidisset David, despexit eum. Erat enim adolescentis: rufus, et pulcher aspectu. ⁴³ Et dixit Philistheus ad David: Numquid ego canis sum, quod tu venis ad me cum baculo? Et maledixit Philistheus David in diis suis: ⁴⁴ dixitque ad David: Veni ad me, et dabo carnes tuas volatilibus cæli et bestiis terræ. ⁴⁵ Dixit autem David ad Philistheum: Tu venis ad me cum gladio, et hasta, et clypeo: ego autem venio ad te in nomine Domini exercitum, Dei agminum Israel, quibus exprobrasti ⁴⁶ hodie, et dabit te Dominus in manu mea, et persecutam te, et auferam caput tuum a te: et dabo cadavera castrorum Philisthium hodie volatilibus cæli, et bestiis terræ: ut sciat omnis terra quia est Deus in Israel. ⁴⁷ Et noverit universa ecclesia hæc, quia non in gladio, nec in hasta salvat Dominus: ipsius enim est bellum, et tradet vos in manus nostras. ⁴⁸ Cum ergo surrexisset Philistheus, et veniret, et appropinquaret contra David, festinavit David, et curruerit ad pugnam ex adverso Philisthiei. ⁴⁹ Et misit manus suam in peram, tulitque unum lapidem, et funda iecit, et circumducens percussit Philistheum in fronte: et infixus est lapis in fronte eius, et cecidit in faciem suam super terram. ⁵⁰ Prævaluavit

(50) Sir 47, 4; 1 Mce 4, 30.

que David adversum Philistheum in funda et lapide, percussumque Philistheum interfecit. Cumque gladium non haberet in manu David, ⁵¹ currit, et stetit super Philistheum, et tulit gladium eius, et eduxit eum de vagina sua: et interfecit eum, præciditque caput eius.

Videntes autem Philisthiim, quod mortuus esset fortissimus eorum, fugerunt. ⁵² Et consurgentis viri Israel et Iuda vociferati sunt, et persecuti sunt Philistheos usquedum venirent in vallem, et usque ad portas Accaron, cecideruntque vulnerati de Philisthiim in via Sarain, et usque ad Geth, et usque ad Accaron. ⁵³ Et revertentes filii Israel postquam persecuti fuerant Philistheos, invaserunt castra eorum. ⁵⁴ Assumens autem David caput Philisthiei, attulit illud in Ierusalem: arma vero eius posuit in tabernaculo suo.

4. David in amore et invidia est, 17, 55—18, 9

⁵⁵ Eo autem tempore, quo viderat Saul David egredientem contra Philistheum, ait ad Abner principem militiæ: De qua stirpe descendit hic adolescentis, Abner? Dixitque Abner: Vivit anima tua, rex, si novi. ⁵⁶ Et ait rex: Interroga tu, cuius filius sit iste puer. ⁵⁷ Cumque regressus esset David, percusso Philisthœo, tulit eum Abner, et introduxit coram Saule, caput Philisthæi habentem in manu. ⁵⁸ Et ait ad eum Saul: De qua progenie es o adolescentis? Dixitque David: Filius servi tui Isai Bethlehemitæ ego sum.

18 ¹ Et factum est cum complesset loqui ad Saul: anima Ionathæ conglutinata est animæ David, et dilexit eum Ionathas quasi animam suam. ² Tulitque eum Saul in die illa, et non concessit ei ut reverteretur in domum patris sui. ³ Inierunt autem David et Ionathas fœdus: diligebat enim eum quasi animam suam. ⁴ Nam expoliavit se Ionathas tunica, qua erat indutus, et dedit eam David, et reliqua vestimenta sua usque ad gladium et arcum suum, et usque ad balteum.

trium-
phans
regredi-
tur

Victori
glorioso

Ionathas
congluti-
natur

Saul vero
invidebat

5 Egrediebatur quoque David ad omnia quæcumque misisset eum Saul, et prudenter se agebat: postisque cum Saul super viros belli, et acceptus erat in oculis universi populi, maximeque in conspectu famulorum Saul. 6 Porro cum reverteretur percutso Philistinæ David, egressæ sunt mulieres de universis urbibus Israel, cantantes, chorosque ducentes in occursum Saul regis, in tympanis laticiæ, et in sistris. 7 Et præcinebant mulieres ludentes, atque dicentes: Percussit Saul mille, et David decem milia. 8 Iratus est autem Saul nimis, et disperguit in oculis eius sermo iste: dixitque: Dederunt David decem milia, et mihi mille dederunt: quid ei superest, nisi solum regnum? 9 Non recitis ergo oculis Saul aspiciebat David a die illa, et deinceps.

5. Saul Davida clam persequitur, 18, 10—30

10 Post diem autem alteram, invasit spiritus Dei malus Saul, et prophetabat in medio domus sue: David autem proallebat manu sua, sicut per singulos dies; tenebatque Saul lanceam, 11 et misit eam, putans quod configere posset David cum pariete: et declinavit David a facie eius secundo.

12 Et timuit Saul David, eo quod Dominus esset cum eo, et a se recessisset. 13 Amovit ergo eum Saul a se, et fecit eum tribunum super mille viros: et egrediebatur, et intrabat in conspectu populi. 14 In omnibus quoque viis suis David prudenter agebat, et Dominus erat cum eo. 15 Vidit itaque Saul quod prudens esset nimis, et cœpit cavere eum. 16 Omnis autem Israel et Iuda diligebat David: ipse enim ingrediebatur et egrediebatur ante eos.

17 Dixitque Saul ad David: Ecce filia mea maior Merob, ipsam dabo tibi uxorem: tantummodo esto vir fortis, et præliare bella Domini. Saul autem reputabat, dicens: Non sit manus mea in eum, sed sit super eum manus Philistinorum. 18 Ait autem David ad Saul: Quis ego sum, aut quæ est vita mea, aut cognatio patris mei in Israel, ut fiam gener

(7) Sir 47, 7.

Vult eum
lancea
configere

eam pro-
moveat ut
amoveat

vult eum
spon-
soriis per-
dere

regis? 19 Factum est autem tempus cum deberet dari Merob filia Saul David, data est Hadriæ Molathæ uxor. 20 Dilexit autem David Michol filia Saul altera. Et nuntiatum est Saul, et placuit ei. 21 Dixitque Saul: Dabo eam illi, ut fiat ei in scandalum, et sit super eum manus Philistinorum. Dixitque Saul ad David: In duabus rebus gener meus eris hodie. 22 Et mandavit Saul servis suis: Loquimini ad David clam me, dicentes: Ecce places regi, et omnes servi eius diligunt te. Nunc ergo esto gener regis. 23 Et locuti sunt servi Saul in auribus David omnia verba hæc. Et ait David: Num parum videtur vobis, generum esse regis? Ego autem sum vir pauper et tenuis. 24 Et renuntiaverunt servi Saul, dicentes: Huiuscmodi verba locutus est David. 25 Dixit autem Saul: Sic loquimini ad David: Non habet rex sponsalia necesse, nisi tantum centum praeputia Philistinorum, ut fiat ultio de inimicis regis. Porro Saul cogitat tradere David in manus Philistinorum. 26 Cumque renuntiassent servi eius David verba, quæ dixerat Saul, placuit sermo in oculis David, ut fieret gener regis. 27 Et post paucos dies surgens David, abiit cum viris, qui sub eo erant. Et percussit ex Philistinum ducentos viros, et attulit eorum præputia, et annumeravit ea regi, ut esset gener eius. Dedit itaque Saul ei Michol filiam suam uxorem.

28 Et vidit Saul, et intellexit quod Dominus esset cum David. Michol autem filia Saul diligebat eum. 29 Et Saul magis coepit timere David: factusque est Saul inimicus David cunctis diebus. 30 Et egressi sunt principes Philistinorum. A principio autem egressionis eorum, prudentius se gerebat David quam omnes servi Saul, et celebre factum est nomen eius nimis.

6. Incipit persecutio publica, 19, 1—24

19 1 Locutus est autem Saul ad Jonathan filium suum, et ad omnes servos suos, ut occiderent David. Porro Jonathas filius Saul diligebat David valde. 2 Et indicavit Jonathas David, dicens:

fit inimi-
cicus eius
perpetu-
us
us
merito

Saul ne-
cēm Da-
vidis
mandat

Quærit Saul pater meus occidere te: quapropter observa te, queso, mane, et manebis clam, et absconderis. ³ Ego autem egressi stabo iuxta patrem meum, in agro ubicumque fueris: et ego loquar de te ad patrem meum: et quodcumque videbo, nuntiabo tibi.

*sed voce
Ionathas
placatur*

⁴ Locutus est ergo Ionathas de David bona ad Saul patrem suum: dixitque ad eum: Ne pecces rex in servum tuum David, quia non peccavisti tibi, et opera eius bona sunt tibi valde. ⁵ Et posuit animam suam in manu sua, et percussit Philisteum, et fecit Dominus salutem magnam universo Israel: vidisti, et lætatus es. Quare ergo peccas in sanguine innoxio, interficiens David, qui est absque culpa? ⁶ Quod cum audisset Saul, placatus vox Ionathas, iuravit: Vivit Dominus, quia non occidetur. ⁷ Vocavit itaque Ionathas David, et indicavit ei omnia verba hæc: et introduxit Ionathas David ad Saul, et fuit ante eum, sicut fuerat heri et nudiustertius.

*vult cum
iterum
lancea
configere*

⁸ Motum est autem rursum bellum: et egressus David, pugnavit adversum Philisteum: percussitque eos plaga magna, et fugerunt a facie eius. ⁹ Et factus est spiritus Domini malus in Saul. Sedebat autem in domo sua, et tenebat lanceam: porro David psallebat manu sua. ¹⁰ Nisusque est Saul configere David lancea in pariete, et declinavit David a facie Saul: lancea autem cassa vulnere perlata est in parietem, et David fugit, et salvatus est nocte illa.

*in lecto
occidere*

¹¹ Misit ergo Saul satellites suos in domum David, ut custodirent eum, et interficeretur mane. Quod cum annuntiasset David Michol uxor sua, dicens: Nisi salverabis te nocte hac, cras morieris: ¹² depositus eum per fenestram. Porro ille abiit et aufugit, atque salvatus est. ¹³ Tulit autem Michol statuam, et posuit eam super lectum, et pellem pilosam caprarum posuit ad caput eius, et operuit eam vestimentis. ¹⁴ Misit autem Saul apparatores, qui raperent David: et responsum est quod ægrotaret. ¹⁵ Rursumque misit Saul nuntios ut vide-

rent David, dicens: Afferte eum ad me in lecto, ut occidatur. ¹⁶ Cumque venissent nuntii, inventum est simulacrum super lectum, et pellis caprarum ad caput eius. ¹⁷ Dixitque Saul ad Michol: Quare sic illusisti mihi, et dimisisti inimicum meum ut fugeret? Et respondit Michol ad Saul: Quia ipse locutus est mihi: Dimitte me, alioquin interficiam te.

¹⁸ David autem fugiens, salvatus est, et venit ad Samuel in Ramatha, et nuntiavit ei omnia quæ fecerat sibi Saul: et abierunt ipse et Samuel, et mortati sunt in Naioth. ¹⁹ Nuntiatum est autem Sauli a dicentibus: Ecce David in Naioth in Ramatha. ²⁰ Misit ergo Saul lictores, ut raperent David: qui cum vidissent cuneum prophetarum vaticinantium, et Samuelem stantem super eos, factus est etiam Spiritus Domini in illis, et prophetare coepерunt etiam ipsi. ²¹ Quod cum nuntiatum esset Sauli, misit et alios nuntios: prophetaverunt autem et illi. Et rursus misit Saul tertios nuntios: qui et ipsi prophetaverunt. Et iratus iracundia Saul, ²² abiit etiam ipse in Ramatha, et venit usque ad cisternam magnam, quæ est in Socho, et interrogavit, et dixit: In quo loco sunt Samuel et David? Dicatumque est ei: Ecce in Naioth sunt in Ramatha. ²³ Et abiit in Naioth in Ramatha, et factus est etiam super eum Spiritus Domini, et ambulabat ingrediens, et prophetabat usquedum veniret in Naioth in Ramatha. ²⁴ Et expolivit etiam ipse se vestimentis suis, et prophetavit cum ceteris coram Samuele, et cecidit nudus tota die illa et nocte. Unde et exivit proverbiu[m]: Num et Saul inter prophetas?

7. Malitia Saulis completur, 20, 1—43

20 ¹ Fugit autem David de Naioth, quæ est in Ramatha, vienientesque locutus est coram Ionatha: Quid feci? quæ est iniquitas mea, et quod peccatum meum in patrem tuum, quia querit ani-

*Samueli
eripere*

*Ionathas
cum
David
fœdus
renon-
vat*

(24) Sup 10, 12.

mam meam? ² Qui dixit ei: Absit, non morieris: neque enim faciet pater meus quidquam grande vel parvum, nisi prius indicaverit mihi: hunc ergo celavit me pater meus sermonem tantummodo? nequam erit istud. ³ Et iuravit rursus Davidi. Et ille ait: Scit profecto pater tuus quia inveni gratiam in oculis tuis, et dicet: Nescias hoc Ionathas, ne forte tristetur. Quinimmo vivit Dominus, et vivit anima tua, quia uno tantum (ut ita dicam) gradu, ego morsque dividimur. ⁴ Et ait ionathas ad David: Quodcumque dixerit mihi anima tua, faciam tibi. ⁵ Dixit autem David ad Jonathan: Ecce calendae sunt crastino, et ego ex more sedere soleo iuxta regem ad vescendum: dimitte ergo me ut abscondar in agro usque ad vesperam diei tertiae. ⁶ Si respiciens requisiwerit me pater tuus, responderis ei: Rogavit me David, ut iret celeriter in Bethlehem civitatem suam: quia victimæ sollemnes ibi sunt universi contributilibus suis. ⁷ Si dixerit: Bene, pax erit servo tuo; si autem fuerit iratus, scito quia completa est malitia eius. ⁸ Fac ergo misericordiam in servum tuum: quia fedus Domini me famulum tuum tecum inire fecisti; si autem est iniquitas aliqua in me, tu me interfice, et ad patrem tuum ne introducas me. ⁹ Et ait ionathas: Absit hoc a te: neque enim fieri potest, ut si certe cognovero completam esse patris mei malitiam contra te, non annuntiem tibi. ¹⁰ Responditque David ad Jonathan: Quis renuntiabit mihi, si quid forte responderit tibi pater tuus dure de me? ¹¹ Et ait ionathas ad David: Veni, et egrediamur foras in agrum. Cumque exissent ambo in agrum, ¹² ait ionathas ad David: Domine Deus Israel, si investigavero sententiam patris mei crastino vel perenne: et aliquid boni fuerit super David, et non statim misero ad te, et notum tibi fecero, ¹³ haec faciat dominus ionathæ, et haec addat. Si autem perseveraverit patris mei malitia adversum te, revelabo aurem tuam, et dimittam te, ut vadás in pace, et sit dominus tecum, sicut fuit cum patre meo. ¹⁴ Et si vixeró, facies mihi misericordiam domini; si vero

mortuo fuero, ¹⁵ non auferes misericordiam tuam a domo mea usque in sempiternum, quando eradicaverit dominus inimicos David, unumquemque de terra: auferat ionathan de domo sua, et requirat dominus de manu inimicorum David. ¹⁶ Pepigit ergo ionathas fedus cum domo David: et requisiuit dominus de manu inimicorum David. ¹⁷ Et addidit ionathas deierare David, eo quod diligenter illum: sicut enim animam suam, ita diligebat eum. ¹⁸ Dixitque ad eum ionathas: Cras calendæ sunt, et requiri: ¹⁹ requireret enim sessio tua usque perendie. Descendes ergo festinus, et venies in locum ubi celandus es in die qua operari licet, et sedebis iuxta lapidem, cui nomen est ezel. ²⁰ Et ego tres sagittas mittam iuxta eum, et faciam quasi exercens me ad signum. ²¹ Mittam quoque et puerum, dicens ei: Vade, et affer mihi sagittas. ²² Si dixerò puer: Ecce sagittæ intra te sunt, tolle eas: tu veni ad me, quia pax tibi est, et nihil est mali, vivit dominus. Si autem sic locutus fuero puer: Ecce sagittæ ultra te sunt: vade in pace, quia dimisit te dominus. ²³ De verbo autem quod locuti sumus ego et tu, sit dominus inter me et te usque in sempiternum.

²⁴ Absconditus est ergo David in agro, et venerunt calendæ, et seddit rex ad comedendum panem. ²⁵ Cumque sedisset rex super cathedram suam (secundum consuetudinem) quæ erat iuxta parietem, surrexit ionathas, et seddit abner ex latere saul, vacuusque apparuit locus David. ²⁶ Et non est locutus saul quidquam in die illa: cogitabat enim quod forte evenisset ei, ut non esset mundus, nec purificatus. ²⁷ Cumque illuxisset dies secunda post calendas, rursus apparuit vacuus locus David. Dixitque saul ad ionathan filium suum: Cur non venit filius isai nec heri, nec hodie ad vescendum? ²⁸ Responditque ionathan sauli: Rogavit me obnixe, ut iret in bethlehem, ²⁹ et ait: Dimitte me, quoniam sacrificium solenne est in civitate, unus de fratribus meis accesserivit me: nunc ergo si inveni gratiam in oculis tuis, vadam cito, et videbo fratres

malitiam
patris
comple-
tam esse
intelligit

meos. Ob hanc causam non venit ad mensam regis. ³⁰ Iratus autem Saul adversum Jonathan, dixit ei: Fili mulieris virum ultro rapientis, numquid ignoro quia diligis filium Isai in confusionem tuam, et in confusionem ignominiosae matris tue? ³¹ Omnibus enim diebus, quibus filius Isai vixerit super terram, non stabilieris tu, neque regnum tuum. Itaque iam nunc mitte, et addue eum ad me: quia filius mortis est. ³² Respondens autem Jonathas Sauli patri suo, ait: Quare morietur? quid fecit? ³³ Et arripuit Saul lanceam ut perceret eum. Et intellexit Jonathas quod definitum esset a patre suo, ut interficeret David. ³⁴ Surrexit ergo Jonathas a mensa in ira furoris, et non comedit in die calendarum secunda panem. Contristatus est enim super David, eo quod confusisset eum pater suus.

amicum
monet ac
dimittit

³⁵ Cumque illuxisset mane, venit Jonathas in agrum iuxta placitum David, et puer parvulus cum eo, ³⁶ et ait ad puerum suum: Vade, et after mihi sagittas, quas ego iacio. Cumque puer cucurisset, iecit aliam sagittam trans puerum. ³⁷ Venit itaque puer ad locum iaculi, quod miserat Jonathas: et clamavit Jonathas post tergum pueri, et ait: Ecce ibi est sagitta porro ultra te. ³⁸ Clamavique iterum Jonathas post tergum pueri, dicens: Festina velociter, ne sterteris. Collegit autem puer Jonathas sagittas, et attulit ad dominum suum: ³⁹ et quid ageretur, penitus ignorabat: tantummodo enim Jonathas et David rem noverant. ⁴⁰ Dedit ergo Jonathas arma sua puer, et dixit ei: Vade, et defer in civitatem. ⁴¹ Cumque abiisset puer, surrexit David de loco, qui vergebatur ad austrum, et cadens pronus in terram, adoravit tertio: et osculantes se alterutrum, fleverunt pariter, David autem amplius. ⁴² Dicit ergo Jonathas ad David: Vade in pace: quaecumque iuravimus ambo in nomine Domini, dicentes: Dominus sis inter me et te, et inter semen meum et semen tuum usque in sempiternum. ⁴³ Et surrexit David, et abiit: sed et Jonathas ingressus est civitatem.

8. David in Nobe, 21, 1—9

²¹ Venit autem David in Nobe ad Achimelech sacerdotem: et obstupuit Achimelech, eo quod venisset David. Et dixit ei: Quare tu solus, et nullus est tecum? ² Et ait David ad Achimelech sacerdotem: Rex præcepit mihi sermonem, et dixit: Nemo sciat rem, propter quam missus es a me, et cuiusmodi præcepta tibi dederim: nam et pueris condixi in illum et illum locum. ³ Nunc ergo siquid habes ad manum, vel quinque panes, da mihi, aut quidquid inveneris. ⁴ Et respondens sacerdos ad David, ait illi: Non habeo laicos panes ad manum, sed tantum panem sanctum: si mundi sunt pueri, maxime a mulieribus? ⁵ Et respondit David sacerdoti, et dixit ei: Evidem, si de mulieribus agitur: continuimus nos ab heri et nudius tertius, quando egrediebamus, et fuerunt vasa puerorum sancta. Porro via hæc polluta est, sed et ipsa hodie sanctificabitur in vasis.

⁶ Dedit ergo ei sacerdos sanctificatum panem; neque enim erat ibi panis, nisi tantum panes propositionis, qui sublati fuerant a facie Domini, ut ponerentur panes calidi.

⁷ Erat autem ibi vir quidam de servis Saul, in die illa, intus in tabernaculo Domini: et nomen eius Doeg Idumæus, potentissimus pastorum Saul.

⁸ Dixit autem David ad Achimelech: Si habes hic ad manum hastam, aut gladium? quia gladium meum, et arma mea non tuli mecum; sermo enim regis urgebat. ⁹ Et dixit sacerdos: Ecce hic gladius Goliath Philistæi, quem percussisti in Valle terebinthi, est involutus pallio post ephod: si istum vis tollere, tolle, neque enim hic est alius absque eo. Et ait David: Non est huic alter similis, da mihi cum.

9. David in Geth, Odollam, Haret, 21, 10—22, 5

¹⁰ Surrexit itaque David, et fugit in die illa a facie Saul: et venit ad Achis regem Geth: 11 dixeruntque servi Achis ad eum cum vidissent Da-

(6) Mt 12, 3.

Achimelech
sacerdos
Davidi
dat

panem
sanctifi-
catum

præsente
Doeg

et gladi-
um Go-
liath

In Geth
assimulat
se insa-
num

vid: Numquid non iste est David rex terræ? nonne huic cantabant per choros, dicentes: Percussit Saul mille, et David decem milia?¹² Posuit autem David sermones istos in corde suo, et extimuit valde a facie Achis regis Geth.¹³ Et immutavit os suum coram eis, et collabebatur inter manus eorum: et impingebat in ostia portæ, defluebantque salivæ eius in barbam.¹⁴ Et ait Achis ad servos suos: Vidistis hominem insanum: quare adduxistis eum ad me?¹⁵ An desunt nobis furiosi, quod introduxistis istum, ut fureret me præsente? hiccine ingredietur domum meam?

in Odollam plurimos suscipit

patrem et matrem in Moab ducit

in Haret venit

Lamentanti regi

22 ¹ Abiit ergo David inde, et fugit in speluncam Odollam. Quod cum audissent fratres eius, et omnis dominus patris eius, descenderunt ad eum illuc.² Et convenerunt ad eum omnes, qui erant in angustia constituti, et oppressi ære alieno, et amaro animo: et factus est eorum princeps, fueruntque cum eo quasi quadringenti viri.

³ Et prefectus est David inde in Maspera, quæ est Moab: et dixit ad regem Moab: Maneat, oro, pater meus et mater mea vobiscum, donec sciām quid faciat mihi Deus.⁴ Et reliquit eos ante faciem regis Moab: manseruntque apud eum cunctis diebus, quibus David fuit in praesidio.

⁵ Dixitque Gad propheta ad David: Noli manere in praesidio, proficisci, et vade in Terram Iuda. Et prefectus est David, et venit in saltum Haret.

10. Saul civitatem Nobe delet, 22, 6—23

⁶ Et audivit Saul quod apparuisset David, et viri qui erant cum eo. Saul autem cum maneret in Gabaa, et esset in nemore, quod est in Rama, hastam manu tenens, cunctique servi eius circumstarent eum,⁷ ait ad servos suos qui assistebant ei: Audite nunc filii Iemini: numquid omnibus vobis dabit filius Isai agros et vineas, et universos vos faciet tribunos, et centuriones?⁸ quoniam coniu-

(11) Sup 18, 7; Sir 47, 7.

rastis omnes aduersum me, et non est qui mihi renuntiet, maxime cum et filius meus foedus inierit cum filio Isai?⁹ Non est qui vicem meam doleat ex vobis, nec qui annuntiet mihi: eo quod suscitaverit filius meus servum meum aduersum me, insidiante mili usque hodie.

⁹ Respondens autem Doeg Idumæus, qui assistebat, et erat primus inter servos Saul, Vidi, inquit, filium Isai in Nobe apud Achimelech filium Achitob sacerdotem.¹⁰ Qui consuluit pro eo Dominum, et cibaria dedit ei: sed et gladium Goliath Philisthæi dedit illi.

¹¹ Misit ergo rex ad accersendum Achimelech sacerdotem filium Achitob, et omnem domum patris eius, sacerdotum, qui erant in Nobe, qui universi venerunt ad regem.¹² Et ait Saul ad Achimelech: Audi fili Achitob. Qui respondit: Presto sum Domine.¹³ Dixitque ad eum Saul: Quare coniurasti aduersum me, tu et filius Isai, et dedisti ei panes et gladium, et consulisti pro eo Deum, ut consurgeret aduersum me, insidiator usque hodie permanens?¹⁴ Respondensque Achimelech regi, ait: Et quis in omnibus servis tuis, sicut David fidelis, et gener regis, et pergens ad imperium tuum, et gloriosus in domo tua?¹⁵ Num hodie coepi pro eo consulere Deum? absit hoc a me: ne suspicetur rex aduersus servum suum rem huiuscemodi, in universa domo patris mei: non enim scivit servus tuus quidquam super hoc negotio, vel modicum vel grande.¹⁶ Dixitque rex: Morte morieris Achimelech, tu, et omnis domus patris tui.

¹⁷ Et ait rex emissariis, qui circumstabant eum: Convertimini, et interficie sacerdotes Domini: nam manus eorum cum David est: scientes quod fugisset, et non indicaverunt mihi. Noluerunt autem servi regis extendere manus suas in sacerdotes Domini.¹⁸ Et ait rex ad Doeg: Convertere tu, et irru in sacerdotes. Conversusque Doeg Idumæus, irruit in sacerdotes, et trucidavit in die illa octoginta quinque viros vestitos ephod lineo.

modus in
fluvio

Doeg fac-
ta in No-
be narrat

quare rex
sacerdo-
tes acce-
rit
tavimus

ac per
Doeg
trucidat

et urbem
percutit

sacerdotem
Abiathar
ad Davi-
da fugi-
ente

David
Ceilam
salvat

ex urbe
fugit

19 Nobe autem civitatem sacerdotum percussit in ore gladii, viros et mulieres, et parvulos, et lactentes, bovenque et esinum, et ovem in ore gladii.

20 Evadens autem unus filius Achimelech, filii Achitob, cuius nomen erat Abiathar, fugit ad David, 21 et annuntiavit ei quod occidisset Saul sacerdotes Domini. 22 Et ait David ad Abiathar: Sciebam in die illa, quod cum ibi esset Doeg Idumeus, proculdubio annuntiaret Sauli: ego sum reus omnium animarum patris tui. 23 Mane mecum, ne timeas: si quis quæsierit animam meam, quæreret et animam tuam, mecumque servaberis.

11. David bis Saulem effugit, 23, 1—28

23 1 Et annuntiaverunt David, dicentes: Ecce Philisthiim oppugnant Ceilam, et diripiunt areas. 2 Consuluit ergo David Dominum, dicens: Num vadam, et percutiam Philisthaeos istos? Et ait Dominus ad David: Vade, et percuties Philisthaeos, et Ceilam salvabis. 3 Et dixerunt viri, qui erant cum David, ad eum: Ecce nos hic in Iudea consistentes timemus: quanto magis si ierimus in Ceilam adversum agmina Philisthinorum? 4 Rursum ergo David consuluit Dominum. Qui respondens, ait ei: Surge, et vade in Ceilam: ego enim tradam Philisthaeos in manu tua. 5 Abiit ergo David, et viri eius in Ceilam, et pugnavit adversum Philisthaeos, et abegit iumenta eorum, et percussit eos plaga magna: et salvavit David habitatores Ceilæ. 6 Porro eo tempore, quo fugiebat Abiathar filius Achimelech ad David in Ceilam, ephod secum habens descendebat.

7 Nuntiatum est autem Sauli quod venisset David in Ceilam: et ait Saul: Tradidit eum Deus in manus meas, conclususque est introgressus urbem, in qua portæ et seræ sunt. 8 Et præcepit Saul omni populo ut ad pugnam descendebat in Ceilam: et obserderet David, et viros eius. 9 Quod cum David rescisset quia præpararet ei Saul clam malum, dixit ad Abiathar sacerdotem: Applica

ephod. 10 Et ait David: Domine Deus Israel, audi famam servus tuus, quod disponat Saul venire in Ceilam, ut everfat urbem propter me: 11 Si tradent me viri Ceilæ in manus cius? et si descendet Saul, sicut audivit servus tuus? Domine Deus Israel indica servo tuo. Et ait Dominus: Descendet. 12 Dixitque David: Si tradent me viri Ceilæ, et viros qui sunt mecum, in manus Saul? et dixit Dominus: Tradent. 13 Surrexit ergo David et viri eius quasi sexcenti, et egressi de Ceila, hoc atque illuc vagabantur incerti: nuntiatumque est Sauli quod fugisset David de Ceila, et salvatus esset: quamobrem dissimulavit exire.

14 Morabatur autem David in deserto in locis firmissimis, mansitus in monte solitudinis Ziph, in monte opaco: quærebat eum tamen Saul cunctis diebus: et non tradidit eum Deus in manus eius. 15 Et vidit David quod egressus esset Saul ut quæreret animam eius. Porro David erat in deserto Ziph in silva. 16 Et surrexit Ionathas filius Saul, et abiit ad David in silvam, et confortavit manus eius in Deo: dixitque ei: 17 Ne timeas: neque enim inveniet te manus Saul patris mei, et tu regnabis super Israel, et ego ero tibi secundus, sed et Saul pater meus scit hoc. 18 Percussit ergo uteque foedus coram Domino: mansique David in silva: Ionathas autem reversus est in domum suam.

19 Ascenderunt autem Ziphæi ad Saul in Gabaa, dicentes: Nonne ecce David latitat apud nos in locis tutissimis silvæ, in Colle Hachila, quæ est ad dexteram deserti? 20 Nunc ergo, sicut desideravit anima tua ut descenderes, descende: nostrum autem erit ut tradamus eum in manus regis. 21 Dixitque Saul: Benedicti vos a Domino, quia doluitis vicem meam. 22 Abite ergo, oro, et diligenteris præparate, et curiosius agite, et considerate locum ubi sit pes eius, vel quis viderit eum ibi, recogitat enim de me, quod callide insidier ei.

(19) Inf 28, 1.

in Ziph
cum lo-
natha reno-
vat

in Maon
liberatur

²³ Considerate et videte omnia latibula eius, in quibus absconditur: et revertimini ad me ad rem certam, ut vadam vobiscum. Quod si etiam in terram se abstrusurit, perscrutabor eum in cunctis millibus Iuda. ²⁴ At illi surgentes abierunt in Ziph ante Saul: David autem et vires eius erant in deserto Maon, in campestribus ad dexteram Iesimon. ²⁵ Igit ergo Saul et socii eius ad querendum eum: et nuntiatum est David, statimque descendit ad petram, et versabatur in deserto Maon. Quod cum audisset Saul, persecutus est David in deserto Maon. ²⁶ Et ibat Saul ad latus montis ex parte una: David autem et vires eius erant in latere montis ex parte altera: porro David desperabat se posse evadere a facie Saul: itaque Saul, et vires eius in modum corone cingebant David, et viros eius, ut caperent eos. ²⁷ Et nuntius venit ad Saul, dicens: Festina, et veni, quoniam infuderunt se Philisthiim super terram. ²⁸ Reversus est ergo Saul desistens persequi David, et perrexit in occursum Philistinorum. Propter hoc vocaverunt locum illum, Pterram dividentem.

12. David in Engaddi Saulem servat, 24, 1—23

24 ¹ Ascendit ergo David inde: et habitavit in locis tutissimis Engaddi. ² Cumque reversus esset Saul, postquam persecutus est Philisthaeos, nuntiaverunt ei, dicentes: Ecce, David in deserto est Engaddi. ³ Assumens ergo Saul tria milia electorum virorum ex omni Israel, perrexit ad investigandum David et viros eius, etiam super abruptissimas petras, quae solis ibicibus perviae sunt. ⁴ Et venit ad caulus ovium, quae se offerebant vianti; eratque ibi spelunca, quam ingressus est Saul, ut purgaret ventrem: porro David et vires eius in interiori parte speluncæ latebant. ⁵ Et dixerunt servi David ad eum: Ecce dies, de qua locutus est Dominus ad te: Ego tradam tibi inimicum tuum, ut facias ei sicut placuerit in oculis tuis. Surrexit ergo David, et praecidit oram chlamydis Saul silenter. ⁶ Post haec percussit cor suum

Necem
regis im-
pedit

bona m.
tumultu-

David, eo quod abscidisset oram chlamydis Saul. ⁷ Dixitque ad viros suos: Proprius sit mihi Dominus, ne faciam hanc rem domino meo, christo Domini, ut mittam manum meam in eum, quia christus Domini est. ⁸ Et confregit David viros suos sermonibus, et non permisit eos ut consenserent in Saul: porro Saul exsurgens de spelunca, pergebat cepto itinere.

⁹ Surrexit autem et David post eum: et egressus de spelunca, clamavit post tergum Saul, dicens: Domine mi rex. Et respexit Saul post se: et inclinans se David pronus in terram, adoravit,

¹⁰ dixitque ad Saul: Quare audis verba hominum loquentium, David querit malum adversum te? ¹¹ Ecce hodie viderunt oculi tui quod tradiderit te Dominus in manu mea in spelunca: et cogitavit ut occidere te, sed pepercit tibi oculus meus; dixi enim: Non extendam manum meam in dominum meum, quia christus Domini est. ¹² Quin potius, pater mi, vide, et cognosce oram chlamydis tuae in manu mea: quoniam cum praescinderem summitatem chlamydis tuae, nolui extendere manum meam in te. Animadverte, et vide, quoniam non est in manu mea malum, neque iniquitas, neque peccavi in te: tu autem insidiaris animæ meæ ut auferas eam. ¹³ Iudicet Dominus inter me et te, et ulciscatur me Dominus ex te: manus autem mea non sit in te. ¹⁴ Sicut et in proverbio antiquo dicitur: AB IMPIS egredietur impietas: manus ergo mea non sit in te. ¹⁵ Quem persequeris, rex Israel? quem persequeris? canem mortuum persequeris, et pulicem unum. ¹⁶ Sit Dominus iudex, et iudicet inter me et te: et videat, et iudicet causam meam, et eruat me de manu tua.

¹⁷ Cum autem complessset David loquens sermones huiuscmodi ad Saul, dixit Saul: Numquid vox haec tua est filii mi David? Et levavit Saul vocem suam, et flevit: ¹⁸ dixitque ad David: Iustior tu es quam ego: tu enim tribuisti mihi bona: ego autem reddidi tibi mala. ¹⁹ Et tu indicasti hodie quæ feceris mihi bona: quomodo tradiderit me Do-

eum mo-
net

sibique
reconci-
liat

minus in manum tuam, et non occideris me.
 20 Quis enim cum invenerit inimicum suum, dimittet eum in via bona? Sed Dominus reddit tibi vicissitudinem hanc pro eo quod hodie operatus es in me. 21 Et nunc quia scio quod certissime regnaturus sis, et habiturus in manu tua regnum Israel: 22 iura mihi in Domino, ne deleas semen meum post me, neque auferas nomen meum de domo patris mei. 23 Et iuravit David Sauli. Abiit ergo Saul in domum suam; et David, et viri eius ascenderunt ad tutiora loca.

13. David, Nabal et Abigail, 25, 1—44

25 Mortuus est autem Samuel, et congregatus est universus Israel, et planxerunt eum, et sepelierunt eum in domo sua in Ramatha.

Consurgensque David descendit in desertum Pharan. 2 Erat autem vir quispiam in solitudine Maon, et possessio eius in Carmelo, et homo ille magnus nimis: erantque ei oves tria millia, et mille caprae: et accidit ut teneretur grex eius in Carmelo. 3 Nomen autem viri illius erat Nabal, et nomen uxor eius Abigail; eratque mulier illa prudenter et speciosa: porro vir eius durus, et pessimus, et malitiosus: erat autem de genere Caleb. 4 Cum ergo audisset David in deserto quod teneret Nabal gregem suum, 5 misit decem iuvenes, et dixit eis: Ascendite in Carmelum, et venieris ad Nabal, et salutabitis eum ex nomine meo pacifice. 6 Et dicetis: Sit fratribus meis, et tibi pax, et domui tuae pax, et omnibus, quæcumque habes, sit pax. 7 Audivi quod tenerent pastores tui, qui erant nobiscum in deserto: numquam eis molesti fuimus, nec aliquando defuit quidquam eis de grege, omni tempore quo fuerunt nobiscum in Carmelo. 8 Interroga pueros tuos, et indicabunt tibi. Nunc ergo inventari pueri tui gratiam in oculis tuis: in die enim bona venimus: quodcumque invenerit manus tua, da servis tuis, et filio tuo Da-

Mors
Samuelis

David
a Nabal
irritatur

(1) Inf 28, 3; Sir 46, 23.

vid. 9 Cumque venissent pueri David, locuti sunt ad Nabal omnia verba hæc ex nomine David: et siluerunt. 10 Respondens autem Nabal pueris David, ait: Quis est David? et quis est filius Isai? hodie increverunt servi qui fugiunt dominos suos. 11 Tollam ergo panes meos, et aquas meas, et carnes pecorum, quæ occidi tonsoribus meis, et dabo viris quos nescio unde sint? 12 Regressi sunt itaque pueri David per viam suam, et reversi venerunt, et nuntiaverunt ei omnia verba quæ dixerat. 13 Tunc ait David pueris suis: Accingatur unusquisque gladio suo. Et accincti sunt singuli gladiis suis, accinctusque est et David ense suo: et secuti sunt David quasi quadringenti viri: porro ducenti remanserunt ad sarcinas.

14 Abigail autem uxori Nabal nuntiavit unus de pueris suis, dicens: Ecce David misit nuntios de deserto, ut benedicerent domino nostro, et averteret satus est eos. 15 Homines isti, boni satis fuerunt nobis, et non molesti: nec quidquam aliquando periret omni tempore, quo fuimus conversati cum eis in deserto: 16 pro muro erant nobis tam in nocte quam in die, omnibus diebus quibus pavimus apud eos greges. 17 Quamobrem considera, et recogita quid facias: quoniam completa est malitia adversum virum tuum, et adversum domum tuam, et ipse est filius Belial, ita ut nemo possit ei loqui. 18 Festinavit igitur Abigail, et tulit ducentos panes, et duos utres vini, et quinque arietes coctos, et quinque sata polenta, et centum ligaturas uve passer, et ducentas massas caricarum, et posuit super asinos: 19 dixique pueris suis: Praecedite me: ecce, ego post tergum separar vos: viro autem suo Nabal non indicavit. 20 Cum ergo ascendisset asinum, et descenderebat ad radices montis, David et viri eius descendebant in occursum eius: quibus et illa occurrit. 21 Et ait David: Vere frustra servavi omnia quæ huius erant in deserto, et non periret quidquam de cunctis quæ ad eum pertinebant: et redditum mihi malum pro bono. 22 Hæc faciat Deus inimicis David, et hæc addat, si reli-

ab Abi-
gail pla-
catur

quero de omnibus qua ad ipsum pertinent usque
mane, mingentem ad parietem.²³ Cum autem
vidisset Abigail David, festinavit, et descendit de
asino, et procidit coram David super faciem suam,
et adoravit super terram,²⁴ et cecidit ad pedes
eius, et dixit: In me sit, domine mi, hac iniqui-
tas: loquatur, obsecro, ancilla tua in auribus tuis:
et audi verba famulæ tue.²⁵ Ne ponat, oro, do-
minus meus rex cor suum super virum istum ini-
quum Nabal: quoniam secundum nomen suum
stultus est, et stultitia est cum eo: ego autem an-
cilla tua non vidi pueros tuos, domine mi, quos
misisti.²⁶ Nunc ergo domine mi, vivit Dominus,
et vivit anima tua, qui prohibuit te ne venires in
sanguinem, et salvavit manum tuam tibi: et nunc
fiant sicut Nabal inimici tui, et qui querunt domi-
no meo malum.²⁷ Quapropter suscipe bene-
dictionem hanc, quam attulit ancilla tua tibi domi-
no meo: et da pueris qui sequuntur te dominum meum.²⁸ Aufer iniquitatem famulæ tue: faciens
enim faciet Dominus tibi domino meo domum fide-
lem, quia prælia Domini, domine mi, tu præliaris:
malitia ergo non inveniatur in te omnibus diebus
vitæ tue.²⁹ Si enim surrexerit aliquando homo
persequens te, et querens animam tuam, erit anima
domini mei custodita quasi in fasciculo viven-
tium, apud Dominum Deum tuum: porro inimico-
rum tuorum anima rotabitur, quasi in impetu et
circulo fundae.³⁰ Cum ergo fecerit Dominus tibi
domino meo omnia que locutus est bona de te, et
constituerit te ducem super Israel,³¹ non erit tibi
hoc in singulum, et in scrupulum cordis domino
meo, quod effuderis sanguinem innoxium, aut ipse
te ultus fueris: et cum beneficerit Dominus do-
mino meo, recordaberis ancillæ tue.³² Et ait Da-
vid ad Abigail: Benedictus Dominus Deus Israel,
qui misit hodie te in occursum meum, et bene-
dictum eloquio tuum,³³ et benedicta tu, que
prohibuisti me hodie ne irem ad sanguinem, et
ulciscerer me manu mea.³⁴ Alioquin vivit Domi-
nus Deus Israel qui prohibuit me ne malum face-

rem tibi: nisi cito venisses in occursum mihi, non
remansisset Nabal usque ad lucem matutinam, min-
gens ad parietem.³⁵ Suscepit ergo David de manu
eius omnia que attulerat ei, dixitque ei: Vade pa-
cifice in domum tuam, ecce audiui vocem tuam,
et honoravi faciem tuam.

³⁶ Venit autem Abigail ad Nabal: et ecce erat
ei convivium in domo eius, quasi convivium regis,
et cor Nabal iucundum: erat enim ebrius nimis:
et non indicavit ei verbum pusillum aut grande
usque mane.³⁷ Diluculo autem cum digessisset
vinum Nabal, indicavit ei uxor sua verba haec, et
emortuum est cor eius intrinsecus, et factus est
quasi lapis.³⁸ Cumque pertransisset decem dies,
percussit Dominus Nabal, et mortuus est.³⁹ Quod
cum audisset David mortuum Nabal, ait: Bene-
dictus Dominus, qui iudicavit causam opprobrii mei
de manu Nabal, et servum suum custodivit a malo,
et malitiam Nabal reddidit Dominus in caput eius.

Misit ergo David, et locutus est ad Abigail, ut
sumeret eam sibi in uxorem.⁴⁰ Et venerunt pueri
David ad Abigail in Carmelum, et locuti sunt ad eam,
dicentes: David misit nos ad te, ut accipiat
te sibi in uxorem.⁴¹ Quæ consurgens adoravit
prona in terram, et ait: Ecce famula tua sit in an-
cillam, ut lavet pedes servorum domini mei.⁴² Et
festinavit, et surrexit Abigail, et ascendit super
asinum, et quinque pueræ ierunt cum ea, pedis-
que eius, et secuta est nuntios David: et facta
est illi uxor.⁴³ Sed et Achinoam accepit David
de lezrael: et fuit utraque uxor eius.⁴⁴ Saul au-
tem dedit Michol filiam suam uxorem David Phalti,
filio Lais, qui erat de Gallim.

14. David in Ziph iterum Saulem servat, 26, 1—25

26 ¹ Et venerunt Ziphei ad Saul in Gabaa, di-
centes: Ecce, David absconditus est in colle
Hachila, quæ est ex adverso solitudinis. ² Et sur-

a Domi-
no defen-
ditur

uxores
Davidis

Necem
regis im-
pedit

(1) Sup 23, 19.

rexit Saul, et descendit in desertum Ziph, et cum eo tria milia virorum de electis Israel, ut quereret David in deserto Ziph. ³ Et castrametatus est Saul in Gabaa Hachila, quæ erat ex adverso solitudinis in via: David autem habitat in deserto. Videns autem quod venisset Saul post se in desertum, misit exploratores, et didicit quod illuc venisset certissime. ⁵ Et surrexit David clam, et venit ad locum ubi erat Saul: cumque vidisset locum, in quo dormiebat Saul, et Abner filius Ner, princeps militiae eius, et Saulem dormientem in tentorio, et reliquum vulgus per circuitum eius, ⁶ ait David ad Achimelech Hethaeum, et Abisai filium Sarvie, fratrem Ioab, dicens: Quis descendet mecum ad Saul in castra? Dixitque Abisai: Ego descendam tecum. ⁷ Venerunt ergo David, et Abisai ad populum nocte, et invenerunt Saul iacentem et dormientem in tentorio, et hastam fixam in terra ad caput eius: Abner autem et populum dormientes in circuitu eius. ⁸ Dixitque Abisai ad David: Conclusit Deus inimicum tuum hodie in manus tuas: nunc ergo perfodiā eum lancea in terra, semel, et secundo opus non erit. ⁹ Et dixit David ad Abisai: Ne interficias eum: quis enim extendet manum suam in christum Domini, et innocens erit? ¹⁰ Et dixit David: Vivit Dominus, quia nisi Dominus percussisset eum, aut dies eius venerit ut moriatur, aut in prælium descendens perierit: ¹¹ propitius sit mihi Dominus ne extendam manum meam in christum Domini! Nunc igitur tolle hastam, quæ est ad caput eius, et scyphum aquæ, et abeamus. ¹² Tulit igitur David hastam, et scyphum aquæ, qui erat ad caput Saul, et abiērunt: et non erat quisquam, qui videret, et intelligeret, et evigilaret, sed omnes dormiebant, quia sopor Domini irruerat super eos.

custodes
eius
incredap

¹³ Cumque transiit David ex adverso, et stetisset in vertice montis de longe, et esset grande intervallum inter eos. ¹⁴ clamavit David ad populum, et ad Abner filium Ner, dicens: Nonne respondebis Abner? Et respondens Abner, ait: Quis

es tu, qui clamas, et inquietas regem? ¹⁵ Et ait David ad Abner: Numquid non vir tu es? et quis alius similis tui in Israël? quare ergo non custodisti dominum tuum regem? ingressus est enim unus de turba ut interficeret regem, dominum tuum. ¹⁶ Non est bonus hoc, quod fecisti. Vivit Dominus, quoniam filii mortis estis vos, qui non custodistis dominum vestrum, christum Domini. Nunc ergo vide ubi sit hasta regis, et ubi sit scyphus aquæ, qui erat ad caput eius.

¹⁷ Cognovit autem Saul vocem David, et dixit: Numquid vox haec tua, fili mi David? Et ait David: Vox mea, domine domine mi rex. ¹⁸ Et ait: Quam ob causam dominus meus persecutur servum suum? Quid feci? aut quod est malum in manu mea? ¹⁹ Nunc ergo audi, oro, domine mi rex, verba servi tui: Si Dominus incitat te adversum me, odoretur sacrificium: si autem filii hominum, maledicti sunt in conspectu Domini: qui eiecerunt me hodie, ut non habitem in hereditate Domini, dicentes: Vade, servi dii alienis. ²⁰ Et nunc non effundatur sanguis meus in terram coram Domino: quia egressus est rex Israel ut querat pulicem unum, sicut persecutus perdidit in montibus. ²¹ Et ait Saul: Peccavi, revertere fili mi David: nequam enim ultra tibi malefaciam, eo quod pretiosa fuerit anima mea in oculis tuis hodie: apparet enim quod stulte egerim, et ignoraverim multa nimis. ²² Et respondens David, ait: Ecce hasta regis: transeat unus de pueris regis, et tollat eam. ²³ Dominus autem retribuet unicuique secundum iustitiam suam, et fidem: tradidit enim te Dominus hodie in manum meam, et nolui extenderre manum meam in christum Domini. ²⁴ Et sicut magnificata est anima tua hodie in oculis meis, sic magnificetur anima mea in oculis Domini, et liberet me de omni angustia. ²⁵ Ait ergo Saul ad David: Benedictus tu fili mi David: et quidem faciens facies, et potens poteris. Abiit autem David in viam suam, et Saul reversus est in locum suum.

Saulem
iterum
sibi re-
conciliat

15. David in terra Philistinorum 27, 1—12

In Geth
regia

27 ¹Et ait David in corde suo: Aliquando in-
cidam una die in manus Saul: nonne melius
est ut fugiam, et salver in Terra Philistinorum,
ut desperet Saul, cesseque me querere in cunctis
finibus Israel? fugiam ergo manus eius. ²Et sur-
rexit David, et abiit ipse, et sexcenti viri cum eo,
ad Achis filium Maoch regem Geth. ³Et habita-
vit David cum Achis in Geth, ipse et viri eius;
vir et domus eius; et David, et duae uxores eius,
Achinoam Iezrahelitis, et Abigail uxor Nabal Car-
meli. ⁴Et nuntiatum est Sauli quod fugisset David
in Geth, et non addidit ultra querere eum.

et in
Siceleg

5 Dixit autem David ad Achis: Si inventi gratiam
in oculis tuis, detur mihi locus in una urbium
regionis huius, ut habitem ibi; cur enim manet ser-
vus tuus in civitate regis tecum? ⁶Dedit itaque
ei Achis in die illa Siceleg: propter quam causam
facta est Siceleg regum Iuda, usque in diem hanc.
7 Fuit autem numerus dierum, quibus habitavit
David in regione Philistinorum, quattuor men-
sium.

callidus

8 Et ascendit David, et viri eius, et agebant præ-
das de Gessuri, et de Gerzi, et de Amalecitis: hi
enim pagi habitabantur in terra antiquitus, eunti-
bus Sur usque ad Terram Ægypti. ⁹Et percutie-
bat David omnem terram, nec relinquebat viven-
tem virum et mulierem: tollensque oves, et boves,
et asinos, et camelos, et vestes, revertebatur, et
veniebat ad Achis. ¹⁰Dicebat autem ei Achis: In
quem irruisti hodie? Respondebat David: Contra
meridiem Iudeæ, et contra meridiem Jerameel, et
contra meridiem Ceni. ¹¹Virum et mulierem non
vivificabat David, nec adducebat in Geth, dicens:
Ne forte loquarunt adversum nos: Hæc fecit Da-
vid: et hoc erat decretum illi omnibus diebus qui-
bus habitavit in regione Philistinorum. ¹²Credi-
dit ergo Achis David, dicens: Multa mala operatus
est contra populum suum Israel: erit igitur mihi
servus sempiternus.

16. Saul pythonissam consultit, 28, 1—25

28 ¹Factum est autem in diebus illis, congrega-
verunt Philistini agmina sua, ut præpara-
rentur ad bellum contra Israel: dixitque Achis ad
David: Sciens nunc scito, quoniam mecum egre-
dieris in castris tu, et viri tui. ²Dixitque David
ad Achis: Nunc scies quæ facturus est servus tuus.
Et ait Achis ad David: Et ego custodem capitis
mei ponam te cunctis diebus.

Philisti-
bellum
compa-
rant

³Samuel autem mortuus est, planxitque eum
omnis Israel, et sepelearunt eum in Ramatha urbe
sua. Et Saul abstulit magos, et hariolos de terra.
⁴Congregati sunt Philistini, et venerunt, et
castrametati sunt in Sunam: congregavit autem et
Saul universum Israel, et venit in Gelboe. ⁵Et
vidit Saul castra Philistini, et timuit, et expavit
cor eius nimis. ⁶Consuluitque Dominum, et non
respondit ei neque per somnia, neque per sacer-
dotes, neque per prophetas. ⁷Dixitque Saul servis
suis: Quærite mihi mulierem habentem pythonem,
et vadam ad eam, et sciscitarob per illam. Et di-
rerunt servi eius ad eum: Est mulier pythonem
habens in Endor. ⁸Mutavit ergo habitum suum,
vestitusque est alias vestimentis, et abiit ipse, et
duo viri cum eo, veneruntque ad mulierem nocte,
et ait illi: Divina mihi in pythone, et suscita mihi
quem dixerō tibi. ⁹Et ait mulier ad eum: Ecce,
tu nosti quanta fecerit Saul, et quo modo eraserit
magos et hariolos de terra: quare ergo insidiaris
animæ meæ, ut occidar? ¹⁰Ei juravit ei Saul in
Domino, dicens: Vivit Dominus, quia non eveniet
tibi quidquam mali propter hanc rem. ¹¹Dixitque
ei mulier: Quem suscitatō tibi? Qui ait: Samue-
lem mihi suscita. ¹²Cum autem vidisset mulier
Samuelem, exclamavit voce magna, et dixit ad Saul:
Quare imposuisti mihi? Tu es enim Saul. ¹³Di-
xitque ei rex: Noli timere: quid vidisti? Et ait

Saul per
pythonis-
sam Sa-
muelē
citat

(3) Sup 25, 1; Sir 46, 23. — (7) Lv 20, 27; Dt 18, 11;
Act 16, 16.

mulier ad Saul: Deos vidi ascendentēs de terra.
 14 Dixitque ei: Qualis est forma eius? Quæ ait: Vir senex ascendit, et ipse amictus est pallio. Et intellexit Saul quod Samuel esset, et inclinavit se super faciem suam in terra, et adoravit. 15 Dixit autem Samuel ad Saul: Quare inquietasti me ut suscitarer? Et ait Saul: Coarctor nimis: siquidem Philistīum pugnant adversum me, et Deus recessit a me, et exaudi me non noluit neque in manu prophetarum, neque per somnia: vocavi ergo te, ut ostenderes mihi quid faciam. 16 Et ait Samuel: Quid interrogas me, cum Dominus recesserit a te, et transierit ad æmulum tuum? 17 Faciet enim tibi Dominus sicut locutus est in manu mea, et scindet regnum tuum de manu tua, et dabit illud proximo tuo David: 18 quia non obcedisti voci Domini, neque fecisti iram furoris eius in Amalec; idcirco quod pateris, fecit tibi Dominus hodie. 19 Et dabit Dominus etiam Israel tecum in manus Philistīum: cras autem tu et filii tui mecum eritis: sed et castra Israel tradet Dominus in manus Philistīum.

ac predicta ex-
pavescit

20 Statimque Saul cecidit porrectus in terram: extinxerat enim verba Samuels, et robur non erat in eo, quia non comedebat panem tota die illa. 21 Ingressa est itaque mulier illa ad Saul, (conturbatus enim erat valde) dixitque ad eum: Ecce obcedivit ancilla tua voci tuæ, et posui animam meam in manu mea: et audivi sermones tuos, quos locutus es ad me. 22 Nunc igitur audi et tu vocem ancillæ tuæ, et ponam coram te buccellam panis, ut comedens convalescas, et possis iter agere. 23 Qui renuit, et ait: Non comedam. Coegerunt autem eum servi sui et mulier, et tandem auditâ voce eorum surrexit de terra, et sedid super lectum. 24 Mulier autem illa habebat vitulum pascualem in domo, et festinavit, et occidit eum: tollensque farinam, miscuit eam, et coxit azyma, 25 et posuit ante Saul et ante servos eius. Qui cum comedis-

(15) Sir 46, 23.

sent, surrexerunt, et ambulaverunt per totam noctem illam.

17. David a prælio removetur, 29, 1—30, 31

29 ¹ Congregata sunt ergo Philistīum universa agmina in Aphec: sed et Israel castrametatus est super fontem, qui erat in Iezrahel. 2 Et satrapæ quidem Philistīum incedebant in centuriis et millibus: David autem et viri eius erant in novissimo agmine cum Achis. ³ Dixeruntque principes Philistīum ad Achis: Quid sibi volunt Hebrei isti? Et ait Achis ad principes Philistīum: Num ignorans David, qui fuit servus Saul regis Israel, et est apud me multis diebus, vel annis, et non inveni in eo quidquam ex die qua transfugit ad me, usque ad diem hanc? ⁴ Irati sunt autem adversus eum principes Philistīum, et dixerunt ei: Reverteratur vir iste, et sedeat in loco suo, in quo constiuiti eum, et non descendat nobiscum in prælium, ne fiat nobis adversarius, cum præliari coepimus: quomodo enim aliter poterit placare dominum suum, nisi in capitibus nostris? ⁵ Nonne iste est David, cui cantabant in choris, dicentes: Percussit Saul in millibus suis, et David in decem millibus suis? ⁶ Vocavit ergo Achis David, et ait ei: Vivit Dominus, quia rectus es tu, et bonus in conspectu meo: et exitus tuus, et introitus tuus cum est in castris: et non inveni in te quidquam malum ex die qua venisti ad me, usque in diem hanc: sed satrapis non places. ⁷ Revertere ergo, et vade in pace, et non offendas oculos satraparum Philistīum. ⁸ Dixitque David ad Achis: Quid enim feci, et quid invenisti in me servo tuo a die qua fui in conspectu tuo usque in diem hanc, ut non veniam, et pugnem contra inimicos domini mei regis? ⁹ Respondens autem Achis, locutus est ad David: Scio quia bonus es tu in oculis meis, sicut angelus Dei: sed principes Philistinorum direrunt: Non ascendet nobiscum in prælium. ¹⁰ Ig-

(4) 1 Par 12, 19.

A Philis-
tīum
remissus

tur consurge mane tu, et servi domini tui, qui venerunt tecum: et cum de nocte surrexeritis, et cœperit dilucescere, pergitte. ¹¹ Surrexit itaque de nocte David ipse et viri eius, ut proficerentur mane, et reverterentur ad Terram Philistinum: Philistini autem ascenderunt in Iezrahel.

Amalecitas
incendiarios
percudit

30 ¹ Cumque venissent David et viri eius in Siceleg die tertia, Amalecitas impetum fecerant ex parte australi in Siceleg, et percusserant Siceleg, et succederant eam igni. ² Et captivas duxerant mulieres ex ea, a minimo usque ad magnun: et non interfecerant quemquam, sed secum duxerant, et pergebant itinere suo. ³ Cum ergo venissent David et viri eius ad civitatem, et inventissent eam succensam igni, et uxores suas, et filios suos, et filias ductas esse captivas, ⁴ levaverunt David et populus qui erat cum eo voces suas, et planixerunt donec deficerent in eis lacrimae. ⁵ Siquidem et duæ uxores David captivæ ductæ fuerant, Achinoam Iezrahelites, et Abigail uxor Nabal Carmeli. ⁶ Et contristatus est David valde: volebat enim eum populus lapidare, quia amara erat anima uniuscuiusque viri super filii suis, et filiabus: confortatus est autem David in Domino Deo suo. ⁷ Et ait ad Abiathar sacerdotem filium Achimelech: Aplica ad me ephod. Et applicavit Abiathar ephod ad David, ⁸ et consultus est David Dominum, dicens: Persequar latrunculos hos, et comprehendam eos, an non? Dixitque ei Dominus: Persequere: absque dubio enim comprehendes eos, et excutes prædam. ⁹ Abiit ergo David ipse, et sexenti viri qui erant cum eo, et venerunt usque ad Torrentem Besor: et lassi quidam substiterunt. ¹⁰ Persecutus est autem David ipse, et quadringenti viri: substiterant enim ducenti, qui lassi transire non poterant Torrentem Besor. ¹¹ Et invenerunt virum Ægyptum in agro, et adduxerunt eum ad David: dederuntque ei panem ut comedaret, et biberet

(I) 1 Par 12, 20.

aquam, ¹² sed et fragmen massæ caricarum, et duas ligaturas uvæ passe. Quæ cum comedisset, reversus est spiritus eius, et refocillatus est: non enim comederat panem, neque biberat aquam, tribus diebus et tribus noctibus. ¹³ Dixit itaque ei David: Cuius es tu? vel unde? et quo pergis? Qui ait: Puer Ægyptius ego sum, servus viri Amalecitarum: dereliquit autem me dominus meus, quia ægrotare cecepit nudiustertius. ¹⁴ Siquidem nos eruimus ad austram plagam Cerethi, et contra Iudam, et ad meridiem Caleb, et Siceleg succedimus igni. ¹⁵ Dixitque ei David: Potes me ducere ad cuneum istum? Qui ait: Iura mihi per Deum, quod non occidas me, et non tradas me in manus domini mei, et ego ducam te ad cuneum istum. Et iuravit ei David. ¹⁶ Qui cum duxisset eum, ecce illi discumbebant super faciem universæ terræ comedentes et bibentes, et quasi festum celebrantes diem, pro cuncta præda, et spoliis quæ ceperant de Terra Philistinum, et de Terra Iuda. ¹⁷ Et percussit eos David a vespera usque ad vesperam alterius diei, et non evasit ex eis quisquam, nisi quadriginti viri adolescentes, qui ascenderant camelos, et fugerant. ¹⁸ Eruit ergo David omnia, quæ tulerant Amalecitas, et duas uxores suas eruit. ¹⁹ Nec defuit quidquam a parvo usque ad magnum, tam de filiis quam de filiabus, et de spoliis, et quæcumque rapuerant, omnia reduxit David. ²⁰ Et tulit universos greges et armenta, et minavit ante faciem suam: dixeruntque: Hæc est præda David.

²¹ Venit autem David ad ducentos viros, qui lassi substiterant, nec sequi potuerant David, et residere eos iusserat in Torrente Besor: qui egressi sunt obviam David, et populo qui erat cum eo. Accedens autem David ad populum, salutavit eos pacifice. ²² Respondensque omnis vir pessimus, et iniquus de viris, qui erant cum David, dixit: Quia non venerunt nobiscum, non dabimus eis quidquam de præda, quam eruimus: sed sufficiat unicuique uxor sua et filii: quos cum acceperint, recedant. ²³ Dixit autem David: Non sic facietis fratres mei

legem
dat

de his, quæ tradidit nobis Dominus, et custodivit nos, et dedit latrunculos, qui eruperant adversum nos, in manus nostras: ²⁴ nec audiet vos quisquam super sermone hoc; æqua enim pars erit descendentes ad præclum, et remanentis ad sarcinas, et similiiter divident. ²⁵ Et factum est hoc ex die illa, et deinceps constitutum et præfinitum, et quasi lex in Israel usque in diem hanc.

amicis
munera
mittuntur

26 Venit ergo David in Siceleg, et misit dona de præda senioribus Iuda proximis suis, dicens: Accipite benedictionem de præda hostium Domini: ²⁷ His, qui erant in Bethel, et qui in Ramoth ad meridiem, et qui in Iether, ²⁸ et qui in Aroer, et qui in Sephamoth, et qui in Esthamo, ²⁹ et qui in Rachal, et qui in urbibus Ierameel, et qui in urbibus Ceni, ³⁰ et qui in Arama, et qui in lacu Asan, et qui in Athach, ³¹ et qui in Hebron, et reliquis qui erant in his locis, in quibus commoratus fuerat David ipse, et viri eius.

18. Saul cum filiis moritur, 31, 1—13

Filiis Sau-
lis percu-
tuntur

31 ¹ Philisthiim autem pugnabant adversum Israël: et fugerunt viri Israel ante faciem Philisthiim, et ceciderunt interficti in monte Gelboe. ² Irreruntque Philisthiim in Saul, et in filios eius, et percusserunt Ionathan, et Abinadab, et Melchisua filios Saul, ³ totumque pondus prælli versus est in Saul: et consecuti sunt eum viri sagittarii, et vulneratus est vehementer a sagittarii.

Saul et
armiger
in gladi-
um irru-
unt

⁴ Dixitque Saul ad armigerum suum: Evagina gladium tuum, et percut me: ne forte veniant circumcisi isti, et interficiant me, illudentes mihi. Et noluit armiger eius: fuerat enim nimio terro perterritus. Arripuit itaque Saul gladium, et irruit super eum. ⁵ Quod cum vidisset armiger eius, videlicet quod mortuus esset Saul, irruit etiam ipse super gladium suum, et mortuus est cum eo. ⁶ Mortuus est ergo Saul, et tres filii eius, et armiger illius, et universi viri eius in die illa pariter.

(2) 1 Par 10, 2. — (4) 1 Par 10, 4. —

⁷ Videntes autem viri Israel, qui erant trans vallem, et trans Iordanem, quod fugissent viri Israelitæ, et quod mortuus esset Saul, et filii eius, reliquerunt civitates suas, et fugerunt: veneruntque Philisthiim, et habitaverunt ibi.

⁸ Facta autem die altera, venerunt Philisthiim, ut spoliarent interfictos, et invenerunt Saul et tres filios eius iacentes in monte Gelboe. ⁹ Et præcederunt caput Saul, et spoliaverunt eum armis: et miserunt in Terram Philistinorum per circuitum, ut annuntiaretur in templo idolorum, et in populis. ¹⁰ Et posuerunt arma eius in templo Astaroth, corpus vero eius suspenderunt in muro Bethsan.

¹¹ Quod cum audissent habitatores labes Galaad, quæcumque fecerant Philisthiim Saul, ¹² surrexerunt omnes viri fortissimi, et ambulaverunt tota nocte, et tulerunt cadaver Saul, et cadavera filiorum eius de muro Bethsan: veneruntque labes Galaad, et combusserunt ea ibi: ¹³ et tulerunt ossa eorum, et sepelierunt in nemore labes, et ieunaverunt septem diebus.

(11) 2 Sm 2, 4.

viri Israel
fugiunt

corpus
Saulis
suspensi-
tur

cadavera
sepeli-
tur

LIBER SECUNDUS SAMUELIS

QUEM NOS SECUNDUM REGUM
DICIMUS

PARS PRIOR

David rex iustus, 1, 1—10, 19

I. Pius in Saulem et Ionatham, 1, 1—27

1. Nuntium mendacem occidit, 1, 1—16

1 Factum est autem, postquam mortuus est Saul, ut David reverteretur a cæde Amalec, et maneret in Siceleg duos dies. **2** In die autem tertia apparuit homo veniens de castris Saul veste consciens, et pulvere conspersus caput; et ut venit ad David, cecidit super faciem suam, et adoravit. **3** Dixitque ad eum David: Unde venis? Qui ait ad eum: De castris Israel fugi. **4** Et dixit ad eum David: Quod est verbum quod factum est? indica mihi. Qui ait: Fugit populus ex prælio, et multi corruebentes e populo mortui sunt: sed et Saul et Ionathas filius eius interierunt.

5 Dixitque David ad adolescentem, qui nuntiabat ei: Unde scis quia mortuus est Saul, et Ionathas filius eius? **6** Et ait adolescens, qui nuntiabat ei: Casu veni in montem Gelboe, et Saul incumbebat super hastam suam: porro currus et equites appropinquant ei, **7** et conversus post tergum suum, vidensque me vocavit. Cui cum respondissem: Adsum: **8** dixit mihi: Quisnam es tu? Et ait ad eum: Amalecites ego sum. **9** Et locutus est mihi:

In Siceleg
iuvarem
asser-
tem

se Sauli
plagam
extre-
mam in-
flixisse

1, 10—21

Liber II Samuelis

553

Sta super me, et interfice me: quoniam tenent me angustiae, et adhuc tota anima mea in me est.

10 Stanques super eum, occidi illum: sciebam enim quod vivere non poterat post ruinam: et tuli diademata quod erat in capite eius, et armillam de brachio illius, et attuli ad te dominum meum huc.

11 Apprehendens autem David vestimenta sua scidit, omnesque viri, qui erant cum eo, **12** et planixerunt, et fleverunt, et iejunaverunt usque ad vesperam super Saul, et super Ionathan filium eius, et super populum Domini, et super domum Israel, eo quod corruissent gladio.

13 Dixitque David ad iuvenem qui nuntiaverat ei: Unde es tu? Qui respondit: Filius hominis advenae Amalecitem ego sum. **14** Et ait ad eum David: Quare non timuisti mittere manum tuam ut occides christum Domini? **15** Vocansque David unum de pueris suis, ait: Accedens irruere in eum. Qui percussit illum, et mortuus est. **16** Et ait ad eum David: Sanguis tuus super caput tuum: os enim tutum locutum est adversum te, dicens: Ego interfeci christum Domini.

2. Saulem et Ionatham plangit, 1, 17—27

17 Planxit autem David planctum huiuscemodi super Saul, et super Ionathan filium eius, (**18** et præcepit ut docerent filios Iuda arcum, sicut scriptum est in Libro iustumorum). Et ait: Considera Israel pro his, qui mortui sunt super excelsa tua vulnerati.

19 Inclyti, Israel, super montes tuos inter-
fecti sunt:

quo modo ceciderunt fortis?

20 Nolite annuntiare in Geth,
neque annuntietis in compitis Ascalonis;
ne forte latentur filii Philistithum,
ne exsultent filii incircumcisorum.

21 Montes Gelboe, nec ros, nec pluvia ve-
niant super vos,
neque sint agri primitiarum:

(14) Ps 104, 15,

remune-
rans in-
terficit

Exclama-
tio lugu-
bris

mors ho-
stibus
non nun-
tianda

maledic-
tio mon-
tium

laudes
interfec-
torum

laus Sau-
lis

exclama-
tio lugu-
bris

laus
Ionathæ

exclama-
tio lugu-
bris

Habitat
in
Hebron

quia ibi abiectus est clypeus fortium,
clypeus Saul, quasi non esset unctus oleo.

22 A sanguine interfectorum,
ab adipo fortium,
sagitta Ionathæ numquam rediit retrorsum,
et gladius Saul non est reversus inanis.

23 Saul et Ionathas amabiles, et decori in
vita sua,
in morte quoque non sunt divisi:
aquis velociores,
leonibus fortiores.

24 Filiæ Israel
super Saul flete,
qui vestiebat vos coccino in deliciis,
qui præbebat ornamenta aurea cultui vestro.

25 Quo modo ceciderunt fortis in pœlio?
Ionathas in excelsis tuis occisus est?

26 Doleo super te frater mi Ionatha de-
core nimis,
et amabilis super amorem mulierum.
Sicut mater unicum amat filium suum,
ita ego te diligebam.

27 Quo modo ceciderunt robusti,
et perierunt arma bellica?

II. Rex in domo Iuda, 2, 1—4, 12

1. Ungitur a viris Iuda, 2, 1—7

2 ¹ Igitur post haec consuluit David Dominum,
dicens: Num ascendam in unam de civitatibus
Iuda? Et ait Dominus ad eum: Ascende. Dixit
que David: Quo ascendam? Et respondit ei: In
Hebron. ² Ascendit ergo David, et duas uxores
eius, Achinoam Iezraelites, et Abigail uxor Nabal
Carmeli: ³ sed et viros, qui erant cum eo, duxit
David singulos cum domo sua: et manserunt in
oppidis Hebron. ⁴ Veneruntque viri Iuda, et unxe-
runt ibi David, ut regnaret super domum Iuda.

(4) 1 Mcc 2, 57.

reddit
gratiam

Et nuntiatum est David, quod viri labes Galad
sepelissent Saul. ⁵ Misit ergo David nuntios ad
viros labes Galad, dixique ad eos: Benedicti vos
Domino, qui fecistis misericordiam hanc cum do-
mino vestro Saul, et sepelitis eum. ⁶ Et nunc
retribuet vobis quidem Dominus misericordiam et
veritatem: sed et ego reddam gratiam, eo quod fe-
cistis verbum istud. ⁷ Confortentur manus vestrae,
et estote filii fortitudinis: licet enim mortuus sit
dominus vester Saul, tamen me unxit domus Iuda
in regem sibi.

2. Impugnatur a rege Israel, 2, 8—3, 1

⁸ Abner autem filius Ner princeps exercitus Saul
tulit Isbosheth filium Saul, et circumduxit eum per
castra, ⁹ regemque constituit super Galaad, et su-
per Gessuri, et super Iezrael, et super Ephraim, et
super Beniamin, et super Israel universum. ¹⁰ Qua-
draginta annorum erat Isbosheth filius Saul cum re-
gnare ceperisset super Israel, et duobus annis regna-
vit: sola autem dominus luda sequebatur David. ¹¹ Et
fuit numerus dierum, quos commoratus est David,
imperans in Hebron super dominum Iuda, septem
annorum, et sex mensium.

¹² Egressusque est Abner filius Ner, et pueri Is-
bosheth filii Saul de castris in Gabaon. ¹³ Porro
Ioab filius Sarvæ, et pueri David egressi sunt, et
occurserunt eis iuxta piscinam Gabaon. Et cum
in unum convenissent, e regione sederunt: hi ex
una parte piscinae, et illi ex altera. ¹⁴ Dixitque
Abner ad ioab: Surgant pueri, et ludant coram no-
bis. Et respondit ioab: Surgant. ¹⁵ Surrexerunt ergo,
et transierunt numero duodecim de Beniamin,
ex parte Isbosheth filii Saul, et duodecim de pueris
David. ¹⁶ Apprehensoque unusquisque capite com-
paris sui, defixit gladium in latus contrarii, et ceci-
derunt simul: vocatumque est nomen loci illius:
Ager robustorum, in Gabaon. ¹⁷ Et ortum est bel-
lum durum satis in die illa: fugatusque est Abner,
et viri Israel a pueris David.

Isbosheth
rex Israel
constitui-
tur

Abner ab
Ioab
fugatur

sed frater eius
Asael
transfor-
dit

18 Erant autem ibi tres filii Sarvæ, Ioab, et Abisai, et Asael: porro Asael cursor velocissimus fuit, quasi unus de capreis, quæ morantur in silvis. 19 Persequebatur autem Asael Abner, et non declinavit ad dexteram neque ad sinistram omittens persequi Abner. 20 Respexit itaque Abner post tergum suum, et ait: Tune es Asael? Qui respondit: Ego sum. 21 Dixitque ei Abner: Vade ad dextram, sive ad sinistram, et apprehende unrum de adolescentibus, et tolle tibi spolia eius. Noluit autem Asael omittere quin urgeret eum. 22 Rursumque locutus est Abner ad Asael: recede, noli me sequi, ne compellar confodere te in terram, et levare non potero faciem meam ad Ioab fratrem tuum. 23 Qui audire contempnit, et noluit declinare: percussit ergo eum Abner aversa hasta in inguine, et transfodit, et mortuus est in eodem loco: omnesque qui transibant per locum illum, in quo ceciderat Asael, et mortuus erat, subsistebant.

exercitus
uterque
revertitur

24 Persequentibus autem Ioab, et Abisai fugientem Abner, sol occubuit: et venerunt usque ad Collem squalus ductus, qui est ex adverso valle itineris deserti in Gabaon. 25 Congregatique sunt filii Beniamini ad Abner: et congregati in unum cuneum, steterunt in summitate tumuli unius. 26 Et exclamavit Abner ad Ioab, et ait: Num usque ad interencionem tuus mucro desævit? an ignoras quod periculosa sit desperatio? usquequo non dicis populo ut omittat persequi fratres suos? 27 Et ait Ioab: Vivit Dominus, si locutus fuisses, mane recessisset populus persequens fratrem suum. 28 Insuonuit ergo Ioab buccina, et stetit omnis exercitus, nec persecuti sunt ultra Israel, neque iniere certamen. 29 Abner autem et viri eius abierunt per campiestria, tota nocte illa: et transierunt Iordanem, et lustrata omni Beth horon, venerunt ad castra. 30 Porro Ioab reversus, omisso Abner, congregavit omnem populum: et defuerunt de pueris David decem et novem viri, excepto Asaæ. 31 Servi autem David percusserunt de Beniamini, et de viris.

qui erant cum Abner trecentos sexaginta, qui et mortui sunt. 32 Tuleruntque Asael, et sepelierunt eum in sepulcro patris sui in Bethlehem: et ambulaverunt tota nocte Ioab et viri qui erant cum eo, et in ipso crepusculo pervenerunt in Hebron.

3 ¹Facta est ergo longa concertatio inter domum Saul, et inter domum David: David proficiens, et semper seipso robustior, domus autem Saul decrescens quotidie.

3. Familia Davidis in Hebron, 3, 2—5

2 Natus sunt filii David in Hebron: fuitque primogenitus eius Amnon de Achinoam Iezraeltide. 3 Et post eum Cheleab de Abigail uxore Nabal Carmeli: porro tertius Absalom filius Maacha filiae Tholmai regis Gessur. 4 Quartus autem Adonias, filius Haggith: et quintus Saphathia, filius Abital. 5 Sextus quoque lethraam de Egla uxore David; hi nati sunt David in Hebron.

4. Extrema ducis Abner, 3, 6—39

6 Cum ergo esset præsum inter domum Saul et domum David, Abner filius Ner regebat domum Saul. 7 Fuerat autem Sauli concubina nomine Resppha, filia Aia. Dixitque Isbosheth ad Abner: ⁸Quare ingressus es ad concubinam patris mei? Qui iratus nimis propter verba Isbosheth, ait: Numquid caput canis ego sum adversum Iudam hodie, qui fecerim misericordiam super domum Saul patris tui, et super fratres et proximos eius, et non tradidi te in manus David, et tu requisisti in me quod argueres pro muliere hodie? ⁹Hæc faciat Deus Abner, et hæc addat ei, nisi quomodo iuravit Dominus David, sic faciam cum eo, ¹⁰ut transferatur regnum de domo Saul, et eleverut thronus David super Israel, et super Iudam, a Dan usque Bersabee. ¹¹Et non potuit respondere ei quidquam, qui metuebat illum.

(2) 1 Par 3, 1.

sed bel-
lum diu-
turnum
geritur

Sex filii

Abner ab
Isbosheth
irriatus

cum Da-
vide ami-
citas fa-
cit

¹² Misit ergo Abner nuntios ad David pro se dicentes: Cuius est terra? Et ut loquerentur: Fac mecum amicitias, et erit manus mea tecum, et reducam ad te universum Israel. ¹³ Qui ait: Optime: ego faciam tecum amicitias: sed unam rem peto a te, dicens: Non videbis faciem meam antequam adduxeris Michol filiam Saul: et sic venies, et videbis me. ¹⁴ Misit autem David nuntios ad Isboseth filium Saul, dicens: Redde uxorem meam Michol, quam desponsi mihi centum præputis Philistini. ¹⁵ Misit ergo Isboseth, et tulit eam a viro suo Phaltiel, filio Lais. ¹⁶ Sequebaturque eam vir suus, plorans usque Bahurim: et dixit ad eum Abner: Vade, et revertere. Qui reversus est. ¹⁷ Sermonem quoque intulit Abner ad seniores Israel, dicens: Tam heri quam nudiusertius quærebatis David ut regnaret super vos. ¹⁸ Nunc ergo facite: quoniam Dominus locutus est ad David, dicens: In manu servi mei David salvabo populum meum Israel de manu Philistini, et omnium inimicorum eius. ¹⁹ Locutus est autem Abner etiam ad Benjamin. Et abit ut loqueretur ad David in Hebron omnia que placuerant Israeli, et universo Benjamin. ²⁰ Venitque ad David in Hebron cum viginti viris: et fecit David Abner, et viris eius qui venerant cum eo, convivium. ²¹ Et dixit Abner ad David: Surgam, ut congregem ad te dominum meum regem omnem Israeli, et ineam tecum fœdus, et impere omnibus, sicut desiderat anima tua.

Cum ergo deduxisset David Abner, et illeisset in pace, ²² statim pueri David, et Ioab venerunt, cæsis latronibus, cum præda magna nimis: Abner autem non erat cum David in Hebron, quia iam dimiserat eum, et profectus fuerat in pace. ²³ Et Ioab, et omnis exercitus, qui erat cum eo, postea venerunt: nuntiatum est itaque Ioab a narrantibus: Venit Abner filius Ner ad regem, et dimisit eum, et abit in pace. ²⁴ Et ingressus est Ioab ad regem, et ait: Quid fecisti? Ecce venit Abner ad te:

(14) 1 Sm 18, 27.

quare dimisisti eum, et abiit et recessit? ²⁵ Ignoras Abner filium Ner, quoniam ad hoc venit ad te ut deciperet te, et sciret exitum tuum, et introitum tuum, et nosset omnia quæ agis? ²⁶ Egressus itaque Ioab a David, misit nuntios post Abner, et reduxit eum a cisterna Sira, ignorante David. ²⁷ Cumque rediisset Abner in Hebron, seorsum adduxit eum Ioab ad medium portæ, ut loqueretur ei, in dolo: et percussit illum ibi in ingue, et mortuus est in ultionem sanguinis Asael fratri eius. ²⁸ Quod cum audisset David rem iam gestam, ait: Mundus ego sum, et regnum meum apud Dominum usque in sempiternum a sanguine Abner filii Ner, ²⁹ et veniat super caput Ioab, et super omnem domum patris eius: nec deficit de domo Ioab fluxum semenis sustinens, et leprosus, et tenens fusum, et cadens gladio, et indigens pane. ³⁰ Igitur Ioab et Abisai frater eius interficerunt Abner, eo quod occidisset Asael fratrem eorum in Gabaon in prælio.

³¹ Dixit autem David ad Ioab, et ad omnem populum, qui erat cum eo: Scindite vestimenta vestra, et accingimini saccis, et plangite ante exequias Abner. Porro rex David sequebatur feretrum. ³² Cumque sepelisset Abner in Hebron, levavit rex David vocem suam, et flevit super tumulum Abner: flevit autem et omnis populus. ³³ Plan gensque rex et lugens Abner, ait: Nequaquam ut mori solent ignavi, mortuus est Abner. ³⁴ Manus tuæ ligate non sunt, et pedes tui non sunt compedibus aggravati: sed sicut solent cadere coram filiis iniquitatis, sic corrueisti. Congeminansque omnis populus flevit super eum. ³⁵ Cumque venisset universa multitudo cibum capere cum David, clara adhuc die iuravit David, dicens: Hæc faciat mihi Deus, et hæc addat, si ante occasum solis gustavero panem vel aliud quidquam. ³⁶ Omnisque populus audivit, et placuerunt eis cuncta quæ fecit rex in prospectu totius populi. ³⁷ Et cognovit omne

a Davide
autem
fletur

(27) 1 Rg 2, 5.

vulgus, et universus Israel in die illa quoniam non actum fuisset a rege ut occideretur Abner filius Ner. ³⁸ Dixit quoque rex ad servos suos: Num ignoratis quoniam princeps et maximus cecidit hodie in Israel? ³⁹ Ego autem adhuc delicatus, et unctionis rex: porro viri isti filii Sarviae duri sunt mihi: retribuat Dominus facienti malum iuxta malitiam suam.

5. Nex regis Isboseth, 4, 1—12

Percussores regis

4 ¹ Audivit autem Isboseth filius Saul quod cecidisset Abner in Hebron: et dissolutae sunt manus eius, omnisque Israel perturbatus est. ² Duo autem viri principes latronum erant filio Saul, nomen uni Baana, et nomen alteri Rechab, filii Remmon Berothitae de filiis Benjamin: siquidem et Berothite in Gethaim, fueruntque ibi advenies usque ad tempus illud. ⁴ Erat autem Ionathae filio Saul filius debilis pedibus: quinquennis enim fuit, quando venit nuntius de Saul et Ionatha ex Iezrahel; tollens itaque eum nutrix sua, fugit: cumque festinaret ut fugeret, cecidit, et claudus effectus est: habuitque vocabulum Miphiboseth. ⁵ Venientes igitur filii Remmon Berothitae, Rechab et Baana, ingressi sunt fervente die domum Isboseth: qui dormiebat super stratum suum meridię. Et ostiaria domus purgans triticum, obdormivit. ⁶ Ingressi sunt autem domum latenter assumentes spicas tritici, et percusserunt eum in ingue Rechab et Baana frater eius, et fugerunt.

David remun
rans oc
cidit

⁷ Cum autem ingressi fuissent domum, ille dormiebat super lectum suum in conclave, et percussientes interfecerunt eum: sublatoque capite eius, abierunt per viam deserti tota nocte, ⁸ et attulerebant caput Isboseth ad David in Hebron: dixeruntque ad regem: Ecce caput Isboseth filii Saul inimici tui, qui quærebat animam tuam: et dedit Dominus domino meo regi ultionem hodie de Saul, et de semine eius. ⁹ Respondens autem David Rechab, et Baana fratri eius, filii Remmon Berothitae, di-

xit ad eos: Vivit Dominus, qui eruit animam meam de omni angustia, ¹⁰ quoniam eum, qui annunciaverat mihi, et dixerat: Mortuus est Saul: qui putabat se prospera nuntiare, tenui, et occidi eum in Siceleg, cui oportebat mercedem dare pro nuntio. ¹¹ Quanto magis nunc cum homines impii interfecerunt virum innoxium in domo sua, super lectum suum, non quæram sanguinem eius de manu vestra, et auferam vos de terra? ¹² Praecepit itaque David pueris suis, et interfecerunt eos: præcidentesque manus et pedes eorum, suspenderunt eos super piscinam in Hebron: caput autem Isboseth tulerunt, et sepelierunt in sepulcro Abner in Hebron.

III. Rex in toto Israel, 5, 1—10, 19

1. Ierusalem caput regni, 5, 1—16

5 ¹ Et venerunt universæ tribus Israel ad David in Hebron, dicentes: Ecce nos, os tuum, et caro tua sumus. ² Sed et heri et nudiuspertius cum esset Saul rex super nos, tu eras educens et reducens Israel: dixit autem Dominus ad te: Tu pasces populum meum Israel, et tu eris dux super Israel. ³ Venerunt quoque et seniores Israel ad regem in Hebron, et percussit cum eis rex David fidus in Hebron coram Domino: unixeruntque David in regem super Israel. ⁴ Filius triginta annorum erat David, cum regnare coepisset, et quadraginta annis regnavit. ⁵ In Hebron regnavit super Iudam septem annis et sex mensibus: in Ierusalem autem regnavit triginta tribus annis super omnem Israel et Iudam.

⁶ Et abiit rex, et omnes viri qui erant cum eo, in Ierusalem, ad Iebusæum habitatorem terræ: dictumque est David ab eis: Non ingredieris huc, nisi abstuleris cœcos et cludos dicentes: Non ingreditur David huc. ⁷ Cepit autem David arcem Sion, hæc est civitas David. ⁸ Proposuerat enim

In He
bron un
giuntur

arcem
Sion ca
pit

(10) Sup 1, 14. — (1) 1 Par 11, 1. — (4) 1 Rg 2, 11.

David in die illa præmium, qui percussisset Iebusæum, et tetigisset domatum fistulas, et abstulisset cæcos et cludos oientes animam David. Idcirco dicitur in proverbio: Cæcus et clodus non intrabunt in templum. ⁹ Habitavit autem David in arce, et vocavit eam, Civitatem David: et ædificavit per gyrum a Mello et intrinsecus. ¹⁰ Et ingrediebatur proficiens atque succrescens, et Dominus Deus exercituum erat cum eo.

¹¹ Misit quoque Hiram rex Tyri nuntios ad David, et ligna cedri, et artifices lignorum, artificesque lapidum ad parietes: et ædificaverunt domum David. ¹² Et cognovit David quoniam confirmasset eum Dominus regem super Israel, et quoniam exaltasset regnum eius super populum suum Israel.

¹³ Accepit ergo David adhuc concubinas et uxores de Ierusalem, postquam venerat de Hebron: natique sunt David et alii filii et filiae: ¹⁴ et hæc nomina eorum, qui nati sunt ei in Ierusalem, Samua, et Sobab, et Nathan, et Salomon, ¹⁵ et Iebahar, et Elisua, et Nepheg, ¹⁶ et Iaphia, et Elisama, et Elioda, et Eliphaleth.

2. Victoriae de Philisthiis, 5, 17—25

¹⁷ Audierunt ergo Philisthiim quod unxissent David in regem super Israel: et ascenderunt universi ut quererent David: quod cum audisset David, descendit in praesidium. ¹⁸ Philisthiim autem venientes diffusi sunt in Valle Raphaim. ¹⁹ Et consuluit David Dominum, dicens: Si ascendam ad Philisthiim? et si dabis eos in manu mea? Et dixit Dominus ad David: Ascende, quia tradens dabo Philisthiim in manu tua. ²⁰ Venit ergo David in Baal Pharasim, et percussit eos ibi, et dixit: Divisi Dominus inimicos meos coram me, sicut dividuntur aquæ. Propterea vocatum est nomen loci illius, Baal Pharasim. ²¹ Et reliquerunt ibi sculptilia sua: quæ tulit David, et viri eius.

(11) 1 Par 14, 1. — (13) 1 Par 3, 5. — (18) 1 Par 14, 9.
— (20) Is 28, 21.

domum
regiam
aedicata

familiam
auget

Victoria
prima

²² Et addiderunt adhuc Philisthiim ut ascenderent, et diffusi sunt in Valle Raphaim. ²³ Consuluit autem David Dominum: Si ascendam contra Philisthaeos, et tradas eos in manus meas? Qui respondit: Non ascendas contra eos, sed gyro post tergum eorum, et venies ad eos ex adverso pyrorum. ²⁴ Et cum audieris sonum gradientis in cacumine pyrorum, tunc inibis prælrium: quia tunc egredietur Dominus ante faciem tuam, ut percutiat castra Philisthiim. ²⁵ Fecit itaque David sicut præceperat ei Dominus, et percussit Philisthiim de Gabaa, usque dum venias Gezer.

3. Translatio arcæ fœderis, 6, 1—23

6 ¹ Congregavit autem rursum David omnes electos ex Israel tringita millia. ² Surrexitque David, et abiit, et universus populus, qui erat cum eo de viris Iuda, ut adducerent arcam Dei, super quam invocatum est nomen Domini exercituum, sedentis in cherubim super eam. ³ Et imposuerunt arcam Dei super plaustrum novum: tuleruntque eam de domo Abinadab, qui erat in Gabaa: Oza autem, et Ahio filii Abinadab, minabant plaustrum novum. ⁴ Cumque tulissent eam de domo Abinadab, qui erat in Gabaa, custodiens arcam Dei Ahio præcedebat arcam. ⁵ David autem, et omnis Israel ludebant coram Domino in omnibus lignis fabrefactis, et citharis et lyris et tympanis et sistris et cymbalis. ⁶ Postquam autem venerunt ad Aream Nâchon, extendit Oza manum ad arcam Dei, et tenuit eam: quoniam calcitrabant boves, et declinaverunt eam. ⁷ Iratusque est indignatione Dominus contra Ozam, et percussit eum super temeritatem: qui mortuus est ibi iuxta arcam Dei. ⁸ Contristatus est autem David, eo quod percussisset Dominus Ozam, et vocatum est nomen loci illius: Percusso Ozæ usque in diem hanc. ⁹ Et extinxit David Dominum in die illa, dicens: Quo modo ingredietur ad me arca Domini? ¹⁰ Et noluit diver-

(2) 1 Par 13, 5. — (4) 1 Sm 7, 1. — (8) 1 Par 13, 11.

victoria
secunda

De domo
Abinadab
in
domum
Obed-
dom

tere ad se arcum Domini in civitatem David: sed divertit eam in domum Obededom Gethæ. ¹¹ Et habitavit arca Domini in domo Obededom Gethæ tribus mensibus: et benedixit Dominus Obededom, et omnem domum eius.

inde in
civitatem
David

¹² Nuntiatumque est regi David quod benedixisset Dominus Obededom, et omnia eius propter arcum Dei. Abiit ergo David, et adduxit arcum Dei de domo Obededom in civitatem David cum gaudio: et erant cum David septem chori, et victima vituli. ¹³ Cumque transcendissent qui portabant arcum Domini sex passus, immolabat bovem et arietem, ¹⁴ et David saltabat totis viribus ante Dominum, porro David erat accinctus ephod lineo. ¹⁵ Et David, et omnis domus Israel ducebant arcum testamenti Domini, in iubilo, et in clangore bucinnæ. ¹⁶ Cumque intrasset arca Domini in civitatem David, Michol filia Saul propiciens per fenestram, vidit regem David subsilientem, atque saltantem coram Domino: et despexit eum in corde suo. ¹⁷ Et introduxerunt arcum Domini, et impo-suerunt eam in loco suo in meo tabernaculo, quod tetenderat ei David: et obtulit David holocausta, et pacifica coram Domino. ¹⁸ Cumque complesset offerens holocausta et pacifica, benedixit populo in nomine Domini exercitum. ¹⁹ Et partitus est universa multitudo Israel tam viro quam mulieri singulis collyridiam panis unam, et assutaram bubulae carnis unam, et similam frixam oleo: et abiit omnis populus, unusquisque in dominum suam.

David
et Michol

²⁰ Reversusque est David ut benediceret domui sue: et egressa Michol filia Saul in occursum David, ait: Quam glorus fuit hodie rex Israel dis-cooperiens se ante ancillas servorum suorum, et nudatus est, quasi si nudetur unus de scurris. ²¹ Dixitque David ad Michol: Ante Dominum, qui elegit me potius quam patrem tuum, et quam omnem domum eius, et præcepit mihi ut essem dux super

(12) 1 Par 15, 25. — (13) 1 Par 15, 26.

populum Domini in Israel, ²² et Iudam, et vilior fiam plus quam factus sum: et ero humili in oculis meis: et cum ancillis, de quibus locuta es, glorio-sior apparebo. ²³ Igitur Michol filie Saul non est natus filius usque in diem mortis sue.

4. Promissio domus sempiterna, 7, 1—29

7 ¹ Factum est autem cum sedisset rex in domo sua, et Dominus dedisset ei requiem undique ab universis inimicis suis, ² dixit ad Nathan prophetam: Videsne quod ego habitem in domo cedrina, et arca Dei posita sit in medio pellium? ³ Dixitque Nathan ad regem: Omne quod est in corde tuo, vade fac: quia Dominus tecum est.

⁴ Factum est autem in illa nocte: et ecce sermo Domini ad Nathan, dicens: ⁵ Vade, et loquere ad servum meum David: Hæc dicit Dominus: Numquid tu ædificabis mihi domum ad habitandum? ⁶ Neque enim habitavi in domo ex die illa, qua eduxi filios Israel de Terra Ægypti, usque in diem hanc: sed ambulabam in tabernaculo, et in ten-torio. ⁷ Per cuncta loca, quæ transivi cum omni-bus filiis Israel, numquid loquens locutus sum ad unam de tribibus Israel, cui præcepit ut pasceret populum meum Israel, dicens: Quare non ædificas mihi domum cedrinam? ⁸ Et nunc hæc dices servo meo David: Hæc dicit Dominus exercitum: Ego tuli te de pascuis sequentem greges, ut esses dux super populum meum Israel: ⁹ et fui tecum in omnibus ubicum ambulasti, et interfeci uni-versos inimicos tuos a facie tua: fecique tibi no-men grande, iuxta nomen magnorum, qui sunt in terra. ¹⁰ Et ponam locum populo meo Israel, et plantabo eum, et habitatibit sub eo, et non turba-bit amplius: nec addent filii iniquitatis ut affli-gant eum sicut prius, ¹¹ ex die qua constitui iudices super populum meum Israel: et requiem dabo tibi ab omnibus inimicis tuis, prædicisque tibi Do-

Volenti
templo
ædificare

filius
eximius
ac
regnum
æternum
promitti-
tur

(1) 1 Par 17, 1. — (8) 1 Sm 16, 11; Ps 77, 70.

minus, quod domum faciat tibi Dominus. ¹² Cumque completi fuerint dies tui, et dormieris cum patribus tuis, suscitabo semen tuum post te, quod egredietur de utero tuo, et firmabo regnum eius. ¹³ Ipse ædificabit domum nomini meo, et stabiliam thronum regni eius usque in sempiternum. ¹⁴ Ego ero ei in patrem, et ipse erit mihi in filium: qui si inique aliquid gesserit, arguam eum in virga virorum, et in plagiis filiorum hominum. ¹⁵ Misericordiam autem meam non auferam ab eo, sicut abstuli a Saul, quem amovi a facie mea. ¹⁶ Et fidelis erit domus tua, et regnum tuum usque in æternum ante faciem tuam, et thronus tuus erit firmus iugiter. ¹⁷ Secundum omnia verba haec, et iuxta universam visionem istam, sic locutus est Nathan ad David.

quare
gratias
agit

¹⁸ Ingressus est autem rex David, et sedit coram Domino, et dixit: Quis ego sum Domine Deus, et que domus mea, quia adduxisti me hucusque? ¹⁹ Sed et hoc parum visum est in prospectu tuo Domine Deus, nisi loquereris etiam de domo servi tui in longinquum: ista est enim lex Adam, Domine Deus. ²⁰ Quid ergo addere poterit adhuc David, ut loquatur ad te? tu enim sis servum tuum Domine Deus. ²¹ Propter verbum tuum, et secundum cor tuum fecisti omnia magna hæc, ita ut notum faceres servo tuo. ²² Idcirco magnificatus es Domine Deus, quia non est similis tui, neque est Deus extra te, in omnibus que audivimus auribus nostris. ²³ Quæ est autem, ut populus tuus Israel, gens in terra, propter quam ivit Deus, ut redimeret eam sibi in populum, et poneret sibi nomen, faceretur eis magnalia, et horribilia super terram, a facie populi tui, quem redemisti tibi ex Ægypto, gentem, et deum eius. ²⁴ Firmasti enim tibi populum tuum Israel in populum sempiternum: et tu Domine Deus factus es eis in Deum. ²⁵ Nunc ergo Domine Deus verbum, quod locutus es super

(12) 1 Rg 8, 19. — (13) 1 Rg 5, 5. — (14) 1 Par 22, 10.
— (15) Ps 88, 4. 37. — (16) Hbr. 1, 8.

servum tuum, et super domum eius, suscita in sempernum: et fac sicut locutus es, ²⁶ ut magnificetur nomen tuum usque in sempernum, atque dicatur: Dominus exercituum, Deus super Israel. Et domus servi tui David erit stabilita coram Domino, ²⁷ quia tu Domine exercituum Deus Israel revelasti aurem servi tui, dicens: Domum ædificabo tibi: propterea invenit servus tuus cor suum ut oraret te oratione hac. ²⁸ Nunc ergo Domine Deus, tu es Deus, et verba tua erunt vera: locutus es enim ad servum tuum bona hæc. ²⁹ Incipe ergo, et benedic domui servi tui, ut sit in sempernum coram te: quia tu Domine Deus locutus es, et benedictione tua benedicetur domus servi tui in sempernum.

5. Victoriae variæ regis, 8, 1—14

8 ¹ Factum est autem post hec percussit David Philisthiim, et humiliavit eos, et tulit David Frenum tributi de manu Philisthiim. ² Et percussit Moab, et mensus est eos funicul, coæquans terræ: mensus est autem duos funiculos, unum ad occidendum, et unum ad vivificantum: factus est Moab David serviens sub tributo.

³ Et percussit David Adarezer filium Rohob regem Soba, quando profectus est ut dominaretur super flumen Euphraten. ⁴ Et capti David ex parte eius mille septingentis equitibus, et viginti millibus peditum, subnervavit omnes iugales currum: dereliquit autem ex eis centum currus. ⁵ Venit quoque Syria Damasci, ut præsidium ferret Adarezer regi Soba: et percussit David de Syria viginti duo millia virorum. ⁶ Et posuit David præsidium in Syria Damasci: factaque est Syria David serviens sub tributo: servavitque Dominus David in omnibus ad quæcumque profectus est. ⁷ Et tulit David arma aurea, quæ habebant servi Adarezer, et detulit ea in Ierusalem. ⁸ Et de Bete, et de Beroth civitatibus Adarezer tulit rex David æs multum nimis.

(1) 1 Par 18, 1.

De Philistihiim
et Moab

de Soba
et Syria
Damasci

congratu-
lante
rege
Emath

de
Idumæa

Distribu-
tio offi-
ciorum

pietas in
domum
Saulis

9 Audivit autem Thou rex Emath, quod percus-
sisset David omne robur Adarezer, **10** et misit
Thou loram filium suum ad regem David, ut salu-
taret eum congratulans, et gratias ageret: eo quod
expugnasset Adarezer, et percussisset eum. Hostis
quippe erat Thou Adarezer, et in manu eius erant
vasa aurea, et vasa argentea, et vasa aërea: **11** quæ
et ipsæ sanctificavit rex David Domino cum argento
et auro, quæ sanctificaverat de universis gentibus,
quas subegerat **12** de Syria, et Moab, et filiis Am-
mon, et Philisthiim, et Amalec, et de manubiis
Adarezer filii Rohob regis Soba.

13 Fecit quoque sibi David nomen cum reverte-
retur capta Syria in Valle Salinarum, cassis decem
et octo millibus: **14** et posuit in Idumæa custodes,
statuque præsidium: et facta est universa Idumæa
serviens David. Et servavit Dominus David in om-
nibus ad quæcumque profectus est.

6. Curae diversæ Davidis 8, 15—9, 13

15 Et regnavit David super omnem Israel: facie-
bat quoque David iudicium et iustitiam omni populo suo. **16** Ioab autem filius Sarvæ erat super exerci-
tum: porro Iosaphat filius Ahilud erat a commen-
tariali: **17** et Sadoc filius Achitob, et Achimelech filius Abiathar, erant sacerdotes: et Saraias, scriba: **18** Banaias autem filius loiaðas super cerethi et phe-
lethi: filii autem David sacerdotes erant.

9 **1** Et dixit David: Putasne est aliquis qui re-
manserit de domo Saul, ut faciam cum eo mi-
sericordiam propter Jonathan? **2** Erat autem de
domo Saul, servus nomine Siba: quem cum vocas-
set rex ad se, dixit ei: Tune es Siba? Et ille re-
spondit: Ego sum servus tuus. **3** Et ait rex: Num-
quid superest aliquis de domo Saul, ut faciam cum
eo misericordiam Dei? Dixitque Siba regi: Super-
est filius Jonathæ, debilis pedibus. **4** Ubi, inquit,
est? Et Siba ad regem, Ecce, ait, in domo est Ma-
chir filii Ammiel in Lodabar. **5** Misit ergo rex Da-
vid, et tulit eum de domo Machir filii Ammiel de

Lodabar. **6** Cum autem venisset Miphiboseth filius
Jonathan filii Saul ad David, corruxit in faciem suam,
et adoravit. Dixitque David: Miphiboseth? Qui
respondit: Adsum servus tuus. **7** Et ait ei David:
Ne timeas, quia faciens faciam in te misericordiam
propter Jonathan patrem tuum, et restituam tibi
omnes agros Saul patris tui, et tu comedes panem
in mensa mea semper. **8** Qui adorans eum, dixit:
Quis ego sum servus tuus, quoniam respexisti su-
per canem mortuum similem mei? **9** Vocavit ita-
que rex Sibam puerum Saul, et dixit ei: Omnia
quæcumque fuerunt Saul, et universam domum
eius, dedi filio domini tui. **10** Operare igitur ei
terram tu, et filii tui, et servi tui: et inferes filio
domini tui cibos ut alatur: Miphiboseth autem filius
domini tui comedet semper panem super mensam
meam. Erant autem Sibæ quindecim filii, et viginti
servi. **11** Dixitque Siba ad regem: Sicut iussisti do-
mine mi rex servo tuo, sic faciet servus tuus: et
Miphiboseth comedet super mensam meam, quasi
unus de filiis regis. **12** Habet autem Miphiboseth
filium parvulum nomine Micha: omnis vero cog-
natio domus Sibæ serviebat Miphiboseth. **13** Porro
Miphiboseth habitat in Ierusalem: quia de mensa
regis iugiter vescebatur: et erat claudus utroque
pede.

7. Victoriae de Ammonitis et Syris 10, 1—19

10 **1** Factum est autem post hæc, ut moreretur
rex filiorum Ammon, et regnavit Hanon filius
eius pro eo. **2** Dixitque David: Faciam misericor-
diam cum Hanon filio Naas, sicut fecit pater eius
mecum misericordiam. Misit ergo David, consola-
lans eum per servos suos super patris interitum.
Cum autem venissent servi David in terram filio-
rum Ammon, **3** dixerunt principes filiorum Ammon
ad Hanon dominum suum: Putas quod propter ho-
norem patris tui miserit David ad te consolatores,
et non ideo ut investigaret, et exploraret civitatem,

(2) 1 Par 19, 2.

Ammoni-
tæ lega-
tos Davi-
dis offen-
dunt

et everteret eam, misit David servos suos ad te? ⁴ Tulit itaque Hanon servos David, ratisque dimidiā partem barbā eorum, et præscidit vestes eorum medias usque ad nates, et dimisit eos. ⁵ Quod cum nuntiatum esset David, misit in occursum eorum: erant enim viri confusi turpiter valde, et mandavit eis David: Manete in Iericho, donec crescat barba vestra, et tunc revertimini.

et cum
Syris
conductis
vincuntur

⁶ Videntes autem filii Ammon quod iniuriam fecissent David, miserunt, et conduxerunt mercede Syrum Rohob, et Syrum Soba, viginti milia pedium, et a rege Maacha mille viros, et ab Istob duodecim milia virorum. ⁷ Quod cum audisset David, misit Ioab et omnem exercitum bellatorum. ⁸ Egressi sunt ergo filii Ammon, et direxerunt aciem ante ipsum introitum portae: Syrus autem Soba, et Rohob, et Istob, et Maacha seorsum erant in campo. ⁹ Videns igitur Ioab quod præparatum esset adversum se præclivum, et ex adverso et post tergum, elegit ex omnibus electis Israel, et instruxit aciem contra Syrum: ¹⁰ reliquam autem partem populi tradidit Abisai fratri suo, qui direxit aciem adversus filios Ammon. ¹¹ Et ait Ioab: Si prævaluerint adversum me Syri, eris mihi in adiutorium: si autem filii Ammon prævaluerint adversum te, auxiliabor tibi. ¹² Esto vir fortis, et pugnemus pro populo nostro, et civitate Dei nostri: Dominus autem faciet quod bonum est in conspectu suo. ¹³ Inuit itaque Ioab et populus qui erat cum eo, certamen contra Syros: qui statim fugerunt a facie eius. ¹⁴ Filii autem Ammon videntes quia fugissent Syri, fugerunt et ipsi a facie Abisai, et ingressi sunt civitatem: reversusque est Ioab a filiis Ammon, et venit Ierusalem.

Syri ite-
rum sub-
iguntur

¹⁵ Videntes igitur Syri quoniam corruiissent coram Israel, congregati sunt pariter. ¹⁶ Misitque Adarezer, et eduxit Syros, qui erant trans fluvium, et adduxit eorum exercitum: Sobach autem, magister militiæ Adarezer, erat princeps eorum. ¹⁷ Quod cum nuntiatum esset David, contraxit omnem Israelem, et transivit Iordanem, venique in Helam: et

direxerunt aciem Syri ex adverso David, et pugnaverunt contra eum. ¹⁸ Fugeruntque Syri a facie Israel, et occidit David de Syris septingentos curru, et quadraginta milia equitum: et Sobach principem militiæ percussit: qui statim mortuus est. ¹⁹ Videntes autem universi reges, qui erant in praesidio Adarezer, se victos esse ab Israel, expaverunt et fugerunt quinquaginta et octo milia coram Israel. Et fecerunt pacem cum Israel: et servierunt eis, timueruntque Syri auxilium præbere ultra filiis Ammon.

PARS ALTERA

David rex pænitens, 11, 1—20, 26

I. Peccata regis gravissima, 11, 1—27

11 ¹ Factum est autem, vertente anno, eo tempore quo solent reges ad bella procedere, misit David Ioab, et servos suos cum eo, et universum Israel, et vastaverunt filios Ammon, et obsederunt Rabba: David autem remansit in Ierusalem. ² Dum haec agerentur, accidit ut surgeter David de strato suo post meridiem, et deambularet in solario domus regie: vidiisque mulierem se lavantem, ex adverso super solarium suum: erat autem mulier pulchra valde. ³ Misit ergo rex, et requisivit que esset mulier. Nuntiatumque est ei quod ipsa esset Bethsabee filia Eliam, uxor Uriæ Hethæi. ⁴ Missis itaque David nuntiis, tulit eam. Quæ cum ingressa esset ad illum, dormivit cum ea: statimque sanctificata est ab immunditia sua: ⁵ et reversa est in dominum suum concepto fetu. Mitemque nuntiavit David, et ait: Concepit.

⁶ Misit autem David ad Ioab, dicens: Mitte ad me Uriam Hethæum. Misitque Ioab Uriam ad David. ⁷ Et venit Urias ad David. Quæsivitque David quam recte ageret Ioab, et populus, et quomodo

Adulterat
cum
Bethsabee

vocat
virum
eius
Uriam

(1) 1 Par 20, 1. — (4) Lv 15, 18.

administraretur bellum. ⁸ Et dixit David ad Uriam: Wade in domum tuam, et lava pedes tuos. Et egressus est Urias de domo regis, secutusque est eum cibus regius. ⁹ Dormivit autem Urias ante portam domus regiae cum aliis servis domini sui, et non descendit ad domum suam. ¹⁰ Nuntiatumque est David a dicentibus: Non ivit Urias in domum suam. Et ait David ad Uriam: Numquid non de via venisti? quare non descendisti in domum tuam? ¹¹ Et ait Urias ad David: Arca Dei et Israel et Iuda habitant in papilionibus, et dominus meus loab, et servi domini mei super faciem terrae manent: et ego ingrediar domum meam, ut comedam et bibam, et dormiam cum uxore mea? per salutem tuam, et per salutem animae tuae non faciam rem hanc. ¹² Ait ergo David ad Uriam: Mane hic etiam bodie, et cras dimittam te. Mansit Urias in Ierusalem in die illa et altera: ¹³ et vocavit eum David ut comederet coram se et biberet, et inebriavit eum: qui egressus vespero, dormivit in strato suo cum servis domini sui, et in domum suam non descendit.

in prælio
eum
morti tra-
dit

¹⁴ Factum est ergo mane, et scripsit David epistolam ad loab: misitque per manum Uriæ, ¹⁵ scribens in epistola: Ponite Uriam ex adverso belli, ubi fortissimum est præclium: et derelinquite eum, ut percussus intereat. ¹⁶ Igitur cum loab obsideret urbem, posuit Uriam in loco ubi sciebat viros esse fortissimos. ¹⁷ Egressique viri de civitate, bella- bant adversum loab, et ceciderunt de populo ser- vorum David, et mortuus est etiam Urias Hethæus.

¹⁸ Misit itaque loab, et nuntiavit David omnia verba præclii: ¹⁹ præcepitque nuntio, dicens: Cum compleveris universos sermones bellii ad regem, ²⁰ si eum videris indignari, et dixerit: Quare accessistis ad murum, ut præclarieremini? an ignorabatis quod multa desuper ex muro tela mittantur? ²¹ Quis percussit Abimelech filium Ierobaal? nonne

(21) Ide 9, 53.

viduam
uxorem
ducit

mulier misit super eum fragmen molæ de muro, et interfecit eum in Thebes? quare iuxta murum accessistis? dices: Etiam servus tuus Urias Hethæus occubuit. ²² Abiit ergo nuntius, et venit, et narra- vit David omnia que ei præceperat loab. ²³ Et dixit nuntius ad David: Prævaluerunt adversus nos viri, et egressi sunt ad nos in agrum: nos autem facto impetu persecuti eos sumus usque ad portam civitatis. ²⁴ Et direxerunt iacula sagittariorum ad servos tuos ex muro desuper: mortuique sunt de servis regis, quin etiam servus tuus Urias Hethæus mortuus est. ²⁵ Et dixit David ad nuntium: Haec dices loab: Non te frangat ista res: varius enim eventus est belli, nunc hunc, et nunc illum consumit gladius: conforta bellatores tuos adversus urbem, ut destruas eam, et exhortare eos. ²⁶ Au- ditiv autem uxor Uriæ, quod mortuus esset Urias vir suus, et planxit eum. ²⁷ Transacto autem luctu misit David, et introduxit eam in domum suam, et facta est ei uxor, peperitque ei filium: et dis- plicuit verbum hoc, quod fecerat David, coram Domino.

II. Pœnæ peccatoris ac pœnitentis, 12, 1—20, 26

1. Castigatio Nathan prophetæ, 12, 1—15^a

12 ¹ Misit ergo Dominus Nathan ad David: qui cum venisset ad eum, dixit ei: Duo viri erant in civitate una, unus dives, et alter pauper. ² Di- ves habebat oves, et boves plurimos valde. ³ Pauper autem nihil habebat omnino, præter ovem unam parvulam, quam emerat et nutriterat, et quæ cre- verat apud eum cum filiis eius simul, de pane illius comedens, et de calice eius bibens, et in sinu illius dormiens: eratque illi sicut filia. ⁴ Cum autem peregrinus quidam venisset ad divitem, parcens ille sumere de ovibus et de bobus suis, ut exhiberet convivium peregrino illi, qui venerat ad se, tulit ovem viri pauperis, et præparavit cibos homini qui venerat ad se.

Propheta
sub
parabola

regi
peccata
proponit

5 Iratus autem indignatione David adversus hominem illum nimis, dixit ad Nathan: Vivit Dominus, quoniam filius mortis est vir qui fecit hoc. 6 Ovem reddet in quadruplum, eo quod fecerit verbum istud, et non pepercerit. 7 Dixit autem Nathan ad David: Tu es ille vir. Hæc dicit Dominus Deus Israel: Ego unxi te in regem super Israel, et ego erui te de manu Saul, 8 et dedi tibi domum domini tui, et uxores domini tui in sinu tuo, dedique tibi domum Israel et Iuda: et si parva sunt ista, adiiciam tibi multo maiora. 9 Quare ergo contempsti verbum Domini ut faceres malum in conspectu meo? Uriam Hethæum percussisti gladio, et uxorem illius accepisti in uxorem tibi, et interfecisti eum gladio filiorum Ammon.

10 Quamobrem non recedet gladius de domo tua usque in sempiternum, eo quod despexeris me, et tuleres uxorem Uriæ Hethæi, ut essetuxor tua. 11 Itaque hæc dicit Dominus: Ecce, ego suscitabo super te malum de domo tua, et toliam uxores tuas in oculis tuis, et dabo proximo tuo, et dormiet cum uxoriis tuis in oculis Solis huius. 12 Tu enim fecisti abscondite: ego autem faciam verbum istud in conspectu omnis Israel, et in conspectu Solis.

13 Et dixit David ad Nathan: Peccavi Domino. Dixitque Nathan ad David: Dominus quoque transculpuit peccatum tuum: non morieris. 14 Verumtamen, quoniam blasphemare fecisti inimicos Domini, propter verbum hoc, filius, qui natus est tibi, morte morietur. 15 Et reversus est Nathan in domum suam.

2. Mors primogeniti Bethsabee, 12, 15^b—25

Percussit quoque Dominus parvulum, quem pepererat uxor Uriæ David, et desperatus est. 16 Deprecatusque est David Dominum pro parvulo: et ieunavit David ieunio, et ingressus seorsum, iacuit super terram. 17 Venerunt autem seniores domus

at veniam
nuntiat

Filius
adulterii
moritur

(6) Ex 22, 1. — (11) Inf 16, 22. — (13) Sir 47, 13.

eius, cogentes eum ut surgeret de terra: qui noluit, nec comedebat cum eis cibum. 18 Accidit autem die septima ut moreretur infans: timueruntque servi David nuntiare ei quod mortuus esset parvulus; dixerunt enim: Ecce cum parvulus adhuc viveret, loquebamur ad eum, et non audiebat vocem nostram: quanto magis si dixerimus, Mortuus est puer, se affiget? 19 Cum ergo David vidisset servos suos mussantibus, intellexit quod mortuus esset infantulus: dixitque ad servos suos: Num mortuus est puer? Qui responderunt ei: Mortuus est. 20 Surrexit ergo David de terra: et lotus unctusque est: cumque mutasset vestem, ingressus est domum Domini: et adoravit, et venit in domum suam, pergitque ut poneret ei panem, et comedat. 21 Dixerunt autem ei servi sui: Quis est sermo, quem fecisti? propter infantem, cum adhuc viveret, ieunasti et siebas: mortuo autem puero, surrexisti, et comedisti panem. 22 Qui ait: Propter infantem, dum adhuc viveret, ieunavi et flevi: dicebam enim: Quis scit si forte donet eum mihi Dominus, et vivat infans? 23 Nunc autem quia mortuus est, quare ieunem? Numquid potero revocare eum amplius? ego vadam magis ad eum: ille vero non revertetur ad me.

24 Et consolatus est David Bethsabee uxorem suam, ingressusque ad eam, dormivit cum ea: quæ genuit filium, et vocavit nomen eius Salomon, et Dominus dilexit eum. 25 Misitque in manu Nathan propheta, et vocavit nomen eius, Amabilis Domino, eo quod diligeret eum Dominus.

3. Finis belli Ammonitarum, 12, 26—31

26 Igitur pugnabat Ioab contra Rabbath filiorum Ammon, et expugnabat urbem regiam. 27 Misitque Ioab nuntios ad David, dicens: Dimicavi adversum Rabbath, et capienda est Urbs aquarum. 28 Nunc igitur congrega reliquam partem populi, et obside civitatem, et cape eam: ne, cum a me vastata fuerit

(26) 1 Par 20, 1.

Salomon
concipi-
tur et
nascitur

David
Ammoni-
terit

urbs, nomini meo ascribatur victoria. ²⁹ Congregavit itaque David omnem populum, et profectus est adversum Rabbatum: cumque dimicasset, cepit eam. ³⁰ Et tulit diadema regis eorum de capite eius, pondo auri talentum, habens gemmas pretiosissimas, et impositum est super caput David. Sed et prædam civitatis asportavit multam valde: ³¹ populum quoque eius adducens serravit, et circumgeit super eos ferrata carpenta: divisitque cultris, et traduxit in typo laterum: sic fecit universis civitatibus filiorum Ammon: et reversus est David, et omnis exercitus in Ierusalem.

4. Scelus Amnon primogeniti, 13, 1—22

Amore
languens

13 ¹Factum est autem post haec, ut Absalom filii David sororem speciosissimam, vocabulo Thamar, adamarat Amnon filius David, ² et deparet eam valde, ita ut propter amorem eius ægrotaret: quia cum esset virgo, difficile ei videbatur ut quippiam inhoneste ageret cum ea. ³ Erat autem Amnon amicus, nomine lonadab: Cuba super lectum tuum, et languorem simula: cumque venerit pater tuus ut visitet te, dic ei: Veniat, oro, Thamar soror mea, ut det mihi cibum, et faciat pulmentum, ut comedam de manu eius. ⁶ Accubuit itaque Amnon, et quasi ægrotare cecepit: cumque venisset rex ad visitandum eum, ait Amnon ad regem: Veniat, obsecro, Thamar soror mea, ut faciat in oculis meis duas sorbitiunculas, et cibum capiam de manu eius. ⁷ Misit ergo David ad Thamar domum, dicens: Veni in domum Amnon fratris tui, et fac ei pulmentum.

⁸ Venitque Thamar in domum Amnon fratris sui: ille autem iacebat: quæ tollens farinam commiscuit: et liquefaciens, in oculis eius coxit sorbitiunculas. ⁹ Tollensque quod coxerat, effudit, et po-

suit coram eo, et noluit comedere: dixitque Amnon: Eiecite universos a me. Cumque eiecidissent omnes, ¹⁰ dixit Amnon ad Thamar: Infer cibum in conclave, ut vescar de manu tua. Tulit ergo Thamar sorbitiunculas, quas fecerat, et intulit ad Amnon fratrem suum in conclave. ¹¹ Cumque obtulisset ei cibum, apprehendit eam, et ait: Veni, cuba mecum soror mea. ¹² Quæ respondit ei: Noli frater mi, noli opprimere me, neque enim hoc fas est in Israel: noli facere stultitiam hanc. ¹³ Ego enim ferre non potero opprobrium meum, et tu eris quasi unus de insipientibus in Israel: quin potius loquere ad regem, et non negabit me tibi. ¹⁴ Noluit autem acquiescere precibus eius, sed prævalens viribus oppressit eam, et cubavit cum ea. ¹⁵ Et exosam eam habuit Amnon odio magno nimis: ita ut maius esset odium, quo oderat eam, amore quo ante dilexerat. Dixitque ei Amnon: Surge, et vade. ¹⁶ Quæ respondit ei: Maius est hoc malum, quod nunc agis adversum me, quam quod ante fecisti, expellens me. Et noluit audire eam: ¹⁷ sed vocato pueru, qui ministrabat ei, dixit: Eifice hanc a me foras, et claudo ostium post eam. ¹⁸ Quæ induita erat talari tunica: huiuscmodi enim filia regis virginis vestibus utebantur. Eiecit itaque eam minister illius foras: clausisque foras post eam.

¹⁹ Quæ aspergens cinerem capiti suo, scissa talari tunica, impositumque manibus super caput suum, ibat ingredens, et clamans. ²⁰ Dixit autem ei Absalom frater suus: Numquid Amnon frater tuus concubuit tecum? sed nunc soror tace, frater tuus est: neque affligas cor tuum pro hac re. Mansit itaque Thamar contabescens in domo Absalom fratris sui. ²¹ Cum autem audisset rex David verba haec, contristatus est valde, et noluit contristare spiritum Amnon filii sui, quoniam diligebat eum, quia primogenitus erat ei. ²² Porro non est locutus Absalom ad Amnon nec malum, nec bonum: oderat enim Absalom Amnon, eo quod violasset Thamar sororem suam.

patrem
tristitia et
fratrem
odio affi-
ciens

5. Ultio et fuga Absalom, 13, 23—38

23 Factum est autem post tempus biennii, ut tonderent oves Absalom in Baalhasor, que est iuxta Ephraim: et vocavit Absalom omnes filios regis, 24 veniente ad regem, et ait ad eum: Ecce tonderent oves servi tui: veniat, oro, rex cum servis suis ad servum suum. 25 Dixitque rex ad Absalom: Noli fili mi, noli rogare ut veniamus omnes, et gravemus te. Cum autem cogeret eum, et noluisset ire, benedixit ei. 26 Et ait Absalom: Si non vis venire, veniat, obsecro, nobiscum saltem Amnon frater meus. Dixitque ad eum rex: Non est necesse ut vadat tecum. 27 Coegit itaque Absalom eum, et dimisit cum eo Amnon et universos filios regis. Feceratque Absalom convivium quasi convivium regis. 28 Praecepérat autem Absalom pueris suis, dicens: Observate cum temulentus fuerit Amnon vino, et dixerit vobis: Percutite eum, et interficite, nolite timere: ego enim sum qui praecipio vobis: roboramini, et estote viri fortes. 29 Fecerunt ergo pueri Absalom adversum Amnon, sicut praecepérat eis Absalom. Surgentesque omnes filii regis ascenderunt singuli mulas suas, et fugerunt.

30 Cumque adhuc pergerent in itinere, fama pervenit ad David, dicens: Percussit Absalom omnes filios regis, et non remansit ex eis saltem unus. 31 Surrexit itaque rex, et scidit vestimenta sua: et cecidit super terram, et omnes servi illius, qui assistebant ei, sciderunt vestimenta sua. 32 Respondens autem Ionadab filius Semmaea fratus David, dixit: Ne aestimet dominus meus rex, quod omnes pueri filii regis occisi sint: Amnon solus mortuus est, quoniam in ore Absalom erat positus ex die qua oppressit Thamar sororem eius. 33 Nunc ergo ne ponat dominus meus rex super cor suum verbum istud, dicens: Omnes filii regis occisi sunt: quoniam Amnon solus mortuus est. 34 Fugit autem Absalom: et elevavit puer speculator oculos suos, et aspexit: et ecce populus multus veniebat per iter devium ex latere montis. 35 Dixit autem Ionadab ad regem: Ecce filii regis adsunt: iuxta

Fratrem
Ammon
interfecit

in Ges-
sur fugit

mentiq
is salutem
muniti
fla sub
egali

Dominus
procurat
opera

verbum servi tui sic factum est. 36 Cumque cesserasset loqui, apparuerunt et filii regis: et intrantes levaverunt vocem suam, et fleverunt: sed et rex et omnes servi eius fleverunt ploratu magno nimis. 37 Porro Absalom fugiens, abiit ad Tholomai filium Ammidum regem Gessur. Luxit ergo David filium suum cunctis diebus. 38 Absalom autem cum fugisset, et venisset in Gessur, fuit ibi tribus annis.

6. Reconciliatio patris et filii, 13, 39—14, 33

39 Cessavitque rex David persecuti Absalom, eo quod consolatus esset super Ammon interitu.

14 ¹ Intelligens autem Ioab filius Sarviae, quod cor regis versum esset ad Absalom, ² misit Thecuam, et tulit inde mulierem sapientem: dixitque ad eam: Lugere te simula, et induere ueste lugubri, et ne ungari oleo, ut sis quasi mulier iam plurimo tempore lugens mortuum: ³ et ingredieris ad regem, et loqueris ad eum sermones huiuscmodi. Posuit autem Ioab verba in ore eius. ⁴ Itaque cum ingressa fuisset mulier Thecuitis ad regem, cecidit coram eo super terram, et adoravit, et dixit: Serva me rex. ⁵ Et ait ad eam rex: Quid cause habes? Quae respondit: Heu, mulier vidua ego sum: mortuus est enim vir meus. ⁶ Et ancillæ tuæ erant duo filii: qui rixati sunt adversum se in agro, nullusque erat, qui eos prohibere posset: et percussit alter alterum, et interfecit eum. ⁷ Et ecce consurgens universa cognatio adversum ancillam tuam, dicit: Trade eum, qui percussit fratrem suum, ut occidamus eum pro anima fratris sui, quem interfecit, et deleamus heredem: et querunt extinguere scintillam meam, quia relicta est, ut non supersit viro meo nomen, et reliqua super terram. ⁸ Et ait rex ad mulierem: Vade in domum tuam, et ego iubebō pro te. ⁹ Dixitque mulier Thecuitis ad regem: In me, domine mi rex, sit iniquitas, et in domum patris mei: rex autem et thronus eius sit innocens. ¹⁰ Et ait rex: Qui contradixerit tibi, adduc eum ad me, et ultra non addet ut tangat te. ¹¹ Quae ait: Recordetur rex Domini Dei sui, ut

Ioab re-
gem per
mulierem
placat

non multiplicentur proximi sanguinis ad ulciscendum, et nequaquam interficiant filium meum. Qui ait: Vivit Dominus, quia non caderet de capillis filii tui super terram. ¹² Dicit ergo mulier: Loquatur ancilla tua ad dominum meum regem verbum. Et sit: Loquere. ¹³ Dixitque mulier: Quare cogitasti huiuscemodi rem contra populum Dei, et locutus est rex verbum istud, ut peccet, et non reducat eiectum suum? ¹⁴ Omnes morimur, et quasi aquæ dilabimur in terram, quæ non revertuntur: nec vult Deus perire animam, sed retractat cogitans ne penitus pereat qui abiectus est. ¹⁵ Nunc igitur veni, ut loquar ad dominum meum regem verbum hoc, præsente populo. Et dixit ancilla tua: Loquer ad regem, si quo modo faciat rex verbum ancillæ sue. ¹⁶ Et audivit rex, ut liberaret ancillam suam de manu omnium, qui volebant de hereditate Dei delere me, et filium meum simul. ¹⁷ Dicat ergo ancilla tua, ut fiat verbum domini mei regis sicut sacrificium. Sicut enim angelus Dei, sic est dominus meus rex, ut nec benedictione, nec maledictione moveatur: unde et Dominus Deus tuus est tecum. ¹⁸ Et respondens rex, dixit ad mulierem: Ne abscondas a me verbum, quod te interrogo. Dixitque ei mulier: Loquere domine mi rex. ¹⁹ Et ait rex: Numquid manus loab tecum est in omnibus istis? Respondit mulier, et ait: Per salutem animæ tue, domine mi rex, nec ad sinistram, nec ad dexteram est ex omnibus his, quæ locutus est dominus meus rex: servus enim tuus loab, ipse præcepit mihi, et ipse posuit in os ancillæ tue omnia verba hæc. ²⁰ Ut verterem figuram sermonis huius, servus tuus loab præcepit istud: tu autem domine mi rex, sapiens es, sicut habet sapientiam angelus Dei, ut intelligas omnia super terram. ²¹ Et ait rex ad loab: Ecce placatus feci verbum tuum: vade ergo, et revoca puerum Absalom. ²² Cadensque loab super faciem suam in terram, adoravit, et benedixit regi: et dixit loab: Hodie intellexit servus tuus, quia in-

(14) Ez 18, 32; 33, 11.

veni gratiam in oculis tuis, domine mi rex: fecisti enim sermonem servi tui.

²³ Surrexit ergo loab et abiit in Gessur, et adduxit Absalom in Ierusalem. ²⁴ Dixit autem rex: Revertatur in domum suam, et faciem meam non videat. Reversus est itaque Absalom in domum suam, et faciem regis non vidit. ²⁵ Porro sicut Absalom, vir non erat pulcher in omni Israel, et decorus nimis: a vestigio pedis usque ad verticem non erat in eo ulla macula. ²⁶ Et quando tondebat capillum (semel autem in anno tondebatur, quia gravabat eum casaries) ponderabat capillos capitis sui ducentis scilicet, pondere publico. ²⁷ Nati sunt autem Absalom filii tres: et filii una nomine Thamar, elefantis formæ. ²⁸ Mansitque Absalom in Ierusalem duobus annis, et faciem regis non vidit.

²⁹ Misit itaque ad loab, ut mitteret eum ad regem: qui noluit venire ad eum. Cumque secundo misisset, et ille noluissest venire ad eum, ³⁰ dixit servis suis: Scitis agrum loab iuxta agrum meum, habentem messem hordei: ite igitur, et succendite eum igni. Succenderunt ergo servi Absalom segetem igni. Et venientes servi loab, scissis vestibus suis, dixerunt: Succenderunt servi Absalom partem agri igni. ³¹ Surrexitque loab, et venit ad Absalom in domum eius, et dixit: Quare succenderunt servi tui segetem meam igni? ³² Et respondit Absalom ad loab: Misi ad te obsecrans ut venires ad me, et mitterem te ad regem, et dices ei: Quare veni in Gessur? melius mihi erat ibi esse: obsecro ergo ut videam faciem regis: quod si memor est iniuritatis meæ, interficiat me. ³³ Ingressus itaque loab ad regem, nuntiavit ei omnia: vocatusque est Absalom, et intravit ad regem, et adoravit super faciem terræ coram eo: osculatusque est rex Absalom.

7. Seditio ingrati Absalom, 15, 1–16, 14

15 ¹ Igitur post hæc fecit sibi Absalom currus, et equites, et quinquaginta viros, qui præcederent eum. ² Et mane consurgens Absalom, stebat iuxta introitum portæ, et omnem virum, qui

Absalom
in Ieru-
salem re-
ducit

ad
regem
introducit

hunc
situm
tum

Absalom
animis
Israelita-
rum se
insinuat

habebat negotium ut veniret ad regis iudicium, vocabat Absalom ad se, et dicebat: De qua civitate es tu? Qui respondens aiebat: Ex una tribu Israel ego sum servus tuus. ³ Respondebatque ei Absalom: Videntur mihi sermones tui boni et iusti. Sed non est qui te audiat constitutus a rege. Dicebatque Absalom: ⁴ Quis me constitutus iudicem super terram, ut ad me veniant omnes, qui habent negotium, et iuste iudicem? ⁵ Sed et cum accederet ad eum homo ut salutaret illum, extendebat manum suam, et apprehendens, osculabatur eum. ⁶ Faciebatque hoc omni Israel venienti ad iudicium, ut audiret a rege, et sollicitabat corda virorum Israeli.

⁷ Post quadragesima autem annos, dixit Absalom ad regem David: Vadam, et reddam vota mea que vovi Domino in Hebron. ⁸ Vovens enim vovit servus tuus, cum esset in Gessur Syriæ, dicens: Si reduxerit me Dominus in Ierusalem, sacrificabo Dominum. ⁹ Dixitque ei rex David: Wade in pace. Et surrexit, et abiit in Hebron. ¹⁰ Misit autem Absalom exploratores in universas tribus Israel, dicens: Statim ut audieritis clangorem buccinæ, dicite: Regnavit Absalom in Hebron. ¹¹ Porro cum Absalom ierunt ducenti viri de Ierusalem vocati, euentes simplici corde, et causam penitus ignorantes. ¹² Accersivit quoque Absalom Achitophel Gilonitem consiliarium David, de civitate sua Gilo. Cumque immolarent victimas, facta est coniuratio valida, populusque concurrebat cum Absalom.

¹³ Venit igitur nuntius ad David, dicens: Toto corde universus Israel sequitur Absalom. ¹⁴ Et ait David servis suis, qui erant cum eo in Ierusalem: Surgite, fugiamus: neque enim erit nobis effugium a facie Absalom: festinate egredi, ne forte veniens occupet nos, et impellat super nos ruinam, et percutiat civitatem in ore gladii. ¹⁵ Dixeruntque servi regis ad eum: Omnia quecumque præcepérunt dominus noster rex, liberant exsequemur servi tui. ¹⁶ Egressus est ergo rex, et universa domus eius pedibus suis: et dereliquit rex decem mulieres concubinas ad custodiendam domum. ¹⁷ Egressusque

et coniurationem
facit

David
cum suis
fugit

rex et omnis Israel pedibus suis, stetit procul a domo: ¹⁸ et universi servi eius ambulabant iuxta eum, et legiones Cerethi, et Phelethi, et omnes Gethæi, pugnatores validi, sexcenti viri qui secuti eum fuerant de Geth pedites, præcedebant regem. ¹⁹ Dixit autem rex ad Ethai Gethæum: Cur venis nobiscum? revertere, et habita cum rege, quia peregrinus es, et egressus es de loco tuo. ²⁰ Heri venisti, et hodie compelleris nobiscum egredi? ego autem vadam quo iturus sum: revertere, et reduc tecum fratres tuos, et Dominus faciet tecum misericordiam, et veritatem, quia ostendisti gratiam et fidem. ²¹ Et respondit Ethai regi, dicens: Vivit Dominus, et vivit dominus meus rex: quoniam in quocumque loco fueris domine mi rex, sive in morte, sive in vita, ibi erit servus tuus. ²² Et ait David Ethai: Veni, et transi. Et transiit Ethai Gethæus, et omnes viri, qui cum eo erant, et reliqua multitudo. ²³ Omnesque flebant voce magna, et universus populus transiit: rex quoque transgrediebatur Torrentem Cedron, et cunctus populus incedebat contra viam, que respicit ad desertum.

²⁴ Venit autem et Sadoc sacerdos, et universi Levitæ cum eo, portantes arcam fœderis Dei, et deposuerunt arcam Dei: et ascendit Abiathar, donec expletus esset omnis populus, qui egressus fuerat de civitate. ²⁵ Et dixit rex ad Sadoc: Reporta arcam Dei in urbem: si invenero grafiam in oculis Domini, reduc me, et ostendet mihi eam, et tabernaculum suum. ²⁶ Si autem dixerit mihi: Non places: præsto sum, faciat quod bonum est coram se. ²⁷ Et dixit rex ad Sadoc sacerdotem: O videns revertere in civitatem in pace: et Achimæas filius tuus, et Jonathas filius Abiathar duo filii vestri, sint vobiscum. ²⁸ Ecce ego abscondar in campestribus deserti, donec veniat sermo a vobis indicans mihi. ²⁹ Reportaverunt ergo Sadoc, et Abiathar arcam Dei in Ierusalem: et manserunt ibi. ³⁰ Porro David ascendebat Clivum olivarum, scandens et flens, nudis pedibus incedens, et operto capite, sed et omnis populus, qui erat cum eo, operto capite

sacerdo-
tes et
Chusai
amicum
remittit

ascendebat plorans. ³¹ Nuntiatum est autem David quod et Achitophel esset in coniuratione cum Absalon, dixitque David: Infatua, queso, Domine consilium Achitophel. ³² Cumque ascenderet David summittatem montis, in quo adorabatur erat Dominus, ecce occurrit ei Chusai Arachites, scissa veste, et terra pleno capite. ³³ Et dixit ei David: Si veneris tecum, eris mihi oneri: ³⁴ si autem in civitatem revertaris, et dixeris Absalom: Servus tuus sum, rex: sicut fui servus patris tui, sic ero servus tuus: dissipabis consilium Achitophel. ³⁵ Habes autem tecum Sadoc, et Abiathar sacerdotes: et omne verbum quodcumque audieris de domo regis, indicabis Sadoc, et Abiathar sacerdotibus. ³⁶ Sunt autem cum eis duo filii eorum Achimaas filius Sadoc, et Ionathas filius Abiathar: et mittitis per eos ad me omne verbum quod audieritis. ³⁷ Veniente ergo Chusai amico David in civitatem, Absalon quoque ingressus est Ierusalem.

Sibam
devotum
remunere-
ratur

16 ¹ Cumque David transisset paululum montis verticem, apparuit Siba puer Miphobeth in occursum eius, cum duobus asinis, qui onerari erant ducentis panibus, et centum alligaturis uvae passae, et centum massis palatharum, et utre vini. ² Et dixit rex Sibæ: Quid sibi volunt hæc? Responditque Siba: Asini, domesticis regis ut sedeant: panes et palathæ ad descendendum pueris tuis: vinum autem ut bibat si quis defecerit in deserto. ³ Et ait rex: Ubi est filius domini tui? Responditque Siba regi: Remansit in Ierusalem, dicens: Hodie restituet mihi dominus Israel regnum patris mei. ⁴ Et ait rex Sibæ: Tua sint omnia que fuerunt Miphobeth. Dixitque Siba: Oro ut inveniam gratiam coram te, domine mi rex.

Semei
maledi-
centi par-
cit

⁵ Venit ergo rex David usque Bahurim: et ecce egrediebatur inde vir de cognatione domus Saul, nomine Semei, filius Gera, procedebatque egrediens, et maledicebat, ⁶ mittebatque lapides contra David,

(3) Inf 19, 27. — (5) 1 Rg 2, 8.

et contra universos servos regis David: omnis au- tem populus, et universi bellatores a dextro, et a sinistro latere regis incedebant. ⁷ Ita autem loquebatur Semei cum malediceret regi: Egrederetur vir sanguinum, et vir Belial. ⁸ Reddidit tibi Dominus universum sanguinem domus Saul: quoniam invasisti regnum pro eo, et dedit Dominus regnum in manu Absalom filii tui, et ecce premunt te mala tua, quoniam vir sanguinum es. ⁹ Dixit autem Abisai filius Sarvæ, regi: Quare maledicit canis hic mortuus domino meo regi? vadam, et amputabo caput eius. ¹⁰ Et ait rex: Quid mihi et vobis est filii Sarvæ? dimittite eum, ut maledicat: Dominus enim præcepit ei ut malediceret David: et quis est qui audeat dicere, quare sic fecerit? ¹¹ Et ait rex Abisai, et universi servis suis: Ecce filius meus, qui egressus est de utero meo, querit animam meam: quanto magis nunc filius lemini? dimittite eum ut maledicat iuxta præceptum Domini: ¹² si forte respiciat Dominus afflictionem meam, et reddat mihi Dominus bonum pro male- dictione hac hodierna. ¹³ Ambulabat itaque David et socii eius per viam cum eo. Semei autem per iugum montis ex latere, contra illum gradiebatur, maledicens, et mittens lapides adversum eum, terramque spargens. ¹⁴ Venit itaque rex, et universus populus cum eo lassus, et refocillati sunt ibi.

8. Absalom in Ierusalem, 16, 15—17, 23

¹⁵ Absalom autem et omnis populus eius ingressi sunt Ierusalem, sed et Achitophel cum eo. ¹⁶ Cum autem venisset Chusai Arachites amicus David ad Absalom, locutus est ad eum: Salve rex, salve rex. ¹⁷ Ad quem Absalom, Hæc est, inquit, gratia tua ad amicum tuum? quare non ivisti cum amico tuo? ¹⁸ Responditque Chusai ad Absalom: Nequaquam: quia illius ero, quem elegit Dominus, et omnis hic populus, et universus Israel, et cum eo manebo. ¹⁹ Sed ut et hoc inferam, cui ego serviturus sum? nonne filio regis? sicut parui patri tuo, ita parebo et tibi.

Chusai
consilia-
rium sus-
cipit

Achitophel
sua-
dente
thorum
patris
fædat

²⁰ Dixit autem Absalom ad Achitophel: Inite consilium quid agere debeamus. ²¹ Et ait Achitophel ad Absalom: Ingredere ad concubinas patris tui, quas dimisit ad custodiendam domum: ut cum audierit omnis Israel quod feceris patrem tuum, roborentur tecum manus eorum. ²² Tenerentur ergo Absalom tabernaculum in solario, ingressusque est ad concubinas patris sui coram universo Israel. ²³ Consilium autem Achitophel, quod dabat in diebus illis, quasi si quis consulteret Deum: sic erat omne consilium Achitophel, et cum esset cum David, et cum esset cum Absalom.

consilium
Chusai
consilio
Achitophel
prefert

17 ¹ Dixit ergo Achitophel ad Absalom: Eligam mihi duodecim milia virorum, et consurgens persequar David hac nocte. ² Et irruens super eum (quippe qui lassus est, et solitus manibus) percutiam eum: cumque fugerit omnis populus, qui cum eo est, percutiam regem desolatum. ³ Et reducam universum populum, quomodo unus homo reverti solet: unum enim virum tu quæreris: et omnis populus erit in pace. ⁴ Placuitque sermo eius Absalom, et cunctis maioribus natu Israel. ⁵ Ait autem Absalom: Vocate Chusai Arachiten, et audiamus quid etiam ipse dicat. ⁶ Cumque venisset Chusai ad Absalom, ait Absalom ad eum: Huiuscemodi sermonem locutus est Achitophel: facere debemus an non? quod das consilium? ⁷ Et dixit Chusai ad Absalom: Non est bonum consilium, quod dedit Achitophel hac vice. ⁸ Et rursus intulit Chusai: Tu nosti patrem tuum, et viros, qui cum eo sunt, esse fortissimos et amaro animo, veluti si ursa raptis catulis in saltu sæviat: sed et pater tuus vir bellator est, nec morabitur cum populo. ⁹ Forsitan nunc latitat in foveis, aut in uno, quo voluerit, loco: et cum occiderit unus quilibet in principio, audiet quicunque audierit, et dicet: Facta est plaga in populo qui sequebatur Absalom. ¹⁰ Et fortissimus quisque, cuius cor est quasi leonis, pavore solve-

(22) Sup 12, 11.

tur: scit enim omnis populus Israel fortem esse patrem tuum, et robustos omnes qui cum eo sunt. ¹¹ Sed hoc mihi videtur rectum esse consilium: Congregetur ad te universus Israel, a Dan usque Bersabee, quasi arena maris innumerabilis: et tu eris in medio eorum. ¹² Et irruens super eum in quocumque loco inventus fuerit: et operiemus eum, sicut cadere solet ros super terram: et non relinquemus de viris, qui cum eo sunt, ne unum quidem. ¹³ Quod si urbem aliquam fuerit ingressus, circumdabit omnis Israel civitati illi funes, et trahemus eam in torrentem, ut non reperiatur ne calculus quidem ex ea. ¹⁴ Dixitque Absalom, et omnes viri Israel: Melius est consilium Chusai Arachitæ, consilio Achitophel: Domini autem nutu dissipatum est consilium Achitophel utile, ut induceret Dominus super Absalom malum.

¹⁵ Et ait Chusai Sadoc, et Abiathar sacerdotibus: Hoc et hoc modo consilium dedit Achitophel Absalom, et senioribus Israel: et ego tale et tale dedi consilium. ¹⁶ Nunc ergo mittie cito, et nuntiate David, dicentes: Ne moreris nocte hac in campis tribus deserti, sed absque dilatione transgredere: ne forte absorbeatur rex, et omnis populus qui cum eo est. ¹⁷ Ionathas autem et Achimaas stabant iuxta fontem Rogel: abiit ancilla et nuntiavit eis: et illi profecti sunt, ut referrent ad regem David nuntium: non enim poterant videri, aut introire civitatem. ¹⁸ Vedit autem eos quidam puer, et indicavit Absalom: illi vero concito gradu ingressi sunt domum cuiusdam viri in Bahurim, qui habebat puteum in vestibulo suo, et descenderunt in eum. ¹⁹ Tulit autem mulier, et expandit velamen super os putei, quasi siccans pisanas: et sic latuit res. ²⁰ Cumque venissent servi Absalom in domum, ad mulierem dixerunt: Ubi est Achimaas et Ionathas? Et respondit eis mulier: Transierunt festinanter, gustata paululum aqua. At hi qui quærebant, cum non repperissent, reversi sunt in Ierusalem. ²¹ Cumque abiissent, ascenderunt illi de puto, et pergentes nuntiaverunt regi David, et dixerunt: Surgite,

Chusai
Davidi
acta nun-
tiat

et transite cito fluvium: quoniam huiuscmodi dedit consilium contra vos Achitophel. ²² Surrexit ergo David, et omnis populus qui cum eo erat, et transierunt lordanem, donec dilucesceret: et ne unus quidem residuus fuit, qui non transisset fluvium.

²³ Porro Achitophel videns quod non fuisset factum consilium suum, stravit asinum suum, surrexitque et abiit in domum suam et in civitatem suam: et disposita domo sua, suspedio interiit, et sepultus est in sepulcro patris sui.

9. Absalom vincitur et occiditur, 17, 24—19, 8

²⁴ David autem venit in Castra, et Absalom transivit Iordanem, ipse et omnes viri Israel cum eo. ²⁵ Amasam vero constituit Absalom pro Ioab super exercitum: Amasa autem erat filius viri, qui vocabatur Ietra de Israeli, qui ingressus est ad Abigail filiam Naas, sororem Sarvie, que fuit mater Ioab. ²⁶ Et castrametatus est Israel cum Absalom in Terra Galaad. ²⁷ Cumque venisset David in Castra, Sobi filius Naas de Rabbath filiorum Ammon, et Machir filius Ammihel de Lodabar, et Berzellai Galaadites de Rogelim, ²⁸ obtulerunt ei stratoria, et tapetia, et vasa fictilia, frumentum, et hordeum, et farinam, et polentiam, et fabam, et lentem, et frixum cicer, ²⁹ et mel, et butyrum, oves, et pingues vitulos; dederuntque David, et populo, qui cum eo erat, ad vesendum: suspicunt enim sunt, populum fame, et siti fatigari in deserto.

Exercitus
castra-
metantur

David
principit
parcere
filio

18 ¹ Igitur considerato David populo suo constituit super eos tribunos et centuriones, ² et dedit populi tertiam partem sub manu Ioab, et tertiam partem sub manu Abisai filii Sarvie fratris Ioab, et tertiam partem sub manu Ethai, qui erat de Geth, dixitque rex ad populum: Egrediar et ego vobiscum. ³ Et respondit populus: Non exhibis: sive enim fugerimus, non magnopere ad eos de nobis pertinebit: sive media pars cederit e nobis, non satis curabunt: quia tu unus pro decem millibus computaris: melius est igitur ut sis nobis in urbe

Achito-
phel se
suspendit

præsidio. ⁴ Ad quos rex ait: Quod vobis videtur rectum, hoc faciam. Stetit ergo rex iuxta portam: egrediebaturque populus per turmas suas centeni, et milleni. ⁵ Et præcepit rex Ioab, et Abisai, et Ethai, dicens: Serve mihi puerum Absalom. Et omnis populus audiebat præcipientem regem cunctis principibus pro Absalom.

⁶ Itaque egressus est populus in campum contra Israel, et factum est proelium in saltu Ephraim. ⁷ Et cæsus est ibi populus Israel ab exercitu David, factaque est plaga magna in die illa, viginti milium.

⁸ Fuit autem ibi proelium dispersum super faciem omnis terræ, et multo plures erant, quos saltus consumperat de populo, quam hi, quos voraverat gladius in die illa. ⁹ Accidit autem ut occurseret Absalom servis David, sedens mulo: cumque ingressus fuisset mulus subter condensam quercum et magnam, adhæsit caput eius querci: et illo suspenso inter celum et terram, mulus, cui insederat, pertransivit. ¹⁰ Vidi autem hoc quisquam, et nuntiavit Ioab, dicens: Vidi Absalom pendere de querco. ¹¹ Et ait Ioab viro, qui nuntiaverat ei: Si vidisti, quare non confodisti eum cum terra, et ego dedissem tibi decem argenti siclos, et unum baileum?

¹² Qui dixit ad Ioab: Si appenderes in manibus meis mille argenteos, nequaquam mitterem manum meam in filium regis: audientibus enim nobis præcepit rex tibi, et Abisai, et Ethai, dicens: Custodite mihi puerum Absalom. ¹³ Sed et si fecissem contra animam meam audacter, nequaquam hoc regem latere potuissest, et tu stares ex adverso?

¹⁴ Et ait Ioab: Non sicut tu vis, sed aggrediar eum coram te. Tulit ergo tres lanceas in manu sua, et infixit eas in corde Absalom: cumque adhuc palpitarer herens in querco, ¹⁵ cucurserunt decem iuvenes armigeri Ioab, et percutientes interficerunt eum. ¹⁶ Cecinit autem Ioab buccina, et retinuit populum, ne persequeretur fugientem Israel, volens parcere multititudini. ¹⁷ Et tulerunt Absalom, et proiecerunt eum in saltu, in foveam grandem, et comportaverunt super eum acervum lapidum ma-

Absalom
transfor-
mitur ac
proieicitur

gnum nimis: omnis autem Israel fugit in tabernacula sua.¹⁸ Porro Absalom erexerat sibi, cum adhuc viveret, titulum qui est in Valle regis: dixerat enim: Non habeo filium, et hoc erit monimentum nominis mei. Vocavitque titulum nomine suo, et appellatur Manus Absalom, usque ad hanc diem.

et a patre
amarere
fletur

¹⁹ Achimaas autem filius Sadoc, ait: Curram, et nuntiabo regi, quia iudicium fecerit ei Dominus de manu inimicorum eius. ²⁰ Ad quem loab dixit: Non eris nuntius in hac die, sed nuntiabis in alia: hodie nolo te nuntiare, filius enim regis est mortuus. ²¹ Et ait loab Chusi: Vade, et nuntia regi quae vidisti. Adoravit Chusi loab, et currexit. ²² Rursus autem Achimaas filius Sadoc dixit ad loab: Quid impedit si etiam ego curram post Chusum? Dixitque ei loab: Quid vis currere fili mi? non eris boni nuntii baillus. ²³ Qui respondit: Quid enim si cucurrero? Et ait ei: Curre. Currens ergo Achimaas per viam compendii, transivit Chusi. ²⁴ David autem sedebat inter duas portas: speculator vero, qui erat in fastigio portae super murum, elevans oculos, vidit hominem currentem solum. ²⁵ Et exclamans indicavit regi: dixitque rex: Si solus est, bonus est nuntius in ore eius. Properante autem illo, et accedente propius, ²⁶ vidi speculator hominem alterum currentem, et vociferans in culmine, ait: Apparet mihi alter homo currentis solum. ²⁷ Dixitque rex: Et iste bonus est nuntius. ²⁸ Speculator autem, Contemplor, ait, cursum prioris, quasi cursum Achimaas filii Sadoc. Et ait rex: Vir bonus est: et nuntium portans bonum, venit. ²⁹ Clamans autem Achimaas, dixit ad regem: Salve rex. Et adorans regem coram eo pronus in terram, ait: Benedictus Dominus Deus tuus, qui conclusit homines qui levaverunt manus suas contra dominum meum regem. ³⁰ Et ait rex: Estne pax puerlo Absalom? Dixitque Achimaas: Vidi tumulum magnum, cum mitteret Ioab servus tuus, o rex, me servum tuum: nescio aliud. ³¹ Ad quem rex: Transi, ait, et sta hic. Cumque ille transisset, et

staret,³¹ apparuit Chusi: et veniens ait: Bonum apperto nuntium, domine mi rex: iudicavit enim pro te Dominus hodie de manu omnium qui surrexerunt contra te. ³² Dicit autem rex ad Chusum: Estne pax puerlo Absalom? Cui respondens Chusi, Fiant, inquit, sicut puer, inimici domini mei regis, et universi qui consurgunt adversus eum in malum. ³³ Contristatus itaque rex, ascendit coenaculum portae, et flevit. Et sic loquebatur, vadens: Fili mi Absalom, Absalom fili mi: quis mihi tribuat ut ego moriar pro te, Absalom fili mi, fili mi Absalom?

¹⁹ ¹ Nuntiatum est autem loab quod rex fleret et lugeret filium suum: ² et versa est victoria in luctum in die illa omni populo: audivit enim populus in die illa dici: Dolet rex super filio suo. ³ Et declinavit populus in die illa ingredi civitatem, quomodo declinare solet populus versus et fugiens de prelio. ⁴ Porro rex operuit caput suum, et clamabat voce magna: Fili mi Absalom, Absalom fili mi, fili mi. ⁵ Ingressus ergo loab ad regem in domum, dixit: Confudisti hodie vultus omnium servorum tuorum, qui salvam fecerunt animam tuam, et animam filiorum tuorum, et filiarum tuarum, et animam uxorum tuarum, et animam concubinarum tuarum. ⁶ Diligis odientes te, et odio habes diligentes te: et ostendisti hodie quia non curas de ducibus tuis, et de servis tuis: et vere cognovi modo, quia si Absalom viveret, et omnes nos occubuissemus, tunc placerer tibi. ⁷ Nunc igitur surge, et procede, et alloquens satisfac servis tuis: iuro enim tibi per Dominum, quod si non exieris, ne unus quidem remansurus sit tecum nocte hac: et peius erit hoc tibi, quam omnia mala, quae venerunt super te ab adolescentia tua usque in praesens. ⁸ Surrexit ergo rex et sedit in porta: et omni populo nuntiatum est quod rex sederet in porta: venitque universa multitudo coram rege: Israel autem fugit in tabernacula sua.

(33) Inf 19, 4.

Ioab re-
gem cor-
ripit

Rex a vi-
ris Iuda
revocatur

10. Reditus Davidis in Galgalam, 19, 9—43

9 Omnis quoque populus certabat in cunctis tribubus Israel, dicens: Rex liberavit nos de manu inimicorum nostrorum, ipse salvavit nos de manu Philistinorum: et nunc fugit de terra propter Absalom. **10** Absalom autem, quem uximus super nos, mortuus est in bello: usquequo siletis, et non reducitis regem? **11** Rex vero David misit ad Sadoc, et Abiathar sacerdotes, dicens: Loquimini ad maiores natu Iuda, dicentes: Cur venitis novissimi ad reducendum regem in domum suam? (Sermo autem omnis Israel pervenerat ad regem in domo eius.) **12** Fratres mei vos, os meum, et caro mea vos, quare novissimi reducitis regem?

13 Et Amasam dicens dicit: Nonne os meum, et caro mea es? Hæc faciat mihi Deus, et hæc addat, si non magister militie fueris coram me omni tempore pro Ioab. **14** Et inclinavit cor omnium virorum Iuda, quasi viri unius: miseruntque ad regem, dicentes: Revertere tu, et omnes servi tui.

Amasam
ducem
constituit

revertens
Semei et
Miphibo-
seth in-
dulget

15 Et reversus est rex: et venit usque ad Iordanem, et omnis Iuda venit usque in Galgalam ut occurreret regi, et traduceret eum Iordanem. **16** Festinavit autem Semei filius Gera filii Iemini de Ba-hurim, et descendit cum viris Iuda in occursum regis David **17** cum mille viris de Benjamin, et Siba puer de domo Saul: et quindecim filii eius, ac viginti servi erant cum eo: et irrumpentes Iordanem, ante regem **18** transierunt vada, ut traducerent domum regis, et facerent iuxta iussionem eius: Semei autem filius Gera prostratus coram rege, cum iam transisset Iordanem, **19** dixit ad eum: Ne reputes mihi domine mi iniquitatem, neque memineris iniuriarum servi tui in die qua egressus es domine mi rex de Ierusalem, neque ponas rex in corde tuo. **20** Agnosco enim servus tuus peccatum meum: et idcirco hodie primus veni de onni domo Ioseph, descendique in occursum

(16) 1 Rg 2, 8.

domini mei regis. **21** Respondens vero Abisai filius Sarvie, dixit: Numquid pro his verbis non occidetur Semei, quia maledixit christo Domini? **22** Et ait David: Quid mihi, et vobis filii Sarvie? cur efficimini mihi hodie in satan? ergone hodie interficietur vir in Israel? an ignoro hodie me factum regem super Israel? **23** Et ait rex Semei: Non morieris. Iuravitque ei. **24** Miphiboseth quoque filius Saul descendit in occursum regis illos pedibus, et intonna barba: uestesque suas non laverat a die qua egressus fuerat rex, usque ad diem reversio-nis eius in pace. **25** Cumque Ierusalem occurisset regi, dixit ei rex: Quare non venisti mecum Miphiboseth? **26** Et respondens ait: Domine mi rex, servus meus contempsit me: dixique ei ego famu-lus tuus ut sterneter mihi asinum, et ascendens abirem cum rege: claudus enim sum servus tuus. **27** Insuper et accusavit me servum tuum ad te dominum meum regem: tu autem domine mi rex, sicut angelus Dei es, fac quod placitum est tibi. **28** Neque enim fuit domus patris mei, nisi morti obnoxia domino meo regi: tu autem posuisti me servum tuum inter convivas mensæ tue: quid ergo habeo iustæ querelæ? aut quid possum ultra vociferari ad regem? **29** Ait ergo ei rex: Quid ultra loqueris? fixum est quod locutus sum: tu, et Siba dividite possessiones. **30** Responditque Miphiboseth regi: Etiam cuncta accipiat, postquam reversus est dominus meus rex pacifice in domum suam.

31 Berzellai quoque Galaadites, descendens de Rogelim, traduxit regem Iordanem, paratus etiam ultra fluvium proseQUI eum. **32** Erat autem Berzel-lai Galaadites senex valde, id est octogenarius, et ipse prebeat alimenta regi, cum moraretur in Ca-stris: fuit quippe vir dives nimis. **33** Dixit itaque rex ad Berzellai: Veni mecum, ut requiescas se-curus mecum in Ierusalem. **34** Et ait Berzellai ad regem: Quot sunt dies annorum vitæ mee, ut ascendas cum rege in Ierusalem? **35** Octogenarius

(27) Sup 16, 3. — (32) Sup 17, 27; 1 Rg 2, 7.

Iordanem
trans-
gressu-
rus se-
nem Bar-
zellai di-
mittit

sum hodie: numquid vigent sensus mei ad discernendum suave, aut amarum? aut deflectare potest servum tuum cibus et potus? vel audire possum ultra vocem cantorum, atque cantatricum? quare servus tuus sit oneri domino meo regi? ³⁶ Paululum procedam famulus tuus ab Iordane tecum: non indigeo hac vicissitudine, ³⁷ sed obsecro ut revertar servus tuus, et moriar in civitate mea, et sepeliar iuxta sepulcrum patris mei, et matris mee. Est autem servus tuus Chamaam, ipse vadat tecum, domine mi rex, et fac ei quidquid tibi bonum videtur. ³⁸ Dixit itaque ei rex: Mecum transcat Chamaam, et ego faciam ei quidquid tibi placuerit, et omne, quod petieris a me, impetrabis. ³⁹ Cumque transisset universus populus et rex Iordanem, osculatus est rex Berzellai, et benedixit ei: et ille reversus est in locum suum. ⁴⁰ Transivit ergo rex in Galgalam, et Chamaam cum eo. Omnis autem populus Iuda traduxerat regem, et media tantum pars affuerat de populo Israel.

⁴¹ Itaque omnes viri Israel concurrentes ad regem dixerunt ei: Quare te furati sunt fratres nostri viri Iuda, et traduxerunt regem et dominum eius Iordanem, omnesque viros David cum eo? ⁴² Et respondit omnis vir Iuda ad viros Israel: Quia mihi propior est rex: cur irasceris super hac re? numquid comedimus aliquid ex rege, aut munera nobis data sunt? ⁴³ Et respondit vir Israel ad viros Iuda, et ait: Decem partibus maior ego sum apud regem, magisque ad me pertinet David quam ad te: cur fecisti mihi iniuriam, et non mihi nuntiatum est prior, ut reducerem regem meum? Durius autem responderunt viri Iuda viris Israel.

11. Rebello Seba lemunei, 20, 1—22

20 ¹ Accidit quoque ut ibi esset vir Belial, nomine Seba, filius Bochri, vir Lemineus: et cecinuit buccina, et ait: Non est nobis pars in David, neque hereditas in filio Isai: revertere in tabernacula tua Israel. ² Et separatus est omnis Israel a David, secutusque est Seba filium Bochri:

viri Israel
et Iuda
rinxantur

Seba vi-
ros Israel
seducit

viri autem Iuda adhaeserunt regi suo a Iordane usque Ierusalem.

³ Cumque venisset rex in domum suam in Ierusalem, tulit decem mulieres concubinas, quas reliquerat ad custodiendam domum, et tradidit eas in custodiam, alimenta eis praebens: et non est ingressus ad eas, sed erant clause usque in diem mortis suae in viduitate viventes.

⁴ Dixit autem rex Amasæ: Convoca mihi omnes viros Iuda in diem tertium, et tu adesto præsens.

⁵ Abiit ergo Amasa ut convocaret Iudam, et moratus est extra placitum quod ei constituerat rex.

⁶ Ait autem David ad Abisai: Nunc magis afflicturus est nos Seba filius Bochri quam Absalom: tolle igitur servos domini tui, et persequere eum, ne forte inveniat civitates munitas, et effugiat nos.

⁷ Egressi sunt ergo cum eo viri Ioab, Cerebri quoque et Phelethi: et omnes robusti exierunt de Ierusalem ad persequendum Seba filium Bochri.

⁸ Cumque illi essent iuxta lapidem grandem, qui est in Gabaon, Amasa veniens occurrit eis. Porro Ioab vestitus erat tunica stricta ad mensuram habitus sui, et desuper accinctus gladio dependente usque ad ilia, in vagina, qui fabricatus leviter motu egredi poterat, et percutere. ⁹ Dixit itaque Ioab ad Amasam: Salve mi frater. Et tenuit manu dexterâ mentum Amasæ, quasi osculans eum. ¹⁰ Porro Amasa non observavit gladium, quem habebat Ioab, qui percussit eum in latere, et effudit intestina eius in terram, nec secundum vulnus apposuit, et mortuus est. Ioab autem, et Abisai frater eius persecuti sunt Seba filium Bochri. ¹¹ Interea quidam viri, cum stetissent iuxta cadaver Amasæ, de sociis Ioab, dixerunt: Ecce qui esse voluit pro Ioab comes David. ¹² Amasa autem conspersus sanguine, iacebat in media via. Videlicet hoc quidam vir quod subsisteret omnis populus ad videndum eum, et amovit Amasam de via in agrum, operuitque

(9) 1 Rg 2, 5.

rex con-
cubinis
providet

ac perse-
cutionem
Seba
mandat

Ioab
Amasam
occidit

eum vestimento, ne subsisterent transeuntes propter eum. ¹³ Amoto ergo illo de via, transibat omnis vir sequens loab ad persequendum Seba filium Bochri.

ac decollato Seba revertitur

¹⁴ Porro ille transierat per omnes tribus Israel in Abelam, et Bethmaacha: omnesque viri electi congregati fuerant ad eum. ¹⁵ Venerunt itaque et oppugnabant eum in Abela, et in Bethmaacha, et circumdederunt munitionibus civitatem, et obsessa est urbs: omnis autem turba, quæ erat cum loab, moliebatur destruere muros. ¹⁶ Et exlapavat mulier sapiens de civitate: Audite, audite, dicit loab: Appropinqua huc, et loquar tecum. ¹⁷ Qui cum accessisset ad eam, ait illi: Tu es loab? Et ille respondit: Ego. Ad quem sic locuta est: Audi sermones ancillæ tuæ. Qui respondit: Audio. ¹⁸ Rursumque illa, Sermo, inquit, dicebatur in veteri proverbio: Qui interrogant, interrogant in Abela: et sic perficiebant. ¹⁹ Nonne ego sum quæ respondeo veritatem in Israel, et tu quæris subvertere civitatem, et evertere matrem in Israel? Quare præcipitas hereditatem Domini? ²⁰ Respondensque loab, ait: Absit, absit hoc a me: non præcipito, neque demolior. ²¹ Non sic se habet res, sed homo de monte Ephraim Seba, filius Bochri cognomine, levavit manum suam contra regem David: tradite illum solum, et recedemus a civitate. Et ait mulier ad loab: Ecce caput eius mittetur ad te per murum. ²² Ingressa est ergo ad omnem populum, et locuta est eis sapienter: qui abscissum caput Seba filii Bochri proiecunt ad loab. Et ille cecinit tuba, et recesserunt ab urbe, unusquisque in tabernacula sua: loab autem reversus est Ierusalem ad regem.

12. Summi ministri regis, 20, 23—26

²³ Fuit ergo Iosab super omnem exercitum Israel: Banaias autem filius Ioiadæ super Cerethæos et Phlethæos. ²⁴ Aduram vero super tributa: porro

Distribu-
tio offi-
ciorum

(23) Sup 8, 16.

Iosaphat filius Ahilud, a commentariis. ²⁵ Siva autem, scriba: Sadoc vero et Abiathar, sacerdotes. ²⁶ Ira autem lairates erat sacerdos David.

Appendices utriusque partis, 21, 1—24, 25

1. Ultio familiæ Saulis, 21, 1—14

21 ¹ Facta est quoque famæ in diebus David tribus annis iugiter: et consuluit David oraculum Domini. Dixique Dominus: Propter Saul, et domum eius sanguinum, quia occidit Gabaonitas. ² Vocatis ergo Gabaonitis rex, dixit ad eos. (Porro Gabaonite non erant de filiis Israel, sed reliquæ Amorrhæorum: filii quippe Israel iuraverant eis, et voluit Saul percutere eos zelo, quasi pro filiis Israel et Iuda.) ³ Dixit ergo David ad Gabaonitas: Quid faciam vobis? et quod erit vestri piaculum, ut benedicatis hereditati Domini? ⁴ Dixeruntque ei Gabaonite: Non est nobis super argento et auro quaestio, sed contra Saul, et contra domum eius: neque volumus ut interficiatur homo de Israel. Ad quos rex ait: Quid ergo vultis ut faciam vobis? ⁵ Qui dixerit regi: Virum, qui attrivit nos et oppressit inique, ita delere debemus, ut ne unus quidem residuus sit de stirpe eius in cunctis finibus Israel. ⁶ Dentur nobis septem viri de filiis eius, ut crucifigamus eos Domino in Gaba Saul, quondam electi Domini. Et ait rex: Ego dabo. ⁷ Pepercitque rex Miphiboseth filio Ionathæ filii Saul, propter iusurandum Domini, quod fuerat inter David et inter Ionathan filium Saul. ⁸ Tulit itaque rex duos filios Respha filiæ Aia, quos peperit Sauli, Armoni, et Miphiboseth: et quinque filios Michol filiæ Saul, quos generat Hadrieli filio Berzellai, qui fuit de Molathi, ⁹ et dedit eos in manus Gabaonitarum: qui crucifixerunt eos in monte coram Domino: et ceciderunt hi septem simul occisi in diebus messis primis, incipiente missione hordei.

(2) Ios 9, 15. — (7) 1 Sm 13, 3.

Septem
cruci-
guntur

custo-
diuntur

sepe liun-
tum cum
Saule et
Ionatha

Primum

secun-
dum

tertium

¹⁰ Tollens autem Respha filia Aia, cilicium sub-
stravit sibi supra petram ab initio messis, donec
stilarerat aqua super eos de cælo: et non dimisit
aves lacerare eos per diem, neque bestias per
nocet.

¹¹ Et nuntiata sunt David quæ fecerat Respha,
filia Aia, concubina Saul. ¹² Et abiit David, et tulit
ossa Saul, et ossa Ionathæ filii eius a viris labes
Galaad, qui furati fuerant ea de platea Bethsan, in
qua suspenderant eos Philisthiim cum interfec-
sissent Saul in Gelboe: ¹³ et asportavit inde ossa
Saul, et ossa Ionathæ filii eius: et colligentes ossa
eorum, qui affixi fuerant, ¹⁴ sepelierunt ea cum
ossibus Saul et Ionathæ filii eius in Terra Benia-
min, in latere, in sepulcro Cis patris eius: fece-
runtque omnia, quæ præcepérat rex, et reprobita-
tus est Deus terre post hæc.

2. Bella cum Philisthiim, 21, 15—22

¹⁵ Factum est autem rursum prælrium Philisthi-
norum adversum Israel, et descendit David, et
servi eius cum eo, et pugnabant contra Philisthiim.
Deficiente autem David, ¹⁶ Iesibenob, qui fuit de
genere Arapha, cuius ferrum hastæ trecentas uncias
appendebat, et accinctus erat ense novo, nisus est
percutere David. ¹⁷ Præsidioque ei fuit Abisai filius
Sarviæ, et percussum Philisthaeum interfecit. Tunc
iuraverunt viri David, dicentes: Jam non egredie-
ris nobiscum in bellum, ne extinguis lucernam
Israel.

¹⁸ Secundum quoque bellum fuit in Gob contra
Philisthaeos: tunc percussit Sobochai de Husati,
Saph de stirpe Arapha de genere gigantum.

¹⁹ Tertium quoque fuit bellum in Gob contra
Philisthaeos, in quo percussit Adeodatus filius Sal-
tus polymitarus Bethlehemites Goliath Gethaëum,
cuius hastæ erat quasi licitorum texen-
tium.

(12) 1 Sm 31, 12. — (16) 1 Sm 17, 7. — (18) 1 Par 20, 4.

²⁰ Quartum bellum fuit in Geth: in quo vir fuit
excusus, qui senos in manibus pusibus habebat
digitos, id est viginti quattuor, et erat de origine
Arapha. ²¹ Et blasphemavit Israel: percussit autem
eum Ionathan filius Samaa fratris David.

²² Hi quattuor nati sunt de Arapha in Geth, et
cederunt in manu David, et servorum eius.

3. Gratiarum actio Davidis, 22, 1—51

22 ¹ Locutus est autem David Domino verba
carminis huius, in die qua liberavit eum Domi-
minus de manu omnium inimicorum suorum, et de
manu Saul; ² et ait:

Dominus petra mea, et robur meum,
et salvator meus.

³ Deus fortis meus sperabo in eum:
scutum meum, et cornu salutis meæ:
elevator meus, et refugium meum:

salvator meus, de iniustitate liberabis me.
⁴ Laudabilem invocabo Dominum:
et ab inimicis meis salvus ero.

⁵ Quia circumdederunt me contritiones
mortis:

torrentes Belial terruerunt me.

⁶ Funes inferni circumdederunt me:
prævenerunt me laquei mortis.

⁷ In tribulatione mea invocabo Dominum,
et ad Deum meum clamabo:
et exaudiat de templo suo vocem meam,
et clamor meus veniet ad aures eius.

⁸ Commota est et contremuit terra:
fundamenta montium concussa sunt,
et conquassata, quoniam iratus est eis.

⁹ Ascendit fumus de naribus eius,
et ignis de ore eius vorabit:
carbones successi sunt ab eo.

¹⁰ Inclinavit cælos, et descendit:
et caligo sub pedibus eius.

(2) Ps 17, 3. — (4) Ps 17, 4.

quartum

quattuor
gigantes
caesi

Dominus
salvator

Davida
in angu-
stis po-
situs

modo
mirabili

11 Et ascendit super cherubim, et volavit:
et lapsus est super pennas venti.
12 Posuit tenebras in circuitu suo latibus:
cribrans aquas de nubibus cælorum.
13 Prae fulgore in conspectu eius,
succensi sunt carbones ignis.
14 Tonabit de celo Dominus:
et excelsus dabit vocem suam.
15 Misit sagitas et dissipavit eos:
fulgor, et consumpsit eos.
16 Et apparuerunt effusiones maris,
et revelata sunt fundamenta orbis
ab increpatione Domini,
ab inspiratione spiritus furoris eius.
17 Misit de excelso, et assumpsit me:
et extraxit me de aquis multis.
18 Liberavit me ab inimico meo potentissimo,
et ab his qui oderant me: quoniam robustiores me erant.
19 Prævenit me in die afflictionis meæ,
et factus est Dominus firmamentum meum.
20 Et eduxit me in latitudinem:
liberavit me, quia complacui ei.
21 Retribueret mihi Dominus secundum iustitiam meam:
et secundum munditiam manum mearum
reddet mihi.
22 Quia custodivi vias Domini,
et non egredi impie, a Deo meo.
23 Omnia enim iudicia eius in conspectu
meo:
et præcepta eius non amovi a me.
24 Et ero perfectus cum eo:
et custodiā me ab iniūtate mea.
25 Et restituet mihi Dominus secundum
iustitiam meam:
et secundum munditiam manū mearum,
in conspectu oculorum suorum.

extraxit
et eduxit

secun-
dum iu-
stitiam
eius

obam
illidem

26 Cum sancto sanctus eris:
et cum robusto perfectus.
27 Cum electo electus eris:
et cum perverso perverteris.
28 Et populum pauperem salvum facies:
oculisque tuis excelsum humiliabis.
29 Quia tu lucerna mea Domine:
et tu Domine illuminabis tenebras meas.
30 In te enim curram accinctus:
in Deo meo transiliam murum.
31 Deus, immaculata via eius,
eloquium Domini igne examinatum:
scutum est omnium sperantium in se.
32 Quis est Deus præter Dominum:
et quis fortis præter Deum nostrum?
33 Deus qui accinxit me fortitudine:
et complanavit perfectam viam meam.
34 Coæquans pedes meos cervis,
et super excelsa mea statuens me.
35 Docens manus meas ad prælium,
et componens quasi arcum æreum brachia
mea.
36 Dediti mihi clypeum salutis tuæ:
et mansuetudo tua multiplicavit me.
37 Dilatabis gressus meos subtus me:
et non deficient tali mei.
38 Persequar inimicos meos, et conteram:
et non convertar donec consumam eos.
39 Consumam eos et confringam, ut non
consurgant:
cadent sub pedibus meis.
40 Accinxisti me fortitudine ad prælium:
incurvasti resistentes mihi subtus me.
41 Inimicos meos dedisti mihi dorsum:
odientes me, et disperdam eos.
42 Clamabunt, et non erit qui salvet,
ad Dominum, et non exaudiet eos.

et forti-
tudinem
suam

eique
victoriam
cruentam

et regnum glori-
osum
deulit

et prop-
terea ho-
noratur

Proph-
etat

domina-
torem iu-
stum

23

¹Hæc autem sunt verba David novissima.

Dixit David alius Isai:

Dixit vir, cui constitutum est
de christo Dei Iacob,
egregius psalmes Israel:

2 Spiritus Domini locutus est per me,
et sermo eius per linguam meam.

3 Dixit Deus Israel mihi,
locutus est Fortis Israel,
Dominator hominum,
iustus dominator in timore Dei.

(49) Ps 17, 49. — (50) Rom 15, 9.

43 Delebo eos ut pulverem terræ:
quasi lutum platearum communiam eos
atque confringam.
44 Salvabis me a contradictionibus populi
mei:
custodies me in caput gentium:
populus, quem ignoro, serviet mihi.
45 Fili alieni resistent mihi,
auditu auris obcedent mihi.
46 Fili alieni defluerunt,
et contrahentur in angustiis suis.
47 Vivit Dominus, et benedictus Deus
meus:
et exaltabitur Deus fortis salutis meæ.
48 Deus qui das vindictas mihi,
et deiçis populos sub me.
49 Qui educis me ab inimicis meis,
et a resistentibus mihi elevas me:
a viro iniquo liberabis me:
50 Propterea confitebor tibi Domine in
gentibus:
et nomini tuo cantabo.
51 Magnificans salutes regis sui,
et faciens misericordiam christo suo
David, et semini eius in sempiternum.

4. Ultima vaticinatio Davidis, 23, 1—7

4 Sicut lux auroræ, oriente sole,
mane absque rubibus rutilat,
et sicut pluviis germinat herba de terra.

5 Nec tanta est domus mea apud Deum,
ut pactum æternum iniret mecum
firmum in omnibus atque munatum.

Cuncta enim salus mea, et omnis voluntas:
neq; nec est quidquam ex ea quod non germinet.

6 Prævaricatores autem quasi spinæ evel-
lentur universi:
que non tolluntur manibus.

7 Et si quis tangere voluerit eas, armabi-
tur ferro et ligno lanceato,
igneque succensæ comburentur, usque ad
nihilum.

5. Nomina fortium Davidis, 23, 8—39

8 Haec nomina fortium David. Sedens in cathedra sapientissimus princeps inter tres, ipse est
quasi tenerimus ligni vermiculus, qui octingentos
interfecit impetu uno. ⁹ Post hunc, Eleazar filius
patrui eius Ahabites inter tres fortis, qui erant
cum David quando exprobraverunt Philisthiim, et
congregati sunt illuc in prælium. ¹⁰ Cumque ascen-
dissent viri Israel, ipse stetit et percussit Philis-
thæos donec deficeret manus eius, et obrigesceret
cum gladio: fecitque Dominus salutem magnam in
die illa: et populus, qui fugerat, reversus est ad
caesorum spolia detrahenda. ¹¹ Et post hunc, Sem-
ma filius Age de Arari. Et congregati sunt Philis-
thæi in statione: erat quippe ibi ager lente ples-
nus. Cumque fugisset populus a facie Philisthiim,
¹² stetit ille in medio agri, et tuitus est eum, per-
cussitque Philisthæos: et fecit Dominus salutem
magnam.

¹³ Necnon et ante descenderant tres qui erant
principes inter triginta, et venerant tempore mes-
sis ad David in speluncam Odollam: castra autem

e domo
sua egre-
dientem

malos de-
lentem

Tres for-
tissimi

factum
trium
fortium

(8) 1 Par 11, 10.

Philistinorum erant posita in Valle gigantum.¹⁴ Et David erat in praesidio: porro statio Philistinorum tunc erat in Bethlehem.¹⁵ Desideravit ergo David, et ait: O si quis milii daret potum aquae de cisterna, quae est in Bethlehem iuxta portam!¹⁶ Irruperunt ergo tres fortes castra Philistinorum, et hauserunt aquam de cisterna Bethlehem, quae erat iuxta portam, et attulerunt ad David: at ille noluit bibere, sed libavit eam Domino,¹⁷ dicens: Propitius sit mihi Dominus, ne faciam hoc: num sanguinem hominum istorum, qui profecti sunt, et animarum periculum bibam? Noluit ergo bibere. Hæc fecerunt tres robustissimi.

¹⁸ Abisai quoque frater loab filius Sarvie, princeps erat de tribus: ipse est qui levavit hastam suam contra trecentos, quos interfecit, nominatus in tribus,¹⁹ et inter tres nobilior, eratque eorum princeps, sed usque ad tres primos non pervenerat.²⁰ Et Banaias filius Ioiadæ viri fortissimi, magnorum operum, de Cabseel: ipse percussit duos leones Moab, et ipse descendit, et percussit leonem in media cisterna in diebus nivis.²¹ Ipse quoque interfecit virum Ægyptum, virum dignum spectaculo, habentem in manu hastam: itaque cum descendisset ad eum in virga, vi extorsit hastam de manu Ægyptii, et interfecit eum hasta sua.²² Hæc fecit Banaias filius Ioiadæ.²³ Et ipse nominatus inter tres robustos, qui erant inter triginta nobiliores: verumtamen usque ad tres non pervenerat: fecitque eum sibi David auricularium, a secreto.

²⁴ Assael frater loab inter triginta, Elehanan filius patrui eius de Bethlehem,²⁵ Semma de Harodi, Elica de Harodi,²⁶ Heles de Phalti, Hira filius Acces de Thecu,²⁷ Abiezer de Anathoth, Monbonnai de Husati,²⁸ Selmon Ahohites, Maherai Netophathites,²⁹ Heled filius Baana, et ipse Netophathites, Itthai filius Ribai de Gabaath filiorum Beniamini,³⁰ Banaia Pharathonites, Heddai de Torrente Gaas,³¹ Abialbon Arbahites, Azmaveth de Beromi,³² Eliaba de Salaboni. Filii lassen, Ionathan,³³ Semma de Orori, Aiam filius Sarar Aro-

facta
duorum
fortium

reliqui
viri
fortes

mortuorum
mortuorum
mortuorum

rites,³⁴ Elipelet filius Aasbai filii Machati, Eliam filius Achitophel Gelonites,³⁵ Hesrai de Carmelo, Pharai de Arbi,³⁶ Igaal filius Nathan de Soba, Bonni de Gadi,³⁷ Selec de Ammoni, Naharai Berrothites armiger loab filii Sarvie,³⁸ Ira Iethrites, Gaber et ipse Iethrites,³⁹ Urias Hethæus. Omnes tringita septem.

6. Numeratio populi ciusque sequela, 24, 1—25

24 ¹ Et addidit furor Domini irasci contra Israel, commovitque David in eis dicentem: Vade, numerata Israel et Iudam.² Dixitque rex ad loab principem exercitus sui: Perambula omnes tribus Israel a Dan usque Bersabee, et numerate populum, ut sciatis numerum eius.³ Dixitque loab regi: Adaugeat Dominus Deus tuus ad populum tuum, quantus nunc est, iterumque centuplicet in conspectu domini mei regis: sed quid sibi dominus meus rex vult in re huiuscmodi?⁴ Obtinut autem sermo regis verba loab, et principum exercitus: egressusque est loab, et principes militum a facie regis, ut numerarent populum Israel.⁵ Cumque pertransirent Iordanem, venerunt in Aroer ad dexteram urbis, que est in Valle Gad:⁶ et per Iazer transierunt in Galaad, et in terram inferiorem Hodsi, et venerunt in Dan silvestria. Circumeuntesque iuxta Sidonem,⁷ transierunt prope metiam Tyri, et omnem terram Hevæi et Chananæi, veneruntque ad meridiem Iuda in Bersabee:⁸ et lustri strata universa terra, affuerunt post novem menses et viginti dies in Ierusalem.⁹ Dedit ergo loab numerum descriptionis populi regi, et inventa sunt de Israel octingenta milia virorum fortium, qui educerent gladium: et de Iuda quingenta milia pugnatorum.

¹⁰ Percussit autem cor David eum, postquam numeratus est populus: et dixit David ad Dominum: Peccavi valde in hoc facto: sed precor Domine, ut transferas iniquitatem servi tui, quia

(1) 1 Par 21, 1.

Propter
numeratio
nem a
rege pra
ceptam

ad hoc
admodum
admodum
admodum
admodum

populus
pestilenc
affligitur

stulte egi nimis. ¹¹ Surrexit itaque David mane, et sermo Domini factus est ad Gad prophetam et Videntem David, dicens: ¹² Vade, et loquere ad David: Hæc dicit Dominus: Trium tibi datur optio, elige unum quod volueris ex his, ut faciam tibi. ¹³ Cumque venisset Gad ad David, nuntiavit ei, dicens: Aut septem annis veniet tibi famæ in terra tua: aut tribus mensibus fugies adversarios tuos, et illi te persequebuntur: aut certe tribus diebus erit pestilentia in terra tua. Nunc ergo delibera, et vide quem respondeam ei, qui me misit, sermonem. ¹⁴ Dixit autem David ad Gad: Coarctor nimis: sed melius est ut incidam in manus Domini (multæ enim misericordiae eius sunt) quam in manus hominum. ¹⁵ Immisitque Dominus pestilentiam in Israel, de mane usque ad tempus constitutum, et mortui sunt ex populo a Dan usque ad Bersabee septuaginta millia virorum. ¹⁶ Cumque extendisset manum suam angelus Domini super Ierusalem ut disperderet eam, misertus est Dominus super afflictione, et ait angelo percutienti populum: Sufficit: nunc contine manum tuam. Erat autem angelus Domini iuxta aream Areuna lebusæ. ¹⁷ Dixitque David ad Dominum cum vidisset angelum cædentes populum: Ego sum qui peccavi, ego iniuste egī: isti qui oves sunt, quid fecerunt? vertatur, obsecro, manus tua contra me, et contra dominum patris mei.

rex in
area
Areuna
altare
adificat

¹⁸ Venit autem Gad ad David in die illa, et dixit ei: Ascende, et constitue altare Domino in area Areuna lebusæ. ¹⁹ Et ascendit David iuxta sermonem Gad, quem præceperat ei Dominus. ²⁰ Conspiciensque Areuna, animadverxit regem et servos eius transire ad se: ²¹ et egressus adoravit regem prono vultu in terram, et ait: Quid cause est ut veniat dominus meus rex ad servum suum? Cui David ait: Ut emam a te aream, et ædificem altare Domino, et cesser interfectio que grassatur in populo. ²² Et ait Areuna ad David: Accipiat,

(14) 1 Par 21, 13; Dn 13, 23.

et offerat dominus meus rex, sicut placet ei: habes boves in holocaustum, et plastrum, et iuga boum in usum lignorum. ²³ Omnia dedit Areuna rex regi: dixitque Areuna ad regem: Dominus Deus tuus suscipiat votum tuum. ²⁴ Cui respondens rex, ait: Nequaquam ut vis, sed emam pretio a te, et non offeram Domino Deo meo holocausta gratuita. Emit ergo David aream, et boves, argenti scilicet quinquaginta: ²⁵ et ædificavit ibi David altare Domino, et obtulit holocausta et pacifica: et propitiatus est Dominus terræ, et cohibita est plaga ab Israel.

Conspiciensque Areuna

populus
adfectio
que
grassatur
in
populo

Index

Praefatio editoris	pag. V
Praefatio ad lectorem officialis	VII
Decretum concilii Tridentini	XI
Constitutio Clementis VIII	XII
* * *	
Liber Genesis	1
Liber Exodus	98
Liber Leviticus	177
Liber Numeri	231
Liber Deuteronomii	310
Liber Iosue	382
Liber Iudicium	430
Liber Ruth	479
Liber I Samuelis	486
Liber II Samuelis	552